X

6669

Z Biblioteki JWJPana Adama Chmary Woiewody Mińskiego, Kawaleryi Narodowy Brygady 2giey Woysk WXLitt. Rotmistrza, Grzowskie=go Starosty, Orderów Orła Białego i Stto Stanisława Kawalera.

Tu Są ważne materyały historyczne do Konfederacyi Barskiej i pierwszych Podziałów niedorzecznem Boem.

d. 1ª May. 1769.

Nayświęcey tu mowiemy y słyszemy mowic o kampaniy JP^na^ Majora Drewitza naprzeciw Belligerantes konfederatow, JP Zakrzewski przedtym Dworzanin JKrMci z potym Rotmistrz konfederacyi Płockiey zebrawszy znaczną Partyą Ludzi udał się w Mazowsze y w Prasnyszu na niespodziewanie leżących Moskalow przed dniem napadłszy blisko 200. Ludzi wyciął z Rannemi, kommendant z resztą przy Cmentarzu murowanym y Armatach obronił się, z tey Akcyi JP Nosarzewski przedtym Adjutant krolewski zginął ktorego wszyscy żałuią; Jak tu przyszła wiadomość o tey klęsce Moskiewskiey wywiwał się złego zaraz JP Drewitz z kommendą swoią y trzeciego dnia stanąwszy w Prasnyszu ścigał daley JP^na^ Zakrzewskiego ktory z tamtąd ku Białłemu Stokowi przerzynał się w Tykocinie kilkadziesiąt Dragoniy Hetmanskich zabrał; Drewitz dopędził go o dwie mile od Białłego Stoku w Knyszynie ktoremu tak się mężnie bronił z iednym Officyerem y kilkadziesiąt Dragoniy iż lubo wszyscy konfederacii uciekli czyli odstąpili, iż stracił wszy [illegible] ze 30. Dragoniy Sam od kozakow w Knyszynie zakłuty na mieyscu; konfederacii uprawnieleniey z kassą y życiem uszli ktorych cztery Sztandary przestałe, Tratym Łęczycka y Płocka konfederacye rozproszone w iednym mieyscu, zbieraią się w drugim, Wyszeńska y Sochaczewska konfederacye cztery woią, ale nayświęcey tu mowie zaczynaią o XXi Marcinie Lubomirskim ktory się Uniwersałami y Marszałkiem Krakowskiey y Xięstw Zatorsk: etc konfederacyi ogłosił y aktualnie pod Mielcem między Wisłoką y Wisłą okopał się;

dość z mocną dyspozycyą moręcą około kilka Tysięcy,
skąd cież niedaleko stoi ale ta zacięta na Drewicza który
ma całą Polskę zawojować; y nato się zanosi ie żadney
Negocyacyi żadnego traktowania o Pokoy tey Oycyzny
wewnętrzny spodziewać się niekarzą, kiedy wtych dniach
odebraliśmy oczekiwanego z Responsem kuryera przez
którego Dwór Rossyiski ciawnie explikował się iż żadney
litery w Prawach stanowionych zmazać niedopuści y
wszystko Mocą y Siłą popierać y utrzymywać będzie, dając
Nam na wolą czynić co się podoba ale ten Dwór wswoim
stały przedsięwzięciu żadney Negocyacyi niedopuści, iuż też o
tey Rewolucyi tak okrutney publicznie mówią; A ztąd na
raz większe y dłuższe zamieszanie y krwi rozlanie zanosi
się, y nikt tu wiedzieć co radzić nyprzeciw takowey Pozycyi
Bóg Miłosierny tylko może się zmiłować nad Ludem swoim
pokoy rewolucyi przydaią iż to dopiero początek tey biedy
wszyscy się kęnnością y wszyscy myślą o swoim bezpieczeństwie
Potwierdzaią tu Gazety y Listy partykularne o Traktacie
Zawartym między Austryą, Hiszpanią, Francyą y Królem
Pruskim tu na ten Event zapatrywać się należy który
pomódz albo dokonać Polskę może. Jeszcze to straszna
wymyśliła aby Nay Pan Order miał konferować JPa Drewicza
którego ani widział tu ani się u Dworu śmiał prezentować
niema tego Serca Nay Pan aby na to wylanie krwi obojętnie
miał patrzyć ciesz się Bóg tego JW Pan świadkiem y wyperswa-
duiesz tę złośliwą prewencyą. Od Granicy Tureckiey
mamy wiadomość iż Woyska Rossyiskie za Dniestr przeszły
Uniwersały do Greków y Schizmatyków wyszłe aby w Da-
swoich bezpiecznie siedzieli y żadney ligi z Nieprzyiacielem
niemieli lecz po Nieprzyiacielsku traktowani będą, iako
tysiącami przestaią do Moskwy. Han Tatarski umarł
iednak Akcyi spodziewać się, Moskwa od Chocimia bom-
bardować zaczynie. Jestem dozgonnie

Kopia Responsu od Pewney Pani pisanego do Warszawy in Januario 1769.

Nizeli Moskwa Krakow odebrała Biskup Kamieniecki radził, zeby wziąc przed się sposob uzyty w Roku 1717. (: przez ktory Konfederacya Leduchowskiego apres la suspension des armes, miała wyznaczone mieysce w Lublinie, a Woysko Saskie w Warszawie, Delegaci zas od Stron wyznaczeni jezdząc y między Stronami Artykuły ułatwiaiąc około Pokoju powszechnego pracowali :) tym sposobem radził zostawic Krakow Narodowi, Moskwie zas Warszawę, a potym przez JOsKa Marszałka y JP. Zamoyskiego jednac dla Kraju Pokoy od Moskwy y dla Obywatelow bespieczenstwo.

W takim zdaniu tenze Biskup Kamieniecki będąc, nietylko zemną o tym mowił, ale nawet wzywał do siebie JP. Stę Stobnickiego, y obszernie mu mysli swoie objaśnił, azeby zabiegaiąc Narodowcy rozpaczy srzodkow pojednania tentowano.

Ale nato z Warszawy odpisano, ze kupki małe poznosiliśmy, Krakow będzie dobyty, Konfederaci ukarani (: niebojemy :) niczego się.

Teraz zas, kiedy Turcy wypowiedzieli Moskwie Woynę, kiedy Francya wraca się do obowiązkow Gwarancyi Traktatu Oliwskiego, jakiz być moze sposob medyacyi? y między kim?

In Augusto mogła być zgoda między Konfederacyą a Woyskiem Moskiewskim, teraz zas trzeba Traktatow między Turczyną a Moskwą, do ktorych, ani Xiędz Biskup, ani Konfederacya nie ma influencyi, poniewasz nietylko o Tyranie zgwałcenie Praw Boskich y Narodowych przez Moskwę w Kraju Sąsiedzkim, zadnym Prawem do rządow Moskiewskich nienalezącym popełnione, aletez wypowiedzieli Woynę o zrabowanie Bałty, y wystawienie dwoch Fortec przeciwko Traktatom.

Wpałze Konfederacya niepodniosła broni offensivement przeciwko Moskwie, ani przeciwko Krolowi, ale niemogąc dłuzey cierpieć mąk, Tyranij y obcego Woyska, ani ukazow obcey Potencyi Posła, porwała się do obrony naturalney kazdemu Stworzeniu, coz w tym zgrzeszyła przeciwko Moskwie.

Wątpić niemozna, ze gdy w Kray Moskiewski Turcy wnidą, więcey Moskwa zrobi, bo się tego momentu bić z niemi będzie, skoro wnidą, polska zas Cztery Lata cierpiała.

Niezgrzeszył przeciwko Krolowi, boto jest generalna maxyma, ze kazdy Narod winien Krolom swoim posłuszenstwo, aletez wszyscy wzaiemnie Krolowie winni są Narodowi swojemu obronę y bespieczenstwo.

Jezeli Narod Polski po tylu okrucienstwach, gwałtach, zabraniu Senatorow na Syberyą podczas Seymu, przez cztery Lata wyglądaiąc obrony y bespieczenstwa od Panuiącey nad Sobą ręki doczekac się go niemogł, zeby był przez rozpacz szukac przymuszony.

Wyexaminowawszy pretensye XcIa Repnina z jedney, y Skargi Konfederacyi z drugiey Strony, mogłoby być in Augusto pojednanie, y moze byśmy widzieli Pokoy przywrocony, a dla Obywatelow bespieczenstwo, teraz zas kiedy Francya pretenduje, ze między obwiniaiącą y obwinioną Stroną o naruszenie Traktatu Oliwskiego, ani Polska, ani Moskwa zadney Kwestyi decydowac niemoze, ale według Artykułu 35. do Gwaranta referowac się Strony powinny.

Im Że Strona Strony dobyciem oręzow, o uchilenie Traktatow attakowac niepowinna według tegoz Artykułu.

Im Że to, co dotąd czyniła Moskwa jest oczewistą zniewagą Gwarancyi Krola Francuskiego. Coz więc Narod nasz skonfederowany y obarczony odpowiedziec moze? albo jaki między Francyą y Moskwą posrzednikiem czynic się ma?

Z tych tedy wszystkich reflexyi pokazuje się dwojaka trudnosc pogodzenia tych dwoch Potencyi z Moskwą.

Pierwsza, ze nietylko o Narodu Polskiego krzywdy chcą się upomniec, ale y o swoje.

Druga, ze te pretensye do Polski o złamanie Traktatu Oliwskiego, ktore od wejscia y początku tyranij swoiey Moskwa za pretext wzięła, ani do Narodu, ani do Moskwy nienalezą, ale Francya jednac y decydowac powinna, a tego ustąpic niechce y niemoze.

Zdanie tedy iest Biskupa Kamienieckiego, zeby Moskwa poszła bronic swego Kraju, moze udac się im obrona pomyslniey anizeli nam, poniewasz ich z Polski wypędzic niemozemy bez łez y płaczu przed wszystkiemi Narodami.

Jezeli zas niebędą chcieli z Polski wyniśc, zeby z niemi tak postąpic, jak oni będą postępowac, z Turkami gdy do ich Kraju wejdą.

Kłokowski

Kto kolwiek zna Prawo Narodow niechay sądzi, o tym zdaniu, niechay szuka jezeli Moskwa ma więcey Prawa Obywatelow rabować, palic Polskę y wywozić Senatorow na Syberyą, anizeli Turcy miec mogą albo Tataray nayezdzać Moskwę y w niey Jassyr brać.

Gdy się zas pokaze, ze wszytkie Potencye jednym independencyi Prawem względem siebie rządzą się, y gdy usłyszą na ostatek ze Moskale na fundamencie tego Prawa będą Turkow wypędzać, jako nayezdnikow Panstwa Rossyiskiego, niechayze toz samo Polacy zrobią z Moskwą jako z nayezdnikami Panstw Rzpltey.

Y co N. Imperatorowa z Moskalami będzie czynic, przeciwko Turkom, toz samo za Jey przykładem czynic powinien ~~czynic powinien~~ Krol Polski z Narodem przeciwko Moskwie.

Respons na Memoryał podany a Ministerio JKMci y Rzpltey.

Nizeli wyrazony Extraordynaryiny y Pełnomocny Poseł N. Imperatorowey JMci całey Rossyi odebrawszy Memoryał dnia 2. tego Miesiąca od Ministrow N. Krola JMci y Rzpltey Polskiey ma honor następującemi odpowiadać Punktami.

Woyska wszytkie y Generałowie N. Imperatorowey JMci całey Rossyi mają jak nayuwyraznieysze rozkazy, azeby nikomu naymnieyszey nieczynili krzywdy, y azeby postępowali z Obywatelami Polskiemi jako Ich Przyjaciele, Sąsiedzi y wspoł Sprzymierzeni dla wzajemney przyjazni między Rossyą y Polską.

N. Imperatorowa JMć publikować Dnia 20. Aug. 1768. imieniem swoim rozkazała manifest, ktorego jeden Exemplarz tu przyłączasię, ktory pokazuje co Jey jest za wola, y rozkazy względem karnosci y postępowania iey Woyska iz gdyby ktore z Onych wykroczyły Officyerowie y Generałowie Ich kommendanci mają jak nayprędzey starać się ustrzymać y poprawić coś złego stać kiedy mogło /: calem z tego Manifestu wyrazenia :/ y zeby cokolwiek tylko będą mogli niezaniedbywali dla wypełnienia wyrazney Woli N. Imperatorowey JMci.

Nieomieszka tymczasem Poseł kommunikować Generałom kommendantom w sobie zawiera wzmieniony Memoryał ministrow N. Krola JMci y Rzpltey Polskiey, aby ciz kommendanci mogli, ile Ich mozności, zadosić czynić żądzy tychze Ministrow, co do wszytkich podanych Punktow.

Co zapewnie niezaniedbają wypełnić, dla wyraznych rozkazow N. Imperatorowey JMci, a nizey wyrazony Poseł o wszytkim tym swojemu Dworowi doniesć nieomieszka, y będzie miał honor pokazać Ministrom N. Krola JMci y Rzpltey Polskiey rozkazy, ktore z tamtąd odbierze w tey materyi. Działo się w Warszawie 3. Mar. 1769

Mikołay Ksże Repnin

Deklaracya Nayjasnieyszego Krym Gereja, Krymskiego, Budziackiego, Nahayskiego, Czerkaskiego etc. Woysk Tatarskich Hana JMci z Oryginału wypisana 25. Januar. 1769. R. Dalej

Xiąząt Chrzescianskich przykładnie Narodow Messiasza czczących podporą terazniejszey Rzpltey Wielki Hetmanie, Przyjacielu nasz Nayzacnieyszy Branicki, Wszyscy z goła przezacni Senatorowie Polscy y Stanie Rycerski

Po oswiadczeniu Serdecznego y podług Praw Sąsiedzkich szczerego, pozdrowienia, nayslodsze oswiadczając przyjazni wyrazenia, o wszytkich was Zdrowiu spytawszy się, wszytkim wam donosiemy y oswiadczamy, ze chociaz w Traktatach Chocimskich ktoresmy wzajemnie zawarli, taka była dołozona Kondycya, aby Moskale w Granice wasze, chciwą y gwałtowną niewtargneli ręką, y azeby dawney nieumnieyszoney zazywaliscie wolnosci, w tych samych Czasiech, ci sami Moskale zgwałciwszy Traktatow obowiązkami w Krolestwie Waszym szkody y krzywdy nieskonczone czynią, swoiey wzruszać y kierować, Oyczyznę waszą zniszczyć y zupełnie zgubić was samych rozproszyć y wykorzenić usiłowali; To wszytko przed N. Portą utajoną być nie mogło, ani od niey pochwalono, y owszem nad nieszczęśliwym Stanem Waszym, urażona, wolnosć dawną waszą aby do pierwszey dostoynosci przywrociła y ugruntowała stale wzięła przedsiewzięcie.

Nam zas

Nam zas w tych rzeczy okolicznosciach, do wkroczenia w Granice Moskiewskie z Woyskiem przytomnym isc kazała, dopoki następuiącey bliskiey wiosny Woyska Cesarskie za Boską pomocą spodziewane, pomyslno wyisc maiące, y wszelką pod ten Czas dać pomoc do pozyskania pierwszey Spokoynosci, y uspokoienia waszego zawszelką usilnoscią nieprzyłożą się. Oczym to wszystkim dawniey trocha tak od teyże Porty, jako y od nas samych jawne y obliczne przyrzeczenia dane wam były. Tego więc Szczęsliwego y Zwycięstwo okazuiącego Dnia do pełnienia Majestatu Cesarskiego rozkazu, tą szczegulnie myslą, aby w Moskiewskie Kraje woyne y zniszczenie sprowadzilismy do Miasta nazwanego Bałty przyszlismy, a gdy y nasze do mieysc sobie założonych y naznaczonych odeyscie jest pewne, wątpic nietrzeba, że wam więcey należy, abyscie się wszyscy w jedno zgromadzali y skonfederowali, ani mierze, z Przezacnym Przyjacielem naszym z domu Potockim, oto y teraz razem z nami znaydujesię, często rozmawiac niezaniedbalismy y tak się spodziewamy ze dobrze zważywszy iż za utwierdzeniem Wmciow konfederacye wszystkie, wasze Interesa, za Boską pomocą y wsparcieem Cesarskiego Majestatu podług żądania waszego y wolnego zdania, pomyslnie pojdą tak aby y ci, ktorzy z wami łączyc się do konfederacyi niebędą y mogli się ktorzy skutkom sprzyjac, starali się nam donieść, żądamy. Te są teraznieysze z Przyjacielskim oswiatczeniem pobudki, ktore aby y do Was doszły przezacnych Krasinskiego y Potockiego za posrzednikow zazywamy; Interessa w mowieniu, oznaymienie pomienionych Przyjaciół przezacnych naszych będzie wam wiedome. Bądzcie upewnieni ze o konfederacyi wasey stągzeniu z przyzwoitą Czynnoscią y pomyslnoscią w do okolicznosci czasu stosowaną, wszelkie w nas sprawuje ukontentowanie. Bądzcie zdrowi

Krym Gerey Han
Syn Dewlet Gerey Hana

List Nayjasn.^o Hana Tatarskiego Krym Giereja z Tureckiego języka na Polski przetłumaczony przez JP.^a de Jotté Konsula Francuskiego y przez Tatarskiego Posła przysłany do Przeswietney Konfederacyi pisany 1° Abri 1768.

1.º Na sam przod użyczam Zdrowia Przyjaciołom moim dobrego.

2.º Jest wiadomo wszystkim Narodom, iz Nayjasn.^y y naypotężnieyszy Dwor Cesarza Tureckiego zawsze zwykł z Rzpltą życ w przyjaźni y czynic względy obserwując wieczyste Pakta Karłowickie, ktorych to teraz Dwor Rossyiski niedotrzymuje; wprowadziwszy siły w Ziemie Rzpltey z strony swoiey nigdy niepodobną Osobę na Krolestwo osadził, przeco Rzpltey stare Prawa połamał, odbieraniem Ziemi, rozlaniem Krwi, zabiciem niewinnych Dusz Ziemie zruynowali; y dla wszystkich Przyjacioł waszych niewypowiedziane uczynił krzywdy, tak dobrze ze już podobno myslał ten że Dwor Ziemie Polską podbić pod siebie.

3.º Przeto

3. Przeto Nayjaśn. Naypotężnieyszy Monarcha Turecki zważając Rzpltey Krzywdy, wca- 10.
le dla Was Przyjaciół naszych podnosi przeciw Moskalowi Woynę, tracąc nieskoń-
czone Skarby dla tak wielkiego y nieskończonego Woyska Swego
4. Ten Interes zaczęty już prawie całemu Swiatu wiadomy; y wam od Porty Ottoman- 11
skiey od W.o Weyzyra z wielkim obszernym wyrażeniem przed kilkunastu Dni jest
wyrażono.
5. A gdy w tych Dniach Nayjaśn. Naypotężn. Cesarz Turecki za nayosobliwszego Sobie
mnie obrawszy uczynił Hanem Krymskim, dając mi wewszytkim moc a co wię-
cey, że w Stambule przy widzeniu się moim z Nayjaśn. moim Monarchą Sam 12.
mi ustnie zalecił, abym jako nayprędzey miał o was Przyjaciołach naszych
staranie y uwolnił Ich za Łaską Boga nayuwyzszego z rąk nieprzyjacielskich,
przybyłem więc tu na naznaczone mieysce do Kołwan Dnia 1. Abr., gdzie nie-
mało kwotę Woyska zgromadziwszy, za pomocą Bożą spodziewam się że tegoż 13
M.ca Abra D: 25. z całym Woyskiem stanę około Bałty, oczym sprawiedliwie
Przyjaciołom moim Donoszę jako już jest dawniey wam Przyjaciołom od
Porty Ottomańskiey wyrażono.
6. Jedność tylko y zgodę pomiędzy sobą zrobić należy, a zjednoczywszy się
cała Rzplta niech ma przywiązanie y Serce do Porty Ottomańskiey niebędąc w ni-
czym przeciwnemi, owszem starać się oto, aby Osadzonego na Tronie z ra-
mienia Rossyiskiego Krola z Tronu zrzucić a dawno wolność Rzpltey utrzymać
y godney Familij Krola za zgodą Całey Rzpltey postanowić, Moskwe zaś co do
jednego Człowieka z Granic Polskich wypędzić, y Ziemie Swoje wszelkiemi po-
żytkami ugruntowawszy, nieprzyjaciołom przy zgodzie y jedności oddać za
Swoje należy się.
7 Wszak że niech będzie Przyjaciołom naszym wiadomo, że my z wielką potęgą
zbieramy się na Woyne szczegulnie za Was Przyjaciół naszych, abyśmy was
obronili jako nayprędzey od nieprzyjaciół Moskiewskich, na naznaczone przeto
mieysce niezawodnie pospieszę skąd spodziewam się że przez Polski do
Moskiewskiey Granicy maszerować muszę
8. A ponieważ przez wiele czasow Jchm. Polacy gwałtem do Moskalow byli przy-
wiązani, więc ta im wina niech będzie kondonowana, jeśli teraz odmienią
Serca Swoie y Moskalow odstąpią, a wziąwszy zemną jedność za pomocą
Boską Nieprzyjaciołowi naszemi oddamy za Swoje
9 Potrzeba szczegulnie, aby gdy Ja weydę do Granicy Polskiey, dla mnie y Woyska me-
go wygotowane były Furaże.

10mo A jeżeliby

10. A jezeliby niektorzy z JJWW Polakow do teraznieyszego Czasu trzymali z Moskwą, niechay będą upewnieni ze takowi Polacy za Moskalow poczytani y przed wszy- tkiemi zniesieni, po ktorych zniesieniu w Granice moskiewską wkroczemy.

11 To zaś podaję do deliberacyi wszytkim Przyjaciołom naszym y jeszcze powtarzam, aby zgodę y jedność utrzymać z nami, a jako nayprędzey na naznaczone miey- sce pospieszyć, dla czego abym od was Przyjacioł moich jako nayprędzey był — uwiadomiony, domagam się.

12. A ktorzy by JchMW Polacy do Moskwy byli przywiązani, takowych gdzie jest Dom, jak się zowią, y jakiey są dystynkcyi Ludzie, gdzie mają swoje mieszkania jako nayprędzey owszytkim donieść.

13 Wszakże przez umyślnego Godnego Posła Francuskiego przysyłam to pisanie, z ktorym wyz rzeczonym JJW Konsulom Francuskim o wszytkim doskonale rozmowicie się, y do mnie jako nayprędzey wyraznie wszytko opiszcie po Przyjacielsku, Czego oczekując Życzę jak nayLepszego Zdrowia Przyjaciołom mim y wyrażam zem jest etc

Kopia Listu Xcia Jmci Repnina Posła Pełnomocnego do Xcia Franciszka Sułkowskiego d. 15. 9bris 1768.

Trudno wyrazić iak Zadziwiony Zostałem nad ostatnią lekkomyślną odwagą WXmci niebędę wchodził w Istotę Jey, y Jakie niezawodnie mogą z niey nastąpić Konsekwencye rozumiem że Brat WXmci Xże Antoni to lepiey przełoży y Sam WXmć niemożesz tego niepoznawać, chybabyś Całe Oczy Zamknoł, żebyś na iasność prawdy niepatrzał. Atoli przez wgląd na godnych Braci WXmci podaię iedyny Sposob, ktory może Złe y iakożkolwiek naprawić Cosię Stało. Poddaysię na tych miast WXmć Ze wszystkiemi Adherentami woysku N. Imperatorowey Jmci które WXmć Scigaią bez naymnieysz ego odporu, albotez rozpuść wszystkich y każdego do własności Swoich, a WXmć albo do dóbr Swoich, albo do poznania udaysię.

Zeby zaś w drodze, "yna micysçu" mogł być WXmć w Zupełnym bespieczeństwie y bez boiazni, potrzeba mi dać rewers, iako niebędzieszsię WXmć w podobne intrygi mieszał, Ani ich Sam poczynał, ani do nich przystawał nigdy. A dopiero mogę dać Sponsyę Ze to wszystko uydzie WXmci.

Ten iest iedyny Sposob, Mój Xże, który Ja widzę do uniknienia fatalnych y iuż wiszących Skutków twoiego wykroczenia, który y opisywać misię niegodzi, niepowinienbym dbać o to, ani pisać do WXmci, gdyby Xże Antoni /: którego Ja Szacuię:/ niewyprosił tego na mnie na dowod moiego ku niemu przywiązania.

Respons Xcia Sułkowskiego temuż Xciu Repninowi d. 29 9bris 1768.

Rozumiałbym Zawsze Sam o Sobie że nieczynię Zadosyć Opinii WXmci o moim poczciwym Charakterze, gdyby w tych krytycznych Okolicznosciach, w które WXmć wprawiłeś Oyczyznę moią nieszczęśliwą, niedał iakiego dowodu przez moie Akcye Zem gotow poświęcić dla Jey Całości dobra y Zycie moie.

Obrona wolności Narodu Moiego y Praw Oyczystych, iest u mnie naypierszą powinnoscią, którą od dziecińStwa moiego Zawsze przeniknionym byłem; Niewierzę przeto Mój Xże, ażebym miał Co ubliżyć Moim Sentymentom które ś mogł poznawać, we Mnie, przez ostatnie wykroczenie Moie.

Ale owszem iak misię zdaie, Ze Czynię Zadosyć Sprawiedliwości Serca y rozsądku WXmci, mimo wszelkiego Samemu Sobie pochlebstwa, tak dalece, że odłożywszy na Stronę Stan y rozpoczęte dzieło WXmci, iako człowiek rozsądny powinienbyś WXmć przyznać chwałę moiemu postępkowi.

Bo w Samey rzeczy proszę iaką myśl mógłbyś mieć WXMę o tym Obywatelu, któryby Oyczyznę Zdradził, y dla nadziei iakiego podłego Zysku y nadgrody Zapomniał o tym, Co winien Swemu honorowi y Swoiey Nacyi.

Należeć to będzie do Moiey kochaney Rzptey, która iest tylko Sama moim naturalnym y iedynym Sędzią, decydować Czasu Swego, Czylim Co złe uczynił, że dosyć nieyrychło Spieszę łączyć się z innemi do Jey obrony.

WXMę, który niczym więcey u Mnie być niemożesz, iak tylko Posłem, y któryś pogwałcił y zdeptał u nas prawa Narodów, obawiaysię Słusznie ressentymentu, na który Zarobiły w Sercach WXMci Zaciętości, niespodziewaysię WXMę aby Obywatel taki iaki Ja chciałsię podpisać na rewersie podtym, który mi podpisać WXMę radzisz.

Odbijać Siłą własną gwałt y być Zagrzebanym w popiołach y ruinach Oyczyzny Są to iedyne prawa, których Słuchać mi się godzi, y które rezolwuię się utrzymać aż do ostatniego Życia Momentu.

Kopia responsu tegoż do Xcia Antoniego Brata Swoiego.

Z Kontextu listu WXMci doszedłem dalszey Konsekwencyi, Móy kochany Bracie, żeś przywiązał Serce Swoie do Zdania Cudzego, dla wyrażenia Uwag, które tym Czasem niemaią ani nóg, ani głowy.

Cożkolwiek bądź Zadaię Sobie dosyć trudności, chcąc odpowiedzieć WXMci na inwektywy, y dla pokazania WXMci, że ieżeli Znas dwuch, miałby być który obwinionym, tedy WXMę takim iesteś, a nie Ja.

Niejestem Ja ani Wiarołomcą, ani niewdzięcznym w Kontr N. Imperatorowey JMci. Odważyłemsię y owszem pod Czas ostatniego przeszłego Bezkrólewia, ile ze mnie być mogło, na hazard fortuny, y byłem Zasłużył na Jey względy.

Prawda to iest Żem wykonał przysięgę wierności według Zwyczaiu, przed N. Elżbietą przeszłą Imperatorową, y kiedym odbierał Szarżę Generała Majora w Jey Milicyi, ale gdybym mogł był przewidzieć Co Za intencya była tey Monarchini pod Czas ostatnich Usług moich w Petersburgu R.u 1764, lub kiedy N. Imperatorowa Katarzyna przyzwalaiąc na moie Żywe y naprzykrzone apsytu prozby /: którego Kopią posyłam:/ przydała mi przez Szczególny wzgląd Order S. Alexandra Newskiego do którego przywiązane iest Generał lieutnaństwo. Podziękowałbym Za wszytko

dowody Iey dobroci, a przeniósłbym gorliwość moią którą przez wszytkie względy winienem Oyczyznie moiey.

Wolałbym według Polakow poczciwości, którzy więcey szacuią swoy honor, wolność y Prawa, niżeli wszelkie obce nadgrody; wolałbym mówię, porzucić przy nogach Iey, te wszystkie dystynkcye, których mi przyimować niegodziło się z tak ostremi kondycyami.

Co się tycze rewersu, o którym mi WXmć namieniasz, Oświadczam to iemu, że bez kwestyi żadney dać go na Siebie nigdy niemogę, y że niegodzi się go ode mnie wyciągać; Przestań więc WXmć być mi w tey mierze naprzykrzonym, y wynidź z tego błędu w którym zostaiesz, że wierzyć niechcesz, iż moie obowiązki przerwały się przez apszyt, który mi wydany przyzwoitą formą. A tak poświęcić Życie moie Narodowi za dobro y całość Oyczyzny, bronić praw y prerogatyw w oney, były to regułami y maxymami, które Śp. Ociec nasz od dzieciństwa wpaiał, y które powinny składać Charakter każdego Obywatela.

Przenikniony więc tymi Obowiązkami, a wzbudzony przykładem większey Części Nacyi do odbijania gwałtu przez Siłę, Osądziłem nakoniec, że niegodzi się dłużey znosić iarzma ohydnego, którego XXże Jmć Repnin, od dwuch lat na nas doświadczał, w nieszczęśliwey naszey Nacyi, y wziołem przedsię nieuchilać się od Sposobow naturalnych praktykowania, których inni zażywaią, y których nam obrona naturalna w podobnych przypadkach używać każe.

Będzie to powinnością Moiey Rzpltey, która iest Sędzią właściwym y iedynym, Sądzić o tym Swego Czasu ieżeli gorliwość przyzwoita była do obowiązkow WMPz MćPanie Apostole który mi iedność Braterską wspominasz tak ściśle zaleconą, chciey to uważyć, że gdyby ten który WXmći dał Życie, mógł był przewidzieć, że WXmć masz się stać Naiemnikiem Oyczyzny udusiłby Go kazał zapewnie po urodzeniu

Wierz mi WXmć że ta absolutna Zwierzchność dzisieysza, y ten Poseł Pełnomocny którego WXmć przestawiasz dobrociami, inaczey niemoże tylko gardzić WXmć widząc że tak iawnie zdradzasz Swoią Oyczyznę.

Interessa Monarchow odmieniaią się, ale iakiekolwiek są proiekta, nieiest rzecz poczciwego wolnego Obywatela, Służyć y stawać się instrumentem ich układow politycznych.

Wniez przeto WXMę póki ieszcze Czas iest do tego Sam w Siebie y chciey mię naśladować, pokaż się być godnym tey krwi z ktorey pochodzisz, a odtąd słodko mi będzie nazywać WXMę imieniem Miłośnym Brata, y dawać dowody, że Serce moie pełne iest ku niemu przywiązania y Szacunku.

Ostrzegam zaś WXMę że ieżeli moie dziedzictwo naymnieyszą poniesie krzywdę z iakieykolwiek Strony, Leszno też miasto gdzie WXMci Część niecała należy póydzie natychmiast w Popioł, toż samo dziać się będzie z fortunami tych JchMców, ktorzy zawodzą tak iako y WXMę S. Obowiązki swoie Pereat Mundus Fiat Justitia.

36
36
66
84
150

Actum in Castro Skarszeviensi Feria Quinta intra Octavas Sacratissimi Corporis Christi proxima A^o D^ni 1663.

Comparentes personaliter coram Officio et Actis Praesentibus Palatinatus Pomeraniae Castrensibus Skarczeviensi Famati Andreas Kyggier ab una, et Elizabeth Hazowna Parte ab altera Foro suo quovis proprio et competenti omissö praesenti Castrensi Skarczeviensi actus praesentes respectu se cum bonis suis omnibus incorporando, et invisceranda, sani mentibus et Corporibus existentes publicé benevoléq recognoverunt.

Quia ipsi mutuo et abinvicem sese de omnibus commercijs Conversationibus Delectationibus, Jocis Salibus Saltibus, manuumq mutuis ex fervore Cordialis lasciviâ, et libidinis compressionibus, et constrictionibus, osculis basior in genas labiaq fixuris, mamillarum pertenuissimam lenitelam ad Satietatem Oculorum ostentationibus, earundemq palpitationibus et omnibus in genere nocturnis et diurnis amoribus, et Concubitibus, quietant et liberos mittunt.

Recognoscendo ea die hodiernâ nihil sibi utriq Parti restare, proque una aliam Jure molestare possit, ac valeat: hâc Suâ personali ab utraq Parte ad id accedente in vita recognitione.

L S

Ex Actis Palatinatus Pomer Castren Skarczoviensibus

Lutom sku

m

8

Testament Krola Angielskiego

1mo. Nay Jaśn. Cesarzowi Jmci daię na niezabudyszę Zpustoszenie Jerozolimskie które Chrystus Pan sobie z wszechmocności przepisane łzy gorzkiemi opłakiwał [illegible]

2do. Nay Jaśn. Cesarzowey Jeyżmci daię na niezabudyszę łodz Piotra S. która będąc zapędzona od nawałności na obszerne morze inaczey nie mogła być ratowana tylko tym wołaniem Panie ratuy nas bo giniemy

3tio. Nay Jaśn. Krolowi Hiszp. daię na niezabudyszę Troię y Miasto Eneasza, który Kartaginę [illegible] chcąc nad całym światem panować, y sławne miasto Troię stracił y sam [illegible]

4to. Nay Jaśn. Krolowi Pruskiemu y Elektorowi Saskiemu daię na niezabudyszę płaczącą Maryą Magdalenę która gdy [illegible] zamotała.

5to. Nay Jaśn. [illegible]graffowi Rossyiskiemu daię na niezabudyszę Judasza który zdradziwszy Pana oddawał nazad pieniądze ale Żydzi przyiąć nie chcieli ponieważ były krwią niewinną zmazane.

6to. Nay Jaśn. Krolowi Neapolitańskiemu daię na niezabudyszę zaprzenie się Piotra S. który [illegible]

że na broniu pierwszey niż kur zapiał trzy kroć się raz zaparł.

7mo. Ney Jaśn. Królowi Angielskiemu dały na nieza-budkę Wyprawę na Cyrenaicza który nie zięnieu do Krzyża aż do Miasta Naznaczoney nielyt zamordowaney

8vo Ney Jaśn. Synowi Cesarza dały na niezabudkę ... wolę oney syly który wiodły przez syna Tobiaszowego który niewidzącego Oyca swego uzdrowił że przeyrzał

9no Ney Jaśn. Córce Cesarzowey dały na niezabudkę Anioła Tobiaszowego Rafała który żenie Tobiaszowey siedmiu z tych Duchów wypraszał. tak że potym małżonka była nagabana y dręczona.

10mo Wszystkim Ministrom Europeyskim po kolei się ... sięgnąć dały na niezabudkę Jołę ... zakt wypuszczona która przyniosła do Arki rózszczkę oliwną do-brey przyszłey Nadziei

11mo Graffowi Bryllowi pierwszemu Ministrowi ... Ostatniemu kruka czarnego który wypuszczony z arki ostatniemu nie powrócił nazad obaczywszy ... ... trupa przez potop zginionych —

Refflexya względem Stanu teraznieyszego 1768

Powinność czas y sposób są trzy przewodniki do dzieła każdemu człowiekowi. Powinność jako pobudka y przymus. Czas jako ukaziciel pory do czynności, sposób jako środek do wykonania powinności.

W teraznieyszych Rzpltey okolicznościach każdego obywatela dwie są nayuroczystsze powinności jedna względem Boga, druga względem Oyczyzny to jest nas samych.

Powinność względem Boga y przymus każdego do czynności, jest poniżenie honoru panuiącey Religii, przez zrownanie się z Luterską, Kalwińską, y Syzmatycką, za ktorym porownaniem następuią Apostazye y choć w pozniejszym czasie [illegible] upadek wiary, na co się zanosiło za Zygmunta III gdyby był Władysław IV gorliwszy Katolicki y ubliżeniem urzędów Dyssydentom niebespieczenstwu niezabiegł. Z wzgardy Arcybiskupowi Lwowskiemu, Biskupowi Krakowskiemu y Kijowskiemu wyrządzone, gwałty, bicia, y więzienia wielu duchownych, jakie były w Konstantynowie, Lublinie, y Pyzdrach, spalenie y złupienie wiele kościołów z Profanacyą Nayswiętszych rzeczy w tych kościołach, procz tych w Żytomierzu y Krakowie pięciu kościołów na przedmieściu rabunki.

Powinność względem Oyczyzny pobudką, przymusem jest odebrana na Seymikach, y Seymach, wolność, odięte bespieczeństwo publiczne y prywatne, gwałt uczyniony przez opasanie woyskiem przybyłego na Seym Rzpltey przez wzięcie Biskupów, Senatorów y Posłów przez [illegible] Koronnego y tyle w niewolę zabranych, gwałt mieczem y ogniem wykonany, gdy przeciwko Prawu Narodów nawet bez wypowiedzenia woyny oprócz pod oświadczeniem przyiaźni, tak wiele obywatelów krew toczy, tak wiele miast y wsi Rzpltey pali, ale jeszcze więcey rabuie, żadnych [illegible] sposobu do zupełney krajów desolacyi, y obywatelów wyniszczenia.

Pobudką y przymusem jest utożona, poniewolnie miejsca niemaiąca, Gwarancya assekuruiąca równość rządu wielorakim wiarom, a zatym ustawiczne zamieszanie, y nierząd ubespieczaiąca, odbieraiąca moc prawodawstwa Rzpltey, a przeto samowładnego Państwa odbieraiąca, w dependuiącą Prowincyą możnieyszey Potencyi.

Pobudką y przymusem jest zdeptany Narodowy honor y przez tak despotyczne w tym kraju interessie postępki y wyrządzone publicznie y prywatnie wzgardy. Nadto względem Boga y Oyczyzny pobudki y przymusy żaden przypadek wielkszych niepoważe.

Czas tak gwałtownie potrzebnego ratunku odkładać nieradzi, zdrowy rozsądek ratować każe, gdy gore, niegdy jak się spali. Polityka radzące czekać lepszey pory chwalebna być niemoże z strony bojaźni lub lenistwa, lecz nie z strony miłości Boga y Oyczyzny. Jeżeli teraz gdzie wcześnie zachodzi reklamuie to Seymowe dzieło, nie czas go obalać jako trzeba był czas iść przeciwko niemu, gdyby spokoyność przez całuncyą tych ustaw od całego narodu akceptowane y Seymami przy ukrytey gwałtowności, lub zdradzie potwierdzone było

Oczekiwanie wgnusności na ratunek od Postronnych narodów nie
gdy porzyteczny być niemoże, bo bez czynności ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
chcęcyś wytrwać z mocy jedney potencyi, musielibyśmy w moc
oddać drugiey, atoli nie odmienilibyśmy niewolniczego stanu, lecz
tylko Pana, daymy to że taskawego, przeciw mogącego być srogim, lecz ~~ta~~
by z mnieyszenia niewolniczych kondycyi upadłaby nadzieja, lecz
raz albowiem Potencya podiętaby się zaczynać woyny, kto
nam uczyniony, niektórybyśmy sami, przeczułość wyrazili? krzywdy
sami wszystko dopełniali y aprobowali, co pewnieby nastąpiło, gdy
by myśl Boska nieutwierdziła serc współbraci naszych do oparcia się
gwałtom. Ten owszem nas dźwigany honor narodu bez[illegible] u Postron-
nych zepsczone o nas opinie, daiąc nadzieję wzaiemney przydatno-
ści prędzey wzbudzi do podania ręki powstaiącym, niż niechę-
tnymi się ręczyć, ułatwią co ratuiącym ratunku kondycyi, gdy tyl-
ko pomocnikiem, a nie cały ciężar dźwigaiącym będzie sposobnie-
yszym dzisieyszego upadku naszego, w tyle nam jawnie równie
skuteczny sposób do powstania, abyśmy poniesionę wielkie prze-
zdwoienie nas szkody przy spełnieniu jednym nas wyciem od-
~~[illegible]~~ zyskali. Potencya teraźnieysza wiekuiąca zastarzeniem An-
glij Potencyi Europeyskich wyiednała zezwolenie utrzymania li-
beri Exercitij Dyssydentów w królestwie naszym przeciw bez czy-
nienia gwałtów y tylko dla postrachu jako zawsze, Fanatyków wy-
prowadziła część woyska swego płatnego przez Anglią pod ~~pre~~
pretextem liberi exercitii, dawszy nam nową, a zewszystkich królestw
porządnych, rugowany formę rządu. Przez wpuszczenie wielu wiar
do rządów y urzędy, a przez Gwarancyą ubezpieczywszy narzucone
niesłuszne prawa. Zamieniła was w swoy Prowincyą pod
[illegible] z niewolnym królem. Ten swoy przysyłek od wszystkich
~~[illegible]~~ Dworów przestrzegaiąc, pokrywa nazywaiąc własną
wolą naszą, posyłaiąc do tychże Dworów Podpisy Delegatów
Resultata Senatusconsilii, Dyspozycye y Uniwersały Kommissyi
woyskowey do swych zamysłów, oyczyźnie naszey szkodliwych ~~na~~
stosowane, y wystarane. Co wszystko jak się dzieje nam tylko
samym zupełnie wiadomo, którzy na to patrzemy, lecz nie zupra-
wionym których wiadomości od Korrespondentów, a Korrespon-
dencyi od Fakcyi której służą zawisły. Pokrywa y tłumi powszech-
nie osób przyczyn[illegible] w nas ratunek wchodzących mniemaniem
czerno tak skryte jeh zamysły jeh zamysły, y udaiąc, że jedni z niedo-
statku, drudzy z lekkomyślności, z boiaźni sądu, a wszyscy z nieukon-
tentowania przeciwko królowi przedsięwzięli to dzieło. Tym czer-
nienia końcem, proces na Starostę Warckim przez Zelantów
otrzymany, już zakwitowany, którego forma banitów wygnan-
cami nazywa. Po Francusku przetłumaczony za nayw[illegible] jn-
famię chociaż cnotliwym oycom bynaymniey nieszkodzący po in-
nych Dworach rozesłała. Dwory nieznaiąc biorących się do tego
dzieła

dzieła, tym bardziey że mu chętnie lub poniewolnie
opisanych za naygorszych w tym kraju mężow przeciwnych
Oyczyzny, za bezbożnikow y naypodleyszych ludzi y za ratuiących
Do utrzymania zapędow [illegible] cnoty poczyniąc
ny mieć niemogąc, poki cały narod zgodnego publiczney przyczy-
ni się tym absolutnym sprzeciwia rządom co nie [illegible] zdarzyć
może / iak tylko przez wyprawienie Posłow do Postronnych co przyzwoiciey stałe nie-
winnyi od Generalney konfederacyi całey Rzpltey. Pro-
zas konfederacya być niemoże. Jeżeli partykularnych Generalna
spieszać się nie będziemy, y zwołka całey mierze nie więcey przy-
tylko przeciągamy uciskow y oppressyi całemu Narodowi, a codzien
więcey śmierci wspoł Braci naszych, za nas się ozarduiących
nieść może do przyspieszenia tego dzieła, prócz uciskow od zagra-
niczney Potencyi, zbliża się coraz bardziey dwoiaka Domowa Facya
y każdy nieprzyncypalny Obywatel całemu tey konfederacyi
składowi, przyznać powinien że iest ze wszech miar godny przy
wierze y wolnosci, przykładnie gorliwy, lecz trudno przyznać że
iest rosnie statystow, iak y zwalczonych mężow, ~~[illegible]~~ złożonych
bo chce w pyszcz równą nad rządu mamy (nie przerosłą w pyszcz) by-
liśmy od statum apelowani, a przecież każda woyna na Papie-
rze skończyć się musi. Miłość wiary y wolności / których oby-
dwoch wiadome wszystkim fundamenta takowe, iak innymi
nie dały cnotliwym, / każdego oczom że każdy niepatrząc pozna-
swoią / rownemu czynił chętnie ślepe posłuszeństwo w Służbie wo-
iennym, istotnie potrzebny, y przez Rygor woyskowey który ~~[illegible]~~
ostrzegane tak dalece, że [illegible] wymagaiące są siły tey konfederacyi
przy Dyscyplinie żołnierskich godzy się Obliczaiąc stałey
złożony. który rzeczy będzie ze naturalnych każdego dla siebie uwzglę-
dow, które wykracza ~~polityka~~, wiara, polityka nieodzielni
w takim przypadku bez bytności zbioru mężow rady, którym same do-
świadczenia względem posłuszeństwa, w drogich praktyka, Gdyby
każdy w rządzenie Oyczyzny, Interessow uzyskać zdanie
glibyśmy tak zbawiennym naszym rownego bez zawodu czy kroko-
wać się konca tym bardziey gdy z postronnemi do traktowania przyidzie
chodzić będzie. Lecz niechby y samych statystow raz konfederacya
złożona była, przecież iak [illegible] bespiecznie nie może
którego tylko z całey Rzpltey postronnych ułożenie koniecznie po-
trafi. Ta zaś konfederacya iako postaci całey Rzeczypospolitey re-
prezentować niemoże, tak nieodbita y pilna iest potrzeba tego aby
się wszystkie inne woiewodztwa z nią złączyły iak nayprędzey. Dyspo-
zycyia Domowa że szpetnego w zamysłach powodem, przygotowana
dzieci kupy śmieią brać na siebie wielce szacowny tytuł przez kon-
federacyi / y wielkie szkody przy naiazdach czynią. Konfederacya
bardzo ustawiczną z nieprzyiacielami czyniąca, przez niegdy wy-
ciągnionemi Liniami, y ograniczoną maiąc władzę przy naywyż-
szey sprawiedliwości swoiey z Ekscesantow dostać y karać
nie potrafi

iszey rozwięzłosci otworzy pole, rozerwanie sił Rzpltey y zaltero-
wanie władzy podtenczas, cywilnych juryzdykcyi, y publicz-
nym rozboiom wszyscy podlegać musiemy, jeżeli Generalney kon-
federacyą zwiąże będziemy, ktorey powtorny rząd w Polszcze
w lepszym mieyscu bezpieczniey dostanie y utwierdzi. Niech u wstrętu
nieczynią mniey przystoyne przyczyny niektorych Polityków
gorliwych nowszym woyskiem z musu lepszy, a przeto zwracaiących
do konfederacyi, tak prostey do ratunku drogi niedaiąc
mocy na to, bo przez kilka miesięcy też same nierzetelności baez-
pot twierdzą y powodem gdy bowiem upewnienia dworu Peter-
zburskiego dworom sąsiedzkim dane broniły wchodu woysk
obcych, [illegible] dawniey trzeba większey mocy woyska
przez granice przeciągnęło, a przecież jak zawsze, tak y do
tąd przy granicy stoi, owszem przeciwnie, rzecz niezawodna,
że wszystko w kraju naszym znaydzie się woysko, byłoby przyymu-
szone do wyniścia z Polski, gdyby się nie postarało, bo Ekwu-
ność, o ostatnie resultatum senatus consilii. Pozwolmy naków(?)
szedana odmowy na Seymie apeluracya kostromnym narodom
wątpliwe dla nas czyni bespieczenstwo, a poradźmy się naturalne-
go rozsądku, czego raczey chwycić się mamy, czy pewnieyszego na wszy-
stkim upadku, y wszelkim gdy starościny, czy nadziei czy sposobow po-
wstania. Do tey przyszliśmy niesczęścia głębi, że y naywiększa siła
nie znaydzie śmiesca, w ktorey by nas daley podpychać mogła, co
zachować ta rada znaydzie, ktora także kolowanym zostać nam
na mieyscu każe. Przeciwnym zaś sposobem bierze się do obrony
przynaymniey jednę z utraconych odzyskać niezawodnie mu-
siemy. To jest honor narodu że my w obronie tak wielu
narodow, a nieodgnuszności jak żaden zginęli, krew Przodkow w sto-
ich oswoy tak drogi okup, to jest Wiara y wolność woła na
nas potomstwo, prochom naszym złorzeczyć nie będzie, gdy te
dwa zaszczyty nie dobrowolnie utracimy, y wyście wszystko nad
wszystko, własnego mienia wolność gdy nie nieostrożnie, służmy
Bogu y Oyczyźnie wimi, a luboś [illegible] utracenie honoru
y śmierci nad obelgą życia, chwalebnym każdy zyskiem
niech nam jednak sprzeciwia się każe w spełnianiu naszych wię-
federowanych przykład, y bylebyśmy rownie jako Bogu y
Oyczyźnie święcey nad [illegible] nas kochali

Jozef Pulawski ich. ch:

Wszem wobec ch:

kiedy wedlug im umiarkowaniu y oczekiwaniu Naszym Opatrznosci Boga naywyzszey nad Nami pokazuie się Dzielo przez zbliżenie do Przeswietney Porty Przyiacielskiey pomocy y JO. W^{ro} Baszy Adzie Hallil Przeswietnego do Chocimia z Woyskiem prędkie przybycie, Woysko Nasze w roznych dyrektywach kommendach y mieyscach będące ma Ordynans ściągania się w bliskosci Chocimia y Zwanca. Przeto aby przy sciągnieniu y zgromadzeniu się Zolnierstwa nie było takiego sie w Dobrach poblizszych Obozu uszkodzenia y uciązenia, a zolnierz pod ten Czas nieplatny na Obronę Wiary y Wolnosci sprzymierzony y skonfederowany chętnie krew y zycie na Szanc niosący miał w swoim kraiu proporcyonalny Furaz a tego aczeby było sprawiedliwe umiarkowanie y pod Sokol blisko Dniestru sprowadzenie Wszystkich Dziedzicow ich obwieszczamy y upraszamy; Wszystkich zas Rycerskiego y Zolnierskiego Stanu tak w konfederacyi y Zwiąsku będących iako przeciwney Stronie dotąd assystuiących obliguiemy a to pod Rygorem w Prawie y konfederacyi takze Związku Naszym wyrazonego. Ten raz

Uniwersał d. d. 23. Aug. 1768.

J. Puławski PRK.

Marszałek Zwierzchu

Woyska konf. S.C.

Kopia Manifestu JWJPa Marszałka Województwa Sieradzkiego przeciw ko JWJPn Referendarzowi Kor.

Actum in Castro Opoczen. Feria 6ta post Festum Sa Annæ Matris Immaculatæ Virginis Mariæ proxima Anno Dni 1768

Do Urzędu y Xiąg Grodzkich Starościńskich Opoczyńskich osobiście przyszedłszy JWJP. Józef z Burzna Burzyński Podstoli Czerniechowski Marszałek Konfederacyi Województwa Sieradzkiego, wraz z Rycerstwem Województwa tego, niebez żalu nayprzód przed Bogiem, niebem, Oyczyzną naszą, ludźmi y pogranicznemi Nayami, przeciwko JWJPn Jackowi Małachowskiemu, Referendarzowi Kor. manifestuią się y protestuią z przyczyny.

Iż lubo toż Województwo podniosło Konfederacyą pod Laską JWJP Burzyńskiego prawnie iednak y sprawiedliwie uczyniło, stosuiąc się do Konstytucyi Anni 1716 żadnemu Senatorowi niepozwalaiącey, Funkcyi Marszałkostwa z racyi, iż częstokroć ciż z mowiniszy się z nieprzyiacielem, na Złoto bardziey niżeli na Wiarę, oglądaią się iako iuż mamy przykład z wielu takowych, ktorzy zapomniawszy o Bogu, opuściwszy Jego S. Wiarę, podobną grzechowi Sodomskiemu, odprawuią w Warszawie Raysku Kollacyą nieprzyiaciołom Wiary S. Karli nasze podaiąc w Jarzmo.

Atoli ważył się wspomniony JP Referendarz, całe skonfederowane Województwo Rozboynikami w Listach swoich nazywać, y do Warszawy opisywać, Łupiestwo Żyda iakiegoś na Oczy wyrzucać.

Jeżeli temuż JP Referendarzowi Ciż konfederaci zabrali konie y inne Rynsztunki Woienne, słusznie to uczynili, bo gdy de fonte rzecz weźmiemy łatwo osądzi każdy że de Bonis Regalibus też moderunki composuit toc in bonum Commune żałować ich nie powinien.

Atenże JP Referendarz nie tylko temi Czasy broni Wiary, Oyczyzny, y wolności, remtens owszem na Seymie Convocationis, dał znak nayprzód wszy w mowie swoiey, iż nie potrzeba wolności, woląc mieć w kraju Kalwinow, Lutrow, Schizmatikow, a Oyczyzne y Jey Nayświętsze Prawo w Gwarancyę Moskiewskie z Upieraniem Fortun Szlacheckich oddaiąc. y z Rabunkow Jey chlubiąc się, Smie Gorliwego o Wiarę Obywatela, iako prawdziwego Katolika, o Oyczyznę iako własnego Jey

Syna

Syna, o Wolnośc iako Rodowitego Polaka, sam mieńdzęczmikiem
będąc y Rycerstwo Polskie hołotą nazywai, y na honor Ludzki na-
tężony, iako Lampart godzi.
Za co cz Konfederacij do tych Akt ad praesens udawszy się, nie uymu-
iąc temuż JP. Referendarzowi Genealogij która nie iest dawna
manifestuię się y protestuię, Auctioni et diminutioni praesentis
manifestationis in nullo derogando.

(L. S.)

Legit Stypułkowski Correxit Wyszynski.

My Prawowierni Chrześcianie Katolicy Rzymscy Narod Polski Wierny Bogu, Kościołowi, Krolowi y Kochaney Oyczyznie Uwazaiąc Koniec nieszczęśliwy Itych Strasznych Srzodkow gwałtownie Przeciwko Prawu wszystkiemu uczynio nych nie Omylnie wyciekaiący, a przynoszący nadwątlenie y prawie powszechną Zgubę na wiarą Katolicką Rzymską, Widząc Oziembłość w duchowieństwie, a w Głowach wielkich Swieckich Oboiętność, tudzież w obywatelstwie Jakąś bezwstydną boiaźń y pomieszanie, a tą tem nieszczęśliwsza że żadney detklewości niecierpiąc dobrowolnie nachylaią Owe niegdys niezwyciężone Głowy wolnego narodu Pod Jarzmo niewolnicy Syzmatyckow Lutrow y Kalwinow, Ktoresmy Krwią Chrystusa nay droższą y własną naszą kupioną bezpieczną przed narodami nosili, niedbaiąc Naturecki, Tatarskie, Szwedow y Korakow Hufce, Ktore iak Cien ieden Od Zaiaśnionego Słonca tak Ony od Znaku Krzyza Swiętego nikły przy Heroicznym naszym Orężu. a że iest Bog Wiecznie żałem iest ieszcze y Prorok Ktory Wszystkie wrozy Pomyslności ieżeli Zyć y umierać Stać y Upadać przy bolenieysze y w S. Wierze Katolickiey Będziemy. Umocni Siły nasze y wzbudzi nas Krew Rycerską Będzie nam Wodzem y Przywodzcą za Stroną y potęgą. Niechże nas utrzymuie Wszechmocna Mocą Jego Moc y Łaska niechnas posila moc Syna Przenaiswiętszego niechnas Zagrzeię do iego Miłości. Czynnym Juz więcey Wymie troiey Przenaywiętszey Boga Oyca Syna y Ducha S. to Sprzysięzenie Osobisto y powszechną tarczą nam Marya.

Punkta Obowiązki Sprzysiężonych

1 Wiary S. Ka. R. Własną Krwią y Życiem Obligowany Każ
dy bronić.
2 Żadnych Gwałtow y rabunkow między katolikami y Żyda
ani Osobiście ani przez Subordynowane osoby nieczynić
3 Komendy Słuchać, wiernie rozkazy zazardem życie peł
nić, y Kary za Wystempki Sądzącym się podlega.
4 Komenda Surowie Zakazywać y doyrzeć Ma, aby kobiety Żad
ney w obozie niebyło.
5 Chorągwie Katolickiego Sprzysiężenia Maią być naip
rypalnieysze 2 to iest iedna Pana Jezus Ukrzyżowa
natazie Złotey lub Srebrney druga Nai S. Panny na
Kim dniu a inny pod Znakiem Krzyża S. Których to
Chorągwi a osobliwie pryncypalnych dwie trup na
trupie padaiąc nieprzyiacielowi Wydarć bronić mar
6 Żadney Korrespondencyi ani Porozumienia czynić nie
dużemy z nieprzyiaciołami Wiary S. ludźmi y Katoli
mi nie poprzysiężonemi
7 Każdy Sprzysiężony niepowinien mieć więcey nad Konia
Pistolety Pałasz Sztuporczyk y Pocztowego z Szatym mod
runkiem Czapki według dawnego Modelu Szlachecka
Soką Mundur Zielony albo Granatowy anabo ...
Znak Krzyża S. który Znak niepowinien wpierwey przy
aznawolnym ~~zdi~~ ziedzie Wiency zas Chwi parow
wozow mieć niewolno nikomu Oprocz Komendantow y
Oficerow.
8 Chorągwie Pryncypalnieysze dwie pokoni 150 oprocz Szeregu

14

Jnny Ssboni Sto Oprocz Szerzgowych byc maią a Wnich Do Oficerow Cztyrech toiest Rotmistrz porucznik chorązy Strażnik Oraz Dobozy trembacz.
9 Płaca Nasza Chrystus y Opatrznosc iego Ktory bedzie w sytuacyi wsparcia y dopomożenia Obligowany dopomagac drugiemu.
10 Furaz tylko tam ma byc wybierany gdzie Jeneralna Komenda Kaze y wielie.
11 Komendant Jeneralny za sercem y Afektem ma byc Obrany a zas inni Oficerowie przez losy wyiow Ktorzy by Choragwie Podten znak Chrystusow y Chorągwi Prowadzili, z Ktorych Komendantow Powinien Kazdy Poprzysiege na wiernosc miłosc y Posłuszenstwo Jeneralnemu Komendantowi.
12 Zadnego Lutra Kalwina Syzmatyka Przechrzty do tego Sprzysiężenia przyimowac niemamy, tudziez Sekretow przed Siostrą Matką Zoną y Jnnymi Kobietom Obiawic.
13 Kazdy Sprzysiężony do tego Zwiąsku Zachęcac pobudzac Kazdego iest Obligowany.
14 Zdraicze Smiercią maią byc Karani.
25 Pieczenie na Piersiach Orła Pan JC z US Ukrzyżowany y Szatarze wsponach zyć albo umierac.

Przysienga Wtc Słowa.

Ja NN Przysiengam Panu Bogu wtroicy S. Jedynemu Nai S. Pannie Maryi Zawsze Niepokalanym poczentey y wszytkim Swiętym

Osobliwie Patronom Korony Polskiey y tobie Głowie
Kosciołta Chrystusowego Oycze S. y Pasterzu Rzy
ki na tą y z tego Sekretu Sprzysienzeniasię na Obro
wiary S. katolickiey Rzymskiey Uzytego Osob ni
Iszą y Wszelkich Jedno Myslnosci Porozumienia ni
mu bądz nay Przyiaznieyszey Osobie tak Stein
kiey Jako y Białogłowskiey Niewydam niewyi
Wiary S. Rzymskiey katolickiey nieod Stąpię azdo
Łatniego Zycia mego Krew y tey Bronic Szczeru
Orenzem Bendę azdo Zupełnego iey u Calenia
u gruntowania. Taksię Obowiązuię y Zaden Spo
wiednik od iey Złomania uwolnic niemoze a iezeli
Co przeciw temu Sprzysięzeniu y Wyzey wyrazonym
punktom złosliwie Wykroczyt niebędę ten Bug
y Swienty iedyny Pottępi ktoremu przysięgam

Kopia Listu od Konfederacyi Barskiey do Xięcia JO Elektora Saskiego y do Krolewiczow Polskich

Nayiasnieyszy Elektorze Saski.
Nayiasnieyszy Mci Xiąże Kurlandzki y Semigalski
Nayiasnieysi Krolewiczowie Polscy.

Smutek Uniwersalny y fatalna okropnosc ponieodzałowaney smierci naylepszych y nayłaskawszych Krolow naszych Augusta II. Dziada y Augusta III. nayiasnieyszego Oyca Waszey Elektorskiey Waszey Xiążęcey Waszey Krolewiczowskiey Mci trwa dotąd nieukoienie w Obywatelach Krolewstwa Polskiego dobrzy y przychylni Nayiasn. Familij Krolewskiey Oyczyzny Synowie, w żalu przeszłym po Stracie walecznych Monarchow szukaią y żądaią folgi w teraznieyszey Stanow Rzeplitey konfederacyi wraz z Wielkiem złączoney y spodziewaią się będą natenczas uszczęsliwionemi, gdy Wiara S. chitrym Wymaczaniem Dyssydentow ukrzywdzona y wadwątlona pod Namiestniczą Zawsze Stolicy Apostolskiey władzą kwitnąca y zamiesza gdy Wolnosc krwią przodkow Naszych nabyta od Wiekow, do zastarzałych y niezwyczaynych wroci się karbow, tresc iest y zysk naypewnieyszy Naszego pospolitego Dobra, ufay y nieprzełamanie polegay, w rozdrozne nayiasnieyszey Familij Krolewskiey y naypotęznieyszego Domu, dla ktorych od Narodu Polskiego cale Ulubionych pierwsze ozdoby y Zaszczyty nayuzsze szczerze y iednomyslnie przyznawamy to z przyczyny bliskiego spowinowacenia z krwią Jagiellonską to dla Obywatelstwa krajowego to dla dostoienstwa Nayiasn. Krolewiczow Polskich y Innych Wysokich Szarzy w Woysku Koronnym y W.X.L. to dla Tytułu Xiążęcego Kurlandyi y Semigallij Nayiasnieyszego Krolewicza Karola y Prawa Dokgodzieństwa sprawiedliwie służącego, a przez skonfederowaną teraz z Woyskiem sprzymierzoną Rzeplitą względem przywrocenia y restytuowania apellurowanego. Ci ktorzy zbawiennym Myslom y Uradzeniu Narodowemu zazdroszczą nierozmyslnie, a naprzeciwnych Wierze y Wolnosci zasadzaią się Sentymentach iawnie y Oczewiscie wykraczaią przeciw Nayiasn. Familij Krolewskiey a mianowicie przeciwko Xiążęciu Kurlandzkiemu grzeszą, przeciwko własney Oyczyznie bo na Wiarę y Wolnosc Kardynalne Rzeplitey zasczyty podnoszą bunty y Obłudne składaią rady na Prawa Koronne y W.X.L. gwałtownie następuią

od Nas zachowuiących y broniących Stawitnych Swobod nieprzyiaciołami są
ogłoszeni iako gwałciciele Traktatow z potencyami Sąsiedzkiemi uroczyście
Zawartych y iako przestępcy Praw Krolestwa Praw Narodowych.
Dla obiaśnienia y uwiadomienia w ialich Sentymentach y przychilności
dla Nayiaśn. Familij Krolew. jest cały Narod Polski, po ięchał dawniey do
Saxonij JW Xiądz Krasinski Biskup Kamieniecki teraz w Charakterze Po
sła Extraordynaryinego iedzie JW. W. Potocki Starosta Kaniowski
Konsyliarz Konfederacyi, maiący Zlecenie do podobnego rozmowienia
się z Dworem Wiedenskim. Dana mu iest moc donieść y upe
wnić Nayiaśn. Familią Krolewską Waszey Elektorskiey Waszey
Xiążęcey Waszych Krolewiczowskich Mci, o wiernym całego Naro
du Polskiego przywiązanie.
Żądamy wszyscy przeto wyprzeciwnościach przyszłych y niemiłych
Bogu, Wierze, y Wolności przybycia nayprędszego Krolewica Jego
Xiążęcia Karola aby się złączył z Nami oczekiwamy. Iużeśmy re
zolwowani wszystkie czynic Starania zażardem Fortun ktore y
Życia naszego upewnia szczerze y niewątpliwie Cała Konfederacya
na obronę Wiary y Wolności, tudzież na wyswobodzenie Xięstwa
Kurlandskiego, na wydzwignienie Praw y Swobod Stanu polskich
chitremi wynalazkami zawermonych, z Woyskiem sprzymierzonem
Żywiey szczegulniey y skutecznie do to wszystko staraisię, z potrzebnemi
y nayprętszemi posiłkami oczekiwamy Rezolucyi z iaką nie poszla
kowaną wiernością y poszanowaniem.

Waszey Elektorskiey
Waszey Xiążęcey
Waszych Krolewiczow.

Jasnie Wielmożna Mćia Dobrodzijko

17

Kopia Listu JO Xcia JKMci Biskupa Krakowskie:
go, do JW Jmć Pana Podkanclerzego W. X. L.
pisanego z Warszawy Dnia 12. 9bris 1759.

W ostatnim JWWMci Pana liście wyczytawszy punk=
ta tangentia bonum Publicum y Interes Kurlandski,
iako uznawam coraz bardziey Zelum ejus, tak z god=
nymi Jego sentymentami łączę moie Zdanie, y nie
omieszkałem tychże kommunikować Ministerio prae=
senti.

Co się tycze punktu do Uniwersału na Przyszły Seym
wyprawienia Posła do Traktatow generalnych sądzą
tutay, iż miasto pomocy dla Rzplitey byłby tylko dyshonor,
żeby Posła naszego nieprzypuścili, pewnie zaś gdy żeś=
my niewchodzili w Woynę, poćoż mamy wchodzić w Trak=
taty. Na to reposuię, że mamy czasu dosyć do Seymu, in=
terim JEo KMć może wyrozumieć z swoich Alliantow
iesli dopuszczą, albo nie. Insuper sądzą, że podczas tey
Woyny Król Pruski niepozwoli doyścia Seymu, bo nie
maiąc się czego dobrego dla siebie spodziewać, będzie
wolał zepsuć, żeby mu co przeciwnego nienastąpiło, y
tak na samych racyocynacyach konferencya się skoń

czyta, iak zwyczaynie u nas, Ubi multi Curant, nemo c
rat

Respons JW Jmc Pana Podkanclerzego de
D. 25. 9br. z Bychowa.

Kiedy coraz blizsze są podobienstwa Uniwersalne
pokoju, tym nam czulszemi bydz należy, ażeby Trakta
ty woiujących potencyi nostro nie stawały damno, Rzp
ta ważne y wielkie ma racyie w generalny Traktat
chodzić, ani exkludowana być może. 1mo. Prusy
zawojowała Moskwa Ewentualne Dominium, et Va
sallum Rzplitey, więc incumbit wiedzieć Rzpltey ia
się obroni, y gdyby nieprzyniesiono iakim Artykułem
kaci inne krzywdy w Polszcze. 2do. Wkroczenia Woy
zagranicznych w Kraje nasze wiolencyia w Juribus g
tium uczyniły Krajowi szkody przyniosły, wię
w jednym warować się pro futuro, w drugim satysfa
cyi doprasżać się należy. 3tio Moneta Pruska
ligi bita naruszyła Traktatu z Polska Zawartego, a
przez potencye wszystkie gwarantowanego, więc g
by teraznieyszy Traktat Oliwski, y Antrakt Szadzki
dla Nas gwarantował Interes Rzplitey wyciąg
Znaydą się y drugie potrzeby, y racye ważne admi

do generalnego Traktatu, tylko nad takiemi rzeczoma statystycznie racyocinari y naradzac się potrzeba nieodwłocznie, inaczey responsuri Bogu, y Oyczyznie będziemy, neglectu y ospałością naszą co detrimenti dla Polski stanie się. Pro ultimo tym konkluduię zdaniem, że iesli constabit JoKMci P.N. Milld pewnie iż do kongressu generalnego pokoju przychodzi, należy gdyby Pan o tym Kray nasz et gentem rospisanemi Listami do Senatorow, y Ministrow uwiadomił, y hac in re Senatus Consilium, nie oczekiwaiąc Seymu złożył, y tam czyli, y iako wyprawie Posta, naradzał się, bo iesliby tych krokow JoKMci P.N. Milldo nie uczynił, a krzywda iako przez generalne Traktaty Polska poniosła, malevoli przypisywaliby to incuriae Regiae, winwidya podaiąc Pana, y Radę Jego. Te moie sentymenta z prawdziwey wiernosci ku Panu, y Oyczyznie wynurzam, y czutey JOWXMci de bono Publico wigilancyi sub litram podaię.

[signature]

Excerpt z Listu Xcia Kanclerza Do Jm̃ Xa Instygatora. 19

Zawsze to dowodziłem y zawsze dowodzić będę, że w należytey Estymacyi dystyngwowanym WMć Pana Godnościom y Talentom wpowinney na uznawane samego WMćPana y całey Familij Jego ku Mnie Przyiazni zostawam wdzięczności, a iezeli mię kto inaczey censet albo maluie, to się barzo myli in supposito, albo tesz cardores we mnie zdawaią się stymulys czarnemi.

Respons JmćJm̃ Xa Sekretarza, do JOXcia Jmć Kanclerza.

Lubo iest mi to nietayno że mimo tyle rzetelnych wierności mey y Pracy moych przez długi przeciąg JOWMć Dobr. dowodów nieschodzi bynaymniey na tych którzy się chcąc sami iedni akkredytowaić u JOWMćDobr. nayleprze Drugich intencye y czyny in dubium vocare zwykli. Jednak iakom zawsze u Siebie nad zamiar szacował wysoki przymiot wspaniałego Serca WMćDobr. że Sług y Przyiaciół swoich probare, et probatos diu servare WMćDobr. zwykłeś, post habitis sinistris onych zdaniu, tak dopiero iescze barziey w tym confirmer, kiedy wswieżo adressowaney do mnie expedycyi tak wyraźnę nieporuszoney łaskawości dla mnie JOWMćDobr. z zupełnym ukontentowaniem czytam Magnalia. Za co nayuniżeniey składaiąc WMćDobr. dzięki lubo niżliem dotychczas nie miał ono hono muniłewanego ad agendum na przyszłych Seymikach ułożenia, to wszystko iednak co kolwiek mi dacona ku rozkazom WMćDobr. y iego interessom dictabit addytacya, prowide ad Successum tychże Seymików czynić y agenda się domyslać nie omieszkam

Excerpt z Listu JO Xcia Jmci Kanclerza do Jmci X. Sekretarza W. X. L.
1756. d. 15. July z Przybysławic

Urgentissime upraszam WMci Pana abyś na wszytkie Seymiki, kredytu starania, attencyę y kooperacyę swoje jak nayusilnieysze impendere raczył aby prospere dochodziły. Quamquam securum et certum WMci Pana być powinno że we mnie Sentymenta są takowe, które distinctissimis virtutibus et perfectionibus WMci Pana debentur, iakie exigit Estymacya y wdzięczność za tak szacowne Przyiaźni Jego ku mnie od tak dawnego czasu et continuo doznawane. Longo tractu życia y Ministrowania mego zawsze dowodziłem, że dla żadnych osob y dla tych, które są zemną sprzyiaźnione nieodmienne są Sentymenta y przywiązania moie, nikomu mniey iako WMci Panu znajome być powinny. Takowe Serca y umysłu mego dyspozycye w których inalterabiliter et plenissime zostawam.

Kopia Listu JW. Imc Pana Podkanclerzego WXLitt. do Imc Pana Wwdy Minskiego z Bychowa d. 25 9br. 1759. pisanego

Dla podrozy Moiey na Ruś przerwałem Filum Korrespondencyi Moiey z JWWm Panem co nadgradzaiąc, teraz oboygu JWWm Państwu prezentuię Submissyą;

Pogorszaiący Publicum Manifest Ziem Pruskich Kommunikował Mnie Imc Pan Woiewoda Pomorski, ktorego Kontenta derogant Majestati wzruszaią tranquillitatem Publicam y są iawne Crimina Status.

Wiadomo całemu Narodowi Polskiemu że Protektorem Praw Wolności y Ustaw Państwa iest JKcia Kr. Imc P. N. Milły obierać vivente Rege iakowych Protektorow y Zastawicielow Distributiva gratiæ Regiæ cum ea facultate Despotica, iak ten

chce mieć Manifest, iest to Altare wystawi
contra Principem, acsi nieobserwuiącego
Prawa, et Iura Indigenatus, iest to priva
tis conventiculis /: Prawem zakazanych
wzruszać tranquillitatem Publicam, a
per consequens Crimina Status popełni

Wielce proszę, chciey Mi Wielmożny Pan, iak
w tey sprawie daley postępuią, realiter
donieść, bo musiałbym in casum nieu
stania, Manifest uczyniwszy, ziemię
Pruskie na Seym zamandatować, dei
cito Ich ausu.

Kopia Listu JW. JmXdza Biskupa Koadjutora Wileńskiego do JO Xcia Jmci Kanclerza Litt.o pisanego 1754 Junij 30 D. z Wilna.

Pilna potrzeba y płacz Ludzki same Nieba przebijaiący przymusza mię kommunikować JO Wassey Xcey Msci Dobrodz: przy wielkich zabawach tego, Excerpt z suplikj mnie podaney iako Referendarzowi WXL.

Suplikuię JO W. Xcia Msci Dobrodz: ażebyś z zwykłey ku Ubogim Ludziom Kompassyj chciał zabieżeć wiolencyom niesłychanym w każdym niedzikim całe Kraju pogotowiu w Chrześciańskim.

JmPan Sgierstrum iedynie boiącsię Sądu JKmci Referendarskiego zniegosię wymknął nakształt JmPa Jwanowskiego domawiaiącsię o odesłanie na Decyzyą JKmci, Jam tego niesłuchał sadząc że Krol Jmc będąc zabawny Publicznemi całey Europy Interessami będzie wolał obrocić wolny czas na pogodzenie sprawy Ostrogskiey, aniżeli na sądzenie spraw Chłopskich.

Dwie tracye czyli pretexta allequie tego Procederu swego, że Chłopi są zbuntowani; za takim argumentem ieżeli iest dobry niebędzie wolno Miastom do Sądow Zieczetarskich, a Chłopom Krolewskim do Referendarskich uciekaćsię, skoro za pozwany da racyą że to iest Fakcya z bolu, a zatym Bunt przeciwko Starostom Mieszczan lub Chłopow, a tak każda podobna sprawa bez decyzyi swoy koniec weżmie.

Skarżysię, że przyięto Delatora, ieżeli go nieprzypuścić kto da radę głupim a ukrzywdzonym Chłopom, kto ich obroni w drodze, kto nakoniec odtego ochroni, ażeby pod Bokiem Sądow Starosta ich nie porwał, y na tym że samym mieyscu okowawszy do siebie niezawiozł, jakoż z Starostwa Cyrynskiego Chłopi niemaiąc dla siebie Delatora po Ulicach Wileńskich chodzili

Chodzili z suppliką każdemu ią prezentuiąc, a ledwo trzeciego Dnia do mnie Ref-
ferendarza trafili, gdy ich z miłosierdzia ktoś nakoniec do mnie przyprowa-
dził, przytym co było w sprawie Starostwa Cyrynskiego gdy niema Delatora
Szlachcica, stawaią Starostowie Chłopa wpis burząc że Chłop gdy się winnym
pokaże, niema z czego uczynić proporcyonalney satysfakcyi za Kalumnią Staroście
zadaną z Uszczerbkiem nieoszacowanego Honoru Jego. Nakoniec kwestya
o Delatorze iest to kwestya de Juris formalitatibus des sur chicanes o Wio-
lencye Ludziom, Tyrannie nad nimi y zaboystwa są to Kryminały do Pana
Boga o pomstę wołaiące. Suppliknię tedy JOWXMci Dobrodz: przez łaskę obmy-
ślić tym Ubogim Ludziom ochronę, bo ci Ludzie od dawnego czasu nieszczę-
śliwi, dla tego będą w ostatnim nieszczęściu z tem ich Dekretem zostoni,
za Restryptem od JO WXMci Dobrodzieja otrzymanym, a z woli JKMci
wydanym; a zatym reguluie się to do Honoru y Sumnienia tych, którzy
im dali okazyą Skarg, w nadziei Protekcyi, bo bez tey nadziei znosili
by Niewolę Egiptską cierpliwie y byliby szczęśliwsi.

Kopia attestacyi Wielm. JmP. Gołęjowskiego Czesznika Wdztwa Minskiego:

Roku 1761. dnia Martij 10. od Requisitionow w Bogu Zeszłego JmX Adza
Terskiego Sinowicza Kommendorza Minskiego attestuię iż za assygnacyą
Jasnie Wielmożnego JmP. Adama Chmary Wiel. Instygatora W. X. Litt. w Roku przeszłym 1760 do JmP. Winczy na Arendzie
arendowanego Sekwestratora Grodzko Kołłomerskiego wydaną na summę
923. post. 2. y groszy 6. z ktorey doszło pomienionemu JmX Adzie nigo
z teyże assygnacyi tynf. 400. JW JmP. Suzynowskiemu za kartą
JmP. Bykowca tynf. 220 post. 2. Reszta zaś z tey in wyra-
żoney assygnacyi temuż w Bogu przewielebnemu JmX Adzie Ksiemu
Minucikowi Kommendorowi Minskiemu tynf. 301. gr. 6. do opła-
cenia, na co dla lepszey wiary podpisuię się. Dat w Kołłomerzu

Michał Gołęjowski

Copia Listu pewnego do mnie pisanego, newiem od kogo ale Jeg mci Authera do mysliße

Magnifice ac Generose Domine

Ego innominatus gratulor de felici adventu et magis Congratularer si processus Serenissimae Principissae in meliori Staret forma quod tamen non Sperandum, Quia Dnus Chmara talem Mandatarium sad solam et nudam recommendationem istius famuli qui ipsius interpres fuit in lingua germanica / absque ulla ulteriori informatione ad prosequendum Processum Suscepit, Quiquidem ipse egregius, sed ad hunc processum non Sufficientes possidet vires Idcirco cum M. V. Dnatio per Memoratum Dnum Chmara Sit Substitutus rogo instantissime de hoc Mandatario apud alios prudentes homines se informare et audiet prout a doctis viris audivi quod tota Causa Sit in Summo periculo, Imo si vestra Dominatio in ista per Chmara facta institutione permanserit, quod tam vere quam vere Deus est Deus totus processus iam quasi Sit deperditus et hoc est quod ex profundissimo respectu et devotione erga Serenissimam sub rosa ac manu Significare et dicere volo quod Summum Cordolium haberem si audirem quod per incuriam Contraria Sententia et per eam damnum et pudor pro parte Serenissimae Principissae evenerint Si ergo Dominatio ~~pessimae~~ pessimae institutioni et defectu melioris informationis non vellet Sequi Sed Commodum et interesse Serenissimae observare tunc prae omnibus Summopere est invigilandum ne Mandatum a Serenissima / quod per expressum Decretum Ober Amticum Sibi procurare debet / ad manus ipsius deveniat, demum his Sat praedictis Solemnissime protestor nullatenus Cogitare ac si ipsi Virna per hanc relationem favere et ipsum de novo introducere vellem Sed multo magis credere meis innominati genuinam intentionem esse, de alio bono et Sufficienter

qualificato advocato prospicere qui Justissima Iura Principissæ defendere callet preterea non dignetur mirari Dnatio vestra quod hæ literæ absq Subscriptione Compareant Sufficit quod hæc dicta nihil malitiæ habeant ex

&

Kopia Listu JWJmci X Koadjutora Wilenskiego do JWJmci Pana Sapiehy Woiewody Smolenskiego

Odebrawszy niepomyślną nowinę że JWMP. chcesz intentowac w Trybunale actionem JWJmci P. Woiewodzic Podlaskiemu Bratu mojemu o pretensyą do Chorążyney Słonimskiey, wielce nad tym ubolewam, że po harmonii dobrey w Domu naszym, przez tyle wiekow zachowaney, za dni naszych naypierwszy zabierać się przykład że Sapieha Sapiezę zapozywa, a zatym wielce upraszam JWMP. aby się raczył od tego wstrzymać procederu sądząc powinno że JWWMMPP. między sobą amicabiliter barzo łatwo tę skonczyc differencyą, co ieżeliby subsequi niemogło, satius będzie rozprawić się przed JWJmcią Kanclerzem WXL. ktory kochaiąc prawdziwie Dom swoy, a będąc dla obuch Liniey indifferens zrazu, nil intentatum relinquet aby JW. WWMMPP zgodził, a in casu renitencyi aby sprawiedliwie ten Interes przez Dekret na kształt następuiących Sądach arbitrskich rostrzygnął, unikaiąc Publicznosci, tymże Domy tey nieczyniąc Honoru całey Familii. To zmowiwszy do obuch JWWMMPP. addykuię y zaleciwszy tego do odmienia naszego przywiązania wyraziwszy wtymże takze pisałem do JWJmci Pa Woiewody upraszam JWMPana abyś tę Braterską perswazyą moią aequanimiter et gratiose akceptowac raczył oraz zostaię z zwykłą weneracyą

Kopia Listu JW. Jmci X. Koadjutora Wilenskiego do Jmci X. Gorbckiego Przeora Kartuzyi Brzeskiey

Znaiąc wrodzony affekt ku Domowi naszemu do niegoś adresuię odebrawszy nieprzyiemną nowinę o zachodzących Dyfferencyach między JW. JchmmPanami Imci Sieradzkim y Podlaskim Woiewodami, wielce upraszaiąc azebyś to małym staraniem in Scintilla, iak nay prędzey zgasić, za co partykularną mieć będę obligacyą teraz piszący constanti veneratione.

p. 9. Ch.

25

Listu JO xcia Jmci Prymasa
Postscriptum do Pewnego Senatora
Die 7. Julij 1741

Piszesz mi wmmPan, że Kurlandczykowie odstępują Pretensionem Elekcyi Xiążęcia, dobrze to czynią, bo Jm non competit. Wolno było Moskwie sądzić suum Ministrum, ale nie wolno in Ducatu Feudali Krolestwa Naszego, rządzić się sine Scitu Reipublicae. Jeżeli co komu winien, wolno go tam było w Moskwie patrzyć, co zas in rem Feudi długow uspokoił, miał na to dosyć pieniędzy z Zasług swoich u Carowey Jeymci, y Nieboszka Monarchyni ręczyła się za to, że miał wszytkie trudności ~~uspokoić~~ in rem Feudi. Te tez długi, ktore on się obligował uspokoić, nie są bardzo wielkie, y to bardziey Pretensyami mogę się nazwać, niżeli długami. Nayważnieysza tam była Pretensya nieboszkiey Carowy Jeymci respektem Posagu, ktory niebył in effecto, tylko bardzo mało, caetera in promissis; wolno było Carowy Jeymci bez Processu in Judicijs Relationum Regiarum propriarum pacifice ustąpić tey Pretensyi Xiążęciu Bironowi, na ktorą Jnteress iuz była Kommissya naznaczona in Annis 1717. et 1727. y pewnie porachowawszy się y wywiodszy, co za co, nie byście było niedostało pomienioney Monarchyni Rossyiskiey.

iako na ow czas Xiężnie Kurlandzkiey wdowie. J owszem powinna była wiele wrocić, o co Jey Administratorem et Plenipotentiarij kiedy była Xiężną, Porwani byli ad Judicia Relationum Regiarum. Pierwszey raz od Jnstygatorow Koronę: y Wo Xa Litto in Anno 1717. y staneta była na nich Kontumacya. Poniewaz Zaswdał się Car Nieboszczyk Piotr, oby to negotium non Judicialiter, ale amicabiliter decideretur; Process Zaczęty poszedł wodwłokę. Drugi raz także, ex delatione ostatniego Xiążęcia Ferdynanda byli Porwani Commissarij, na ten czas iuz Jmperantis, a przed tym Xięzny Kurlandzkiey. Jn Contumaciam, ktorych Stanął Dekret Commissionis pro liquidatione et calculatione in Anno 1731.

Pretensye Dworu Berlinskiego, iako by per cessionem nabyte, iuz są od Samego Nieboszczyka Xiążęcia Ferdynanda expunctæ na Kommissyi prawie calculo.

Jnsze Pretensye per Sententiam Judiciorum Relationum sunt extinctæ et ad Feudum Reipbcæ non regulabantur, nec regulantur.

Reliqua tez, Bona tylko Ducalia afficiebant, non Feudum Reipbcæ, y te ieszcze niebyły evicta et Suberant Disputationi.

Niewielka

Niewielka to wszystko rzecz było, nietak iak so„
bie Pretensye robiono.

A chociasz by był wszystko Xiąże Biron Zapło„
cił ex liberalitate sua, nieznać by tego było w Szko„
tule jego, bo iuż daleko więcey miał wysturonych
pieniędzy wprzód, niżeli Xiążęciem został; a coż do„
piero potym? co wziął od nieboszkiey Monarchyni z ło„
ski jey, trudno o to w Polszcze dysputować, niegodzi się
też nikomu in dubium vocare gratiosas dispositiones
Nieboszkiey Carowy Jeymći stante vitâ jey. Było by
ciężko wszystkim rachować się z łaski jey, które ona
rożnym poczyniła. Ale to większa, że Xiąże Biron
ma ieszcze sprawę in Judicijs Relationum o te długi,
które ma się z dóbr niesłuszne do płacenia, y podobno by
ie był wygrał. Wolno się spytać Patronow, którzy at„
tendebant Sprawom Xcia Kurlandzkiego, y gdy by się był
chciał eô Zelô, rozeprzeć jure, y o insze Pretensye, któ„
re uspokoił, iako y w Ynteressie przeszłey Xiężney
Kurlandzkiey, a potym Monarchyni Rossyiskiey, pe„
wnie by był pokazał, że iuż przed tym Satysfakcyą wy„
brała była, będąc Xiężną Kurlandzką. Quid quid sit, gdy
by niemiał y Szeląga Xiąże Biron, toby była Nieboszka„
Monarchyni dać mu na to powinna była, ponieważ

tak się assekurowała, wnosząc za nim Instancyą, aby był został Xiążęciem Kurlandzkim. A zatym nie go„dziło się Kommissyi teraznieyszey Mostiwskiey w Prowenta Xięstwa Kurlandzkiego wdawać; poradziliby JM byli Regentes Curlandiæ cum sutu Reipblicæ, iest ich tam na co wydać.

Lubo zaś w tym Interessie assekuruią się mini„stri Rossyiscy, że przez tę administracyą Dobr Xiąże„cych Dominio directo, et utili Krola JMci y Rzpltey niechcą præjudicare, przecięż to iest niedobrze, kiedy rzeczą samą usurpant sobie Dominium nad tę Pro„wincyą Pieniądze wybieraiąc.

Piszesz mi WMM Pan, że Szlachta przestrzeże„ni de vita Principis, niechcą się brać do Elekcyi Inszego. Dobrze to czynią, y bez tego choćby Xiąże nieżył, nie„mogą sobie uzurpować Jus Electionis, bo go ab origine mundi niemieli. In Pactis też Subjectionis całych In„flant Anno 1561. żadney wzmianki niemasz o Xięstwie Kurlandzkim, y owszem dopiero na ten czas Krol August Pierwszy wydzielił był Tractum Curlandiæ et Semi„galliæ Cis-Dunam Gotthardowi Ketlerowi ex Magistro Gnali Ordinis Equestris Theutonici, ale go ieszcze na ow czas nieuczynił był Xiążęciem, y tego mu Tytułu

niedał

niedał circa Pacta Subjectionis, aż dopiero w kilka lat, to iest na Seymie w Lublinie 1568. zniozszy się cum Statibus Regni, dany mu iest Tytuł Xiążęcia Kurlandzkiego, cum Insignibus iako ich miał zażywać w Herbach swoich, et cum Juribus Incorporationis Regno Poloniæ. Wszystko się to zaczęło y działo ex compassione super miserrimo statu Totius Livoniæ, et pro Officio Christiani Principis, iako Pacta sonant, kiedy Krol August ab ultimo exterminio liberavit całą Livonią, ktore Jey imminebat od moskwy; Nie iest to Historya, ale verba Pactorum.

Że zaś post decessum Ferdinandi ultimi Ducis Curlandiæ, o Elekcyi Xiążęcia, nigdy szlachta niemyslili, tylko ich do tego przymuszono, clare patet ex declaratione, et Submissione omnium Statuum Curlandiæ et Semigalliæ cum suis Supremis Consiliarijs, gdzie nie tylko Elekcyi niechcieli, ale się tez y oney wyrzekli sub pœna criminis læsæ majestatis. Jako im tez była zganiona pierwsza Elekcya Graffa Moryca, y iako od Rzpltey byli sądzeni, y sam Graff Morycz Electus condemnatus, patet ex Constitutione 1726. et ex Commissione 1727. tum et ex Ordinatione ejusdem Commissionis, ktorą omnes Status Curlandiæ, na ten czas acceptarunt, y owszem Supplicarunt Commissioni,

aby

aby teyże samey Ordynacyi approbacyą na Seymie otrzymali, iakosz quo ad omnia Puncta na Seymie Pacificationis 1736. otrzymana była approbacya, ex„ cepto Puncto de novo Infeudatione, ktora była pozwo„ lona ad Instantiam Carowey Jeymci, za co perpetuam Gratitudinem Rzplta praetendit od Moskwy. Pomie„ niona Kommissya y Ordynacya Stanęła in Praesentia Xiężney Kurlandzkiey wdowy, ktora potym była mo„ narchynią Rossyiską: Stanęła sciente et non contradi„ cente Xiążęcia Kurlandzkiego Ferdynanda: Stanęła in praesentia kilku Tysięcy woyska Moskiewskiego, pod Kommendą Gnała Lassy, ktory był na to Zesła„ ny, aby był bronił tey Kommissyi, iakosz mo„ cno bronił, drogę Zaieżdżał Xiążęciu nieboszczykowi Biskupowi warminskiemu, Praesidenti tey Kommissyi y drugim Kommissarzom o kilka mil, prosząc, aby na tę Kommissyą nie zieżdżali, bo alias niemiał ich pu„ ścić do Mittawy, ale się niedał ustraszyć nieboszczyk Xiążę Biskup warminski, y Rezpons swoy iaki miał dać JPanu Gnałowi Lassemu do Mittawy, ad actum Commissionis odłożył, y tam go dopiero JPan Gnał ode„ brał, y widział z iakim resentimentem Rzplta ode„ zwała się ad Nomen Electionis, y że się odważyli były

Kurlandczykowie

Kurlandczykowie na Elekcyę, ktora Im noncompetit. Uznali et Status Curlandiæ w tym discretionem, et Protectionem Rzpltey, Że Ich nieopuszczała, y Znała się na swoim Prawie.

Tak rozumiem, Że Pan Medon reliquit memoriam Suis Successoribus, iak się porywać contra Iura Regni, y iako Kurlandyi przypisować liberam Electionem, kiedy maiąc sobie pro honore, Że był posłany z Kurlandyi do Grodna cum denuntiatione Electionis Graffa Moryca, z drogi nawrocony był do Kamienca na Rekollekcye Sui Ausus.

Notandum, Że Inflanty ab Origine Sui communi Europæ Iudicio przyznane były Dominio Sedis Apostolicæ ex occasione, Że Missyonarze w tamtym Kraiu wiarę S. rozkrzewiali, y tam naypierwey Biskup Inflantski od Papieża creatus absolute rządził, á potym był od Cesarza udarowany Titulo Principis Sacri Romani Imperij. Przybrał ter był sobie Biskup ex Imperio Kawalerow, ktorym dał pro Insigni dwa

miecze

Miecze na krzyż złożone, z Gwiazdą na wierzchu, y zwa„li się Ensiferi, przy Profesiji Accedentes ad hanc Re„ligionem te odbierali Tesseram: accipe ensem ad defendendam Terram DEI et MARIÆ: Obiecał im był Biskup tertiam partem Proventuum Livoniæ, co„by zaś extra Livoniam zawojowali, wszystko ich mia„ło bydz. Tandem kiedy ich mało było, y Bisku„pa na woynie przeciwko Poganom zabito, Papiesz Ensiferos przyłączył ad Ordinem Equestrem Theu„tonicum, których Magister mieszkał w Prusiech, y tak było dwoch Magistrow Ordinis Theutonici, ieden Supremus w Prusiech, a drugi in Livonia; iako też Biskupow przybyło kilku, Biskup Inflantski na„zwał się Arcybiskupem Ryskim, y tak w In„flanciech aż ad Pacta Subjectionis było Dominium Spirituale, to iest: Archiepiscopi, Episcoporum, et Ordinis Theutonici, kiedy zaś Supremus Magister Ordinis Equestris Theutonici in Prussia został Lu„trem, niechciał od niego dependere Ordo Equestris

Theutonicus

Theutonicus in Livonia, cum suo magistro. Więc spo,,
koynie dał sobie wypersuadować, Supremus Magister
Ordinis Equestris Theutonici in Prussia, że magi,,
strum Ordinis Equestris Theutonici in Livonia,
uwolnił à Sua obedientia, y dał facultatem, aby
na potym Propositi Ordinis Equestris Theutonici,
obierali sobie magistrum Ordinis in Livonia, unum
ex Confratribus Religiosis ejusdem Ordinis, secun,,
dum antiquum morem hujus Religionis: y tak
to trwało przez kilkadziesiąt lat, aż ad Pacta sub,,
jectionis. Szlachta zaś na ów czas Kurlandzka, do
tey Elekcyi niemogła się mięszać, bo niebyli Zakon,,
nikami, y niebyli alicujus authoritatis, bo byli
wszyscy Vasalli, albo Biskupow, albo Ordinis.
Ten magister Ordinis Equestris Theutonici in
Livonia, ktory się subjecit Polonia, zwał się Got,,
thardus Kettler; Ten in praesentia Xiążęcia Ra,,
dziwiła Posła Krolewskiego, omnibus juribus suis,
cum omnibus solennitatibus abrenuntiavit; Reli,,
giosas

giosas verses deposuit, y ktore kolwiek mogł miec Privilegia, tam à Sede Apostolica, quam et ab Im„ peratoribus Romanis, tym wszystkim abrenun„ tiavit, y Subjecit się Krolowi Imci, y Rzpltey, za co obiecał go Krol uczynic Xiążęciem, et in instanti wydzielił mu Tractum Curlandiae et Semigalliae Cis-Dunam, iakim go zas miał byc uczynic Xiążęciem, y iakie mu miał dac Insignia, zachował to sobie był ad conferendum cum Pro„ ceribus Regni. Coni ter stało Anno 1568. na Seymie Lubelskim, że go uczynił Xiążęciem Kurlandzkim, ktorego Xięstwa à Saeculo nie by„ wało, y tosz Xięstwo miało się wrocic post extin„ ctam lineam Masculinam teyosz Kettlera ad Corpus Reipublicae, cum pleno Dominio Directo et utili. De Electione Ducis, tam żadney wzmian„ ki niebyło: ale novarum rerum cupidi uczyny„ stili sobie praetextum, że wolno Szlachcie obrac sobie Xiążęcia, poniewasz przed tym Equestris Ordo

Theutonicus

Theutonicus obierał sobie Magistrum unum et Religiosis, nieuważaiąc na to; że to ci Electores Magistri Ordinis Theutonici, niebyli świeccy ludzie, ale Religiosi, á Szlachta byli Simpliciter Vasalli, nutibus Archiepiscopi, Episcoporum, et Ordinis obtemperantes. Ale ci, co się na rzeczach znaią, y co prawdę kochaią, tych adinventiones nieprzyznaią, y nielubią, y Szlachta Kurlandzka tego nie pretenduie, y nieżyczy sobie (: lubo czasem muszą dyssymulowac, kiedy bywaią przymuszeni do tego, zwłaszcza kiedy ich terrent vestigia, iako niektorzy prawdę mowiący, in opinatissime bywali rapti ad aliena Regna, ledwie w kilkunaściu lat wracali :) clarius to wszystko explicabit Sponsio et declaratio Statuum Curlandiae, podana Commissarijs Regijs et Reipublicae Anno 1727. o ktorey się wyżey namieniło. Do ktorey się referuiąc, Jestem.

A. St. Eps. Varmien. Illmo Comiti Iacobo Przebendovio S. P.

Infelix casus, quem Illustri foeminae accidisse refers, me non leviter affe=
cit, qui Amica privatus jacturam feci ingentis boni. Cogitemus ea
lege omnes nos nasci, ut moriamur; ~~nihil~~ nec refert quo mortis genere,
quùm bene cum illis actum esse, credendum sit, qui vixerunt benè.
Comes Palatinus Rheni plus quàm octuagenarius senex, commodo
Caroli Philippi Sultzbachen. Reguli mortuus est: hic enim illi
absque mascula prole defuncto, ex Testamento, atque etiam veterum
et recentium foederum jure in Novemviratu, ac communium Avorum
hereditate succedit. Ast vereor ne antiqua lis de Iuliaci et Mon=
tium Ditionibus, Germaniam atrociore bello jam involvat; quòd
Principibus Viris omne jus sit in Armis, nec adeo religione
pactorum teneantur, ut imbecillioribus concedant, quae sibi deberi
existimant. Haec cupiditatis insania, ut superioribus soeculis hu=
manae societatis vinculum soepiùs dissolvit, atque universis prope
Gentibus luctuosam calamitatem intulit; ita nostro etiam
Aevo cuncta armis perstrepere, Divina aequè ac humana jura
contemni, et campos insontium sanguine madere conspicimus.
Quorsum haec? nisi ut Reges insatiabilem animi libidinem posteris
testatam faciant: id demum ipsis praeclarum atque magnificum
videri, omnes boni lugent, ad mutuas clades intestinis grassari
bellis, ut immanem illam belluam ab Oriente Christianorum
dissidiis excitatam, provocent, vastaturam procul dubio cuncta,
quùm nos valido concitata impetu, affectos viribus misereque

dissidentes invaserit. Utinam Principes Christiani, piis animis intestina bella aliquando detestari inciperent, et de conciliando pace sacroque bello communibus studiis cogitandum arbitrarentur! id mecum ab Omnipotente Deo supplicibus precibus jugiter deprecare. Vale Nobilissime Juvenis, et Parentes tuos meis verbis saluta. Heidelbergae pridie Kalend. Februa.

reverenter et officiose

32

Dyaryusz Seymu walnego Ordinaryinego Warszawskiego d. 5ta Octobris Ao 1722 szczęśliwie Zaczętego.

Na terminie dzisieyszym cadencyi Seymu walnego z prawa walnego y Uniwersałów JKMci przypadłym po godzinie dzie- więtey z rana Ziechali się do Zamku Ichmć XX. Krakowski, kuiawski Poznański Warminski, Przemyslski, kijowski, Chełmski y Kamieniec- ki Biskupi. Ichmć Panowie Kasztelan Krakowski H. W. K. Krakowski Ru- ski Płocki Mazowiecki Połocki Wilenski H. W. W. X. Lo. kamieniecki Ru- ski Smolenski Małagowski kasztelanowie. Marszałek, kanclerz Podskarbi W. K. Xiążęta kanclerz Podkanclerzy y Marszałek nadworny W. X. Litt. ministri status Referendarz Podkomorzy, Podskarbi nadworny Koronny. Chorąży miecznik Cześnik Strażnik Regent koron. Pisarz Ziemski y Xiążęta Podstoli y Miecznik Litt. tudziesz Posłowie Województw Ziem y Powiatów. Z tamtąd po dziesiątey Krol Jmć in assistentia pomienio- nych Ichmciów Oboyga Narodów Senatorów Ministrów Urzędników y Posłów tudziesz Jmci X. Nuncyusza. Szedł gankami do Kościoła Kolle- giaty S. Jana gdzie miał Votivę Pontificaliter przy kapeli Krolewskiey Jmć X. Biskup Poznanski, kazanie miał Jmć X. Dominik Rudnicki Soc. Iesu ordynaryiny Kaznodzieia Niedzielny super duplex Thema. 1mo In die quinta mensis, sedi in Domo mea iuxta fluvium Chebar et convenerunt Seniores Israel: 1. 2. Simile Regnum Celorum Homini qui fecit Nuptias Filio suo dicite Invitator Matt: 21. Po skonczonym Nabożenstwie eo ordine, et in cujus assistentia powrocił Krol Jmć na Pokoie swoie, Stan zaś Rycerski poszli do Izby Poselskiey ad loca Consiliorum. gdzie zasiadszy Jmć P. Wolski Surrogator y Poseł pierwszy Wilenski zagaił Sessyę w ten sens.

Osierociała z swego Possessora Laska Dyrektorska dnia dzisieysze- go prezentuie się przezemnie in conspectu WWmćPP. spodziewaiąc się że cokolwiek vicissitudo rerum ubliżyła, to nadgrodzić może szczęśliwe przyszłych Obrad successa, ktore prosperet Supremus Legum Conditor pod szczęśliwym Panowaniem Nayiasnieyszego Krola Jmci. Aże

A że niepowinniśmy inaczey zaczynać, tylko ab observantia Prawa w zwyczaiu obrania Marszałka na dniu dziesięcyszym, więc upraszam, ażebyście WWmćPP. in executionem Prawa pomienionego ad denominationem ImPana Marszałka ex Turno przystąpić raczyli, pytaiąc się ieżeli iest zgoda nato. Et conclamatum Zgoda.

Wziąwszy tedy Rejestr czytał ordine naprzód Woiewodztwo Krakowskie y inne, a że z tych Woiewodztw Posłów niebyło przypadł Turnus pierwszy na Woiewodztwo Wileńskie, z którego odezwał się Imć. Tyzenhauz Starosta Inturski et breviter nominował ImćPana Podskarbiego Nadwornego K. do Laski, ale niektorzy szlachta z Litwy obsistentes ImćPanu Staroscie z kontradykcyą y pokazali przewiedzione na nim Processa.

Potym ex Turno Powiatu Oszmianskiego mianowany był do Laski także Imć. Podskarbi wtym Imć. Rostkowski Podstoli Łomzyński odezwał się allegando że Imć. Podskarbi Nadworny Koronny iest in, elegibilis za Marszałka boiest Poseł Controversus, ta iednak Contradykcya za Interpozycyą rożnych JchMciow iest uspokoiona.

Imć. Lipski Skarbnik y Poseł Bełski prosit o głos chcąc inferre ratione alternaty Laski, że na teraznieyszey Residencyą należy na Prowincya Małopolską, ale na głosy niebyło zgody, ile kiedy dwa Turny Nominacyey Marszałka minęły, y tak ruszyli JchMćPP. Posłowie z mieysc swoich dla ułatwienia tey illacyi. Na mieyscach swoich zasiadszy znowu JchMćPP. Posłowie. Imć. Marszałek intulit że iuż per Turnum zaczęte są głosy prosząc aby daley ad continuationem postępować. Imć. Lipski Skarbnik y Poseł Bełski dopominaiąc się głosu obiecał wnieść materyą do Elekcyi Marszałka należącą. Imć. Jaroszewski Skorzy Płocki wziąwszy Volumen Legum dla ufacilitowania illacyi alternaty czytał dwie Constitucye, iedną Ai. 1690. o porządku Seymowania drugą 1699. o alternacie Laski et subjunxit: Albo ad executionem tego Prawa przystąpmy albo się zegnaymy. Imć. Podkomorzy Dobrzynski y Imć. Pułkownik Zagrowski y inni intulerunt że dania kryski na Marszałka póki się z pod nowey Laski iustifikować niebędą. Ztąd wszczął się motus między Posłami y obiciente ImćPanu Staroscie Inturskiemu tym bardziey popierali swych Contradykcyi.

Dany zatym głos Powiatowi Lidzkiemu, z ktorego Imć. Seypion Starosta y Poseł Lidzki dał suffragium Imć. Podskarbiemu Nadwornemu

Imć.

Imć. Szwidzinski Starosta y Poseł Bracławski interlocutorie domawiał się o alternatę na Prowincyę Małopolską ponieważ Seym Aº 1717 był sine Solemnitatibus odprawiony ani Seymiki przecz Seym Antecomicyalne wstali z mieysci Ichmć Pp. Posłowie na ktore powracawszy dał głos Imć. Marszałek ex Turno Powiatowi Wilkomirskiemu Imć. Lipski iednak z Panem Szwidzinskim y Imć Pan Granowskim Starostą Perestawskim, contradikowali temu aby daley ex Turno miała procedere nominacya, y tak Imć. Tyszkiewicz Poseł Wilkomirski supersedował od nominacyi Marszałka ex Turno suo.

Prosił o głos ex Turno Xiążę Imć Czartoryiski Podstoli Litewski aby dany był Woiewodztwu Płockiemu, na co assensum od Imć Pana Marszałka cum contradictione Imć Lipskiego, otrzymawszy nominował Imć. Podskarbiego Nadwornego Koronnego. Wszczął się znowu motus et intulit Imć Szwidzinski, aby znowu od Wdztwa Wilenskiego Turnum zaczęć, ile kiedy Imć. Starosta Inturski na Contradykcyę na to ustał, po roznych Controversyach: Imć. Starosta Inturski powiedział że lubo mi iest miły honor, ktory niesłusznie od Contradicentow impeditur, pretio iednak boni publici deklaruię potey supersedere ab activitate, poki mu papiery in emundationem ab obiectis nieprzyidą, cum praecustoditione poena Talionis na Contradicentow iak się emundabit.

Tandem Ichmć Betscy y inni Posłowie Małopolscy prosili o solucyę Sessyi, ile kiedy advesperascebat, na co Ichmć Wielkopolscy Posłowie zdali się niepozwalać, ale Imć. Marszałek nieco wytrzymawszy y porozumiawszy inszych Ichmciow solwował Sessyę in crastinum na godzinę dziewiątą.

Dnia 6 Octobris.

Imć. Wolski Dzień wczorayszy pospolitego szczęścia kiedy in practicato exemplo szedł y zatrzymał Cursum obrad naszych więc iakom na dniu tymże wczorayszym zalimitował Sessyę. Proszę tylko do Continuacyi nominowania Marszałka per Turnum, tak przystępuię do dania głosow Powiatowi Wilkomirskiemu.

Imć. Lipski prosił o głos niepozwalaiąc na Continuacyę Marszałka per Turnum.

Imć. Pp. z Wielkopolskiey Prowincyi y Litewskiey obstiterunt wszyscy aby niedawane były głosy, tylko per turnum do nominacyi Marszałka.

Imć. Lipski insurrexit przeciwko Imć Panu Marszałkowi od dawanie ex Turno głosow do nominacyi.

Imć. Marszałek explikował się allegando że niesłuszną mam imposturę ponieważ w niczym Prawu non derogat y prosił Imć Lipskiego aby pokazał Prawo przeciwko wczorayszego dnia przeczytanemu Prawu od Imć Pana Chorążego Płockiego. Znowu Imć. Lipski prosił o głos. Imć. Kanowski na tym fundamencie wczorayszą limitowana iest Sessya, żesmy mieli dziś procedere do elekcyi Marszałka per Turnum.

Imć. Lipski iterum o głos dopominał się, ktoremu Contradictie prout supra osobliwie przez Imć Pana Kanowskiego Posła Podlaskiego ktory intulit, ieżeli in passivitate accepali bez Marszałka mowić będziemy, verendum, żebyśmy tego Seymu nieprzegadali, iako dolendo eventu na przeszłey Cadencyi.

Wstali zatym Ichmć Pp. iako to Imć Lipski wstaiąc mowił non limitemus libertatem, ktoremu Imć. Chorąży Płocki Jaroszewski reposuit: Libertas eo tutior quo subjectior legi.

Potym Imć. Marszałek do Continuacyi dał głos Powiatowi Wilkomirskiemu. Imć Lipski z drugiemi Ichmći obsistit tey Continuacyi

Imć. Zagwoyski intulit że kryski Controversonim niepowinny computari ale prosił aby zaczęli de novo per Turnum wstali zatym z mieysć swoich, tandem Imć. Marszałek zważywszy wczorayszego Dnia obrad publicznych irritum Eventum y uważaiąc dzisieysze podobne wczorayszym Contradykcye ob spem melioris successy limitował Sessyą do dnia jutrzeyszego na godzinę dziewiątą.

Dnia 7 Octobris.

Imć. Marszałek. Iakom dnia wczorayszego na tym szczegulnie zalimitował sessyą abyśmy od Continuacyi Votorem na Elekcyą Imć Marszałka dziś zaczynali, tak przystępuię do teyże Continuacyi.

Imć. Swidzinski Starosta Bracławski intulit aby od Woiewodztwa Krakowskiego zaczynać bo niesłyszał żadnych ex Turno kreski.

Imć. Lipski zaś prosił o głos na co gdy zgody niebyło wstali Ichmć z mieysć swoich y concertowali, że Contradykcye Continuacyi Marszałka Elekcyi per Turnum niemało czasu zabrały. Tandem post disceptationes Imć. Zagwoyski Pułkownik y Poseł Halicki swoim y innych Contradicentow Imieniem deklarował się supersedere od Contradykcyi

zkg

zey praecustodycyą aby po obraniu Marszałka do żadney inney nie przystępowac materyi, tylko pure do utrzymania Władzy Hetmańskiey przy Prawach swoich. Na co conclamatum Zgoda.

Jmć P. Marszałek post tot disceptationes kiedy widzę przychodzi na dniu dzisieyszym ad feliciorem successum Obrad publicznych cooperante gratia Spiritus Domini, tedy dziękuię wszystkim Jchmć Panom braci, że amore boni publici supersedowali od Contradykcyi, deklarował po obraniu Marszałka do niczego nieprzystąpić, tylko do utrzymania Władzy Hetmańskiey przy Prawach swoich. Zaczął tedy ordine z początku dawać głosy per turnum do Elekcyi, a gdy dał przedniem Posłom z innych Woiewodztw dał sam suffragium z Woiewodztwa Witebskiego na Jmć P. Podskarbiego Nadwornego, potym per turnum innym Woiewodztwom, Ziemiom y Powiatom dawał głosy, z których unanimiter kreski cesserunt favore pomienionego Jmć P. Podskarbiego cum praecustoditionibus że po Elekcyi Władzy Hetmańskiey utrzymania y ordynacyi Ostrogskiey zaczęte consilia publica non descendendo do żadnych inszych materyi, subjunxerunt Posłowie Płoccy y Rawscy aby nad Prawa y zwyczay z żadnego Woiewodztwa więcey nie znaydowało się w Izbie Posłów tylko dwoch a potym kiedy przyszedł turnus na Woiewodztwo Bracławskie obstitit żeby nie dawac głosow tylko dwuma Posłom według prawa y zwyczaiu.

Po tey Contradykcyi neszyli się wszyscy z mieysc y persuadowali contradicentibus, że pozwolili na ten tylko Seym, niektorzy tylko Jchmć PP. Posłowie daiąc suffragia per turnum cum praecustoditiones o Władzy Hetmańskiey y ordynacyi Ostrogskiey, y to caverunt aby wydane non in forma mandaty na Sądy Seymowe o te ordynacyę ex instantia Kawalerow Maltańskich niemiały suum robur, ale ten interes ad plenos ordines Reipublicae należący aby tu naprzod, potym in plenis ordinibus był uznany subjungendo, niektorzy że nam nie potym Zakonie. Poskonczeniu convadi labio suffragiorum in favorem Jmć P. Podskarbiego Nad. Koronn. Jmć P. Wolski na ten czas Director starey Laski oddawał Laskę nowo obranemu Marszałkowi, ktory odebrawszy cum plausu et congratulationibus publicis juramentum solitum wykonał według roty, ktorą diktował Jmć P. Wolski. Zasiadszy tedy Neoelectus Jmć P. Marszałek dziękował ore facundissimo całey Izbie po suffragiys in se collatis. Skonczywszy podziękowanie deputował

ex Provincijs według zwyczaiu cum denuntiatione do JchM. Postow Jchmć PP. z Wielkiey Polskiey Ciechanowskiego y Sawskiego Starostow y Podczaszego Czerskiego. Z Małey Polskiey Starostę Bractawskiego Stolnika Wołhynskiego y Starostę Boroneckiego. Z WX Litt^o Krzyspina Starostę Orszanskiego, Ogińskiego Starostę y Zawiszę Starostę Minskiego którzy zaraz poszli do JchMć. JmP. Marszałek solwował Sessyę in crastinum.

Dnia 8 Octobris Czwartek.

JmP. Marszałek zagaił Sessyę od powinszowania szczęśliwych początkow obrad publicznych czym dimidium facti zakładaiąc non dimidio ale integro corde życzył felicem przy doskonałym zdrowiu wszystkich Jchmć PP. Postow tychże Obrad Successum, y po complemencie przystąpił zaraz do Nominacyi Jchmć PP. Deputatow do Constitucyi to iest z Wielkiey Polskiey deputował JmP. Dunina Regenta Koron. y Jaroszewskiego Chorążego Płockiego. Z Małey Polski Jchmć PP. Potockiego Referendarza Koronnego y Starwowskiego Podczaszego Urskiego. Z WX Litt^o Jchmć PP. Jchmć PP. Wolskiego Surrogatora Wilenskiego y Tyszkiewicza Cześnika Wilenskiego. Którzy gdy się na mieysca swoie zabierali JmP. Kopeć Poset contradixit pretenduiąc aby wprzod do Constitucyi byli ex Senatu Deputati. Ruszyli się wszyscy Jchm. z mieysc y tę Contradykcyę uspokoili. Interim Jchmć PP. Łęczyccy Postowie pretenduią mieysca pierwszego z Prowincyi Wielko Polskiey ile że z gornieyszych Województw niebyło Postow, wszczęli qwestyę, która tak musiała bydź uspokoiona, że wszyscy Jchmć PP. Postowie z mieysc swoich ruszywszy się po tym według Regestru dawnego zwyczaiu JmP. Marszałek dawał mieysca. Po tym JmP. Marszałek limitował Sessyę in crastinum.

Dnia 9 Octobris Piątek.

JmP. Marszałek wyraził przy zagaieniu Sessyi że iako Deus Consilij zgromadził in hoc Sacrario życzliwych Oyczyzny Synow, których mens in Consilijs valet, in certamine dextra tak uczy mnie usus et praxis dierum, że nay bardziey konfidencya inter status fundamentem iest nay doskonalszym salutis et tranquilitatis publicae. Na tey tedy chcąc firmare consilia Publica oraz et privata Województw Ziem y Powiatow dogodzić desiderijs, salutares sensus in objectum zakładaiąc słuchać rozkazow pragnę.

JmPan Podkomorzy Dobrzynski prosił o głos y insi Jchm. oreszgłosy domawiali się JmP. Kanowski interlocutorie prosił o na

o naznaczenie Rewizyi do Gospod przynaymniey satisfaciendo Zwyczaiowi y wygodzie Poselskiey dogadzaiąc o co wszyscy Ichmć instanter prosili Jmć. Marszałka.

Więc tedy Jmć. Marszałek subjunxit poniewasz dnia wczorayszego Ichmć uproszeni do J.K.Mci cum denuntiatione Electionis nieuczynili relacyi, przeto upraszał, aby dziś była uczyniona.

Jmć. Nakwaski Starosta Ciechanowski retulit że lubo był primus in ordine delegowany cum denuntiatione J.K.Mci, iednak że uprzedzony był w tey funkcyi przez Jmć Pana Starostę Rawskiego, a zatym namieniwszy że Król Jmć mile przyiął tę denuncyacyą, aby Jmć. Starosta Rawski relacyą uczynił, insistit Jmć. Starosta Rawski prosiwszy o głos wyraził że z rozkazania całey Izby będąc u J.K.Mci donosił o Elekcyi Dyrektora y że Jmć Pan Kanclerz W.K. upewnił o ukontentowaniu J.K.Mci z tey tak chwalebney Elekcyi y że przydał oraz sponsionem iako J.K.Mć o to usilne ma staranie ut sit cunctis optima quies, zalecaiąc Izbie aby incunctanter progrediantur in Consilijs. Ruszyli się zatym Ichmć z mieysc swoich na ktore gdy powrócili Jmć. Marszałek limitował Sessyą do dnia iutrzeyszego.

Dnia 10 Octobris Sobota

Jmć. Marszałek. Lubo wiemy wszyscy że dzień dzisieyszy iest dies Divina quietis iednak niepowinnismy tego brać do considerancyi abyśmy niemieli providere in opere Salutis publicae. Nikogo nieodraża takowa praca ktora iest stimulo decoris Rpae tey insistendo zagaiam Sessyą chcąc Wszystkich lumen ex maturo Judicio et sensu WWmciow mościwych Panów w dalszych obradach, subjunxit przytym że poniewasz Ichmć Deputaci do Rewizyi Gospod relacyi nieuczynili, dla tego exquirebat assensus Ichmciow, ieżeli iest wola słuchać teyże relacyi na co wszyscy unanimiter assenserunt. Więc Jmć. Karski Chorąży Sochaczewski wziąwszy głos uczynił relacyą że będąc Deputatus z tey że Izby do Jmć. Marszałka W.K. egit z Jmcią o Poselskie gospody według zwyczaiu y że Jmć. Marszałek distulit relacyą do dnia iutrzeyszego. Interim iednak Jmć. Stanowniczy Jmci retulit informando, iako na Dwor J.K.Mci wiele Gospod porabierano, w ktorych się niemało Forystyerow mieści. Po tey relacyi zaraz intulit poniewasz znayduiemy się iuż in activitate, antecedenter przyrzekliśmy zas sobie od niczego nie zaczynać tylko od Władzy Hetmańskiey ktorą zdamy się teraz silentio involvere. A zatym abyśmy daremnie czasu nietrawili delatanie się do niczego nieprzystępie poki ta materya niebędzie uspokoiona, alias sisto activitatem.

Xiążę Imć Miecznik Litt. Radziwiłł mowił interlocutorie że poki Interes Ordinacyi Ostrozskiey niebędzie razem z Władzą Hetmanską uspokoiony poty y on deklarował się do niczego przystąpić.

Na ktorą przeswiadczyć Ichmć Pp. Małopolscy Posłowie allegowali że razem te Interessa uspokoione być niemogą, ale wprzod materya Władzy Hetmanskiey. Kuszyli się zatym z mieysć koncertuiąc rzeczy interlocutorie. Potym zawiedszy mieysca swe Imć P. Chorąży Sochaczewski wziąwszy głos exkuzował się że niedlatego sisterat activitatem, aby miał Cursum Consilionum tamować, ale dla tego aby czasu drogiego daremnie nietracic y przywrocił activitatem.

Imć Marszałek zalimitował Sessyą do przyszłego Poniedziałku innuendo że dzien dzisieyszy powinnismy obchodzić in Commemorationem Victoryey Choćimskiey z Nieprzyiaciela Krzyża Swiętego szlą Equestris Ordinis chwalebnie otrzymaney.

Dnia 11 Octobris Niedziela.

J. K. Mć in assistentia Ichmć Pp. Senatorow ministrow Status y Urzędnikow Oboyga Narodow tudziesz Ichmć Pp. Posłow słuchał mszy S. w kaplicy zamkowey. Potym mieli audiencyą Ichmć Pp. Posłowie z Woiewodztwa Połockiego cum denuntiatione Elekcyi Imć P. Hetmana Polnego Litt. za swego Woiewodę, upraszaiąc aby J. K. Mć hanc Electionem confirmare raczył, odpowiedział a Majestate Xiążę Imć Kanclerz W. X. Litt. deklaruiąc że J. K. Mć desiderio Woiewodztwa satisfacere nieomieszka.

Dnia 12 Octobris. Poniedziałek.

Imć P. Marszałek. Chociasz ex serie Dierum dzien dzisieyszy iest Dies Lunae precipsz umnie in diem Solis computaty, kiedy przy chwalebney Wmwm Pp. do obrad publicznych applikacyi Soles melius nitent y dodalszey policzaią się nowe Sidera magnae spei. Ztąd zabieram niepłonną Nadzieię że lubo wprzesztym tygodniu mniey pracowite y pożyteczne odprawiły się Sessye, iednak niebędą censurowane inconstantis imagine Lunae. Zaczelismy quam exactissime od upomnienia się Gospod Poselskich czym daię głos Imć P. Rawskiemu do uczynienia Relacyi co sprawił na swiecy funcyi.

Imć P. Karski Chorąży Sochaczewski że commissum negotium Rewizyi Gospod iest non unius diei actus, ile przy intrygach między Stanowniczemi Krolewskiemi y Marszałkowskim oboyga Narodow, referował się na kollegę swego, ktory ma opisaną in scriptis o tych Gospodach Informacyą.

Imć P. Tlinski

JmPan Ilinski Starosta Wizinski retulit że Dwieście Kamie-
ni zabrał na Dwor Krolewski Stanowniczy J. K. Mci, na Jaśnie Wiel.
Senatorow także trzydzieści zabrano. Insistit zatym upraszaiąc JmP.
Marszałka aby conveniat Stanowniczego J. K. Mci żeby i Dwa przynaymniey
części na krakowskim Przedmieyściu ustąpił, co JmP. Marszałek affectu-
ose deklarował.

JmP. Niesiołowski z WX Litt. deputowany do Kwatery i gospod
intulit że całe nowe miasto JmP. Generał Grzegorzewski Regimentem
Gwardyi occupavit, a tam z dawności należą gospody WX Litt. które, się
militer z Koronni instabant do JmP. Marszałka aby z kim należy agat
o te gospody.

2. JmP. Starosta Zakroczymski interlocutorie praecustodiwit mowiąc
do JmPana Marszałka, że jeżeli ma być solwowana Sessya nic nie
zrobiwszy na to niemasz zgody, żeby Bracia Nasi wiedzieli że im mu-
ta scena nadaremnie czas trawiemy.

1. JmP. Starosta Zakroczymski prosił o głos a oraz JmP. Czapski JmP. Kon-
wowski, wstał zatym z mieysca swego JmP. Marszałek z temi z Ichmościami [illegible]
czył, którzy głosow pretendowali, supersedowawszy zaś od tey pretensyi
kiedy JmP. Marszałek zasiadł. JmP. Starosta Zakroczymski ut supra dal No 2.

Xiążę Miecznik Litt. uczynił także praecustodyę, a żeby przy
traktowaniu materyi Władzey Hetmańskiey oraz był traktowany
y Interes Ordynacyi Ostrogskiey, na co conclamatum, Zgoda.

JmP. Marszałek zniosszy się z JmP. Starostą Zakroczym-
skim y innemi Ichmościami solwował Sessyą ad Crastinum.

Dnia 13 Octobris Wtorek

JmP. Marszałek Poselski zagaiaiąc Sessyą; iako będąc na drodze słu-
chania rozkazow całey Izby, idzie gościńcem dawnych zwyczaiow witaiąc
się Ichmościow których mu P. Bog dał ad illuminationem y u których sobie zakła-
dał gloriam obsequii co czynić rozkażą.

Prosili zatym o głosy dał pierwszy JmP. Marszałek JmP. Zboinskiemu
Podkomorzemu Dobrzyńskiemu, który zabrawszy, zaczął od powitania
wszystkich Ichmościow z nadzieią dobrą Seymu teraźnieyszego, ile gdy dziedzi-
czna akcia JmPana Marszałka wszystkie miała, którzyby casu aliquo

na Rptę przypaść miały odciąć potrafi, a że wszystkie Woiewodztw Ziem, y Powiatow Instrukcie do iednego collimant celu, abyśmy do żadnych nieprzystępowali materyi póki wprzód kommenda przywrócona niebędzie, insistendo tedy y moiemu obowiązkowi na uleczenie vulneris huyus pharmacum, życzył dwa sposoby, insinuando: Pierwszy rozumiał bydź aby po witaniu J. K. Mci, ponieważ z Władza Hetmańska tangit omnes Status, aby Imć Marszałek upraszał J. K. Mci o Kowinnyalne Sessye niemaiąc że daleko lepiey porozumieć się tam może, de gradibus uspokoienia oney. Drugi, upraszał Imć P. Marszałka aby przy podziękowaniu J. K. Mci pro Paterna Cura o Clemencyę w tey mierze Maiestatu Pańskiego upraszał, życzył ad extremum aby kommendę wprzód akkomodowac, a potym Ordynacyę Ostrogską.

Imć P. Czacki Stolnik y Poseł Wołynski wyraził facundo ore powitanie Izby y powitanie, Imć P. Marszałkowi Dyrekcyi życzył, pro primo Obiecto Władzę Hetmańską dawnemu zwyczaiowi przywrócić, siły stabilire y którekolwiek exorbita dawnych Praw wypadło in bonum Status reducere, y do czego differencya inter Status przeszłemi czasy narobiła aby konfidencya zupełna na teraznieyszym Seymie nadgrodziła. Wyraził że niewschodzi in censuram co za consequencya z oddania kommendy Cudzoziemcom przywiodł tylko że Zygmunt August Krol z miłości ku Rzpltey na to samo uprzywileiował Władzę Hetmańskę, in quantum by Maiestas chciała sevire contra Libertatem, aby oney successu temporis broniła, y czego łaskawy Pan potwierdził, upraszał aby to J. K. Mc z łaskawości swoiey ku teyże Oyczyznie potwierdził. Przywiodł y to że w Rzymskiey Rzpltey in Triumviratu gdy się novitates zaczęły, y ich tesz Władza umnieyszać się poczęła. Upraszał zatym Imć P. Marszałka, aby iako maiący traditas sibi claves nietylko do skarbu ale oraz y do serca Pańskiego zechciał pulsare o tęż łaskawość, dołożył insuper aby ieżeli przyidzie do utrzymania J. Pana Feltmarszałka przy kommendzie ante oia fidelitatem et obedientiam Ichmć PP. Hetmanom przysiągł.

Imć P. Tyzenhauz Starosta Inturski upraszał Imci Pana Marszałka aby raczył adire Krola Imci, y upraszać o przywrócenie Władzy Hetmańskiey in reliquo rezerwował sobie w tey materyi in tractu dalszych Obrad przymowić się, a ponieważ mandaty o Ordynacyę Ostrogską wydane, przeciwko Prawu są, aby te Rzplta skassowała. Instabat oraz aby do powitania J. K. Mci pospieszyć, y aby J. K. Mc Gospodarstwo Woiewodztwa Wileńskiego raczył conferre wielkich zasług Wielkiemu Hetmanowi Imć P. Kasztelanowi Wileńskiemu Imć.

JmP. Grabski Podkomorzy y Poseł Łęczycki życzył, aby tę ma-
teryą kommendy suo loco traktowac praemissis Praeliminaribus lege
Praescriptis, to iest po powitaniu JkMści.

JmP. Lipski Skarbnik y Poseł Bełzki po komplemencie obszernym
życzył aby JkMść suo Jovi fulmina, to iest wszelkiego Orła Hetmanowi
Władzy przywrocic raczył.

Xiąże Jmć Miecznik Litt. o dobrach Ostrogskich mowiąc, życzył aby
ta materya ad normam Konstitucyi 1697 determinowana była, deklaru-
iąc się że potey z tey Izby nieruszy, poki wraz tasz materya traktowana
niebędzie z Władzą Hetmanską.

JmP. Stecki Chorąży y Poseł Kijowski w głosie swoim obszernym
wyraził, pytaiąc się ieżeli Seym teraznieyszy iest Ordinaryiny, czyli Extra-
ordinaryiny? Jeżeli Ordinaryiny, na cosz extraordinaryinie na nim postę-
powac, na extraordinaryinym, mogło by się to dziac, non observatis solen-
nitatibus co proponitur. Na teraznieyszym zaś ordinarius cursus Seymo-
wania observari powinien, in praeliminaribus et Ceremonialibus. Wi-
dzę że WMćiPanowie iedni trzymacie się Prawa, a drudzy obstawacie
przy Władzy Hetmanskiey, a lex posita o porządku Seymowania Ao 1690
jubet non disputat, obowiązalismy się przy obraniu Marszałka do żadney
inney materyi nieprzystępowac, poki Władza Hetmanska uspokoiona
niebędzie. Powitanie zaś JkMći ieżeli iest traktowanie iakiey inney ma-
teryi przed Władzą Hetmanską, snadno to każdy discernere może, po ex-
pediowaniu Ceremonialium et Praeliminarium do porządku Seymo-
wania Praescriptorum y ia tym praecustodio sobie od żadney inney materyi
cursum Obrad niezaczynac, tylko od Władzy Hetmanskiey, z tym do-
kładem aby nec jota Seymu traktowanego 1717 ao immutetur. JmP.
Marszałek iest to os nostrum przez niego wszelkie expostulacye do JkMści
suo tempore doniesione bydz mogą. Prowincialne Sessye niemogą bydz
asz po witaniu JkMći y po wysłuchaniu a Majestate Propozycyi.

JmP. Kanowski Podczaszy Urzki Poseł Ziemi Bełskiej zabieraiąc
pierwszy raz in plena activitate głos, życzył aby ultima primis, et
prima ultimis correspondeant, żeby się mogło mowic że ten Seym exem-
plariter zaczęty. Załozylismy na tym Seymie za fundament przywro-
cenie Władzy Hetmanskiey y Interes Ordinacyi Ostrogskiey, y słusznie
bo iako iest niemałe periculum, że w cudzych ręku kommenda zostaie,
tak niemnieysze było by gdybysmy mieli do Ostroga extraneum przypu-
scic militem. Życzył zatym według Prawa Praemittere praeliminaria

Powitanie J. K. Mci nieczyni Seymu, ale humanitatem ku Pan
nu swemu z powinnosci. Pytał się iak chcemy traktować tę materyę
Władzy Hetmanskiey, czyli słownie czyli per legem? na słowną deter=
minacyę nie pozwalał. A Prawa pisać niemożemy, tylko ex consensu
omnium Ordinum, ani nawet Projektu formować tu możemy, poki
od Tronu nieusłyszemy Propozycyi, y po votach Senatorskich, ktore po=
wrociwszy do Izby wolno nam będzie rationaliter refutować, ieżeli się zdać
komu niebędzie. Prowincialne Sessye także niepowinny bydź ad praecedunt
vota Senatu y ministrow Status, ktorych godnych maią, a w ostatku
chcąc by Hetmani uspokoieni zostali w Interessie kommendy, interest Izbie
Naszey dla odwrocenia in futurum ktoby Constitucyę na to postanowić. W Inte=
ressie Ordinacyi Ostrogskiey że stante recessu wydane są mandaty expedit aby
oręż Imć Pana Kanclerza od Tronu były skassowane, y tak Władzy Hetmanskiey
y Ordinacyi Ostrogskiey materya była uspokoiona, bo iako pro primo obje=
cto trzymamy kommendę Hetmanską, tak też aby nie był wprowadzony
Exoticus miles do Ordinacyi Ostrogskiey Custodimus.

Imć P. Szypion Starosta y Poseł Lidzki słysząc w przepędzonych Dniach pre=
custodycye o Władzy Hetmanskiey, aby ante omnia restituatur Ichm. PP.
Hetmanom, życzył ante omnia manutentionem oney, praemissis ie=
dnak praeliminaribus et Solemnitatibus ktore Prawem opisane są. Quantum
attinet Ordinacyi Ostrogskiey Interessu życzył aby go odesłać ad plenos
ordines Rzpltey, ile że interes Status non Iudicij.

Imć P. Boniecki. Idem expressit.

Imć P. Słucki Sędzia Ziemski y Poseł Czerski tosz samo intulit

Imć P. Dąmbrowski Łowczy Poznanski Poseł Kuiawski tosz samo promo= wował.

Imć P. Szwidzinski Starosta y Poseł Bracławski. Wraca się głos wolny
ktory był zamilkł, zaczynam go teraz liberius od Powitania Ichm. PP.
Marszałkow y od podziękowania J. K. Mci, że zamilkłe dotąd usta przez na=
znaczenie Seymu tego otwiera. Władza Hetmanska decus et praesidium
wolności delendo fato y niepraktykowanym przykładem zmieszona
została. Przyrzekliśmy sobie przy Elekcyi Imć Pana Marszałka, że do
żadney rzeczy ani do powitania J. K. Mci przystępować niemielismy,
poki tenże Interess Władzy ad satisfactionem Rzpltey nieprzyidzie
do uspokoienia, a teraz od promocyi tego zdamy się oddalać, przeciesz
powinnismy sobie constare. Doznalismy tego na przeszłym Seymie
ex Limitatione Grodzinskim, że promowuiąc Władzę Hetmanską

wuniwer

w Uniwersałach Konformicialnych o to censurowani byliśmy. Iednak
iakom się niezwykł odmieniać, tak y teraz ponawiam że się z tych nay
niższy przez wszystkich Wojewodztw uniwersale wotum, y w Instrukcyach
non pro primo Objecto podane w tey Izbie in hoc Sacrario Libertatis
niebędzie ukontentowane.

Imć. Młodzi Starosta Zakroczymski deklarował w Interessie kommen-
dy y Ordinacyi Ostrogskiey stawać.

Imć. Kalinowski Starosta Winnicki Poseł Bracławski uspokoienie
Kommendy przed powitaniem J. K. Mci zalecał.

Imć. Starosta Słomiński toż samo twierdził.

Imć. Odachowski Poseł Żmudzki w głosie swoim wyraził wzglę-
dem kommendy, ktora tamuie obrady publiczne, żeby miał expli-
kacyę, że Imć. Fleming Koniuszy Litt. przeciwko tey kommendzie excessit,
ieżeli przekonany będzie że wykroczył, to go sądzić, a niebrać czasu tą ma-
teryą obradom publicznym potrzebnego. Życzył zatym odłożywszy
tę materyą dalszemu czasowi, przystąpić do powitania J. K. Mci.

Imć. Grabowski Podczaszy Kijowski Poseł Inflantski wyraził że prze-
szłych Seymow irritus eventus powinien bydź motivo do należytey we-
dług Prawa Ordinario Cursu obrady, et non agenda, quæ dolenda præliminar-
ia expedyować, należy J. K. Mć przywitać, propozycyi wysłuchać, a dopiero
do materyi Seymowania przystąpić; Interess Ordinacyi Ostrogskiey
per Iudicium, ktore Rzeczpospolita ordinabit powinien bydź regulowany,
ile kiedy mandaty wydane w tey sprawie, na ten Seym rite et legitime
są wyniesione. I wszak Creator Noster po przestępstwie pierwszych
Rodzicow Naszych nie inaczey process formował, tylko od Pozwu, kiedy
do Komparacyi Adam ubi es wołowany, Życzył tedy tę Sprawę na gorę
odesłać, a interim ad executionem Legis y dawnych Zwyczaiow przy-
stępować.

Imć. Niesiołkowski Starosta Cyryński mowił: Trzebaby wiedzieć iako
ta Władza odpadła od J. P. Hetmanow, y ieżeli przez trzymanie kommendy Imć Pa
Fleminga czym deviat, to go sądzić, a tak drogiego czasu niezabierać.

Imć. Paryszewicz Poseł Pinski. Powitanie J. K. Mci niepowinno by bydź
zatrudnione, bo lex jubet non disputat, ale że te dwie materye, Władza
Hetmańska y Ordinacya Ostrogska, vim Legis sapiunt, dlatego dekla-
rował że ich nie odstąpi, ani do żadney accedet traktowania materyi,
poki Władza non restituetur JJ. WW. PP. Hetmanom y poki mandaty w Inter-
sie Ordinacyi Ostrogskiey na sądy Seymowe wydane niebędą kassowane.

Chcieli ieszcze inni Ichmość niektorzy zabierać głosy ale Imć P. Marszałek kiedy na dniu dzisieyszym głosy iedne życzące ad adorationem pospieszenia Majestatis, a drugie promowuiące ante omnia ufacilitowanie Kommendy Hetmanskiey y Ordynacyi Ostrogskiey. Więc ob spem melioris Successy, zalimitował Sessyą in crastinum.

Supervacaneum

Dnia 14 Octobris Sroda.

ImćP. Marszałek przy zagaieniu Sessyi wyraził, ieżeli dispositione et Sorte Dierum dzien dzisieyszy medium tenet, toć y o Progressach Obrad Naszych na tym tu mieyscu mowić się może: medium tenuere beati, iuż tedy wątpić nie trzeba, że y mnie beatior będzie, kiedy Wmwmość wa nieudolność moię magnis Consilijs beare zechcecie, o ktore ad quam prosperrimum Successum Seymu tego upraszam.

ImćP. Wyzycki Podkomorzy Litt y Poseł Bracławski powinszowawszy ImćPanu Marszałkowi Dyrekcyi życzył, aby przez tę laskę habeat aditum matura in Senatu Jama. O Władzy Hetmanskiey mowiąc, intulit, że w iednych ręku będąc iest formidanda Rzptey, a zatym życzył ut restituatur, deklaruiąc się nie ruszyć z Izby Poselskiey poki o przywroceniu Iey nie usłyszemy. Co zaś do Interessu Ordynacyi Ostrogskiey refutował głos wczorayszy ImćPana Grabowskiego Posła Inflantskiego, wyrażaiąc co za pericula mogły by evenire, gdyby te Dobra miały bydź Kawalerom Maltanskim przysądzone, subiungendo że dotąd pamiętne musi bydź Xięstwo Inflantskie Kroich niebespieczenstwo od Krzyżakow wyraził na ostatek że iako mandaty wydane bez wiadomości ImćP. Kanclerza WXL y bez podpisu Instygatora Koronn. Subiacent nullitati, tak y termin ich na Sądach Seymowych bydź nie może, ile kiedy to iest Sprawa Succesionis, dołożył y to że należało by interogare Augustinum, ieżeli się należy exhaereditare Haeredes et ditare Fundum. A zatym uprzszał oskassowanie tych Mandatow, alias deklarował się do niczego nieprzystąpić.

ImćP. Narzymski Starosta Bobrownicki Poseł Dobrzynski powitawszy ImćP. Marszałka y Izbę namienił, że Interess Władzy Hetmanskiey ad omnes tres ordines należy, życząc aby go tam do odesłać, upraszaiąc ImćPana Marszałka, aby przy powstaniu IKMći przełożył ten Interess Panu a oraz dla tym łatwieyszego wszey mieysce porozumienia się, aby uprasza o prowincialne Sessyie.

Xiążę Imć Czartoryski Podstoli Litt Poseł Trocki do powitania IKMći życzył

życzył accelerare. O Ordynacyey Ostrogskiey mowił, że iest in lite et ex
natura sua należy do Sądow Seymowych, ani może detractare forum
ponieważ ex mente ordinantis powinna cedere Ordini Melitensi, kiedy
Constitucyami to iest obwarowano allegując. Intulit y to że ta materya
non tangit Statum ale przez ad executionem Constitucyi do Sądu Rzpltey
należy. Insuper deklarował że do żadney rzeczy in cursu Consiliorum nie
przystąpi, pokiby ta sprawa nie sądzona niebyła. Upraszał ad extremum
JmP. Marszałka aby żadney w tym Interessie nomine publico nie wnosił
Instancyi y Expostulacyi.

JmP. Ledóchowski Podstoli Wołyński kładł pro primo objecto dawny
Punkt restitutionis kommendy Hetmanom, oraz niemałe et noxivum
Rzpltey ex hac nowitte detrimentum. Obtestando JmPana Marszałka
aby mu raczył wierzyć że złey Izby potrzeba nie niszy, poki kommenda
secundum novellam Legem niebędzie przywrocona, oraz upraszał
aby J. K. Mć obiawił sekret dla czego niedowierza Hetmanom. –

JmP. Godlewski Starosta y Poseł Nurski namienił że we dwuch
Seymach były tylko vana obrad imagines przeszłodą, kładąc tego Interes
kommendy Hetmanskiey, tenże sam y teraz cursum Consiliorum tamuie
y podobno niepotrafiemy odwalić tego kamienia, poki J. K. Mć łaskawszći swoiey
nieprzyłoży starania. Powitanie Pana nierozumiem aby miało praejudicare
Interessom, bo ludzkości nikt niezgubiesz, a do tego tym smieley każdy możemy
tey konfidencyi do Pana, im bardziey spodziewać się należy, że Pan dla Nas uczy-
ni łaskawą deklaracyą. A w ostatku dotrzymamy sobie słowa, że iako tu czy-
niemy Praeustodyeyą, tak in forum omnem abyśmy in regressu przyrzekli so-
bie że do niczego nieprzystąpiemy, tylko do tey samey materyi. Insuper podał
y to medium aby JmP. Marszałek chciał adire J. K. Mć y upraszać Nomi-
ne publico o ułatwienie y uspokoienie tego Interessu podczas tuż słowa Proroka:
Clama necesse est, quasi tuba exaltata voce. Interes ordinacyi Ostrogskiey
do całey Rzpltey odesłać życzył.

JmP. Kanowski Podczaszy Wiski: Interes kommendy iako wszyscy
mamy w Instrukcyach, tak wszystkim Nam promowować pari voto należy
y pro primo objecto obrad mieć go powinniśmy. Pozwalał aby JmP. Marszałek
czy to przy powitaniu czy przed powitaniem chciał upraszać J. K. Mci o uspo-
koienie tey materyi, także aby Interess ordinacyi Ostrogskiey wspomniał
ponieważ z Władzy Hetmanskiey ma Connexyą gdyby Woysko Ordynackie
do kommendy należy Hetmanskiey.

JmP. Pa

JmP. Nakwaski Starosta Ciechanowski materya kommendy iest
naypierwsza, od ktorey y sam deklarował się nieodstąpic, ale suo loco et
tempore, teraz niezdasię privatim oney instare, y prosit JmPana Marszałka
aby o to nie ekspostulował z krolem Jmcią tylko oraz przy powitaniu Izby,
inaczey na nic niepozwoli deklarować.
JmP. Jaroszewski Chorąży y Poseł Płocki: Bodaj teraz ad plenam resti-
tuti activitatem et in via publicæ salutis stanąwszy, a czemu non prope-
ramus ad metam? ugruntowany iest lapis angularis teraznieyszych Obrad
naszych przez zgodną Elekcyą Marszałka iest universale votum wszystkich
Woiewodztw, upomniec się o Władzy Hetmanskiey, ale tym vulneramus
non sanamus Rempublicam, kiedy aplikuiemy Remedia iakie przede-
ze powinny. Wiemy co każdemu godzi się czytac Constytucye o Władzy Hetma-
y kommendzie Pacta conventa, w ktorych specialibus punctis opisano
iest, kto y iako ma bydz Generałem nad Gwardyą. Wiemy że Władza
ta powinna trzymac æquilibrium inter militem et libertatem, nietyl-
ko z Jnstrukcyi naszych, ale et ex zelo vindicandæ libertatis, pro primo obiecto
powinnismy miec upomnienie się przywrocenia zupełney Władzy, y do żadney
materyi przystąpic niepowinnismy iakoby przyszedł, poki się ta materya
nieuspokoi. Ale powitanie Pana czy to iest nowa formowana Constitucya
czy koniec Seymu, owszem iest humanitatis, et debitum poddanskiey
powinnosci, a zatym gradus przywrocenia tey Władzy z tych racyi. 1. Prze-
naszą submissyą a nieprzez upor możemy sobie tym dewinkowac Pana
a prędzey obligowac, et si licet parva comparare magnis, gdyby kto od
Pana wielkiego lub Przyiaciela swego żądał powinnosci iakiey, czyżby
opusciwszy ordinarium agendi modum, bez oddania ukłonu mogł
się iey spodziewac, y czyżby to obligowany był wyswiadczyc przyiaciel
uporczywie pretenduiącemu. 2. Jest zgoda Wmc Wmc Panow aby JmP. Marsza-
łek raczył J. K. Mci exponere wolą Wmc y upraszał o ułacnienie tego
Jnteressu zgadzam się y ia na to, ale ieżeli krol Jmc założy, żeby wprzod
gradus Seymowania observowac to iest go powitac, to trudno się z tego wy-
mowic y owszem przyda się to, że ten Ceremoniał odprawuiąc możemy
wziąc mensuras, czyli ten Jnteress będzie mogł się uspokoic przez samą
Panską deklaracyą, czyli tesz przez Konferencyalne Sessye, o ktore przy
powitaniu dopiero upraszac możemy Maiestatu Panskiego. 3. Kiedy
na gorze przy powitaniu J. K. Mci czytac będą Puncta Conventa iako Pa-
wolskie usłyszemy, tam punkt o kommendzie nad Gwardyą y kto do ktorego
obligat, y zaraz się domowic będziem mogli. Życzył zatym nietrudnic
cursum Seymowania, ale expedyowac to powitanie. Udate się humanitas

Communi Jus

Commissarzom naszym do traktatu z Szwedzkiemi zgromadzonym w Oliwie, iż gdy o Traktatu wszczęła się questya y długo tak Nasi Szwedzkim niechcieli, jako też ê converso Szwedzi Naszym ustąpić pryme, y gdy długa o tym była controversya, ieden z Naszych Commissarzow rzekł: Ergo à Nobis Polonis inchoet humanitas co Szwedzcy Commissarze usłyszawszy rzekli: etiam a nobis inchoet, y tak zdeweinkowani Szwedzcy ustąpili Naszym Mieysca. Activitas nasza poczyna się ab agendo, my iey zawsze powinni. Co się tycze Ordinacyi Ostrogskiey o tey materyi szeroko et tempore traktowanie czynić sobie przewiduiąc; dzięka Jmć P. Kryszpin Starosta Orszański upraszał Jmć Pana Marszałka aby doniosł J. K. Mci desiderium publicum. na co conclamatum: Zgoda.

Jmć P. Załuski Starosta Rawski instował że po obraniu Marszałka należy powitanie J. K. Mci expedyować, na coż retardamy, y na co tamuiemy tę materyą, która za sponsyą wszystkich może bydź szeroko traktowana.

Jmć Pan Niesiołkowski Starosta Żyżyński tosz samo potwierdził innuendo że na Seymie Grodzieńskim, także przyrzekliśmy sobie do żadney materyi pro powitaniu J. K. Mci nieprzystąpić póki ewakuacyi Moskwy nie przystąpi, y tak Jmć P. Marszałek przy powitaniu Pańskim ore publico J. K. Mci tę materyą przełożył y dobry słuch odebrała, tosz y teraz ołtadzycze zyczyć raczył.

Tandem ruszyli się dobrze P. Posłowie z mieysc swoich nakształt powrociwszy.

Jmć P. Marszałek: Iuż y dziś satis est litatum sądziś dobre pospolitemu na tey przeszłey Sessyi, za co iako nie z fatygowaney applikacyi dziwny PP tak à Supremo bonorum operum remuneratore iako et à Majestate promentę paranz swoie. Tym iako obligowanym życzę Serca, tak dzisieyszą Sessyą do dnia iutrzeyszego limituię.

Dnia 15 Octobris Czwartek.

Jmć P. Marszałek przy zagaieniu Sessyi że Dzień dzisieyszy Jovis, maiąc y relacyą do Polskiego Stołu, powinien bydź in prosperitate obrad publicznych, co że dependet à magnis Sensibus Izby, upraszał aby ie promere raczyli.

Jmć P. Wołowicz Rekwendarz Litt. zabrawszy pierwszy głos y powitawszy Jmć Pana Marszałka y cały Izbę ore diserto wyraził, że się spodziewał pozno przyiechawszy in ulteriori tractu zastać publica consilia, ale kiedy tasz sama materya, która przeszłe tamowała Seymy, y teraźnieyszy tamuie, et res adem super simili luctatz arena. Życzył aby Jmć P. Marszałek J. K. Mci expnat commune desiderium et expectationem uspokoienia oneyże, bez ktorego do żadney inney obrady procedere niemożna.

Jmć P. Maliński Poseł Wołyński wyraził że ta materya Kommendy iest własnie tako Syzyphi saxum, ktory iuż to na trzecim Seymie dzwigamy do gory, iednak się na dół stacza, deklarował się za tym nie wyszyć z tey Izby, póki tasz materya uspokoiona niebędzie.

Jmć P. Krasowski Podkomorzy y Poseł Smolenski instuit, kiedy przeszłe kilka dni inutiliter czas strawiliśmy in lucta, chcąc iedni prędzey do powitania J. K. Mci, drudzy pragną mieć uspokoioną materyą Kommendy przed powitaniem, a na iedno się zgodzić niemożemy, zaczym aby dalszych niepotrzebnych niebyło Controversyi zbyto Activitatem, póki się ad unanimem

sensum nieskłoniemy. Tyszyli się zatym wszyscy Jchmć z miejsc swoich y perswadowali JmPanu Chrapowickiemu że restituit activitatem do słuowania Sessyi, a tak JmP. Marszałek po restitucyi Activitatis Solwował Sessyą ad Crastinum.

Dnia 16 Octobris Piątek.

JmP. Marszałek przy zagaieniu Sessyi wyraził, że iako wszystkie Dni od początku Consiliorum publicorum suo splendurunt sole, u wdzbie naszey tot Con[?]silionum lumina oglądać możemy, quot sensus salubèrrimos liczyć możemy ku Dobru pospolitemu, zkąd ani się potknąć się może in hac luce ambulando, ma[?]iąc nadzieię że do pożądanego Cursu obrad przyprowadziemy terminum.

JmP. Chrapowicki Podkomorzy Smolenski wziąwszy głos wyraził, że ia[?]ko na dniu wczorayszym dla tego sistował Activitatem, żeby uniformitas Sen[?]sus po tak wielu disceptaciach pro et contra nastąpić mogła, tak dziś pozwala[?]iąc na głosy Oświadczył, że inquantum niezgodzą się, albo do powstania Głowy albo władzy Hetmanskiey unanimi voce promowować znowu dziś sistere acti[?]vitatem deklarował się.

JmP. Referendarz koronny Poseł Halicki po powstaniu Izby y po winszowa[?]niu Dyrekcyi JmP. Marszałka życzył, aby iako materialis de Consiliorum publicorum znayduie się tak debita sedeat forma. Intulit oraz że władza He[?]tmanska exprimera institutione zamyka w sobie wielkie Staty Ordinum y certe[?] sortis impatiens. Że zaś quaestya ona dolendo fato zatrudniła przeszłych Seymow determinacyą y teraznieyszego cursu tamuie, expedit adinvenire media, iakoby ten lapis offensionis mogł bydź oddalony. wiem że veteres usus a wyrazne prawo lecz że procedere solitaria, ale maiąc experyencyą od kilku dziesiąt lat w tey Izbie, ex vi Iuramenti przy Instrukcyi moiey obligatus, iakom przyrzekł przy Elekcyi JmPana Marszałka do niczego nieprzystępować, poki ta materya uspokoiona niebędzie, tak upraszam JmPana Marszałka aby ore publico radził Izbie convenire o akkomodowanie tey materyi bo gdyby poszła in disceptationem Ordinum, mogłaby sprawić diffi[?]dentiam inter Status. Ordynacya Ostrogska powinna trakt[?]ować suo loco et coram plenis ordinibus Rzpltey.

JmP. Regent koronny przywitawszy Izbę y powinszowawszy Dyrek[?]cyi JmPanu Marszałkowi wyrażał że nietrzeba żałować tego czasu na teraznieyszey obradzie strawionego, gdyż Cunctatio Consilij est Parens, praecipitantia Noverca, dowie się zrobiło kiedy fundament wobraniu JmPana Marszałka zgodnym, założony. Życzył aby properare do powstania Izby et ad executionem przyprowadzić prawo o korzy[?]ściu Seymowania, a ieżeli kogo arcet od tey powinności Instrukcya, ta niemoże bydź nad prawo, a na ostatku żądał zatę cum sensu JmP. Referendarz koron.

JmP. Oginski

JmPan Oginski Starosta Mciszkowski. Lubo mam zgodny z innemi Instrukcyą, tyczy iednak obserwowac prawa o porządku Seymowania y do powitania J.K.M. pospieszyć a tak sposobniey Materya kommendy uspokoiona bydz może. Interes ordynacyi Ostrowskiey ad plenos ordines Rzpltey nalezy.

JP. Starosta Klecki Poseł Inflantski, po powitaniu Jeby y JP. Marszałka tyczył pospieszyć do powitania J.K.Mści a potym aby Materya Kommendy intoto ad tenorem novellæ Legis 1717. uspokoiona była. Względem ordynacyi Ostrowskiey zachował sobie głos suo loco et tempore.

JmPan Wielochurski Kasztelanic Wołynski intulit aby ante omnia Władza Hetmanska secundum Novellam Legem restituatur.

JmPan Scypio Starosta Łotki tyczył pospieszyć do powitania J.K.Mści a potym o kommendę instare atak gdzie Mtis honor Regumq potestas więcey zmożemy submisse præcantes, quam obstinato volentes wolno szczęscie domowie in regressu, a teraz ad præscriptum Prawa curramy in adorationem Mtis, ne videamur in activitate passivi et in negotio otiosi.

JmPan Olszanski Stolnik y Poseł Kijowski po komplemencie ubolewał że iuż trzeci Seym Materya kommendy trudni. Tyczył properare do powitania J.K.M. allegando że novella Lex A. 1717. powinna observari intoto a iakoż intoto observatur kiedy Prawo o porządku Seymowania na tym że Seymie reassumowane przez naznaczenie ordynaryinych Seymow teraz convellitur. Jezeli kogo Instrukcye obligują żeby przed powitaniem J.K.M. Materya kommendy uspokoiona była te iako prywatne niemaią derogare publicznemu Prawu. Względem Interesu ordynacyi Ostrowskiey deklarował suo loco et tempore przymowic się. Co do wczoraysiego przez JmP. Chrapowickiego zatamowania Activitatis rzekł Quid liberum est potest si Lingva libera non est.

JmPan Marszałek pytał się ieżeli iest universalis assensus aby iśc do J.K.M. z Expostulacyą o kommendę repetitum zgoda ale zaraz niektorzy

Jmoso.

Imć subjunxerunt aby prosili o kassowanie Mandatow względem ordynacyi Ostrowskiey.
JmPan Podczaszy Czerski prosił o głos ktory iako mu był dany intulit że przy powitaniu JoKMci może się JmPan Marszałek upomnieć o komendę. wszak powitanie niewnydzie in volumen Legum między konstytucye a mysmy sobie tylko przyrzekli że do żadney inny Materyi przed tą nie przystąpiemy.
JmPan Generał Poniatowski Poseł Inflantski powitał Izbę y powinszowanie JoKMci wyraził oraz rycerzył properare do powitania JoKMci. Względem Ordynacyi Ostrogskiey intulit że na te czy do Sądow Rzpltey ad executionem oniey konstytucyi postanowionych.
JmPan Krzeczyninski Poseł Kijowski upraszał aby JmPan Marszałek expostulował z JoKMci względem uspokoienia Materyi kommendy. Ordynacya aby była ad tres ordines odesłana.
JmPan Świdzinski Starosta y Poseł Bracławski powinna bydź iedność w zdaniu y iednostayność w utrzymaniu. przyrzekliśmy nieruszać się z tąd poki Materya kommendy nie będzie uspokoiona teraz niektorzy Jm obijciunt temu Prawo o porządku Seymowania y chcą do powitania Panskiego accedere tey Materyi zapomniawszy. Ale iako violenter violenta durae tak kiedy kommenda per vim odebrana expedit aby ordynario cursu restituatur per cessum non per cessionem Służby non a decisione Ordinam Rzpltey ta restytucya dependet. Ale od iednego fiat JoKMci. Potym et vota Diis et palia mille feremus. Interes Ordynacyi Ostrowskiey. tudzy aby był ad omnes tres ordines odesłany.
JmPan Dadźbóg Sułkowski? rycerzył aby władza Hetmanska in toto była oddana Ordynacya Ostrowska aby była per omnes tres ordines decydowana.
JmPan Małachowski Starosta Smotrycki Poseł Podolski toż samo intulit.
JmPan Borucki Podczaszy Brzeski Kujawski wyraził że to iest prawda że sobie przyrzekliśmy do żadney nieprzystępować Materyi poki

Materya

Materya kommendy niebędzie uspokoiona. Ale powstanie Ceremo
nialne prawem opisałe czyż to iest Materya inna nowa, ktoraby kiedy
przed kommendą braż mogła mnie się zdaże per universale fiat nieuspo
koi się bo iey JKM nieodebrał ani iey trzyma ale skrypt dany od JW. Pana
Hetmana dobrowolny iako tego narobił tak chyba per interpositionem
JKM może bydź akkomodowany. O Ordynacyi Ostrowskiey wyraził
że niejest informowany ale ieżeli wyszły Mandaty na Seym to mogą
per exceptionem fori bydź annihilowane Bo Krol JMść sam niemoże
ich kassowac sine Figura Iudicii.
Xiąże JMść Miecznik Litewski o Ordynacyą Ostrowską presse mowił
że ten Interes nienależy do Sądow, ale do uznania y do Determinacyi
Stanow Rzplitey in plenis ordinibus. y allegował Constytucyą Erekcyi
otey Ordynacyi ktorą de tenore czytał a zatym instituł o skassowanie
Mandatow.
JmPan Łaznowski. ta tylko prerogatywa iest w ręku naszych że te co
dwie lecie wrzytuiemy agram scepam ale coż wrzytuiemy tylko że
wustawiecznym Letargu zostaiące non curamus salutem Iuż to
trzy Seymy Ordynaryine extraordinario et irrito eventu schodzą
y nieobserwuiąc prawa o seymowaniu chcemy utrzymać interes
kommendy, verendum żeby to nieposzło in sequelam y żeby na potym
ktokolwiek niechciał tego zażywać sposobu, iż maiąc Materyą na
Seymie ad deliberandum et resolvendum należący, niemowił, że
ni do czego nieprzystąpię poki ta Materya uspokoiona niebędzie
luboć to prawda że libertas severa vulnus tegere nescit, życzył tyl
ko aby in unione sensus niebawić, z tą Materyą wadzi, ale niech
iest na to zgoda aby JmPan Marszałek upraszał JKM o skutecz
ny sposob do uspokoienia teyże Materyi na coż morari progressum
consiliorum. Ostrowska ordynacya nieprzez Sąd ale in plenis or
dinibus Rzplitey. powinna bydź traktowana y decidowana wedł
Constitucyi recessowey. A 1677.
JmPan Stecki Chorąży Kijowski Passuie się prawo z Prawem

to iest dawne Konstytucye o Władzy Hetmanski z Konstytucyą o porządku Seymowania. Ale nieobserwuiąc iedney chcieć drugie otrzymać iest to oboie evertere Wszak żadna Materya ctionum in executionem Prawa niepowinna tylko ordinario cursu na Seymie Ordynaryinym promoveri et resolvi. Wywodził zatym wszystkie Seymy za Panowania JKM. extraordynaryine allegando że y na nich obserwowane były Ceremonialia, wyiąwszy Seymy Pacificationis, osobliwie też Seym Ao 1717. ktorym się konfederacya tak iako quondam Gołąbska zakończyła. Ten Seym Pacificationis prescripsit nam Seymy ordynaryine, iednakże inverso ordine et extraordinario odprawuią się. Azatym lubo iest iednak y temu contrarius aby JmPan Marszałek upraszał JKMci o wynalezienie skutecznych sposobow do uspokoienia tey Materyi kommendy. Względem Ordynacyi Ostrogskiey suo loco przymowie się deklarował.

JmPan Referendarz Lit. przed 28 lat na tuteczych Warszawskich Polach adoravimus pospolitym ruszeniem za Pana JKMci a czemuż niemamy teraz feliciter regnanti oddać Submissyi. Stringente nas do tego Lege. Widzę iednak unanimi consensu całey Izby upraszać JPMarszałka aby o uspokoienie Władzy Hetmanskiey doniosł JKMci publicum desiderium Ordynacya Ostrogska suo loco et tempore tractari et resolvi powinna

JmPan Ł[illegible] Stolnik y Poseł Wołynski wyraził że Duellum votorum in area libertatis tandem cessare powinne y raz dana Sponsio observari. Jeżeli do tego przyidzie że niemyslemy poki Materya kommendy uspokoiona niebędzie. Upraszał JmPana Marszałka aby raczył adire Mtem o uspokoienie tey Materyi, Niechay JmPan Marszałek niepretenduie tey kommendy Generalney nad Woyskiem cudzoziemskiego Authoramentu ale się niechay kontentuie Generalstwem na ktore przysiągł podczas Seymu 1717 y to salva per omnia obedientia, Hetmanom do ktorych Regiment Generalstwa tego należy.
Ordynacya Ostrogska należy ad disquisitionem et decisionem całey Rplitey

in pleni

43

in plenis ordinibus. a jako JmPan Wilenski rekommendował JmPana Kasztellana Wilenskiego na Woiewodztwo Wilenskie, tak y on oto upraszał Za Xciem JmSciq Biskupem Warmienskim aby z łaski JchKM. Primatiatem otrzymał dignitatem.

JmPan Marszałek pytał się iezeli iest zgoda żeby imieniem całey Izby upraszał JchKM. o uspokoienie władzy Hetmanskiey naco gdy wszyscy unanimi labio zezwolili aby hunc passum uczynił do JchKM.

JPan Starosta Lechanowski prosił o głos. ktory lubo nie bez kontradykcyi był mu dany intulit że inszego był zdania przy prawie y porządku seymowania kiedy iednak widzi unanimem wszystkich assensu aby JmPan Marszałek non observatis sollennitatibus expostulował z JchKM. więc wyraziły on swoie zezwolenie nato hac conditione et praecustoditione aby zaraz po uczynioney przez JmPana Marszałka relacyi do żadnych inszych Materyi nieprzystępuiące do powitania JchKM. pospieszyc naco conclamatum zgoda

JmPan Marszałek pytał się iezeli universalna zgoda aby expostuluiąc z JchKM. względem uspokoienia Materyi władzy Hetmanskiey pro primo obiecto pro secundo expostulował względem Ordynacyi Ostrogskiey naco Xiąze Czartoryski Podstoli Litt: y Generał Poniatowski z swoią kontradykcyą obstiterunt chcąc aby o Ordynacyi Ostrogskiey JMPan Marszałek żadney mencyi przed JKMScią nieczynił y tak stateyz kontradykcyi obspem zgody solwował JmPan Marszałek Sessyą in crastinum.

8. Dnia 17 octobris. Sobota.

Ktoz znas niedoznał że in hoc Theatro wolnosci aperto pectore y szprawdziwym candorem sensus. in publicum u WMPana proferre racz yciel z tąd obiecywac moy że wszelkie uporne y niesfome dyssidencya rugowane będą. A stara polska inter status przypomni się konfidencya kiedy szczerze radzic zechcemy o nastepuiących conjuncturach. a nay pierwiey o ustawieniu tych Materyi, ktore cursum Seymu teraznieysze go tamuią. nie trące drogiego czasu, momentow, od ktorych felicitas saeculorum dependet. Narzekamy na przeszłe rozeszłe irrito eventu seymy; flemus qua miseri flenda fecimus. Rad ziera w Panu Boga ktory

ktory nihil negat recte volentibus że teraźnieysze obrady niezostawią po sobie dolendam faciem. tylko WMM Panowie chcicie resolwować mię unanimi assensu czy mam w obudwu Materyach to iest o władzy Hetmanskiey y Ordynacyą Ostrowską razem uprasząc JoKM.

Chcieli zatym razem JmXz zabierać o obiedwie Materye aby JM Pan Marszałek do JoKM promowował.

Wstawszy tedy JmPan Marszałek y wszyscy JmPanowie Posłowie z mieysc swoich porozumieli się prywatnie tandem Zasiedszy.

JmPan Marszałek rzekł niezawiodła by się w tym kole Appellesa Maxima że nulla dies sine linea kiedy smy unanimi assensu, tak dawno agituiące się Materye po części ustabilitowali y per has lineas ad punctum Publicznego Szczęścia prowadzić usiłuiemy, iako tedy przełożyc mnie WM Panowie zkładacie publica desideria Majestatu JKMci tak fide integra przyrzekam że tam z wolnych stanów wszystkich więcey mówić nie będę tylko za całą Izbę Poselską WMM Panowie te dwie Materye to iest władzy Hetmanskiey y Ordynacyi Ostrogskiey u nog Panskich składać aby nie tamuiąc ulteriorem progressum obrad Publicznych supremo Judicio Regio et saluberrimo Remedio do pożądanego konca przyść mogli.

d 18 octobris. Niedziela

Jmć Xiądz Michał Mszy Swiętey w kaplicy Zamkowey in assistentia JmćPP Senatorow Ministrow Status Urzędnikow y Posłow obouga Narodow. Po ktorym Nabozenstwie JmPan Ostroff Hetman Polny Litewski Solitum przysięgi Juramentum super Dignitatem Senatoriam na Woiewodztwo Połockie

d 19. 8ctobris. Poniedziałek.

JmPan Marszałek. Wątpic iuż przy łasce Bożey nie trzeba że dzisieyszy dzien idzie in Capitulationem niesmiertelney sławy wszytkim JO. MWM Panom kiedy przy ich szczerey ku Dobru Pospolitemu Applikacyi dwinat Patria prospera secula boc to iest rzecz pewna że ubi multa consilia ibi salus. Nim my przyidzie uczynic relacyą zleconey ex assensu WMMPP. ad referendum JoKMci materyi muszę wprzod upewnic że nic bardziey nieukontentowało serca Panskiego, iako reverentiali affectu et cultu publica desideria wszystkich WMMPanow przezemnie prezentowane ktore uti Felicioris sporo nad swoim Koronatem postępowanie mile przyiąwszy te iedyne Intencye, y ta to iest sedulitas

aby agat

aby agat cum Principe Patrem na Dowod tedy tey Oycowskiey JOKMsci erga bonum Publicum uczynnosci, przystępuię do Relacyi że iako zawsze JKMsc pro ma Basi et fundamento, zakładać sobie unionem animorum y nieporuszoną konfidencyą. tak starał się y stara aby wszystkie obiecs tamuiące obrady Publiczne, uprzątnione były iako y ta Materya kommendy Woyska Authoramentu Cudzoziemskiego, iakoż y teraz ebymsię odzywa że za instancyą zacnego Stanu Rycerskiego wszelkie Conatus Regios impendere zechce aby ta Materya za porozumieniemsię z JaśnieWielmożnemi Hetmanami ad satisfactionem Rzeczypospolitey iako naygruntowniey uspokoiona była. Toż samo deklaruie względem Ordynacyi Ostrogskiey dogadzaiąc votis publicis. Co ta fideliter złożoney na mnie funkcyi doniosłszy Czekam dalszych WMciów Pańskich sentymentow.

JmPan Wyrycki. Podkomorzy Litt: Poseł Bracławski wyrazit że iako obiedwie Materye Władzy Hetmanskiey y Ordynacyi Ostrogskiey należą ad rationem Status. et securitatem Publicam concernunt, tak należy żebyśmy wnich taskawą JOKMsci explicite mogli mieć rezolucyą. mniemąo że uczynit praecustodyeyą aby w Interesie Ordynacyi sistendo processum mogła bydź deklaracya.

JmPan Strażnik Koronny, Poseł Bełski, insulit poki Władza Hetmanska intoto niebędzie uspokoiona iusta Legem novellam 1717. pro praesenti, in futurum zaś ta Materya cum plenis ordinibus tractari powinna. Wniosł zatym instancyą za Sukcessorami Sleb. JmPana Zaniszy Woiewody Minskiego godnego Marszałka Seymowego po ktorym osierociała laska tego dostała że się dostała wręce JmPana Podskarbiego winszował. A iako Antecessor utrzymywał Prawo intoto tak życzył aby JmPan Marszałek obedwiete Materya tamuiące cursum Consiliorum y ktore niededen rozbiiały Seym, takze intoto należycie akkomodował satysfakcyą.

Liętz Jm. Miecznik Litt: insulit upraszaiąc żeby JKMsc intoto nas przy prawach zachowuiąc dostateczniey rezolwował y żeby Mandaty przeciw Prawu wyniesione, annihilował. Potym czytał Konstytucyą 1: abas. y dopominał się vigore tey konstytucyi z kassowania Mandatow.

JmPan Mokranowski Chorąży Warszawski. Poseł Wyszogrodzki, dziękował JmP. Marszałkowi za odprawioną do JKMsci funkcyą. per digressionem na mienit podactuo tempore media względem Gospod Poselskich. Cursum monetyż że non observatur przypominał osobliwie na szlach contra Legem Statui urgendo aby JmPan Marszałek eto conveniat JmPana Podskarbiego Wielkiego.

W. Koronnego, żeby się w spokoyniwych latach obaczył, et meliorem oeconomiam instituat. względem władzy Hetmanskiey mowił że w Instrukcyach JoKMci doniesiono nam na seymiki iż ta Materya obrad Publicznych tamować nie miała, co non subsecutum, y Deklarował się nieruszyć z Izby aż skuteczniejszą od JmPana Marszałka usłyszy relacyą. Względem Ordynacyi zamawiał sobie głos suo loco et tempore. Życzył properare ad visionem JKMci. Intulit y to że Dzisieyszy Casus kollegow naszych to iest JmPana Ferminskiego Starosty Drohomyskiego Posła Podolskiego y JmPana Swidzinskiego Starosty y Posła Bracławskiego in Actuali Duello pod Bokiem JKMci popełniony powinien bydź in Consideratione w czym JmPan Marszałek W. Koronny że kterenon extendit Jurisdictionem suam natą Macyą. Posłowie Wołynscy, Podolscy Bracławscy reposuerunt inter locutione że nienależy ta sprawa do JmPana Marszałka swego Poselskiego aby nomine całey Izby przeprosił JoKMci.
JmPan Chrapowicki Podkomorzy Smolenski instituit na tych ktorzy pojedynkowali o Się alias sistit Activitatem.
JmPan Marszałek Żałuie Jnystem Casum et insperatum Collegow naszych ktory się o uszy nasze obiia iednakże żałuiąc serdecznie muszę przypomnieć praerogatywę Izby nasey iest to casus ktory powinien bydź w reflexyi lasa przez to securitas Mttis lasa securitas całey Izby lasa securitas y samych WMMWMPanow. należy pomyslić de Mediis żeby to z honorem compensari mogło aby in Authoritate izba nasza nieszwankowała.
JmPan Chrapowicki znowu prosił interlocutorie osądy nie pozwalał na głosy tam y proszony pozwolił
JmPan Stucki Sędzia Ziemski Lencycki o akceleracyą z powitaniem JKMci instituit allegando że tylko in Materya kommendy przysięgliśmy sobie ante omnia, Uspokoienie. druga zas Materya Ordynacyi Ostrogskiey przywięzana do niey niepowinna morari obrad Publicznych ile do oczekiwaney JKMci Deklaracyi ale suo loco et tempore traktowana. względem wydanych Mandatow mowił że vallitem ich, nie sam tylko Krol Jm ale Sąd Seymowy agnoscere powinien
JmPan Szamowski Podkomorzy Brzesciański y Poseł powitał Izbę y JmPana Marszałka upraszał o rzetelnieyszą JKMci w promowowanych Materyach deklaracyą. Mandaty że tu cassari niemogą ale przy Deputacyi do Sądow może bydź praecustody dya. żeby tey sprawy niesądzono. Casus Duelli między Kollegami życzył aby sine strepitu Iuris był uspokoiony y żeby MMtem
przeprosić

Rekomendował JmPana Hetmana W. X. Lit. na Woiewodztwo Wilenskie. Tudziez aby Arcybiskupstwo Gnieznienskie zycia Jm. Biskupowi Warmienskiemu cedat.
JmP. Rzeszowski Stolnik y Poseł Wiski po powitaniu Izby y JmPana Marszałka prosił aby Kolledzy znaleźli kompassyą w sercach wszystkich Mmsciow y aby JmPan Marszałek przeprosił Mtem instituit aby władza ante omnia była przywrocona do inszych Materyi rezolwować sobie napotym zostaw.
JmPan Zboinski Podkomorzy y Poseł Dobrzynski dziękował JmPanu Marszałkowi za Relacyą deklaracyi JKMci insistendo iż mowie iakoby bardziey mogla bydź explikowana resolucya nad ktorą dał JKMć. Ordynacya Ostrogska plenis ordinibus tractari powinna. Casus dotendo Kollegow nasszych, aby nalazł compassionem upraszał.
JmPan Wolski Surrogator y Poseł Wilenski intulit z ego Instrukcya obliguie aby do powitania JKMci passum nieuczynił az de pleno uspokoio nu Władza Hetmanska niebędzie. Ordynacya Ostrogska z ad plenos ordynes Rzeczypospolitey. Ratione Casus Kollegow upraszał aby JmPan Marszałek przeprosił Mtem.
JmP. Jeziorkowski Pisarz y Poseł Lomzynski po powitaniu Izby y JmPana Marszałka intulit zeby sine mora accedere do powitania JKMci że podaney łaskawy in publicis desideriis resolucyi gdyz iest pars magna sabutis, vel te sanare, Ordynacyą Zycyst ad plenos ordynes referre ale yta może bydź uspokoiona przy powitaniu JKMci. Poniewaz Rex sedens in solio dissipat omne malum. ratione Casus Kollegow zgadzał się z inmemi
JmPan Starosta Mielnicki wyrozłski powitał Izbę y JmPana Marszałka deklaruie unanimitem sensus w zachodzącey Materyach.
JmPan Kiesiołkowski Starosta Cyrynski domagał się dostatecznie rezolucyi in Materya kommendy, subiungendo ze tu więcey nietrzeba tylko Varro Varro redde mihi Legiones.
JmPan Biernacki Poseł Mielnicki. Władza Hetmanska aby była uspokoiona in actu non spe. Mandaty aby były kassowane, kiedy instygator kozenny niepodpisał.
JmPan Szpirowski Starosta Radzieiowski powitał Izbę y JmPana Marszałka w Materyach agituiących się Regni sensus cummunes deklarował się.
JmPan Wilkowski Podkomorzy Sochaczewski Poseł Gostyński dziękował

JmPanu

JmPanu Marszałkowi za odprawioną do JK.M. funkcyą y za uczynioną Re-
lacyą. deklaracyi Pańskiey y kooperacyi do ukontentowania Publicznego
Względem władzy intulit że Zygmunt trzeci ex necessitate indispensabili do-
dał był kommendę nad częścią Woyska Pawłowi Sapieże Woiewodzie Troc-
kiemu Jest ony sobie y Buławę zasłużył u Rzpltey lubo przez tą kom-
mendę niemałe emolumentum przyniosł. Jednak ostrożna Rzplita
Scrutata est omnes actus tey kommendy y nieznalazszy w niey Devi-
aciones approbavit y napisała Konstytucyą że to przechodzi cale nima
władzy Hetmańskiey. A simili zatym intulit rey teraz Rzplita providen-
do Securitatem słuszną oto kommendę upomina się, ale czyż możemy na-
pisać Konstytucyą iako providendo hanc Securitatem bez uprzątnienia
praeliminariow. Przyrzekliśmy sobie do żadney Materyi nieprzystępo-
wać tylko do kommendy bynaymniey sponsyi nienaruszemy, kiedy prae-
liminaria promittemy. bo to niejest insza Materya. Prawo pierwsze ante
omnia exequi należy a niejest Materya. ale executio disponentis Legis
Deklarował że nawet ter Legacyą JmPana Marszałka ad turbandam Acte
niepozwoli. Póki Pan nieodbierze od wiernych Poddanych Submissyi.
Casus Collegow lubo ex parte merey reflexionem, praecipsz insistit, aby Izby
wprzod przeprosili, a dopiero JmP. Marszałek nomine Izby, dla czego by przeprosił.
O Ordinacyi Ostrogskiey, intulit aby wypadłe mandety annihilerz, a ta ma-
terya ad omnes tres ordines referet.

JmP. Grabowski Poseł Inflandski intulit że po obraniu JmPana
Marszałka ex Legis Dispositione powinniśmy ad visionem beneficiam Aktu
properare, iednakże poki materya Władzy Hetmańskiey więcey dzieła dosz
quatè uspokoiona niebędzie, deklarował się nienuszye na gorę. Względem
ordynacyi Ostrogskiey obiecał się przymowić suo loco et tempore. Fatis
Collegow naszych merey compassionem z iedney strony, ale y Prawo
eandem sobie vindicat compassionem, słyszałem różne głosy aby to
darować ale iesteśmy positi in Speculo, powinniśmy nie tylko dla
nas samych, ale y dla postronnych Prawo obserwować. Przeprasz
zatym wszystkich że się musiał z tym odezwać, isz inaczey sentit
Przepraszał delinquentes Collegow, subiungendo non ego vos damno
sed lex vos condemnat. Deklarował do niczego nieprzystępię poki
Sąd na Jchmościow formowany niebędzie, a dopiero ad sententiam Aktu
wolny będzie reluar, y niewątpił że ią otrzymaią, byle my pokazali iak
mamy observare legem Securitatis Patriae et majestatis powtornie deklarował
nieustąpię, poki niebędą Deputati do Sądu.

JmP. Marszałek

JmP. Marszałek in spem melioris eventus limitował Sessyą
ad Crastinum.

Dnia 20 Octobris. Wtorek.

JmP. Marszałek. Waleczney Planety dzień dzisieyszy Dies Martis, wy-
zywa nas in certamen Consiliorum, kędy bella geri placuit nullos
habitura Triumphos, ktorych zyczę materyi wniesioney popełnio-
nego nadniu wczorayszym przez JchMP. kollegow naszych excessu
obyście WMP. unanimi assensu determinować się raczyli. Jedni
bowiem ad Clementiam drudzy in fundamento Legis ad Iustitiam one
odsyłacie, potrzebną będzie ad observantiam Legum animadversyą, bo tę
tam magnos sensus WMPP.
JmPan Chorąży Płocki. Niechay będzie pochwalony per quem Reges
regnant. et conditores Legum justa decernunt, że smy w tym dniu tkie
dzielnym. Czasie duos passus uczynili Pierwsze przez obranie jednego
Dyrektora, Drugi przez zgodne względem uspokoienia niedawno try-
wiaiącey obrady naszey władzy Hetmanskiey. aby przed uprzątnieniem
preliminariorum uspokoiona była. Wniesiony pro objecto tedy zdamy się
Deklaracya JchKMci w tey Materyi przez usta JmPana Marszałka
daney nie odbierać, ale y owszym dalszego tentowac Successu z temi
precustodycyami aby cokolwiek JchKMci finaliter w uspokoieniu tey
Materyi Constituet to było rzetelnie tey Izbie communikowane
do aby po uspokoieniu tey Materyi reassumowana była Kon-
stytucya o porządku seymowania teraz z mieyscy cursus Seymo-
wania niema tutaj. in sequelam et exemplum boby ktokolwiek mogł po
tym non observatis gradibus Seymowania materyą w Instrukcyi swoiey
wyrażoną. tak promowac że nic do tego nieprzystąpi poki ta Materya uspo-
koiona niebędzie. Ordynacya Ostrogska iako należy do Rzptey tak per
plenos ordines a nie przez Sąd Seymowy determinowana być powinna.
Casum hesternum JmPP. kollegow ad Clementiam raczy nikt ad Iustitiam
promowowac życzyt upraszaiąc JmPana Marszałka aby Altem przeprosic
raczyt.
JmPan Łuczborski Podkomorzy Zakroczymski dziękował JmPanu Marszałkowi
za relacyą deklaracyi JchKMci Ministra Commendy raczył properare do powitania
Pana mnięe że JchKMć tym łatwiey wynaydzie skuteczne sposoby zupełney tey
kommendy uspokoienia sine ullo praejudicio. super facto kollegow ubolewaić
życzył.

życzył aby interpositionem JJ[ask]ów Ministrow Status y JmPana Mar-
szałka tey izby, przeprosić MWMom Ordynacyi Ostrogskiey suo tempore
et loco mowić deklarował się.
13. Jak był głos dany JmPanu Podkomorzemu, jak zaczął mowić wyszło
in medium dwoch szlachty zkondemnatą. contradicendo Posłowi ale wszys-
cy Posłowie odrzykneli contradycentow że po rugach mieć activitatę będące-
go Posła kontradykcyę szkodzić niemogą y tak contradicentes recedere mu-
sieli a JPan Podkomorzy konczył głos swoy.
JmPan Wolski Surrogator Wilenski. względem władzy y Ordynacyi
quod dixi dixi żesię złego nieruszy poki uspokoionenie będą. Ani mogę ządnej
nic propozycyi stosuiąc się do instrukcyi swoiey sodo czasu Kollegow życzył
aby JmPan Marszałek przeprosił Majestatem.
JmPan Lipski Skarbnik Bełski y Poseł parvæ curæ loquuntur ingentes
stupent. Władza Hetmanska y Ordynacya Ostrogska pro primo objecto
seymowania, założone idą w zapomnienie przez tę dyspucie wczoray-
szego przypadku kollegow naszych, prosił aby JWPan Marszałek plura-
litatem wtym magnorum sensuum przednim mowiących raczył accqui-
escere, y aby deprecał Majestatem Prosił y JmPana Grabowskiego Posła
Inflantskiego aby niechciał na Braci instigować a tak nemine insti-
gante absolvetur reus.
JmPan Grabowski prosił wczorayszey przy prawie Akcyi, aby in exe-
cutionem do był sąd formowany. apotym dopiero rekurs ad clementiam
wolny aby był zostawiony że niejest Instigatorem Koronnym aleto
inny vir in Republica emeritus. JmPanu Lipskiemu reposuit.
JmPan Karwowski Podczaszy Woyski in Materia władzy mówił żesmy
na przeszłym Seymie siedząc tu niewysiedzieli y teraz pewnie podekla-
racyi JKM. niewysiedziemy życzył upraszać JmPana Marszałka aby
pro secundo adeat JKM. aby żebysmy sami do powrotamią JKM. y promo-
wowania tego Interesu chcieli przyłożyć applikacyi. Potym wolno
nam będzie y na Gurze nanic niepozwalać. poki Sięta Materya nie
uspokoi in casu Kollegow czynił Compassionem, a ponieważ obadwa
sine effusione sanguinis, zostaią in pœnitentia aby afflictis non daść
afflictionem ale przeprosić Majestatem.

JmPan Zabrel

JmPan Zabiełło Podkomorzy kowinski intulit aby władza Hetmanska intoto uspokoiona była. Ordynacya że ad plenos ordynes należy i y one tam należyt. Casum Kollegow via Clementiæ non Justitiæ resolwowac raczy.
JmPan Głębocki Podkomorzy Brzeski Kuiawski intulit że w Instrukcyi na Seymiki od JKM. wydaney, przeczytał iż Materya kommendy nie miała więcey trudnić obrad publicznych wielką w wszytkim przyniosła konsolacyą, ale kiedy teraz co inszego widzi y słyszec się daie że nie iest ta cała Materya uspokoiona. Ugo połaskawey JKM. deklaracyi życzył aby przystąpić do powitania Panskiego według prawa. Casum Kollegow ad Clementiam referowal Ordynacyi Ostrogskiey suo tempore deklarował. Interim punctu w Instrukcyi swoiey wyrażonego, przeciwko Panu Blumentalowi że ustąpić nie może po Materyi władzy uspokoieniu Manifestował się.
JmPan Mozyrski osądy seymowe instabat gdyż Justitiam consequi nie możemy.
JmPan Podkomorzy Łęczycki zgadzał się z JmPanem Grabowskim Posłem Inflantskim urgendo aby Sąd był formowany contra delinquentes Collegas.
JmPan Paryżewicz Poseł Inski deklarował się przy zgodnieniu Seymu pokí władza Hetmanska de plano nie będzie uspokoiona Ordynacya Ostrogska należy ad omnes tres ordynes. Casum Collegow ad Clementiam referował.
JmPan Stucki Sędzia Ziemski Łęczycki po wielu exagieracyach Fakti Kollegow naszych y allegacyach że sądzeni być powinni conclusit aby Jm. Pan Marszałek deprecetur Altem.
JmPan Zakrzewski Chorąży Brzeski Kuiawski enormitatem facti remonstrował przez kollegow porędynkuiących y według Prawa insistit sąd zgadzaiące się z JmPanem Grabowskim na exekucyą ktorą JmPan Blumental w Kuiawskich Woiewodztwach czyni. Uczynił praecustodycyą że ten Interes według Instrukcyi promowowac będzie.
JmPan Scypion in Casu dolendo Kollegow życzył non adJudicium ale ad Clementiam apellare.
JmPan Starosta Kurski intulit że wizytował Kollegow po wczoraysżym przypadku ktorzy zafarbowane krwią oczy skłaniali się supplikuiąco klemencyą. O władzy Hetmanskiey aby JKM. Sufficientiora raczył adhibere media do uspokoienia tey. Ordynacya nietylko ex Scripto ordinationis ale też ex lege positiva należy ad omnes tres ordines.
JmPan referendarz Lit. indolebat super Casum Collegow niewstępiąc też się skłonię do reconsyliacyi Prawa y żeby poktorey życzył aby JmPan Marszałek

deprecetur Majestatem Materya władzy Hetmanskiey iako powinna być Considerabilis tak sufficientem potrzebuie satisfactionem. Wspomniał menta Lotkiewskiego, Hotkiewicza, Sapiehy. przy tey władzy Mścisławska Kasztelania aby oddał JmPanu Staroscie Inturskiemu Insinit Interes także Satysfakcyi Skarbu Lttgo Sukcessorom S. P. Jm Pana Wołowicza Marszałka W. X. Lit. rekomendował.

JmPan Marszałek hæc mihi hæc sola voluptas żebym zawsze ad vota WMWMPP. stosował się ale kiedy iestem executorem Woli WPP. iestem oraz y strożem praw. Życzę JmPP. kollegow ktorym in primo ardore pesse contigit. miecremotos a Clementia. Ale kiedy ta Izba tulit to prawo żeby takowe przypadki excessy niegdzie indziey tylko tu sądzone byty podaie do reflexyi ieżeli expedit Izbie naszey uti legitimis Judicibus causæ wdawac się cum interpositione ad Majestatem ad deprecationem. Przypomniał casum similem podczas Seymu za nieboszczyka S. P. Krola Jana III. że Izba Poselska descendit ad Judicium na kollegę swego natenczas delinqvenda. Intermedius zas Ordo Senatorius pro delinqvente wniosł swoię Interpozycyą także precando Rygorem Juris apud Judices u Izby ciszeyszy iako też implorando Clementiam Mattis. Czytał zatym konstytucyą Ao 1694. ktora præscribit aby takowe casus Postow Izba Poselska niesądziła oraz powtorzył ieżeli expedit, tym ktorzy maią sądzić przeprasżac Mtem. Podał oraz medium inhærendo allegowanemu przykładowi na Seymie za KJ. Jana. Aby Jm kolledzy delinqventes implorent interpositionem Senatu do Izby ne intret in Judicium oraz od Mtem aby chciał Clementiam impetrare. To medium podane Jm Pana Marszałka placuit wszytkim

JmPan Regent K. dziękował JmPanu Marszałkowi za to medium przez ktore y w tey Izbie obserwancya Prawa bydz może y delinqventes clementiam ktorey desiderant snadniey consequentur. Chwalił zdanie JmPana Krasowskiego że według Constytucyi 1678. przy Prawie opponował się przez ktorą oppozycyą do medium deventum.

JmPan Marszałek Bay BOŻE aby y daley mogli bydź iako concordes tak y skuteczni in resolvendis Materiis. Ponieważ czas na

dziu

dniu dzisieyszym dosc iest actum Sedy Sebanskiego Polityka Ktora zawsze wadzi obserwowac monitum ergo Seria ad Castinum solwował Sessyą do Jutra.

4. Feria 21 Octobris Sroda.

JmPan Marszałek przy zagaieniu Sessyi wyraził że nikomu nie tayno iż anomastyce dzien ten nominuią diem Mercurii dniem takie się Boskich Parlamentow Legata czyli partyi Gwaranta ale co kolwiek iest ia mowię że w tey moiey Dyrektorskiey Lasce Dies Mercurii ipse curis extigno excitat przy nieustaiącey Lasce y sekundującey omni in contribuendis consiliis assystencyi WMPP. Mercurią mowię ten in meras curas boni Publici niechay wydystyllie a niewystarczy nigdy sublimitati Consiliorum WMPP. ktora mi omni auspicio iest y będzie w teraznieyszych obradach naszych et in hoc Ministerio Laski, ktora mi powierzona na czym funduię się czekam dalszych Sentymentow WMPP. osobliwie Relacyi od JmPanow Przyiacioł delinqventium Jezeli iuz co in favorem ich resolutum et obtentum ab Inter medio Ordine respektem do otrzymania Clemencyi a Mtie Krolewskiey na dniu wczorayszym w tey Izbie proposita universali applausu accepta bez czego daley procedere niemozemy. Rozni JmPP. Prosili o głosy inni na nie niepozwalali osobliwie JmPan Starosta Ciechanowski inter locutorie rzekł, że na żadne głosy niepozwoli poki ta Materya przez Poraci nie będzie uspokoiona toż samo poparł JmPan Grabowski hoc addito że ieżeli maią bydz głosy to pierwsze do sądu albo ta[k] się salwowac Sessyą.

JmPan Małachowski Starosta Smotrycki Poseł Podolski zabrawszy głos wyraził że iest wszelkie staranie do uspokoienia tey Materyi Ktorego prosił o solwowanie Sessyi.

JmPan Marszałek obawiamy się aby u nas owa Rzymianina sentencya nie miała mieysca Sera in seni diem ponitentia amici diem peredimus desperowac iednak nie trzeba.

aby to niemiało być compensabile, przy ktorey applikacyi wszystkich Triumphanow, dla czego solwował Sessyą do iutra.

22 Octobris Czwartek.

JmP. Marszałek. Narod nasz Polski sub libero Jove urodzony et sub aperto Jove obieraiący sobie Nayiaśnieyszych Jowiszow Monarchow swoich, nigdy nieustaie wrodzionym Staraniu circa indemnitatem Praw, swobod y wolnosci swoich, więc y teraz in die feriali nieomne, owszem iakoby nas z nieba głosnym tym stymulowano instynktem instar operosi Jovis exantlata labores przeto wezwawszy supernam opem cum Jove manu move dzisieysza Sessya nasza y do publicznych szczęśliwie accelerat Interessow, a że Jupiter iakoby Juvans Laternarziwany a iuvando sekundujące szczęśliwie iakoście zadyli mię, udolność moią w teraznieyszych Publicznych operacyach, favete linguis, prywate Consilijs.

Niektorzy JchmPP. prosili o głosy tymi życzyli aby była solwowana Sessya ile kiedy ieszcze interes onegdayszego excessu nie iest uspokoiony.

JmP. Grabowski intulit że Status limitować Sessyą na głosy pozwoli nie chcę, chyba ipse do formowania Sądu contra delinquentes.

JmP. Marszałek Poniewasz proponowane y acceptowane nasamię onegdayszym media, tak ad placandam Majestatem in puncto Laesae Securitatis oney, iako też ad manutenendam immunitatem Praw y Prerogatyw Sacrarij Nostri do tych czas zupełnie niewfacilitowane, owszem podobno actu dopiero inter medius Ordo accedet, majestatem efficiendo sollicitus adimplere vota. Więc aby ex hoc primo gradu y dalsze ad plenam satisfactionem tey Izby Naszey officina Legum utemperowane y zakończone być mogły stosując się do owey Starożytney Rzymskiego Statysty maxymy: requies Laborum est condimentum. ~~ ~~ odkłuwię Sessyą do iutra na godzinę ośmą. Tego dnia JchmP. ex Senatorio ordine uproszę a delinquentibus preprosili Majestatem Clementiam implorante JchmP. Episcopo Wladislaviensi. A Majestate odpowiedział JmP. Kanclerz W. K. deklaraciye ex parte Nobis condonationem et Custodiendo aby spes impunitatis ad talia vel his similia niebyła okazyą. Potym mieli audiencyą JchmPP. Posłowie od Trybunału Piotrkowskiego, to iest JmP. Kotulski Viceprezydent y JmP. Mieczyński Podstoli Wieluński.

Dnia 23 Octobris Piątek

JmP. Marszałek kiedy w kompucie dni tygodniowych dzisieyszy iest naydoskonalszy Dzień Divina Providentia całey cierpliwości przy-

nieść

nien humanum elogium, zwłaszcza kiedy intra sferam tey
dziś trzeba koniecznie choćby też ostatnią sanguinis w usłudze wła-
sney Oyczyzny impendere stillam, ale że ad hanc gloriosam labo-
rum patientiam heroiczna ku Oyczystym swobodom miłość
urodzony erga Patriam Zelus żadney niepotrzebuie stimulacyi
tylko samego czasu dobrey woli y ochoty, więc składam iako dzi-
siayszy wszystko w Kole WWM Panów, z ową starożytną Rzymskie-
go kompatryoty energią: Nunc animis opus est Quirites nunc
pectore firmo do utrzymania dalszych day Boże iako nayszczę-
śliwszych obrad tey Rzpltey, w których życzę prosperos successus
czekam wielkich in publicum sentimentów WWM Panów. A że interme-
dius ordo, ma tu przez JchMciów e medio sui uproszonych convenire
Izby Naszey in ordine do uspokoienia dolendi casus JchMciów Kollegów na-
szych, przeto expedit aby do należytego przyięcia ich była gotowość, pro-
sił zatym niektórych JchMciów Panów Posłów ex Senatu do przyięcia JchMciów PP.
Senatorów, kiedy mieli przyiść do Izby Poselskiey JchMć Panowie Senatorowie.
JmPan Marszałek z JJMciami Posłami niektóremi prodesit obviam y tak
JmPanowie Posłowie poprzyimowali JmPP. Senatorów na gankach
przed drzwiami. Sam zaś JmP. Marszałek u Drzwi Izby Poselskiey za-
siadszy tedy JmPanowie Senatorowie to iest JmPan Zembek, Kasztellan
Wiślicki y JmP. Czermiński Kasztellan Małogoski na mieyscu nay-
pierwszym ex opposito JmPana Marszałka. Wziąwszy głos JmPan Kasz-
telan Wiślicki in hunc sens. Prześwietny Senat mile przyiąwszy JmPów
Panów Posłów Kollegów JmPana Świdzińskiego y JmPana Czermińskie-
go dolendo casu uniesł do JKMci swoię prośbę implorando Clementiam
Łaskawy Pan deklarował, kontentować się pomnieyszą non poena y o-
sądu z strony swoiey uwolnił. Którą to deklaracyę Pańską Prześwietny
Senat przez nas amplissimo congressui WWMM donosi, y o podobną onychże
expostuluie łaskawość spodziewaiąc się że ciż JmPP obwinionemi iako Koll.
debito obsequio tak wszystkim WWMMPP obligowany z affectem są łaska-
wość demereri nie omieszkaią.
JmPan Kasztellan Małogoski otrzymawszy także głos toż samo
intulit et in particulari za JmPanem Czermińskim Kollegom swoim
instancyował.

JmPan Marsza.

JmPan Marszałek porozumiawszy sensus wszystkich JmPanow Postow
taką dał deklaracyą, ni mogło nic bardziey affligere serca y umysłow na
szych, niepomiesz niey interturbare. Consilia nostra. iako ten inopinaty
y indeliberatus casus obwinionych Braci y wspoł Kollegow naszych, ktorzy
tato nostro et spiritu uwiodszy się podobno nieuchamowanym czysto kro
passyi y żywości ludzkiey impetem, peccarunt in Regem ut in Patrem in hanc
Officinam Legum ut in Matrem violata obwarowaney o mutrey prawa se-
curitate, affligebamur zas tym sensibilius, kto tristi attento in peccaniey
bylismy, że culpa haec undessit tamże jubende Leye reddere powinna była.
to iest do nasze samych ad sumendam pœnam et justitiam. Ale kiedy już
teraz in Zodiaco Mtis Naiyasnieysze Słonce intermedia Astra primæ
Magnitudinis przeswitny Senat w osobach WMZ. tu się reprezentują
łaskawi weyrzeli swe in faciem delicti, kiedy Rex Jus offensæ Clementiæ
cedit, e Senatus gratiose intercedit. należy y nam doniech præmissa omni
veneratione konformowac się et de rigore Legum dimittere iakoż kogo na
zakłoni, ktoby miał kamienne serce inclinata ad Clementiam Mattas
JK. Mci Pana N. M. kogo tak Honorifice, bequo ad nos respective interponująca
się powaga Przeswietnego Senatu nie emolliet. Dziękuiemy tedy już per hæc
gloriosa Panskiey Clemencyi vestigia prefulgente sidere poważney in
terpozycyi Przeswietnego Senatu. ktory w osobach præsentium WMZ. na
tym tu Mieyscu in hoc Sacrario nostro iako de misto veneramur cultu
tak za podięte Prace staraniay y fatygi w Interesie pomienionych
Braci y Kollegow, naszych inclinatis vultibus nayniżey pokorniey dziękuie
iemy, eum hac publica sponsione. Ze iż Bracia nasi byleby do zupełney
przyszli convalescencyi. publiczny uczynie bedą wszyscy Nayiasnieyszemu Panu
Przeswietnemu Senatowi iako rzeczy JmPanu Marszałkowi W. intuitu a temporowaney
łaskawie in hoc casu Jurisdykcyi. Jego deprekacyą. Odprowadzę zaś Jmci Senatorom
się z sposobem iakbyśmy przyięci. Wziął potym głos. JW. Starosta [illegible]
Poseł Bracławski dziękuie JW. Marszałkowi pro mediatione [illegible] ktory [illegible]
do skutecznego uspokojenia się Interwencyi [illegible] władzy Hetmańskiey deklarował się
[illegible] Jmć [illegible] była kiedy [illegible] uspokojona [illegible] Ordynacya Ostrogska
Jmć Pan Radzinski [illegible] y Poseł [illegible] dysputował [illegible] JW. Marszałkowi [illegible]
uspokoienia dotendo [illegible] interveniendis materiæ. Oświadczył Hetmańskiey intuitu [illegible]
dał [illegible] się ktory oprawił się zgodnie a Oyców Maryańskich pod dyrekcyą [illegible]
że [illegible] [illegible] poki skutecznie nabędzie uspokoienie Ordynacyi [illegible] Ostrogskiey [illegible]
determinowało [illegible] ad omnes Ordines [illegible] była uprzedz uspokoienie władzy Hetmańskiey
[illegible] Graboski Poseł Inflantski wyraził swoią satisfakcyą z uspokoienia interventientis [illegible]
[illegible] wspoł Kollegow deklaruiąc [illegible] był [illegible] przyszło
[illegible] ale żebyśmy obserwowali [illegible] w kat [illegible] perpetuo [illegible]
vulnere [illegible] wszystkich [illegible] ktorym [illegible] prawo [illegible] na [illegible]
[illegible] Oświadczył [illegible] antecedenter deklarow [illegible] przynowić się
[illegible] Tak zeraz przyięto [illegible] deklaracyą względem Ordynacyi deklarował
suo loco et tempore

Materye rozne Publiczne z Projektow ręką pisanych zebrane. d 11 9bris. 1733

Copia Literarum ad Sacram Regiam Maiestatem à Serenissimo Imperatore Russiae. Ao. Dni. 1719.

Edocti sumus quod Quisa ordinatione Vrae Regiae Maiestatis Generalis Felt Mareschalcus Vrae Regiae Maiestatis Graff Heming negotiatur ad Curiam Caesareae Maiestatis Romanae Reipub: ratione cuiusdam Allianssae contra nos, ad quod athians praeallegatus Felt Mareschalcus, non tantum Sm Caesaream Maiestatem, verum et caeteras Potentias subordinare intendit, et satagit, deferendo nos per varias excogitatas relationes, et ficta media, ac si intentione proposuerimus non tantum Curlandiam, verum et alias Provincias avellendo Regno Poloniae, et totum hoc Regnum dividendi, tum etiam in Romano Imperio bellicos aggrediendi motus,

Ac si quoque

ac si quoq. adversus Sm Caesaream Maiesttem, aliasq. Potentias quasdam contrias, et clandestinas intentiones moliremur, et quod ideo exercitus nostros in Polonia manere facimus, et his similia. Siquidem vero pari modo etiam destinatus Vr Regiae Maiesttis ad portam Othomanicam Consul, eidem portae omnes similes de nobis insinuat relationes, et adversum nos ad bellandum excitat. Insuper prout compertum habemus Ministros Vrae Maiesttis ablegato Scythico similes propositiones fecisse et exigisse, quatenus Han Crimensis incursionem ad Dominium nostrum aggrediatur, adacti vero sumus fidem eiusmodi narratis adhibere has omnes hostilittes infallibiliter secundum Ordinationem Vrae Maiesttis erga nos fieri, quamvis ad praemissa nec minimae fuimus occasioni, nec unquam apud Vm R. M. promeriti sumus ad exhibita nra erga Vra Maiesttem officia ab exordio Electionis, et apprehensionis Throni Regni Poloniae,

non modo

#

51

non modo Vræ Regiæ Maiestatis, verum toti nota sunt Europæ, quorum etiam ultimæ Confoederationis generalis pacificatio apertum stat documentum. Quapropter ignoramus et quo tales adversum nos contraximus invidias, singulariter cum hoc omne præmissum, et quod nobis præfatus Feltmarczchalcus Vræ Maiestatis imponit pure excogitata, et falsa existit impostura, in qua nostram innocentiam Deo et toti honore digno Orbi monstrare valemus, ecquo nos non tantum Ducatum Curlandiæ â pristina Reipubl: protectione non extendimus, sed in præmisso Tractata cum Rege Prussiæ adstricti sumus, quatenus Curlandia tanquam Ducatus cum limis, semper sub Imperio unius Ducis, et sub protectione Regni Poloniæ manuteneatur, nec ulli Potentiæ subici permittatur. Ratione veró avulsioni aliarum Provinciarum, â Regno Poloniæ aut divisionis huius eiusdem Regni, nec unquam cogitavimus; notumque est Vræ Regiæ Maiestati quam multa ratione præmissorum recepimus propositiones, atque

varijs modis

varijs medijs cum declaratione et appromissio-
ne plurimorum Sucrorum ab exordijs Imperij
V. R. M. id tamen semper expressimus, et testa-
ti sumus, ac declaravimus nec nos quidquam
de Regno Poloniæ appetere, nec etiam cuiquam
alteri avellere quidquam de eodem, eo magis
dividere aut absoluto iugo, aut etiam contra
voluntatem omnium Statuum Successiona-
li Regimini, tam obvicinatam cum Eodem
Regno amicitiam pristina et nova fœdera, quæ
etiam opprobrium interesse nostrum dimitte-
re possumus, pro his igitur sinceris et amicis,
ac bene faventibus nostris progressibus, omnem
Commissam invidiam contraximus. Valet enim qui-
libet discernere ignarus operum status et Politici
si potuisse, non dignitatem aliquot appeteremus
de Regno Poloniæ melius captare medium quam
post obtentam ad Pultaviam victoriam, dum omne
in Nostra potestate et dispositione manserat, et si tunc
quempiam alium ad Thronum Poloniæ expulso Stani-
slao Leszczyn

slao Leszczynski abdicante Vrâ M. promovere vellemus (prout â multis hoc in passu expostu: lationes ut hoc faceremus excesserant) tunc id ipsum efficere. Interea quae placerent in Lucrum Nostrum exequi valuisse, verum zelo et Magnanimitate post tot toleratas iniurias, erga Personam V. R. Mtis processeramus, et iterum V. R. Mti ad scandendum Thronum Regni Poloniae opitulati sumus, aperte omni: bus compertum est, simulq: opinamur, id ea memoria Clae Mtis notandum elidisse. Quod attinet Plenum detentionis, sive retroversionis, in fines Poloniae Exer: cituum nostrorum, qui Meklemburgi iter in Dominium Nostrum agentes extra confinia Reipubl: fuerant, verum non et alium causam, iterum redire coacti sunt, tantummodo propter id quasi nos ignoraremus nram cum Gedano factam Conventionem inquan: dam nram invidiam et postpositionem diu expro: bratam esse vigore cuius in commodum foederato: rum Interessium, sub nomine V. Mtis Capra comparanda ac munienda et contra communem

Hostem Regem

bellandum convertenda fuerant, licet id accedente consensu et approbatione V. R. M. conclusum sit habueramus quoq. à V. R. M. assecurationem Vrâ R. M. sub nomine suo Civitati Gedanensi id efficere permissurum loco eiusmodi Commissariorum Capparum expeditiones, quibus Gedanensibus prohibitum est omnino in virtute Federis V. R. Mttis et Reipubl: tantummodo commoditas sese offerat omnimodum damnum et diversionem Coercere hosti incumbit, quapropter igitur eiusmodi progressus in commodum hosti Cessit, est, dum eorum loco diversionis et damni, auxilium exhiberi concessum est, transmittendo Gedano in Dominium eius nummos, sequentes amunitionem et cuncta bellica etiam ad sustentationem pertinentia necessario; quod nos aliter reputare et decernere nequimus, tantummodo id fieri in commodum et lucrum hostis. Insuper subpeditaverunt nobis ad eiusmodi detentionem Exercituum nostrorum maiorem rationem undiq. confirmantes relationes intuitu perceptae adactionis

onis

onis Statuum Reipubl: in Comitijs Grodnens. ad determinandum successorem hæredis Regni Poloniæ, cui ut consentiamus impossibile est, cum in multis occasionibus exponendo Regnum et periculis Personam etiam cum damno Exercituum Nostrorum Libertatem et iura Reipublicæ intacta conservari studuimus et laboravimus, et id in posterum facere declaramus, et postquam ex Comitijs Grodnens. a V. S. M. et Statib. Reip: cum omnib. in hac materia circumstantijs significavimus, et Exercitib. Nris de Provincijs Reip: migrare demandavimus, qui iam actu iter agunt. Quod verò ratione falsæ delationis et imputationis contra Nos, ac si adversum Cæsaream Mattem et totam Potentiam quasdam malos et contrarias intentiones et proposita haberemus, hoc in passu, uti et in primo certificare possumus Nosmet id non cogitasse, verum huiusmodi semper fuisse opinionis, quatenus cum Sa Cæsarea Maiestate in bona amicitia et cointelligentione manere possemus, et desideravisse.

et desideravisse strictius coniungi quod omnimode curavimus modoque ad id exequendum parati eximus, cuius Nostri bonae intentionis et quod in Imperio nihil quidquam appetimus, publiciter patet testimonium, etenim licet prosequendo hostem Nostrum cum Exercitibus Nostris facta, a primo huius Sacrae Caesareae Maiestatis notificatione ditionis Romani Imperij attingeremus, et intreiremus, atque propugnaculum Stetini in Pomerania tumque alias urbes armis Nostris Sveicis eriperemus, attamen nulla nobis licet ad id sat bonam occasionem habuimus, et coniunctura nobis faveebant retinuimus, sed ad manus Colligatorum Nostrorum tanquam membrorum Romani Imperij restituimus, nec longius Statibus Provincijs commorati sumus, tantum quod usque bellica necessitas a nobis requirebat. Quapropter igitur ad praesens sine ulla ratione videntes etiam Caesaream Maiestatem Liberos manus offerenter cum eadem in Imperio hostilitates aggrederemur, non tangendo alias

Potentias.

Potentias, quæ in maiori distantia a Dominio Nrō existunt. Sicq. remonstratio hi sine fundamento adversus nos divulgatio in posturis descendimus ad V. R. M. fraterne et amice obsecrantes, quatenus respiciendo ad tam constantem Nrā et piaē Vrā R. M. in anno 1686. tum etiā in vigore fœder contra Regem Sveciæ, contra Vm Nr. et Remp: initorū tales contrarias contra nos in Curia Sē Ottomannicæ tumq. ad Sultan Turcar et alterius cujus negotiationis aggredi prohibeat, et ab ejusmodi cœptis desistat et quo similia attentata vigore articuli 24. ad huc ante præmissum Tractatum perpetuæ pacis: tum etiā fœder hoc est in anno 1704. die 19 Augusti cū Rep: conclusi vigore articuli 3tij in anno 1709. die 9 8bris Thorunij vigore articuli 17 et 2di anno 1709 die 20 8bris in articulo 13 vigore ultimar Fœdarij factar conventionis 1715 die 25 et 27 Aprilis et 7. Mai et eidem contrariæ negotiationes et attentata ab utrinq. fieri prohibita sunt, videlicet

hostes in alterutram partem non incitare, nec Pacem inducere, ipsis consilium et auxilium nullum aspromittere, aut suppeditare, neque ullum absolute malum perpetrare, sed etiam tractatus qui his Laedentibus adversaretur, nequaquam inire debere, verum omne communicare, et convenire ad invicem, et his similia. Quod ipsorum succulenter in Conscriptis expressum est Tractatibus, prout vigore eorundem Nos tam in antecessum, tam etiam post ultima tempora praesentiae Vrae R. M. Sedani inter Ministros Nros factae, ex parte vero Vrae R. M. inter caeteros, et per praefatum Feltmarschalcum Graff Fleming subsignatae Conventionem, omnibus sacrosancte stetimus, simulque etiam intimatos Tractatus, apud nos tam in Dominio Gallico, eo instante post intimationem, quam in Insula Aland negotiationem priusquam inhaereret cum omnibus circumstantiis, quae itidem prolatae fuerant communicavimus, licet nihil huius Reip: intacte conservare studuimus, hocque in posterum perficere declaramus. Postquam vero ex Comitiis Grodnens. a Sa R. M. et Statibus Reip:

ad nos

ad nos respectu eductionis eorumq Exercitus Nostri devenit requisitio, sine tergiversatione consensimus, et per Literas Nrãs Sã R. M. et Vris Magnificentijs, omnibusq Statibus Reip. cum omnibus in hac materia circumstantijs significavimus, et Exercitui Nrõ ex Provincia Reip. migrare demandavimus, qui actu iter agit. Quod concernit Sinistram delationem et imputationem eam versum contra Nos, ac si adversus Sm̃ Caesaream Maiestatem et totam Potentiam quasdam malas et contrarias intentiones, et proposita haberemus intuitu taliter falsa narrata et excogitata sine fundamento imputarent, iam sufficientes rationes inexpeditae sub eaq elata Sã R. M. epistola expressimus et significavimus, quae Vris Magnificentijs communicabit, censemusq rem non esse necessariam id repetere, tantum modo exposita summa iniuria et iniustitia, per has illatas adversus nos falsitates, et impostura, unum scire à Vra Magnificentia et à tota Serenissa Rep. utrum cum scitu et consensu Statuum Reip. praefatus Graff Fleming Minister Saxoniae

adversum Nos

adversus nos in Curia Sac. Caes. Mttis tractet, et Exerci:
tum appromittat, et utrum habeat in tali negotio
Plenipotentiam ex Cancellaria Regni, tumq. utrum
cum voluntte omnium Statuum Reip. Consulat ad
Portham Othomanicam tales etiam contra nos Sacerdotes
opponat, et Ministri Sac. Rae M. ablegati Scytha-
rum opponant, et utrum hoc omne cum scitu Vrarum
Magnificentiar fiat; hoc itaq. exprimimus gratu-
lamus reducendo in memoriam favorabilem Nostram
semperq. Sinceram erga Remp. amicitiam et probatam
propensionem, tum quod Libertates Vras tam a Scythi-
ca violentia, qm et iam ab alijs periculis, non tam
tanto Copijs Militaribus Nris, verum etiam Persona
propria defenderimus et honorificaverimus et in huncusq.
Statas Libertates nec minimam Laesionem pati per-
miserimus, vigore perpetui Tractatus et pacis cum Sere-
nissima Rep. in anno 1606. et vigore Pactor con-
tra Regnum Sveciae inter nosmet et Sm Rm Mtm
et Remp. constitutor Eiusmodi contrarias negotiatio-
nes in Curia Sac. Caesareae Mttis, apud Soltanum Tur-
cicum tum

cicum tum etiam apud alias Potentias effici Vrae Magnificentiae contra nos non permittant, et n concedant, et hoc Sae Rae Mtti proponant, quatenus ab eis totaliter desistat et supersedeat ex quo id facere vigore articuli 3. foederis inter nos et Sm Rm M. et Serenissm Remp. in anno 1704. die 9. Augusti conventi, tum vigore particularium Pactorum et conventionum cum Sa Ra M. quae in literis ad eand Mttem expressae et inscriptae snt ubi tales contrarias negotiationes ab utrinque moliri concessum non est, nominatim vero hostes vicini, invicinum sustentare, et ad invadendum subordinare, neque aliqd consiliu, aut auxiliu appromittere, aut suppeditare, et quodcunque malum perpetrare, tum etia ullos Tractatus seu cuiusmodi Pactis sive foederis atque amicitiae cum versarem inire, vel omne communicare, et his similia prouti nos secundum illa semper Sacrosancte observavimus, et Praedicatus apud Nos agitatos tel in Gallia instantaneae post Exordium qm in Insula Alland negotiationem adhuc ante ejus initium

una cum oibus

11

una cum omnibus circumstantijs, quod et quomodo actum S.
Reg. Mtti communicavimus, quomodo in hoc congressu ni:
hil constituerimus, insuper hunc congressum non
tantum ex consensu S. R. M. verum de mutuo
consilio et requisitione per Ministros eius Man:
teuffel et Lessa tam Berlini quam etiam hic ag:
gressi sumus quod ipsum et Ministris Reip. Legato
Nro plenariae potestatis Principem Doskoulei
iisdem in Curia Nra Minum Regis et Reip. habe:
mus communicari demandavimus. Ideo vigore
eorundem specificatur Tractatuum in omni promissa
à Vris Magnificentijs, et tota Serenissima Rep. exigi:
mus sufficientem elucidationem, et veram communicationem.
Sin autem hoc omne agitatur inscia Rep. hoc
in passu desideramus à Vris Magnificentijs vigo:
re specificatorum Tractatuum meliorationem et ad ma:
gis hanc contrariam adversus nos negotiationum, et
actionum resolutionem et remissionem, siquidem nos à se:
culo Tractatus perpetuae pacis, non cum solis Regibus
Poloniae, verum maximé cum Rep. ut immortali ini:

vimus. Seq.

ing. Reg. secundum iustitiam ab ea mutuo cum Rege adimpletionem et conservationem eorum pretendere debemus. Eadem Sa Ra Mtis vigore iurium et constitutionum Regni Poloniae, sine consensu et permissione Statuum Reip. tales Tractatus effectuare, et adversans pristinis perpetuis pacis et foederum expressionibus et Remp. in hostilitatem inducere non interest, in tali occasione incumbit Vris Magnificentiis omnibus Statibus Reip. ob manutenendam Nobiscum perpetuam pacem foedera, et constante amicitiam Sam Ram M. ab eiusmodi adversanti nobis proposito dehinc et avertere. Nam nos ut supra luculenter expressum est desideramus, et semper huic secundum posse omni conatu incumbimus, quatenus ad Serenissimae Reip. Pristinae perpetuae pacis et foederum conventiones, sacrosancte et inviolabiliter ~~conservent~~ conservent. Ex adverso vero si in omni hoc quod expressum est singulariter vero in quo fundatur negotio Sa Ra M. ad Curiam Viennae citam a Vris Magnificentiis in perfracta non receperimus, aut Spem nostram Magnificentiae Vrae et Serenissimae Reip. Viennensem hanc negotiationem mutuo

cum Sa Ra

cum à R̃a M. tacite etiam nobis continuare aut etiam totaliter in praejuditium nostri Tractatus in fundamento ejusq ad finem adhibere et concludere voluerint, prout tunc nos reputabimus has et similes actiones â S.a R̃a Mtte et Rep. pro aperta contra nos hostilitate, et inimicitia, et pro violatione ac dissolutione omnium quos contraxeramus Tractatuum et Foeder, et assumemus contra id ob securitatem Nostram et anticipatio[n]em ??? mali cum caetero amicis N̄ris incumbente media. In reliquo luculentior relationi hoc in passu extraordinarii et plenarii potestatis nostri Legati ad Curiam S.ae R̃a Mttis et Rep. ordinati Principi Dolhoruki V̄ris Magnificentiis dandae inhaeremus, expectantes ratione omnium horum citam, ut speramus et cupimus, resolutionem. Manemusq. V̄ris Magnificentiis amicabiliter N̄ra bene cupientes. Datt. Petersburgi 10, 18 Januarii Anno 1719.

Szczęśliwości Obywatelow Wolnego Narodu iako niemniey na Ocalonym Własnych Substancyi bespieczeństwie iest Ugruntowana tak WW Jell PP. Posłowie o Reassumpcyą Konstytucyi 1717 Roku Fundacyą w Bogu Wielebnych PP Panien Wizytek Wilenskich na Dobrach Rzeszy y Wileyce cum attinentys w Wilenskim y Minskim Woiewodztwach Leżących tudziesz na Placach do tegoż Klasztoru Nalezących aprobuiącey domawiać się, y o Uwolnienie od Płacenia Podatkow z Placow Mieyskich na ktorych Kościoł y Klasztor są Zabudowane dopraszać się będą

Projekt Prześwietnemu Powiatowi Starodubowskiemu Do Instrukcyi podany

Ponieważ Konwent XX. Karmelitów Bosych Wileński przez Świętey Pamięci JW. JmPana Michała Paca Hetmana W. W. X. Lit. fundowany Do tych czas nie iest przez Konstytucyią approbowany, Zaczym Ciż XX. Karmelici Bosi Solita praca iak naypokorniey upraszaią się aby takowy fundusz Konstytucyią na Seymie następuiącym był równo z Drugiemi approbowany y zabespieczony

5to

Punkt do Instrukcyi

Zachodząca Prozba od Sukcessorow Exulantow In-
flantskich Wspoł Braci Naszych w Wiernosci Rze-
czy pospolitey dotychczas trwaiących do Przeswietnych
Wdztw y Powiatow o Wypłaceniu naznaczoney Summy
Antecessorom Onych Sta Dwudziestu Szesciu Ty-
siący Złotych Polskich ze Skarbu Koronnego, oraz
o Obmyśleniu deklarowaney Każdemu Nadgrody Propor-
cyonalney za utracone Patrimonia w Części Xięstwa
Inflantskiego pod Panowaniem Moskiewskim teraz zo-
staiącey (: Ktorą Piotr Wielki Car Moskiewski Tra-
ktatem Alliancy Ro 1705. z Rzecząpospolitą Naszą
Przez JWo Działynskiego Wojewodę Chełminskiego
Uczynionym Obowiązał się odebrawszy od Szwedow U-
stąpić Rzeczypospolitey, y oddać Onę bez nadgrody
Co dotychczas Skutku niewzięło :) Poniewasz iest Justa,
Sana Et Legitima Wsparta Wielo Konstytucyami Seymo-
wemi Pierwszą Ro 1629/ Drugą 1631./ Trzecią
1632/ Czwartą 1633/ Piątą 1635/ Szóstą Roku Tegoż
na Drugim Seymie Extraordynaryinym w Warszawie.
Siodmą Ro 1638./ Osmą Ro 1658/ Dziewiątą 1661/ Dzie-
siątą 1662.: Z Ktorych dostatecznie daie się Widzieć Ka-
żdemu o Stateczney Wierze Exulantow Inflantskich
Dotrzymaney Rzeczypospolitey z Odstąpieniem Oyczy-
zny y Dostatkow Swoich, y o Ich Wielkich Zasługach
Między Ktoremi w Ostatnich Konstytucyach deklarowa-
ta Rzeczpospolita nie puszczaiąc w Recessie na Drugie
Seymy naznaczenia nadgrody Im przyobiecaney Uspo-
koić. Więc WW. JJ. PP. Posłowie Nasi Starać się będą po-
mienionych Konstytucyi instabunt, Ażeby nieodwłocznie

Niedostateczne Skutki Obmyślono Były, y żeby po
na Insze Largicye y Rekompensy Strat y Zasług
Komukolwiek nie pozwalali, poki się Exulantom Infl
tskim Satisfakcya nie obmyśli y naznaczona nie
będzie - - - - - - - - - - - - - - - -

Żądania Jchw XX. Dominikanów S. Duskich Wileńskich y Innych Konwentów Prowincyi Litewskiey

61

Fundusze Konwentów WW. OO. Dnikanów S. Duskich y Lubiskich Wileńskich z Domami Funduszowemi, Iuryzdykami, similiter Konwentu Seynenskiego, Poporskiego, Liszkowskiego, Zabiadskiego, Hoszczowskiego, Ostrowieckiego, Uszackiego z Folwarkiem zowiącym się Zamosze, y innych wszystkich Konwentów Prowincyi Litewskiey ad Dattam praezentem poczynione, ze wszystkiemi Przywilejami, Prawami, Zapisami tymże Konwentom służącemi circa antiquas Immunitates cum omnibus eorum Fundis, Bonis, villis, attinentiis, pertinentiis do tych czas posiedzieć; oraz cztery Domy Funduszowe Ante Unionis od Alexandra Xcia Litewskiego nadane w mieście Jchmci Wilnie przy kościele S. Ducha Sytuowane, które a Datta Fundusze sine ulla placenia onere czopowego y Szelęznego zostawały przytymże wolnym używanie bez płaty czopowego

wego szczególnego aby warowane y zachowane były JJOO. JJWW. Jchm Panów Posłów Ziemskich na Seymie teraznieyszym o ustawienie się ad ordines Zakon Predicatorum najpokorniey żebrze y uprasza.

Zelar

Zachowanie y Ubespieczenie Circa Immunitates Ecclesiasticas Dobr WW. OO. Benedyktynek Wilenskich

Fundusz Urodzonego Felixa Paca Podkomorzego W. X. Lit. iuxta Sanctiam Praw Oyczystych uczyniony y zaprzysiężony Authoritate praesentis Conventus approbuiemy a oraz Dobra Dzisnę Oszmianskim y Brasławskim Powiatach Wiazyn Krinskim y Halin w Wilenskim Woiewodztwach Cum suis attinentiis Łozącę In actuali WW. OO. Benedyktynek Wilenskich possessione adusq będące Immunitatibus Ecclesiasticis Salvis Tamen Oneribus Reipublicae Inkorporuiemy

a Dp Rd w mer 2 y 3 tt #8.
a Denmi tt 42
a Jankie - - - 100
Item a Deane - . 90

100
42
90
232

Projekt
Do Seymowego Recessu względem Senatu Biskupow Ruskich Unitow

Że lwości pomieszczenia w Senacie JJxx Biskupow Ruskich Unitow, Urodzeniem nauką Lasterstwem y Wiarą każdemu z Nas rownych gorliwe wielu Ziem Powiatow y woiewodztw żądania y Zalecenia na teraznieyszym Seymie Czasu krotkością y Robot walnością wielce ścisnionym skutku wziąć niemogły, przeto do nay pierwiey następuiącego Seymu Ordynaryinego sprawiedliwie są odłożone.

64

w Stanyi ej 6 10bris 1764. Ao.

Metropolita Całey Rusi z Obrządku swego Biskupami, nayniższy słu- ga Ukłon JWW Jm PP. Posłom Prze- świetnego Województwa Mińskie- go wielce upraszaiące aby iak nay- gorliwsze do pomieszczenia onych w Senacie raczyli na teraznieyszym Seymie uczynić wniesienie końcem jedynym otrzymania Rzeczy podług przytoczonego Proiektu. Uznaią bowiem Unii Biskupi y czasu Seymowego szczupłości y naysilnieyszych Ojczyzny In- teressow przez samą skrupulatność swo- mi aż słusznemi prozbami za- trudniać niechcą. Kto pisze stwierdza powinney wdzięczności y do- skonałego Uszanowania obo- wiązku. &c.

Imt.

Ex Theatro Politico.

Rex velit honesta, nemo non eadem volet.
In Commune jubes, si quid censesve honestum
Primus jussa subi.
Claudum cum claudo Principe vulgus erit.
Principum justitia, est Regnorum Anima.
Aliorum est vitam propriam tueri, et Principis ex
suis incommodis omnia Reipublicae parare Commoda.
Haec est tutissima Regum Custodia, quae non tur-
ribus, non propugnaculis, non armis continet, sed
amicorum praesidijs, et Amore Populorum.
Peragit tranquilla potestas, quod violenta nequit.
Mandataque fortius urget imperiosa quies, quam
acris nimium et saeva Authoritas.
Qui vult amari Languida regnet manu.
Iniquae Imperia non retinentur diu.
Sit piger ad poenas Princeps ad praemia Velox.
Et doleat quoties Cogitur esse ferox.
Bonos justitia Conciliat malos Clementia.
Multos metuat necesse est quem multi timent
Securitas securitate mutua fovetur et amore diligatur amor.
Dogma naturae est ut amatus Amans.
Ab alio expectes alteri quod feceris.

Augusti pietas regnū firmavit et audit.
Hoc est præsidiū, hæc Regni Custodia tutas,
Solus amor populi nō timor atq metus.
Malū quidem est Principem talem habere sub quo
nihil liceat, sed longe pejus sub quo Omnibq Omnia
Liceant Sen.
Spes Impunitatis magna illecebra peccandi.
Alexandri magni responsum Matri suæ poscenti, ut quē
innocuū occideret: Aliam a me Parens optima posce
mercedem, hominis enim salus nullo beneficio compens.
Amicq Socrates, Amicus Plato, sed magis Amica veritas.
Hæc prima lex in Amicitia est sanciendā, ut nec rogemus
res turpes aut impossibiles nec rogati faciamus.
Cavendum est ne major sit pœna qm Culpa.
Cupiunt iniqui sine pnē vivere, ut possint sine pnē pecc.
Amantes Amentibus ut Nominū similitudine ita et
re ipsa sunt Affines.
Satis ille dedit qui se ipsū donavit.
Usibus edocto si quidqm Credis Amico
Vive tibi et Longe Nomina Magna fuge.
Magnā potentiā ambit inexpers sed odit expertus.
Multis eget, qui multa habet.
Inveni portum Spes et fortuna valete
Nil mihi vobiscū Ludite nunc alios.

Stet quicunq volet potens
Aulæ Culmine lubrico
Me dulcis Saturet quies
Obscuro positus Loco.

Lenq.

Leni perfruar otio.
Aurea rumpunt tecta quietem
Vigilesq trahit purpura Noctes.
Pectora pauper secura gerit
Tenet e patulo pocula fago
Sed non trepida tenet ipse manu.
Carpit felices vigilesq ~~noctes~~ cibos.
Sed non stricto recipit ense.
Quærit onus magnū, magnū quis quærit honorē.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus et celsæ graviore lapsu
Decidunt turres feriuntq summos
Fulmina Colles.
Rara avis in terris nigroq simillima Cygno.
Vir bonus et sapiens qualem vix repperit ullū
Millibq ex multis hominū consultus Apollo.
Mille hominum species et rerū discolor usus.
Velle suū cuiq e nec voto vivit̃ uno.
Quid est somnus gelidæ nisi mortis imago
Fortior est qui se, quā qui fortissima vincit mœnia
Nec virtus altius ire potest.
Qui se volet esse potentem animos domet ille feroces,
nec victa libidine colla fœdis submittat habenis.
Altas pellere curas miserasq querelas fugere ℞ᵒ
posse potentia nō est.
Qui non vetat peccare cum possit jubet.
Non pt diu illa Respblica consistere, in qua fas e pro nundinari.

Qui capitur auro n. est sui Juris sed auru largientis.
Noli capere ne capiaris.
Judex qui justitiam vendit proditor dicit et procedit
contra ipsum tanquam contra reum.
A manibus reseca munus ab auribus preces.
Auro pulsa fides auro venalia jura
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Quid non argento, quid n. corrumpitur auro
Qui majora dabit munera victor erit.
Curia pauperibus clausa est, dat census honores,
Census amicitias, pauper ubiq jacet.
Aurea nunc vere sunt saecula, plurimus auro
Venit honos, auro, conciliatur amor.
Ipse licet venias Musis comitatus Homere
Si nihil attuleris ibis Homere foras.
Scientiam vendere turpis quaestus est.
Quid prodest novas condere et coacervare leges, si
nunquam observant.
Non sunt legibus portius implendae, sed civium animi
justitia et virtute imbuendi.
Non tibi quid libeat, sed quod teipse decebit,
Occurrat mentemq domet respectus honesti.
Nullus fidelior amicus tibi esse pt. quam qui non tua
sed te ipsum diligit.
Vitiis saepe virtutum nomina imponunt.
Est modus in rebus sunt certi deniq fines
Quos ultra citraq nequit consistere rectum.

Nescit plebs jejuna timere.
Boni Pastoris est pecus tondere n̄ deglubere
Paratū exitium. Ubi sit sine labe fides.
In Male promissis rescindenda est fides, et in turpi voto mutandum decretū, impia enim est promissio quæ scelere adimplet.
Virtutis gloria fructus.
Non est turpe cum re mutare consiliū.
Mutatio in melius semper est optima
Nedum in Stirpe quærere. Zacnego co z ciję złuszy znalesc
Virtutem posuere Dÿ sudore parandam.
Multa tulit, fecitq puer sudavit et alsit.
Juvat empta labore gloria
Magnū iter ascendo sed dat mihi gloria vires
Non juvat ex facili lecta corona jugo.
Monstrum Naturæ esse censet, si vitiorū sit premiū, Probitas laudat et alget.
Quod tacitum esse velis nemini dixeris
Paratū exitium illi civitati vide, in qua non lex Magistratibus sed legi magistratus ꝑsunt, salutem vero illi ubi lex Magistratibus dominat.

De Mysterio Ssmæ Trinitatis.

Credere jubemur, discutere prohibemur, si ex terrenis minima percipere n̄ valemus, quomodo cœlestia audebimus scrutari:
Scrutator Majestatis opprimet a gloria.

Ex Joanne Pontano Pöëta

Te dulcis lepor et grato facundia gestu
Adjuvet eo blandæ comites gratia Lingvæ
Pro Lituis Cythara pro telis plectra genunt.
Quibus sunt perjuria Cordi et fraus, insidiæq, et Amor
sceleratus habendi, armatumq dolo facinus, tinctiq
veneno Crateres, carmenq nocens iisq insita ferri
et scelerum Longe infamis per Corda libido.
Te studiorum recti atq animi præstantia magni
Virtutis Commendat Amor, iisq insita Cordi dul-
cis amicitiæ stimulat generosa Cupido, nominis
ac pretium fama et Certamen honoris.
Niveo fusus de pectore Candor
Argutæ favent concentibus auræ
Multo comitata potentia fastu.
Tu memori mea verba Animo sub pectore Conde.
Ille fidem testesq Deos Jceptaq verba posthabet.
Ingenium habile et rebus vis apta gerendis.
Veterum repeto momenta Virorum.
Ipse idem sibi dissimilis
Honestæ frontis honores.
Mentis Spes Credula vana.
Hic jacet in parva tantus Cinis abditus Urna
Nil firmæ natura tuæ nil aura negavit.
Nec facilem Cupido se præbet amanti;
Nec juvenum Curis obsequiose favet.

Omnia

Omnia fert ætas et perficit Omnia tempus.
Hoc Constatiss[?] pignus Amoris Erit
Obsequijq et non memor esse mei
Decus frontis ruga senilis erat.
Sit pœna hoc illi pœnituisse satis
Magno quis enim n̄ cedat Amori.
Musica sit debite Cura petura tibi.
In magnis quærenda est gloria rebus.
Divinas geris humano in Corpore dotes,
Nil mortale tibi ~.
Utinam in priscos redeant nova sæcula mores,
Una fides, Unus Lectus, et Unus Labor.
Arcum stringit Amor, moderatq tela Cupido,
Laxandiq arcus signa dat ipsa Venus.
Suus quisq durus est Erebus, mala Conscientia
Una non Unius obstetrix mali humana faucis,
cujus ex Oculis fluit amor, odiu̅, pax, ira, spes, metus simul.
Sola languentis Sensus mihi restat amico
Uno pellunt tristes de pectore Curæ ~.
Igne ferox lenit hiems.
Venit rapino mors inopina pede.
Castra sequi laudemq injustis quærere ab armis
Hoc est æterno bella movere Jovi.
At nunc quid bello petis nisi præda, nec hoste̅
Sed sociu̅ vita est expoliasse decus ~.

In socias ferrū vertimus urbes
Et de Cognato Sanguine præda juvat.
Mercenarius ensis.
Auro bella repulsa cadunt.
Ipsi Ductores pretio suo prælia vendunt,
Et cedunt pretio Castra fidesq Ducum.
O Fruj melioribus Annis.
Castra alios ac bella juvāt, nos Læta colemus Otiā.
Non tibi sit studiū peregrinos quærere Cultus
Munditijs capitur delicïosus Amor.
Plautis firmant Connubiā Votis, pacis Amicq Amor.
Hæc quo nos fortuna manet miseranda senectq
Et morbi Comites quoq dolenda ferunt.
O Frustra prætentos olim revocaveris Annos.
Sola Virtute Magistra.
I felix, felixq redi, felicior hospes.
Præterit imbelles ira Leonis oves.
Exercet vires Casus ubiq suas.
Gaudet simplicitate Deus.
Artem solers perficit usus.
Matronæ decus est Una puditiā.
Otiā nequitiæ Suadent, dat Luxus Amori fomites
Fulserit hæc nitido sidere fausta dies.
Naturæ est forma non artis opus.
Festos due sine Nube dies.

Hæc tibi

Hoc tibi Mars statuit, statuit Bellona sepulchrum,
Arma tibi tumuli, tela tibi tituli: ~
Admovit proprias in sua fata manus.
Solus amor videt in tenebris in luce vagatur
Amor ex Oculis sua spicula jactat
Perithoum Theseus, Patroclum flevit Achilles
Sed fecit Lachrymis fecit uterq suis.
Non Lachrymis dignus est, sed Laudibus ille
Pro patria voluit quisquis obire suas.
Quam miser est omni tempore quisquis Amat.
Mors Undiq sevit, Lenta alijs alijs properata venit.
Naturae Imperio Mori non parere necesse est.

Ex Zabiscio & alijs Authoribq Sententiae & Fragmenta ad Sensus varij ~

Nec Gallorum Spolijs Capi nec Caesaris Auro.
Erectam frontem, Mentem Conscia recti gero
Kiedy mi Wiatr niewoczy, nic mi nie szkodzi.
Jestem paratus vel candide dicere quod scio, vel in genue discere quod ignoro.
Perire possum timere non possum.
Navarheum tempestas, Achilleo bella probant.
Nunquam Libertas gratior exstat quam sub rege pio.
Dulce est etiam fumantes Patriae spectare rogos.
Me vetat omnis virtute Locus, Nautis infestus Orion.

Sunt duo discordes ignis et Unda Dij
Quem virtus, Mores, genius, genus ornat et armat
Pelle sub agnina, Latitat sæpe mens Lupina.
Vincit Adulator blando Sermone Syrenes
Aures si claudis instar Ulyssis agit.
Qui Lucerna indiget oleū instillat
Nihil canij emet quā quod ℘tibus sparat.
Non est Amicus quisquis amare desijt

De Fortuna.

Fortuna vitrea est, quā quo magis splendet, eo facilius frangit.
Nemo confidat nimiū secundis, nemo desperet meliorā Lapsis.
Lusus fortuna variat imagine Luna
Crescit, decrescit, in eod: stare nescit.
Ferrū rubigo consumit, et nihil tā firmū est, cui non sit periculū etiā ab invalido.
Viri sapiens nō metu frangit, non potestate mutat, non extollet prosperis, non merget tristibus.
Prævisa jacula minus feriunt.
In fortuna inequalitate, equalē se ℘bere Sapientis Leviū est.
Fragilis est omnis magna felicitas.
Extra fortunā est quidquid donat agenis.
Quas dederis solas semp habebis opes.
Novus Casus novā facit Legem.

ktow obowiązawszy się uniżenie Dostępuie tego
czego dnia ad Complementum felicitatis niedo
stawało, y iuż w Swych dostateczniych
pasie się szczęśliwosciach &c.
Zdolny Pióra Polskiego Piastun. Kanclerz
Pone spem humilem.
Verba folijs leviora caducis.
Zawiedziona w Całą Życzliwości płaczliwie narzeka
Coelum vocat et Conscia sidera testes.
Spodziewałem się ze Munificentia Pańska
na wiernie służącego plenis velis miała obrócić
Łaski, y uznać Domine tot munera Dextrae.
Largitio tua fundum n. habet.
Dexteram Committere dextra ciest to wszystkie wie
dno skompendyowane odbierać szczęście
Antiquae magnitudinis Obrazy, Krwią Zacną Domu
tego adumbrowane.
Magno de flumine Nympham.
Niechay ta Neo Sponsalis Dianna in Cursu feli
cis Conjugij pełną Błogosławieństw Boskich
stanie się Zwyczayna.
Żadnemi nieobjęta terminami sława wszelkiey wy
mowy przechodzi Granice.
Ad pertus socialis Vita Zawinięcie.
Życzliwe przychylnego Nieba wiernie postużyły
Etheżye.

Ścisły nexus Przyiacielskiey miłe lecz pulcie Serce, nieco zerwane miłości ogniwami, wdzięcznym pasmem y przeyrzanym od Boga prowadzi ordynansem &c.

Nieugaszonym Miłości Użyty ogniem.

Pande ergo Sinu tak zacnemu z wyroków Boskich Darowi, Ktoremu dat pretia candor gratiam conciliat przychylności, plaudunt uprzeyme Przyiaciół Vota.

Z tego iest gwiazda Ktore cnota własnemi robiła ręcami.

Zycze ut felices tecum exigat annos.

Przedwieczne do Nieba ustanowiły wyroki:

Pax et Concordia Comitetur vestros non mentura Lares.

A kiedy niepodobna wdzięczności extendere verbis, to przynaymniey obligacyami w Sercu propitieri beneficia.

Niemoże ci nayżarliwszy kwiruiąc tego qua cura et solicitudine chodzi &c.

Ktoremu ten honor non donaro sed meres pit.

Czynię non inconsulto Impetu lubom y Jaczłowiek Affektem podległy.

Nieraz miscuit Sopinifera Charmand invaliance

Za podaniem do ręki Impy et detespandi actas, na Ine czny Stomik y ochydę Imienia Polskiego vulgat in publicum &c.

Strapiony

72

Powinna bydź moderatio discretionis, aby non onerare supra vires sfatygowaney pracami, y utemaney wielkiemi niewczasami et publicis curis głowy.
Trzeba mieć czas respirij et quietis.
Sua quemq adviglare jussit fortuna.
Amor Patriae omnes karitates complectus.
Etiam fortissimae rationes non pascunt eminentem znamy urgentem animum et latitudinem cordis.
Niech P. Bog da W. K. Mci Angelum Consilij, abyś tako onas chciał radzić, żeby zdrowia Nayprzod ~~naszego~~ Panskiego, y stawy Imienia Swego wielkiego ex integro byłaby konserwacya.
Seymy bywały quondam robur, a teraz rubor Nasz, zkąd nescio quo pacto res bona facta mala.
Obprobrium facti sumus.
Wstydzić się przed całym Swiatem takich abusus należy, kiedy nieżwyczaynym sposobem vergentibus in pejus fatis transgressi sumus terminos antiquos quos posuere Patris Nostri.
Jest to lethalitatis signum bydź extra sensum choroby.
Niezagubiona pamięć czcis narrabit sponte ~~U~~ posteris
Sit longum Regis Imperium probri.
Quae nocent docent, niejednego adversa erudiunt.
Lubo z natury niejestem garrulus, trudno jednak silere ~~cum doleas~~

Nullus collabente Repblica status pt esse diuturnus.
Niefortunna ta Rzptta ktora się ratowai niemoze
ale ta daleko nieszczęśliwsza ktora moze a niechce
Remis utensq cum deficit aura.
Przyciśnionemu saeva tempestate serum słowy przy
naymniey użyć należy.
Zal y niemych in verba solvit.
Maią Synowie Oyczyzny ukontentowanie cieszyć
się z Twarzy Oyca swego, y W. K. M. wzaiemnie
musi być miło patrzyć na Poddanych Swoich.
Filij sicut Novellae Olivarum in circuitu Mensis Tuae
Tulisti Regium in pericula Caput
Prawa Nasze Folia sine fructu
Kiedy nadzieie smutkiem, y nigdy niespodziewanym
konczą się żalem, snadniey tam o Łzy niżeli o Słowa
Tym Bogiem Sprawiedliwym in cujus conspectu Nuda
et aperta sunt omnia.
Juz securis ad radicem posita, juz topor gotowy
na szyie wiary Świętey y Wolnosci Naszey, ieżeli
Ją zgodnie od ostatniey ruiny nieumkniemy.
Przed Polski Candore Notabilis ipso.
Laborantia in ruinam nostram fata.
Melius est mori retenta libertate quam sentit vivere
Zniewolony Łaską W. Pana, niosę captivam mentem
Y powinny obliq do zasłużenia wdzięczności

Za tak wielkie Łaski n̄ videri gratus desse sunt ebo.
Retinet verba pudor.
Mens immota manet Lachrymae volvunt inanes
Non Styx una tibi Phlegeton n̄ sufficit omnis
Nec satis ad poenam tota Gehenna tibi
Ta jedna ex nijnam fragmentis Zostaje bene
spei anchora.
Stalismy się fabula loquentium et scribentium
In sinu Rzpltey ktora nas genuit et alunt eandem
inultam dimittere quae pretas quae fides civium
Jeszcze się nie pokazało grande doloris ingenium
gdyż na to potrzeba abyśmy miały pondere vocis la-
chrymae nieosychaiące z Oczu.
Nie wygładzi z pamięci świata bystra wiekow rzeka
Potrafi w to rozum WX. et rerum satis prudentia major.
Sinuanda vela ut tempestas jubet.
Czynię co mogę in re subagitationis, nie dla nis Zey
racyi tylko pretio Dei
Nieszczęsna Złości suspicyam Zazdrości omne bonum
operatum psnia.
Zyczę ut resurgant omnia prospera ruant et dis-
sipent adversa.
Propriam n̄ nosse miseriam summa miseria est.
Famam ostendere factis hoc virtutis opus.
Abys Zył praesentibus Laetus futuris Securus.

Non accusat nomen sed Persona.
Devotam nioszę do podzękowania mentem.
Merita longo ordine wyliczę.
Jako zawsze non obligiris artibus, ale prostym
prawdziwey przyiaźni mojey idę gościńcem
żadney nigdy nieumilbatem usługi rozłuczę.
Referam to do obligu nieśmiertelney wdzięczności.
Nieśmiertelney wdzięczności Moiey nie w słowach
ale w skutku samym rowney z Życiem Moim
zakładam granice.
Veneror ex veteri forma y affektu Jeh Mci P. P.
Quid prodest Leges statuere prawo Non abrogandas.
Volu Ż Jxion sequitq pegitq.
Pełny wdzięczności in penetralibus schołdowanego
Serca do Zasłużenia Zapisuię reminiscentiae
Do wieczney czuię się bydź przyporządzanym wdzię
czności rowney z Życiem wypłacai się będę
obligacyami.
Niechce frustra tentare vadum ani się puszczai
Nie Imienia tylko ale Cnoty y sławy Dziedzic
pisz nem In herba Leer in fructu zasny wszyst
kich Przymiotow pokazuię sukcessyi
Zapędzony in Stadium Virtutis, szczęśliwszy s tate
cznie znayduię szczęśliwe metam votorum et
Ordis, w nierozerwaney Sanguinis et Gloriae
Koniunkcyi, w ścisłe y miłe uwiernych Affe
ktow

Do podziękowania inpety

Kiedy WMćPan powtorne vota swoie gratulatią zdrowia mojego innowowac raczysz tęże y Ja uwidzone mie zatym szczęście y wszelkie dobro [illegible] ktore przychodzące contestatye ingenuo podziękowanie.

[illegible] Jako się exemplariter buduię ex pietatissimo WMćPana ku sprawiedliwości świętey Zelo et Studio tak oraz zatym laską uwidzone WMćPanu ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ moie podziękowanie, zebyśmy dispensanda J.X. WMćPana Brachium et vicaria Ipsos gerens potestatem, raczyłeś wszelkiey [illegible] być inclinowany favore justorum desideriorum znaczną przeciwko WMć ~~[illegible]~~ przez WMć Xdza insinuatorum, ktory tu z [illegible] czyli Xdza czyli z excedit sphaeram et cancellos Mansuetudinis, polecze się tedy pokład, kiedy iuż Authoritate WMćPana Commissya iest wydana. Mnie tedy [illegible] niepotrzebnie, tylko WMćPana o dalszy tantum [illegible] w sprawie zaszczyt, y protectią ktorą Ja uznawam w wszelkich occurentiach WMćPanu obligowanymi [illegible] [illegible] przyiaciel będę [illegible]

Copia Listu JMci Pana A. Z. B. L. pisanego do JMci Pana J. M. B. L.

Za przystanie Xiążęcia JXa Konarskiego, uniżenie dziękuię, z haniebnie licznemi
Jego Kolligatami cieszyć się nie przestanę: Gdy Rzplta tak rozumnie Kochaiącego Ma-
tkę Syna widzi, ktory Sercem do niey będąc przywiązany, niewymownie potrzebną
prawdą cały obiaśniać usiłuie Narod.
Znasz mię WPan, żem w starości moiey iuż do grobu wstępuiącey tylko o niedy
Kończącey się wieczności myślić powinienem, ale nim ostatni na tamten swiat
krok uczynię, chciałbym, aby Ziemkowie Bracia nasi następuiącym podobnie uczy-
nili uwagi.
* Te słowa wziąłem z Listow. warszawskich * Nayniesczęśliwszy ten Narod
ktorym nikt nie rządzi. Y niechay każdy Ziemianin Sobie pomyśli: Coby się to mię-
dzy Jego dziato Rolnikami, kiedy by cale nikt onym nie roskazował. a cóż dopiero
o takim Krolestwie mowić, w ktorym iuż około Lat 40. Seym iedyną moc roskazy-
wania maiący, żadnego nie uczynił Interessow Publicznych rozporządzenia.
Czytałem dzieie wszystkich Nacyi, między ktoremi widziałem bezbożne, okrut-
ne, głupie, dzikie, y do wszystkich zbrodni skłonne, ale przysięgam, żem żadney
nie znalazł, ktora by przez Lat 40. naymnieyszey nie słuchała Rady.
Podobno żaden Historyk nie odważy się przy sztym oznaymić wiekom, iako
rzecz do wiary niepodobną: Gdy był na swiecie Narod w samey rzeczy Ludzki
pojętny, rozumny, cnotliwy, y dobre urządzenia rożnych Rzpltych znaiący, a
przecię w tym zwyczaiu tak uparty, iż Jednemu Zrywaczowi pozwalał nay-
potrzebnieyszą dla kilku millionow Ludzi psować, yunicestwiać Rady.
Chełpiemy się ustawicznie nabytą od Antenatow naszych wolnością, ale by
oni poiąć nie mogli, iż my tę wolność na to obracamy, abyśmy przez Lat wiele
o żadnym nie chcieli myślić Krolestwa rozporządzeniu. Ale cóż to za wol-
ność? kiedy my Imienia Polskiego Fundatorowie, to iest wielko- y mało-
Polanie! opłacać się pogłownym: iako niewolnicy: musiemy. a Prze-
Wództwa od woyny dalekie, nay obszernieysze, Ludne, y nay bogatsze, do
żadnych nie chcą należeć podatkow, iakoby śmy onych podbitemi byli Hołdowni-
kami. Y pod tak cięzkim idziemy Jarzmem, gdy koło 500. wsi Podatkami prze-
ładowanych własni odstąpili dziedzicy. Ia się między niemi znayduię, ale nie-
wiem do kogo się udać. Czy komu tak wielką do niewolniczą krzywdę
z całemi Wództwami mam remonstrować? kiedy Rzplta przez tak długi czas
naymnieyszey władzy nie może w żadnych cale Interessach R[illegible]ncyi.
Jednakowe to iest nieszczęście życia Człowiekowi bez oczu, ia[illegible]emu
Narodowi bez Rady. Albowiem Człowieka oczy, a Narod[illegible]wa-
dzić powinna. Y wstydzić się przed całym swiatem [illegible] wol-
ność, bierzemy nierządow naszych slepotę.

JP. Konarski Kompatryot Nasz Rodowity pokazuie obszernie y rozumnie ro
wiozley wobrocii szkodliwą całemu Królestwu upartość, oraz on bardzo dobre y
na Przykładach fundowane daie sposoby do utrzymania Seymu. Za co Ja Mu w So
ca Moim dziękuię, y ieszcze by się, żeby Go Ręka Nayiaśnieyszego Maiestatu, na wyso
posadziła mieysce. Co ażeby zaraz liczniejszych Jego Kolligatow do usłuchania y
chwalebnego napomnienia pociągnęło, oni zaś innych Spokrewnionych o
śmiać nie omieszkaią. Y tak powoli Naród nayppotrzebnieyszy Sobie rozezna
wać będzie prawdę, która powagą znaczney Godności podparta, bardzo by poż
dane prętko przyniosła pożytki. Jeżeliby zaś to wszystko ruchwale upar
ciotom, tobym iuż rozumiał, żeby zostawiwszy przeszłe zrywania zwycza
także do nich przyciągiy ustanowienia: Ano każdy Poseł do Izby etc.
Kontynuacya Listu tego przyszłą Pocztą będzie Kommunikowana.

Z Gdańska d 24. Aprilis 1762.

Że tu w tych dniach rożne Partye Żyta do Portow Pomorskich, iako to do Stetyna,
Kolberga, Lubeki, y Innych po Zł. 185. y 195. zakupiono, tedy się Targi oney
utrzymuią, Pszenica zaś że się o nię nikt nie pyta, spadła, co samo y w Hollandyi
dzieie się, gdzie Żyto iednym Złotym Hollenderskim spadło, z przyczyny, że procz
Domowey Konsumpcyi, żadnego za Granice nie mieli odbytu, albowiem mieysca
gdzie Woysko Kolligackie stoi, Anglia opatruie, iako y recenter do samego
Hamburga na 20. okrętow Zbożem naładowanych z Anglii przypłynęło. Tu
w tym tygodniu rożne Szkuty Gorne na Targu były, z ktorych przedano Żyto po
Zł. 195. aż 200., a Pszenicę po Zł. 180. aż 250. Czerwone Złote do Zł. 18.
gr 6. spadły.
Jest tu Odgłos: Jakoby dobra Cointelligencya między Dworami Pruskim y
Szwedzkim, w krotce na tenże sam sposob, iako z Dworem Rossyiskim, będzie przy
wrocona, y że Corpus Pruskie pod kommendą Xcia Würtemberskiego zostaiące,
ktore dotąd przeciwko Szwedom destynowane było, teraz częścią do Saxonii,
częścią do Szląska powraca. Miastu także Szwedzkiemu Wismar, ktore re
center Woysku Pruskiemu 23000. Talerow kontrybucyi wyliczyć miało, Sum
ma ta za Reskryptem Krola Jmci Pruskiego na zad iest oddana.
Z Torunia d 25. aprilis. w Poniedziałek przeszły Generał Czernichew narżd
tu powrocił z Malborka, a we Czwartek wyiechał do Petersburga, z deklara
cyą [illegible]rotu. Xiążę Gallirzyn przybywszy tu z Poznania, niebawiąc udał się
n[illegible]ustenzyą Swoią do Kwidzyna. w Srodę, Czwartek, y Piątek
[illegible] [illegible]erała Czernichewa z iednego Pułku Dragonii procz Husa

rowy Kozakow, a 10. Pułkow Piechoty złożona, tędy przez Most przeszła na
Chełmińską, Huzarya zaś ieszcze się porostała w Kujawach, nad ktorą tu odpro
sens ma Kommendę Generał Lieutenant Xiążę Lubomirski, Garnizon zaś
tuteyszy z dwoch Battalionow Granadyerow złożony iest.
Z Ratysbony d. 2. Aprilis. Według wydanego Extraktu z Kassy Operationis
Imperyi, pokazuie się, iż do niey za Rok 1780. więcey niewezszło Pieniędzy, iak
22400. Złotych Cesarskich, z ktorey Summy że woysku Imperyalnemu 18303.
Złotych wyliczono, tedy się tylko w nieyieszcze 5701. złotych Superaty znayduie.
Elektor Jmć Bawarski pozwolił Kommissarzom Cesarskim 200. Koni dla Ka=
waleryi Cesarskiey w Państwach swoich skupować.
Z Hamburga d. 6. Aprilis. Praeparatoria woienne Dworu Duńskiego w Są=
siedztwie tuteyszym nieustaią, y iako twierdzą, tedy woysko Duńskie circa
finem Aprilis 30000. wyniesie Ludzi. Listy z Hiszpanii referunt: że się
woysko Hiszpańskie w Prowincyi Leonsiggą, ktorego Kwatera Generalna
założona w mieście Salamele, do ktorego to woyska już odiezdł Ekwi=
paż Polny Krolewski, z czego sobie wnoszą, że się tam wkrotce Kampania
obleżeniem Gibraltaru zagaić miała. Z Londynu donoszą: że ponie=
waż uchwalone na poparcie woyny wtym Roku Subsidia niewystarcza=
ią, tedy Parlament na nowo million 200000. Funtow Szterlingow ma
uchwalić. Z Genui piszą: iż Rplta tamteysza przy teraznieyszey
między Hiszpanią y Anglią woynie, pro neutralitate deklarowała się,
Przykładem Jnnych Dworow Włoskich.
Z Wrocławia uwiadomiaią: że tam Generał Werner z niewoli Mosk=
wskiey uwolniony zostawszy, z Petersburga przybył. Za nadeszłą tam
z Miasta Korel wiadomością de Fatis Generała Latroff Kommen=
danta Berlińskiego y Fortecy Korel, Krol Jmć Pułkownikowi de Sass
Kommendę przerzeczoney Fortecy Konferował raczył.

Z Warszawy d. 3. Maij.

Dnia wczorayszego Dzień doroczny Narodzenia Jmperatorowy Jeymci
Rossyiskiey Solenną u Dworu obchodzony był Galą; Dnia zaś 28. eła=
psi powyżeianym na Konferowaną sobie Kasztellanią Sierpską
przed Krolem Jmcią P. N. Miło zwykłym Juramencie Senatorskim
JW. JP. Popiel Starosta Cecieniowski odiechał z tąd ad Propria.
Die eadem mieli prywatną Audyencyą u Nayiaśn Pana Jchm PP.

Posłowie od Województwa Płockiego Delegowani, uskarżaią się na Woy-
sko Moskiewskie, że vi et violenter kilku Tysięcy Podwod cztero-kon-
nych, pod Exekucyą domaga się. Na co im odpowiedziano: że ponieważ teraz
Rzędy Rossyiskie odmieniły się, więc JP. Kr. Mość nie będąc w sposob-
ności zabieżenia temu, życzy Województwu Płockiemu, ażeby się z przerze-
czonym Woyskiem, przykładem Województw Sieradzkiego y Brzeskiego Ku-
iawskiego starało ugodzić, y według możności, pretendowane podwody -
Onemuż przystawić.

Post Fata JW. Jeymci Pani Szembekowy Kanclerzyny W. K. wdowy
:|: którey ciało we Srzodę przeszłą prywatnie po Godzinie 10. w nocy z
Babic tu przywiezione, y w kościele XX. Jezuitom Prowincyi Maro=
wielkiey do Grobu iest złożone :|: tak do Pałacu Warszawskiego,
iako y Innych wszystkich Dobr, wzięte są Urzędowne Intromissye, na
Osobę JP. Marszałka Nad. Kor.

Król Jmć Pruski powziąwszy wiadomość o rozsianych przez Pismo
fałszywych Wieściach, iakoby zamyślał Prussy Polskie do swoich
przyłączyć, y onych Absolutnym stać się Panem, zlecił JP. Benue
Rezydentowi Swemu, ażeby dwor tuteyszy y przytomnych
ad Latus Regium Senatorow upewnił, iż nic takowego nikuczy-
ni, coby było dla Rzpltey szkodliwego, owszem dawną nieod-
mienną y szczerą przyiaźń dla niey zachować przyrzeka. Ile
bo z Imperatorem Rossyiskim przerzeczony Krol uczynił Trak-
tat, w nim iednak naymniey szkodliwego Interessom Polskim nie
nie znaydzie się, owszem obliguie się wspomniony Krol, że w ta-
kowych okolicznościach, ieżeliby zayść miały, konkludować nic
nie będzie, bez wiadomości Rzpltey Polskiey. A zatym Przerzeczony
JP. Rezydent do prasza się satisfakcyi z tych, którzy byli
Autorami doniesienia fałszow takowych.

Niektóre Listy z Wrocławia upewniaią: że Traktat Pokoju
między Moskwą, Szwecyą, y Krolem Pruskim zaszły, a=
ktualnie tam iest publikowany, pod iakiemi zaś Kondycya=
mi? iescze nie wyrażaią.

p Seruum resolutzionis Cælo Mundo et Patriæ oblatæ Die et Anno ut infra.

Nos Senatores, Dignitarij, Proceres et Nobiles Regni Poloniæ, et Magni Ducatg Litt. Patria, charisq Penatibq exules, Fidei Orthodoxæ, Libertatisq in manutenenda Serenissi ac potentissimi Stanislai I. Regis et Dni Nri Clementissimi Electione, libere riteq facta, ad ultimum perseverantes, assertores, habita infallibili Notitia, Cujusdam Pseudo Senatg, Consilij Varsaviæ Novissime conclusi et inibi dictæ, ac Pacificaonis Reiplcæ indictæ, hic in unum velut ad Classicum tubæ fatalia canentis concurrentes; Cum ad Corpus Reiplcæ circa Caput Suum, nempe Personam S. R. Mttis, Dni Nri Clementissi Regiomonti Congregatæ, armis Hostilibq impediti penetrare et fida Consilia Oppressæ Libertati communicare haud quamqm valeamus, ex mutua ad id et firma inter nos cointelligentia, Coram Cælo Supremoq Actorum humanorum Scrutatore, Judice et Vindice Deo, ejusq in Terris Vicario, tum Serenissimis Vicinis Potentijs Præpotentibq, Mediatricibq, Nec non coram Statibq Regni et Magni Ducatg Litt. Nostrum oium, aliorumq bene Sentientium Nomine. (Qui etsi propriis teguntur Laribq, formidine pœnæ, aut hostilium armorum onere haud possunt labenti palam Succurrere Patriæ) Manifestamur protestamurq contra Serenissimum Fridericum Augustum, Electorem Saxoniæ, Throni Usurpatorem, Avitæ Libertatis Nræ, violentum oppressorem, Regni Nri invasorem, tum contra oes ejus Assedas et Fautores uti Vispenimum Genq. Perjuros Perduelles, ac Hostes Patriæ, jam p Semetipsos damnatos, principalr p Manifestaonem factam p Ordines Universæ Reiplcæ in Campo Electorali die 4. 7bris A. 1733. Demum contra quoris Actq ab Exordio Pseudo Electionis, tam antecedentes qm in huncusq diem Subsequentes, aut in post Subsecuturos, ut pote Confœderationem Pragensem seu Camenensem, cum sua invalida præsumpta ac violenta Electione, Pseudo Coronaone, Senatg Constitutione 1576. An. damnati Consulta et Conclusa, et p maxime nunc Constitutam Dietam, Seu Comitia Speciose Nræ Pacificationis vocata (cum id potiq extremum jugulum esse et exoticis armis inundatæ Reiplcæ, præseferat) tanqm contra exerenda, et tot Legibq damnata Conventicula, sese totis viribq opponendo: offerentes se cum gratia Dei et auxilio Serenissimorum Colligator Reiplcæ Nræ, Specialr Invictiss.

Invictissimi, et Christianissimi Regis Galliarum, haec omnia si pace non poterint, ad ultimamque Sanguinis Nri profusione vindicaturos velle, Majoribusque Nris Saeculu partam Libertatem, et Electionem Sermi Stanislai I. Regis et Dni Nri Clementissimi vita ipsa asserere. In quorum fidem praesentem Manifestationem Manu Nris Subscribimus. Datum in Pago Raktzyn penes Chotimum Die 6. Augusti 1735. Anno.

Samuel de Osser Ozga Episcopus Kijoviensis Czerniechov.
Josephus Sapieha Thesaurarius Curiae M. D. Litt. mp mp

Ex Palatinatu Crac. Ducatu Osviec. et Zatoriensi	5.
Ex Palatinatu Posnaniensi	5.
Ex Palatinatu Vilnensi	5.
Ex Palatinatu Sandomiriensi	30.
Ex Palatinatu Calisiensi	3.
Ex Palatinatu Trocensi	4.
Ex Palatinatu Siradiensi	2.
Ex Palatinatu Lanciciensi	3.
Ex Ducatu Samogitiae	1.
Ex Palatinatu Kijoviae	9.
Ex Palatinatu Russiae	16.
Ex Palatinatu Volhyniae	13.
Ex Palatinatu Podoliae	11.
Ex Palatinatu Lublinensi	12.
Ex Districtu Volkoviensi	1.
Ex Palatinatu Polocensi	1.
Ex Palatinatu Brzestensi	5.
Ex Palatinatu Mscislaviensi	8.
Ex Palatinatu Masoviae	8.
Ex Palatinatu Podlachiae	30.
Ex Palatinatu Ravensi	5.
Ex Palatinatu Brestensi Litt.	2.
Ex Palatinatu Marieburgensi	2.
Ex Palatinatu Pinctaviensi	5.
Ex Palatinatu Pomeraniae	3.

Summa. 184.

Rotata

78

Notata na Seymie Pacificationis Anni 1735 die 21. 9bris

Puzyński Marszałek. Aby przeklectwa in gremio ktorego z WMWPanow nie miały (skutku)
Mam nadzieię w łasce P. Boga et Miłości Oyczyzny ktora tu na tym mieyscu Cuda robiła. Supplex sine voce dolendo.
Nayprzyiemnieysze Nomen Patris
Ieżeli mi praca wiernosci pamięci nie wydarła.
Pochlebuiące Nadzieia pogrążaiące desperacyę.
O Cives concipite Spem ne forte detur locus desperationi.
Zasadziliśmy się na tym kresu, ktorego przeskoczyć trudno.
Concipimus magnas cogitationes. Animatae Curae.
Ratować Nas chce ultro perire volentes.
Pretium nieszacowaney Wolności tylko in invidia.
Hic iacet confusa Lex Novitate, Libertas obruta dicendi Silentio,
Activitas involuta passivitate, languet et Agonizat.
Habemus offensa Numina, et Fortuna in ipso limine tenżeż nas (strącić) może
Lubo contumax fortuna przecież y iey wola w naszey; y szczęścia regitur
Consilijs fatum. Res et eventus recurrunt.
Mało a Spe pendere, tym mało Successu dolere. ruinam
Religio Sapientibus vitam brevem, Iuvenibus levitatem Posteris confusionem et
Zaciętość iugulant Oyczyznę.
Zaostrzone ad compunctionem acumina.
Serce wspaniałe, rozum dobrze objasniony.
Szamocki Marszałek Wypada ex amplexu WMMPanow głos wolny.
Dismembrowaną konfederatami Rzeczpospolitą in spectum cadaveris corpus.
Variorum Scindunt varia, et strania Studia sensus.
Ieżeli prima cessere in vanum, secunda secundos habebit eventus.
Amplexantur ut strangulent. Syreny.
Hołdowniczym cessere ułatonom. / W kredycie szwankuie
Nec hoc fatali casu premantur Woiewodztwa nasze
Z ostatnich ozdob odarta Oyczyzna / Iusta causa doloris
Gens una malorum populis servire coacti
Debitum et iusta petit, nil nisi negare docet.
Quid iuvat errorem mersa iam puppe cavere. / Ex abysso malorum
Puzyński. Marszałek. Wolno in medijs perorat mali
Kto zawsze zgrzeszy na czas winę składa.
Invidiam mali publici. / Nayduie P. Bog tego ktory iest causa casus
Nec amor, nec preces, nec Spes nec cura salutis.

Fama

Fama quae efficiet. / Magnorum est fama flagellum.
Transactorum corruptor Judex et posteritas sine remissione judicat.
Ma fortuna swoy kaprys aliquando in puncto efficit qd Saecula nequeunt
Tym WMM Pan cieszę: libertate ista facta sunt, quae nobis aut nocuere aut
placuere.
Dare verba dolori. / Officiosa voluntas.
Splendidissimo meritorum apparatu. / Ciągnie za sobą taedia.
Non derelinquis sed mutas curas etc.
Luctuosa fata nie będziesz widział oczyma swemi.
Vidit qua Nocte jacebat Nostra salus prima.
Violentas inferre manus. Danda sunt invitatae dolori.
Trzeba go powoli żałować, a niżeli go odżałować.
Libera mentes non facile reguntur consiliis sed voluntate.
Odmalowany w oczach obraz żalu
Łzy dosyć mają ad exhaurienda lumina materyi.
Uczynić diwersyą żalu. / Impellit et potuit salvare ruinas.
Cokolwiek jest śmiertelny polityki w Koronie, to jest portio mentis
Słuszna kompassyja, / Odor ignis zalecając.
Spumante rogo succendit ignis. / Wyszedł in elemento libertatis
Rozwodzącemu się żalowi. / Państwo odżałowywać tego.
Daleki od pożegnania. / Date verba dolori, date verba saluti
Libet lacrymas excidi / Osądziłiście na straszne czas.
Obeyzrzyjmy się na siebie łaskawie.
Noctemque recusat petit illa quietem.
Concipi sed non sine terrore dolentis może.
Zmieszawszy już łzy z słowami, verba in suppetias użyłowi ...
Ecce se fortuna jubet. / Żeby nie pokutowały na tym miejscu
więcej dispozycye. / Ora consiliis viris debet fortuna.
Remedium dobra otucha / Fatale chmurę jam ... scena ...
Sta Liwski Chlebowski. Judex ... mors conscia terris et Actor.
Wiedziały komu pozwoliły libertatem.
Vilia servitutis poetica.
Melius forte consilium quam turpe servitium.
Rzewuski Pisarz Kor. I lata starości obumierając, senex mensibus meruit anny.
Bowadzi nas in terza ferra, do tego wiedli przeszłem
Egregio in publicum studio praca. / Wspaniały wybor
Pro magnificiis conatibus / Successy Dea diva negavit.
Małachowski Sta Oświęcimski. Wny quisque in quem voraty conditionem est
eidem satisfacere debet. / Difficile tacere ut doleas, przyciśnionemu
Serca

Czy Sądy Assessorskie są bez appellacyi

Ktorzy utrzymuią że Kanclerze sądzą bez appellacyi te osobliwsze przywodzą racye.

Kanclerze rownymi są Ministrami iak y Marszałkowie a zatym powaga Ich w Sądach Marszałkowskiey bydź powinna.

Że Kanclerze reprezentuią osobę Krola y pod Jmieniem Jego wydaią Dekreta nieprzyzwoita więc wcale ażeby od Krola do Krola appellować.

Że żadne niepotwierdza prawo y nie wspomina podobnych appellacyi.

Że Sądy assessorskie nieinaczey są wyznaczone w Statutach tylko pod Jmieniem Sądow Krolewskich.

Że zaś Kanclerze maią władzę odsyłania większey importancyi Spraw ad judicia relationum, ztąd żaden wnosić niepowinien że Sądy assessorskie appellacyi podpadaią a to dla tego że między inszemi y Kanclerze też na tychże do ktorych Sprawę odłożyli Sądach otrzymuią mieysce, niezdaie się zaś wcale ażeby tenże Sędzia Sentencyą swoią odmienił w tey Sprawie w ktorey od niego appellowana.

Si les Jugemens Assessoriaux sont sans appel.

Ceux qui soutiennent que les Chancelliers jugent en dernier ressort alleguent pour raisons.

Que les Chancelliers etant des Ministres egalement comme les Marechaux leur authorité dans les Jugemens doit etre egale.

Que les Chancelliers represantent la Personne du Roi et leur Decrets en portent le titre, il ne pas naturel qu'on puisse appeller du Roi au Roi.

Que nulle Loy n'authorise par les Dittes appellations.

Que les Jugements Assessoriaux ne sont point autrement designes dans les Statuts que sous le Nom de Jugement Roiaux.

Qu'il est bien permis au Chancellier de renvoyer des Proces aux Jugements des Relations, mais que ce cy ne peut pas authoriser la Consequence qu'on en puisse appeller, d'autant plus qu'ils ont la seance dans les memes Jugemens et qu'il n'est pas naturel que le meme Juge donne sentence dans un proces dans le quel on en aura appellé.

Że nakoniec experyencya y przy
kłady probuią iż appellacya od
Sądow Assessorskich mieysca nigdy
nieznayduie, bo sami Krolowie
w Dekretach swoich iako się zaraz
pokaże mocno ukarali, ktorzy się
w podobną śmiałość wprawili
Z tych pierwszy wypadł w Krako
wie Ao 1595 Feria 4ta ante fe
stum S. Margarithae Toczyła się
od tenczas Sprawa między oby
watelami Jakobem Zubolicckim
y Stanisławem Kłodzinskim, Zabo
kłicki tedy mocno skarany iest pro
ausu appellowania od Sądow Asses
sorskich. Toż samo spotkało drugim
Dekretem w tymże mieście Krako
wie Ao 1595 Sabatho ante Do
minicam Palmarum y Magistrat Gdan
ski Ktory w tenczas miał kłutnią
z Biskupem Kujawskim, y kare ode
brał śmiałosci appellowanie od pomie
nionych Sądow Assessorskich.

Na każdą z tych racyą porządkiem się odpowiada y
przeciwne się Zdanie utrzymuie.

Że Kanclerskie Ministerium rowne
iest Marszałkowskiemu nic nad to
prawdziwszego, ale zatym nie idzie
ażeby się niegodziło appellować

Od Sądow

Que les praejudicata prouvent que
appellations des Jugemens men[...]
nes n'ont pas lieu, puisque dans
Decrets qu'on va citer, le Roi pu[...]
ceux qui ont apellé pour l'apell[...]
et tel est le premier de l'An 1[...]
a Cracovie le Mecredi devant la
Ste Marguerite, entre les Incola[...]
Zubolickicki et Gal, et Jaques Za[...]
bkicki et Stanislas Klodzinski d[...]
ce decret de Relations, Zubolickic[...]
sont punis d'avoir apellé l'Aut[...]
de l'An 1595 à Cracovie le Same[...]
devant le Dimanche des Remeaux [...]
tre les Magistra de Danzig et l'[...]
que de Cujavie ou les premiers son[...]
punis d'avoir apellé de l'assessorie[...]

On repond et soutient au Contrai[...]

Qu'il n'importe que les Chancelli[...]
soyent des Ministres aussi bien qu[...]
les Marechaux, puisque leurs d[...]
partemens sont differens, et que [...]
Marechaux ont une authorité à j[...]
ger sans ape[...]
fondée su[...]
les Loix et Constitutions e[...]
presses et indisputables qui ne s[...]
roient nullement etre relatives au
Ministere des Chancelliers, et qu[...]
les Citations de ceux la se donn[...]

en tou[...]

L. 90. fatu n. suffizit wm

80

Ta Przyiaźń y iednostanna Życzliwych affektów harmonia, ktorey Sam Pan Bog y Prawo naturalne między WMM Panem y Bratem Iego ułożył byt tak liczny przed tym Symetrya, kiedy teraz niespodziewanie in ~~mminhq~~ antecedenti Szwanliwie Statu y insze na Siebie wziąwszy postura mutationis ~~y już ea a~~ tak Fortunae iniquo ~~Seterorem~~ ~~Formam~~ Speciem bierze ~~na Siebie conditionem et mutatam reprezentuie~~ ~~każe~~

reprezentuie, trudno zobligowanemu Osobie WMM Pana Sercu y dobrze zprzyiaiącemu ~~Słusznego~~ tam acor ba zamilczeć fata, y niewyrazić tego. Ovolestusich ex vero Przyiaźny provenit candore. Odebrałem niez Szczęśliwą nowinę, bo tristis casus Famam, iż WMM Pan

iako była chwalebna, ~~tak~~ y wszystkim nexu quovis do nich należącym miła, tak przeciwnym Sposobem, gdy teraz inantecedenti Szwanliwie Statu y ~~trzecia~~ insze na Siebie induit posturę non cedit ad gloriam, ale ~~ukaż~~ ~~Sub Censuram~~ publica damnatur censura y wszystkim Życzliwym ~~Causas~~ vulnera mille et causas mille dolo ris adfert, Mnie partikulariter Imieniu zaprzeciony Osobie WMM Pana zobligowanemu przeszłe Sekaticum, meerores ~~zo~~ y to co uwrnie censebatur pro Sorte Suprea

Mnie specialiter przeciwna Osobie y Imieniu WMM Pana moj ob[illegible] [wyrazić mogę wysp...]
zawsze obligacya, [iako] ~~tak~~ iest wielka y żałosna, że z uomb[illegible]
authore Deo braterskie między WMMMy Przyiaźni unio a[illegible]
dis reddit formam malorum et cordium. rozdwoiona et primo
exuta statu. Nie iest to proprium mey fatum, ale
Domus et Nominis WMMM Panow ~~stricte~~ fatum: a fatum
omni damnabile aevo. przecież życzliwemu compati n[illegible]
tako niedolą et Sanguinis et amoris est. Wyrażam
tedy naypierwey to co Godności WMM Pana odemnie debet s[illegible]
desero profundos. a ~~potym~~ y życzliwe fundo vota [illegible]
przy zdrowiu dobrym [życząc] ~~apprecando~~ ~~życz~~ pomyślności det Deus
meliora lapsis. et solatia domus. [illegible] a potym szczerą
czynię Compassyą nad tak wielką niedolą y nieszczęściem
WMM Panow że do tych z obu przyszliście diffidencyi
do tych dismembracyi y azardow zdrowia y fortuny ~~[illegible]~~
~~do z tego~~ non quero causam nec authorem [tego] ~~bo w~~
bo wiem delicatam conscientiam constantem animum
docile cor, et prudens consilium Osoby WMM Pana
y to quo affectu ferebaris erga fratrem ~~a on~~ y on
czuwaiąc się do wzaiemności, [incipiam] quo tenetur prosequebatur WM[illegible]
iako Starszego Brata iest mi to manifestu dobrze notu[illegible]
nierozumiem tedy ażeby to ex [startum] utriusque Persona nie sam[illegible]
pochodziło. y jeżeli iakowe incentiva do tego były
y motiva płochych, nieuważnych zausznych Domus [illegible]

nominj WMMPanow umystow damnanda et condemnanda erat
wstalecie P. B. Dobrac nietylko starszenstwem wieku, ale tez
doskonatoscią rostropnosciąc rozumu et posuit Fratrj. męzytes y
tego resflektowac increpare arguere licitum erat, nocere
invidere et damnare Brata non congruum nec decens
U Pamiętam dobrze
Niecięst to wielka z wostem WMMPana co iest ze szkodą
Brata swego y optem major Injuria kto Kochany Dobrodzieju bo
to animadvertunt wszyscy iz za to et Deo et hominibus
respondere coactus est. Pamiętam dobrze o tylu declara-
cyach sposzyach y obowiązkach WMMPana Bratu
czynionych ze nikomu innemu tylko iemu hanc dortkii
wam substantia zapisac constitueras. Wiem y to
ze Brat WMMPana szczerze y prawdziwie desu
dabat na to aby tym więcej w obojgu fratrem et amicii in Inimicu habe-
at, impendebat nietylko fortunke ale y samą ze
wie na usługi WMMPana, z całym azardem zia
ną substancyi stratą y omieszkaniem domowych
Interessow y Gospodarstwa notum Caelo et hominibus
bys. Szalszi za to powinien od WMMPana tam
ta stadę Pty. Jest to rzecz bagatelna
co do Fortuny ale wielka co do stanu dobrey reputacyi do honoru, ktory opatrznosc
Boska samym WMMPanom y posteritati ich
zgotowata. mozęta Mam Ja in votis firmum propositu
Batias nawiedzic Lares y samemu WMMPanu winny
prastare honor. przyrzedam iednak bytnosc moią listowną

Osoby Jego weneracyą. Causam amici et obsequium gero uprz-
szaiąc azeby niechciał nocere Bratu resistas Dobro[...]
fortiter insultantibus et inspirantibus na to, conserwuy
dawnym affekcie y Przyiaźni Dobrego a będzie
z lepszym honorem Jego dabis gloriam Nomini tu[...]
a mnie uczynisz solatium y tak obowiążesz że [...]
będę in onere dalszych obligacyi którę Osobie y
WM Pana devovendo piszę się veteri cultu et affectu

Z Warszawy d. 18 Maji 1767.

Z Torunia d. 9 Maji donoszą: że w Dzień Anniwersaryiny Narodzenia Jmperatorowey Jeymci d. 2 Ejusd: dla przytomnych tam Konfederowanych Jchmciów y dystyngwowanych z Miasta Obywatelów, Jmc Generał Sołtykow, wspaniałą dawał Ucztę, na którey przy huczny biciu armat, nayważnieyszych spełniane były Zdrowia, kollacyą zaś dawał Jmc P. Generał Goltz Sta Grudziądzki Marszałek Konfederacyi dla wspomnionych Gości, po którey przy Misterney Illuminacyi Stancyi iego, Bal kontynuowany był do Dnia następuiącego. D. 8 Praesen: podobny Festyn Jmienin Króla Jmci P. N. M. obchodzony być miał z przyzwoitą Uroczystością. Jchmc Generałowie Rossyiscy wraz z Oficyerami pod ich kommendą maiącemi. D. 8 Curr: pod Toruń nadeyść miały, pod którym już kilka Battalionow tegoż Woyska stanęło.

Z Berlina d. 5 Maji piszą: Jż Król Jmc Pruski dotąd muſztrowaniem Regimentów tak w Garnizonie tamteyszym stoiących, iako y innych na ten koniec w okolice tamteysze zgromadzonych, zabawiał się.

Z Wiednia d. 18 Aprilis uwiadomiaią: Jż ~~Król Jmc Pru~~ski Że Dwor tamteyszy w tym Czasie osobliwszą zachowuie pilność w kompletowaniu Regimentów Jnfanteryi, oraz Fortece odmienniec znaczną Ammunicyą prowidnie.

Z Hiszpanii iest pewna wiadomość: Jż Duchowieństwo w tym Królestwie wielką teraz Czasy poniosło Klęskę, iako że różne Klasztory Benedyktynow są skassowane, oczym iednak powtorna wiadomość dowodniey upewni.

Listy z Szwecyi twierdzą: Jż Dwor tamteyszy Dworowi Petersburskiemu Tytuł Cesarski uczynił, którego pierwszy raz przy zaślubieniu naystarszego Królewica Szwedzkiego

zażywane. Rzplta Wenecka widzi się teraz wraz z Dworem Hiszpańskim szczerze zboycow Barbaryskich szukać, kiedy temi Czasy znaczną liczbę okrętow tym końcem do morza Srzodziemnego wysłane.

Po Fescie Jmienin Krola Jmci P. N. M. y Orderu S. Stanisława, mało co też Do dnia dzisieyszego, pozostało się z świeże przybytych Jchmciow Senatorow, Urzędnikow Koronnych y Ziemskich, z których iedni w zupełnym ukontentowaniu, drudzy w nadziei oswiadczoney sobie od Nay. Pana w Czasie przyszłey Distrybuty Orderow Łaski y przyrzeczenia, dla własności swoich oddalili się. Jakoż temi Dniami, prócz wielu innych, wyiechali złąd. Jww. Jchmc P. Sapieha Kraycży Litt. Nowosedzki Kasztellan Ciechanowski, Czacki Strażnik Wk. y Czaplic Podkomorzy Łucki, Ci zaś Jchmc Kawalerowie, którzy według Jnstytucii, z osmiu Herbow, nie wywiedli się, tak w dzień Orderowy, iako y temi Dniami bez Gwiazdy, z blasku tylko, na Pokojach prezentowali się, dodalszego Herbow swoich oryginalnie produkowania.

Nominowani zaś są od JKMci Orderu S. Stanisława Jchm. Xiążę Jabłonowski Sta Kowelski Mir Stu Witkowski, Zbiski Sta Wyszyński, Szaniawski Sta Kąkolewnicki, którym wspomniony Order w Czasie konferowany będzie.

Oddalaiący się Jww. Jchmc Senatorowie, przy audyencyi pożegnai obowiązani są od Krola Jmci, ażeby na Senatus Consilium pro 25 Curr. powracali.

Ze Generał Moskiewski Bock z dyspozycyi Jmperatorowey Jeymci wysłany iest do Drezna dla konwojowania y sprowadzenia JO. Xiążęcia Jmci Xwitta do Wilna, y że temi Czasy do Berlina przybyć miał, wszyscy twierdzą: Jest przytym wiadomość że Obywatele xa Litt. do Rekonfederacyi bieraią się. Których marszałkiem JW. JP. woda Kiiowski Kuchmistrz Litt. JW. P. Brzostowski Sta Bystrzycki być maią.

D. O. M. Pys [?] manibus. +

Monumentum hoc, quod spectas Viator, avarae mortis gazophyla-
cium est. Pretiosas quippe in opinionem sibi adscitas spolia tenet
et tegit exuvias. Ill[ustrissi]mi olim ac Excell[entissi]mi D[omi]ni D. Joannis Georgii
Comitis de Przebendow Przebendowski Supremi R[egn]i Thesaurarii
Generalis maioris Poloniae. Mirachoviensis Putzigensis [?] Graboviensis Capita-
nei. Qui. In clarissima et vetustissima Przebendoviana Prosapia Pome-
ranus. Supremo culmine Vitae eximiis quibusque in omni Pallade sugge-
natus. Supremo et sago excultus Virtutibus. in herba adhuc naturae floride sue
et sago excultus Virtutibus. in herba adhuc naturae florida suae et Inclyta
colligens fructus Illustrem non modo sibi ipsi verum et Inclytae
Familiae suae. ad amplissima fastigia erexit pl[ateam] [?] aedem.
studiosissimus honorum et terminorum faber.

Et primum quidem Capitaneus Mirachoviensis. Expost Castell. Culmen[sis]
mox Palatinus Mariaeb. Nunc supremus R[egn]i Thesaurarius et ad [illegible]
Generalis maioris Poloniae Capitaneus creatus. optimus et zelosus
pro Libertate in Curia Civis. In Capitolio pro patria minister et
Senator. omne pro bono publico tulit punctum. Ita vero honores
ceu alter Epaminondas gessit. ut ornamentum non accipere, sed
ipsis dare dignitatibus videretur. Quatuor Serenissimis Poloniae Regibus
videlicet Joanni Casimiro. Michaeli. Joanni Tertio. denique Au-
gusto II. Cui primus et solus in ejus in Electione studiis et co-
natibus ad [illegible] operam navavit. omni qua decet fide, pietate
et constantia devotissimus et probatus. Deo fidelis. Patriae fidelis ac
utilis. amicis plusquam charus et incundus. Domini decorus.
omnibus totus. sibi nunc nullus. mortuus saeculo. sed meritis
et immortali nominis sui gloria etiam post fata superstes.
Vixit annos nonaginta supra menses quatuor. Quos rari. Gessit
honores. quos vix aliquis. Nomen suum extulit. quod pauci. Concidit
Cato denique maturus terrarum pertaesus et dedignatus. Anno Domini 1729.
in medijs rigentis brumae aestibus. Die 24 Febr. mentium magnitudine
Sol mortuus tempori. omnibus quondam [illegible] non aequalis.
maior. nunc in cinere nulli impar, et nemini requiescit.
In hac Monumentarum Ecclesia tanquam minimus. Cujus animae Deus aeternam
Tu itaque Viator, hinc recedas, [illegible] beatitudinem
in splendoribus Sanctorum precans.

Dom. Pys [?] manibus. Condit hoc tumulo Ill[ustrissi]mus et Excell[entissi]mus [illegible]
Joan. Geor. Comes in Przebendow Przebendowski Supremus R[egn]i Thesa-
urarius. Maioris Poloniae Gener[alis]. Mirach. Putz. Grab. Capitaneus.
Natalium vetustissimae Domus Przebendovianae claritudine splendore
conspicuus. Praestantissimorum erga Patriam meritorum Seren[issi]mos
quatuor Reges Poloniae. videlicet. Joannem Casimirum. Michaelem.
Joannem III. et Augustum Secundum. meritorum clives. Et in
coaeva maioribus, suis fide, pietate et constantia. nemini se
cedens. et plane lapis Lydius. Tantum sibi magnarum virtutum
magnitudine promeruit. ut ad continuos honores ceu quo-
busdam pennis evolare. et captivas quodammodo dignitates in Sua
aium sibi ducere videretur. Et primum quidem Capitaneus Mirach.
deinde Castellanus Culm. Expost Palatinus Marieb. mox supre-
mus R[egn]i Thesaurarius. ad extremum Gener[alis] maioris Poloniae Capi-
taneus creatus. In sago et Clypeo Hector. In toga Numa.
In Consilio Solon. Senatorum et gentis decus. Inclytae fa-
miliae ornamentum.

Ipsa praestantissima Corporis eius species simulacrum erat magni-
mentis, et figura probitatis, et animi ingentis imago, et Fasti
pariter factisq. legendus. Et quanquam nonagesimum ultra unum
quatuor ruptus esset annos, nil tamen sibi longa senectus detraxit,
quin continuo pro Patria et etiam in senio et pro Patria indefessus
subiret labores, et ut gloriosius mori posset ad quietem ad supe-
ros itaque Caelo et saeculo sat maturus, Die [illegible] anno 17[illegible]
feliciter evocatus properavit. Anima Eius vivat in Benedictio-
nibus Divinis.

Jeżeliby miejsce było, to się przydać może.

Mausoleum hoc Illmae ac Excellmae Dnae Dnae Dorotheae Hen-
riettae Comitissae in Przebendow Bielinska Curiae Regni Ma-
rschalcae, in pignus et monumentum innati erga desideratis-
simum Parentem amoris et pietatis, uti non modo moestissima Filia, verum
etiam Incliti Sanguinis, virtutum et meritorum Haeredissa,
strui et poni curavit anno Dni. 1734.

D. O. M.
Ioannes Georgius Comes in Przebendow Przebendowski
Supremus Regni Thesaurarius.
avitis generis sui claritudine, plurimis magno-
rum et dignitatum familiarum colligationibus, domi
et foris conspicuus. Incliti candidae aquilae ordinis E-
ques. ab ipsa plane pr[illegible] Bellonae ad fortia agenda
addictus. Sub Joanne Casimiro et Michaele Regibus i-
bat in sago etiam sibi ad templum gloriae et honorum p[illegible]
ravit. unde sub Joanne Tertio ad mitiorem in Toga Pall-
adem translatus. Castellanus Culmensis. Sub Augusto II.
sublimiora ascendens fastigia, primum Palatinus Mariaeburgensis, mo-
x Generalis Maioris Poloniae Capitaneus. Deinceps Supremus Regni Thesaurarius
creatus. Religione et pietate in Deum, Candoris erga Reges
maioribus suis, et inconcussa etiam in arduis erga Patriam zelo et amore
fide et constantia; flagrantissimo erga Patriam zelo et amore,
nemini secundus. ~~altiores~~ longe altiores, quam gessit
honores promeruit, nisi Superum arbitrio, ad aeternam
Patriam evocatus esset. Die XXIV. anno 1729. Generi. ubi
monumentum unica superstes Filia ~~[illegible]~~ cum amplissimi Parentis
tutum gloriarum, ac ornamentorum ~~Pater~~ magni
Haeredissa poni curavit.

Copia Listu do JWImć Pa Kanclerza Elbinskiego pisany
Post titulum

Jusz dość Iasnie y Otwarcie emituit Stegratissimus
UmPana łaskawego manutentionem praw y Prerogatyw
Przeswietney Prowincyi Zelus; Ze iusz parem do ap
probaty Jego, Plausum wynaleść nie mogę; ale że
Zyczaynie, Suo se Judice quisq tuetur, et Ulla
regula nie iest sine exceptione, Zaczym przeciwko
Daney iusz raz UmPanu Deklaraciyi moiey, nie chcę
canere palinodiam, ale iakom się klarygowat tak y
teraz temusz insisto, że affektowanego Administrationis
tych Krolewszczyzn Instrumentu, Ullatenus dać mi nie
się; Abym na osobę moią totam molem et machinam
wielu Invidyi, tak JchmćwPP. Ministrow Status
Jako y Samego Senatu nie Obalit. Uchoway Boże
abym przez to miał tych Iniurius Honorowi y Godno
ści UmPana, ktorego u mnie Jako mego utaino

iest Inaestimabile periculum, ale da Bog czasu
swego Exponam ratie mie, na ktorych fundowa
ny Jestem, Interim kiedy WmPana bez wo
liey Skarbu Koronnego Impetycyi insistis do tey
pacifica tych Dobr possessioni, Zyczę medullitus
azeby Łaska y Dyspozycia Jdenci nie bożo
nego tylko Samego WmPana Expensatione m
torum Jego potkać niemiłaczyła, et Interim Vo
Zostaię solita Veneratione

WmPana Życzl

5ta Jan 1730.
w Warszawie

+

Naiaśn. Miłościwy Krolu Panie a Pa[nie]
mściwy

Przybyt temporalnej vitae in sua Patria peregrinus
ktoryby iaśniey y wyraźniey anizeli ad ple
antis lucernam niewidział, a tym bardziey
e diametro nieprzyznawał iako Oycow
ska W. KMci Pa. N. M. kurtey oyczyzne
miłości, et in stadio nieustaiącego erga
bonum publicum starania, z nadziemi pra
cami niezfatigowana dobroc z providen
tia, optata quaeque iubet, cupienda prawe
nit, vota coronat, a zalisz tego dowo-
dnie et dulci experientia nie doznawamy,
kiedy po fatalnych y naostatnie z quibus
nasze poburzonych coniunturach, y na
ważnieyszych placidam melaciam po fe
ralnych tempestach viventem porządzo
nego ab intra et ab extra pokoiu oddzie
ramy, oleam bialo przedtylko przez univer
salnego utrapioney oyczyzny zamieszania
niy, nec hospes erat ab hospite tutus.
tak teraz naprzod virtute, dexterae Excelsi
a przyczyniwszy usilnych z dobrotliwie oyca
P. N. M. staraniem każdy z nas bez
piecznie paterna bobus rura exercet
suis, a niemniey pauper pectora securo
gerit, capit felices vigilesq; cibos. tak
daleko, że dopędziwszy w Duce et Auspi-
ce naiaśnieyszey Pania, tego powsze
chniey szczęśliwości portu, śmiele ono
zemy sobie to intonowac et ensonia
Iz iuz, za dobrotliwym Oycowskim Pa
na N. M. powodem. Jnponisco redeunt
pod wasza mores, i fides, unius
lectus et unius amor. Kiedy z nao-
statek W. K. M. z nazwisk bo nie
chce longam ingentium oczekiwać bene
ficiorum texere Iliadem). tak cześciw

non sine dispendio Pańskiego Skarbu
swego in statera postanowionego prawa
składaniem Seymów, iako y teraźniey-
szego przy tylko doświadczenie pokazuie sz-
cze. In commune iubes si quid censes
tenendum primus ipsa subis. ale te
tym samym wspaniałe y dobrotliwe
otworzyć serce raczyłaś, iako Frequen-
tatis consilijs żądasz tym bardziey
y gruntowniey mieć y widzieć instru-
cte opatrzoną y assecurowaną Rzpta.
Oddaie tedy quae sunt Caesaris Caesari, na-
vniżeńszą WKMci Panu nantiweme
przy przyznaniu wiernego poddaństwa po-
dziękowanie za tak niewyczerpaną et
nullis terminis nieograniczoną, sait ey
Oyczyznie WKMci miłość, z tak zba-
wienne które magnis cogitationibus
in conservatione universi impendere
nieprzestaiesz momenta, na które się
zapatruiąc cała Rzpta, a tymsie ingenue
zaszczyca. Te Augusti Aetas Regnum suum
firmavit et auxit. A na ostatek sum
serio Deo magnus, aby ten Bóg który w
rękach swoich pełne szczęśliwości Królów
trzyma piastuie serce, tu magnos WKMci
ku nowym conatus tak posiłkami z błogo-
sławieństwa raczył, ut felix et longum sit
probi Imperium Regis. A iako ta na-
principalnieysza y cardinalna była zawsze
wolnym wolnego narodu maxima że
się każdy Pan (lubo trito ale puro et
vero dogmate) może bezpiecznie na to-
nie każdego Polaka wsparć, tak może
WKMć być zupełnie persuadowany, że
w tych sercach wiernych poddanych
haec est tutissima Maiestatowi WKMci
Custodia, quae non turribus, non propu-
gnaculis, non armis continet, sed prosi-
łach licznych et amore populorum, od Bo-
ga sobie powierzonych.

Niemogę subalterne umknąć tego, kt[...]
sama Duszności instillat należytego
pierwszey Kościoła Metropolitańskiego gło-
wie Jo Xciu Imci Prymasowi podziękowa-
nia, że zapowiedzią nieoszacowaney prze-
zorności swoiey nie tylko przy herbownych
krzyżach, ale też circa Insignia Crucis
Prymatialnego dostoieństwa; od naypier-
wszey Inauguratiey swoiey, i zaraz po
Maiestacie dotkniętey, w wszystkich tez
przez coniuncturach primum fortunie po-
tlila egit Sydus, et omne a godności y
powagi swoiey do uszczęśliwienia tey
Oyczyzny tulit punctum.
A lubo bonum vinum non eget hedera, tak lu-
bo cały prześwietny Duchowny y świecki se-
nat żadney odemnie niepotrzebuie pochwały,
bo tez y Ia infra vires meas duco, nieumi-
dolne może się mię otwierać usta, uni-
żone iednak Ichmciom Mmwm Panom przy
nieskończonych obligacyach mosc pięk-
dziękowanie, zapodana Oyczyznie, które
która za dexterrima prudentia, et for-
titudine consiliorum dotąd invicliter
utrzymana. iestem oraz tey pewien ufności,
że we wszystkich punktach et desiderijs
ex Conclavi Izby naszey. ad hoc sacrario
przyniesionych, non deerit elinguis Cu-
riat Patriae.
Na ostatek w consummationem publicae
felicitatis, in holocaustum czas wdzię-
czności, y szczerego podziękowania
przesyłam godne merita virtutum
ac ingenij laboris Ja Ichmc Panow Mini-
strorum status. Mmwm Panom, amplissimi którzy
roztropnych y pracowitych ... ministrów
siania staraniem Spartam wszelkich
y potrzebnych tey Oyczyzny interesów
gloriose et ... wspierać
y dźwigać nie omieszkali. y delikatnie
dotąd salutem publicam wyprostowac
raczyli.

Kopia Respons. JWgo Biskupa Wilen. do JPa Lity Min. D. 22. maii 1764. pisaney

Wdzięcznie dziękuję WMPanu za oświadczoną krzywdy moiey Czułość, y niezaniedbanie, ktorego skutki dowodzi y ubespieczai będą przyjaźni tego dla Domu mojego y dla mnie.

W Liście przeszłych Sądow WMPaństwa czytając świadectwo, że wydane były tak od JWmoPa Hetmana, jako też od JWgo Regimentarza Dywizyi Biało-Ruskiey do Chorągwi Węgierskiey ad assistentiam Sądom Kapturowym Ordynanse, a nie znayduiąc w niey wyrażonego tey że assystencyi impedymentu; zeznaniem powszechnym przytomnych w Mieście ludzi, y manifestem godnych kollegow WMPana tudzież Rotmistrza wspomnianey Chorągwi, Ewinkowanego; z przydanych JPa Wołłodkowiczowi Żołnierzy y Chłopstwa Jeo wdy Wileńsk. pochodzącey nie upatruię winy JPa Vice-Regimentarza Biało-Ruskiego w Liście WMPanom wyrażoney; owszem zadziwiam się, że WMPaństwo a mianowicie WMPan Prezydujący w tym Sądzie opuściliście [illegible] y skarżyć się na Excessywalną krzywdę swoią przez nastanie na Sąd swoy ludzi, y stałe pod nim rożne extrawagancye, uczynioną Prawo y powagę WMPaństwa gwałcącą, a rownych współ Sędziow Ich in practicato exemplo po wykonanych Juramentach, y ufundowaney iuż pierwszey Jurysdykcyi nie wiem iaką mocą od Funkcyi suspenduiącą.

Rozumiałem y dotąd rozumiem, że się to stało w zamieszaniu, bezprawnym tumultom przyzwoitym, gdy zaś Informuię się, że na teraźnieyszych Sądach WMPaństwa, iterum wypadła Decyzya, oddalaiąca znowu niektorych Sędziow od zasiadania, a przez to wdaiąca się w kognicyą Laudi Województwa samey tylko Kaptury do rozsądzenia należącą, y samymże WMPaństwu jako wspolnie obranym y przysięgłym Sędziom implicite derogacyą czyniącą, barziey jeszcze zdumiewaiąc się nad takowym procederem, upraszam enixe WMPana, żebyś nie tylko honor kollegow swoich, a w nim swoy, przez przyjęcie ad Consortium Sądu, y wyświadczenie prawdziwych przez Decyzyą

Przyczyn

dla czego przeszłe przeciwnie, jeżowai mu ześlis cie, restabilire raczył, ale też tak u-
gruntował swoie Sądy y porządek Wdztwa; żeby chwalebne Laudum Jego w
żadney rzeczy naruszone niebyło. które jest Basis własnego WmPaństwa y la
tego Wdztwa dostoieństwa, jedności y przez całe Interregnum spokoyności.
w Pozwie JWWmPa Regimentarzowi Biało-Ruskiemu od JPa Wołodkowicza
y innych podanym wyczytawszy, że teraz JWWmPan Regimentarz jest obw
iony o sprowadzenie Ludzi Woyskowych do Minska, y jakoby poczynione
tam przez nich exorbitancye, ex re oculis Samego WmPa subiecta, nie prawdziwe
y nie istotne, gdy sprowadzenie tych ludzi, pochodzi z Ordynansu JWWmPa He-
tmana, dla lustracyi y strzeżenia bespieczeństwa publicznego, za Rekwizycyą
JOXcia Imci Prymasa; a podobno y Samego WmPana; nie poymuie, jako
to stosowai się y należeć miało do Decyzyi Sądów Kapturowych; Co da
tey Rzpltey tylko konstytucyami władzę Hetmańską opisującemi jest
zostawiono; którą pełniący y reprezentujący Regimentarz, ani żaden
Woyskowy, żeby niebył w Iurysdykcyi WmPaństwa Sądowy, jako ufny
cum robore Legum zanoszę prozby, tak w nieomylney skutku nadziei, a z
niey formuiącey się dla WmPana rekognicyi, zostawai pragnę z prawdziwą
weneracyą.

P. S. Informuię się hoc instanti, że y teraz dzieią się pod Sądem WmPa-
Państwa podobne przeszłym strzelania y rozruchy, bez żadney o to per-
kwizycyi y kary z naruszeniem bespieczeństwa y spokoyności powszechny
których poskromienie pryncypalnie do WmPa jako do Marszałka y Sty-
leży. Doznasz WmPan wkrótce, że dla Wdztwa y siebie uczynisz rzecz
pożyteczną, gdy zechcesz prozby y zdania moje.

Excerpt z Listu d. 20. Marc. z Minska pisanego.

Reassumpcya Sądow z Łaski P. Boga pro parte ciężnących dość pomyślnie dziś odprawiła się, rano y po obiedzie z tryumfem wybrakowani Sędziowie do siebie powrocili, do namowy kazano ustępować, żaden z wydzielonych nie wychodził Sędziow, nay więcey w tym przymuszaniu opierali się WPP. Cześnik Zajarski, Pisarz Chmara, y Mostowniczy Swiętorzecki, y WPan Pułkownikowie śmiało mowili, że jesteśmy rowno z WPP. kollegami przysięgli. Ex termo chyba razem ze wszystkiemi ustąpiemy. Co wszystko wspierała głosami swojemi gromadna Nobilitas.

Excerpt z Listu d. 21. Marc. z Minska pisanego

Jako Dnia wczorayszego przy spokoynieyszym humorze WPa Wołłodkowicza spokoynie y rezolutnie wszystko się odprawiło, tak gdy dzisiaj WP. Wołodkowicz wrociwszy się do swego zwyczaju y fortelu przez Całą noc dzisieyszą, chodząc z Cymbałami y Żołnierzami po Mieście strzelał y rożne czynił postrachy, dawszy w łeb kielichem nawet przyjaznemu sobie Imć Panu Pomorskiemu, żaden z WPP Urzędnikow nie rezolwował się, iść na Sądy, a per Consequens Nobilitas, ktora zjeżdżać się zaczęła, zestraszona, ktorą Strzelcy y Opocznicy Słucey z Stanow Ich rugowali y konie Ich powypędzali. Sami tylko Sędziowie exkludowani acz z wielkim niebespieczeństwem poszli w kompanii z Innemi Sędziami na Sądy, lecz w krotce pierwsi z nich ustąpili, a drudzy ad beneplacitum przytomnego z tumultem Gwałtownika gotową decyzyą zapisać musieli, ktorą posyła WP. Białopiotrowicz. WP. Starosta y Podstarości Minski są podeyrzani.
Przybyło też w Poniedziałek więcey Szalkowniczych żołnierzy z WPm Wołodkowiczem Jego Pocztowych y dwa Huzarow. We Wtorek przyszło więcey Dwuchsett Strzelcow, a dzisieyszey nocy więcey Tysiąca Opocznikow y Żeimian, ktorzy Cały Minsk zajęli, y Strachem napełnili. Było też kilkadziesiąt Dragonij y Janczarow tua ordy Wileny

Kopia Decyzyi

Ro 1764. Mar. 21. d. Za wniesieniem od WWnych Patryotow Wa Min. w Processach anterius tak w Grodzie Wa Min., jakoteż w Grodzie Wa Nowogr. nominatim wyrażonych przeko WWm Ignacemu Swięcickiemu Obo-zniemu Minz., Kazimierzowi Szabłowinskiemu Krayczemu Brac., Marcinowi y Alexandrowi Wankowiczom Czesz. Minz. Domi-nikowi Zajonczkiemu Czesznikowi Wendtk. Ignacemu Pruszczkiemu Koniuszemu Minz., Kazimierzowi Odachowskiemu Łowczemu Lidzkiemu y Antoniemu Gudziejewskiemu Sędziom Kapturowym Wa Minz. Iudicialiter wczymionym. Ponieważ ex parte tyże WWnu Patryo-tow Wa Min. dla wyż wyrażonych WWnu Sędziow Kapturowych rożne zamowania y Objekcye stallum zasiadania broniące in prae-senti Iudicio stały się, zaczym Sąd jako in Ordine objectio-nis tychże Objekcyi, totum negotium między wyż wyrażonemi stronami do rozprawy circa Actoratum nastąpić mającej odsy-łając pomienionych superius nominatim WWm Sędziow Kaptu-rowych Wa Minz. do tyże rozprawy subsequi przy Actoracie mającej amovibiles od Sądu swego tantisper być uznaje. Acc

Uniwersału Króla Stanisława do Woyska Koron. y do Woy-
[...]awnych z Woiewództw Chorągwi.

Praemisso Titulo.

Ziednoczenie y miłość, ktore całe Krolestwo zaraz po zaszłym Interregnum ku Nam pokazało, y prawie Nas przymusiło, żeśmy tak ciężką podroż do Polski przedsięwzięli, unanimitas et harmonia inter Status ktorąśmy za przybyciem Naszym zastali, owszem konfederacye przy Dostoienstwie Naszym wiernie y nieodmiennie obstawać, dały nam pochop wszytko ważyć y czynić, aby Rzplta przy swoiey zacney wolności utrzymana y od wszelkich przeciwności zasłoniona bydź mogła. In quem finem zaraz, nie tylkośmy wielkie summy pieniężne woysku koronnemu wypłacić rozkazali, ale oraz oprocz tych woysk, nowe Chorągwie y Regimenty pozaciągali in eum finem, abyśmy in Statu byli nadchodzącego z Woyskami Nieprzyiaciela nie tylko wstrzymać, ale oraz iako przed tym bywało, nazad z Kraiu do powrotu obligować. Z tym wszystkim przy tych wszelkich Dyspozycyach uczy Nas teraźnieyszego czasu Sytuacya, owszem tak wiele niezliczonych y niewypowiedzianych skarg odgłosy, Że te same woyska więcey do ruiny Oyczyzny, aniżeli do dania słusznego odporu nieprzyiacielowi są zaciągnione y utrzymane. Dlaczego niemogąc takiemu procederowi assensu y Approbacyi Naszey dawać, cobyśmy samym zamilczeniem uczynili; gdybyśmy tak wielu wzdychania y też ciężar na nas przez to woysko zaciągnione mieli. Tedy iest ta wola

Nasza, aby pomienione Chorągwie przez Woiewodztwa
ne same się zwinęły, y do Domow swoich rozieżały się, ysko
zas Koronne, aby się na swoie rozeszło kwatery y łokacyę Żeb
przez ustawiczne Marsze, przez ktore wiele się Excessow dzieie
lud ubogi nie był do ostatka zruinowany, y od swego reszty
Dobra mieć nie musiał, y ta iest wyraźna wola Nasza. Dattum
w Krolewcu d. 12. May. 1735. Stanisław Krol.

Kopia Listu J.O. Xiążęcia JMći Hetmana W. W. X. Litt. do JmPana Wyskiego Oszmianskiego z Nieswiza. 1751 die 9. Julij pisanego.

90

Miałem iuz anteriori Cursu od JmPana Wwdy Podla:skiego MWMPana odezwę y wiadomość o taklo:wey uchwale Woiewodztwa Kijowskiego y toz Samo reposui, co y WMWMPana przezornemu subijcio zdaniu, zeby się należało omnino na Seymiku do:pilnować circa Statuenda hoc Laudal, y wszelką zastawiai się Sposobnoscią, a ile WMWM Panu qua possesori moderno w Somsiedztwie z tym Woiewodztwem zostaiącemu, między ktorym a Po:wiatem Rzeczyckim Iakie zachodzą w rozgrani:czeniu Dyfferencye, non respicit to mnie, ani uła:twienie Onych do moiey Sciąga się władzy; a przez to Samo osądzisz WMWMPan Iuritum peritus y Oyczystych Swobod wiadomy, ze za uchwałą publiczna wysłanych Ludzi, niemogę poczytac za Swywolną Kupę y onych kazać gromic; iuz tedy Samemu WMWMPanu, y Dziedzicowi tych Dobr ad inveniendam media do zabiezenia wszelkim hoc in passu Inkon:weniencyom,

Idalszym Konsequencyom; Ja zas quod est muneris mei wszytko wypełniam, y ieżeliby żalie od Swewolnego Haydamactwa wynikały Inwazye y wiolencye wydałem ordynans JMPanu Bar-nowskiemu Pułkownikowi J.K.Mci od przedniey Straży, in illa contiguitate zostającemu, y Komen-dę maiącemu, aby od nich zastaniał y gromił ta-kich Hultajow, resztę zaś wyznać tylko zem iest tenerrimo corde.

WMMWM Pana Kochanego
Brata
Zyczliwym y Unizonym
Sługa
M.X. Radziwiłł.
WWXWWX. Litt.

Psalmy X Recursus peccatoris ad Deum suum

Cogitans Cogitavi
in anima mea et ad
iniquitates meas respex
Dixi ergo Cordi meo
penitere et Convertere
ad Deum tuum

Dies hominis velut
umbra et transitus
annorum velociores
fluctu

Qui fallacius mundo
ingvo non est regiones
et cum quieveris ecce
dominus veniens Iudi
care terram

a sono tubae cuibus
eius ad Vocem illius
contremiscet terra
et filij hominum non
absconderis

Et erruet ignis sic
per universa terra et
apparebit ante faciem
hominis universa terro

7 Et timebunt qui re
surgent de limo et
recordabuntur dierum
suorum

1 Wolnyszy mey nedzney Myslcy myslicem
I na me ~~nie prawosc~~ złosci ocy obrocilem
2 Wiec zieklem Serca Słem grzechem obruter
Dalmy za ~~grzechy~~ zbrodnye mey sie do Pokuty
Do tego narad ~~nawracay sie do Pana~~ y padszy na kolana
ktore go porzucil nawracay sie Pana ~~porzucil Bałwan~~
3 Czy nie wieniez ze dni nedznego Człowieka
Jako cien Ktory nikrnie y ucieka
Ze lata iego wiekszym lotem gino
Niz bystre rzeki nurtem Swoim plyno
4 Cos falszywszywszego nad Swiata ucynek
Niez nemy dzie sie ~~zade~~ na nim odpocynek
ledwo dys zpocol ~~nie~~ do mysli ci wchodzi
Juz ci By Sadzil Pan Ziemie przyd(z)ie ko
5 Przyscie ~~est~~ onego ~~troba Oglosione~~ na wsze Sspeeta strone
~~Na Ktorego~~ Ogromno trobo bedzie oglosone
A na glos iego ~~ziemia~~ drzenie ~~Oczy wonnosci~~ bedzie ~~bedzie~~ ziemie
~~Nie~~ uchro nisie ~~nigdzie~~ na niey ludzkie plemie

6 Ogien Siarczysty na caly Swiat Spadnie
a przed Obliczem iego co nim władnie
na Plos y roskaz bedzie Sie musiało
pokazac wszelkie co iest ieno ciało
7 Aci co zziemie yzgliny powstano
Drzec bedo y Bac by ich nie ~~Kar~~ Karano
Przypomnio sobie dni y Swoie zycie
Jezeli woyny zyli nalezycie

8 Ubi sunt generationes virorum antiquorum conversi qui dicebant Magnalia
9 Vel qui confidebant in divitiis suis viderunt pauperem et non adiuverunt
10 Nec cogitaverunt de die illa ignorantes quoniam mors superveniet eis
11 Et ecce Dominus terribilis et iustus diu patiens et misericors nimis
12 Non minuentur verba eius in aeternum et cuncta quae olim dixit pretenbuntur
13 Miserere mei Domine miserere mei quoniam tremens expavesco
14 Conturbantur die ac nocte ossa mea et mens mea fugit a peccatis meis

8 A gdzie zo ludzie ~~ludzie~~ co na swiecie zyli
albo gdzie sie tesz oni obrocili
Ktorzi z dumo y pychoia deci
O swey wielkosci mowili naywiecy
9 ~~Ktorzi~~ Albo ci ktorzi nie w Bogu y ~~nie~~ wierzyli
Lecz ufnosc kladli w bogactwach y zlocie
~~[illegible]~~ Zebraka swemi ~~[illegible]~~ oczyma widzieli
Lecz nie wspomogli chociasz wiele mieli
10 Ani mislili o tym dniu straszlywym
w ktory bedzie sad Umarlym y zywym
ktorzi tak slepi
~~[illegible]~~
~~Ktorzi tak y~~
~~smierc spadnie znagla~~
smierc spadnie znagla na niech niespodziewanie nie wiedzac jest na nie
11 ~~Bo~~ Iusz pan ~~[illegible]~~ przychodzi Pan barzo straszny
Stoi y czuwa w sadach sprawiedliwy
Ktory dosc ~~[illegible]~~ dlugo cierpliwosc nad niemi
I milosierdzie pokazal grzesznemi
12 Nie umniejszy sie ~~w slowach~~ slow w iego ani jota
Poki ~~tego~~ iego wiecznosci ~~[illegible]~~ sie nie zawrza ~~[illegible]~~ wrota
I co kolwiek rzekl chociasz w odrobinie
To sie na wieki nigdy nie przeminie

Zmiluy sie Panie zmiluy sie na demna
~~nie~~ Milosierdzie twe niechay bedzie ze mna
~~Sady~~ ~~Albowiem~~ Sady uwazaiasz twoie kiedy
~~Ze~~ ~~[illegible]~~ drze iusz zbowiem y barzo sie boie
14 Strapiony iestem nawet same kosci
Bo sie twoiey swietey surowosci
Sam rozum y mysl iusz wiecey nie ma
Ale ~~dla~~ dla grzechow odemnie uciekla

15 Quomam malitia
me Supergressa est Co
gitationes meas et
absque misericordia
tua non Sustinebo
16 Iniquitates meae irruerunt
Super me Domine Do
mine ecce iaceo
17 Et factus sum sicut
lutum quod eicitur ab
oculis et Miseriam
meam reformido
18 Scio iniquitatem
meam in qua positus
sum et peccata mea
cognosco nimis
19 Peccavi Domine
et miseretur mei
diu Sustinet et
expectat
19 Ego autem haereo
in immunditia mea
et in Sordibus meis
inhabito
21 Quid potest vermis
ante Deum vel quid
homo absque creatore
suo
22 de terra ortus
est et caro eius terra
et in cinere cibus
eius

15 Albowiem złość sie tak wemnie zmocniła
Że Same mysly moie przewyssyła
I miłosierdzia ieżeli nie wzrusze
twego nie strzymam y upadac musze
16 Ale co wieksza, złosci zniepravoscią
z takie, napadły na mnie nawalnoscio
Że ~~Panie~~ będąc nie mi Strasznie osłabiony.
Iusz Panie Panie leże obalony
17 Człowieka ktory twoim iest obrazem
Błotem sie zgniłym Stałem ~~niemal~~ iednym razem
Ktorego oczy wicierpiec nie mogo
Brydze sie swoio niecnoto srogo.
18 Znam swe nieprawosc w ktore mie wrzuciła
Moia ułomnosc y wniey połozyła
I grzechi moie znam y dobrze widze
~~Gnuch sie bo~~ie nimy sie brzydze y że mie sie w strone
19 Zgrzeszyłem Bogu lecz y serce dziekuie
Że sie nademną pan przecie zmiłuie
~~Albowiem~~ długo grzechy ponosi człowieka
Jescze nie karze zmiłosierdziem czeka
20 Ja iednak w moiey dotyd nieczystosci
~~Leżen przysparam~~ zostaie ~~mere~~ nowe przymnazaiąc złosci
chochoc iusz iestem y podeszły wleciech
Mieszkam y leżę wzastarzałych smieciech
21 Cosz moze robak tak będąc ~~nikczemnym~~ brzydlywym
Przed Bogiem Panem wielkim y strasznym
~~Lub~~ człowiek zniszczłego podobienstwo ciała
~~Albo li człowiek co~~ ~~prochem y ...~~
I cosz ~~będąc~~ bez ~~przed twoim~~ swego moze Stworzyciela
22 Ziemi stworzony y z ziemi sie stało
Ziemio iest teras grzeszne iego ciało
Ktorego pokarmy dzis to iescze wiele
Na samym tylo zależy Popiele

brudze

23 Cogitatio eius multiplex et ipse tanquam errans qui ignorat viam suam

24 Quis monstrabit iter aut quis erudiet eum quoniam nescit quo vadat

25 Nonne tu Domine qui fecisti eum et qui spiritum insuflasti ei ut cognosceret quia potens es

26 Non dabis in perditionem animam meam quoniam te cupit Domine et si deficiet quid ergo

27 In te Domine confidet anima mea et tu liberasti me a peccatis meis

28 Quoniam fragilis et pauper sum ego et si peccavi ecce doleo

29 Miserere mei Domine miserere mei quoniam tremens expavesco

30 Fluunt mihi lacrimae meae fontes et tribulatio panis donec misereris

31 Sed et nunc desunt tune te Domine qui dirigis corda Domine respice in me

---

23 Myśli ~~nie~~ się w głowie rużne tego roio
Statecznie nigdy w umyśle nie stoio
A sam iako błędny y w rozumie ubogi
Nierzna gdzie idzie nie wie swoiey drogi
24 Ale ktosz drogę o niey mu pokaże
Kto go nauczy y rozumu skaże
Zagladzi kiedy ~~y sam~~ o bezeczny swt tidzie
Sam nie wie [cały] ~~nie zna~~ y nie znaydzie idzie
25 Jezeli nie ty ~~kiedyś świat rozmnożył~~ [ktoryś go sam zdziałał]
~~Jego y nanim zdobrozi swey stworzył~~
Stworzył y niedziś swe policzył [synu]
Ktory iz ~~ducha~~ stworzywszy [y ducha] wlał w niego
aby cie ~~...~~ [zna] Pana [znał] wszechmogącego
26 Ja w miłosierdziu twoim sobie tusze
że na zgubienie nie dasz moiey dusze
Ktora do ciebie ~~o Mily Panie~~ [pragnie panie] ~~pragnie~~ wszedzie
Kiedy upadnie a ~~pragnie~~, czusz z tego ~~ieżeli~~ [będzie] upadnie
27 W tobie iedynie swe Boże Dufanie
Pokłada dusza ~~moia~~ ~~Mila~~ ~~sercowny~~ [moia o mily] Panie
Tyś mię sam ~~bronił~~ [bronił] y tak wiele razy
~~Uwolnił y~~ strzegł y uwolnił od Grzechowey zmazy
28 Ponieważ ułomny iestem y ubogi
Dla tego widzę ~~...~~ [nie rozum] mnie srogi
Jezelim zgrzeszył obraził cię wiecznie
Oto iusz panie żałuię serdecznie
29 Bądź mi ~~...~~ Panie Miłosiernym
Bowiem ~~...~~ ~~nad~~ [nad grzechem] myśląc mym niezmiernym
Boię się ~~kary~~ [srogiey] obawiaiąc kary
Grze zniezmiernego strachu ybo iat ni
30. ~~Ja~~ Opłakuiący wielkie grzechy moie | Chlebem mi będą nie dologliwe
Łzy gorskie będę miał swe za napoie | poki nie będzie twiey nam miłości

31. ale w tych mi pewnie nie dostanie
choćbym naywiększe miał one staranie
Jezeli ty sam co sercem kierujesz
Niedasz nie wierzysz y się nie zmiłuiesz

32 Ut Pungam die ac nocte peccata mea perfice Domine quia Servus tuus sum

Gloria Patri etc

Psal: 3.

Fiducia peccatoris in creatore et salvatore suo

1 Clamo ad Dominum ut exaudiat me et liberet me et in peccatis meis invocabo eum

2 Et erit dominus ut audiat vocem meam et iniquitates longe faciat a me

3 Ego infirmus et peccator ad Dominum confugio et sic quem nimis audeo

4 Vermis et opprobrium factus sum in iniquitate mea sed quis mundabit me nisi deus meus

5 Qui produxit me de nihilo et in verbo suo clarificabit me

6 Praeposuit animam meam universae carni et fortem fecit illam et Spiritu suo vivificavit illam

7 Ad similitudinem suam fundavit illam Deus et filium suum misit illi in redemptionem

---

23 Abym ustawnie dni y nocy cale
~~Zagrzechi~~ Opłakiwał me grzechy doskonale
Spraw to y dokoncz niebawiąc siedługo
Bom twoy iest panie wieczny zawsze sługa

Chwała Bodze ee

Psalm 3 (B Psalm drugi omyłko po trzecim ale tu ma być)

~~Misericordia Domini~~

1 Do Pana ~~mego~~ mego co bede mogł zdołał
Głosem Serdecznym bede zawsze wolać
By mię wysłuchał y Stan muy niesczesny
Uwolnił chociasz cnie że był grzeszny
2 A Pan Na głos swe Muy tkierny skrusz
Bygo wysłuchał nie zawsze swych uszu
I me prawości które sie zstarzali
We mnie, odemnie daleko oddali
3 Ja bowiem grzeszny y niezmiernie chory
Ludnie nie szukam na pomoc do ktory
Do Pana swego uciekam sie smiele
choc wtym odwagi Cnie Barzo wiele
4 Brzydkim sie stałem z człowieka Robakiem
I posmiewiskiem w grzechach ~~mych wszelkim~~ ladajakiem
Ale ktoz z tego oczysci o myie
Jezeli nie Pan który wiecznie żyie
5 Który sam będąc Pan y Bog przed wiekiem
Zniecze go mie wziął ~~wyrat~~ y stworzył Cało pięknym
Który mie słowem tak zwykł ~~swoie~~ własne dusei
Swoim obiasnić y iasno oswiecić
6 Ktoremu iescze podniesiące sie zdało
Dusze mey wiecey + nad wszelakie ciało
~~Dales~~ Dał moc ~~owey~~ y siłe nad ~~Samsona~~ Siły Samsone
y Duchem ~~swietego~~ swego Stałe ~~swey~~ ozy wronei
Na podobienstwo y wyobrazenie
Ufundował Bog że swoie stworzenie
~~ale na wiekszą syna rederncyą~~ obroniące onie
~~zesłał na zbawienie okupie iego~~ przeznał rąk lupu
Syna dla Oney zesłał ~~...~~ okupu

8 Non desperabit ani
ma mea in aeternum
et in sanguine Christi
inhabitat spes mea
9 Spero in Deo quo
niam redemit me
et poenitentem ani
mam non derelin
quent in peccatis
10 Cura in meritis
filij Dei Ego confido
et in vulneribus
Salvatoris mei
refugium meum
11 Etiamsi praeva
luerint peccata me
a non peribo qui
potens est salvare
~~meum~~ me
12 Merita Christi
superabundaverunt
iniquitati si redi
ero non condemna
bor
13 Spero in Domi
no quoniam salva
bit me et pro pec
catis meis nimis
doleo
14 Miserere mei
Domine quoniam
poenitet me quid
faciam? et enim
peccavi
15 Protector meus
et salvatio mea
Domine ubique non
errabo si confugero
ad te

8 Niebedzie tedy moia desperowac
Dusza nawieki w ktorych Bug krulowac
bedzie y we krwi ~~drogiey~~ Christusa ~~wey~~ krwawego ~~mojego~~
bedne nadzieia zbawienia mojego
9. Dufam w my m Bogu ~~ktory~~ albowiem przez swe meke
swe mie odkupil, ~~do zbawieniu~~ podan swoie reke
podal, ~~y zdusza~~ ~~tylo~~ by dusza ptyso pokutowac chciala
~~po kubo wala~~
~~11~~ w grzechu ~~dlociel~~ bardzo gnu nie bedzie leżala
10 ~~Bo grzechy tak~~ ciezkie mając za grzech na sie dlugi
~~Grzechami~~ Dufam w synowskie szczegulnie zaslugi
Dufam Boga mojego, za ~~grzechy~~ zbrodnie sizka radne
Moie uciecżke w ranach iego kladne
10 Chociazby grzechy pelnione w wiek caly
I ~~same~~ liczbe piaskow morskich przewyszaly
Nie zgine iednak chodziem niedolezny
Bo zbawic moze Pan mie mily potezny
12 Christusa Pana zaslugi mojego
Przewyszo grzechy y swiata calego
y ~~Moje~~ Iesli ~~ktorm~~ iakom go porzucil
tak ~~z grzechu~~ sie y nazad do niego powrocil
13 ~~Mam w~~ Dufam w Panu że laską mie swe zbawi
chodziem nie godzien mnie grzesznego zbawi
bowiem za grzechy ktore ciezkie czuie
Z calego serca y barzo zaluie
14 Zmiluy sie Panie nademnie przedwiecznie
Albowiem żal mam za grzechy serdecznie
Inaczey czos bym ~~mial~~ robil y czynil
Kiedy wiem żem ~~ci~~ ~~wszadzie~~ tak barzo zawinil
15 Tys moy protektor y tys upewnienie
Zbawienia mego y same zbawienie
Iesli ucieke ~~nie omy~~ do ciebie tak sądze
Panie iusz wiecy nigdy nie zabledze

16 Miser et prostra-
tus Corde requiro mi
sericordiam tuam
et in immensa bo
nitate tua ni despe
ro
17 Confido quia po
tens est Deus et pro
missis suis inhebre
o nimis
18 Qui dixisti ver
ba quae non prete
ribunt et qui potens
es facere quod vo
lueris
19 Miserere mei
Domine miserere
mei quoniam in te
tota Spes mea
20 Si recederis ecce
morior et si dereli
quas quis me salvabit
21 Charitas tua et
promissio tua et ad
hdi nonne Sic qua
potes omnia
22 Si dixeris anima
mea Surge utique
resurget et vivet
tu qui de nihilo cre
asti eam
23 Non desinam Sperare
in Deo et deprecabor
Misericordiam eius
24 Miserere mei
Domine miserere mei
in te Confidit a
nima mea tota

16 Mizerny Sercem na ziemię upadam
Do miłosierdzia prośby moie składam
twego Mój Boże y nie desperuie
w Dobroci ktorą w Sercu twym Panie
17 Ufam y wiem że to iest mocny niezmiernie
Obietnice Swe dotrzymuiesz wiernie
Dlatego onych bespiecznie Sie ~~trzymam~~ Chwytam
Trzymać Sie onych na Szczęście poczytam
18 Ktoryś rzekł Słowa ktore nie przeminą
Ktore trwać będą y ktore nie zginą
Ktoryś tak mocny Nieśmiertelny Panie
Co chcesz uczynić że Sie wszystko stanie
19 Zmiłuy Sie Panie mowię y powtorę
Weyrzy na Swoie dzieło y strukturę
Boś iest nadzieią wszytkim dokoła
W niey iest także y ma ufność cała
20 Jeśli mię nie będziesz blisko mnie azaliś
Nie umrę zaraz kiedy Się oddalisz
~~Kiedy~~ a porzuciwszy ieżeli byś zostawił
Samego, ktosz iest, ażeby mię zbawił
21 Miłości twoiey obfita krynica
Stała na zawsze twoia obietnica
a conaywiększa co iesteś dobrego
wiem żeś mocen iest dotrzymać wszytkiego
22 Jeżeli rzekniesz. Powstań moia Dusza
~~Zaraz~~ Czysz mię powstanie czysz Sie nieporusza
y będzie znowu żywotem obdarzona
Od ~~ktorego~~ od ciebie ktora twym słowem iest Samego Stworzona
23 Ja nie przestanę mię ufności pokładać
~~w Bogu mym~~ poki żyiący mogę Sercem władać
W Bogu mym, prosić miłosierdzia iego
na wieki wiekow nie nakończonego
24 Zmiłuy Sie zmiłuy Nieśmiertelny Boże
Wołam co głos ~~[illegible]~~ mieć siły było może
Bo ~~dusza moia~~ miłosierdzia uważając dusze
Dusza ma w tobie pokłada nadzieię

amen

25 Deus meus vita mea et spes dulcis animae meae peccavi et malum coram te feci
26 Non repellas me in aeternum quia vere doleo et lacrimas perquiro in corde meo
27 fiant mihi torrentes oculi mei et cor meum mare doloris
28 Doleo ex toto corde meo et misericordiam tuam invoco Domine parce peccatis meis
29 Quoniam speratio te anima mea Deus meus spes mea et exaltabo in aeternum misericordiam tuam
Gloria ee.

1 Domine ne avertas faciem tuam a me quid enim possum sine te

25 O boze ktory iestes moim zyciem
przed samym ieszcze moym na swiat przybyciem
Slodka nadzieio duszy a iam przecie
Iak wiele zgrzeszyl zle robil na swiecie
26 Iednak nie rzucay mie Panie na wieki
Zaluie ~~[illegible]~~ Lzamy ~~Gdysz lzamy [illegible]~~ zaluie ~~powieki~~
Gdysz placzac moie zalowam powieki
I ieszcze prosze ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ cos stworzyl
~~[illegible]~~ abys y wieksze lzy ieszcze przymnozyl
27 ~~Niech [illegible] [illegible] [illegible] bedo~~
niechay nie ruszę zadnym moim okiem
by byc nie mialo gorszkich lez potokiem
a serce moie niesmiertelny Panie
Niech sie bezdennym [illegible] morzem stanie
28 Zaluie z serca srodze ubolywam
Za grzechy twego Milosierdzia wzywam
Panie przepusc im Niech gniew twoy ochlodnie
I nie pamietay na me straszne zbrodnie
29 Albo wtem w tobie dusza z statecznoscio
ry iest mo[i]g
Dusza ma boz ~~tey prawdziwg~~ ufnoscio
Wychwalac bede poki zycia stanie
twoie Milosierdzie niesmiertelny Panie

~~Psalmy 4 confessio peccatoris~~
Psalmus ~~coram Deo~~ secundus
Invocatio Misericordiae Domini

| Ktory om|
| saony N3|

1. Panie odemnie ~~[illegible]~~ twoiey swietey twarzy
Ktora sie iasniey ~~nad slonce~~ y nad slonce zarzy
Nieodwracay ze ~~odemnie~~ prosze od nedznego
Bo nic nie moge bez siebie samego

2 Homo miser, et in peccatis a Juventute mea, et tanquam Navis in medio procellarum.

3 Peccavi scio, et timeo et iniquitas mea gravis est mihi, quem requiram, nisi te Domine?

4 Tu qui bonus es ab aeterno, et misericordiae tuae non est numerus.

5 Qui parcis peccatis hominum, quis enim justus sine te?

6 Miserationes tuae immensae et misericordiae tuae terminu quis circumscripsit?

7 Qui ponderas cogitationes singulorum, et juditia tua abyssus multa.

8 Quis investigavit vias tuas, vel quis

2 Nieszczęsny iestem który cały to wiek
w grzechach pendziłem zanurzony człowiek
Od samey iescze począwszy młodości
Jak okręt ~~[illegible]~~ iaki wpośrod nawałności

95

3 Zgrzeszyłem wiem bo y strach na mnie pada
Nieprawość moia cięszko mnie posiada
y tak iest ciężka ~~że pod nią nie może~~ y tak barzo sroga
4 że wmey ucieczka było iest do Boga
Do ciebie który od wieków obfity
W Swoiey dobroci barzo znamienity
I liczby nie masz ani bez rachunku
I miłosierdzia y twego ratunku
5 Albowiem ty sam
Który na człeka twe słuszne urazy
Odpuszczasz z mocy grzechow iego zmazy
Ktosz ~~bowiem~~ iesty albowiem mogł być sprawiedliwy
bez ciebie Panie człek na Swiecie żywy
6 Zmiłowania twe so wielkiego ogromu
A Miłosierdzia twoie bez terminu
ani go żaden może im założyć
Ni porachować ani w komput włożyć
7 Który na swoiey ręki świętey szali
Myśl ludzkie ~~ważysz~~ iescze doskonali
A misz sam człowiek fundy z surowości
twoie So wielko barzo glembokoscio
8 A ktosz szlakować to może twoie drogi
Albo kto wrozum nie iest tak ubogi

cognovit Statoram tuam?

9. Quidquid ages, justitia vocabitur in aeternum, et si vis parcere, nonne potes?

10. Tu judicas animas, et dirigis gressus, et deducis in viam rectam quaerentes te.

11. Non est vita sine te, et justitia absq; te iniquitas vocabitur.

12. In manibus tuis mensura justorum, et quis ascendet solus, et poterit gloriari?

13 Tu salvabis animas si vis, qui judicas Opera hominum?!

14 Misericordia tua major iniquitate me[illegible] non praevalebunt

---

Aby mogł poznać twoie wielką wagę
Kory ~~mocą twoią~~ z mocą twey ma wszystkie Powagę

9 Co ~~uczynisz~~ zrobiszy co przecie by się stało
Sprawiedliwości imie bedzie miało
Nawieki Jeśli chcesz przebacząc winy
Czyliż nie możes Wszechmocnie Jediny

10 Ty sądzisz dusze by ~~kierujesz~~ prowadzisz kroki
~~Kierujesz~~ azeby nie szly ~~aby~~ na Szerme y Wloki
~~nie szly~~ lecz prosty one gościncem kierujesz
Szukaiących cię y ktorych * miłujesz

11 ~~Nazwać~~ Zwać się nie może nigdy nalezycie
Bez ciebie ~~same~~ [illegible] y człowieka życie
I Sprawiedliwość ~~sama~~ bez niey ołos konała
Niesprawiedliwości ~~imię~~ by się nazywała

12 W rękach iest twoich waga ~~sprawiedliwych~~ [illegible]
y Mą usługi wszytki Sprawiedliwych
~~Ktoż~~ y mierzysz z ~~one~~ kowiem Ktosz sie sam ~~po...~~ podwyzszy
Albo pochwały Człek robak nayniższy

13 Twoia to tylo sama Panie wola
Duszom zbawienie dać wieczne wydola
Ktory sam sądzis y wiesz w twoim sądzie
O naszych Sprawach y o naszym Błędzie

14 Daleko Większe Miłosierdzie twoie
Nad me występki y ułomnosc moie
Dalego wyssze y większe iest nad nie
Dobroć ~~iest twoia~~ twa Panie wierzę o temu snadnie

bonitati tuæ.
15. Pœnitet me quia peccavi, idcirco recurro et festino ad Dominum.
16. Quoniam non derelinquet Clamantem animam meam, et dabit Lachrimas oculis meis.
17. Oculi similes vanitati perquirentes vana Cordi, et quierare faciunt animam distractam.
18. In lachrimis conrequiram Dominum, et ipse deducet semitas meas in benedictione.
19. Non perdet animam in afflictione et fugientem ad se consolabitur misericors.
20. Etenim misericordia ejus major est omni nequitia non perdet Dominus animam pœnitentem.
Gloria Patri etc.

15 ~~Panie~~ Zżalem przyznaie że szkaradnym Grzechem
Ciebie obraził dla tego z pospiechem
Biegę wzawody y nigdzie nie krokże
Do ciebie tylko Pana mego Boże

16 Bo nie opuszczasz na Prozby gorące
Y na ~~prozby~~ słowa tey z Serca wołające
Duszy mey y dasz że się się ~~oney~~ z moich oczy
Zrzódło łez z Skruchey prawdziwey wytoczy

17. Z tych ~~ktore~~ co z próżnością podobieństwo mało
Serca próżności szczególnie szukało
y rozerwaną myślami bez względu
Duszę prowadzą do wielkiego błędu ~~[illegible]~~

18 Więc we łzach onych Pana będę szukać
Do Miłosierdzia będę iego stukać
~~Ce~~ On ~~mie~~ wprowadzi w szelkim bespieczeństwie
Na drogi proste w swym Błogosławieństwie

19 Mieszkay rozpaczy która Serce suszysz
Nie zgubi Pan duszy nędzney mocey duszu
Uciekające w stanie ~~swym~~ iey mizernym
Do siebie przyimie będąc miłosiernym

20 Bo miłosierdzie y iego którey
~~Krolestwo~~ Świata wszystkiego przemyszray Złości
Nie zgubi duszy byle do Pokuty
Udał się z iego łaski człek wyzuty

1. Confitebor tibi Domine, quoniam peccavi, nonne tu scis omnes Cogitationes meas?
2. Qui dimensus es Maria, et arena ejus nonne numeratur Ante te?
3. Qui judicas Angelos, et potestates [et potentes] deponis de sede, et Corda hominum patent tibi.
4. Tu vides Conscientiam meam, et peccata mea tu consideras.
5. Tibi patent arcana Cordis mei, et iniquitas mea omnis innumerata est ante te.
6. Tu ponderasti minima animae meae, et Omnes Sensus meos, tu investigasti.
7. Si elatus fui in Corde meo tu nosti, non Consideravi va

a mo

Psalmus 4tus Confessio peccatoris Coram Deo

1 Bede sie Panu spowiadał, Zgrzeszylem bowiem y Ciebie Boga obrazilem
Czysz sam ty nie wiesz choc bym y nayscislij ~~[illegible]~~ ukrywał w sobie Boze moie mysly

2 Ktorys ~~przemierzył~~ [above: y Samę] Morza glembosci przemierzył w swoiey swietey wszechmocnosci
Czyliż ~~Same~~ [above: y] morskie [above: ptaski] nieprzebrano przed obliczem twym nie są zrachowane
3 Ktorego ~~Sam Sędzasz~~ [above: sodom] y Sami Sluchaią anzeli ~~[illegible] chory~~ [above: glowna]. Mocy [above: głosu] Swe Skladaią
~~pod twego głowy podmego~~ pod ~~nogi~~ [above: one] bysam Mocnych de ponniesz
Serca Skrytosci widzisz y lustruiesz

4 Tu mnie ~~Twe~~ moie brzydkie y nieczyste Nie tayne tobie [above: y] iest ~~ci~~ oczywyste
Widzisz iedobrze Grzechy Same a zasz Nieprzeniknasz Sam I dobrze nie Zważasz
5 tobie Sekreta Serca So Otwarte
Moiego Tobie y nie są Zawarte [above: zebrane]
~~Me~~ nieprawosci ~~So~~ [above: nie] ~~wemnie przerachowane~~
Przed tobo ~~Ktore wemnie~~ [above: Panie] So ~~porachowane~~

6 Tysz Moiey duszy ney mnieysze [above: w] Kamienia
Na swoiey wadze rwarzył bez Ustępienia
Twszydkie Umisly ~~w~~ ktorem w sobie chowal
Tys one docigl y ie posila kowal
7 Iezelim Kiedy w Sercu sie podnosił
Nad Innych ludzi mysle sie wynosił
Ty to wiesz lepiey a ia Zulomnosci
Ludzkie nie zważał tey moiey promaga

vanitatem meam.
8. Homo de Carne putredo et Corruptio, vilis quomodo Ausus sui superbire?
9. Et oblitus sum Dei mei, et in vanitate collocavi Spem meam.
10. Non humiliavi in cogitatione animam meam nec dixi quod ego sum in Comparatione Domini?
11. Et Complacui mihi in iniquitate mea, et in voluptate nimia laxabi Carnem.
12. Et nutrivi eam et delectavi, et facta est longè a Deo mens mea.
13. Et proposui animae meae delectationes mortiferas, longè a salute abduxi eam.
14. Et non vidi quod Deus esset summum bonum, et in hoc Consolatio Animae sola.

8 Człowiekiem bedąc y ktorego Ciało
Samo zgniłością iusz sie popsowało
Tak Lichy Bedąc ~~n~~ iakom sie ~~mogę~~ mogł ~~odważył~~ odważył
~~W Pyche podnosic przed~~ ci Tobą ~~mogę~~ Boże
Maiestat Pychą tiny Pański obrażać

9 Lec co straszniejsza y co iest naywięci
Boga Cie mego miałem w niepamięci
W Próżnościach świata takto głupi byłem
Nadzieię moię wszydkie położyłem

10 ~~Ani~~ Ni w myslach Mojch ~~w Stądal do Lokiem~~ niskie mieszkoniursu
Duszy mey nędzney y nie upokorzyłem
Nie rzekłem serca w Prawdziwy wyznaniu
Coszem iestem w Pana mego przyrównaniu

11 We złosciach moich w ktorych opływałem
I w nieprawosciach sobie podobałem
Ciału mojemu Roskoszy do zbytku
Bez naymnieyszego dowałał pożytku

12 Tuczyłem onie iak wieprza w karmniku
Pele ktowałem wypieszczony Chłodniku
~~Przez~~ Przeto ~~T~~ Myśl moia ~~...~~ Grzesznego Człowieka
Od ~~Bog~~ Boga mego ~~...~~ stała sie daleka

13 Smiertelna roskosz w wielkiej u mnie cenie
była mysz duszy przez co odkupienie
Odprawadziałem one od zbawienia
Przybliżaiące co dzien do zgubienia

14 I nie widziałem ach straszna ślepota
Że Bug naywyższe iest dobro żywota
Ktorego y w nym y w duszy y wiele
Jedna Pociecha iedyne wesele

15. Ideirco peccatis
indulsi, et transgres-
sus sum mandata
Dei mei.

16. Charitas discessit
à me, et in proximum
meum non videndi.

17. Quoniam adhae-
sit iniquitati cogita-
tio mea, et justifica-
tiones meas neglexi.

18. Mens mea abstra-
cta est in peccato, si
quando recessit, tunc
redijt.

19. Confitebor tibi Do-
mine, quoniam pec-
cator sum, et si non
adiuveris, en pereo

20. Miserere mei
Deus, et salva me,
quoniam doleo ex
toto corde meo.

21. Peccavi et poeni-
tet me, parce Domi-
ne pauperi animae
poenitenti.

22. Ecce omnis requirit
misericordiam tuam,
et iniquitatem suam
ponit ante te.

15 Dla tego Grzechom Ktorymym obrazał
~~Boga~~ Pana ~~mego~~ mojego pochlybiał pobłażał
I przestom pilem ~~po kilka~~ nie tysiąc kroć Razy
Boga moiego Surowe Zakazy

16 I Miłosierdzie Com miał na Bliznego
Anim niem Uciekły od Serca Moiego
Anim go znał ~~...~~ anim patrzał żeby
Mizerne iego opatrzyć potrzeby

17 ~~Al~~ Albowiem sie myśl ma w Złosciach zastarzała
~~Ab~~ Po nieprawości ~~sie~~ wszytka przywiązała
Anim ~~pomyslił~~ wzrok rzucił na ~~moie~~ własne Sumienie me
Moiem ~~zapomniał~~ zaniedbał Usprawiedliwienie

18 Umysł mój y ~~...~~ błędny Złosciö zarażony
W Grzechach ustawnie bywał rostargniony
Jezeli kiedy naczas ie— porzucił
To nie za długo do nich sie powrócił

19 Spowiadam Ci sie Panie bom ~~grzesznikiem~~ pewnikiem
Jestem złoczyńcą y wielkim Grzesznikiem
~~Jez~~ Gdy nie wspomożesz nie przebaczysz Winie
Nie wejrzysz na mnie To pewnie iusz ginę

20 Zmiłuj sie Boże a w tey Ciężkiey Toni
Wybaw y ratuy Mocą Swiętey Dłoni
~~Al~~ Albowiem z Całego Serca y wnętrzności
Żałuię moie opłakuiąc złości

21 Zgrzeszyłem zgrzeszył y za to żałuię
Com zrobił łzamy moiemy opłakuię
Miłosierdzie twoie niechay że sie ~~po~~ wzruszy
Pokutuiącey byś przebaczył duszy

22 O to albowiem gdy grzechy wyznaie
Do miłosierdzia twego sie udaie
Twierdząc y że zgrzeszyła szkaradnie
Przed tobą grzechy y złości swe kładnie

23. Non abscondara
faties tua in æternum,
et misericordia tua pa:
rata est omnibus in:
vocantibus te.
24. Non tenebræ aut
infernus, vel timor pœ:
næ, sed Amor Dei mei
deducet me in viam re:
ctam.
25. Quoniam in te De
us consolari cupit ani
ma mea, nec salvari
vellet sine te.
26. Peccata mea doleo
propter te, tu enim abo:
minaris omnem inju:
stitiam.
27. Veritas tua et ju:
stitia magna, et quid
est sol in comparatione
illius?
28. Vel quid multitudo
stellarum cœli, aut con:
gregatio lucis? dissipa
buntur tanquam umbra
coram te.
29. Claritas Dei illumi:
nat animas, et gratia

23 Przed Obliczem twym Panie Sie nie zkryie
Na wieki wiekow ~~lec gdy iescze~~ żyie
~~Stane Bozie~~ Wiedzyc to dobrze że sie nie ukrywa
Milosierdzie twe przed tym kto go wzywa
24 Ani Okropne Pieklo y ciemnosci
Jego ni bojazn Kary za me zlosci
~~Lecz tylo Milosci~~ Lecz tylo Boga kochanie Prawdziwe
Wiodo me Kroki na drogi Szczesliwe
25 Albowie w tobie Co Sed y nowladnie
Krodzisz Swiat Dusza Pocieszyc Sie pragnie
Moia muy Boze Nawet y Bez ciebie
Zbawienia niechce y niechce byc wniebie
26 Zal mi za grzechy placze za me winy ~~dla Ciebie Samego~~
Dla ciebie tylo nie zinney przyczyny
Wiedzac to dobrze y że nie nawidzisz
Wszelkie nie prawosc y onej Sie brzydusz
27 Prawda ~~[illegible]~~ twa Panie Sprawiedliwosc wlasna
~~Jest~~ Jest Tak wielka y tak barzo iasna
Że Slonce Same Co Swiatu ~~[illegible]~~ iasnieie
Przed nie iest zanic Gasnie y niknieie
28 ~~Wszystkich Gwiazd~~ liczba nieprzeliczona
Jasnosc ich wszydkich do kupy zebrana
Jako Cien iaki okryty załobo
Niknie y gine Muy Boze przed tobo
29 Boga ~~Jedney~~ Promienik to bylo jasnosci
Oswiecac mogo dusze w ich ~~[illegible]~~ Ciemnosci

Omnipotentis aufert peccata.

30. Quoniam in manu ejus Cœli Cœlorum, et terra tota, Salvabit Dominus quem voluerit.

31. Miserere mei Deus, quoniam ad te suspiro, et tu parce Domine, peccatis meis.

32. Iniquitates longe fac à me, et in Omnipotentia tua miserere mei.

33. Ecce enim cognosco, quia miser sum, et recurro ad te, ut miserearis mei.

34. Domine miserere animæ meæ, doleo quoniam peccavi in te Deum meum.

35. Et in amaritudine mea confusio lachrimas profluentes, ut mihi innotescat, corde, quia verè doleo.

36.

~~Twoia wszechm~~ ~~Ale~~ ~~Łaska tylo wsze~~ ~~chmocnego Sama~~

A łaska ~~tylo~~ tego y wszechmocna wsładzi

Sama to tylo grzechy ludzkie zgładza

30 Poniewasz niebiós wszytkie firmamenta

I Ziemi ~~tego~~ wrękach iego fundamenta

zostało Un Sam wolą swoią sprawi

Ze kogo zechce to tego y zbawi

31 Zmiłuy sie Panie w mey teraz potrzebie

Albowiem wzdycham y wołam do Ciebie

A zebyś Grzechy y me wielkie zbrodnie

Przebaczył raczył odpuscić łagodnie

~~Nie~~-prawosci me ~~niech~~ by ~~oddalone~~ [z]udalekiey stronie

32 Odemnie Spraw to były oddalone

A w twoiey Swiętey Panie Wszechmocnosci

Zażyi na demną nędznym twey litosci

33 O toiusz Bowiem znam sie iem mizerny

Dla tego iem ci niebył sługą wierny

~~Ale~~ Uciekam teraz do Ciebie sie smiele

Byś sie zmiłował pod nogi sie scielę

34 Panie zmiłuisie nad mo utrapioną

Duszą ~~od~~ naydroszzą Ciebie krwią twą odkupioną

Żałuię szczerze z serca gorącego

Zem przeciw tobie zgrzeszył Boga mego

35 W gorzkosci duszy w Łzach należy

Pragnę y życie łez ~~[illegible]~~ oczuym obfitych

Niechay to serce zna i dobrze Cnie

Ze szczerze za grzech moy Cięszki Żałuie

36. Et quia in te Con:
sistit Consolatio mea
Domine salva me
propter misericordiā
tuam.
Gloria Patri etc.

36 Poniewasz w tobie radość y wesele
Moie zawisło więc się zdrowo serele
Panie salwuy mie ratuy dla wielkiego
Na twe stworzenie miłosierdzia twego

Chwała Oycu

Psalmus 5. Spes in meritis Christi

1. Deus meus exaudi
vocem meam, quoniam
in te solo sperabo.
2. Imago tua, et caro, et
gratia superabundans,
et merita Christi Dei, con:
firmant me, ideo spes mea
in misericordia ejus.
3. Qui natus est, ut redi:
meret peccatorem, ideo
spes mea in misericordia
ejus.
4 Descendit Deus de Coelo,
et homo factus est propter
me, ideo spes mea in mi:
sericordia ejus.
5. Laboravit a Juventute
mea, ut duceret me ad Sa:
lutem, ideo spes mea in
misericordia ejus.
6. Deus magnus, et excel:
sus factus est, et mitis,

1 Boże muy Boże niechay cię wysłucha
Obroc twa słowa z kruszonego ducha
Albowiem w tobie tedy mym to było
Moie ustawnie serce położyło
2 Obraz twoy, Ciało, y ~~nad przyrodzona~~ [liczba tak sroga]
Łaska, Zasługi Christusa y Boga
Mnie upewniaią ~~za wsze~~ [przeto] y dla tego
~~Wszytka~~ [Moia] nadzieia w Miłosierdziu jego
3 Ktory azeby chociasz przeciwnika
Swego odkupił człowieka grzesznika
Chciał się urodzić ~~w Sianiu~~ [przeto] y dla tego
~~Wszytka~~ [Moia] nadzieia w Miłosierdziu jego
4. Zstąpił Będący Bug przed wszytkim wielki
Z nieba y stał się na ziemi Człowiekiem
Szczegulnie dla mnie przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu jego
5 Od samey moiey dziecinney młodości
By do szczęśliwey przywiodł mię wiecznosci
Pracowac raczył przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu jego
6 Bug wielki y tak wysoki y Gorny
Stał się ubogi Cichy y pokorny

et pauper, ideo spes mea in misericordia ejus.

7. Genitus de pura Virgine, quae dicitur refugium peccatorum, ideo spes mea in misericordia ejus.

8. Qui docuit homines, ut cognoscerent eum, ideo spes mea in misericordia ejus,

9. Filius Dei vivi humiliavit semetipsum propter me, ideo spes mea in misericordia ejus.

10. Dilexit creaturam suam, et elegit eam ut salvaret, ideo spes mea in misericordia ejus.

11. Quaesivit animam meam tanquam ovem quae perierat, et animam suam posuit pro ea, ideo spes mea in misericordia ejus.

12. Dominus misericors et potens, et bonitatis ejus non est numerus, ideo spes mea in misericordia ejus

13. Deus meus, amora-nimae

Szczegulnie dla mnie przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

7 Urodziła go ~~dziewica~~ [above: będąca] przeczysta
Panno ktora iest ~~tez~~ wszytkim oczyścić
Grzeszny m Uciecz[ka] przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

8. Ktorego Swięte Na[u]ke zawali
~~Ludziom~~ usta aby go wszyscy poznawali
ludzie za Boga przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

9 Syn ~~Boży~~ Boga [above: ktory] ~~zawsze żyiący~~ [above: wiecznie żyie] y żył
samego siebie tak nisko poniżył
Szczegulnie dla mnie przeto y dla tego
moia nadzieia w Miłosierdziu iego

10 Ukochać raczył ręk swoich Stworzenie
y wybrał na to azoby Zbawienie
wieczne mieć mogło przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

11 Szukał mey duszy iako ~~[illegible]~~ [above: obłąkane]
Owce y duszę ~~swoie~~ ~~położone~~ [above: ~~nieskończone~~] nieoszacowa[ną]
~~Szy~~ łożył za nie przeto y dla tego
moia nadzieia w Miłosierdziu iego

12 Pan Miłosierny Mocny y rachunku
Dobroci iego ~~w ubogich~~ [above: dla grzesznych] ratunku
~~Nikt może znaleść~~ [above: żaden nie znaydzie] przeto y dla tego
Moia Nadzieia w Miłosierdziu iego

13 Bog Muy ~~y~~ ktory [above: mey] duszy iest miłością
~~meiey~~. Bog ~~ktory~~ Kochaiący Oycowsko Szcze-
rości

animo mea, Deus
diligens animas, i=
deo spes mea in mi=
sericordia ejus.
4. Promissa ejus
salutem, et potens
veritate quaesivit
peccatores, ideo spes
mea in misericordia
ejus.
5. Humiliavit se=
metipsum factus o=
bediens usq ad mor=
tem, ideo spes mea
in misericordia ejus
6. Faciens mirabi=
lia coram gentibus,
glorificavit in suum
ideo spes mea in
misericordia ejus.
7. Imperabat, et
parabantur infir=
mi, et curabat ho=
minem quem dile=
xit, ideo spes mea
in misericordia ejus
8. Salvavit publi=
canos, et poenitentes
suscepit misericors,
ideo spes mea in mi=
sericordia ejus.
9. Filius Dei Om=
nipotentis oblatus
est.

Dusze Człowiecze preto y dla tego
mocna nadzieia w Miłosierdziu iego

4 Obietnice so iego dla zbawienia
Mocny w swey prawdzie Grzesznego Plemienia
Sam szukac raczył preto y dla tego
mocna nadzieia w Miłosierdziu iego

5 Samego siebie zbyt poniżył nisko
I posłuszenstwa sie stał [illegible] dziwowisko
Bo samey smierci preto y dla tego
Mocna nadzieia w Miłosierdziu iego

6. Czyniocy wszystkie cuda nad cudami ~~cuda swe przed narodami~~
Imie swe ~~te~~ swiete wposrzud ~~przed~~ narodami
Wsławił na wieki preto ~~y~~ dla ~~tego~~ tego
mocna nadzieia w Miłosierdziu iego

7 Na rozkaz iego ktorzi chorowali ~~Chorzi zaraz zaraz Chorzi zdrowi~~
I ktorych kochał zdrowi wraz powstali
I leżeni ~~uzdrowieni~~ preto y dla ~~tego~~ tego
Mocna nadzieia w Miłosierdziu iego

8 Zbawił łaski swey y dawno grzesznikow
Pokutuiących przyiął przeciwnikow
Swoych z miłosierdzia preto y dla tego
Mocna nadzieia w Miłosierdziu iego

Syn ~~Boga~~ wszechmocnego sam sie ofiarował
Boga aleby odkupił zbawował

est ut redimeret pec-
catorem, ideo Spes mea
in misericordia ejus.
20. Humilis factus
est pro nobis, et ele-
git mori pro homine,
ideo spes mea in mi-
sericordia ejus.
21. Qui corpus suum
dedit in cibum homi-
ni, et sanguinem su-
um propinavit pecca-
tori, ideo spes mea
in misericordia ejus.
22. Qui lavit pedes
Discipulorum, et humi-
lem se fecit pro nobis,
ideo Spes mea in miseri-
cordia ejus.
23. Factus est sudor,
ejus in sanguinem, et
pati elegit, ut salvaret
creaturam suam, ide-
o spes mea in mise-
ricordia ejus.
24. Captus est, et tradi-
tus tanquam latro a-
gnus innocens, pro pec-
catis meis, ideo spes
mea in misericordia
ejus.

15.

Człeka Grzesznika przeto y dla tego
Moia Nadzieia w Miłosierdziu Jego

20. Stał się pokorny oraz nizkim dla nas
obrał na krzyżu aby umarł za nas
niewdzięcznych ludzi przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu Jego

21. Ktory Ciało Swe nie Oszacowane
na Pokarm a Krew taką hoynie wylaną
dał nam za Napoy przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu Jego

22 Ktory Uczniom swoim Sam umywał nogi
~~Chciał być~~ Jak się uniżył iak nędzarz
Szczegulnie dla nas przeto y dla tego (ubogi)
Moia nadzieia w Miłosierdziu Jego

23. Pot ~~Uparo się tego stał~~ (w krew przemienił) y męki Cierpi
obrał azeby Swe było Stworzenie
zbawił na wieki przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu Jego

24. Poimany ~~iako łotr był~~ (był) y w ręce oddany
~~Jak łotr~~ (Jak łotr) ~~będąc~~ baranek ~~będąc~~ (wierno) nie zmazany (y dla)
~~y nic nie winny~~ za grzechy nasze przeto
Moia nadzieia w Miłosierdziu Jego

#

25. Judicatus ini-
uè, et condemnatus
d mortem, ideo spes
mea in misericordi:
ejus.

6. Dominus potens,
t fortis, sustinuit
probria ut redimer
t me, ideo spes me
in misericordia ejs

7. Sputa, alapas, ver-
era, passus est spon-
, ideo Spes mea in
misericordia ejus.

8. Perforaverunt spi-
is caput ejus, et fa-
tus est Rex aeternus
biectio peccatorum,
deo spes mea in mi-
sericordia ejus.

9. Patiens tulit co-
ronam pungentem,
t Coronaret me in
loria, et Sanguine la-
aret me, ideo Spes
mea in misericordia
ejus.

30. Illusus arundine,
t purpureo vestimen-
o, sedit humilis pro
pter

25 ~~Sądowi~~ ~~niesprawiedliwie~~
Nie sprawiedliwie Sądem Piłatowym
Sądzony, ~~aby~~ Wskazan na Drzewie Krzyżowym
aby umarł przeto: y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

26 Pan Tak pobożny y Tak mocny w sile ~~Ktory [illegible]~~
Zniosł pośmiewiska ludzkie, krotofile ~~y wzgardy y [illegible]~~
By mie odkupił przeto. y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

27 Plwania Smrodliwe y Policzkowania
Wycierpiał Płagi Srogie Biczowania
Sam dobrowolnie Przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

Głowe naświętszą Przebodł głog ościsty
28 ~~Przebodł Głog sciężna Jego ościsty~~
I Stał się dla mnie Krul Pan wiekuisty
Obiectem grzechow przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

29 Cierpliwie poniusł Korone Kolącą
By Koronował ~~mie~~ w chwale iaśniejącą
mnie y Krwią obmył przeto y dla tego
Moia nadzieia w miłosierdziu iego

30 Wyśmiany ~~[illegible]~~ Trciną y Purpurą Stroyny
Siedział w pokorze cichy y spokoyny
Dla mnie grzesznego Przeto y dla tego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

pter me, ideo spes mea in misericordia eius.

31. Postpositus Latroni mortem Constanter amplexus pro Salute, ideo spes mea in misericordia ejus.

32. Flagellis cæsus vulnera grata tulit, ideo spes mea in misericordia ejus.

33. Sanguine Conspersus, et humi prostratus Deus Deorum, vulnera passus est pro peccatis meis, ideo spes mea in misericordia ejus.

34. Ut tolleret peccata, baiulavit Crucem suam ad supplicium ductus, ideo spes mea in misericordia ejus.

35. Crucifixus pro me in Cruce pependit, ideo spes mea in misericordia ejus.

36. Perforaverunt manus, ac pedes eius clavi, ideo spes mea in misericordia ejus.

37.

31 Wnieyszey od łotra położony Cię nie
Krysz a ~~że~~ by mi dał przez niego zbawienie
Ochocze przyjął przeto y dla tego
Nadzieia Moia w Miłosierdziu iego

32 ~~Okrutnie~~ U słupa będąc srodze biczowany
Wdzięcznie przymował zadane mu rany
Dla mnie grzesznego Przez y dlatego
moia nadzieia w Miłosierdziu iego

33 Krwią był oblany wtłoczony do ziemi
Rany ponosił Bóg y nad wszystkiemi
Bogami za moy grzech przeto. y dlatego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

34 Aby zmazał moy grzech ~~niósł~~ nie wymowny Krzyż z
Ciężki prowadzon na ciężkie katownie
abym był zbawion przeto

35 Ukrzyżowany Krwią wszystek zbroczony
Na Krzyżu dla mnie został obwieszony
Między łotrami przeto

30 Przebili gwoździe tak i okrutnie srogi
był w nim katów y ręce y nogi
tego nayświętsze przeto.

7. Astitit a de-
xtris ejus Ma:
ia Mater ejus
Domina mea, i:
deo spes mea in
nisericordia ejus.
8. Potens omnia
edit Latroni Pa:
adisum, ideo spes
mea in misericor:
ia ejus.
9. Bonitas immen:
a, pro inimicis Pa:
rem deprecatus est,
deo spes mea in mi:
ericordia ejus.
10. Filius Dej ater
i mortuus est pro
eccatis nostris. ideo
pes mea in miseri:
ordia ejus.
1. In Cruce clamans
voce Magna expi:
avit, ideo spes mea
n misericordia ejus
2. Miles lancea
atus ejus aperuit,
t contenuo exivit San:
uis et aqua, ideo spes
mea in misericordia
ejus.

43.

37 Stała na Krzyżu Matka iego Stronie
a Pani moia, wiecznowey Korone
Kiedy umierał przeto y dlatego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

38 Wszechmocny wszystek Pokutuiacemu
Dał Ray Łotrowi, otosz proszącemu
Dac y mnie może przeto.

39 Dobrocią będąc Samą niezrownaną
Za Nieprzyiacioł by ich nie karano
U Oyca prosił przeto.

40 Syn Żywego y Wiecznego Boga
Za grzechi nasze Ktorych Mnogość sroga
Umarł na Krzyżu przet

41 Na Krzyżu Wielkim Wołaiący Głosem
Od grzechow ludzkich Przywalony Stosem
Ducha Wypuścił przeto

42 Żołnierz Bok lancą przebił nużycie
Krew zniego zwodo płynęła obficie
Błogo ustawnie przeto

43. Anima mea redempta est pretioso Sanguine Redemptoris, ideo spes mea in misericordia ejus.

44. Resurrexit a mortuis Deus in Carne nostra, sedetq ad dexteram Patris, ideo spes mea in misericordia ejus.

45. Passio Jesu Christi Domini mei interpellat pro me, ideo spes mea in misericordia ejus.

46. Quoniam majora sunt merita Christi iniquitate mea, ideo spes mea in misericordia ejus.

47. In vulneribus Salvatoris, fiducia, et Consolatio mea tota, ideo spes mea in misericordia ejus.

48. Dominus Deus meus per merita Christi Filij Dei liberabit me a peccatis meis, ideo spes mea in misericordia ejus.

49. Per vulnera ejus patent

43. Dusza ~~Jeset~~ ma ~~u~~ z rąk nieprzyjaciela [nędzna above the line]
Odkupiona ~~iest~~ Drogą ~~Drogo~~ Krwią od Kupiciela
Mego y pana przeto y dlatego
Nadzieia moia w Miłosierdziu iego

44 Zpowstał z martwych Bóg y w ziowszy Ciało
Nasze usiesc sie na Prawey mu zdało
Oyca Swoiego przeto

45 Męka Jezusza Christusa y Pana
Moiego dla mnie onemu Zadana
Za mną uprasza ~~za mną~~ Przeto

46 Albowiem większe Christusa Zasługi
Niż moie nieprawosc ani Grzechow długi
Moich niezmiernych przeto y dlatego
moia nadzieia w Miłosierdziu Jego

47 Wranach Christusa mego Zbawiciela
Pociecha ufnosc funtament Swoy wziela
I na nim Stoi przeto: y dlatego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

48 Pan Bóg Wszechmogący dla zasług wielkich [bat above the line]
Christusa Sina uwolni od wszelkich
Mnie grzechow Moich przeto y dlatego
Moia nadzieia w Miłosierdziu iego

…ent mihi vid. et
…fugium ad Deum
…eo spes mea in
misericordia ejus.
5. Non perdet p[e]ni-
tentem animam
meam propter me-
ta, et Sanguinem
suum pretiosum,
quoniam spes me[a]
in misericordia
ejus.

Gloria Patri etcaetera

49 Przez rany tego co były zawarte
Przez grzych drogi mi do ~~Nieba~~ Boga otwarte
Oraz uwczyłka przeto y dla tego
Nadzieia Moia w Miłosierdziu iego

50 Nie zgubi duszy mey połkaiącey
Dla zasług y Krwi ~~od siebie~~ tak drogi płynącey
Oraz iego Swiętych przeto y dlatego
Nadzieia Moia w Miłosierdziu iego

Chwała Bu:

Psalmus VI. Actus Doloris pro peccatis.

1. Parce mihi Domi[ne]
ad te suspiro, adju[va]
me, quoniam pec-
[cav]i in te.
2. Dolorem induerunt
[oc]uli mei, et Cor meum
absorbtum est dolore
iniquitatis suae.
3. ~~Immensa~~ est ma-
litia hominis super
terram non justifi-
cabor si quaesivero,
nisi velis

1 Przepuść mi Panie Wołam wzdychaiące
Wspomoż Mię, hay mię, ~~od siebie~~ z tobą nie dzielę
Grzech mój bowiem go przed tobą nie taię
Owszem zem zgrzeszył szczerze się przyznaię

2 Żal Zakrył ciężki, Kary tolne Oczy
Z których się gorzka łza ustawnie toczy
Serce moie w żalu zanurzone
Jeszcze za złości moie popełnione

3 Jako sam na ziemi Człeku nie masz mnie
Nie zrównaią sie naysurowsze Kary
I Choć bym Szukał ~~Do~~ Usprawiedliwienia
Bez twey nie znaydę Woli dozwolenia

3. Utinam diffluat in Lachrymas anima mea, et fiat in torrentem pœnitentiæ coram Te Deo meo.
4. Immensa est malitia hominis super terram, non justificabor si quæsivero, nisi velis.
5. Parce mihi Domine, quia doleo, scio quia non damnabis animas pœnitentem.
6. Non est refugium mihi, nisi in dolore meo, et in planctu consolatio mea tota.
7. Etenim peccavi in Te Domine, ut q[ue] tu es solus peccata dimittis.
8. Omnipotentia tua fecit me, et bonitas tua salvabit me.
9. Non confundar in Lachrimis meis, et dolor meus non adæquabit miserationes tuas.
10.

3 Day to aczeby Dusza moia Cala
We Łzach ustawnie gorszkych Opływa
Obfitym aby zstała sie Strumieniem
Łez Pokuty przed twym Nayswietszy Imieniem

4 Złosci[u]m na Swiecie Ludzkim nie masz Miary
Nie zrownanio wey Naysurowsze Kary
I Choc bym Sui Kal Usprawiedliwie
Bez twey nie zniyde Woli dozwolenia

5 Przepusc mi Panie Przepusc Supliku
Albowiem Sercze zes Grzechy Żaluie
Wiem zas y twoia łaska tak mi Swiadczy
że ~~Pokutuiącey~~ Mey wpakucie nie potępisz duszy

6 ~~Niema m~~ Sposoby Zadney ucieczki zadnego ratunku
~~W sercu decemi~~ nie widze tylo żalu y frasunku
~~Mo~~ W Mym Serdecznym a w Kazdym momencie
Pociecha ~~moia~~ wszystkie na Łzach y Lamencie

7 Albowiem Panie przyznaie z Grzesych
Naprzeciw Ciebie Bogu wykroczyłem
Ale by tylo Sam iestes Jedyny
Co zgładzisz Grzechy y y odpuszczasz Winy

8 Wszechmocnosci twey iestem a nie czyiey
Dzięło innego że na Swiecie żyie
A dobroc ktore dusza moia Sławi
Ufam y że mie niegodnego zbawi

9 Łzy Serdeczne nie będe Sie wstydził
Choc bym naywięcey ich Łzami onych wydał
Żal zas choc wielki nie zrowna Wielkiey
Na wieki Wiekow Miłosierdzia twego

In multitudi
peccatorum spe:
in te Domine,
serere mej, et
rce peccatis
ejs.
loria Patri, et
lio, et Spiritui
ncto, Sicut e=
t in principio,
nunc, et Semper,
in Secula Secu
rum Amen

do Wlidzkie mych grzechow nieprzerachowaney
Lerąc Nadzie w twoiey nie przebraney
Dobroci Kladne Abys sie zmilowal
Iebre y Grachy moie mi darowal

A M R

Chwala

104

106

Excerpt z Listu pisanego z Wilna. 22 Julij 1745.

Gdybym niebył Tot titulis obcrratus Sługa Pański tedy przez samo słuszność musiałbym compati super Inigvam sortem honoru JW WszPD. ktory iak cięszko delaceratus wyrazić tego trudno, bo JW Jmść nowie Sapiehowie seposita omni honestate wszędzie dyffamuią JW Wsz PanaDD. udaiąc że JW WszPD tylko z afektu Braterskiego y kompassyi Żywią, żeś JW WszPD. dilapidasti Substancyą Tey, y gdyby niełaska Ich y miłosierdzie, z głodu by umierać musiała niemaiąc nec obulum do sufficyencyi y Życia. Ja zaś Informatus plenarie de contrario, ledwo nieszalełem na takie niegodziwe fałsze y Dyshonor Tego Pański, ale coż kiedy to muszę dusić w sobie nieważącsię tego mowić co wiem y znam dobrze, raczey ci było JW WszPanu qvarulari należało, że Ichm Tego Sub stancyą tradiderunt przez niesłuszny y niezbożny Dekret pod swoią Laską in manus Inimicorum ktory trudno będzie a przynaymniey non sine magnis Expensis & cura recuperare. Siłabym miał w tym pisać, ale nie dufam Poczcie, żądaniem mi iednak znać kiedy y gdzie kiedy mam znaydować Pana Dobrodzieja y o wszystkim obszerniey Infor mabo

107

Excerpt z Responsu Xiążęcia Jmći Podkanclerzego WxL. de data 22 maj. 1746 z Przybysławic.

Inexprobrabili studio mercy łaskę y Przyiaźń Jchm Xiędza Koadiutora Wilen. y Jmć Pa Łowczego WxL. Constanter opto, aby Ichm byli w sentymentach dla mnie iednostayneni.

Więcey tego pragnę aby skuteczna była kompla nacya między Sukcessorami S.P. Xcia Jmći Woiewody Wilen. y Ichm Państwem Łowczostwem WxL.;

———

Kopia Listu Pierwszego Ministra Pruskiego do Rezydenta Dworu tegoż będącego w Dreznie

Litera A.

Quant à la recommendation, que l'Eveque de Varmie a interposé selon votre P.S. du 15. de ce Mois, en faveur de la Comtesse de Sapieha, relativement à l'argent provenant de la vente de Freyhahn, vous ferez bien de faire connoitre à ce Prelat, que j'avois prevenu ses desirs, aijant desja ordonné au mois de Juillet de l'An passé sur les instances directes de la susditte Comtesse à la Regence de Breslau, de lui administrer bonne et brieve justice, et au cas que la chose rencontrat quelque obstacle, de m'en faire incessament rapport ainsi que vous verrez par la copie cijointe de cet Ordre que vous pouvez communiquer à l'Eveque de Varmie mais que par le rapport, que la susdite Regence m'avoit envoijé la dessus, il paroissoit, qu'elle, la Comtesse negligeoit elle même l'affaire en question, et

A

que la Regence ayant etabli une Commission po
terminer le procés brevi manu, et ex officio, son
auteur s'etoit excusé d'entrer en matiere faute d'
instruction et de Pleinpouvoir, que dans cette si
tuation du procés, et la Regence se trouvant hors d'
etat d'y travailler ulterieurement, il seroit hors d'
oeuvre de l'en presser: mais qu'aussitot que la
Comtesse de Sapieha auroit levé ces obstacles, qu'
se rencontrat de nouvelles anicroches, je ne manqu
rois point de reiterer à la Regence de Breslau les
Ordres precedents, et de les renforcer selon l'exigean
du cas, et que la Comtesse de Sapieha pouvoit comp
avec certitude, qu'on lui rendroit bonne et prompte
justice. à Berlin ce 27 Juillet 1747.

Federic

P. de Podewils. A. v. Mardef

Au de Klingraefft.

Toż samo poniemiecku przetłumaczono

B.

Friedrich König etc. In Abschrift angeschlossenem an Unsere Höchste Person eingesandten Memorial, beschweret sich die Litthauische Ober Jäger Meisterin Gräfin von Sapieha, dass die Ihr aus dem Verkauff Ihres ehemaligen Guths Freyhahn zukommende Gelder zu Breslau unter unstatthafften praetexten arretiret worden, die auch darunter, obgleich die Sache bey Euch verschiedentlich vorgenommen worden, bis dato zu keiner Richtigkeit gelangen können. Wie Wir nun so ernstlich als gnädig wollen, dass die Supplicantin in dieser Sache durchaus nicht protrahiret, sondern Sie, in so weit es die Gerechtigkeit gestattet, ungesäumt klaglos gestellet werden sollen, so befehlen Wir Euch in Gnaden zuforderst wohl zu überlegen, ob auch die Endschafft dieses Streits durch die gebetenen Commission eher zu hoffen stehe, als wann selbige

in dem gewöhnlichen tramite gelaßen würde, auch dafern
Ihr solches findet, dergl. Commission so fort ex officio
niederzusetzen, darneben über alles was Ihr dießerung[...]
veranlaßet, nicht weniger in was vor terminis die Sa[che]
anjetzo stehe, und woran sich selbige bisher zum Na[ch-]
theil der supplicantin accrochiret, mit dem allerge[hor-]
samsten ex officio umständlich allerunterthänig[st]
zu berichten. Berlin d. 30. July 1746

An die Amts-Regierung
zu Breslau.

Kopia Listu Krola Jmći P. N. M. do JW^o de Panin Ministra Rossyiskiego pisanego, z Gazet publicznych Wiedenskich wyiętego, y na Polski ięzyk właściwie przetłumaczonego.

Nie zapieram się tych Obligacyi, ktore winien iestem Imperatorowy Rossyiskiey, za Sposoby, ktorych Panu BOGU, użyć się podobało w wyniesieniu mnie na Tron Krolewski, ale wstępuiąc nań, przyrzekłem wierne zachowanie Religii moiey, we wszystkich Prowincyach Krolestwa moiego. Gdybym miał być tak słabym, żebym ią opuścił, Życie moie y Tron moy, podałbym pod sprawiedliwe obruszenie się Narodu moięgo. Grozisz mi WMPan, że zażyiesz mocy nad opięcie Przyiaciołow swoich, iest to drugi Termin, ktory nie mogł dla mnie stałby się fatalnym, widzę iawne niebespieczenstwo w Rezolucyach, ktoreykolwiek ięz brać mam u siebie, wolę iednak wydać się na owe, ktore mi powinnosć moia, y Honor obierać każe, y teraz iuż łączę się z Narodem moim na Obronę Religii naszey. etc: etc:

Do rzędującego tu Panstwa przybywszy JW. P. Tyzenhauz Podskarbi Nadworny W. X. Litt^o, w tych Dniach na prywatney Audyencyi, miał honor powitać Krola Jmći Pana N. M., z ktorey wyraźney woli, tak Opery, iako y Komedye Polskie, Włoskie, y Francuskie, zupełnie są skassowane. Komedyanci Polscy, y Komedyantki w takowym razie, bez sposobu zostaiąc Życia, podali Nayiasnieyszemu Panu Supplikę, pokornie dopraszaiąc się, na znaczenia sobie Pensyi do Czasu nie iakiego, lecz iaką odebrali Rezolucyą? nie iest wiadome.

Jmć X. Audytor Nuncyaturski, po odsiędzeniu Spraw w Nuncyaturze tuteyszey, na tęż samą Rezydencyą wyiechał Pocztą do Wiednia, zaś Jmć X. Nuncyusz Papieski, dopiero w następuiącym Miesiącu Maiu stąd, oddali się, po zakonczeniu

Sześcioletney, Re

Rezydencyi tu swoiey.

Reforma Dworu, czyli zmnieyszenie ludzi wszelkich służących, nie odmiennie wtym Czasie następuie, tak u Dworu JKrMci, iako też y u Pryncypalnieyszych Panow, iako to JOO. Xiążąt Jchmciow Wdy Ruskiego, Generała Ziem Podolskich y innych.

z Dyspozycyi JO. Xcia Jmci Marszałka WK. przyodgłosu Trąby, zakazano tu mowić, pod surową karą, o Woynie mięmy... lecz w okolicznościach pod ten czas zaszłych. Injunctum także desuper, ażeby Jchmć XX. Biskupi nie wydawali Pucesow w Diecezyach swoich, dla uniknienia między Pospólstwem trwogi lub bojaźni iakowey.

z Rady Senatu Sekretney wyszło Rezultatum Jż Senatus Consilium przedseymowe determinowane iest pro dię 25 Maii w Roku teraźnieyszym. na ktory koniec Kancellarya mnieysza Kor. gotuie iuż Cyrkularze do JWW Jchmciow P.P. Senatorow y Ministrow, wzywaiące onychże, do przybycia na czas wyznaczony.

Deklaracye Dworow Petersburskiego y Pruskiego doponiero w Czasie z Druku wynidą, ktore następuiące Pocztą Komunikowane...

J.P. Scubovius Rezydent Gdański odebrawszy przez sztafetę wiadomość: Że tak Jmperatorowa, Jeymć Rossyiska, iako y Kroł Pruski pod pogróżkami obliguie Miasto Gdańsk, ażeby do Konfederacyi Francuzkiey Dyssydentskiey, przystąpiło, więc toż Miasto przyięło wspomnioną Konfederacyą, y na niey się podpisało, o czym przerzeczony J.P. Sekretarz doniost wprzeszłym tygodniu ... Panu.

z Tonunia piszą: że tam dń 29 elapsi JWJP. z Mniszchow Dąbska, Woiewodzicowa Brzeska Kuiawska, po potoku ... bazyi Petociow ukrytych z przykładną Duszy Dyspozycyą ten Swiat pożegnała.

Mowią tu iak rzecz pewna o przy uroczności ... Kadziniłła i onowey ~~wodzie~~ maiące wszystkie Konfederacyi Malkontentow. zdniu wyszło kilkadziesiąt Exemplarzow Deklaracyi Jmperatorowey Jmci, ale Poseł Rossiyski niekazał ... od ... nikomu przedawać, kiedy naprzyszłą pocztę, ...

+ kwał, ico Kolegium Niemieckie } + Instancyą przez ... Manifest ...

Kopia przysłanych widomości z Minska Aº 1781. Dnia 21. Decembra od Pocztmistrza Scheyby do Poczt Mistrza Wileńskiego Naborowskiego

z Minska 1781 Mca Xbra D. 21.

Wielmożny Mości Dobrodzieju

Kommenda JO. Xcia JMci Gallizyna pod rożnemi Kommendantami, naypierw WJMci Panem Karszteynem Majorem, który przez półtora Roku był Kommendantem, i iest bardzo poważanym u JO. Xcia Gallizyna, że luboby naywiętsze iażalenia zachodziły przeto nicht nieżyskał sprawiedliwości, a Miastu Minskowi z wyniesionych reyestrów do Zboru wzwyż wzmiankowanych. [illegible], niemniey Kahałowi Minskiemu takoż z Reiestrów wynosi Złotych Polskich 22091. i Groszy 19. Naynieszczęśliwszy WJMci Hlebow Połkownik tegoż pułku Smoleńskiego

i Dragonskiego Kommendy przez dwuletnią, i 9 Miesięcy
Konsystencyą Miasto Mińsk do ostatniego Ubostwa przyp-
wadził, przez wymyslone sobie dawny od Magistratowy
Osob 60 ẞ, a gdy ci się składali że wtym czasie trudnym
niemogli złozyć, Więc Burmistrzów i Woznego Minskiey
i Zyda batogami bić kazał.

Ta kommenda przez Konsystencyą w Woiewodztwie i w Mieś-
Minskim Obywatelow zewszystkim zgubiła, tak że jesz-
nie pamiętaią takich nawałnosci. Kazano sobie dawać Dru-
z Wojewodztwa, z Miasta świece Snopow Pieniądze stół
otwarty dla wszystkich Officerow bez żadnego względu. P-
dani byli w takiey rozkoszy, iż bez Mięsa do Stołu nie sia-
Gdy ta kommenda miała wymaszerować posłali Żołdat-
pilnować Burmistrzów, aby niewyiechali i po ktorą stora-
się niechowali, do Kosciołow z Asystencyą chodzili, gdy

byli odezwali, że kwitancyi dać niemogą takiey jakiey żądał.
będąc przynuszeni, więc przysłał Kommendant napisaną
z przygrożkami, aby się podpisali, a ieżeli się wzbraniaią to
mieli się spodziewaia iakowego dla siebie przymuszenia.
Dnia 13. tego Miesiąca o godzinie 10 wymaszerowali
na Kwydanów do Słucka, który wszędzie prowianty brali
pod pozorem płaty, gdyż tylko dawali, że Woiewodzianie
brać niemogli, a chcąc ich prędzey zbyć gratis dawali.
Excepto Podwodowania zawsze dziwnego, i mocnego do kilkunastu
do 20. par wynaszaiącego, i nieliczące karmienia zawsze mięsem,
Chlebem, i Rybą, oraz 6 Sług mieyskich Ordynansów z Cechów
codziennie odbywaiących, a tylko co gotowym groszem na
Kuchnie, Świece, Drwa, i Stróżów wyszło z Kassy
Mieyskiey zapożyczonych 25000. excepto Żydów.

Pod takim Strachem Województwo i Obywatele zostaią, że mieć za się ostanie.

Dla Majora WJmć Pana Jwana Iwanowicza na kuchnię Jego gotowymi, i inne potrzeby i dla Officerów wsamym początku aż nim do Sztowa przeszedł expensowano Złotych Polskich Sześć set dziewięćdziesiąt siedem i groszy dziewiętnaście, 697. gr

Jak bywał ze Sztowa nazad dano Faktorowi każdego tygodnia po Złotych 3. przez Niedziel 76. wynosi Złotych 228.

Strużom i Cieślom, na Drwa, Słud i świece i wszystkie inne potrzeby od mniey szey do większey wynosi Złotych. 9454. gr

Przez wiernika Ella expensowano. — — — Zł. 1429. gr

Przez Morducha Wiernika. — — — — 382. gr

JW Jmć Panu Podpułkownikowi gotowemi pieniędzmi podług Ugody i Dla Adjutanta przez Miesięcy 3. 4600. gr

Dla Wierników Osobnych na ten expens przez całą tę milę przy dana — — — — — 451.

Temu JW Jmći Panu Podpułkownikowi za Mirza Woytowicza gotowem, i expensu na Majora przy nim będącego 4028.

Przez przymus tego Podpułkownika dano Kozakowi podług Kwitancyi Jego. — — — — 950.

In Summa. Złotych Pol — 2222 zł gr 19½

d. 16. Stycznia. 1782.

114

Dziedusżycki Pisarz. W. W. X. L. ma honor zastać JW Xnowi Minskiemu, kopię listu z Mińska dla weryfikacyi okoliczności w nim zawartych. o ktorych JW Kasztelan Dobrodziey, nay dokładniey zainformować potrafi.

Kopia Dekretu

Aktorat.

Panowie Michał y Zofia z Marcyr Głęboccy mał. Porucz. ... Kr. ...

Pko JW. JmPanu Adamowi Chmarze Kasztelanowi ad praesens Wojewodzie

Mińskiemu, Starościc Jzrawskiemu, oraz JPanu Franciszkowi Biel-

skiemu Ekonomowi tegoż star. Jzrowskiego ... Pracowitym Krzyszto-

fowi Sidorowskiemu, Pawłowi Malinowskiemu, Andrzeiowi Wieliczce

Józefowi Kasztanowiczowi, Marcinowi Jurkowi —

Decyzya Sanowa

1784 Maja 6 Dnia Po kontrowersyach od JW. Chmary Woiewody Miń-

skiego o Remissę teraźnieyszey Sprawy iako z gatunku swoiego ordy-

naryiney do Regestrow Ordynaryinych przeciwnie od JPP. Głębockich

dowodzące Ważności Rozprawy, z Regestrow Summaryinych

Procesu, wzaiemnie doniesionych, Ponieważ JPP. Głębocczy

przez Zattobę swoię o aktorstwo Pracowitych Ludzi, na które Pre-

tensyi Zawiścenia tylko dochodzą, Instancyi mieczyni, Konstytucyi

zas 1764 R. Koronacyina Regestr. Summary. Procesów ozbie-

głych lub wyprowadzonych Podanych! co pomienieni JPP. Głęboc-

cy Procederu z JW. Chmarą niemaią determinowaliście Judici-

um Całą Sprawę z rodzaiu swoiego Cywilną do Regestrow or-

dynaryinych odsyła, a zatym Dekret Kontumacyiny w Roku 1783

Mca Xbra 13 dnia ... in Causa Illegitime z Regestrow Sum-

maryi Proces z aktoratu tychże JPP. Głębockich na JW. Chmarę oraz

na JmPana Franciszka Bielskiego w tym Sądzie otrzymany skaso-

wawszy activitatem Loci Standi ipso facto tymże JW. Chmarze

y JmPanu Bielskiemu Ubespiecza —

116

Respons JKrMci

Na Notę WoHetmana WoLitt. de 14. April: Anni Curr: datowaną takową za Zdaniem Rady przy boku Naszym nieustaiącey daiemy odpowiedz; Wie dobrze Rada, że w Rewolucyach swoich niemogła Zakładać y nie zakładała innego Celu procz Exekucyi Prawa; Umie ona proporcyonować wyrazy swoie dla nieposłusznych Prawu lub dla tłumaczących to z Prawo wedle szczegulney swey Woli; Zna nakoniec iż będąc Składem Powagi Rzpltey w przeciągu między Seymami, a maiąc na Czele Nas Krola, niepowinna Sprawować Się szczegulnym Osobom, ale tylko przed Seymuiącą Rzpltą w trzech Stanach, Rachunek z siebie zdać obowiązaną aby iednak W. Hetman tam winy nieszukał, gdzie iey niemasz, y żeby go z omylnego wyprowadzić uprzedzenia, te mu czyniąc uwagi. Iż gdy W. Hetman zastanowił się nad rekwizycyami do siebie uczynionemi uznałby, iż te bardziey łagodnoscią swoią chciały go na dobrą drogę Zachowania Praw naprowadzić, niżeli zasłużyć na gołe słowne zarzuty, ktore iednakże ufamy niepotrafią w Oczach Seymuiącey Rzpltey oczernić czystości postępku w Naszych, owszem odkładamy dalsze kroki Nasze do tey chwili Stanów Rzpltey, przed ktoremi y Hetmanskie cenzionie będą, a tym czasem żebyśmy o Opieszałości w Exekucyi Praw obwinieni niebyli upominamy W. Hetmana WoLitt. aby sam swoią władzą Prawa nietłumaczył, aby onemu był posłuszny, w obsadzeniu Cząstki Garnizonu w Warszawie Wyskiem Litt., nierozciągał tey nad Stanem Cywilnym upominaiąc tych, ktorych upominać niema Prawa, a od

ktorych upomnionym bydz może według Prawa, aby respektował wszystkie Konstytucye a zianowicie ostatnię; List ten Upominalny za zdaniem Rady przy Bo[ku] Naszym nieustaiącey Ręką Naszą podpisany Pieczęcią tey z Rady stwierdzić rozkazaliśmy Dan w Warsz. dnia XX[I] Kwietnia Roku MDCCLXXVI. Panowania Naszego XII.

Stanisław August Kr[ól]

Antoni Ostrowski
B. K. y

August Sułkowski
M. R.

Na Notę W: Hetmana W. X. Litt. de die 14. Aprilis.

Akcess X^cia Biskupa krakowsk^o do Generalney konfederacyi.

Niżey na podpisie wyrażony razem Urzędem Pasterstwa w Kościele y Dostoieństwem Senatorskim w Rzpltey zaszczycony, a zstąd w więcey delikatnieyszey Uważania przy Całości Wiary Swiętey y oraz nierozdzielnie bronienia Praw y Swobod Oyczystych położony Sytuacyi, Zapatruiąc się na powszechne koronnych y W^o X^twa Lit^o Prowincyi sprzymierzenie, żebym gdy Cały Naród wielkie sobie y nieskończoney Wagi zakłada do wykonania Dzieło, nie został w Naganney bezczynności, uważaiąc z iedney Strony obowiązki Stanu y powołania Biskupiego, z drugiey przychylaiąc się do wspolnego z całym Narodem wspolney Oyczyzny ratunku, czyniniey tym przez tę autentyczną Tranzakcyą do Generalney konfederacyi przystępowaniu mem to sobie iak nay uroczyściey uważam y przestrzegam Iż co się tycze podźwignienia Praw y Swobod Narodowych nieszczęśliwością Czasow zniszczonych, lub ku upadkowi nachylonych do chwalebnego powszechności Starania y Związku, mocą ze wszystkiemi w iedney ze ścisłego ziednoczenia węzeł ściągam, podaię y także Rękę. Lecz gdzie zachodzi rozpostartym obszernie żądaniem Dysydentow dogodzenie, tam się skłaniaiąc, bez ostatniego upodlenia Charakteru, bez zgorszenia całego Chrześciaństwa, bez zgwałcenia uroczystych powołania Obowiązkow, bez poniżenia Prerogatyw katholickiey Rzymskiey Religii, bez wywrocenia wielorakich Praw

tąż

Religię ubezpieczaiących tako niepowinienem, tak niemogę. Jezeliby ieednak żądania Ich na samey zasadzały się Sprawiedliwosci [illegible] te nietylko z Urzędu Mego Senatorskiego, lecz y z powołania mego Pasterskiego z ktorego Przykład Swiatu winienem, prowołać y utrzymywać deklaruię. Pełen miłosney nadziciey znaiący Stan y Urząd moy z przymierzonym Braci moich y oraz Synow w Chrystusie rozsądnsci że ani okazalszego z sobą ziednoczenia się, ani dokładnieyszey nad tę do publicznego Dobra powszechnosci wyciągać po mnie nie mogę. d.d.

Excerpt z Listu D. 10 Julii 1770 z Lwowa pisany

Przeciez Nas ta poczta pocieszyła w czym przestała zasmuciła Kamieniecka, doniesieniem o powietrzu w tamtey okolicy; Zeto nie jest formalne powietrze ale choroby zarazliwe, ktorym można przez przyzwoite Sposoby i ratunki zapobiezeć & remediare, i przysłane mi z Kamienca Opisanie tych chorob przez jednego tamecznego Doktora Szweda Lachert po niemiecku, przesyłam do Gabinetu dla informacii medikow Warszawskich

Onegdy nadbiegł tu od Brigadiera Kreczetnikoff Kurier z Armii; Tylko ma przez niego doniesienia że Armia pierwsza Romanzowa spędziwszy Obóz Turecki od Rybiey mogiły posunęła się za nim ku Dunajowi, i że ten Obóz Turecki stanął teraz prawie jak w Widłach między Prutem i Dunaiem, to jest w tym kącie gdzie Prut w Dunay wpada, i niedaleko tego gdzie Dunay w Czarne morze wpada

Armia była blisko tego Obozu, rozumiem że tam co nastąpić musi z tey bliskości Siebie obojga Woyska. Dla Turkow złe tam miejsce gdzie cięzka między wodami retirada

Tymczasem wtora Armia Panina już jest koło Benderu, od ktorego odsiecz albo Sułtana przez Armią Romanzowa przecięty, wkrotce i tam musi coś ważnego nastąpić

W Benderze Garnizonu z Obywatelami nie ma być nad 20m. Juz tu od kilku Dni głoszą, że z Benderu Turcy wyszli i on wcale opuścili, a Moskwa go posiadła, i z Podola to piszą y donoszą. Ale że nie z pewnych jest rąk doniesienie, potrzebuje konfirmacii

Temże Zarwei od Armii przybyły tu powiada iż Gnał Totleb
dwie znaczne bitwy Szczęśliwe Stoczył z Turkami w Armenii
że uciec musieli do Natolii do Miasta Erzerum, a które
temże Generał Totleben w Natolią obroczyć musiał. Co by
daley Czas pokaże

Jest tu Raport od niektórych że tam w Gorach na Turlią Pułkownik
Szyc, który tu Exkursią do Lwowa uczynił jest przeniesiony jest gdzie
między Górami niewzytli ...
Ludzi Jego kilkadziesiąt wrocie 40 Części Reszte zabrane, Tako
kommenderowanych tem 30 do Kalusza miasta Konfederatów mieli
niesłusznie, jednych pobili, drugich pobrali i instrukcya dana na tę
kommenderówkę mieli, a którą odebrali kommenderowanym,
którą Sam Czytałem u Brigadiera, gdzie informuje aby Spokojnie
cicho wpadli do miasta, Ekonoma wzięli i dwoch Żydów majętnych
tych (: którzy wyrażeni są po imieniu :) Prowenta wybrali, i
teraz to wszystko, oraz pieniądze Sukna Ekonomu temże i Żydów
przystawili do Obozu Konfederacki, Ale się im ta wyprawa nie
nadała gdy ich niesłusznie zabrali
Nie masz tego Dnia aby Rapporty nie były Gor ... do Bryga
diera od Kommendy Jego tam Stoiący, to o pobiciu
to opęymaniu Partiyek Konfederackich ... dziś tu przyprowadzone
walone 40 pojmanych Huzarów i Ptakerów

Propozycye od Tronu JoKrMci PoNoMo: na następuiące w Warszawie Senatus Consilium podane. 119

1mo

Gdy Pokoy doszedł y JKrólewską Mc nieodbita pociągo potrzeba oddalenia się do Państw swoich Dziedzicznych, więc lubo JKrMc ufa, że nikt się nie znaydzie, ktoby Publiczną Oyczyzny spokoyność mieszać usiłował, Oycowska iednak Jego y ustawiczna około Dobra królestwa swego troskliwość iest mu powodem do zasięgania Rady Senatu, iakby iaknayskuteczniey ugruntować wewnętrzne y zewnętrzne bezpieczeństwo.

2do

Ponieważ Ernest Biron z wzgardą Supremi Rzpltey Dominij wdziera się do Xięstw Kurlandzkiego y Semigalskiego oddanych Nayiaśnieyszemu Królewiczowi JMu Karolowi mocą konstytucyi 1736ti przez Inwestyturę onegoż y wykonana z Prawa osobiście nawet Xięstwa Przysięgi, JKrMc żąda zdania Senatu iakim sposobem

ubezpieczyc to: Feudum spokoyną onego
dla Nayiasnę. krolewicza Jmci Xcia kurlandz
possessyą, y gruntowną całość Praw Rzpltey

3tio

Nay Pan maiąc sprawiedliwe politowa
nie nad ustawicznemi Skargami Obywate
low krolestwa tego o poczynione im szko
y krzywdy wczasie Woyny przez rozne tam
Przechody y Stanowiska, Wzywa Rady Sen
iakby im pożądaną ziednać nagrodę ... T..
dzież coby czynić zeby też Woyska w kray
cum Feudo Rzpltey znayduiące się zniecz
ustąpiły.

Woyska Tureckie całym sposobem wchodzic maią w kray Moskiewski przez Polskę cale Traktem od konfederacyi podanym w Ukrainę.

Przez mieysca wolne do przechodu Jasyr nie ma bydź brany pod żadnym pretextem.

Kraie czeżeliby iakie od Moskwy odebrane były tedy Avulsa dawne do Polski, a reszta do Turek ma bydź przywrócono.

Jezeliby potrzeba wyciągała Woyska Tureckiego do kraiu Polskiego w srodek wnieść, te pod kommendą Marszałkow konfederackich zostawać maią, a wzaiem ile Polskiego Woyska wkroczy do Moskwy w kommendzie Hana zostawać powinny.

Dla Żon y Ludzi Polskich niezdatnych do Woyny chroniących się w kray Turecki wszelkie bezpieczenstwo ostrzega się.

Po ustałey Woynie w Polszcze Woyska Tureckie za pierwszym Ordynansem Marszałkow konfederackich do swego kraiu powrocic maią.

Zawezsciem konfederacyi do Polski kto się

nie

niebędzie tącył z Woyskiem auxyliarnym, ma bydz traktowany iako Nieprzyiaciel y Dobra Jego podpadać maią hostilitati.

8. Gdy przyidzie do Zakonczenia woyny, żadne Traktaty Turczyn bez Polski, a Polska bez Turczyna z żadnemi Potencyami wchodzić niebędą.

9. Ten Traktat wszyscy przybywaiący do konfederacyi za Gwarancyą krola Francuzkiego ustanowiony podpisać maią.

Poseł pełnomocny Turecki przy konfederacyi znayduie się z konsulem Francuzkim.

Symbolum Ritus Graeco Moschovitici

1mo Credo in Petrum III. Imperatorem totius Russiae

2do Et in Fridericum Filium Friderici Guilhelmi Primogenitum Regem Militem, Poetam et Philosophum.

3tio Qui conceptus est intra Strepitus Armorum.

4to Natus est ex Dorothea Hannoverana.

5to Passus penes Collinium vel Laviam Maxenum Tzschochoviam Franckofurtum Landshutiam ubi victus factus et humiliatus est.

6to Descendit Vratislaviam resurrexit et restauravit Exercitum

7mo Et Legatos misit Petersburgum simulando desiderium Pacis quam etiam obtinuit.

8vo Erexit fractum inclinato Elisabethae Capite

9no Sedet in Spiritu a dextris Imperatoris Petri unde daturus est legem Europae.

10mo Credo in Conferentiam cassatam, Veteres Senatores remotos novum Consilium constitutum ad Borussorum imitationem.

11mo Antiqua foedera rupta sistemma Imperij mutationem acquisitarum Regionum noxiam restitutionem, Extraneorum promotionem, Russorum vilipensionem

12.mo Et maximam seditionem Amen

Ernest Jan z Bozey Łaski kurlandz Inflantski Semigalski Xiąze Dobr wolnych Wartenberga Bralien y Goray etc: Dziedzic.

122

Wiadomo czyniemy iz doszła wiadomosc jako na dzien 5. ~~Marca~~ Augusta Roku nineyszego Stany kurlandzkie na Seym są konwokowane do Misawy, ize na ten Dzien nieochybnie zgromadzic się maią. Gdy zas pewni iestesmy iz ani przeciwko Nay: krolowi Jmu ani przeciwko Rzpltey Polskiey w niczym nie wykroczylismy, więc niejestesmy Intencyowani ażebysmy Prawa Naszego do Xięstwa kurlandz y Semigallu odstąpic mieli. Że zas pokazuie się iz na tym ze Seymie Stany kurlandz do iakichsis Nowosci y Obowiązkow pociągac maią dla krolewicza Jmu Polskiego karola Niechcemy zatym zaniedbywac abysmy Stanow Naszych kurlandzkich uwiadomic y przestrzec nie mieli ażeby się w żadne materye nie wdawali y obowiązywac nikomu nie dali w tym coby Prawu Naszemu Nayswiętszemu przeciwnego byc miało y aby to Sposobami naylepszemi dla nas zachowali y rezerwowali. Jako my przeciw temu wszystkiemu cokolwiek na ukrzywdzenie Nasze y Domu Naszego Xiązecego dziac by mogło Protestuiemy się, ufamy przytym y niewątpiemy bynaymniey w zachowaniu y Miłosci Prawa Stanow Naszych kurlandz: ktorych o Łaske y Miłosci Naszey upewniamy. Dan w Petersburgu d. 20 Julij 1762.

L. S.

Ernest Jan
Xiąze kurlandzki

Pewny Patryota zadaie sobie pytanie
Quid sunt modernae Reductiones Monetae?
Reductiones hujusmodi sunt Judaeorum Divitiae
Senatorum Collusio Mercatorum lucrum, Divitum
spolium Pauperum denudatio Nobilium oppressio.
Quid fiet exinde?
Quod fuit ante malum hoc fiet in post pejus.
Quis finis horum erit?
Judaei ditescent, Creditores Calvescent, Mercato-
res congregabunt Divites aliquid servabunt Pau-
peres nihil habebunt, Nobiles in miseria perma-
nebunt, verbo Polonia quae fuit quidquam ante,
vertetur in nihilum

Poniewaz u Polakow złota wolnosc nazywa się,
a zacoz Polska niema złota ale tylko srebrną
y to ledwie iaką z Miedzią Monetę.

Naypierwsza złotey Wolnosci iest Cnota
A zacoz Polska ma srebro bez Złota.

Rp. Znac ze krytyka unika Cenzury
Ze złota Szrubayca przebiia y mury
Więc Sprawiedliwosc bydzła na swiecie
bez Złota upodley zostata Monecie
Za złoty kruscec ma srebrny Miedziany
Z ktorych zelazne miec moze kaydany

x

stanie immortalis. Do tegoż centrum armata zkazuie manus J.W.
JMC Pana N. fori Compositi Marszałka, przy którey Oyczystym splen-
dorem Laurus honor Arcanum messem pomyślnego szczęścia omianie.
Nie poważyłę się ta pewnie Sybillyny tezza termario Anuncivotare, gdzie
avitum Deus nieśmiertelne Laury, Załray Triumphalne meteore swy-
tło. Idą w Poregon cum Aurea Mese złote podskarbińskie klucze,
przy zkolligowanych strzał herbownym związku, które gdy ad Cordis
penetralia otwieraią wrota, post administratum Astred gazophy-
lacium, w złote klucz ministerialne wykwitną stopniowy. Nie zos-
taie y Pisarskie Pioro przy każdym Iotu aby punkto glorii,
poniewaz Potentati Iego Maiestati, geminato splendore drzyi Zo For-
tunney mety doradnemu; którey nec metas, nec tempora ponens
Życzliwa Sędem Złotego Minerva, in termino dictionis, te Nagi-
Dry: Universalnie Konsedrnie vota, ażeby in sueis justitiae superbitis,
którym dopiero na Sędziowskich Subselliach, ratio et magna domina
mentis, munere sunt concessa Deum, na Sędziowskich y Majesta-
towych Swiatniat szallach. Dixi.

Oratio Gratulatoria Parenti e Neonatitori Nativitati

Stawam tu przed konspektem WPana Dr. powinny przy solennym
Narodzenia Syn: Pana ściele niosący pod stopy Życzliwości.
szczęśliwszey życzliwemu się zadość nie stało Serca. Nigdy
niecznego Sukcessu, powinny do twemu honorowi, nigdy pomyśl-
affekt, Jako kiedy przy Narodzeniu Paniczów, wodzie że Orator-
skie czoło lub podłey Elloquencyi innasie Laury, bo Rodzicielskie
godności salutować przystępuie. Życzę tedy aby zawsze rodzącej się
y nigdy nieustaiącey Fortuny płodziło szczęście, którego prze-
wyborna iest spektatorem Cnota. Niech że to szczęście w progach
Miłościwych Do: nie na czas, ale na potomne wieki tak się ulokuie,
aby niestateczna wyrugowało Sukcessy, a Panie sprawiło Monumentum.

Reda.

Oratio Gratulatoria Parenti Nativitatis Xti.

5ta Zakwita Liliowym kwitnieniem Kandorem Bethleemski wirydarz
kiedy Angelska flora Maryja wydaie na swiat Mistyczny Kwiat
Bostwa NN. Niedawno okropnym nieszczęsciem aquilonem Smiertelnie
na Ludzka zostawała, niedawno więdnął swiat cały pod ciężko wie=
czney zguby congelacyią Leczenia dzisieyszego zaś przymrozistey nawet
stracy, juz serca Ludzkie ozdobnieyszą kwitną wcale floresceą a=
nizeli Hesperyjska flora kwieciściey wzorem z mystyczney
cieszącey się wiosny, Jako ziemia y tymowski Kandor, w serdecznie
rozkwitać florilegia owszem te przy uprzeymey Congratulacyi
miasto słow offiarnie apprecacyi aby dzisieyszy Kwiat Nazarenski
wszelkie desideria niebieską rekreował fragrancyią a zatym
zakwitną, szczęśliwie pertolite Latoroslami tych Lilie, y gdyby na
fortunney nigdy nie zachodziło florencyi, Oratorskie natychmiast
słowa w Pestańskie zamieniam Roze, abym fortunne do Honorow
z Perseuszem Srogego Ak y dni konsygnowat Szczęśliwą Fakundią

Ale powtarzam vota przystoi reszcie,
Usta zamilkną lecz serce w Areszcie,
Milczenia kędy perory zaczyna.
Niechay Antoni z Zoną Katarzyną
Szczęśliwie Żyją
Życzę.

Oratio Salutatoria Nativitatis Xti.

6ta Niebieskiego Olimpu wielowładny Monarcha upadłą Ludzką
chcąc sublewować zgubę zniżaiąc osobę dziś z nieba na swiat pozy=
dane z swiatem zawiera foedera NN. Niewiem stało się pod wyniosłym
Tronem niedozwolonej natury Ludzkiey świat pokazać sługą aby mu
przy natalicyi Boskiey zaraz przyzwoitych zbawiennego szczę=
ścia sukcesach na serdeczney schodziło Konsolacyi, tym ci to po=
wszechnego

powszechnego Wesela applauzem, Życzliwy affekt do uprzeymey
Zniewolony kontestacyi, który te przy powinszowaniu składa
pod Stopy Pańskie wota.

Sława wszystkim pomyślnym niech da wiek Szczęśliwy
Tego życzy uprzeymie Sługa twoy Życzliwy. Dixi

Oratio Gratulatoria Synoni

Item Festivam nobis festinare in Occursum Prodigetis tui Mgster
admodum Rde Professor Dignissime. Arma Virum Canunt verum te
non Arma, sed Aromatis de Nomine tuo Simon fabricatus Mons, non desinit
decantare. Nominarem te Montem Sapientiae, et non errabo, quando-
quidem in Monte Nominis Tui suos jam fixit Sapientia pedes, ex quo
nunquam digressura, utpote Aristotelici Argumenti filo, huic monti
alligata. Nominarem etiam te montem Virtutis Verum et hic procul
dubium, quia in Nominis Tui Monte Virtutum rosae, velut in roseto efflo-
rescunt. Dicerem te Caucasum verum tua Clementia Suus in omnes
Amor dicere non permittit. Verius dicam te nominando Montem Pieridum
ex quo suadente Exordia, Cultasque non pridem decantavere odas. Tu etiam-
num Apollinis Mons Sacer velut Parnassus extitisti. Mons Libanus
semel et simul quatuor in Anno designat tempora. Notat Estivum
dum velut de estate igne divini Amoris incalescit, ver etiam designat
dum in hoc Nominis Tui Monte Candida Virtutum Lilia ceu in lilieto
suas disponunt areolas. Signat quoque Autumnum dum rigidiorem in
mores discolorum spirat Aquilonem. Hybernus Mons Tui Nominis
denotat ferias, dum Nives intaminatae Conscientiae Candore ad ornat.
Vibret fulmina Jupiter in elata super Acroceraniam, verum te
nec attinget, qui quamvis Cum Olympo, Sydera Sublimi Virtutum
apice petis, infra ipsas tamen convalles humilitate te dimittis.
Quid plus dicam de Nominis Tui Monte, Nisi hoc, quod montem Cir-
cum scribunt Atomi, te Autem nec ipsi valent circumscribere tomi.
Quapropter descendo jam de monte, et ad Pedes Apostolorum, hoc pono
depositum. Suscipe grate, quamvis animus gratis discipulis grati-
tudinis nostrae, hoc Minerval. Pectora simul et Capita tuis subster-
nimus plantis, quod ubi Calcaveris in Roses immarcescibiles Suo Profes-
sori meritissimo, Maturescent quod te in longaevum, quam precamur aetatem
Coronabunt. Dixi

Oratio Valedictoria Cuidam Amico

2da Solem te Occidentem Nostra dispexit Cohors qui mox Tulliano in:
Sidere Serenasti Nos a falso ingressu Tui Ortu, tam subito
Speraturis ex tua Mansione meridiem solationis instar absentiae
propinquas occasum. Adeoque Orbatas pupillas Amicorum tristi Nube ned:
reris obduxisti florem te si dixero ni dissimili modo; qui Vernantissimo
editu Vix desideriorum animatam exornasti Laurentiam, spolias
in ictu Oculi, Amenitate, Animos dum in Alienum transplantatur
per Absentiae Viretum, Palladium hactenus Orbasti Parnassum attamen.
quo te cunque feres Vernare memorato Josephe.
Et sic florescens Chloridis instar Iris.

Dilatatio parva periodica supra Maior Altissimarum

Tam infelices Casus minus felicem Occuparunt Orbem ut
nontantum humiliora cadere videantur, verumetiam quod altissima
hanc adversitatem experiuntur.

Carmen quare Altare est in Schola Rhetorices

Ołtarza tu szkolnego iest pamiątka owa
Ktora Ewangelij uważai nam słowa.
Iaże y Animusze byśmy żyli w zgodzie,
Z Ołtarza pociechę nauk nam w Nagrodzie.
Gdy spoirzysz na Ołtarz daruj krzywdę bratu
A tak się przypodobasz y Bogu y światu.

Descriptio Versu polonico: quod Discordia regnat in Polonia

Wielka w Oyczyźnie wszczęła się niezgoda
Z ktorey Niezmierna nam wrasta szkoda
Państwa pustoszy y mury wywraca,
Co ustawiczna dokazała praca.
W Polszcze panuiące, do wielkiey ruiny
Sarmackie często przyprowadza Syny.
Odzieraiące ony ze dostatkow y zbioru
Nawet z samego Wolności honoru.

Ktora iest droższa nad wszytkie klejnoty,
Oprocz iedyney człowieka cnoty.
Niezgoda iest to płomien rozżarzony,
Y mury twardo dobrze zaprawiony.
Y trzyma w Państwach y One pustoszy,
Zażyie kiedy kto niechciał roskoszy,
Atten Naybarziey ktoczyni niezgody,
Popadnie w ogien szukaiący wody.
Ktory ten ogien rozsiewa z wigolady,
Niech się spodziewa tey że tey że samey zdrady.
Kto zdrady knuie dłoznaić może snadnie,
Kto dołki kopie sam w owe popadnie.

Epistola Salutatoria Nicolao.

Podobna Nomenclatia Indigetis WPana ktory Victor populi wszelka nieludzkości cztwem nie przekonana, poniewaz zawsze a barziey teraz przy Nominalney iego Sollenizaty szczęśliwych w ofiarowaniu wotow przez Życzyc Sercem aby ten S. Patron wszelkie WPana Dni Dendena faventissimo kontentował eventu przytym azeby ten Tutelaris WPana Chwałę oraz y sławę rozgłosił, ktory iako znaczney z Imienia konkludis tak tego szczerze żądam azebys wyobrazeniem był sławy a teraz piszę się.

Dilatatio supra m[..]i Beneficiu ligat tenetur.

Ofita y okłonna do munificencij dobroć stania nawet przeciwne do przyiacielskiey sympatij serca, y nietak wprawdzie vis magnetica ferreum przez naturę wabi do siebie Vulcani Metallum iako złoty łask magnes żelazne pociąga Animusze; Prawda że dostateczna wpotencię ludzka łaż świętości do przysiężoney oręgłodij, aż nieprzestępny namawia affecta, lecz y sama fortitudo Martis niewłada do łazai Kitts Copij Armorum aby Animorum mentes dodochaiące zniewalita intencij, Nam plus amore qm rigore efficit. W samym nawet gwiaździstych planet rządzę gdzie munifica beneficientia wemulacyia

Jesus Maria Joseph

z samym nawet gwiazdolitego nieba mediatorem ludzka dobroć równym Certwie paragonem ten złota y Atomy powietrzne radianti stabit via; ta zaś Cordium atomos gratitudinis jubare ździga do Serca.

Epigramma de S. Aloysio Gonzaga Cui in Iuventute Mortuus

Quod primos perdreit Orbis Gonzaga sub Annos
Non est quidem mortis Culpa sed error erat
Et Simul intenera mores nam aetate Senilis
Conspicit, Annos..., mors putat esse Senem.

Moribus Annosus Gonzaga nec integer Annis
Mors errans rapuit Iuvenem nam more vetustum

Oratio De Passione Domini et Dni 1736

Auspicare Liberam vocem despoticis hactenus subjectum Sceptris mortale genus erigere in Spem meliorem aureae Libertatis, ubi Augustissimus Altissimi Filius, Regni Capessit Habenas ut e subjugo Tyrannidis, in Filios Dei asserat Libertatem. Jam prope millenos Lustra evoluta Annorum, ex quo primigenium Sceptri Regi Orbis protoplastus Regale excusserat pomum, dum pomo noxiali manum admoverat. Hinc dexteram illam, quod sceptra Orbis rotabat Ligo[n]i adoptavit, et quem Universitatis creata ut Dominum Colebat terra agricola excolebat. Ante Egyptiacam Servitutem, jam depravatae Mancipium Naturae pacifico paradisi Solio, Solo insudabat stillante vultu irrigabat; quod tamen non rosas, ut Ante Coronarias, Verum Spinas, et gravi tributato Labore, Tributos germinaret. Primus de Humo Homo, Ceu Neronianae ...ludens Tyrannidi, Matris viscera Sensit, ut, Unde nudus egressus, vide ejusdem stola innocentiae, ditatus Exuvijs, in inermis illuc reverteret. Et Mare, quod pedibus proterebat stipem rogabat ut vitam prorogaret. Universos denique ipse Capite Mortales peremit. Cum Unica Immortalitate perijt. Et ipsam miserandae indoluit Sorti quae fatorum Mortisque Mancipia emancipavit Libertati. Quaeret jam Certe sub Rege exultantes, impie destitutum Mundi Regnum: ni Caelo Lapsus Rex Saeculorum immortalis, morte rueret, Jdem Ergo et Saeculorum

Sup. Sidera

Laud et Jesu Christo

Sup Sydera, Et sub Sole Solimae hodie Rex doloris adoratur: Ut pote e propriis Crucis marice, purpuratus, Spinis Coronatus, Crucis Throno Sublimatus, Ut extorres a sui Regni filios asseret Libertati; Suomet Sanguine Bulla conventus, inter Caelum et Terram, Dolorum inter ac hominem, Subscripsit, Stabilivit. Hunc itaque Regem Doloris vestri, Auditores Humanissimi Auditores, Oculis, An [illegible] Veris Auribus, Tulliana humaniorum Suada exhibebit. hunc [illegible] Silentio adorate; eadem vos Minervam favoribus Vestris adornate.

Non Sola sub Sole Arctoo subjecta Polo Polonia Campum pandit Electoralem

Od Xiącia Hetmana WXLtt

Po przeczytanym Liście Wm Pana od pracu Tem na przod Diem Tristium przez prawdziwą moie nad Słabością Zdrowia Jego Kompassyą, które Ażeby Naywyższy Natury Ludzkiey Reparator Coś nad Nadal zwrócił ad pristinum Vigorem, Oraz Uczynił go Longaevum Super Terram, Jeżeli non Immortalem, Całym Sercem inveterato et innovato Jeu WmPana propensionis pełnym Życzę. Y zaraz Zaczynam Diem Laetorum że reassumptis Viribus deklarować mi raczysz Bytność swoią Zawsze odemnie pożądaną y Zawsze Solatia pełna w dom moy przynoszącą w którym Rekompensę Accumulet y Domowi WmPaństwa Zmartwychwstały Chrystus Sua Tripudia et Gaudia gaudijs addat, mnie Occasiones winszowania y wyznania Jemu Jestim intimiori addictione..

Uniżoniowali
[illegible]

Instatiates Jahin.

Będąc dobrze wyperswadowanym o Łaskawym ~~dobrem~~ WmPana Sercu że którzy tylko kotwicę recurrunt ad Czarnkowskiey Grozyzności tym beneficium Clementiae w Zieli non Dedignaris w to ufając y da smiele insto za

x.x.

JPN. Ktory ~~Zostawuiąc w Jego Respektem~~

promocyi ~~chcę być Saffaltus~~ który post Recentissima

Fata JPN. aspirat ad Munus N. chcę

mu przez wielką [Skutkiem] promocyą y kradzt u Dworu

podpisany konsens na pomienione N. a tak

gdy Saffaltus validis Jego Patrocinijs będzie

Voti Sui Rendery z Compos z godnieyszym

stanie ad Nutus WmPana tak że gdy

nesteriter prozby moiey odbiorę ewentum.

Zalecam ten nadal Obowiązek [że] ~~do odsłu~~

~~żenia~~ ti quos vocabor ad Usus dosłużenia

niedowtaczney dstarcy Ochoty Zostaięc z nd

sinenti Veneratione.

Respon. Dni

Gdy Przy Universalnym Resurgentis Dni Tryumphie

cały Świat Chrześciański effunditur in applausus et Con

gratulationes y Ja Zamilczeć niemogę tey wrodzoney

flagrosj Ku Osobie WmPana propensyi y nie wyrazić

veros Serca Sensus y tey Apprehatyi Żeby WmPan

Victor Fatorum Jako wszelkie przeciwne Zwycięży

wszy Infortunia dat widzieć Occumbentes adversos,

resurgentes Prosperos przyiąć naylepszym y Naycer

stwieyszym Zdrowiu, ad multos Annos; Successus; Vette.

Wyrażenie Dowodow Nayiaśnieyszey Imperatorowey Rossyiskiey Katarzyny II. w Kurlandzkim Interessie

Wstępuiąc na Tron Nayiaśnieysza Imperatorowa Jeymć nayistotnieyszemi dowodami chęci swoich do zachowania przyiaznego Sąsiedztwa z Krolem Imcią y Rzpltą Polską była sądziła wracać wolność Tym, za ktoremi się oto Krol y Senat tylekroć y tak usilnie u Imperatorowey Elżbiety interessowały.

Z tych to względow Imperatorowa Jeymć uwolniła Xcia Ernesta Jana Kurlandzkiego y oraz wstawiła się za Nim u Nayiaśn. Krola Imci Polskiego, aby przerzeczonego Xcia przywrocić raczył do Lenna Jego y oddać mu Dobra, ktorych część sam był wykupił, a część mu była od Sławney Pamięci Imperatorowey Anny ustąpiona.

Im bardziey ta Rekwizycya gruntowała się na Prawie y Słuszności, tym mniey spodziewała się Imperatorowa Jeymć y spodziewać się mogła, aby podpadać miała takiey Explikacyi :/: według Responsu Krolewskiego de d. 3. 7bris Roku przeszłego :/ iakoby Imperatorowa Jeymć wkraczała w Prawa Supremi Dominii Krola y Rzpltey.

Ale iak wkraczanie takowe zadawać Temu, ktory w zachodzącym Interessie udaie się własnie ad Supremum Dominium! y iak można tak nieprzyiaźnie tłomaczyć tak sprawiedliwą Rossyi Rekwizycyą

Każdemu wiadoma Konstytucya 1736 Communi Consensu wszech Stanow Rzpltey postanowiła; Iż po wygasłey Kettlerowskiey Familiy Feudum Kurlandzkie miało bydź konferowane nowemu Xiążęciu na Niego y Potomkow Jego Męzkich, mediante Diplomate usitato, po umowionych kondycyach nadanego Feudi. Co wszystko też według pomienioney Konstytucyi tak wykonane było. Xiąże Ernest Jan odebrał Krolewskie Diploma, Kommissarze od Rzpltey mianowani umowili się z nim o kondycyach Feudi, Inwestytowany był podług zwyczaiu y Diploma Investitura było solennie expedyowane pod obiema Pieczęciami Koronną y Litewską z obietnicą nowemu Feudataryuszowi iż go Rzplta y Potomkow Jego w Xięstwach Kurlandzkim y Semigalii przeciwko każdemu bronić y zastawiać będzie, przez co tenże Xiąże na siebie y Męzkich Potomkow swoich nabył do tych Xięstw zupełne y niewątpliwe Prawo.

A kiedy żaden Feudataryusz nie popełniwszy Criminis Feloniae nie może bydź słusznie wyzuty z swego Feudum legalnie nabytego, iakimże Prawem może bydź pozbawiony Xiąże Ernest Jan obnażony z swoich Xięstw bez sprawy, bez sądu, bez winy, przeciw Krolowi y Rzpltey.

Jeżeli w tym czasie gdy mu te Xięstwa odbierać umyślono znaydowały się Racye Status trzymać go od nich oddalonym są tym ważnieysze teraz przywrocenia mu onych gdyż reddere unicuique suum, iest ze wszystkich naypierwsze y naycelnieysze Prawo

Jako zaś Juris Naturæ et bonæ vicinitatis iest wspie-
rać y zastaniać przyciśnionych Sąsiadow przeciw
niesprawiedliwey mocy, Jeymść Imperatorowa przy-
zwoiće utrzymuie Xcia y Stany Kurlandzkie przy
Ich Prawach Przywileiach y Prerogatywach.
Wiadomo iest Imperatorowey Jeymśći że Xięstwa Kur-
landyi y Semigallii są to Feudum całey Rzpltey,
a nie ledynie Tronu Polskiego, Secundum Tenorem
Diplomatis Inkorporacyi 1569 y konstytucyi za
zgodą Trzech Stanow Rzpltey in Aº 1736 zaszłey.
Więc Imperatorowa Jeymść niechce y niemoże nigdy zezwolić
aby to co iest przez całą Rzpltę ustanowione, było przez
część teyże Rzpltey wywroconym, ani aby przynależące
całości Rzpltey Prawa były złamane.
Nietylko tedy Imperatorowa Jeymść niewtrąca w Prawa
Rzpltey, lecz uznaiąc y przyznaiąc doskonałe Supre-
mum Dominium Rzpltey nad Xięstwami Kurlandyi
y Semigallii mocno y stale iest resolwowana utrzy-
mać ie w dependencyi Ich Feudalney od Rzpltey
Polskiey y nie uznać, y uznawać nikogo niebędzie
nigdy innego za Prawego Xcia Kurlandyi, iako Xcia
Ernesta Jana Prawnie Inwestyowanego za dowole-
niem całey Rzpltey.
Jeymść Imperatorowa czyniąc zadosyć Sprawiedliwości
y dobrego Sąsiedztwa obowiązkom, idzie oraz za kon-
stytucyami, y Prawem całey Rzpltey y za przykła-
dem wszystkich Potencyi Europeyskich, ktore na
Fundamencie tey konstytucyi uznały Ernesta
Jana za Prawego Xcia Kurlandzkiego.

1696
67

1763

42

Kopia Listu do J.O. X. Jeymci Wdzney ~~Bełzkiey~~ Bracławskiey,
Z Daty 25 Januarji pisanego.

131

Jako mam honor zawsze odbieraé Respons od JO. WaszMci Dobr. tak gdybym miał zręczność komunikacyi moiey korrespondencyi z JW Jg. Kraycżym Dobr. w znoszeniu się o własne tego Pana Interessa, y iakie choć rzadko odbieram Responsa, znalazłbym większe jeszcze względy y rozważania w Wielkim Zdaniu JO. WaszMci Dobrodzieia.
Tabelli Jntrat Dereczyńskich y Starostwa Pińskiego nie posyłam nie wiedząc dostatecznie bez Kommisarza o Wielkości onych, ale niespuszczaiąc się nawet, które na utrzymanie Garderoby, Kass, Lenungow, Liberiy ledwie mogłyby wystarczyć, są inne sposoby przezemnie podane, lecz approbaty nienayduiące, które zniosłyby w tym Roku część Kapitałow znaczną y Prowizyie uspokoiłyby? Jak że mam bydź użyteczny Plenipotent Aktorowi, kiedy wszystkie sposoby są mi odięte, Jedne wyraźnym zabronieniem, drugie nie otwartą Rezolucyą, a tu nadchodzą termina, przykrzących się kredytorow iuż wcześnie Kapitały, grożących konwikcyią, y wdzieraniem się w Substancyią. Radbym abyś JO. WaszMc Dobr. za zbliżeniem się ku Litwie z przykładnego przywiązania swego iako dla godnego Brata

Brata, pozwolita gdzie Czasu kilkudniowego, na roztrząśnienie wszystkich Interessow y Sytuacyi JW JP Kraycżego, które nayprzyzwoiciey y naypodobniey Wćmć wyperswadowałbyś chyba życzliwsze o sobie y o Substancyi swojey dbanie, iże gdy naydujące się Sposoby widome, nieodwłoczney Rezolucyi y Exekucyi potrzebujące, byłyby argumentem wszelkie zaniedbania przemagającym; Chciałem y chcę prawdziwie z Zaszczepionego dawno przywiązania przez antecessorow m[...] ich we mnie dla wszelkiego Imienia a w partykularno[...] dla osoby JW Pana Kraycżego dopomodz, jże Sił dostarc[...] Panu temu, lecz w tym razie nie widzę się bydź zdatnym, c[...] ciaż przez czas niemały byłem w Szkole podobnych Obrotow[...] Nie przestanę nigdy jednak z nieodmienney życzliwości ch[...] bydź Użytecżnym podług możności, y dbającym o nayu[...] ściże uszczęśliwienie JW JP Kraycżego, jako równie z nay[...] silnieysza attencyą na zawołanie, y z nieskończonym Respektem piszę się

132

Jaśnie Wielmożni, Wielmożni. M: W: M: Panowie y Dobrodzieje

Tak wiele przeszłowiecznych zdarzeń wiadomością, a obecnym teraznieyszych czasow doswiadczeniem, nau=czem, zupełnie przekonanymi zostać powinnismy.

Iż naymocnieysze gorliwości, silnieyszym odsiebie przeiw=nosciom, odporu dać niezdołaią.

Nayżywsze powszechnego Dobra zamiary, podczas niechętnych Okolicznosci, bez użyteczne słabieią.

I nayzbawiennieysze Intencye, koniecznie sprzecznym przez ie=dom, y czas, y pożytek odtąpić muszą.

Słowem. przeznaczone mocnieyszey potrzebie ruiny, nayżywie=szy wczynek nie potrafi przemyśl.

Jest tego wszytkiego, prawdziwym Seym niedawno odeszły=Obrazem.

Gdzie Oycowska N: P: o dobro powszechne troskliwosć, Celem=Kraiowey Jedynie szczęśliwości, nieodbitey potrzebie, — Użyteczne proponowała Konzyłu, z pomiędzy których: ot=warcie [Już natrafionych w Kraju] Żup Solnych głow=nieyszym było Artykułem.

Gdzie obodwu Narodow Kommissye Skarbowe, dokładne załatwi=wszy przed Stanami R. P. Rachunki, Prawnego żądały zakwi=towania,

Gdzie Województw y Powiatów Instrukcye, Narodowego ulepszenia

Ułpnenia Postom swoim Zalecaiące Stavannosci, czeliaty czasu, Kolei, y Skutkow

Gdzie tylu Obywatelow, Prywatne Zanosic spodziewałosie Prozby.

Gdzie nakoniec, Powszechnosc, Juz do Upadku nagiętey Sytuacyi Krajowey, podzwigniemo, Podchlebne sobie gruntowała nadzieję.

Tam atoli postępek Kapituły Krakowskiey, z Obrębow Prawa wyparty, tyle dał Zamięzania powodu.

Tyle między obwinieniem y Obroną, walczących narożiem pobudził umysłow.

Tyle y Rzeczy, y Słowy, z Obu stron Zasprawiedliwionych wzmiecił sporow

Że im usilniey pobuzone pracowały Żarliwosci, tym samym rożnosci swoiey liczniejsze znaydowały przeszkod Tak dalece.

Iż przykładem Krolowskim, następnego zgorszenia, chwalebna bojącasie ostrożnosc, ocalaiąc dawone wnosci, y bezpieczęstwa Obywatelskiego Prawa, Czasu dalszym Seymowania potrzebom, Uszczerbie przymuszoną Została.

Czym Krol zmartwiony, Postowie zaktoceni, Seym zKnutrzony Powszechnosc Zażalona, Biskup nieuleczony, a Kapituła nieukarana Została.

Ytylko tyle całey wpozytku Narodowi dostałosie pociechy, że na zawsze złoczyc przyszyme.

133

Tym tedy / : day Boże więcey nigdy niedoświadczanym / wolności y powszechnemu bezpieczeństwu, bojaźnią grożącym przypadkiem, czas Uroniony; Te pięć Konstytucyi, Krajowey spokoyności, a Sąsiedzkiey dogodne potrzebie, ledwie postanowić dopuścił.

Kommissye Skarbowe, y dalsze Dykasteria bez Kwitów, Procent solny nietkniętym, y wszytkie oboyga Narodów Dezideria, bez Rezolucyi zostawiłiśmy.

Niechlubne zaprawdzie Wielkości, Dzieło nasze, spodziewanych Narodowi niezprzynosi owoców, y nic Krajowey potrzebie zdatnego niezawiera wsobie.

Lecz tym się zaszczycać może, iż nieprzynosi Tomu, mnogością Krajowych Detenrcyi napełnionego; Mieszkańca nowym podatkiem uciskaiącego; y wolności Szlacheckie zmnieyszaiącego.

Ali tym Samym, Umysł, Serce, y Oczy Obywatelskie obrażać mogącego.

Ta szczególnie / : przykrych prac naszych daremność / osładza pociecha; Że miejsca spodziewanych Narodowi Pożytków, żadna w Postaci prawa, zdrożności niezaymuie ustawa.

Przeswietny Powiecie! Mężowie cnotą, y doskonałością utalentowani! Zawsze powszechnego Oyczyzny Dobra spragnieni, a z tąd Szacunku y poważenia godni.

Wasze zaniedbać rozkazy miałbym za winę, zelżywości wartą. Pamiętni byliśmy waszego zalecenia, a pilni naszey Powinności.

Nie ubliżyliśmy / : w których można było korzystać momentu / użyteczne.

Uzyteczne dla Prowincyi Litewskiey, do Majestatu, y Sta=
now R.P. zaniesc uzalenia, Prozby, y Rekwizycye.
Wyiednalismy zatym, te Łaskawego Monarchy względy, iż
Seym następny w Grodnie złożony będzie.
Dalsze zaś prozby, od prawodawczey Zawiste determina
cyi, z Utraconym wedlug przyszłym czasem.
J.W.W.M.W.M. Panowie y Dobrodzieje!
Utracać nadzieję iest skutkiem naganney, y
pogardy warley rozpaczy.
Nigdy dzisiey zatym wątpię, aby los Oyczyzny, kiedy ko
wiek niebył w lepszym stanie.
Jest Bóg pełen miłosierdzia, żyie Król o Dobr
powszechne troskliwy, przydzie Czas więcey m
że od teraznieyszego; maiący Łagodności.
Niech tylko nastąpi, Krajowey Szczęśliwości iedn
myślne wszystkich Stanów Staranie.

134

Kopia Listu JmPana Regenta do JW JmPana Podkanclerzego W. X. Litt. z Brahynia. 1ma Maii.

Nadwątlone znacznie w tym czasie zdrowie moie gdy w takowym niepozwala profitować Charakterem używam cudzey ręki na-głębokie uwenerowanie nóg Pańskich JW. WmPana Dobr[odzieja]. Gdy wypełniam wcześniey oświadczam z Chęcią moią do służenia JW. WmPana Dobr[odzieja] w Funkcyi Poselskiey na przyszłym Sey-mie jeżeli mię pomocą Pańską do tey Funkcyi wesprzeć zechce. Miejsce nayspozobniejsze sądziłbym do zbara-nia się w Słonimie Rzeczypospolitey si videbitur JW. WmPana Dobro-dzieiów do Woli Jego Pańskiey y dalszych czekać będę rozka-zow.

W ukrzywdzeniu nie iuż moim partykularnym ale barziey Pro-wincyi W. X. Litt. które ponoszę od JX. Wołodkowicza -Biskupa Włodzimierskiego Koadiutora Metropolii Kijowskiey przez zabranie gwałtowne od Dobr moich Litewskich z Re-spektu JW. WmPana Dobr[odzieja] Słudze swemu darowanych Jotezo [?] y Sawicze nazwanych znaczney części Gruntów y przez te Pogroźki które nulla reverentia Legis et Maiestatis w Li-ście swoim recenter do mnie pisanym wyraził iż każe mi-violenter odebrać Włość zdawna do Prowincyi W. X. Litt. nale-żącą Podatki na Woysko Rzpltey do Litt. [?] Rzeczy o-płacaiącą

Tonę do Dobr Metropolitanskich do Korony Inkorporowaic, Szukam
dla siebie Przetelnioratney Łaski JWWmćPa Dobrodzieja uniżenie
upraszaiąc azebys Ministerialis sua perspedione et anthori-
tate raczył minantia avertere mala. Nadyżał się JX.
Proboszcz kilka razy po kilkaset Kozakow armata ma-
nu na tęż Wioskę, Poddanych moich bic rabowac zboża ony
tratowac y kilkadziesiąt koni zabrac kazał o co gdym requi-
rowal Satisfakcyi, odpisał azebym y do Wioski moiey nie
interessowal sie, ale oney dobrowolnie mu ustąpił ieze-
li pragnę mieć pokoy. Tę krzywdę moię przedłożywszy
JWWmćPa Dobrodzieja qua Custodi et Conditori Legum usilnie supp-
likowac azebys mię wielowładną Powagą swoią zasłonic
raczył od przedsiewziętego umysłu JX. Proboszcza pro-
uczynienie mu Listowney remonstracyi, o przestanie którey
rzecz moie uniżenie upraszam, że to Publicum tangit y że
Dziedzictwo tych Dobr do Samego JWWmćPa Dobrodzieja należy
a Ja tylko doczesny onych iestem Possessor bo inaczey
bylbym przymuszony opponowac się przy prawie y stu-
szkoszi tristia Bella expediti z Jnszy; Jezeli wzdau
Jego erit gwałtem ze tą Wioską do Prowincyi X. Litt.
nieszczęśnie zabran

Lubo tego nigdy niedowiedzie bo z Uzichow iest attinens Dziowskie
Drzewiez privata authoritate odbierac Ily wszelako nie na-
leży ale Decisioni Rzpltey lub proprij Fori zostawić po-
winien nieczyniąc Granicom W. X. Litt. krzywdy y kro-
tecyi; Oddaię te Vulnera moie in Sinum Łaskawej y Pro-
tekcyi JW. WM. Dobr. a Sam z upadnieniem do nog
Panskich piszę się Wiecznie.

X

136

Kopia Listu JW Jm Pana Tyzenhauza Pisarza W W X Litto
pisany D. 24 Januar 1764 z Wilna

Wielmożny Mnie Wielce Moy Mći Dobrodzieju

WMć Pan Dobr mnie się o Swoych Listach pytasz, a Ja Odpowiedziawszy na to
że dwa miałem, śmiem spytać się Wzaiemnie, gdzie się moy List pas na O=
by dwa Listy iusz od dziesiątka niedziel posłany zadziałt. y teraz na
List odebrany rzucam respons w Wilnie, który albo odbierze przybyły Jm
Xiądz Jankowski Prokurator, albo na Poczcie oddany będzie gdyśli kiego
przybycie zadłuży. Respektem Summy WMć Pana Dobr należącey
dałe rezolucyą iż ja WPan Dobr Odebrałeś od Jm Pana Kraycego który
gdy raz dał in Scripto rezolucyą że ią zamnie przeymuie WPD. ~~akceptowac~~
niemiał Prawa odmieniać tey Woli, którey WPD: akceptować niepowinien
byłeś y niemogłeś jle żem ja przybliżaiąc rezolucyą y iego Oblig okupiłem
nietomiąc Słowa przyrzeczonego. Piszesz WPD. że się Jm P. Krayczy
Urazi[ł] rzem do Dereczyna nieprzybył, trudno mi było chcieć Wypełnić
kiedy Interessa niepozwoliły, Czyż to racya do odmienienia Słowa
ile mnie który przez Sąd Litwa bez Prowizyi Kapitału czekałem y nie
szedłem przykładem praktykowanego na sobie od kredytora Urzy=
krzenia. Jeśli Jm P Krayczy rachunku zemną żądał trzeba było O=
blig moy wziąć do Siebie dla bespieczeństwa lub Go przyaresztować
u WMć Pana nieprzyiowszy na swą rezolucyą moy Oblig Odmienia
Słowo którego nie akceptować WWMć Pan Dobr, a zatym iak raz Dy=
sponowałem się Summy od Jm P Kraycego Litgo mnie należącą Wy=
płaciesz WPD: tak iesli on Wypłacił a WPD: Puskawie zemnie Fr=
tuie, Cedał to amicitie jego, kiedyś się to zwłeką to musi zamnie Wzy
PD: JW Jm P Krayczy oddać do którego do którego napiszę może
y Sam wkrótce bez się Obacze. Polecam Mię jednostayney

Łasce na ktorą w kozdych Okazyach przywiązany Żądam Dł
sługiwać się Zycię Wuniżoney Zostaiąc Submissyi

WWJmć Pana Dobro
Sczerze Zyczliwy
y Nayniższy
Sługa

a. Tyzenhawz
P. W. W. X. Ltt.
mp

Excerpt z Listu pewnego.

JW JmPana Podkanclerzego Litt[o] lubo Sobie Dwor vendicat ze zazdaniem umysł. ducetur, iednak dawna mizzineta in Familia powstatosci, gdyz u Siebie bywali Xże JM Kanclerz z Podkanclerzym, Xże zas Hetman fertur że nalwotszym pocieszie oddaiąc Wizytę Panu domu wspaniałego y ozdobnego, Białystok mijać będzie dla rospoczętey sprawy rozwodowey Syna swego z Siestrzenicą Hetmańską. Reliqua ktore Oculis niesą comperta domyslaniem się Venturi sądzić można, bona aut mala do ustnego zachowuię rezonowania.

W układami Seymikow Deputackich propozycye ktore Xcia Hetmanowi każe in re czynił zdaje się Unius z Xciem Kanclerzem Sensus et Labij; a lubo niemozna haec arcana przeniknąć, et decisive opinari, iednakże mozna wziąć konsequencią, że iako JmPanu Podkanclerzemu naturalnie musi się podobać ta u Dworu Jego preferencya, tak coraz barziey diffidencya Jego z Xciem Kanclerzem rosić będzie, y zupełnie zczasem maturescet, ile gdy JmPan Podkanclerzy iako ma pogodny czas independenter od Xcia Kanclerza swich Przyiacioł promowować będzie. etc.

138
136

Kopia Listu Imp. Witta Kommendanta Kamienieckiego D. 4. 7bris 1770. z Tatarzyska do Starosty Lwowskiego pisanego

Juz tez Bogu dzięka w troskach moich odetchnąć mi przychodzi, cokolwiek kiedy się zdaie, że Regimenta w polu Obozuiące, ubespieczaią się od zarazy, od Dziesięciu Dni, wszyscy są zdrowi, oprocz w Regimencie Krolowey, Dragonij ieden Kapral tylko chory, Ktory, z dra gonem przez swawolę niegodziwą, wlazł do Domu zarażonego na Karwaszarach y tam sobie z drugim smierc zdobył, przeto, z temiz za front cała Kompania odłączona. Kiedy zas traciłem nadzieię o przybyciu prędkim Doktora do Nas biazn moie o Wszystkich przymusiła udać się do Generał Sztabo Chirurga, przy Generalnym Lazarecie Rossyiskim będącego; Ktory, iako Praktyk swieży z Swoich, tak, aby dał radę, y Nam wspoł Sąsiedzkim Paroxyzmie. Tenże przecież był tak grzeczny, iz Regimens Felczerowi oddzielnie postawionym, dał ustną, y na pismie Informacyą, iak z cho remi zaraźliwemi obchodzić się, y od Zarazy dalszey ubespieczać: Zaraz tedy na iednym Konsztabli dwie dymnice ma iącym uczyniliśmy probę, że po użyciu Womitoryach raz po raz danych, Dymnice się rozeszły y Człowiek iuz zdrow zupełnie od dni Osmiu tęże Samey Experyencyi używamy na Kapralu wyżey wyrażonym.

Obrachowałem się zatym ze Wszystkiemi Regimentami od Daty wyiscia w pole wiele pomarło ludzi? Więc liczba onych takowa. Trzech Officyerow, 5. Unter Officyerow. 2. Felczerow. 2. Oboistow. 1. Tajfer. 7. Kanonierow. 14. Siemejnow. Szesc Kobiet, 3. Chłopcow, 3. Dziewczęta 5. Dzieci w Fortecy pozostałych: zmarło 3. Unter Officyerow 10. Siemejnow y Kil kunastu na rozne Chorby leżą, a Ktorzy się wychorowali Kwarantannę wysiaduią.

W Mieście Kamieńcu nieustannie Chorba grassuie, gdyż iuz około 600 Ludzi wymarło, więc tedy iuz Pan Bog raczył Regimenta ocalić. Przykładam teraz możnego Starania, ażeby Miastu dać pomoc, y Dziś rzpierszchniony Ma gistrat zgromadziłem do Siebie, aby Nędznym Ludziom czynili Ratunek, y wyglądam przybycia z Iastowca Dokto ra; Aby zasięgnąć rady y Pomocy w Okolicznościach, ktorych powierzyć niemogłem zagranicznemu.

W Chocimiu od dwoch tygodni mam Wiadomość ze Choroby ustaią y mnie tez cieszy nadzieia iż tak w Regi mentach wiele wychorowało się, znakiem tedy to iest, że rzeysza teraz zaraza niż zwykła bywać.

Na dniu onegdayszym kilkudziesiąt Turkow znacznieyszych zwielkiemi wygodami ku Kijowu prowadzono y dziś, lub iutro Generał Zamelyn, Ktory od Kilku dni przeszedłszy przez Dniestr stoiąc przeciw Chocimia 1300 Turkow, 30. Kobiet z 110. Armatami wostatniey Potyczcę od Dunaju zdobytemi ku Kijowu prowadzić ma.

31. Augusti od Granic Wołoskich

Według Listow od Dunaju nadeszłych strata Turkow z połopionemi, Zabitemi y w niewolą zabranemi wynosi na 24000. ludzi, Znaki zwycięzkie w tey Batalij zabrane rozwożono po Mieście w Petersburgu.

Dotąd ieszcze niemamy Wiadomości, ieżeli Tatarowie Ktorzy prosili się iść do Swego Kraju poddali się? iako te go po Nich Generał Romantzow wymagał.

Generałowi Totlebenowi przy Georgij dobrze się powodzi; Kuryer iego tu przybyły doniosł iż wziął Turkom 3. Fortece. A teraz głoszą: że iuz całą podbił Georgią, Ktora przysięgę Wierności dla Imperatorowey wykonać mia ła. Mowią także iż Pan Zagrikow ; ktory był posłany do Georgij dla Obserwowania Generała Totlebena z Wielo Offtcyerami Swemi przystał do Turkow.

Głoszą także że Vice Admirał Elfinsten skarłszy się z Naywiększym Okrętem Tureckim z intencyą onego zapalenia, Sam nieszczęśliwie został prochem wysadzony, ta wieść Konfirmacyi potrzebuie.

Ze Lwowa 12. 7bris

Ostatnie iest od Granicy doniesienie ze Xiąże Repnin Kiliją Miasto odebrał y posiadł, 60. sztuk Armat tam zastał y iakis Garnizon.

Bender ieszcze w Bombardowaniu Oczakow mabydz od Xcia Prozorowskiego blokowany. Armia Roman zowa rozłożona po Wsiach nad Dunajem, Ktora ma Kommunikacyą wszelką z Armią Panina przez wsta wionych Ludzi.

Z Krakowa 8. 7bris. Powrocił tu Imp. Iordan Generał wraz z Offtcyerami z Obozu Konfederackiego zołnierzy pozbywszy y iednego Officyera.

Woyska Obydwa, Polskie y Rossyiskie za Pinczowem w bliskości są Siebie, o Akcyi ieszcze niesłychać. Ce sarscy w Starym Sądcu rozmiary pola czynią, rugowawszy z Nowociny Kommendę Konfederacką na

Werbunku tam będące Rekrutow niemaiących do Woyska Ochoty uwolnili, chcących zas zostawili. Pr... byty zsamtąd tak powiedział. Drewicza Putawski wyzywał do batalij, ale iak się dowiedział iż się łączy z Inszemi Kommendami iednego Dnia upadł Siedm mil pod Chęciny, Drewicz za nim tropi.

z Warszawy D. 17. Septemb. 1770.

Z Wiednia donoszą iż w Konstantynopolu Pospolstwo Tureckie zbuntowawszy się, naszło zbroyn... ręką na Pałac Posła Francuzkiego y onego z Całą Familią wyrznęło. Taz kupa Buntownicza niemo... ta Posłow, Angielskiego Pruskiego y Weneckiego, naszła na ich rezydencye, chcąc y z niemi toz sa... uczynić lecz wszyscy 3. niebyli znalezieni. Co się zas z ich Domowemi Sprzętami stało niewiadom... Ta wiadomość zdaie się bydz pewna gdy iest y Listami z Włoch Wgo z Tryiestu tu pisanemi potwi... dzona.

Kopia listu pewnego.

Już w ostatnim liście o zarazie kraju wschodniego wszczynającey krótko namieniłem, teraz zaś dostatecznie onę opisać poważam się. Nayprzód Felczer imieniem Witaszky z Łakazerą, z obarzrządzenia Królewskiego wysłani, aby własnoocznie choroby dowiedzieli, którzy tak piszą z Lwowa (słowa albowiem onych istotne są) trzech Felczerów z samego Miasta Lwowa do Złotkwi wysłani odwiedzić chorych tam zostających, o onych zaświadczają: iż na początku choroby zimno nieznośne, z naieżeniem włosów, y z gorącością, z umrzeniem pomiernym następujące, toż drugiego dnia nabrzękłość paznokci, pachy a czasem zębów kątnych, trwa przez drugi, y trzeci dzień, czwartego dnia choroby czernieie przy śmierci, to iest wyświadczenie tych trzech z wyż pomienionych Felczerów, albowiem z Lwowa do Warszawy nadeszła tu wiadomość że Witaszki y Łakaza wyiachali do Złotkwi na dostateczniejsze rozstrzygnienie tey choroby.

Powtóre Hampel y Gibis w towarzystwie K. Symonem posłani do Baru y Bardyczewa, aby wyżywienie dla woyska obmyślili, słysząc jeszcze w drodze o wszczętym powietrzu, by iednak niebyli oskarżeni, przykładali swego starania bez żadnego pożytku, udali się do Miasta Zasławia nazwanego, y tam prosząc o schronienie się w domu wolnym od tey choroby, ieden im naznaczony od Miasta oddalony, gdzie gdy wchodzili, postrzegli na kształt processyi z Miasta wychodzącey, która wiała umarłych do pogrzebu dwudziestu, albo więcey razem prowadziła. Sam Hampel od przechodzącey gromady, chociaż był daleko, tak iednak został zarażony, że natychmiast padł na ziemię womity nieznośne cierpiąc nadpodziew, które to torsye trwały przez kilka godzin, a gdy go pokrapiali zimną wodą, y niektórych lekarstw których z sobą przywiózł użył, do pierwszego zdrowia przyszedł,

widząc zaś

widzęc zaś zewsząd niebespieczeństwo zdrowia swego mieczkiem ratować się, dostawszy koni wiele mogł, y już jest teraz w Warszawie, gdyż do piszę, to wszystko od niego mam.

O umarłych Chrześcianach powietrzem zarażonych dostatecznie nadmieniłem, już teraz o Turkach na woynie poległych nic co więcey opisać przed się biorę. Tędy przebiegł Kuryer donieśieniem, iż imieniem Wilz, albo Wilk niegdyś Sekretarz Xiążęcia Repnina, a potym Imperatorowey całey Rossyi officyalista, uzbroiony wielu Kozakami, Tatarami, Stylionamy, y innemi znakami, które do używania y ozdobienia spaniałego zwycięstwa nad nieprzyiacielmy zgodne być się widzą, publicznie przeszedł.

Wielki Wezer z całym obozem zbity został, zostawuiąc na placu wszytkie narzędzia woienne, to jest: armat 240, woz 7000, pobitych nakilka tysięcy, y tyleż w niewolą zabranych.

Imci Pan Putawski także od Pułkownika Drewicza zbity ~~gdzie się~~ do Węgier udał sie, lecz y tam przymuszony był od samychże Austriaków, aby oręże złożył.

z Londynu 15 Maj 1770.

Zebrała się tu liczba Polaków. Prebendowski, Wielopolski, Moszczyński Mielżyński Stta Łubiatowski, X. Orłowski Piar. wiedney kompanij przyiechali, kilka tygodni w Londynie y Anglij zabawiwszy powrócą do Paryża. Chociaż krótko tu zabawić mamy, maiąc iuż iednak wiadomość uprzedzaiącą wszystkiego, cokolwiek godnego iest wiadomości w Anglij, a dobrze tu czas do widzenia tego rozrządzaiąc, spodziewamy się dość odnieść pożytku, ile wiedząc treść do wiadomości potrzebnych rzeczy. Rzecz pewna że nie bardziey zadziwiać przeieżdzaiącego ze Francyi do Anglij nie może, nic bydz większym źrzodłem uwag iak tak wielka różność. y fizyczna y Moralna między dwoma Narodami tak blisko od siebie tylko co do mieysca leżącemi, atak daleko rządem, gospodarstwem, gustem, sposobem myślenia y mówienia, mieszkaniem, pokarmem, ubiorem Zabawami, Cnotami nawet y przywarami od siebie rozniącymi się =,,= bo te są wiadome: Próżno bym chciał w szczegulności opisania tych różnic wchodzic, tym bardziey próżno bym chciał czynic iaką diwizyą między tymi dwiema Oryginałami dla resty Europy. Nie: wiem iednak czy nie odważyłbym się pomyslic. iż chciałbym Żyć w Paryżu w Anglikami, Zdaie się, że Horacius na Londyn patrzył, kiedy Rzym w trzech słowach opisywał; Fumum et opes strepitumq wszystkiego tego tu iest pełno.

Excerpt z Listu d 6. Junij 1770 z Calais pisanego.

w Anglij porządnym rozłożeniem trzytygodniowego Czasu mieszkania widzielismy wszystko co tylko było widzenia godnym. Parlament przed y w Czasie prorogacyi, Ceremoniał remonstracyi podawaney Królowi przez Lord Maira, y aldermanów, rzeczy znacznieysze w Mieście, Domy y Parki wydatnieysze w Okolicach, kurs koni, etc. rezultatow y obserwacyi paczki zebrane, w Głowach naszych pragniemy iak nayprędzey przywieść JWWmWm Dobry, U milorda Mansfelo byliśmy kilka razy, y obiad iedlismy. a la Campagne. wszędzie zachowaliśmy przestrogę daną od JWW Dd; żeby niemówic, że się krótko bawić mamy, y uznaliśmy użyteczność tey przestrogi.

z Amsterdamu 16 Czerwca 1770.

z niepomiernym ukontentowaniem po kilku tygodniowym oczekiwaniu odebraliśmy wiadomość w pomyślnym Zdrowiu y powodzeniu JWWmDd. przez dwa ostatnie listy doszłe nas w Amsterdamie; trzecie to iest z Walnych Miast które zwiedzamy,

poslednieysze od dwuch pierwszych, co do swey wielkości wspaniałości Domow y Ulic oraz rozliczności widowisk, podobnieysze iednak do Londynu, dla Wielości okrętów, Sposobu Życia kupieckiego, y niepobielanych nakoniec Domów, z tym wszystkim zdamy się że tęby teraz upatrywać można między Londynem a Amsterdamem różnicę, ktorą między znaydowano między Paryżem a Londynem. Amsterdam cały zaięty handlem, coby kto wiele od niego odwracać mogło, umyślnemi iest obostrzono ustawami: A tak mieszkańcy nie cieszą się wprawdzie, ale są Spokoynymi, w Londynie zaś ledwo iuż połowa kupczących, większa ich część żyiąca nabytkiem Dziadow rozpraszaią skarby lekko nabyte. Dziwnie nieprzyiaźni Francuzom, tym tylko są zaięci, żeby przez wyścignienie ich w Przemyśle y Rzemiosłach, tak długiego nad sobą powetować wygorowania, a to tak dalece, iż oprocz tego, że Francuzow terazniejszego Wieku mię- iuż przeszli w gruntowności robot, zaczynaią znacznie ich dochodzić w Wytworności Zwyczaiow y postępowania, w rozmaitu y w Wyszukaniu Uciech, w rozwiozłości obyczaiów, a zatym w Miłości próżnowania, y do wszelkiey Pracy niez- ności: Prawdziwie że st James Kassenhauzie bliskim Dworu takich iuż napatrzyć się można Gaszków czyli petits Maitres iakich poprzod Paryża lepszych postrzedz trudno, iednym Słowem Londyn terazniey szy. są to uciechy Paryskie całkiem do niego przeniesione, tylko na inszy kształt ulane.

Rzecz iednak dziwna, że narody, iak widzę, dopiero wtenczas wstawiac się zaczynaią, kiedy do swego iuż dążą upadku; o niczym teraz niesłychać tak iak o Londynie. wszyscy się do niego zewsząd cisną, a Paryż zgrzybiały ów według Bayki Lew leży wzgardzony. Ostatnie iuż prawie wywarł siły na Okazałości Festynu, który się roli nieszczęśliwie udał. Niepodobna iednak iak się ze siłą w Paryżu na uciechy ale próżno, Jest pono Czas wszystkiemu, wiele Cudzoziemców ieszcze przed Festynem, a po nim ich tym więcey na głowę wyiechało w Sąsiedzkim Mieście czuiąc więcey powabow; Jakoż prawdziwie i w Londynie mocno się teraz bawią, y podobno przez niejaki ieszcze Czas poszukaią. Albowiem pieniędzy dziwna iest mnogość, za nic prawie są miane Gwinei, ktore przecie więcey są warte iak #2. nam samym przez Czas bytności, tak były spowszedniały że po Angielsku nimi szypiąc ledwie śmy się dobrze od Londynu oddaliwszy postrzegli, że nas nie Flottylle Hiszpańskie, ani Minery Golkondskie, ale po wszystkich wybierane Czynsze zbogacaią, ale coż potym, kiedy iuż pozno. Uradowany WWmP Dobr, że omylki są i Towarzystki życia ludzkiego, śmiem zatym iako

Nayprobormiey upraszać, azebyś przysłaniem Weslu do Wiednia, raczył mnie
dawno potrzebuiącego suplementować. Widzieliśmy też sławne rolnictwo Angiel-
skie, ale się te kończy na doskonałym Przemyśle machin y Wyrobieniu licznych
Ogrodów, dla zabawki kosztownym Sposobem, Pola zaś zwyczaynym y powszechnie
wziętym są zarabiane sposobem, co gorsza wielka iest moc Gruntu, osobliwie koło
samego Londynu wcale leżącego odłogiem, służącego tylko na Pastwisko koniom,
które się stały iedynym prawie młodzieży Angielskiey celem, żeby tylko z Czasem te
pustynie nieusprawiedliwiły tego, co Anglikom Author Geografij Czasów teraznieyj-
szych przepowiedział, ieżeli Anglia umnieyszać nieprzestanie rolników odciągaiące
ich od ~~Ale~~ Pola do Morza, tak zubożeie z Swoią żeglugą, iak zubożały przez
Góry Dyamentowe Portugalia, przez Złote y srebrne minery Hiszpania przez Ma-
nufaktury Francya. o Handlu ich zrzodle tak wielkiego ubogacenia się wszcze-
gulności dopytać się, a tym bardziey docieć iest trudno; kray mały ludny a wiele
pustyni, wszystko to wnosić każe, iż nie muszą mieć Zbywaiącego Zboża. Manu-
faktury podupadły, Coż iest iakową mnie Anglik ieden, gdym go między inne-
mi o handlu zapytał oświecił w tym odpowiedzią: Des Commissions Mr et beacoup
de Porc. Dobrze pomyśliłem sobie teraz em Zrozumiał Beacoup de Porc to znaczy
w Anglij wykarmiwszy Wieprza, płynie z nim ~~do~~ karoliny, y za połeć ~~[illegible]~~ słoniny, bie-
rze tam Wor iedwabiu, który przesyła do Polski etc. Ładuie za niego statek zbożem,
y znowu Wieprza karmić powraca, to nie zły handel. Żart na stronę, a prawdzi-
wie oprocz niepewności morza, wcale im lekko przychodzą Pieniądze.
Przewaga szali ich handlu, całe z kosztowności bardziey towaru, aniżeli z rozma-
itości y mnogości ich produktów pochodzi. Uważ JWWMD na ieden iedwabiem
lub kufrem naładowany okręt, wiele to trzeba Zboża, przecież to drobne wiią tylko
robaczki, nato zaś tyle rąk ludzkich z Zapoceniem pracuie czoło.
Oglądaliśmy raz Parki, albo wirydarze Angielskie, iest to duży kawał Łąki, ogrodzo
ny, y Drzewami z Ameryki po większey części sprowadzonemi wysadzony, ścieszki są
iedne w nim porobione, y żwirem wysypane, drugie zaś są dzikie tylko wywał-
kowane. Niektóre z nich Parków są przedzielone kanałem, w innych zaś tylko
po środku wykopana iest ryby sadzawka, bez cembrowanych kamieniem ani
drzewem brzegów; do tego w niektórych są dość ozdobne grotty. Oglądali z Nami
to wszystko Francuz Hiszpan y Żmuydzin, który równie iak y my w Londynie za
Franc Doga alias Francuza uchodził. Trzeba wiedzieć iż Londyn ma Osobliwszy
Przywiley, że mu Innego Narodu Ludzi, bez obrazy do ostatnich słów łając wolno

ale mi na myśl przychodzące potrzeby moie od dalszego widzianych rzeczy
opisania odrywaią, więc znowu Upraszam JWWMPD. o wyznaczenie cokol-
wiek pieniędzy, albowiem powracam niemal goły, dobrze że z Nosem y z Uszu-
mi, Wiadomo albowiem JWWM Panu Dobrodz. że y tego w Paryżu postradać mo-
żna.

Z Londynu 12 Junij 1770. Excerpt z Listu JP Burzyńskiego.

Dziś tydzień iakem stracił miłą kompanią JP Sekretarza WXL.o y JP Sty
Pinskiego. wyiachali oni do Hollandyi z Londynu, gdzie krotko maiąc bawić
powrocą na Wiedeń do Oyczyzny, w czem nie konsolacyi, ktorą JWWMPD.
sam wkrótce odbierzesz z JP Sty Pinskiego mam honor powinszować. Na w-
Jego. gdyby wszyscy nasi woiażowali wspołobywatele, prawoby trzeba posta-
nowić, aby każdy woiażował Polak. Przez trzy tygodnie Czasu, ktoregościtu ba-
wił, ieden tylko postrzegłem defekt bardzo wprawdzie rzadki, zbytniego
nad wiele y lata swoiego Statku y wcześney we Wszystkim doy-
rzałości.

Excerpt Listu de 14 Julij z Kamienica Podol 1770.

Po zasmuceniu ostatnią pocztą względem wieści o Powietrzu dzisieyszą nieco weselszą rzecz nowinę gdyż ile tu jest y w okolicach bieglejszych Ludzi upewniaią nas iż te choroby które w Donajowcach y innych tu mieyscach panowały lub panuią nie iest powietrze, są to po naywiększey części Gorączki które ludzi namorzyły bez naymnieyszey pomocy będących, drudzy zaś którzy się kwasami salwowali wcześnie ozdrowieli; Opisanie tych chorob przez Doktora tu będącego rodem ze Szwecyi iest posłane do decyzyi Doktorow Warszawskich ciekawi jesteśmy co na to rzeką. Forteca nasza z Fortecą Chocimską nawzaiem sobie niedowierzaią. My się od nich Kommunikacyi obawiamy a oni od nas, to naypewniey podobno iż y my zdrowi y oni zdrowi, Kommendant naszey Fortecy nie maiąc opisania dotąd chorob z Pokucia y od Sniatyna, ob omnem eventum zakazał Passow z tamtey Strony.

Kuryer, który onegday biegł od wielkiey armii od Dunaju niebył w Fortecy naszey, listy tylko które tu miał do oddania o dwie mile oddał y te obkurzano tam, ale podobno niewinnie, Ten biegł do Lwowa. Mamy przeto wiadomość iż Graff Romanzow bez żadnego odporu z obozu pod Ryboza Mobula ruszył y wszedł w klin, który iest przy złączeniu się Rzek Prutu z Dunajem, Turcy zaś którzy byli na tey

stronie, ku Czarnemu morzu udać się mieli. Iednak ieszcze Moskale mieli nadzieię Akcyi z Turkami. Z Bracławskiey czyli Bobereza głoszą, iż po cofnieniu się Turkow ku Dunaiowi Turcy Bender opuścić mieli, Toż samo y Markietan Rossyiscy z Dywizyi Panina iadący powiadać mieli. Temu iednak wiarę ieszcze przypisywać niemożna. To zaś pewna, iż Corpus Pininskie przebywszy Dniestr za Soroką Bender Fortecę z strony Jassow Kiznow obłaczało. Tenże Kuryer powiadał iż w Obozie Romanzowskim wiadomość była o dwoch akcyach wygranych przez Generała Totlebena nad Turkami, z drugiey strony Morza czarnego. Garnizon w Jassach przy Magazenie powiększony do 5 m obawiaiąc się aby z boku na niego iakie letkie woysko nieuderzyło y niespaliło. Wzięty bowiem Murza w Niewolą miał opowiadać iż Turcy w tey kampanij myślą iedynie Magazeny Moskiewskie palić psuć y tym sposobem ią przymusić do cofnienia się od Dunaju.

Woysko Moskiewskie znać że myśli tam bawić bo magazeny z Ushiatynka Stanisławowa teraz przewozić będą do Miasta Roman w Moldawij

Excerpt z Listu sub data 19 Praesentis pisanego.

Ta Moskwa która juz do Mińska wkroczyć musiała, będzie lu
zować Garnizon Słucki, y Nieswiżki, jako z samych rekrutów
złożona, a Presidia w Tymże Nieswiżu y Słucku stoiąca, y Inne
munsztrowniejsze woyska poydzie do Korpusu Generała Wey
mera, Dywizya Generała Karo, ieżeli dotąd nie stanęła w Lida
ła pewnie iak głoszą raporta, w tym miesiącu stanie, y ma być
rozdzielona na wszytkie Woiewodztwa, y Powiaty. Xże Pnę Radziwił
ma pewnie przybyć do Warszawy, y recess od Manifestu uczy
nić na Traktatowy Seym zanieszionego. Gazety pisane wiele po
myślności przypisują Konfederatom, między Innemi y to że 600
Moskwy konwoiuiącey Xcia Brunswickiego zniosła, lecz to non
verificatur, bo y Moskwa konwoiuiąca cała do Warszawy powró
ciła, y tenże spokoynie nasz kray przeiachał, y do Generał
nego woyska Moskiewskiego przyspieszył, o Artykułach z ex
pedycyi Poselstwa JW Burzyńskiego, Posła naszego w Londynie
naydujących się, cale piszą, przeciwnie iakoby iakoby Anglia
Dyssydentom Polskim chce tylko przez traktat tolerancyą uyied
nać, a Moskwa, gdyby się nieinteressowała, y ustąpiła kraiu.
Cudzoziemskie zaś twierdzą Gazety, że Dwor Angielski So=
bie mocno użalał się nad niespokoynością w Polszcze, y że =
przy Królu Dobrym nie chcą mieszkać w Jedności Kraiowey
a Jako Anglia wspuł Gwarantka Traktatu Oliwskiego nie
pragnie więcey iak Dyssydentow przy tym utrzymać trak
tacie, tak kiedy traktat nowy warszawski, co więcey przez
Gwarancyą Moskiewską przydał Dyssydentom, nie to An
glij niedolega, przeto do Sprawiedliwości ta Potencya przy

przyłączyć się pragnie, y uspokoienia wnętrznego w Naro-
dzie Polskim żąda, y Perswazye łączyć bez woyny iednak żad-
ney Obowiązuie się.

Excerpt z Listu 23 Junij pisanego.

z Rożnych wiadomosci Publicznych nic constat nam Woyska Tu-
reckie y Moskiew nie prędko ieszcze do Akcyi zeydą się
przez Dunay Rzekę, we Chrzcidlu ... archi... Bellago co raz
więcey mosko... czyni progressu. Co głosić tu zaczynaią że
za Przybyciem Woyska Moskiewskiego do Mińska, ma
się konfederacya iakaś ziawić przy Królu Jeimci, y Wol-
nosci, ktorey marszałkiem ma być teraźnieyszy wda Troc: Tur-
cy JWW Potockiego y Krasińskiego do Pamnowa Węgier pod
konwoiem dla bezpieczeństwa odesłali, bo Pospolstwo Turec-
kie sądząc być ich nieszczęscia Okazyą, odgrażać się zaczę-
ło, zaczem konfederacii przy nich będące iedni do Siedy-
miogrodu; drudzy do Domow, iak słychać powracaią, leć
w liczbie barzo wielkiey, to iest pro certo że Moskwa z Mi-
nisterium naszego coś nieiest kontenta, Króla iednak utrzy-
mać pragnie. Robotę całą pod laską Xcia Radziwiłła sta-
łą w przeszłym Seymie, niezgadniem quia rationetam
Moskwa w inne iakieś artykuły, przemienić usiłuie.

Excerpt Listu z Konstantynopola d. 19. Maÿ pisanego.

Byli my w spodziewaniu odbierać od Morei coraz pomyślnieysze wia-
domości, po mianych przed dniami Dwudziestu nowinach o przyięciu tych
2ᵐ Greków pod Patraß, tudzież że Grecy zatrwożeni tą swą klęską
zaczeli byli niektorzy uynosić się, teraz mamy iuż to ponowiona,
iż za ruszeniem się z Fortecy Modon Generała Orłow z Moskiew-
skim Korpusem złączonym z Magnotami iedni Turcy porzu-
cili Patraß na Statkach przepłyneli do Liwadyi do Lepantu
drudzy retyrowawszy się do Fortecy Napoli di Romania są for-
malnie obleżeni. Niektorzy tu mowią, iż ta Forteca odebrana
iest w ręku Moskiewskich, drudzy tę nowinę modyfikuią, twier-
dząc iż iest w mocnym obleżeniu, od dni dziewięciu iuż bom-
bardowali obleżeńcy, Miasto całe w perzynę obrocone, Pasza
Kommenderuiący w Cytadelli po razy dwa posyłał z propozycy-
ami oddania Cytadelli, byle Garnizon wyszedł z honorami y
miał Konwoy do Negrepontu, to mu było odmowiono.
Te dwie ~~[illegible]~~ nowiny nie co między sobą rożnią. Przybył tu ieden
Grek bogaty nie chcący się mięszać do tego, ktory upewnia iż wi-
dział przed dniami dziesięciu bombardowanie teyże Cytadelli.
To iest niewątpliwa, iż dwoch consecutive z tąd wysłanych
Kuryerow z ordynansami do Paszy Kommenderuiącego w Mo-
rei, wrocili się z listami, nie mogąc żadnym sposobem od-
dać temuż Paszy listow. Flotta Moskiewska pod Spiritoffem
admirałem była u Cap di Sapienza czekała na przybycie
drugiey pod Elfinstonem o ktorey iest wiadomość, iż ią wi-
dziano około Sardynii.

Część Naszey Flotty stoi pod Dardanellami, a część w naszym
ieszcze Kanale. Przypadek nowy zatrzyma dni kilkanaście
wyiście reszty Flotty. Dni temu pięć iako dwa okręty probu-
iąc się szły pod Zamek nad Morzem Cytadelny, a że nieda-
wał Salutacyi należytey Kommendantowi Cytadelli, Kommen-
dant rozkazał dać ognia, y gdy dano nieszczęsnem oba Okręty
zostały w szwanku od poniesionych razow, musiano ich wro-
cić do Arsenału Morskiego. Gdy te naprawione będą mieć będzie-
my 17. Okrętow ktore na białe morze wyidą, a 10. Galiotow
spodziewamy się wysłać na Morze Czarne.

Weryr liczy 40000 aktualnego u siebie Woyska, miał rozkaz przez Dunay koniecznie, a ieszcze 10000 Serbow mu idzie na sukurs Tatarow 50000 ma mu Han przystać. Nowiny z Azyi od Trebizondu potrzebuią Konfirmacyi ile upewniaią o zbiciu na szego Seraskiera przez Generała Tottleben, raz miało to bydz niedaleko od Trebizondu, a drugi raz pod Alksaccuz ktora Forteczka y odebrana, Seraskier z resztą w Gory Czerumskie uda się miał.

Jest tu takze wiadomość że 10000 Moreitow wybrawszy się z Morey z Officyerami Moskiewskiemi na okrętach ich puścili się do wyspy Kandyi y w porcie zwanym Stachia dobrze przyięci byli, y iuz Greky Kandyiscy do nich przystali. W Macedonyi bunt takze za nadeyściem czterech Brekow armatorow, y naniesieniem Amunicyi na nich wszczoł się ale Kommendant w Saloniki ma nadzieię, iż nie tatwo do Jego miasta wnidą Zbuntowani. Dni temu kilka za ko na przedmieściu Chrzesciańskim, gdzie się Pałacyki letnie, Pospolstwo przysedtszy do Pałacyku Ambassadora Francuskiego, rzuciło się na ten Pałacyk, Warta ktora tam stała, pobita y raniona była, ludzi pięciu służących zabito, innych ucielili, okna drzwi porybiiane. Szczęściem że sam Poseł niebył tam. Mowią iż tenze Poseł zadney nieżąda Satysfakcyi, y milczeniem to pokrywa.

Kilka dni temu iako dwoch Konfederatow Polskich Mrozowskiego y Obniskie poiechali z 15tu Czeswom, zło na podział wszystkim Konfederatom, dawszy Assekuracyą Jż to Skarb Polski wroci, m wyprawiono ich do Warny, ale wraz z Jnnemi wszystkiemi Konfederatami maią iachać do Oboza Weżyrskiego. Jmć. Łapocki niemogł z niemi iachać bo chory bardzo na Malignę.

Excerpt z Listu de dato 3. Junij z Chocimia 1770

Woysko Rossyiskie, to iest Armia Komendy grafa Romanzowa przeszło rzeki Dniestr stoi obozem niedaleko za Chocimiem ku Prutowi, bo dla wielkiego dotąd po deszczach błota, w dalszy marsz puscić się, a bez wielkiey przyczyny niechce, iak cokolwiek podeschnie, tak zaraz ruszywszy się ciągnąć ma nad Prutem nad Kisnow y zasadzać ma oblężenie Benderu, które graf Pannin z swoim Korpusem przedsię weźmie w tych dniach. Ci Generałowie teraz maią sposobnesze przez rozstawione korpusa od Soroki znosić się. O woysku Tureckim nic w tym czasie nie słychać. Nie dawnym czasem pokazało się było kilka, czyli kilkanascie tysięcy Turków z tey strony Dunaju nad Prutem koło Timarowo, ale ich zaraz Generał Stoffell attakował, uprzedził, y rozpędził, położywszy na Placu znaczną liczbę Trupa Tureckiego. Turcy iak słychać nie maią ochoty do woyny, dla tego woyska znacznego zebrać nie mogą, a do tego nie wiedzą gdzie go obrócić maią pierwey, czyli przeciw Grekom zbuntowanym, a codzień w nowych mieyscach się buntuiącym, czyli też przeciw Woysku temu Moskiewskiemu.

Statki na Dniestrze pod miasteczkiem Kalusem sporządzone przez woysko Rossyiskie, Tydzień blisko, iak ruszyły z ciężką Artylleryą, Kulami, ammunicyą y innymi do attaku potrzebnemi narzędziami pod Bender spuszczone z wodą Dniestrem. Bender z drugiey strony był ma otoczony woyskiem lądowym Rossyiskiem.

Generał Weysman który dotąd w Chocimiu komendę miał, wołkowany do wielkiego woyska obozu poszedł, zdawszy komendę Garnizonu Pułkownikowi Stahl. Generał major Mikołay Glebow na mieysce Generała Weysmana kommendę mieć ma nad Korpusem które zostanie w Chocimiu y pobliskości.

Choroby w Jassach iuż znacznie ustały, y niemasz nic niebespieczznego. y Garnizon moskiewski który był wyszedł w pole y stąd obozem w polu wraca się na kwatery do Jassow

Caschau
Z Koszyc z Węgier sub d. 21 maii. Koszyce
Przyiachała tu Xżna Lubomirska Chorążyna Koronna ledwo z Drezna
na Wiedeń iadąc, która publicznie mówiła, że się próżno szarpią
Konfederaci nie maią ani nadziei wsparcia od żadnego Dworu
Wdowa Elektorowa łudziła ich nadzieią sukcursu od Saxonij 10000
ludzi, lecz Elektor Panuiący y Ministerium jego o tym ani myśląd,
ani myśli, uważa on bowiem iż Król Pruski na to by miał zawsze
oko, a bez tego wszelkie kroki byłyby próżne. Taż Xżna jeździła
y do Preszowa toż samo im przekładała: w Pryncypałach tam
będących trwa animositas, a w innych mocno stygnie, żałuią iż
w te weszli robotę. Biskup Kamieniecki ze wszystkich ich
robót nie kontent, na boku już osiadł y cicho siedzi

Powiadaią tu iż od Granicy Tureckiey mimo Belgradu do
nas na Dobroczyn przechodziło ze sto Polaków ale naywięcey
pieszo. — — Cesarz Rzymski obieżdżaiący Prowincye Węgierskie
będzie w Mukaczowie czyli Monkatsch d. 26. przentis niedale
stąd.

Bierzyńskiego pieniądze w mieście Retayszym y innych
mieyscach reponowane Konfederaci drudzy zaaresztowali by
y nawet ieden Generał Węgierski który iest przychylny Generał
naszy był bliski do oddania tymże tych iego pieniędzy y
sprzętów, ale mu tę iego chęć z Wiednia zganiono, kazano
powtórnym rozkazem aby to wszystko było zatrzymane
do pomiarkowania w czasie, czyli to do Bierzyńskiego
czyli do kogo innego należeć ma.

Punkta od Cesarza Jmci Rzymskiego do Carowey Rossyiskiey postane.

1mo. Należałoby mi nayw̨ięcey, gdy mniey wspul Bracia moi milczą, iako Stopniem Cesarstwa Rzymskiego, Katolickiego, Chrześciańskiego zaszczyconemu, spytać się Waszey Cesarskiey Mści, iakim Prawem posiadasz Tron Rossyiski, y przywłaszczasz sobie Tytuł Carowey panuiącey, wszakże wpowszechności udzielnych Narodow, a w szczegulności Prawo Narodu Rossyiskiego zdiniy prostey chce mieć Następcow na Tron, a Wasza Cesarska Mość, Małżonką tylko będąc niegdyś miłego Małżonka swego a z Domu Holsztyńs przywłaszczyłaś sobie, Niewspominam postępkow z Mężem y Bratem, tytuł Carowy zamiast Gubernatorskie w czym się, ani cierpienie narodu, bo to z podłych Umysłow pochodzi, ani nasze dotych czas milczenie wznawia, bo Narod zbroiaźni, my zaś czekaiąc sposobności Czasu milczeliśmy dotychczas, lecz od tąd gdy o nas chodzi, proszę o wytłumaczenie się.

2do. Widząc Postępeki Państwa Rossyiskiego iż pomału rozciągaiąc obozy swoie po Szwecyi y do Polskiey wsąsiedztwie nam miłey Woyska swoie tak długo trzyma wprowadzone, ktore nieuważaiąc na Traktat Karłowicki, subtelnemi podstępkami z gwałceniem tego Wolnego Narodu, wolności rządzić się, poczęty, z kąd y na Państwo moie, niedobra wynika Konsequencya

przeto

przeto postrzegaiąc bespieczenstwa Kraiu mego y Polskiey, proszę aby Woyska nieochibnie przed doleczeniem Zimy z Granic Rossyskich wymaszerowały.

3tio. Wiadomo bydz musi Stanom Rossyiskim iż w Roku 1686 ob wiązały się, za odstąpienie Województwa Kijowskiego Smoleń Czerniechowa, y Siewierz, Narodowi Polskiemu odzyskawszy od Porty Państwa Wołoskie y Multany oddać w zamian, le gdy przez tyle przeciągu Lat, ani Naród Polski doczekac się mogł, ani my też czynności tey niedoznaiemy, y owszem znaiemy bez skutecznosci wyżey namienionego Traktatu. a zatym z powodów tak Dawney Przyiazni naszey z Narod Polskim, a mocne teraz dotrzymanie łamiących niesprawi dliwie Traktat z Uciązliwoscią, na ten Wolny Naród od sviiskiego Państwa, nie rzetelnoscią y niesprawiedliwoscią niącego, pochodzącey, y Ia Osobliwie z Osoby moiey prosz o oddanie Polszcze wyżey namienionych Województw.

4to. Niech się Stany Rossyiskie zapatrzą na Traktat Roku 1704. z Polską, przez G. P. Piotra Monarchę swego uczyniony a osądzą, iż część Inflant większa od Moskwy oddana bydz winna Polszcze, o które uiszczenie temu Traktatowi wyr znie proszę.

5to. Poniżyłaś się, W. Ce Carska Mość gdyś się w Gwarancyą nie potrzebną między Obywatelow Polskich wdała, a zwłaszcza zapomniawszy dwuch Traktatow 1710. przez Nayiaśn. Pio

drugiego

drugiego 1716. zaczynaiącego się, a 1717. liczącego się przez
Rossyiskiego Posła pełnomocnego, dotychczas w swoiey wa:
dze zostaiących, więc zachęcaiąc W. Car. Mość, proszę o od:
stąpienie szkodzącey Honorowi W. Car. Mści tey Gwarancyi.

6to. Niech za gwałtowności przez wzięcie Senatorów y Posła
Polszcze uczynionych, będzie przy powroceniu onych
nadgrodzenie. o co Upraszam.

7mo. Gdy ieszcze W. Carskiey Mści przyiazń z Krolem Prus:
kim wiecznie świeżo zawarta nie iest wiadoma, iako
od Posła W. Car. Mości iest mi doniesiono, uwiadamiam
iż zapewne w samey Istocie iest Warta, y nigdy rozer:
wana bydź nie może który Monarcha upewniam, że
rowney ze mną iest myśli w Interessach Polskich, y o to
samo upraszać będzie.

8vo. Przyłóż się W. Car. Mość z Stanami Rossyi do tego
starania, aby skutek prozba moia wzięła we Wszystkich
Punktach, bo ieżeli bezskutecznie będzie, to będę przymu:
szony uczynić, co nigdy W. Car. Mości godny mąż uczy:
nił ze mną podczas Woyny z Nayiaśnieyszą Matką moią
y z Nayiaśnieyszym Krolem Polskim, y iuż dla tych wyż wyra:
żonych nasprawiedliwszych okoliczności Generał mój
Nadosty stoi na granicy w pogotowiu, ku Obronie
Wiary S. Katolickiey Rzymskiey y Wolnego Narodu
Polskiey Nacyi

Nacyi z Wiekow żadney Potencyi a dopiero z Rossyiskiey niepodległey; Chciałbym odpoczynku po tak długiey Woynie, ale mi W. Carska Mość niepozwolisz. gdy prozby moiey nieprzyimiesz.

Kopia Listu Xiia Gallyczyna do Xiia Wołkonskiego dato=
wanego od Dniestru z pod Chocimia d. 31 Aug. 1769 z Fran=
cuskiego wytłumaczonego.

Niewątpię, że Listy moie, osobliwie ostatni, d. 21 tego Mca
Pisany doszły W.X. Mci, a teraz mam honor informować o tym
co się dotąd stało: Nowy Wezyr Mołdawskiey Basza zosta=
[...]ie z licznym Woyskiem pod Chocimem, lecz w Próżnowaniu, y
[ro]zszerza barziey swoy Obez, co daie poznać, że ieszcze ocze=
kiwa Woysk do zmocnienia się, posyła czasem po kil=
ka Partyi dla rabunku w Polskę, ale ci zawsze bywaią
zbici, y rozpędzeni. d. 25 uważano, że Nieprzyiaciel kazał
[z]nosić małe Mostki na Brzeg Dniestru, y przeprawił się
[prze]z bród blisko 10000 Kawaleryi, ale ci nie dobry los innym
Partyom dobrali, kiedy więcey Tysiąca Turków na Placu
[pol]egłych zostało. Potym zmięszeniu, myślał potym o wysta=
[w]ieniu Mostu, który dziś iest zakończony, a że Intencya iego
przez to pokazuie się weyścia do Polski, przeto zbliży=
łem się ku Rzecze, y mam umysł spotkać się, skoro się
[t]u pokaże, nie dawszy mu czasu uszykować się do Batalii.
Mam wiadomość z Bendery, że dnia 14 tego Mca Wezyr
[...]est złożony, y zaprowadzeni z swoim tłumaczem do Kon=
stantynopola, iż Liczba Woysk w tych okolicach nie wyno=
[s]i więcey nad 40000 a Armat 32 że Krasinski z kil=
kaset Konfederatami tam się też znayduie, pod Choci=
[m]em zaś iest blisko 90000 tak Turków, jako Tatarów,
pod Komendą nowego Wezyra, y nowego Seraskiera,
[...] Baszy Hana Krymskiego, y Sultana Nahayskiego,
[ma]ią oni 20 Sztuk wielkich Armat, a 240 małych

małych z Woyska Ich barzo dezertuią, a Wezyr na wzkarsi iak mię upewniaią: iść chce do Polski, choćby go to naywięcey kosztować miało.

Wiadomości z Obozu De d. 2 7bris.

Od Granicy mieyscowieyszego donieść nie można, nad to że Woyska z obu stron choć są liczne, nic więcey nie robią iak Potyczki prawie codzienne między sobą. Zapracowią twierdzą, że Most Turecki pod Braha na 8 Łodziach Turcy utrzymuią przez którem wypadaią w różney liczbie po kilka set, a czasem kilka Tysięcy, uczyniwszy Gonitwy między sobą powracaią nazad do Obozu Swego, Obozy tylko Dniestr dzieli, iednakże w brod często iadą na te Dniecy, na tamte, równe nocnym sposobem wypadaią, Szkody sobie robią, nawet do wody do Poienia Koni, broniąc sobie obiedwie Strony bespiecznego Przystępu na Attakach przeciwko Zwańcowi. Baterye Tureckie wysypane, z których do Zwańca na Woyska Partyi Rossyiskiey strzelaią.

Z Warszawy d. 18 7bris 1769

W tych Dniach nadeszły tu Listy z Podola, przez umyślnego, w których donoszą his formalibus, że słychać zapewne, iakoby Pan Podczaszy Litt. we 40 Tysięcy Turkow pod Chocimiem przeprawił się, mieysce te iest całe po niżey Dniestru, y od Woysk Rossyiskich koło 16 mil, y gdyby tak było, tyl. Moskwie Byłby wziętny z pod Zamoyścia

Z pod Zamoyscia Jmć Pan Puławski Regimentarz z Konfede=
racyą Pinską poszedł w Brzeskie Litt. wyszła wzięcia Bie-
lska, ktory nie chcąc się łączyć z tey Reyzenady od Praesens
znayduie się pod Międzyrzyczem, JPan Puławski zas będąc
prześladowany od Generała Kena po nad Brzegiem przez
Ptizanowy Stau, Czarnawczyce Kobryn poszedł w Pin=
skie, wyszła y podobno w Knyczemia w Polesie Wołyńskiego
Brzeskim będąc niezmierne nakazywał Prowianty kto-
Szły za Nim ale Moskwa w tropy dążąca napadszy
wszystko zabrała, kilkanaście czyli kilkadziesiąt Konfede-
ratow wzięła w niewolę, oprocz pobitych od Kozakow, a oso-
bliwie Chłopow przy Podwodach będących, y Przystawcow przy
nich Z JPanu Niemcewiczowi Ekonoma y dwuch Pod-
darnych Skłóte, Matuszewiczowi Ekonoma ett. dosyć że
Brzeskiego Piszą, iż codziennie Moskwa wypędzaiąc
się po kilkadziesiąt Więzniow do Brzescia przywozi,
amdem taż Sama Moskwa do Brzescia powróciła, na
Włodawę, y na Rzebiał poszła, JPan Bierzynski z Pu-
ławskim Starszym od Praesens znayduią się w Łęczye-
skim, Jn tractu tego Pisania wzchodzi się wieść iakoby od tego
JPana Bierzynskiego Ledwie nie totaliter Drewicz zwie-
ciony, bo Sam w kilkadziesiąt Koni uciekł, Grandyczow
zas Samych w Niewolą 400 miano wziąć, bydź musi
iakies podobieństwo, gdyż przed kilku ieszcze Dniami
Sama Moskwa Onego głosiła tu Przybycie.
JPana Sosnowskiego Dwa razy Puławscy nawiedzali;
znaczną ma w Sosnowicy Dobrach Jego Szkodę

Szkodę uczyniono, zato że się do Konfederacyi łączyć niechciał.

Od Pogranicza Węgierskiego Pewne certa Piszą że Cesarski Magazyn w Bielsku założony, że Kordon Woyska Cesarskiego od Węgier aż do Szląska wyciągniony, a Swoiski dalej doteąd, że tylko Przyczyny Szukać daią się, ażeby albo Konfederacya, albo Moskwa nie wpadała. Pan Starain Woda Brzezki, Pan Starosta Ziołecowski, Sapieha Krayczy Litt. w Cieszynie są. Województwa Ruskie całe konformuiąc się do Pomorskiego Konfederacyą zamyślaią uczynić, skąd ponowione rekrutowanie po Przedmieściach y Gdańszczanie pozwolili.

Kaminski Generał Moskiew z Dyczyzką Sewią iest zmiesiony od Zurków, y Sam nad Rzeką Dniestrem został na Czterech Hakach powieszony.

150

z Bardyczewa d. 10 Junij 1769

Donoszą że Haydamactwa w całey Ukrainie uskromione wcale ucichły, y że Woyska Rossyiskie około Międzyborza y Derażni obozuią.

z Kamienca d. 6 Junij donoszą że Tatarowie y Lipkowie na tę stronę przeprawiwszy się Wieś Wroblowce napadszy 30 młodych Parobkow zabrali, bydło, konie także zabrali, ale gdy się dowiedział Pasza Chocim o tey Akcyi, kazał z Konwoiem ludzi y bydła zabrane powracać.

z Podbereza d. 5 ejusdem donoszą że liczne Woyska Tureckie do Chocimia nadciągnęły y że Tatarow mnostwo w okolicy Batty gotowych do woyny obozuie.

Manifest X.cia Alexandra Gallicyna Gener. Komendanta Woysk Rossyiskich N. Impera: JMci 1769 d. 10 Maja w Obozie.

wszem wobec y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć należy. Każdy dobrze myślący Obywatel N: Rzpltey wie dokonale iż niektorzy znich niegodziwi wspoł Krajowcy według złych swoich zamysłow nadgłosili odważyli się, na ostatek udali się, y szukali pomocy sobie, u wiecznego Imienia Chrześciań. Nieprzyiaciela, ustępuiąc im zato oderwanie y ustąpienie Całey Prowincyi Rzpltey.

Naprzeciwko tego każdy Patriota iawnie widzi iż te wszelkie y istotne starania ktore Impe. Rossyiska moia Naylaskawsza Pani według swoiey y Rzpltey przyiazni naydroższy przykładai razy, aby od tey chwieiącey się, niebespieczności ią zachowai, po wydaniu odemnie przedtym a mianowicie d. 14 Marca dostatecznego Manifestu nachodzę ia za zbyteczności potwierdzai te napomnienia Polskim Obywatelom o dopomaganie czynnościom moim dla własnego ich Oyczyzny zbawienia a przydawszy tylko nay mocnieysze napomnienia przyiacielskim z niemi obchodzeniem pod moią, Kommendą, zostaiących Woysk od ktorych oni tym barziey żadnego niebespieczeństwa mieć niemogą, tu nay surowiey rozkazem przy zachowaniu Woyskowey dyscypliny płacić gotowemi pieniędzmi za wszystko czego tylko potrzeba dla woyska wyciąga

Ale widzę, y Ja z żałością iż niemała liczba JJMciow tuteyszych Kraiow od nadaremney boiazni, albo tylko według zwykłey swey woli ziedney strony porostawiawszy, Oractwo Manufaktury, Handle y mieszkania swoie rozbiegli się. z Drugiey zaś niektorzy z tych co samych ktorzy w swoich mieszkaniach pozostali się, swoim Panom pokazuią nie posłuszeństwo w należytey powinności, przyczyniaiąc Im także iako y sobie samym nay gorszą szkodę.

Więc tedy dla odwrócenia podobnych zbytecznie szerzących się nieporządków obowiązanym się być widzę y nad szkodą wszystkich w obec tuteyszych tak mieyskich Obywatelów Rolników napominać y domagać się, aby powracaiące y zostaiące każdy spokoynie w swo[ich] ich mieszkaniach naypierwey oddawali swoim Panom iak y przedtym powinne p[o]słuszeństwo y pokorę.

A przytym dokładaiące każdy starania podług swego stanu Manufaktury Rzemiosła, Han[]dle, Rolnictwa dopomagali powierzonego mnie wyskowym wystarczeniem w pokar[]mowych zapasach y drugich potrzebach rzeczy za odebraniem tegoż czasu gotowemi pieniędzmi zapłaty

Naprzeciwko tego ia z moiey strony wszystkich y każdego naymocniey upraszam y gdyby [] wszystkie spodziewanie zostaiące pod moią Kommendą Woysko podali im iakąkolwie[k] okazyą do skarg, albo obkudliwie zapłatę czynili, lub też innemi nieporządkami a naybar[d]ziey krzywdą y gwałtem, to w takich Okaziach bez wszelkiego wątpienia przychodzić do m[]nie tylko dla odebrania w krzywdzie swoiey ukontentowania ale też dla surowey kary kt[ó]rey cześpami podlegli będą. Dałt w Generalnym Obozie d. 10 Maia 1769

Xżę Alexander Gallizyn.

Kopia Listu JW Jmci Xiędza Biskupa Kamienieckiego do iednego z Mar
szałkow adreßowanego oraz do wszystkich JW Marszałkow wielko Polskiey
pisanego z Teszyna albo Cieszyna 30 mar^co 1770.

JW mę Panie marszałku Woiewodztw wielko Polskich y JWW inni marszałkowie
konsyliarze Obywatele całey Prowincyi wielko Polskiey MWWmę Panowie y Do
brodzieie.

W Pierwiastkach uwolnienia Oyczyzny z Jarzma moskiewskiego słyszeliście
JWWmę Panowie z zadumieniem o kilku odważnych mężach, ktorzy naypier
wsi pod Barem na obronę powszechną oręża dobyli, wiele Obywatelow zda
wałysię ich zamysły popędliwe y zawczesne, dla czego żądaliście z upras
gnieniem widzieć wypowiedzianą woynę między Turczynem a Moskwą
ieszcze na tym chwiałasię boiaźń y troskliwość JW mumęgo PPw przekła
daiąc rożne trudnosci negocyowania z narodem Tureckim pysznym y
zakonnym, a przeto życzyliście ażeby Francya wzięła w Protekcyę konfe
deracyę Barską, interesami Jey u Porty kierowała y pieniędzmi suplemento
wała roztropna przezorność jeszcze nowego przyczyniła żądania, aby
Dwor Wiedenski Neutralność przyjął, Krol Pruski w indyferencyi został, a Sa
ksonia pomoc y wdawaniesię przyobiecała. Kto zna zaplątanie intere
sow Europy po ostatniey woynie przyznać musi, że czegoście JWW mumę
PP. dla doskonałego stanu obrony swoiey wyglądali, Bog tylko Jeden y
Wszechmocność Jego sporządzić mogła; Cudowna opatrzność, ktorey żą
dem wszystkie żyią stworzenia, dała nam poznać widocznemi do
wodami, że czegosmy tylko żądali po niey wszystko się dopełniło, Tur
czyn woiuie y według niezawodney relacyi Xcia mar. z ust samego Xcia
Wołoskiego w niewoli u Romanzowa będącego mamy że przez zdradę
Xcia moldawskiego nieznalazszy Turcy wystarczaiących magazynow

wielka Część

wielka część powróciła nazad y nieczyniła przeszłoroczney kampanij, że Tu-
mała część tylko była, przecię przyprowadziła Woysko Rossyjskie do mizern[...]
stanu, tak dalece iż Corpus Romanzowa na 30 Tysięcy Regularnego nie[...]
Żołnierza, a na 30 Tysięcy tak Kozaków jako y Kałmuków, co wszystko Cieniem
jest przeciwko teraznieyszemu przygotowaniu Woyska Tureckiego.

Francya przyięła Posła naszego Wielhorskiego, ktoremu Tytułu Posła nieprzyznaną [...]
wszelkie prerogatywy czyniąc takie jakie y Ministrowi Rezydentowi Saskiemu [...]
a znosi się z nim o sposobach pasitkowania według listów, których kopię posył[...]
JWUmć Pu pięniądze tym czasem przez Wexel Saski posyła, y za tydzień spodz[...]
wa się ich według tychże samych listów. Dalsze zaś porozumiewania międz[...]
potencyami względem Europy interesów układają się. Wszakże teraz kuryer powró[...]
z Anglij do Warszawy z tym doniesieniem, że ani Anglia nie może się mieszać [...]
interesów Polskich ani Moskiewskich. y Moskiewskich przeciwko Turkowi wspier[...]
ponieważ rożne względy Traktatów z Potencyami zachować musi. Coż po tym
kiedy w postrzodku dzieła Boskiego w posrzodku miłosierdzia Jego nad nami y
ostatek wposrzodku rozlewającey się krwi Obywatelów Poczciwych obracą się ki[...]
ludzi, którzy pogardziwszy Cnotą potargawszy obowiązki przysięgi, zapomniawszy
o Wierze y wolności, buntują ludzi zbierają kupy, wsie Rabują Skarb pub[...]
czny odbierają niepostawiwszy na Cełu zamysłów swoich, tylko Oyczyznę
złupić, a potym uciec z pieniędzmi zagranicę niemając nic w Polszcze [...]
gdy postąpić zatowali.

Wiadomo JW Panu że Pan Bierzynski niema tylko Cztery Chałupy a przecię chce by[...]
depozytaryuszem naszych millionów, które przeszłego Roku z ubogiego ludu
wycisnął, y skarbu wybrał, które potym zagranicę wywiózł, y z których obi[...]
tnicę rabunków do tychczas wszystkich trzyma ludzi, ale pokazać nie[...]
właśnie z których by była dla ukrzywdzonych repozycyaą. Pan Dzierzan[...]
skiby w kraju ziemi niemający, Czysty awanturzysta, niewiem z jakich p[...]
padków w Rewerędzie bez Szeląga na granicę węgierską przyszedłszy
kupy zbierać zaczął, potym Województwo krakowskie odarł, na ostatek powy[...]
mo słowy.

152

z Krakowa do miasta wpadł, 18 Tysięcy Soli Beczek zmarnowawszy, kilka wsi zrabo
wawszy co raz więcey próżnych ludzi zgromadza na rabunek wybiera.
Dway Fałszywi rycerze, z których jeden żeby moskala niewidział Pocztę z Krakowa w
ciekł, a drugi z niewoli do Jesiern chodząc w Polszcze y Litwie a wszędzie rabujący pod
Białym stokiem był rozproszony. Czy powinni więcey mieć wiary y kredytu
nademnie, który smiele mowić mogę, do JWW. MM. Pw imieniem tey Opatrzności, którey sam
Cudow nad sobą doznał, bom był jey y jestem Instrumentem. Przez Bog co się dzieje
stanelismy w tey porze gdzie nam niepotrzeba tylko Cierpliwosci y Cnoty, Cierpliwosci do cze
kania Posiłkow, Cnoty zas Trwania w Sentymentach bronienia Wiary y wolnosci. Poprzysięg
gam JWW. MM. Pm że to co donoszę nie jest rzeczą wymysłną, albo bałamuctwem wszak
że wczoray dopiero posłałem Expedycyą z Paryża do Galicyi, y miałem krotkie Upewnienie
kommunikowane sobie, że będą posiłki będą wsparcia y że w krotce samemu JWW. Panu będą
posłane Pieniądze. Porta posłała już nowe Woysko do Astrachanu, pobita teraz moskwę
pod Bukarestem y niezczeka tylko trawy do marszu ku Chocimowi ponieważ żywiąc
wielbłądy y muły z magazynow swoich Prowiantowych, Woysko swoie na dalszy czas ogłodzić by
musiała. Wszystkie te apparencye przyciskać y zgromadzać będą moskwę do Kyszy ku Dnie
strowi y Kijowowi, ale że od Będeru jedna kolumna Turkow poydzie ku małey Rossyi a druga
na Wołoszczyznę dla czego spodziewać się potrzeba ewakuacyi moskwy z kraju na począ
tku maja, JWW. Cnotliwi Obywatele czyliż nato Bog będzie wyganiał moskwę z Pol
skiey żeby ją Dwoch mizernych Ludzi smieley Rabowało, czyż nato bezboznosci
stygnąc będziecie zacni mężowie, którzyście za krzywdę Boga za oppressyą kraju
do tąd męstwem zapałem z radoscią nieśli Życie na offiarę. Na tey miłości Oyczyzny
dla którey wszystko poswięcilismy y zaklinam JWW. MM. Pw JWW. Marszałkow y Konsy
liarzow, tak Woiewodztw Wielko Polskich jako też całey Prowincyi abyscie przed oczy całemu
woysku y Całemu Rycerstwu waszemu chwalebne Jch pierwsze porwanie do obrony
wiary y wolnosci postawić raczyli abyscie potym odrysowali postać Rabunkow
Zdzierstwa y krzywdy ubogiego ludu, w takiey szpetnosci jako się Bog y Cnota brzydzić
powinna, Naostatek żebyscie Jch miłoscią Boga miłoscią wiary obowiązali, abyscie
przezacne woyska wasze, pod nayposzornieyszemi pretextami zamawiać y uwodzić
niedali tym dwom Ludziom przekonanym o rabunku. o Najazdy o wypuszcze
nie Grabowskich o porozumienie się z nieprzyiacielem y rożne zdrady. Wszakże to
konfederacya Generalna examinowała przetrząsała y sądziła Ja nie mogłem tych wyrokow
być przytomnym dla słabosci moiey, Siły stargane, myśl spracowana, Życie
zgryzione,

zgryziono, wiek podeszły, uginać się musi pod naymnieyszym ciężarem słabości.
Jeżeli jednak tak daleko zdrowie zanieść mię potrafi, zechcę się zbliżyć po Swiętach na usługę
publiczne Jeneralności. Położyliśmy nadzieję wszystkie w Wszechmocności Boskiey
oświadczyliśmy zufanie nasze w Radzie y Pomocy potencyi nam sprzyjających.
proszę więc JWWWMMPPów niechceycie się troszczyć ani powątpiewać. Wiara uczy że
nas Bog nie oszuka. Co zas Potencye obiecały dotrzymać muszą, ja też z
siebie przyrzekam że Oyczyzny nie zdradzę ani JWWWMMPPów nie oszukuję.

Nieraczcie nastawiać uszow fałszywym Plotkom y opacznym relacyom na całym św
ie musi być pewne gniazdo złych Ludzi którzy gdy zdrowey rady dać n
umieją, bayki przynoszą, dyffidencyi sieją, y interessa mieszają. Pamiętayc
JWW PPowie na to że o Wiarę chodzi o S. Ołtarze, o wolności y swobody nasze,
jeśli tedy złączyć nas w jedno ogniwo szacunek Wiary Boga y Oyczyzny, niech
ze Związku naszego żadna Plotka żadna Suppozycya, żadna Emulacya albo Interes n
rozrywa. Czekaymy według listów tych co robią Turcy czekaymy powrotu Kur
ra naszego, utrzymuymy się do tego kresu jak nam napisano w Liście, po
słuchaymy co nam Potencye sprzyjające daley powiedzą, kiedy nam się ruszyć
poradzą, y co robić każą, ponieważ nasza rada krajowa tylko Swary y Bał
wania, nasze Listy niebyłyby tylko Pajęczyna gdyby niebyło przy nas Bog
Francyi, y Szabli Tureckiey a zatym na tych nam się oglądać trzeba.

Te tedy moie reflexye y prozby przełożywszy WWMMPPom zostaię z głębokim
Szacunkiem JWPana JWW Marszałków y Obywatelów Całey Prowincyi
Wielko Polskiey WWMMPP y Dobr. naynizszym Sługą

Krasiński Biskup Kamieniecki

Excerpt Punktow, co Delegacya expedyowała, y co iest poprawiono w Proiekcie Consilij per. od D. 22. do 28. Aug.

1mo. In Votis Secretis wyięto Dekreta głowne, że niebędą roztrząsane.

2do. Że Spokoyności Publiczney wzruszenie y zachodzic Prawem zakazane, maią bydz per Con. per. odwrócone y Karane.

3tio. Że Osoby Con. per. składaiące, mogą bydz Łaskami Królewskiemi et a Con: per. zależącemi obdarzani.

4to. Że zdarzoną Paritatem Elektow ad Con. per. Krol rozwiązywac będzie.

5to. Iż Marszałkow 2. to iest Marszałł. W. y Marszałł. Stanu Rycer. będą cum Votis Secretis naczyniem y Losami zawiadywac, et pluralitatem ogłaszac.

6to. Że Osoby iednego Domu, y przezwiska nie mogą się mieścic in Con. per. tylko po iednym w Senacie y między Stanem Rycer.

7mo. Żeby zasiadaiący in Con. per. nie mogli wyieżdzac za granice.

8vo. Że nie mogą zasiadaiący zdawac swych Urzędow per biennium do Seymu.

9no. Że Konsyliarze tak Senator. iako y Rycer. Stanu, nie powinni się naydowac na Seymikach

10mo. Że Kasztelani Korow. mnieysi będą porownani z Senator. innemi, y że otrzymaią Tytuł Wielmożnych.

11mo. Że nie maią mocy Prawodawczey, będą postrzegac Exekucyi Praw.

12do

12do. Assygnacye wydawać może, do Summ na nieprzewidziane Expensa zostawionych, oprocz Osob w Radzie zasiadaiących.

13tio. Że Prawa meliorować, Proiekta układać, Suppliki y Memory[ały] przyimować może, ale wszystko z Referencyą do Seymu.

14to. Posłow y Ministrow destynować może, ale z Nominacyi JK[M] y nie w Negocyacyach Seymowi zostawionych.

15to. Sprawy gardłowe y cała moc Sądowa, przy Departamencie Sprawiedliwości ma się ułożyć.

Słowem we wszystkich swych Peryodach, znacznie na inną form[ę] mniey powagi y władzy maiącą, przelewa się y przeistacza.

Excerpt z Dyaryusza, co się ułożyło na Delegacyi od D. 29. A[...] do D. 4. 9bra. 1773

1mo. Proiekt o Opiece supra minorennibus, ażeby Juryzdykcye przydawały, ułożono. 2do. Był wniesiony Proiekt, ale poszedł sub Delibera-tionem, ażeby Grody, Ziemstwa y Magistraty, Jus Gladij niem[ia]ły, y żeby Kara Smierci w pomnieyszych wykroczeniach cale była zniesiona, a tylko Fortece y Festunki, winowaycow mnieyszego [wy]-stępstwa, zabierały.

3tio. Z Proiektu Conf. per. w tym mieyscu, gdzie były wyrażone [ex]-cepcye Punktami, czego nie będzie miało w mocy Conf. per. [...] ty Peryod wymazano, a tylko ogulnie położono, iż to ma y [bę]-dzie exequować, co ma w wyraźnym powierzeniu, tego zas [ipso] facto nie ma w mocy, co w nadaniu oney, per expressum [et] specificum nie udzielono, Takoż, iż powinna będzie Conf. per. zd[a]-

wać

zdawać rationem actorum Suor. oraz że będzie in activitate poty, poki nowa Kreacya przez Seym nie nastompi Osob ad Cons. perm.

4to. Wyznaczono Subdelegacyą, seu Deputacyą do Ułożenia Projectuw Praw Kardynalnych.

5to. O Kancellarzystach, Archiwistach y Kopistach oddano rozrządzać Samey Radzie nieustt. tak co do Ich Instytucyi, iako co do ich Liczby.

6to. Podpisano Proiekt JPa Niemcewicza, ażeby Place y grunt miasta Brześcia taxą zapłacić y JPu Niemcewiczowi na Dziedzictwo oddać, co Skarb Litt. ma zastąpić. Wa[?] ary[?] miejsca[?] usiedliwie

7mo. Postanowiono, że Sekretarz Konferencyi w Departamencie Cudzm. Cons: perm. ma być dożywotni.

8vo. Zkonkludowano, iż gdy Referendarze, Pisarze y Sekretarze, Samaneczna będą Candidati nati do Secretarij Status in Cons. perm. więc za Konsyliarzow teyże Rady nieustaiącey, tylko dwoch może się mieścić.

9no. Punkt o Pensyach dla Konsyliarzow Rady nieustaiącey odłożono do uchwalenia Podatkow.

10mo. Przyięto Proiekt o dochodzeniu Seymow y że Cons. perm. dłużey w tychże samych Osobach niemoże się zawierać nad Lat 2. a iż in casu niedoyścia Seymu same nawet Udztwa y Powiaty zesławszy swych Posłow, etiam bez solennego Seymu, mogą odmienić Cons. Perm.

11mo. Nowy Sąd, który przed tym tylko podczas Seymow mogł bydź składany, rozeznawaiący y decyduiący Sprawy, Criminum Status Læsæ Mtts, perduellionis, peculatus, denegatæ Justitiæ, corrupti et corrumpentis, perjuriorum od Seymu do Seymu trwać maiący,

jest

jest przypuszczony, tylko jeszcze ten Proiekt nie ze wszystkim ukoncertowany, ale już po większey połowie ułatwiony, nad tym tylko zastanawia się, czy wszyscy Senatorowie, mają wchodzić do tego Sądu, czy tylko niektorzy wyznaczeni y nominowani.

12do. Kasztelanow mnieyszych zrownano z dalszym Senatem y dano im Tytuł Wielmożnych a Biskupom wszystkim Przewielebnych z którey okazyi Litt.ª żąda, żeby także po Powiatach swych Kasztelanow miała.

13tio. Zezwolono na zezwanie ku powrotowi naszych Posłow, czyli Ministrow u Wiedeń. Peterburg. y Berlinskiego. Dworu naydujących się.

14to. Kommunikowany Proiekt, który lubo ieszcze nieskonkludowany ale zapewne utrzyma się, a ten iest ugodliwe postanowienie Malta o Dobra Ostrogskie, którego ta iest treść; czyli Zbior. 1mo. Dobra Ostrogskie, mają bydź natury dziedziczney niewątpliwey. 2do. z trzech kroć Sto Tysięcy na Woysko Rz. P. Constit. 1766. R.u Destynowanych 120000. in rem Malty ma się dostawać. 3tio. Ta 120000. tak się dyspartymentuie, na Przeora 30000. do Kassy Maltanskiey Publiczney 30000. na 6. Kommendantow po 10000. Przeor y Kommenderowie, maią bydź rodowici Po. Prezentowanie od Krola, Jnwestytura od Mistrza W.º Maltansk. 4to. Tak Przeor, jako Kommenderowie, mogą być Żonaci. 5to. Będą mieli Rang Kapitana Okrętowego. 6to. Malta ma Kwitowac Rzplitą y Dziedzicow.

Ustanowienie Kommissyow dobrego porządku po Woje wodztwach.

Ponieważ Dobro Partykularne Obywatelow iest połączone z Interes sem publicznym toiest z pożytkiem całey Społeczności y Panowania ze wzaiemny Ich związek, iest nayprawdziwszym wymiarem uszczęśliwienia Ludzi iedno Ciało polityczne formuiących; należy więc do władzy Naywyższey we wszytkich Częściach Rządu prze strzegać naywiększego Dobra swoich Poddanych. Do ktorego Ce lu zmierzaiąc potrzebne bydz sądziemy ustanowienie w każdym Wojewodztwie z osobna Rady Ekonomiczney złożone z własnych Obywatelow, azeby Oni Rząd: iak mowią: domowy w swoim Woiewodztwie prowadząc starali się naypilniey Porządek Gene ralny od Władzy Naywyzszey Rzepltey przepisany wprowadzić utrzymować y nieprzerwanie zachowac Liczba Osob Radę Eko nomiczną składaiących y proporcyonalna dla nich nadgroda zo stawuie się do woli każdemu Woiewodztwu, ktore fundusz utrzy mania tey Juryzdykcyi obmysli: Powinności zaś tey są naste puiące.

1mo Dawać baczność na fundamencie Konstytucyi 1766 jaką Cenę Szynkuiący Trunki przedaią to iest aby dla przeciągania do siebie Ludzi y prędszego wyszynku nieznizali zbytecznie Ceny Trunkow z krzywdą y uszkodzeniem Sąsiadow swoich

2do Wagi y miary według Prawa 1764. iednakowe ustanowić y Onych fałszowanie z oszukaniem kupuiących przyzwo icie ukarać.

3tio

#

3tio Rozłożenie Woyska y lokacyą Żołnierzy bez uciemiężenia Obywatelow y Poddanych z WW. Hetmanami y Kommissarzami Woysk Oboyga Narodow ustanowic.

4to Mieć dozor o naprawie y utrzymaniu traktow Publicznych mostow czyszczenie Rzek ciągnienie Kanałow etc według przepisu Naywyższey Rzeczypltey Władzy.

5to Zaradzać o polepszeniu Rolnictwa czyniąc doswiadczenia na Gruncie niewielkim kosztem podawać sposoby, y Proiekta do pomnożenia Onegoż.

6to Proiekta do rozkrzewienia Handlu y ustanowienia Rękodzieł podług sytuacyi kraju y zręcznosci Onegoż formować y te same z czasem do exekucyi przyprowadzać

7mo Mieć doskonałą wiadomosc o Liczbie y wielosci Ludzi y Mieszkancow w rozległosci Całego Woiewodztwa y tych Tabellę rocznie dokładną do Nayważnieyszey Rady. odesłać.

8vo Kartę Geograficzną Woiewodztwa Całego z doskonałą delineacyą pozycyi mieysc y podziału Onych że iako doskonałey mieć udziałaną

9no Wprowadzic porządek utrzymania zawsze w każdym miescie y Wsi pogotowiu naczyn y narzędziow potrzebnych do gaszenia Ognia, postrzegać pilnosci y ostrożnosci Gospodarzow w tym punkcie wcześnym rozporządzeniem, często tym Pogorzeliskom y ...

kim

kim Pożarom zapobiegać.

10mo Chwytać włoczęgow po kraju y onym próznowania niedopuszczać odsyłaiąc Ich do Domow roboczych, Żebrakow zaś y Kalekow do Szpitalow Publicznych odsyłać.

11mo. Godzić y zaspakaiać lub też Prawnie roztrząsać przez Podkomorskie Urzędy kłotnie między Obywatelami z okazyi niepewnosci Granic wynikłe

12do Zatrudniać się szczegulniey nowemi Koloniami Żydow ktorych Władza Naywyższa rąk prożnuiących w kraju niecierpiąca do Rolnictwa użyć zechce.

13tio Ustanowić y opatrzyć Składy czyli Magazyny publiczne na Zboże y inne Produkta w tych mieyscach potrzebne gdzie Obywatele Podatek z Gruntu oddawać będą innatura.

14to Utrzymywać kommunikacyą nieprzerwaną y regularne czynienie Raportow o wszystkim do naywyższey Władzy Rzeczy z dokładnym opisaniem y wiadomoscią, y oney wyroki dopełniać

15to Małoletnim bez Rodzicow y Opiekunow zostaiącym, Opiekunow naznaczać, a ieżli ciż Opiekunowie z Szkodą Pupillorum Urzędu Swego nie sprawuią doglądać.

16to

16to Targom y Iarmarkom bespieczeństwo opatrywac

17mo Podzielone między siebie Parafie raz w kwartał każdą objeźdżac, tym końcem ażeby ieżeli iest co ku poprawie bądź Gospodarstwa, bądź dobrego porządku Cały Kommissyi donieść.

Przed Aktami niniejszemi Ziem. Wojtwa Krakowskiego osobiście stanąwszy JW Antoni Hrabia z Brzezia na Wodzisławie Lanckoroński Rotmistrz Chorągwi Pancer. Kawaler Ordu Stanisłta takowy manifest przez JW Wojewodę Bracławo Oyca swego podpisany y pieczęcią herbowną stwierdzony do Akt niniejszych podał w następujących słowach.

Niżej podpisany Maciey Hrabia z Brzezia na Iwance Wodzisławie y Sędziszowie Lanckoroński Woda Bracław. Kawaler Ord. Orła Białego, gdy odbieram okropną uszy y serce obywatelskie przerażaiącą wiadomość, że w tych dniach w Mieście Krakowie nadzwyczayna y dotąd nie praktykowana na Osobie JOXc Jmcy Kaietana Sołtyka Biskupa Krakow. Xcia Siewierskiego iest uczyniona gwałtowność, to iest w narodzie wolnym, na łonie swoiey Oyczyzny, w czasie pokoju, w Stolicy Królów, w własney Diecezyi, współobywatela, Senatora, Biskupa y Pasterza swego bezprawnie, nie bez publicznego zgorszenia w areszt wzięto, y w Seminarium Zamkniętym osadzono. Przez który postępek ze Senatora, Biskupa y współobywatela wolnego uciemiężono, prawa kardynalne przestąpiono, wolność, bezpieczeństwo y swobody obywatelskie pogwałcono. Przeto iako Obywatel Wtwa Krakowskiego, iako Senator praw kardynalnych strzegący w dopełnieniu obowiązków przysięgi moiey — Quidquid nocere sciero, avertam et me opponam — przeciwko tym wszystkim, którzy kolwiek do tego uczynku, bądź radą, bądź pomocą wchodzili y wypełnili, o uciemiężenie Senatora kolegi moiego, o przestępstwo Praw, o zgwałcenie wolności y bezpieczeństwa obywatelskiego manifestuię się i protestuię się, zostawuiąc drogę ale wszystkie bezprawia komukolwiek z kim y komu będzie należało czynienia. A że dla okoliczności moich w tym czasie do Akt publicznych doiechać mi przytrudno, dlatego niniejszy manifest ręką moią podpisany, daię zupełną moc y władzę Synowi moiemu do Ziemstwa lub Grodu Krakow. sposobem oblaty podać, lub inny podobny imieniem moim uczynić.

w Aktach ingrossowany = dz. 4. Marca

Dan w Mokotowskich dobrach moich dziedzicznych d. 25. Mca Lutego Roku 1782.

Kopia Listu JW Xiędza Biskupa Kamienieckiego do jednego z Marszał-
kow adressowanego, oraz do wszystkich JW Marszałkow Wielkopolskich pisa-
nego z Teszyna albo Cieszyna 30. Mar 1770.

158

JW WPanie Marszałku Województw Wielkopolskich y JW WW Pany Marszałkowie Konsyliarze Obywatele Całey Prowincyi Wielkopolskiey WWMMci Pano-
wie y Dobrodzieje

W pierwiastkach uwolnienia Oyczyzny z iarzma Moskiewskiego słyszeliście JW WW PP. z zadumieniem służbę odważnych Mężow, ktorzy naypierwszy pod Barem na obronę powszechną oręża dobyli wielu Obywatelom zda-wały się ich zamysły poszedliwe y zawczesne, dlaczego zadaliście zupraszeniem widzieć wypowiedzianą woynę między Turkiem a Moskwą, cieszyć na tym chwiałą się boiaźń y troskliwości JW WW WPP. przekładaiąc rozne trudności negocyowania z Narodem Turec-kim w pysznym y zakonnym, a przecie życzyliście azeby Francya wzię-ła w protekcyą Konfederacyą Barską Interessami Jey u Porty kiero-wała y pieniędzmi Supplementowała, roztropna przezorność Cesarzowego przyięła żądania, aby Dwor Wiedeński neutralność przyiął Krolewski w indyferencyi został, a Saxonia pomoc y podawanie się przyobiecała. Ktoż na zaplątanie Interessow Europy po Ostatniey woynie przyznać musi, że czegoście JW WW WMPP. dla doskonałego sta-nu obrony swoiey wyglądali, Bog tylko Jeden y wszechmocność Jego zjed-nać mogła, cudowna opatrzności, ktorey rządem wszystkie zjawiskom rzemia, dał nam poznać widocznemi dowodami, że czegośmy tylko żądali ponieważ wszystko się dopełniło, Turkom woinie według niezawodney relacyi zaraz z Samego Księcia Wołoskiego w niewoli u Romanzowa będą-cego mamy że przez Zdradę Księcia Mołdawskiego nie zostawiwszy Turcy wystarczaiących Magazynow w tey krainie przywróciła na-zad, y nie przyięła przeszłoroczney Kampanii ze Turkow natarczy-wie tylko była, przecie przyprowadziła Woysko Rossyiskie do Nędz-nego Stanu tak dalece iż Korpus Romanzowa na 30 regularnego

niekiedy Żołnierza a na 30 tak Kozakow jako y Kałmukow wszystko
w niem jest przeciwko teraznieyszemu przygotowaniu Woyska
Tureckiego.
Francyi a przyięta Posła naszego Wielhorskiego, ktoremu Tytułu Posła
nieprzyznano ale wszelkie prerogatywy czynią, takie jakie y
Rezydentowi Ministrowi Saskiemu, a znoszą się z nim o sposo-
bach posiłkowania według Listow, ktorych kopią posyłam JW
Panu pieniądze tym czasem przez Wexel Saski pożyczą,
za tydzien spodziewaią się ich według tychże Samych Listow. Dalsze
zas pomiarkowania między Potencyiami względem Europy interessow
ulokowaią się. Wszakże teraz Kuryer powrocił z Angliy do Warszawy
z tym doniesieniem że ani Anglia nie może się mieszać do Interessow
Polskich ani Moskiewskich przeciwko Turkowi wspierać pomien-
ryne względy Traktatow z Potencyiami zachować musi. Cóz pożyt
kiedy w posrzodku dzieła Boskiego w posrzodku miłosierdzia Jego
nad nami y rozpostartych w posrzodku rozlewaiącey się Krwi
Obywatelow poczciwych obrał się kilku ludzi, ktorzy pogardziwszy
Cnotą potargawszy Obowiązki przysięgi, zapomniawszy o Wie-
z Wolnosci buntuią ludzi zbieraią kupy wsie rabuią, dob-
Publiczny odzieraią, nie postawiwszy na Celu Zamysłow swoich
tylko Oyczyznę złupić, a potym wiec z pieniędzmi za granicę
niemaiąc nic w Polszcze czegoby odstąpić zatrwali.
Wiadomo JW Panu ze JP Bierzynski nie maiąc tylko Cztery Chałupy
a przecie chce być depozatoryuszem zgraśnych millionow, ktore przez tego
Rolni z Ubogiego ludu wyciśnął y Skarbu wybrał ktore potym z
granicę wywiozł y z ktorych obietnicą Rabunkow dotych czas wszyst-
kich trzyma ludzi ale pobarać nie jest własnie z ktorych była dla
ukrzywdzonych repetycyia. Pan Dziewanowski służy w Krai

Ziemi niemaiący czysty awanturyst a niewziem z iakich przypadkow w Rewerendie bez Szołąga na Granicę Węgierską przyszedszy kupy zbierać zaczoł potym Wetwo Krakowskie odarł, z ostatkiem po wyiściu Moskwy z Krakowa do miasta wpadł ~~18~~ Roli, bez ch zmatrowawszy kilka cześci zrabowawszy coraz więcey proznych ludzi zgromadza y z taką kupą Rabunek wybiera.

o Dwar Taszpani Rycerze z ktorych ieden zeby Moskala nie widział Do Zbąż Krakowa wieku a drugi zawoiny od Jesieni chodzące w Polszcze y w Litwie a wszędzie rabuiąc pod Bractwem Stokiewo był rozproszony. Czy powinni więcey mieć wiary y kredytu nadewmnie ktory smielę mowić mogę do JW W SP. wmienienie tey Opatrzno sci ktorey ście cudow nad sobą doznali bom był tey y iestem Instrumentem.

Przebog co się dzieie stanelismy w tey porze gdzie nam nie potrzeba tylko Mężstwa tozu y Cnoty do ciągania po ostatkow, Cnoty zas trwania w sentymentach bronienia wiary y wolności. Do przysięgam JW WW Panu raz dopiero postałem expedycyą z Paryża do Jassu y miałem krotkie wyresowienie kommunikowane sobie ze będą wszelkie wsparcia y że w krotce samemu JW WW Panu będą postane pieniądze. Porta postała uz nowe Woysko do Astrachanu pobita teraz Moskwę pod Bukorestem y nie czekał tylko trawy do Marsza ku Chocimowi Pospiesza z żywnością bo głody y smiety z Magazynow swoich Prowiantowych wyszedł zwoie gdzie będą Moskwę do kupy ku Dniestrowi y Kijowowi, ale za odrzucenie Jedna Kolumna Turkow poydzie ku Matey Rossyi a druga na Woyska szwedzkie. Czego spodziewać się potrzeba cewakuacyi Moskwy z kraiu na poczatku Maja Jeżeli Cnotliwi Obywatele czyli za to Bog będzie wyganiał Moskwę z Polskiej zeby szumi nikczemnych Ludzi śmielej rabować czy na te bezbożności stygnęli będziecie dzisiaj Mężowie ktorych się za knyie Boga za opressyą kraiu dotąd Mestwem zapaleni z radości ja niezliczyć nastiare Nad się widzie Oyczyzny dla ktorey wszytko poswięcilismy y zakliname JW WW SP, y Jerwo narodkow y Obywatelow tak Woiewodztw Wielkopolskich iakoteż Catey Powinny abyscie medocy Catemu Woysku y Catemu Rycerstwu waszemu chwalebne dla pierwsze powstanie do Obrony Wiary y Wolności pozostawić raczyli abyscie potym a Rysować przystać Rabunkow Zdzierstwa y krzywdy Ubogiego Ludu wszelkiey cudzie iako i gdy Cnota brydic powinna na Ostatek zebyscie bez miłosierdzia Boga milczenia Wiary Obowiązek aby się iżneracyi przyszłowaście pod nayporownieyszemi prez tego zamawiai y podadzi oddali tym dwom Ludziom nieznanym o Rabunki onaiazdy swoich przepierzenie Grabowskich opowszuknieście z Nieprzyiacielem

159

y wierę zdrady, wszakto Konfederacya Generalna examinowała przetrząsała y sądzi-
ła. Ja wyrokow nie mogłem tych być przytomnym dla słabości moiey, Listy
Stargane myśli sprawowania tych Zgryzione uginać się musi y pod nay-
mnieyszym Ciężarem Słabości. Jeżeli jednak tak daleko Zdrowie
Zanieść mnie potrafi, zechcę się zbliżyć po Swiętach na Usługi Publiczne Genera-
ności. Położyliśmy nadzieie wszytkie w Wszechmocności Boskiey, Umie-
czyliśmy Zufanie Nasze w Radzie y Potencyi Nam sprzyiaiących, proszę więc JWWPP.
nie lękaymy się troszczyć ani powątpiewać Wiara uczy że Nas Bog nie oszuka.
Czas potrzebuje Obiecaty dotrzymać muszą, Ja też za siebie przyrzekam że Oy-
czyzny nie zdradzę, ani JWWPP. nie oszukam.

Nie raczcie nastawiać uszow fałszywym Plotkom y Opacznym Relacyiom, na Cały
ście musi być pewne gniazdo złych ludzi, którzy gdy zdrowey rady
dać nie umieią, byle przynoszą diffidencyi sieią y Interessa mieszaią.
Pamiętayciesz JWWPP. [illegible] ze o Wiarę chodzi, o S. Ołtarze, o Wolność y Swobody
nasze. Jeśli tedy złączyć Nas w iedno Ogniwo chcemy Boga Wiary y Oy-
czyzny, niechayże Związku Naszego lada Plotka, lada Suppozycyia, żadna In-
tryga albo Interes nie rozrywaiąt. Czekaymy według Listow tych co robią
Turcy, czekaymy powrotu Kuryera Naszego, utrzymuymy się do tego Kre-
jaki Nam naznaczono wszyscy, posłuchaymy co nam Potencye sprzy-
iaiące dalej powiedzą, kiedy Nam się na czym poradzą, y co robić każą,
ponieważ Nasza Rada Krajowa tylko swary zbawiłaby Nasze
Listy nie byłyby tylko pajęczyną gdyby nie było przez Nas Boga
Wiary y Szabli Tureckiey, a zatym na tych Nam się oglądać
trzeba.

Te tedy moie Reflexye y prośby meldowawszy, w mocy [illegible]
Zostaię z szacunkiem Szczerym JWW Marszałkow y Obywatelow
Całey Prowincyi Wielkopolskiey moich Wielce WWmm Panow
y Dobrodz. naynizszym Sługą

Krasinski Biskup Kamieniecki

Marszałek Generalny. y cała Generalność JWW Marszałkowie. JWW Konsyliarze, z JWW Regimentarzami, Pułkownikami Obojga Narodów, y całą radą zkonfederowanych Stanów, Woiewodztw, Ziem y Powiatów, troskliwi o całość, y związek Nayiaśnieyszey Rzeczypltey Polskiey wolney Obywatele y Mieszkańcy. wspołbracia wspołrodacy, wasi. teyże wolney a Naymilszey Matki naszey Obrońcy Oyczyzny y Wiary. prawdziwi Jey Synowie, Wam wspoł braci naszym Obywatelom. y Mieszkańcom WXa Litt^o iako naylepszego Życząc powodzenia ogłaszamy Chęci nasze ku Obronie Wiary S. Katolickiey Rzymskiey, w upadku wolności zgwałconey, oyczyzny zgubioney, Praw narodowych złamanych, przed oczy stawić y zaleci przedsięwzieliśmy.

Poniewaz Wszechmocna Władarska ręka Boska. hoyney a nam Przychilney szczodroty swoich pozwoliła y dodała tych łaski. że iesteśmy wsparci mocą y siłami do dania odporu na głowę Nieprzyiaciołom Wiary S. Katolickiey Rzymskiey Praw Oyczyzny y Wolności krwią nabytey Przodków naszych, a osobliwie że udzieliła nam sposobności wyłamania się z Jarzma Niewolniczego włożonego na nas, y dotąd niesłychanemi okrucięstwami, morderstwy. Tyranstwem nieprzykładowanym coraz bardziey a bardziey szerzącym się, czego codziennie, a prawie co godzina doswiadczaliśmy. doznawaliśmy. y doznaiemy przez Woysko Rossyiskie y onego Adherentow. Zaczym my niniey szym Uniwersałem naszym od całey Generalności zkonfederowaney Nayiaśn. Rzeczy Plitey Stanom upewniamy, y wiadomemi Was wspoł braci naszych a Obywatelów WXa Litt^o mieć chcemy, byście pominowszy strach próżney boiazni y nikczemności, z rożnych o nas pogłosek przeciwney strony, wam tylko wrażaiąc płochą lekkość czyli osładzaiąc domową spokoyność. szemrzą y roznoszą wieści. aby tym do bronienia wzwyż wspomnionych a niemałey wagi, bo droższych nad życie y Fortuny rzeczy. serca w Was osłabili. y nikczemnemi was uczynili. y aby prędzey Jarzmo nieżbędney Niewoli na Was włożyć potrafili; którymto zdradom my Generalność wraz z całą radą, zabiegaiąc. tym Uniwersałem my

przestrzegaiący

Przestrzegaiącym y rozkazuiącym ogłaszamy, abyście płonnym Wieściom Wiary nie dawali, ale pomocy bronienia się, życiem y Fortunami za Wiarę, wolności y całość Oyczyzny iak nayrychley y naystarapliwiey bralisię, ostrzegamy, Zalecamy y rozkazuiemy. Naymilsi bracia nasi a Synowie wolney Matki Oyczyzny naszey, na iednymże wolnym łonie teyże Wolney Oyczyzny wypielęgnowani y wychowani, nie mieycie sobie za Żart y trefność ordynansow y Uniwersałow naszych bo my teraz nędzy zażywamy, gdy wy roskoszy słodzicie w domach waszych, my ciężącą Wiarą ięczemy, a wy wiech zażywacie, my z płaczącą Oyczyzną, co moment łzami Zalewamy się, a wy swobodne życie prowadzicie, naszym posłaniem miałki piasek, węzgłowkiem twardy kamień, pokryciem wdzień słońcem w nocy gwiazdami łsnącesię Niebo, a wy miękkich własnych łożek y meblowanych z pokoiow zażywacie, my giniemy, a wy ocaleni y bespieczni bydź widzicięsię, Pamiętaycie iż przyidzie ten czas, że na Zgubę waszą my smiać się y natrząsać się będziemy, ani upadku Waszego litość nas nieporuszy do dania wam Braterskiey Pomocy. Wydaliśmy iuż tyle ordynansow y Uniwersałów, abyście się iak mogąc do nas przebierali y łączyli, a wy podłemi rayami, iakbyście niebyli synami Oyczyzny y współbracią naszemi wyperswadowaliście sobie. Wydaliśmy Uniwersał od Generalności Dnia 22. Febr anni Praesentis grożący nie tylko brać z Was zemstę za niewdzięczność Oyczyznie y miłości Obywatelskiey, co się Zowie pospolicie iednością, ale też y nad dziećmi Waszemi przykładną ukarani karę. Niewyłamią się odtey kłęski niektórzy co teraz w kościołach Bożych zdaiąsię bydź głowami Pseudo katolicy, a ściśli Przyiaciele y Adherenci Rossyiscy. Wyście takowy Uniwersał, iedni za śmiech, drudzy za strach próżny obrocili, Inni zaś niewiadomością będą Chcieli o takowych Uniwersałe exkuzowaćsię, ale próżne Was zdania omylą, dlaczego zabiegaiąc tym nadzieiom wczas przyszły wymawianiasię, ten ninieyszy Uniwersał ostrzegaiący o Cnoteybaczności zalecaiący do Obrony Wiary Wolności y Oyczyzny, iak nayprędszą gotowość rozkazuiemy

ni

iak nayrz

iak nayżywsze do broni branie się, z nami łączenie się, iednomyślną obowią-
zuiemy ~~tey~~ mieć zgodę, pod utratą Fortun y życia, podług prawa obostrzo:
nego karanie na nieposłusznych Synow, a bardziey wyrodkow Oyczyzny Na-
kazuiemy y Zalecamy. y to dzieło Generalności naszey w Mieście Stołecz:
nym W. X. Litt. w Wilnie przez JW Konsyliarza y Pułkownika pierwszego
naszego, pomocnika Obrad naszych, y dobrego Obywatela Oyczyzny, y dozna-
nego w Wielu, y w Wielkich negocyacyach teyże Oyczyzny, do Kościoła przy-
bić takowy Uniwersał uprosiliśmy, y do akta podać uradziliśmy, aby in
futurum iako mąż wielkiey Wiary y wspołkolega nasz stawał wam
przed oczy, świadcząc że się wam nato odważył dla Wolności Wiary, Oy:
czyzny, śmiało życiem pogardził, aby y śmiercią swoią, ulubioney Oy:
czyznie posiłek przyniosł, a was współbracią naszą o woli y radzie
Generalności dowodnie przestrzegł y uwiadomił. Godnatey Ofiary Wia-
ra S. ulubiona Oyczyzna, miła Wolność, abyśmy wraz wszyscy za-
nie Fortuny y dostatki nasze opuścili, krew przelali y z samego Na-
wet wyzuli się życia; Uważcie sami współbracia nasi, ieżeli nie z
darow Oyczyzny mamy to wszystko cokolwiek mamy? Czemuż
dla ocalenia oney wszystkiego Opuścić niechcemy? gdyż ią oca-
liwszy więcey z hoyności Oyczyzny (: ieżeli nie dla nas to dla nastę-
pcow naszych :) przysłużć spodziewamy się? Atak ocknicie się zletar:
gu współbracia nasi. Synowie ulubioney Oyczyzny Obywatele W. X.
Litt. generalnie wszyscy bez excepcyi, iako krew z krwi kość z kości nie
nasmiewaiące się, z rozlania niewinney krwi braci Waszych, a bierz-
cie się iak nayżywiey wszelkiego Stanu Obywatele nam do Pomocy,
do Obrony Wiary, Oyczyzny, Praw narodowych, gwałtem przez moc y
Potęgę Rossyiską nam wydartych, abyśmy społem y przyciągnąwszy się a:
za ręce pobrawszy się, cudzych Gospodarzów y srogich Tyranow wraz
z adherentami onych z Oyczyzny y Domow naszych wygnawszy

w iedności

w iedności y miłości Boga Chwaląc s pod nie go zażywali pokoiu.
To tym niniejszym Uniwersałem naszym mocno Zalecamy y su:
rowie rozkazuiemy, ktokolwiek Imie ma na Sobie Oyczyzny Syna

Projekta Zagraniczne

Uwiadomienie Patryotow o Dobrych Zamysłach tak Zagranicznych Jako y wnętrznych

1mo. Wiedzieć potrzeba że do Powiatu Sandeckiego, Jako y do Xięstwa Halickiego wznaszaią Węgrowie Prawa, a te są następuiące
Andrzey Krol Węgierski Galacyi y Ziemi Halickiey, miał dwuch Synow Belę y Kolomana, po Smierci Andrzeja podzielili się Synowie Krolestwo, Bela został na Węgierskim, Kolamanowi zas dostała się Ziemia Halicka y Galacya, Bela Krol Węgierski miał Corkę Kinde, ta poszła za Bolesława Wstydliwego Xcia Polskiego, z lubo żadnych Dobr z sobą nie wniosła do Polskiey, atoli większe Pieniądze dane były w Posag, za ktore kupiła u Krzyżakow Powiat Sandecki z tem dodaiąc Kunegundzie, ktora żyiąc w czystosci z Bolesławem, po Smierci Męża, wielką Część Powiatu zapisała Pannom Zakonnym od siebie fundowanym; Koloman poiął Salomeję Siostrę Bolesława Wstydliwego za Żonę, z tą według podziału osiadł na Krolestwie Galacyi na Rusi y Ziemi Halickiey, z ktorego dwa razy był wypędzony od Xiążąt Ruskich Jarosława y Leona, ale za pomocą Wstydliwego z pokrewnego sobie, to przez Żonę swoią Salomeę Siostrę Wstydliwego, to przez Żonę Wstydliwego a Synowicę swoią był przywrocony na Xięstwo Halickie, Trzeci Raz będąc wypędzonym udał się do Brata swego Belę Krola Węgierskiego, gdzie zachorowawszy umarł. Salomea pozostała Żona, w Domu Kolomana za pomocą Wstydliwego utrzymała się przy Xięstwie Halickim. Po Smierci

Kolomana zaszły wielkie kłotnie w Węgrzech, które niedozwoliły myślec Węgrom o Haliczu, potym Ludzyk trzymaiąc to Xięstwo Jako Siostry swoiey, y zstawszy się Starszym przez Inwiąystwa Xiążąt Krakow zostawił go w Polszcze. Jako naybliższy do niego za obroną Salomei. Powiat tedy Sandecki, za Węgierskie Pieniądze kupiony w Posag Kunegundzie. Po Jey Smierci bezdzietney Węgry sobie sobie należyt odebrali Xięstwo Halickie. Jako Dziedziczne. Andrzeja y Kolomana ... na Jego, a tylko przez Salomeę przyłączone do Polskiey, teraz sobie n... leżące być mienią. I to są Prawa Węgierskie, na które odpowiedz... można, ale potym.

2do Wiedziec potrzeba, że Austrya od oney niedotrzymaney iedności ... z którą pokazała się odstępuiąc od Austryi, a przywiązuiąc do Prusaka, zawsze szukała przyczyny wynurzenia swoich niechęci, y podczas wst... caniasię Moskwy do Interessow Polskich, szukała przyczyny zaczęcia swoich uraz, a to tak delikatnie robiła, żeby nigdy cum Bello offensi... vo, ale tylko defensivo pokazać się mogło, a to dla Ugody Prusaka z Moskwą, Ktorey obiecał Prusak Woyska 6000. in Bello defensi... Zaczęta robota Barska do tego zmierzała, ale przez Podczaszego Lite... barziey zadufanego Turkom dla Imienia Potockich. y dla Kłotni z Lu... tawskim, cała na inny sposob obrocona, Ponieważ nie tylko Austryi ale y innym Potencyom niemile patrzącym się na predominium Moskwy w Europie cała Myśl zerwana została, aby mogli przeciwko Moskwie wtenczas powstac, kiedy Ma przeciwko powszechnemu Nieprzyiacielowi Chrześcianstwa walczyc, musiały tedy wszystkie Potencye naybarziey nad...

maskui...

Moskwie pokazywac obojętnosc, a tym samym suppeditowac Kredyty z
Woyska Moskiewskie, tak w Prowiant jako y w Amunicye.

3tio Wiedziec potrzeba że teraz Dom Saski na Dwa Domy rozdzielony widziemy,
Jeden Dom Elektorski panuiący w Saxonii, Drugi Dom Xiąt Cieszyńskiego
maiącego za sobą Siostrę Cesarzką Krain Cesarza; tę Maiąc wiadomośc
zagranicznych rzeczy, wiedziec przynależy Myśli wewnętrzne, z tych nay
pierwsza iest skłoniona całe do Moskwy, a dla wykonania w Polszcze In-
teressu Moskiewskiego zakłada Środek w Domu Saskim który iest naste-
puiący. Reprezentowała ta Myśl Carowey Moskiew., iako żadną miarą
ułożenia swojego podbicia Polskiey pod swoje Jarzmo, czyli cnotosci z Rzeczą
do skutku niedoprowadzi dla rozhukanych Umysłow Polskich, którzy go-
towi są do ostatniego ginąc, woienną Niewolę ponosic, a to z tąd pochodzi,
że tego znieśc niemogą, aby rowny Im przed tym Dom Poniatowskich miał
byc pierwszym, y iak sądzą absolutnym s. lubo dependuiącym od Moskwy s.
Panem, a zatym cała nieskutecznosc Zabiegow Carowey, y samey Osoby te-
raźnieyszego Krola według tey Myśli pochodzi, dla czego pokazuje daley
Carowey, że jeżeli pragnie przywiesc do skutku zamysły swoie, potrzeba
szukac takiego Domu w Europie, ktoryby przyioł Koronę Polską za Pro-
tekcyi y władzy Moskiew. przy ktorymby Polacy byli powolni do podda-
niaię woli Moskiew., a Ten Dom Saski iest Elektorski, który z Pradzia-
da y Dziada nieinaczey wszedł na Tron Polski, tylko pod Protekcyą Wła-
dzy Moskiew. Ten Dom y teraz przyimie Koronę stosuiąc się do woli Mosko-
wskiey. Polacy z Jedney strony iuż są przywykli, aby pod Domem
Saskim przyimowali interessowanie się Moskwy, z drugiey Strony maiąc
dosyc źe dzisieyszego pozbędą się, a zobaczą Sasa wreszcie tymże konten-
tuiąc przystaną na wszystko cokolwiek Carowa żądac będzie. Ta Myśl

własnie

własnie wydałaię w taiń Prymasie w Liście owym, w którym pisał do
Panina prosząc aby to wszystko popierał, gdzie nadto okrywa iakowe podey-
scie Królewskie przeciw Moskwie, iako mocą podbiwszy Polaków zamyśla
tych podbitych zażyć naprzeciwko z Protekcyi Dobr.de swoiey, stawiąc się
obrazem niewdzięczności, to znaczne te zowe podarunki publicznie prezen-
towane w Warszawie od Domu Elektorskiego.

Druga Myśl skłoniona do partykularnego Interessu Domu Krainskich
z Strony utrzymania Królewica Karola na Xiężstwie Kurlandzkim, ta
lubo chciała uspokojenia Oyczyzny, y wywyższenia Domu Saskiego,
atoli pro Ultimo Objecto miała Kurlandią podiedną wykierowanie Interessu
a na potym pokazuiąc Polakom że pod Domem Saskim y dawne Prawa
y Wiara ocaleią, dla tego zdawała się na Dyskrecyą Moskwy, by te pod
Elektorem była pewnieysza swego Zamysłu. Myśl ta ważyła całą Au-
storyą że cały Dom jedynie pod Interess prywatny miał być poddany
Dyskrecyi Moskwy sobie niemiłey. Trzecia Myśl dla różnych przyczyn
była skłoniona do jednego uspokojenia Oyczyzny, y dla tego uważała w
Domu Elektorskim, że dla uspokojenia swojego, y dla całey Saxonij
Luterskiey szukać zawsze będzie sposobu, żeby złączyć Myśli z jakiey
tenoią a ta pewnie niezinna, tylko Moskwa Elektorom Saxonij Luterskiey
przychilna. Uważała powtóre że zrzucaiąc Króla zakłucona naypier-
wiey Oyczyznę poddadzą w ostatnie Nieszczęście, y otwarcie zguby,
kiedy y Moskwa całym Azardem obróci się na popieranie Interessu, y My
niemaiąc żadney pomocy w zgubę y Jarzmo pogrzniemy. Nadto temu Kró-
lowi Mieysce Życia obmyślić potrzeba, bo gdzieby go podzieli, dla tego
upatruiąc Dobro Oyczyzny, raczey to przed się bierze, żeby uważaiąc wszy-

kie

wszystkie przymioty Króla teraźniejszego lub jego Osobie nakierowac Intere
ssa, żeby naypierwiey złączyc się z nim przeciw gwałtom Oyczyzny Prawa No
we skassowawszy całą siłą za Uniwersałami Królewskiemi pospolitym ru
szeniem uderzyc na Moskwę, atak uczyniwszy diversionem Armorum y
Turkowi dogodziemy tym obruszeniem się na Moskwę, y Królowi oddaiąc Kurlan
dią, pociągniemy Austryą do siebie y Swatsa odbierzemy, y nie poddamy Oyczy
zny w zgubę, y w niesławę przed Narodami. Nadto ta Myśl pokazuje
wiele Postępków Królewskich przeszłych bardzo sobie oprocz tego obiecuiąc
dla pewnieyszey ewagi bezpieczeństwa, y pokrewienia Króla z Domem Austry
ackim. Czwarta na Koniec lubo do uspokojenia Oyczyzny Jeden y tenże
zakłada Koniec, atoli uważaiąc naypierwiey postępek Podczaszego Litew
który udaiąc się do Porty, całe oczernił Imie Królewskie tak dalece że Porta
wydaiąc Manifest przed Zaczęciem Woyny ten jeden z naypryncypalnie:
szych wyraziła przeciwko Moskwie Punkt. Że Poniatowskiego niegodnego
Tronu Jednego tylko Urzędnika Litew do Korony podała, gwałtem utrzyma
ła, a tym samym wnosic że Porta nayb[ar]ziey ostabiona, nigdy jednak postra
kłatach niedopuscitego, aby przyjęła tego za Króla którego tak nisko sądziła
niegodnym, powtóre że z osoby teraźnieyszego nie tylko Portę będziemy mieli
nienawistną sobie, ale żadney Potencyi nie będziemy mieli pomocney, ani
z Austryi żadney, więc Nadziey Polska miec nie będzie pomocney zagra
nicznoy w czasie przyszłym, kiedy Moskwa dokończywszy Woyny z Tur
kiem całyby ogień obróciła na Polaków. Nadto jako niemasz pewno
sci aby Król chciał odstąpic Moskwy szczerze y prawdziwie, tak jest spra
wiedliwa Bojazn, żeby ten królujący nie chciał się zemscic na tylu Domach
y Familiach, które przeciwko niemu powstały, a zatym potrzeba szukac in
szego sposobu odkładaiąc nieszczęśliwosc Interregni na stronę, aby iuż

niebyło żadnego, tojest podaiąc Koronę Domowi Jakiemu niedziedzictwo ale w Sukcessyą Elekcyonalną, a Takiemu któryby z Portą zachował przyiaźń y żadney relacyi niemiał do Moskwy, a oprocz tego miał zagraniczne Potęgi sobie przychilne, a niewstrętne, co do Partykularnych Interessow Polskiey, do naybarziey wiara Swięta Katolicka była bezpieczna. Nadto tedy wszystko wynayduje Zamysł, aby Dom Saski, Cieszynski Jaka przez Ligę Cesar-ską złączony z Austryą, ten niebędzie miał żadney Kointeligencyi z Mo-skwą, Jako raczey z Domu Austryackiego y Cieszynskiego Żonę maiący, oprocz tego y Porta będzie przychilna Polszcze, Jako przez Dom Saski Au-stryą. luboSię podeymuje Gwarancyi, atoli niebędzie natarczywa iak Mo-skwa, niewdawaiącSię do Seymikow dosyc maiąc że na Seymach Gwa-rancyonalnemu przełożemy nasze Postulata, a Wiara Swięta będzie bez-pieczna. Nadto że Austrya y inne Potencye niemile patrząc Się na pre-dominium Moskwy uspokoiemy podwyższeniem Xcia Cieszynskiego, y wszystkie Ich Zamysły do tey myśli zdaią się zmierzac; Zaczęte roboty Już bowiem remonstrowane Moskwie, że Jey trudno we wszystkich utrzy-mac się Zamysłach z strony Polskiey, skłoniono Ją do tego że się [illegible] oswiadczyła. 1mo Iż gotowa iest odstąpic Gwarancyi w Elekcyi Krolow tylko stante moderno Possesore 2do zatrzymuiąc się odstąpic gwaran-cyi Dyssydentow tylko żeby się przy dawnych Prawach utrzymali, za-trzymuiąc sobie communi Solennitate Gwarancyi Granic Polskich, a to dla lepszego Sukcessu Woyny Tureckiey, y dla zatrzymania na potym Woy-ska w Granicach Polskich. na Pozor pilnowania Jey Granic, a w samey rzeczy dla utrzymania Dominium, ktorego żąda w Europie, iuż remonstro-wano y Porcie że ta Woyna skłoniona iest ku wielkiemu upadkowi Jey Monarchyi, aby tym samym do doproszenia się pomocy od Austryakow z obie-

trucia

obietnicą ustąpienia Belgradu. na to wszystko zapatrzywszy się Austrya z jedney strony będąc urażona od Moskwy, z drugiey strony niechcąc mieć Woyny, ktorą zowią offensivum dla Paktow Prusakowi z Moskwą, z 3ciey zapatrzywszy się na Gwarantowanie Moskwy solenne Granic Polskich wznawia do Powiatu Sandeckiego. chcąc pociągnąć Gwarantkę oto: aby Jch zaczepiła, y pierwsza przymuszona do bronienia swey własności: Jakoż ten Postępek dosyć dotkliwym stał się Moskwie, ktora widząc krzywdę Gwarancyi swey chciała ze wszystkiemi siłami temu się sprzeciwić, atoli takie non offensivo, sed deffensivo Bello. aby mogli wpląta Prusaka według Paktow, y na ten Koniec umyślili wzniecić Konfederacyą przy Krolu przeciwko Austryi gwałcancey Granice Polskie. aby Pierwsi Polacy poszli przeciwko Austryi, a dopiero Moskwa broniąc tylko Polskę za niemi poszła, za to obiecuiąc arestantow uwolnic. Prawa nowe poprawic, ten Projekt żadnego nieznalazł tak nieuważnego. aby niepoznał na jaką zgubę idzie Oyczyznie, żeby y Portę y Austryą tak ciężko na siebie uraził, y dla tego raczey konfiskowanie Dobr y Groźby obrali nawet sami wykonywaiący dawne Jch zdania, niżeli wykonania tego projektu. Co jeżeli się Moskwa tym albo innym sposobem niebędzie brała, do obronienia swey Gwarancyi porwie się daley, byleby tylko usta Łazarza do bronienia Krolestwa Kolomana to jest Halickiego, przymuszaiąc Moskwę zamykaiąc Jey drogi przeprowadzenia Prowiantow na Wołoszczyznę. y tak daley porwaiąc się na zasłonienie Porty, ale jeżeli y to niebędzie zdolne do poruszenia Moskwy tedy Cesarz Jmść ustąpi Prawa swego do Halicza Xiażęciu Cieszyńskiemu, Krolowa Węgierska swego do Powiatu Sandeckiego Xiężnicce Cieszyńskiey Corce swojey, koronowac Jch będą na Krolestwo

Krolestwo Halickie. Togdy się dzieje Generalności ogłosi Interregnum
y zebrawszy in unum sponte et libere bez żadnego Woyska zagranicz-
nego tego Xcia Czesczyńskiego biorą sobie za Króla, Austrya obiecuje w-
obranego libere z Woyskiem y całą siłą doprowadzić do Tronu, gdyż to
zgadzaiąc z Prawami Polskiemi, aby electus libere mogł się bronić prze-
ciw Intruzorowi, Zaczym nastąpi że co odebrała Austrya sukcessyona-
ny niedbaiąc o Moskwę maiąc z Portą przyiaźn y z Austryą pewnie-
szy do odebrania awulsa od Moskwy mogący utrzymać Xcia Karola
na Xstwie Kurlandzkim szczęśliwym Polakom kochaiącego Wiarę
daiący przyczynę do Woyny żadney walestryi Juris defensivi z Mo-
czyniący diversionem Armorum Moskwy z Turczynem a tym samym
czasem zyskaiący Austrya Belgrad podaiący sposób do odzewania się
całey Europie, to sądzą kiedy Moskwa Jure offensivo poydzie nie już na
Nieprzyiaciela Chrześcian ale na Cesarza Chrześciańskiego, przymuszaiąc
Anglią y Holandią do odkrycia Myśli swoich a tym samym Francyą
Hiszpanią odkrywaiący sposób odzyskania utraconey Ameryki, o któ-
rey odzyskanie utajona była wzniecona robota, kiedy Anglia y Hol-
dią sekundowaiąca Moskwa nad Srodziemnym Morzu będzie odrzuco-
ze od potencyi teraz neutralnych a potym odkryta, Nieprzyiaciel nie
supplementowanie ale prześladowania doznawać będzie, a chcieląc się
Medyteran jako y na Ocean przymuszona zostanie opuścić Ameryki "

Przełożenie

Nayiaśnieyszego Krolewica Jegmci Karola Krolewica Polskiego y W. X. L. etc. Xiążęcia Saskiego etc. Kurlandzkiego y Semigalskiego etc: etc.

Wyrok Seymu Konwokacyinego R. 1764. względem Xięstwa Kurlandzkiego y Semigalskiego wypadły, zawiera w sobie tak oczewistą y tak gwałtowną niesprawiedliwość, Iż Nayiaśnieyszy Krolewic Xiąże Jmć Karol zdałby się go utwierdzać, gdyby przed Europeyskiemi Dworami bezprawia tey uchwały nieobiaśnił Aby zaś Dwory otym snadniey sądzić mogły, należy roztrząsnąć niektore Konstytucye, Kształt y Kondycye przepisujące, od ktorych Krol sam bez dołożenia się Innych Stanow Rzeczypospolitey uwalniać lub dyspensować niemoże

Xiąże Ferdynand z Linij Ketlerowskiey przełożywszy R. 1733. Krolowi Jmci Augustowi III. Stan Dobr Xięstwa swego Rzpltey hołduiącego pretensyami postronnemi ociężonych, takowe w Paktach Konwentach otrzymał przyrzeczenie.

„Similiter Xięstwo Kurlandzkie, aby ab externis pretensionibus uwolnione
„było y Xże Jmść Ferdynand iako investitus, Juribus suis, aby mogł
„uti, y przyiść ad possessionem bonorum suorum, także aby Obywatele tego Xięstwa Jlmu lubo pronunc ob Impedimenta extranea absenti

„ abienti, in Regno Feudali commoranti debitam praestent obedien-
„ tiam. coniunctim cum Republica curas nostras indilate impende-
„ mus

Pokazuie się całe iasnie, iż ta obietnica stosuie się iedynie do Xcia Fer-
dynanda. ktoremu Krol Jmć chciał dopomodz znosząc się z Innemi
Stanami Rzpltey, niezaś favore innego Xiążęcia, ktory dopiero
w Lat cztery po Paktach zawartych nastompił, y o ktorym Rzpl-
ta ani wspomina. Więc tego zniesienia się Krolewskiego z Rzpltą
do żadney inney Osoby, oprocz Ferdynanda iak wnosic niepo-
dobna, tak y go naciągać nienależy; bo nie o konserwaniu
Xięstwa, lecz o oswobodzeniu Dobr Kurlandzkich tu Mowa by-
ła Konstytucyi R. 1736. po ktorey żaden Seym przez całe panowanie
SP. Krola niedoszedł są te istotne słowa władzy y obowiązku
Jego. Tit. Kurlandia Vol. VI Folio 664.

„ Tudziesz maiąc wzgląd na wielne y pokorne Nobilitatis Curlandicae
„ prozby, aby nadalszy czas pod rządem Xcia iuxta Pacta subie-
„ ctionis, et Formulam Regiminis zostawała, providendo takze,
„ żeby a Principe Feudatario et obstricto Vassalatui nostro sub-
„ dia Militum być mogły, oraz aby investiendus od Nas Xiąże
„ onerata bona Mensae Ducalis in emolumentum et rem Feudi
„ wykupił y oswobodził, takową za zdaniem wszech Stanow o-
„ tezże Prowincyi czyniemy Ordynacyą: Że pod decessum modo
„ ni Principis Ferdinandi, a wsium Stirpis Ketlerianae :/: ktorego
vita.

„ vitae tempora circa Feudum et Jura ejusdem konserwujemy; Inne-
„ mu cum Successoribus ejus Masculis de lumbis procedentibus In-
„ vestituram Xięstwa Kurlandzkiego diplomate Nostro według prakty-
„ kowanego insimili sposobu konferowac będziemy.

Ta Ordynacya y rozporządzenie Rzpltey niewyznaczą Królowi Jgmu ani Oso-
by, ani czasu, ani też przyniewała do wiele razow, czego zawsze w Innych
okolicznosciach pilnie postrzegała temi słowy: pro hac sola vice: Talija-
ko w tey okolicznosci uważnie sobie postąpiła przydawszy, aby In-
westytura była konferowana według praktykowanego insimili spo-
sobu. Otoż natym wszystka kardynalna uchwała y dyspozycya
Krola Jmu y Rzpltey zawisła: a Słowa Jey według praktykowa-
nego insimili sposobu odsyłaią Krola Jmu do dawnieyszych Kon-
stytucyi przed tą Konstyt. R. 1736. stanowionych, ktore wyrażaią
powinnosci Xcia Feudataryusza, y bez ktorych uiszczenia y wy-
pełnienia żaden niemoże, y niepowinien utrzymac się przy Xięstwie
tym Rzpltey hołdującym. Nieznayduje się w tych Konstytucyach ża-
dna obowiązności, y niejest w Mocy Krolewskiey od nich bynaymniey
odstąpic, ani dyspensowac bez dołożenia się wszystkich Stanow Rzpltey.

Taż sama Konstytucya 1736. authoryzuje ieszcze Krola Jmu prorogo-
wac Kommissią Kurlandzką 1727. y wyznaczyc Kommissarzow, ktorzy by
z przyszłym następcą na Xięstwo Kondycye układac mieli. Oczym
niżey. R. 1737. Umarł Xżę Ferdynand bez Sukcessora Męzkiey Płci.

Krol Jmść dał Diploma Prowizyonalne Hrabi Bironowi pod Je-
dną Pieczęcią, y Komissarze Rzpltey wyprawieni do Gdanska do
ułozenia Kondycyi, Ktorych Osnowa w następuiących zawiera się
Punktach.

W Pierwszym obowiązuje się Biron w własney osobie stanąc na
Inwestyturę, skoro mu Krol Jmść Pan Jego właściwy, wyznaczy Czas
y Mieysce do tego; obowiązał się niemniey niedopuszczac, aby to
Xięstwo od ziednoczenia nigdy nierozdzielnego cum corpore Rei-
publicae odrywac się miało, ani całe ani poczęsci.

W Drugim obiecuje wierne S. Katolickiey wolnosci y swobody, Ktore ma
Religia Protestantow, y dla Katolikow Kosciol w Lipawie wystawi
y fundowac.

W Trzecim przynależ Dobra Stołowe Xięstwa własnym Groszem swoim
oswobodzic ku pozytkowi Xięstwa.

W Czwartym Podczas woyny na potrzebę Rzpltey Dwiescie Koni
z Ludzmi przyzwoicie uzbroionemi, lub tez Pięcset Piechoty przy-
stawic

W Piątym dla Xiężniczek Posagi, y dla Wdow dożywocia obmyslic
aby niestały się Cięzarem Xięstwu

W Szostym Dobra postronnemi pretensiami zahartowane wyłupic

W Siodmym Szlachtę przy swobodach y wolnosci Krajowych utrzymy-
wac.

W Osmym Usiłowac o pomnożenie Zysku y wszelkich awantażow
dla Xięstwa.

dla Xięstwa

w Dziewiątym Komissarze upewniaią Imieniem Rzpltey bronic go przeciwko każdemu, ieżeli dotrzyma co przyrzekł, y wszystkie Kondycye wkluduie.

Te są Warunki y Kondycye, do ktorych obowiązał się Biron. Pokaże się zaś, ieżeli one wypełnił. w Lat dwie dopiero, to iest R. 1739 pomyślił o Inwestyturze, na ktorey iednak sam nie stanął, lecz wyrobiwszy sobie u Krola Jmci dyspensę bez wiadomości Rzpltey, wolał u Dworu Rossyiskiego zostać się, gdzie od R. 1730. ustawicznie bawił się, nie zechawszy nawet na Objęcie possessyi Xięstwa, aż do R. 1763. y kontentował się tylko Plenipotentaswego posłac po Jnwestyturę, O czym Seym konwokacyiny R. 1764. tak rzekł: Xięstwo Kurlandzkie.

„Wyraźnie to ostrzegła Konstytucya Anni 1607. Articulo 20. pod „Tytułem: O Kurateli, aby Krol Xięstwami do Rzpltey należącemi bez Konsensu Seymowego w żaden sposob nie dysponował; „Co także mianowicie względem Xięstwa Kurlandzkiego y Semigalskiego in Pactis conventis Naiiaśnieyszego zeszłego w Bogu Krola Jmci Augusta 3. ut conjunctim cum republica curas Regias „impendat, Rzplta obwarowawszy w krotce potym na Seymie „pacificationis Anni. 1736. ustanowionym Prawem dała Moc „temuż Naiiaśn. S. P. Krolowi Jmci Augustowi III. pod subsequenda zyiącego ieszcze natenczas Xcia Ferdynanda Fata, et extinctionem

„nem w Osobie Jego Stirpis Ketlerianae infeudandi Nowego na te
„Xięstwa Xiążęcia. In virtute takowego Seymowego Ustanowienia,
„gdy Feudum wspomnionych Xięstw Kurlandij y Semigalij JW. Er-
„nestowi Janowi Hrabi de Biron y Potomkom Jego Płci Męzkiey za
„poprzedzaiącą ad mentem namienionego Prawa z Komissarzami Rzpltey
„Feudalną Ugodą, pod obowiązkiem Hołdowniczym iest oddane przez
„tegoż JW. Ernesta Jana y Potomków Jego Płci Męzkiey circa Jus
„et possessionem Feudi legitime obtenti, iako też Szlachtę Kurlandzką
„y Semigalską przy Prawach Ich, Paktach subjectionis, et Formu-
„lam regiminis, zachowujemy y utrzymujemy salvis conditionibus
„w Komissij expressis przez Xcia adimplendis.

„Aże Xże Ernest Jan Homagium nieosobiście ale przez Plenipotenta
„w R. 1739. wypełnił przeciw wyraźnemu Prawu Konstytucyi
„1683. Przeto przywracaiąc uchylenie tego Prawa do swojey Mocy,
„stanowiemy, ażeby tenże Xiąże osobiście, jeżeli mu Zdrowie y Wiek
„pozwala, albo Syn Starszy po Nim na Xięstwo succedere maiący,
„toż Homagium za Oyca y za siebie, simultanee przytemu Kró-
„lowi Imci y Rzpltey indilate oddał. Ostrzegamy przytym, aby dzi-
„sieyszy Xże Ernest Jan, ani następcy Jego Xiążęta pamięcy Słu-
„by żadney Cudzoziemskiey nieprzyimowali. To Sobie zas warujemy,
„ażeby Xięstwa Kurlandzkie y Semigalskie post extinctam Lineam
„Masculinam dzisieyszego Xcia Ernesta Jana wróciły się ad liberam
„dispositionem Rzpltey. Komissią do ułożenia Kondycyi z tymże Xiążęciem
„Ernestem Janem vigore Konstytucyi 1736. w Warszawie de data 12 Ly-
wembra

„Nowembra R. 1737. do skutku przyprowadzona w Konstytucyą Seymu
„teraznieyszego wpisaną miec chcemy.
„Zaszłe zas bez wiadomosci Stanu Rzeczypospolitey, y bez zezwolenia Seymowego
„ex resultatis Senatus consiliorum poslednieysze do tych Xięstw Dyspo-
„zycye, wydane Diplomata, oraz z tego wszystkiego wynikłe actus, Ja-
„ko Prawom Rzpltey przeciwne y przezto niewazne, ze by naymniey
„JW. Xiu Ernestowi Janowi, et Successoribus Jego Masculis obstare
„et prejudicare niemogą y niepowinny, deklaruiemy. Przytym wszel-
„kiego Stanu Obywatelom Xięstw Kurlandzkich zwierzchną Rzpltey
„władzą nakazuiemy, aby legitimo Duci suo Ernestowi Janowi po-
„dług Praw tych Xięstw byli we wszystkim wiernemi y posłusznemi.
„Ze zas zachodzą od rozmaitych Xięstw Kurlandii y Semigalii Województw
„y Powiatow W. X. L. tudziesz od Xięstwa Inflantskiego uzalenia
„o Granice, o Cła uciązliwe, o trudnosci w otrzymaniu sprawiedliwo-
„sci y inne okolicznosci, więc azeby względem tego Komissia od przy-
„szłego Króla Jmci wydana była, starac się nieomieszkamy.

Ktoz by czytaiąc z uwagą tę Konstytucyą Konwokacyiną nierozumiał
iz z prawdą z wszelką słusznoscią y z Prawem zgadza się, gdyby Ja-
dawnieyszemi Uchwałami autentycznemi niepoprzedzono nastę-
puiące Dowody pokazą. Czy twierdzi się tenże wyrok Konwokacy-
ny 1764. z Złotym Prawem, oraz z Obowiązkami, ktore Krol
Jmci S. P. zaciągnoł na się ku Rzpltey.

Zaraz oczewiscie z rzetelnoscią niezgadza się, ze Krol Jmc August III. obo-

wiązały

zał się w Paktach Konwentach, względem konferowania Xięstwa Kurlandzkiego dotyczące się conjunctim cum Republica, albowiem w nich przydano iescze to słowo: Indilate, to jest przynaglaiąc staranie o Oswobodzeniu Dobr Xięstwa od Postronnych Pretensyi, y to tylko favore Xiążęcia Ferdynanda Kettlera, niezaś, że po Smierci Jego, (: Ktorego Rzplta ani Krol Jmść zgadnąc niemogli :) Krol Jmść ma czekać na znieczenieśię, lub na zezwolenie Rzpltey względem konferowania Xięstwa tego komu Innemu według prałtykowanego insimili sposobu. Uszakże w Paktach Rzplta Rᵘ 1733. zamawia sobie conjunctim y Indilate oswobodzić Dobra ab externis pretensionibus, a naSeymie Rᵘ 1736. oddaje Krolowi Moc zwolnosć konferowania Inwestytury komu innemu bez naymnieyszey restrykcyi, tak dalece, Iż tey Mocy mogł y powinien Krol Jmść tylko wciąż używac, poluby mu Rzeczpospolita, Jey nieodjęła, albo przynaymnieyey tak nieoluzelita, iako sobie postąpiła w tey za panowania Jego Jedyney doszłey Konstytucyi. Według prałtykowanego insimili sposobu, ktore słowa Seym Konwokacyi 1764. niebez Uwagi opuscił. Ten zaś prałtykowany sposob zasadza się na Konstytucyach, na Paktach, na Przywilejach, y na Formie Rządu Xięstwa Kurlandzkiego, ktore essencyalnie wymagaią, aby każdy Nowy następca

Następca następstwo w własney osobie stawić się przed Królem po Inwestyturę, y w własney przysiądz osobie. Niemasz iaśnieyszych iakiż w tey Mierze Konstytucye Annorum 1579 y 1683. kiedy uwalniaią nawet Obywatelów od posłuszeństwa pod hołdowania nowemu Xiu, Któryby tey uroczystey y Essencyalney zaniechał Kondycyi; od którey essencyalności niegodziłoby się Królowi samemu Dyspensy dawać, iako ponawia Seym konwokacyiny temi Słowy

„Aże Xże Ernest Jan Homagium nieosobiście, ale przez Plenipotenta
„ w R. 1739. wypełnił przeciw Wyraznemu Prawu Konsty-
„ tucyi 1683. przeto przywracaiąc Uchwalenie tego Prawa do swojey
„ Mocy, stanowiemy Azeby tenże Xże osobiście etc.

Przetoż coż tojest innego mowić, Jeżeli niewyznać: że Inwestytura Bironowi dana 1739. niejest ważna, a Jeżeli ona nieważna, bo z Prawem niezgadzaiącasię, więc przyznawać, że Inwestytura, Którą Królewic Jmć Karol wziął w własney osobie 1759. podług Prawa iedynie ważna. Czas przytym niepoięta iest to, że dwie walne Senatu Rady, nad które od wielu wieków licznieyszych niebyło, znalazły trzech Senatorow y Dwuch Ministrow w swoim gronie, Którzy utrzymywali: że Bironowska Inwestytura żadnemu niepodlega Defektowi y bezprawiu, że owę essencyalną Kondycyą wypełniał, y że więc drugiey Inwestytury Krol Jmć niema Mocy konferować, chyba

conjunctim cum Republica, y potzie upierali na tym, poki Krol Jmc August III zył: Lecz ledwie Krol Jmc oczy zamruzył, na Seymie Konwokacyinym 1764. wyznano: że Bironowska Inwestytura nieważna, y nakazano mu w własney Osobie wziąć powtorną Inwestyturę.

Niejest że to przed całym Swiatem zwłasnego przeswiadczenia y z Praw publicznie żartować! z owych Praw, Ktorych uważni y oswieceni Prawodawcy od wszczęcia y urzeczenia Tytułu Xiążęcego Gottardowi Kettlerowi pierwszemu Xiu Kurlandzkiemu y Semigalskiemu w każdym Sukcessorze Jego surowo postrzegali, y dopełnienia Jch domagali się. Przecież poniewaz Sey.m Konwokacyiny R. 1764. twierdzi że Biron według Prawa otrzymał Xięstwo, ktorego w Prawa Voluminach dojśći niepodobna, przeyrzeć się iednak godzi w bezprawie Jego dawnieyszey y teraznieyszey possessyi.

Roku 1737. po Smierci Ferdynanda Krol J.P. dał Bironowi Diploma Prowizionalne na Xięstwo Kurlandzkie, Xże Czartoryski podowczas Podkanclerzy Litew: iedną tylko swoią przyczynił sie rzęc, lubo Kollega Jego Kanclerz W. Koronny razem z Nim w Wschowie przytomny. Załuski przecie przyjazny ten Pieczętarz samie swoię Koronną zbraniał się przydac Pieczęć. otoż tez: albowiem na Senatus Consilium w tym Miescie w Wilanowie odprawionym stym Koncem aby Xięstwo zawakujące ogłosić, a oraz y Uniwersały na Seym 1738 przypadaiący podpisać Nay

mnieyszym

Naymnieyszym Słowkiem o Nazwisku Birona, ani pod Chrzestnym Imieniem Ernesta Jana wzmianki nieuczyniono, wczym iuż pierwsze bezprawie niszczące to Diploma. Gdyż Prawa Polskie, Lalita y Privileje Kurlandij y Inflant /: owey Części, Która niegdyś do Polski należała :/ uwalniaią Obywatelow tamecznych od przyimowania wszelkiego Skryptu, y Jakiego bądź Imienia Expedycyi Krolewskiey, Ktoreby niebyły Pieczęciami Obojga Narodow stwierdzone.

Po wydanym Bironowi Dyploma wyszedł Reskrypt Krolewski do Regencyi Kurlandzkiey: Aby go za Xiążęcia uznawała, y Rozkazow Birona słuchała. Lecz Regencya przepraszała Krola Jmu Pana naszego naywyższego, iż woli Jego zadosyć uczynić niebyło w Jey Mocy zasłaniaiąc się tym: Że ta expedycya za Granicą, tojest w Saxonij wydana, a do tego jeszcze pod Gabinetową Pieczęcią. Druga Illegalitas. Dyspensa Krolewska 1739 względem Inwestytury uproszona, aby nie w Własney Osobie /: Jako Prawo y Konstytucye Gdańskie wyciągały :/ lecz wziąć Ją przez Plenipotenta. Trzecia Illegalitas ktorą Seym konwokacyiny 1764. a i nadto wszystka, aby się nad nią rozszerzać trzeba było.

Przystępuiąc dalej do Kondycyi pod ktoremi Biron obowiązał się w Gdańsku 1737. otrzymać dostojeństwo Xiążęce przed Komissarzami Rzpltey, byłoby dosyć to namienić, iż zamiast oswobodzenia Dobr od Postronnych pretensyi, owszem podał one pod Moc Szwestru.

Somsiedzkiey Potencyi si u ktorey Dworu aż do Roku 1740. Urzędy nieodstępnie odbywał, tak dalece że wszytkie Maiętności Folwarki y allodyalne Dobra, które miał w Kurlandii Sekwestrem obarczono. Okoliczność która Krola Imci y Rzpltę nie iedną nabawiła przykroscią y kłopotem, a dla Szlachty Kurlandzkiey stała się naycięższą, albowiem Iey należało podług Paktow subjectionis znaydowac się pod Rządem y panowaniem swego Xcia, o czym Ją Seym 1736 ponowioną Deklaracyą upewnił. Ta okoliczność wystarczała na ktorej Krola Imci zaraz podowczas konferowac Xięstwo innemu, a nie czekac na niepewne rewolucye zniekazac tym czasem pod swoim nayważszym Imieniem rządy odbywac w Kurlandii bo od R. 1741 o Bironie w żadnych Aktach Kurlandzkich więcey iuż nie wspomniono.

Gdy R. 1758. Imperatorowa Elżbieta ponowiła oświadczenie przed Krolem Imcią y przed Szlachtą Kurlandzką: Iż gotowa znieść Sekwestr by tylko Krol Imci przystąpił do Nominacyi Xcia, w tey 18 tylu Lat walującey Prowincyi, rozpisał Krol Imci Listy Cyrkularne do Senatorow na walną Radę, ktorey takową powolność y Intencyą Dworu Somsiedzkiego doniosł, a Poseł tey Monarchini JP. Baron de Gross iako y JP. de Simolin Minister u Regencyi Kurlandzkiey akkredytowany, dali Ją na Piśmie wyraźnego Iey rozkazu z przydaną Rekomendacyą na wspomnione Xięstwo in Favorem Krolewica Imci Karola.

Napowton

Na powtorzonych Jedney po drugiey ważnych Radach z tey okazyi zgromadzonych, przełożyli y dowiedli Senatorowie nieważność Inwestytury Birona, y że z niey się wyzuł. nieprzepomnieli wyliczyć pożytkow y Korzyści wynikaiących dla Rzpltey z tak łatwego, y nad mniemanie wygodnego sposobu pozbycia się Sekwestru w Prowincyi Rzpltey przez osmnaście Lat trwaiącego, wszyscy a wszyscy Prawie Senatorowie J: Wielcy tylko Osob nawiększość nieporownaną głosow niewważaiących wyiowszy J: zgodzili się na radzenie Krolowi Jmci: aby zarekomendowanemu Krolewicowi Jmci Karolowi Xięstwo Kurlandzkie konferować raczył. Do czego przyłączyła się y Szlachta Kurlandzka z prozbami swemi pragnąc przez to uszczęśliwienia swojego. Oznowa Mow Senatorskich y Prozb Szlachty zasadzała się na tym, Jż Krol Jmść obowiązawszy się Mocą Konstytucyi R 1736 post Fata Xcia Ferdynanda konferować Xięstwo komu Jnnemu, aby ie uwolnić od Postronnych pretensyi, y aby Szlachta vigore Pactorum subjectionis nieprzestawała być pod Rządem Xcia, niemoże ani powinien tego zaniedbać, nieschodziło tam na Dowodach, Jż Biron od Roku 1730 nieoddalał się od Rossyi, ani na obięcie w Posiesią władztwie Nogą niepowstał: że niejest w Stanie, ani mocen zadosić uczynić Kondycyom w Gdańsku ułożonym, a co naygłowniejsza żeby był Powodem Potencyi Sąsiedzkiey do generalnego Sekwestrowania Dobr. Przetoż Krol Jmść zważywszy przyrzeczenie solennie dane względem zdięcia Sekwestru, była iż mogł niedać się nakłonić do uskutkowania

władzy y Mocy przez całą Rzpltę Roku 1736 sobie daney! tojest uznawać iako Pan naywyższy Xięstwa Hołdowniczego, o wykroczenie Hołdownika! mogł to Krol JMć uczynić! Czy to sam przez się; Czy tież przestać na Sądzie przez innych Sędziów przyzwoitych wykonanym. Ktoż tedy był R. 1740. Sędzią przyzwoitym Birona! Czy nie Rossya! Czy nie Ministrowie, Czy nie Senat y Wodzowie Wszystko Rossyiskich, ktorzy go iednostaynie uznali za Przestępcę obrażonego Majestatu, podpisali nan Dekret Smierci, ktory potym na wieczne wygnanie Jego Żony y Dzieci zamieniono, a poźnieyszemi czasy od Imperatorowey Elżbiety w autentyczney Deklaracyi Krolowi JMći y Szlachcie Kurlandzkiey oddaney stwierdzono, czyliż niebył ten Dekret wszędzie w Rossyi w Kurlandyi y w Polszcze przez Lat Dwadzieścia y dwa, tojest od Roku 1740 aż do Roku 1762 za ważny uznany Ktoż w całey Polszcze trzymał inaczey o Bironie, iako za cywilnie umarłego! Jak wiele razy nieobligowano Krola JMći od Roku 1741 ażeby uznał Xięstwo Kurlandzkie za wakujące, Lecz ten Monarcha z wrodzoney wspaniałości Duszy swoiey zdiętą Kompassyą nad Bironem odciągał się od Roku do Roku y mimo tak wielu ważnych Demonstracyi niedawał się nakłonić do tego. Niemasz Obywatela w Polszcze ktoryby tych wszystkich niewiedział okoliczności, owszem wie cały Narod, iż Dwor Rossyiski nieprzestannie nalegał u Krola JMći coraz bardziey przekładaiąc Mu Przestępstwa y winy Hołdownika Jego y Rzpltey, a Senat Roku 1758 przydał y swoie zdania

ugruntowane

ugruntowane na Prawie Iż X. Biron wyzuty z swojey bezprawney Inwestytury.

Z Jedney Strony przyobiecane zniesienie Sekwestru byleby Nominacya Innego Xiążęcia zaszła, a przez to pożądana Koncyi dla Szlachty z Folgą y oczewistym Pożytkiem dla Xięstwa według wyraznych Deklaracyi Jchmć Grossa y Simolina, z drugiey Strony silne Dowody większości Głosow Senatu przelitadaiącego, aby pominowszy affekt Oycowski uważył, że Xięstwo Jm dłużey tym większym zakłoceniem, y Czasow niepewnym odmianom wystawione zostaje, gdy na tych Miast Prawo, o ktorego dotrzymanie Kurlandczykowie silnie błagali, Satisfakcyi żąda, ktoryby więc Pan Naywyższy. Hołdu zdołał dłużey się oprzec takim obowiązkowościom, chybaby chciał siebie podać w podeyrzenie, że myśli sobie przywłaszczyć Prowincyą odciąganiem się od konferowania komu innemu znaruszeniem sprawiedliwości.

Krol Jmć Jako Sędzia przyzwoity Mocą władzy, za zgodą wszech Stanow 1736 sobie daney czy mogł cierpze więcy zastanowiać się z oświadczeniem Xięstwa ewaluiącego, Jako gdy vigore Rad walnych 30. Września 1758. zakonczonych, dopiero 16 Listopada temu zadosyć uczynił. Zdania Senatorow y Ministrow zgadzały się w tym: Iż X. Biron otrzymawszy R. 1737. Diploma provizionalne nie zechciał na obiecie pospieszy do Kurlandyi przenosząc Urzędy Dworu Rossyiskiego podowczas burzliwego y zakłoconego za niedbał całe Xięstwo; w krotce po Inwestyturze czyli czy dobrze 1739 sobie konferowaney przyiął Regencyą Państwa Rossyiskiego, a przez to anihilował Inwestyturę swoią, bywszy Panem woli swojey przyiąc ją lub odmowić.

odmowić; gdyż tego niepodobna pogodzić z iednoczesne, być Regentem Rossyi, z Hołduiącym Krolowi z Rzpltey Polskiey, iako to z Seym Konwokacyyny 1764. nawet uznaie. Należało Mu owszem wystrzegac się, z uniknac Niebezpieczeństwa, Ktorych nikt doskonaley nadnie go ~~doskonaley~~ przeyrzec z przewidziec niemogł, że Jego podowczas Urzędy w zagranicznym Panstwie rozmaitym go wystawili przypadkom, zaktoremi niewypełnił Obowiązkow przez Komissarzow Rzpltey na siebie włożonych. O czym niebyło można Jnaczey sądzic, iak tylko że sam chciał ~~przeniewierzyc~~ Uporczywie przeniewierzyc się, z oczewistą popełnić Felonią, Albowiem gdyby z naywaznieyszą był otrzymał Dyspensę od Krola Jmci, nie dziezatym azeby Hołdownik mogł wziąc na się podawac to w Niebezpieczeństwo, z puszczac na Los Szczęscia lub Nieszczęscia, co Dobroć Panska Krolewska umiała uczynic dla niego. Tym sposobem y sam Krol, maiący dwuch Sędziow nad sobą Boga y Prawo nie mogł dłuzey wstrzymac się w tey Mierze od wyskonania Prawa, y według zwyczaiu poyśc za Radą Senatu, większoscią nierowną na Głosow zalecaiącą Walians Xięstwa Hołduiącego, y aby one konferował Krolewicowi Jmci Karolowi wspartemu zaleceniami Imperatorowey Elzbiety, Senatu Polskiego, y Kurlandczykow.

Przetoż po tylu na Prawie ugruntowanych Postępach y Uwagach czyliż maią Prawa, Krol, walne rady, y Szlachta Kurlandzka, poczytani bydz za nic w Oczach Stanu Rycerskiego, y ich że samychKtorzy zaszczyceni będąc dostoyenstwem Strozow Prawa, zezwolili na Konstytucyą Seymu Konwokacyinego 1764. Niechże się niedaią tym uwodzic; Niesprawiedliwosc Narodu wydaie znaczny Defekt w Rządach

w Rządach za którym nigdy nie oddalił się Kleyka Jego, widać go aż nadto w tym Wyroku Seymowym Konwokacyinym 1764. gdy usiłuje w nierozeznanych wmowić że poledniejsze Dyspozycye względem tych Xięstw bez wiadomości Stanu Rycerskiego zaszłe nie maią być ważne, mierząc tym do Inwestytury Królewicowi Jmci Karolowi 1759 konferowaney. Lecz ci Posłowie którzy naten Wyrok zezwolili, tudzież y Koledzy Ich, którzy R. 1736 Królowi moc dali konferować Xięstwo po Śmierci Ferdynanda Innemu, bez żadney restrykcyi, oprocz dopełnienia Kondycyi przez Kommissarzow Rzpltey układać się maiących, Czy byli pytani o nieważność Inwestytury Bironowi 1739 daney? a Jeżeli ią iako wnowszey Konstytucyi przyznawaią się, uznali za nieważną! Toć należało Inwestyturę Królewicowi Jmci 1759 podobnież bez Ich wiadomości daną (: co Jednak nie tak się ma :) uznać za ważną Jako tego co następuje przepomnieć niemożna.

Gdy na Seymie R. 1760. Izba Poselska złączywszy się z Senatorską Królewic Jmci zasiadł po lewey Stronie od Tronu w obecności całego Senatu y Stanu Rycerskiego, to jest przed wszystkiemi zgromadzonemi Rzpltey Stanami! doskonale wiedzącemi, Iż takowe Mieysce żadnemu Królewicowi nie należy, Lecz Xiu Kurlandzkiemu tak Jako przedtym po prawey Ręce należało Xiążętom Pruskim (: albowiem tych obydwoch Hołdowników Inwestytury dawały się jednakowym Prawem, ile razy zaś znaydowali się przy Boku Królewskim, obydwa mogli w Senacie zasiadać. gdyż podług Praw pierwszemi Konsyliarzami, lub pierwszą Radą Króla :) Jeżeli więc owo Mieysce które wziął Królewic

Jmć Karol d. 1760. mu nieprzynależało według Prawa za Kto-
rym S.P. Krol Jmć od Seymu 1736 mogł go inwestyować bez
dołozenia się Stanu Rycerskiego, ktory potym Seymie nigdy nieznay-
dował się, w tey porze aby go Krol Jmć mogł się radzić, gdyż wszytkie
Seymy tak ordynaryine, iako y extraordynaryine zerwane bywały,
czy niemogłby się był ktory z Posłow znaleść, ktoryby oto przynay-
mniey sarknoł, Lecz zaden a żaden niepostrzegł racyi Kto owszy-
ciwszy Posłowie odbywszy wszytkie Ceremonie wyszli spokoynie
do Izby swojey na Elekcyą Marszałka.

Więc po tych uroczystych Czynnosciach wcałey Polszcze wiadomy
daię się do rozsądzenia: Jak sprawiedliwy iest ow Artykuł o Xię-
stwie Kurlandzkim w Konstytucyach Seymu konwokacyinego 1764
pomieszczony: zwłaszcza gdy dwie walne rady poprzedzaiące iak
naysprawiedliwszemi Dowodami przed całym Narodem przełozyły
Iż Krol Jmć musiał koniecznie z obowiązku swego konferować Xię-
stwo Kurlandzkie komu Innemu, gdy Inwestyturę onego kon-
ferował Nayiaśnieyszemu Krolewiczowi Jmu Karolowi, tak mocą Prawa
1736. iako y zanaleganiem Imperatorowey Elżbiety, Senatu
Polskiego y Szlachty Kurlandzkiey.

Naypierwsze staranie tego według praktykowanego inwimiti sposo-
inwestyowanego Xcia Jmci było wykonane w ziechaniu do Kur-
l. w przyięciu Hołdu od Obywatelow Xięstwa Kurlandzkiego y
Semigalskiego, tudziesz w dokazaniu aby Selwestr Kossygroski
odda

od R. 1741 aż do R. 1759 trwaiący, był zniesiony, Cómutez pomyślnie udałosię w Akcie wzajemnym z Dworem Peterburskim w tak walnym Interesie zawartym przezco nayszczególnieyszą Bironowi przez Komissarzow Rzpltey przepisaną dopełnił Kondycyą, ktorey iako zapomnieć niepodobna, tak ią zawsze szacować należy, albowiem tego Rzpltta R. 1736 gorąco pragnęła „aby Kurlandią od „Postronnych Długow czyli pretensyi oswobodzić, Ją iak nayguntow„niey z Rzpltą ziednoczyć, y aby obywatele Kurlandzcy znaydo„wać się mogli pod Rządem Xiążęcym.

Ktoż to wszystko do Porządku przywiodł, Kto Xięstwo od Postronnych Pretensyi oswobodził! Jeżeli nie Krolewic Jmc Karol w przeciągu Lat Czterech przez ktore w tym Kraju przyzwoicie panował, y go w spokoyney miał possessyi.! Ow zaś ktory dziś za Konstytucyą Konwokacyjina 1764. z tego korzysta Prac y Mozołow, przez niesprawiedliwą, wpośrzod zamieszania, y rozruchow domowych uchwaloną Konstytucyą wpieziony, Czyliż niejest szczerym Uzurpatorem? co Jednak na przyszłym bez prewencyi y parcyalności zgromadzonym Seymie za wdaniemsię Dworow, Protektorow Xiąż już pokrzywdzonych poprawić y do należytey sprawiedliwości Kluby przywrocić można, skoro pozwolą sobie niniejsze prętotczy objaśnienie, Ktore Ich Decyzyi Nayiaśnieyszy Krolewic Jmc

zwszelkim podaję zaufowaniem. w Dreznie 28 Grudnia R. 1772.

Z...

Kopia Rezponsu JO. Xięcia Jmci Prymasa Korony Polskiey do Krola Jemci Polskiego z Gdanska pisanego d. 25 Januar. 1773

Z Powinnym uszanowaniem Majestatu mam honor odpisać na odebrany List Chalny W.K.Mci Pana Miłosciwego, wzywaiący mię na wielką Radę naznaczoną w Warszawie na Dzień 8. Lutego.

Ta wielka rada rozumiem y spodziewam się, że to będzie tylko zwyczayne Senatus Consilium w większey liczbie zgromadzonego Senatu, każda bowiem inaksza byłaby przeciwna nietylko Prawu, ale też y niebezpieczna dla Interessow Rzeczypospolitey. W kraynieyszych okolicznościach, usilnych Starannosci W.K.Mci około uszczęśliwienia Oyczyzny, ten chyba niewidzi y nieposnaie, kto niewie że Szczęśliwość Krolow iest nierozdzielna od Szczęśliwości Krajow Panowaniu ich od Boga powierzonych. Ja o czynnościach W.K.Mci zbawiennych dla Rzeczypospolitey niewątpię, nad tym tylko ubolewam żem sobie nieumiał zasłużyć na tyle poufałości W.K.Mci aby się nic niebyło działo, podług Opisu Prawa, pomimo wiadomości Prymasa.

Dziękuię W.K.Mci za zaniesiony Provisyonalnie Manifest, na ktory spodziewam się, że cały Senat niewzdrygnie się pisać przy całości Oyczyzny za chwalebnym Przykładem W.K.Mci. Uważam iednak że na Odpowiedzi W.K.Mci iakonaydotkliwszym żalem przerażony z Serca ubolewam, że nietylko ta garść niezbożnych Zaboycow

Smiała

śmiała podnieść świętokradzką Rękę, na Pomazańca Bożego; na ukoronowaną głowę; y na Krola swego, ale też oraz że wtorzyć potrafiła, przez ten szkaradny y Swiatu całemu obrzydliwy występek pozorną potwarz plamiąca Narod od Wiekow osobliwszą Wiernością ku Panom swoim wsławiony, y o podobny Występek nigdy od iak naydawnieyszych Dzieiopisow nieobwiniony.

Wołasz Nas Nayiasnieyszy Panie do Boku swego y obiecuiesz Nam wszelkie bespieczeństwo, na mieysce ktorym Bog ciebie samego osobliwszym Cudem ledwo wyrwał z tak naywiększego Niebespieczeństwa.

Doczytuię się z Post Scriptum Listu okolnego WKMci, żeś musiał zbliżyć Termin Rady Senatu, przeniosłszy go z Pierwszego Marca a 8. Lutego, a iako się może ktory Senator spodziewać zupełney wolności mowienia y radzenia tam, gdzie Sam WKMć niemogłeś mieć wolności determinowania czasu pewnego Radzie Senatu.

Z tych y wielu innych przyczyn WKMość dobrotliwie przyiąć zechcesz moią Exkuzę, że się do Warszawy stawić niebędę mogł na dzień 8. Lutego, tym więcey że zmoiey tam bytności niewidzę żadnego pożytku dla Usług WKMci, ani dla dobra y uszczęśliwienia Oyczyzny Moiey, y z tąd iednak, ile moy słabości nieczy poiąć y o Nich sądzić potrafi, Maiąc przed Oczyma Obowiązki Przysięgi y Urzędu mego,

Życzę

Życzę y radzę W. K. Mci abyś raczył wydaiącemu w Petersburgu zalecić Ministrowi swemu, dopomnienie się iako naypusilnieysze u Nayjaśnieyszey Imperatorowey Jeymci, aby ta Monarchini wspaniałością Tronu równie wielkością Duszy zaszczycona w tey Niebezpieczney Rzeczypospolitey sytuacyi, raczyła ziścić Deklaracye swoie wielokrotnie powtórzone, utrzymania Obrony Granic y Possessyi Naszych.

Powtóre życzę y radzę W. K. Mci z tey następuiącey Rady rozesłać Posłów do wszystkich Europeyskich Potencyi, do Traktatu Podziału niewchodzących, zasięgaiąc ich interpozycyi Assystencyi y pomocy, a na ostatek y o Protekcyą, znayduiącym się przy niektórych Dworach Ministrom Polskim, raczysz W. K. Mci zalecić podobnież reklamowanie.

Seymu przeszłego nieradzę, owszem dopiero z odebranych odpowiedzi wezwanych na Ratunek Oyczyzny Potencyi pomiarkuiesz W. K. Mci iżeli iakiemi sposobami będzie można uniknąć tey ostatniey Nieszczęśliwości.

Te są moie zdania które składam pod Maiestatem W. K. Mci, uznam się bydź szczęśliwym, iżeli znaydą Approbacyą Pańską, doskonalsza daleko oświecenie W. K. Mci przyda im to, czego iszcze niedostaie, do iak naypręższego y nayskutecznieyszych sposobów wydźwignienia Oyczyzny z tey ~~toni~~.

Nierostac

Niezostaie mi więcey nic nad to, abym iaknaypokorniey supplikował WKMci, abyś WKMość wierzyć raczył, żem cokolwiek wyraził z tą otwartością y wylaniem serca, ktorey charaktery owią moy sposob myslenia. Mam honor bydź z nayuwiększym Respektem.

WKMci Pana Moiego
Miłościwego Mnina
Rada Nayniższy Sługa

w Warszawie

Dyaryusz Przyiazdu do Warszawy. JO. Xcia. Jmc Biskupa Krakowskiego 12 febru. R 1773

Po wyiezdzie z Grodna z pierwszego noclegu, idąc z Straży. wyprawił JX. Bakuzicza. Xiąże przodem do Warszawy, dla Uwiadomienia Domowych swoich. o przybliżonym Przybyciu swoim, Gdyz pierwszą Sztafetą z Minska Ordynowaną, nie prędzey. aż na. 14. presentis stanąć Obiecywał się Stanoł tedy JX. Bakuzicz, ze Straży od Pory do Pory. y doniosł. w Warszawie, JO. Xże. na Dzien 12. na Godzinę 5tą po Południu niechybnie będzie, zaraz się to rozniosło po Warszawie, y Szemr wielki Uczynił, tak dalece, iż Jedni przeciw Xciu wyiezdzali o mil kilka, Drudzy za Miastem od Obiadu czekali, a Inni. osobliwie z Pospolstwa prawie Dzien Cały. na Drodze, na Wisłę, y na Wszystkich Ulicach wyglądali przybycia

Nuncyusz, kilku Senatorow, y barzo wiele Dystyngowanych Dam, na Drodze go witali, y do Swego Pojazdu Nuncyusz go Zabrał, jak się zas tylko pokazał na Wisle. to Tłum nieprzeliczony Ludzi z Pochodniami. około Karet Jego. nieprzerwanym Głosem aż do samego Pałacu y w Pałacu od 6tey. do 12. Godziny wołali. Wiwat, y toz samo co Dziennie się Dzieje, Pokoje zas. wszytkie od Rana do Nocy Pełne są zawsze. Wszelkiego stanu y Kondycyi Ludzi, ktorym weyście aż do Ostatniego. Axamitnego Pokoju niebronne, na Drodze tez zaraz Biskupa Poznanskiego przywitał, ze mu Słowa niedotrzymał.

110

Niedotrzymał Obiecaney Rezygnacyi Ministrowstwa nieuczynił, a Biskupa Kujawskiego, że według Jego Obietnicy czekał go Lat. 5. w Argcie y niedoczekał się, Tegoż samego Wieczora jak przybył Xżę Biskup, z Jeździłasię Kompania, z Ministrow, Senatorow, y Dam składającasię, Witając go, Winszując powrotu. y Cieszącsię z Zdrowia y Wesołości Xiążęcey, na Zajutrz Rano po 11. wyiachał Xżę do Augustyanow na Mszą S. Gdzie podobnym że Sposobem Ludzie na Ulicach y w kościele zachodzili mu Drogę Witając, y Chwytając mu Ręce do Ucałowania, Ale Oś w takim scisku iż karety idące ledwo nie potratowały owego Tłumu, po Mszy S. powrocił do Pałacu, Gdzie zaraz Familia, Ktora Dnia wczorayszego niemogła się do cisnąć, Przyieżdżała, Lubo Hetmanowa Koronna y Podkomorzy Kor. juz byli, Między Innemi Xcia Kanclerza Lit. na prog wstępującego tak przywitał, że juz dwa razy byłem w Areszcie Moskiewskim y nie zaręczam abym y Trzeci raz niebył, a przecież Sentymentow wzgledem Religii y wolności niedomienię, Dnia wczorayszego przed Godziną. 11. miał Audyencyą u Krola z nadełatkiem Minutt. 10. po 12. Wyszedł. na ktorey nieskaczoną Ukontentowanie, Grzeczności. Oswiadczenia swoje Krol przyiu mu Aplikował. tak dalece iż go zaklinał na wszystkie Sakramenta. Azeby dawnieyszego wszystkiego zapomniał, a Nową się przyobleklł Postacią. y stał się z Krolem iednym Ciałem y Jedną Duszą dla dobra Oyczyzny. Xiążę zas po Przywitaniu

mu

po Przywitaniu Krola zaczoł od tego, Nayjasnieyszy Panie. pod czas tak
Długich bo pięciosetnich Rekolekcyach zdobyłem się na Cnotę
Miłości, nietylko Bliźniego obojętnego, ale nawet Samych Nie
przyiaciół, Daruiąc im z Serca wszystkie Urazy, tak iż teraz śmia
ło chlubić się mogę, że niemam żadnego Nieprzyiaciela, Dowia
duię się iż W.K.Mść przykładałeś się do wzięcia y Aresztu mojego
O tey prawdzie pewności nie iestem oczewiście przeświadczony.
Jakoż kolwiek zaś to się stało. iużem raz uczynił postanowie
nie, wszystkim wszystko darować, a zatym y tego W.K.Mści ani
wymawiam, ani się dopominam, Dowiaduię się także iż W.K.Mść uda
wałeś się y Traktowałeś z Potencyami rozbieraiącemi Kray nato
zezwalaiąc, Słyszę także iż nowe Rządy. umocowanie Imie=
nia swego przy Tronie, Zniesienia wolności y inne Oyczyznie
szkodliwe Układasz W.K.Mść Prozelita. Et. Et., Ja temu wszystkiemu
iednak wierzyć niechcę y mowię W.K.Mści z moich presentymen=
tow, iż się Oyczyzna przez W.K.Mść podzwignie y poratuie, Uści=
nął go serdecznie y Ukłądwał razy kilka Krol. y z Ciekawością y
Admiracyą pytał. jako to być y nastąpić może, Odpowiedział mu
Xiąże, oto wyniosła się Cudowna Ręka Boska z Swego niesłycha
nego przypadku z Rąk Rozboyniczych, zostawiwszy cię na Tronie
dla czegoż, nie dla tego, ażeby Wiarę Katolicką zgnębił, nie dla tego
ażebyś Istotę Wolność znosił, y ażebyś Jey Granice do Swego wynio=
sienia się y zmocnienia się Cieśnił, ażebyś Kray w Cudze Ręce
oddawał., y z tak Sławnego Krolestwa, na Części Gruntu pew
nym Krolikiem został. ażebyś Jey Prawa kardynalne łamał.

y Zmieniał

y Zmieniał, ale żebys nadtym wszystkim Zawdzięczając Miłosierdziu Boskiemu sobą uczynione, mocną stawał y Broni, Ten był koniec Opatrzności w Budzie uwolnienia twego, Zen jest Cel zostania się Tw ga przy Tronie, a jaką było rzeczą niepodobną Bogu pierwszą swoją pokazać wszechmocność, taki niebędzie dziwną, że Bóg który jest na wszystkie potencyę, Chce, y mieć będzie ciebie Mści Krolu za Instrum Oswobodzenia, y dźwignienia Kraju Polskiego, To wszystko Partykularnie Sobą mowili a potym Jawnie dało się styszeć, Oprocz Tego Inne Okoli rości wzięcia, taki długiego Areszttu, y Powrotu opowiedział Xiąże, y Lięc kwadransow nato strawili, między Innemi prosił Xcia Krol, aże wszystkie rzeczy swą Rzko porobione, podczas więzienia, pro Mon mota konserwował, albowiem to w wielopomne czasy będzie Chwa y Błogosławioną pamiątką, a Familyi Zaszczytem, prosił tez go, Azeby się często, y w Poufałosci z nim widywał, albowiem chce mu U stkie swoie przez cały czas pięcioletnie korespondencyę, Projekta, Innych Dworow Odezwy prezentować y Jego się radzic, Dnia wczoraj był u Nuncyusza na Obiedzie, przed którym było wielu zacnych z U ta, Gdzie komplement taki powiedział, Rezumiem że jestes przeswiad ny o Moim do Oyca S. przywiązaniu y do Jego Delegata, gdyżem wszystki gdyżem wszystkich innych poprzedniczych Nuncyuszow umiał Czcić y Szanow y w Obronie Wiary S. Katolickiey Rzym. zniemi się znosic, od ktorey y teraz do Konca zycia odstąpic niegotowem, y owszem jakom wszystkie moie Po powania za wiedzą y obdzeniem się Stolicy Apostolskiey czynił, taki y ter masz mnie powolnego do Jego ze Rozkazow, Jakoż juz Dnia wczora szego Zaczęty się Sekretne Konferencye, Codziennie Trzy lub Czty godziny trwaiące, y te na Dni 10 są Rozłożone

180

Kopia Manifestu Uczynionego w Grodzie Łuckim d. 22 Mar 1773

Stanowszy osobiście WWJ PP. Urzędnicy Wo Wołynskiego, zadawnie=ni Obywatele niżey na podpisach Wzmiankowani niedla żadnego partykularnego swego zysku, Lub nieukontętowania, ale postrzegł=szy powszechne praw Swobod Polskich uciski, y już prawie Osta=tnie kraju nawet Całego zniszczenie, A widząc w tak opłakanym Stanie Oyczyznę swoią Czym przerażeni y do żywego tknięci będąc, takowe ninieysze iako Nayuroczystsze zanoszą Oswiadczenie, Iż lubo Uniwersałem JKMci PH Mił dzien dzisieyszy do Obrania Posłow z Przeswietnego Wgo na przyszły Seym Warszawski iest naznaczony, y Lubo Nawet podczas spokoyney Rzeczypltey Seymy y Rady dla kraju są pożyteczne, tym potrzebnieysze byłyby to pewna w teraznieyszym krytycznym Rzeczypltey Stanie, ale gdy prawa tegoż Rzeczypltey dla tym większego Wolności Szlacheckiey ubezpieczenia mieysca Seymi=kow y Seymow od Wszelkiego Żołnierza Cudzoziemskiego Wolnym mieć chciały, Jakoż z powodu tegoż prawa In Resultato Senator=skiey Rady też Same wydaiąsię Żądania przez Ministrow Pol=skich, Ministrow Postronnych Potęcyi W odpowiedzi na Deklara=cyą Ich Dworow 2da Febr 1773 Ai podaną oswiadczone, a że nietylko Prawu Temu y Żądaniu Rzeczypltey zadosyć się nie dzieie, ale Owszem Oczywiście widziemy że Woyska Postronnych

nych Potencij wkroczywszy w kray Polski y Znaczne części tego Obiowszy Coraz barziey iszcze rozszerzaiąc się do Mieysca nawet Stołecznego Obrad Całey Rzeczypltey zbliżaiącesię chcąc tedy mieć tak zbawigne prawo wjaknayściśleyszym Zachowaniu nietylko tu W Woi° Naszym, ale ygdziekolwiek takiez Seymiki pod bronią Żołnierzy lub bojaźnią Oney odprawiac-bysię miały, iako z Obowiązkiem Prawa Niezgadzającesię, a Przeto Całości Rzeczypltey Wolności y Swobodom Szlacheckim Szkodliwe czcze ynieważne mieć chcemy yrozumieią prosząc to Oświadczenie actis Coronarij

Kopia Manifestu uczynionego w Grodzie Łuckim Dnia 22. Mar: 1773.

Stanowszy osobiście WWJchm Pp. urzędnicy Wdztwa Wołynskiego Zadawnieni Obywatele niżey na podpisach wzmiankowani nie dla żadnego partykularnego swego zysku, lub nieukontentowania, ale postrzegłszy powszechne praw Swobod Polskich ucisk, y iuż prawie ostatnie kraiu nawet całego zniszczenie, a widząc w tak opłakanym stanie Oyczyznę swoią tym przerażeni y do żywego tknięci będąc takowe niniejsze iako nayuroczystsze zanoszą oświadczenie, Iż lubo uniwersałem J:K:Mci: L.N.M.M: dzień dzisieyszy do obrania Posłow z Prześwietnego Wdztwa na przyszły Seym Warszawski iest naznaczony, I lubo nawet pod czas spokoyney Rzpltey Seymy y Rady dla kraiu są pożyteczne, tym potrzebnieysze byłyby to pewna w teraźnieyszym Krytycznym Rzpltey Stanie, ale gdy prawa tejże Rzpltey dla tym większego wolności Szlacheckiey ubespieczenia mieysca Seymikow y Seymow od wszelkiego Żołnierza Cudzoziemskiego wolnym mieć chciały, Iakoż z powodu tegoż prawa in resultato Senatorskiey Rady też same wydaią się żądania przez Ministrow Polskich, Ministrow postronnych Potencyi w od-

powiedzi

w Odpowiedzi na Deklaracyią ich Dworow 2da Febr: 1773 Anno poda
oswiadczenia, aże nietylko prawu temu, y żądaniu Rzptey zadosyć się n
dzieie, ale owszem oczewiscie widziemy że Woyska postronnych Potencyi w
szedszy w Kray Polski y znaczne części tego obiowszy co raz barziey ieszcze roz
szerzaiąc się do mieysca nawet Stołecznego Obrad całey Rzptey zbliżaią
się, chcąc tedy mieć tak zbawienne prawo w jak nayscisleyszym zachow
niu nietylko tu w Wdztwie naszym, ale y gdziekolwiek takież Seymik
pod bronią Żołnierzy lub boiaznią oney odprawiacby się miały, iako zobo
wiązkiem Prawu niezgadzaiące się, a przeto całosci Rzptey wolnoś
y Swobodom Szlacheckim szkodliwe uzcze y nieważne mieć cha
y rozumieią prosząc to oswiadczenie Actis Coronari

[signature]

z Warszawy d. 30 9bris 1772. 182

Jeszcze nie masz wiadomości z Prus o przysiędze Szlachty, Senatorów, Biskupów, gdzie jedni Plenipotencye od Siebie posłali, drudzy zaś Sami zjechać mieli procz jednego Urzędu Malborskiego, który się Oparł y Oświadczył że przysięgać nie będzie.

d. 25 przeszłego nakazana przysięga dla Chłopów, barzo miała bydz liczna, lubo kazano po dwuch ze Wsi lub miasteczka Chłopów stawać do przysięgi, prawie Wszystkim Chłopi y z naywiększą ochotą Chłopi szli do Malborka, gdzie Pan Sztatersim kazał wielkie Stoły przygotować y sto Wołów zabić na Traktament dla Chłopów

Krol Pruski Senatorom w ten Sens odpisał. nie pytam się jakiemi jesteście Senatorami, Czy Rzpltey, Czy Prowincyi tey, która już jest w moiey Possessyi, ani przynaglam do przysięgi, gdyż Chcę mieć Poddanych Wiernych mnie, y z Ochotą pod moje Panowanie garnących się, jeżeli niechcecie mnie przysięgać, wolno oddaliwszy się swoich Possessyi gdzie chcąc zostać się, Urzędu Kaliskie y Pn Raczyński mieli doniesienie przez Sztafetę, że Krol Pruski z Ich Starostw całą Intratę do Skarbu Swego importować kazał, unosząc że y wszystkie Starostwa bez nay mnieyszey Rekompensy Possesorom poodbiera, y Je Obroci w Dobra Królewskie.

Austryacy rownie się rządzą jak y Prusacy, Piszą ze Lwowa że jedną jakąś Szlachciankę do tego Urzędniczkę Pn Graff Hadyk Oćwiczyć Kazał, że się Ważyła gadać na Cesarza, Pn Bielskiemu Kasztelanowi Halickiemu bogaczowi Ruskiemu Pn Generał Hadyk powiedział, że jeśli nie przestanie tak wolno gadać jak gada, każe mu ~~Łep~~ Łeb uciąć, ta przestroga mocno wszystkich Wolności Urodzonych zAlterowała.

Jest też odgłos że Konfederacya reprezentująca Rzpltą Skonfederowaną wysłała Postem Pna Ogińskiego Hetmana do Anglij, Pna Miączyńskiego do Hiszpanij, innych do Holandyi y do innych Dworow z Uskarżeniem się na te trzy Potencye złączone przeciw Polszcze, y na rozerwanie reszty Polski.

To jest pewna że Francia P^{u}. Ogińskiemu Hetm. L. naznaczyła pensyą
którego dobra Moskwa w Zabranym Kraju będące konfiskowała, nawe
y Bieszenkowicze z tey Strony Dźwiny. Nauktainie Kościoły, Pa
kie Unitom odbieraią y Dyzunitom oddaią na poparcie tey reformy, p
wiadaią że w Ołaka z Liczy już weszła na Ukrainę, także jest tu pog
ka jakoby kilkadziesiąt Tysięcy Turków wpaść miało do Węgier, y
mil 15 spalić, w Jaßer zabrać Ludzi, ale ta nowina konfirmacyą p
trzebuie.
Później przybywszy do zapisanego już Listu, to mam donieść iż Prus
już całe Zaprzysięgli, oprócz Urzędy Malborskiego. Ceremoniał tey
przysięgi odbywa się tym Sposobem, każdy Plenipotencya Swoią oddaie
dwom wyznaczonym Sędziom, to jest Opatowi Pelplińskiemu y S
dziemu Malborskiemu, którzy w Akta wpisuią, a potym radzieli
Szlachta od Chorow, na Rotę Czytaną Polskim Językiem przysięgaią
Do Administrowania Starostwami przybyło ze 200 z Prus Antme
now, chociaż Obywatele Sami naciskaią się do tey Arędy, odmawi
ią Im, y żadnemu Ućciwey Sztuteria nie daie.
Dopiero przybywaiące odelrowowa zadziwiaią się że tu żadney niem
ią wiadomości o utarczkach Moskwy z Portą, Officerowie zao
Austryaccy ledwo nie codzień odbieraiąc doniesienia z tamtąd, U
pewniaią o codzienney rzezi, jakiey dotąd nigdy nie była między te
mi Woyskami gdyż znaczne Partye z Obudwuch Stron w górze y
w Dole Dunaju przeprawiwszy się do Siebie w Małych Partyach
wieraią się, y giną, mszą zobopólnie nie maiąc Sukursu od Wielk

Co

Armij, która stojąc na przeciwko siebie przez Dunay, co dziennie raz na statkach przewoźnych potyka się z znaczną klęską.

Regimenta, które jeszcze znayduiące się w Polszcze, odebrały Ordynans ciągnienia do Wielkiego Woyska. Gral Elmpt ku Szwecyi na Obserwacyą, a Gral Suwarow, który od kilku dni tu stanął ma mieć w Litwie Komendę.

Obywatele nieszczęśliwi Zagraniczni od Potencyi jak maią sobie postompić informowałem się nay usilniey, nie chodzi tu o dostaiących się pod Panowanie Cesarskie y Pruskie, bo według praw tych narodów homagium odbiera się z Possesyi, nie zaś Personale, y mamy doświadczenie wielorakie, jako trzymaiąc Dobra Polacy y dawniey w Prusiech, Węgrzech y Niemczech, z tych że Dobr znosząc Podatki, y odpowiadaiąc tameczeczym Sądom, co do Osob swoich byli wolnemi, mieszkać gdzie się Im podoba y Urzędy posiadać. Nie jest to samo z prawa Pospolitego Moskwy, gdzie żądać y przymuszać będą, tak od homagium Personale co do wyrzeczenia się wszystkich Dostojeństw, y tylko za Urlopem na pewny czas mogąc się wychylać za granicę, y szczególnym Faworem pierwszy raz za teraznieyszey Imperatorowey na Szawaldzie praktykowanym w czasie maiąc nadzieję wyprowadzenia się y Wyprzedania Dobr swoich, Przeto który tylko Dobra maią wszystkie zabrane, nie zostaie Im inny Sposob jako wykonania Personalnego Homagium, y poddania się pod Rząd Prawo y zwyczay tameczny, nie mogąc na sobie Obiecywać po Rzpltey, która Im Straty

Nie nadgrodzi, a zasilać się będą y odmiana, spodziewaną Planty, y nadzieją, że wykierować się mogą na predaż co Czasie, bo ktoż teraz słusznie zapłaci, którzy zaś maią y w Innych Urzędach Posesye, Samym Ozobiście nie zdaie się poddać pod te Panowanie, zostaie im ten Sposob, jakiego Uzywa P. Podkanclerzy Litew. Zrzekaiąc się w pewney Konwencyi Dobr na Syna, którego oddaie pod Panowanie Ross., Lub jak Plater Kasztelan Troc. y Zyberk Woda Inflanski, którzy Sami po jednym Synie, oddaliwszy innych do Polski od siebie poddaią się Moskalom, Lub jak niektórzy Uradzaią, Wiernym Sługom Swoim daiąc prawa predażne, a biorąc od nich Obligi y Rewersa, obligi ażeby za niemi mogli dochodzić Summy y w tamecznych Sądach, Rewersa ażeby in Casum powrócenia tego Kraiu ad Corpus Rzplitey, mogli się powracać do Dobr y dziedzictwa, nie należy tylko Uchibiać w niewczym Rozkazow, których prestępienie grozić pewnie może z Konfiskowaniem całych, naco wszelki nie jeden Czekać musi, nie mam tu inszey rady, nie mam ktoby myślił o tych nędznych, mają już Ich jak za Amerykanow, każdy niech radzi o sobie, y dla tego tę informacyą y reflexyą iaką zebrał przesyłam

Wdzięczni Łaskawey Pamięci Jaśnie Wielmożnym Panstwa Dobrodziejow Ido naywiększego uniżanym uszanowania, y na wczas wiadomości przesyłamy.

notta

Dń 24 Julij 1772 ze Lwowa.

Powieść o Austryiakach że ciągną do Lwowa, iuż się istotą sprawdziła, albowiem dzisiay o mile z tąd Generał Esterhazy w 5000 Woyska stanął, y zostawiwszy Wszystkich Sam w Kilkunaście koni do Lwowa przybył, y na obiad do Kommendy Rossyiskiey zaproszony znayduie się, że po Przyiacielsku te Woyska komportowali się zechcą, iednak nie ukontentowanie iakieś, które się w Obywatelach naszych y mowie wydaie, okazyą iest różnego Ludziom tłomaczenia. Wnoszą Sobie wielu że Moskwa ze Lwowa nieustąpi, iakoż takie komendy w Dyskursach świadczenia, że ordynans maią na przedmieście Cesarskich, Miasta zaś intencyonowani nawet bronić, do czego gotowości niektóre poczynione, Woyska też do 3000 w tych Dniach przybyło, osobliwie od Gór, z kąd Cesarskim usuwaiąc się, y Jedni tu przybywaią a Jnni ku Warszawie, Wołyniowi udaią się, przeciwnie zaś Drudzy tłomaczą Sobie że ordynanse obudwóch Woysk dopiero Dnia jutrzeyszego maią bydz rozpieczętowane y których dopiero Komendy obiasnią się o dalszych Swoich Czynnościach, Wszystkich się ciekawości mocno natęża, chcąc poiąć ułożone Planty, iednak przeniknąć y nauczyć dostatecznie nikt nieumie, iaki nas Los spotka. Od Podola są Pogłoski, ku Kamieńcowi Wołoszczyzną zmierzaią, o czym konfirmacya potrzebna. Universały do Ziemi Lwowskiey Cesarskich Dwa już wyszły nakazuiące Prowianty.

Mandat Generała Cesarskiego do Obywatelów Polskich w Dukli Dń 12 Junij wydany.

Naypierwsza Cesarza Jmci Subordynacya wyciągaiącego, ażeby Woysku do Polski wniyściu maiącemu, w dostateczney obfitości żywność dostarczona była, więc w każdym Powiecie gdziekolwiek Woysko Cesarza Jmci rozłożone będzie, cała Obywatelów Składka Mąki, Żyta, Jęczmienia, Owsa, Siana y Słomy specifice pilnie y nieuchybnie powinna być spisana, a w zanotowaniu co dostarczonego będzie, każdego Possessora Jmie z wyrażeniem Ilości y Ceny rzeczy w Kraju owym pod ten czas ordynaryiney podpisana bydź ma, y niemniey konie y Woły robocze do Fur zdatne aktualnie Znayduiące się specyfikowane być maią. Myśl bowiem Cesarza Jmci iest, co swoią wyrażone Furaże nie darmo brać, ale sposobem kupnym y Sprawiedliwym. Podwody także na które odbieraiących one, kwity będą dawane, w swoim Czasie przy rachunku generalnym iak zwyczay iest w Królewstwie Węgierskim zapłaci. Kommendanta każdego obowiązek będzie, każdy Furaż w swoiey Istocie, Woły robocze y konie, wszędy zapisywać y podług tego ordynansu starać się wykonać Wszystko maiąc baczność ażeby w rzeczach tym sposobem spisanych w [illegible] żadney Straty nie było. Posesor zaś Administratorum y Obywatelem każdego Powiatu, za pokazaniem tego ordynansu należycie przekładać będzie do Wyrozumienia. Że myśl Cesarza Jmci do tego zmierza celu, aby Obywatele Królestwa Polskiego od Wielkiey przemocy y Zdrady tudzież gwałtów

gwałtów mieli Protekcyą. Kaźdy niemniey Furaź dostawiony y maiący bydź dostawionym potym w Całości, niechybnie ma bydź zapłacony z upewnieniem kaźdego w Szczegulności, o Łasce y Protekcyi Cesarza Jmci. Nadto zaleca się aby Wszystko Zboźe ile możności y okoliczności pozwoli było zmielone, a z Mąki źeby Chleb był pieczony. Datt. w Dukli 17 Juny 1772. Imieniem Cesarza Graff Esterhazy Liber Baron de Hamburg Podkomorzy y Strażnik Wielki w Tegoż: mencie Kiram Moder.

Excerpt z Gazet Altonskich pod Artykułem z Leydy d. 30 Juny 1772.

W naszey Gazecie Francuskiey No. 22. Czytamy następujący Excerpt z Listu pewnego z Polski pisanego d. 15 Juny. Nie dawno chciały Dwa Membra Rady Królewskiey zakłócić Dwór Polski z Drugim Dworem, którego iedynym Zamiarem iest spokoyność y nie zaraźaiąca Sprawiedliwość przywrócić. Przywiódł ich do tego Prywatny Interess z JPm Graffem Tyzenhauzem y Suspendowanie Trybunału Litewskiego.

W Suplemencie teyże Gazety d. 17 Juny przydano także z Listu Polskiego.

Uprowadzenie Urzędników Graffa Tyzenhauza Podskar. Nadwor. Litt. do czego się Woysko Moskiewskie użyć dało, wielkie za sobą ciągnie konsekwencye. Generał Bibików odlanował się iż rozkazu nie dał Officyerowi, który tey Sprawy iest Uczestnikiem, a Rossyiska Generalność sądzi, że ich honor w to iest Interessowany. Cała Wina przypisuie się Graffowi Brzostowskiemu Podskar. Koron. który na swoią Stronę pociągnął Officyera Ross. mówią zatym że popadł w pény konstytucyą Anni 1674. wyznaczone, według których Wszyscy, którzyby w prywatnych Interessach Woysk Cudzoziemskich zaźywali, kryminalnie maią bydź Sądzeni.

Kopia Listu JW. Jmci Hetmana de 6. July z Derczyna.

Nie zmiernie mię kontentuie odebrana wiadomość przez łaskawą JW. Pana odezwę o pomyślney Zdrowia Jego Sytuacyi, o którey odmianie wiedzieć nigdy nie chcąc, wyraźam moie Danie względem rezydencyi JW. Pana teraźnieyszey, sądząc to szczerze, iż lepiey iest zostać ieszcze na tymźe mieyscu, nim się uśmierzy trwaiąca dotychczas kraiowa niespokoyność, tey zaś końca wprętce się można spodziewać według dochodzącego z różnych Stron upewnienia. Dzieiące się Excessa przez kupy Swywolne, żeby daley się nie wciągały, zaleciła Prześwietna Kommissya Woyskowa JW. W. W. Imć PP. Regimentarzom, ażeby z a tych Ordynansów sami Ludzie bawiący się rabunkiem byli ściągani y znoszeni etc.

Excerpt z Listu ze Gdańska Dnia 10 July.

co Prusiech że żadne nie zaszły do tego momentu od Króla Jmci Pruskiego gwałtowności rzecz nie Zawodna, y że się tu na nie nie zanosi, niewiem więc Losów naszych ani Decyzyi od nas Wyroków Gabinetów, zdaie się iednak, że tak Sami są z kłócemi y zamieszani iż iednego Drugiego nie rozumie, piszą ze Lwowa d. 25 Juny że z Tyborka Ludzi do Rewersu Wszystkich puszczono, on Sam z znacznieyszemi Officyerami iest w politycznym Zatrzymany areszcie. Pothamer Pułkownik poddał się także Moskwie co moment go do Lwowa oczekuią. Konfirmacya iest zupełna że Armistitium d. 6. Juny zerwane, że Turek Wygrał, y Krym zbuntowany zostaie, tak niespodziewana dla Moskwy Kampania, wielkie wszczęła zamieszanie. Posłowie do Kongressu wyznaczeni, powracali Dniem y nocą mimo Lu

a podcza

Armaty nad Dunay wszędzie tam Podwody zakazane. JP. Zboinski Generał wczoray do Gdańska powrócił od Generalności powiadał że spotkał 200. armat 20. Funtowych z Berlina do Szląska prowadzonych. Item ze Gdańska.

Wda Brzeski Stary kontumie do Płatenwey Woyskiey tu będącey przy Woiewodzinej Mirz, y podobno w Rutecznej konkurencyą. JWW Woiewoda Mścisławski iuż wyiechał do Litwy, o Potockim mówią że wyiechał do Wenecyi z Córką a ztamtąd ma udać się do Turek.

Excerpt z Listu z Warszawy.

Expedycye Ministeryalne do Petersburga względem zastanowionego Trybunału iuż doszły. JPan Pisarski uwiadomia, że Nayiaśn. Imperatorowa z Naiśledniejszym Ministrem bawi się Wiesmiactwem Wiosennym w Carskim Siele o mil. 3. od Petersburga a przeto Rezolucya wraz nie otrzymuie się. Lamże oparła się iuż y Historya JP. Borchowey y Tyzenhauza, także z różnych przyczyn w rezolucyi ieszcze nie ułatwiaiąca się. JWJP. Podskarbi Wesell zawsze figuruiący Fakcyą Saską, Monthocha swoiego, nie iakiego Hermanta Francuza, Człeka Szlifowanego Języka y żywego Umysłu, iakoby był Kommissarzem od Dworu Wersalskiego do Generalności. Dwu krotnie reprezentował ten charakter. Listy Zmyślone y inne dowodności pierwszego sobie Negocyowania zawsze Generalności produkował, czym ona mamiąc się. Dystynkcye temu Plenipotentowi wyrządzała y Plantom Affata, oraz podług nich regulować się. Potym zaś wszystko się wykrało. Tenże sam Hermant iest w Delegacyi od JW Podskarbiego tu do Warszawy z Listami do Króla, do Xcia Kanclerza, y do Xney Mar. W. koronn. do tey ostatniey dosyć pisano układnie szukaiąc przyczynienia się o przebłaganie Króla, do samych zaś pryncypalnych Osób zbyt kuso, y w explikacyach nieprędko Czasu y okoliczności użytych. Toż samo ma bydz do Salderna y Bibikowa, dotąd niema odprawy ten zmamieniony Plenipotent, Bibikow tylko go z sobą wodząc po Ogrodzie Saskim [illegible] wytyka owiu słabość owych Filarów Republikanckich.

Iest pewna Wiadomość że Xiążę Radziwiłł zda się do Bawaryi, Krasinscy y Potoccy w Dreznie a Pac przydążył do Wenecyi. JWJP. Hetman Rzeczą przez Wiedeń do Paryża z nikim się nie widząc pospieszył. Garnizon Częstochowski z Konfederacyi dawniey większy opuścił Fortecę, zwykły tylko y ordynaryiny w niey został. Ci nawet którzy z Fortecy wyniśli się przysłali tu Delegatów JPP. Przyłuskiego y Wierzbowskiego szukaiąc u Króla swoi ochrony. Lecz Officium Rossyiskie powiedziało że ponieważ Orężem Imperatorowey do tego wpamiętania się

przychyleni

nachyleni, nie można nasmiech się. Ci Ichmość Delegowani exkuzowali się, że nic o tym od swoich nie maią co pocześrzeniu. Dano im tedy Paszporty y namysłu był ktoś do dwóch Tygodni dopuszczono, potym maią bydź naciskani.

Do Lwowa ieszcze nie weszli Austryacy bo im Moskwa zatamowała, ale blisko zlokowali się, y od Romańcowa czekaią Determinacyi.

Z Wielu mieysc Zagranicznych ozywaią się korrespondencye, a nawet y tu te dobywaią się twierdzenia, że Maryasz Króla Naszego skonkludowany iuż iest z Arcy Xiężniczką Austryacką y Forma Sucessivi Dominij uprowiektowana, a zatym wnoszą że y umnieyszenie Kraju może przy polepszoney nieco rządności na tey że Układzie mieścić się Tablicy.

Z Dywizyi Konfederatów iedna Mazowieckiego nayznacznieysza ieszcze okazuie się lecz gdy to piszę mam oznaymienie, lubo go ieszcze za nieodmienne nieudaią, jakoby y ta Partya zniesiona była.

JP. Branecki z Dywizyą swoią na wkrótce tu stanąć Łańcut Xcia Marszałka y Jarosław Xcia Woiewody Ruskiego maią być zapakowane nowemi Gośćmi pod Komendą Czterdzieściego..

Kopia Listu z Paryża Dⁿⁱᵉ 19 Junij 1772.

Są tu rozumienia że Moskwa z Turkiem spieszyć się będzie do Pokoju bez inszey pomocy, iakoż Medyacya nawet Cesarza nie iest przyięta tym iedynie końcem, żeby te Dwie Potencye nalazły się w stanie ratowania Polskiey od Podziału który o tym niemoże bydź pomyślny, a tylko Królowi Pruskiemu nayużyteczniey szy. Mamy tu Orłowa z Żoną y z Dziećmi Brata Faworyta Imperatorowey, ten mię cieszy że ieszcze nic pewnego nie uczyniono względem Naszey Oyczyzny, y że nad mniemanie powszechne maią się rzeczy odmienić. Południowe Potencye nawet y Anglia zazdrosnemi oczyma patrzą na to, co się w Północy dzieie, ale ieszcze się z Sobą nie znieśli, ani porozumieli. O tym podobno powodem azali wyna mieny mi dłonie w Europie.

Dziejów Wileńskich z Trybunałem nie pomnię, jako y tego co Król Pruski własną Ręką tu do Monsieur d'Alembert w te słowa pisał. Enfin la paix est arrangée. Tout le monde n'est satisfait même les Confederés sont battues et contents. Obawiam się żeby to nie było z nami co z Arlekinem nie zmiernie cieszącym że wziął 50. plag, kiedy mu sto obiecano.

P.S. Soli Iak iest Inn dla Panującego nam ubezpieczony że się teraz traktuie Jego ożenienie z Cesarzową Elżbietą, a tria tu w Skutku, nie o rzeczy, y są ciekawi czy bez dzieci to z wiadomością Imperatorowey.

Kopia Listu Carowey Rossyiskiey do Króla Jmci Polskiego.

Poseł moy za swoim do Dworu WKMci powrotem, oświadczył
mnie Ukontentowanie z Listu mi od WKMci oddanego. Ponow
ił On upewnienia nayuprzeymieysze, iż ani Przyiaźń mo
ia, ani Zamysły tyle razy oświadczone, obmyślenia po
żytków y ubespieczenia Spokoyności Państwu WKMci
żadnym odmianom niepodlegaią. Przekonany WKMć
a z nim cały Naród być powinien iż skutecznieyszego
do otrzymania tey rzeczy niemasz środka, nad utrzy
manie kształtu rządów, który WKMć wspólnie z Na
rodem ustanowić potrafił, za przydaniem oraz przy
chylnego starania mego y moich sprzymierzonych. Nie
mogą też być tayne WKMci y Narodowi iż ustawy
wspólnie będą naybardziey potrzebne y pożyteczne do
liczą się przy względach swoich, bezpieczne z Interes
sem lub zdaniem uprzedzonym musiały przyciągaiącym
do ukoien dawnych y zdrożnych onych się używania. Dziwo
wać się zatym by naymniey nie należy przeciwnościom
którey w dopełnieniu powagi swoiey doznaie Rada nie
ustaiąca stworzona na to aby namiestniczą stanow
powagę upierciągą Czasie między Seymami wykonywaia
cego trzymała. Nic zatym wszystkich y chwały przez czas
niejaki trwać iescze mających trudności niemasz coby
między zwątlić zaufanie WKMci y Narodu w dobrym skutku
tego dzieła.

należytey zabespieczności WKmci wraz z Narodem nadzieię
spokoyności y przyszłą szczęśliwości. Posed móy powraca za-
opatrzony rozkazami nayobszernieyszemi dla wsparcia
Narodu we wszystkich obrotach za cel utwierdzenia tego
kraju maiących. Mam sobie za Obowiązek uprzedzić ia-
wcześnie WKmci aby wszelkie przeciwne pogłoski, kt[óre]
się rozsiewane bydź mogły, ustały, słowne domysły y ia-
kolwiek bądź dorozumiewania się przypisuiące mi albo
napotem przypisać maiące zamysły odmienne od utrzy-
mania dzieła tego w Polszcze ustanowionego y wsparte-
go ani u WKmci ani u Narodu przystępu nieprzepowiada-
Proszę WKmci aby był upewniony iż mnie nie tak
chwała ani stan powagi / co zazwyczay stroi się ka-
odbiegać od rozpoczętych kroków / przy mnie przedsię-
wzięcia tak statecznie utrzymuię iak wewnętrz-
ne przekonanie które mam, iż Polska szczęśliwa
być nie może tylko przez rząd ten iaki teraz iest
ustanowiony gdy będzie w zupełney czynności y uspo-
wanie ugruntowany. Po tak szczerym zdaniu mych
y Intencyi wyrażeniu mam nadzieię iż WKmć we wszyst-
kich przygodach Postawi mnie, któremu iednemu
kray nie powierzał y który zatem iedno ma mo-
mówienia zmieniem mnie dość dowodny zaufania któ-
rego potrzebować będzie aby tak był do otrzymani-

Zamierzonego

ikona przytoczyma ile pragnąć mogę. Tym tylko spo-
sobem mogę wkrótce przyjaciół i spółobywatel daga ...
tedowodów osobistych szacunku szczerego y doskonałej przy-
jaźni z którą jestem etc. —

188

Kopia Listu JW Jmc X. Massalskiego Biskupa Wilenskiego do JO XMci Prymasa z Wilna d. 2go Febr. [illegible] pisanego

Jako powagę powołania y Urzędu mego utrzymywać, tak gdy się co zrywa Jey ubliżenie publicznieysze żalić y JOWm Dobrodzieiowi donieść mam sobie za Obowiązek y przyzwoitą powinność. Niesłychanym nigdzie przykładem stało się bardzo świeże y niesłuszne nastąpienie na Rezydencyą moię. Dnia albowiem wczorayszego JWJmć Woiewoda Wilenski wzebraney Kompanii do wszelkiey zbrodni przyzwoyczaioney y uwiększey liczbie Prawem już przeciwney zbroni y moleyą swoią do akcyi gotową kiedy uczyniono w tych dniach do przyiazni między nami krokow, pa bardziey jeszcze Publiczne bezpieczeństwo tylko w obrobie moiey przypadkami powieszone niczego mieć nie może. Już nowo zoso na moy Pałac równie niespodzianie jako gwałtownie najechał, ponieważ on naprzód zaczoł się od przymuszenia Szyldwachu zmierzonym do swego Pistoletem, aby Zamknientym wspomnionym czasie o wozy Bramy, atak wiechawszy na srzodek dziedzińca Pałacu mego, y uszykowawszy onim y przy dwuch wiezdnych Bramach Zołnierzy swoich z tey Kompanii na wszystko rezolwowaną, wszedł do moich pokoiow, w ktorych bez opuszczo podług Duszy wmowie okazawszy Sentymentu oświadczaiąc

Jz mnie Stanisławem a Siebie suzyni Bolesławem, albo mi dowod
zwołe, temu zdaniu miny. Prałatem przymnie będącym samotnym
zył biciem, a z sobą przyprowadzonych, mnie obrażaiąc, z tey duch
ławy tak szydził zuchwale i z się tam wiele Krzymowi a najwięcey
dostało wierze, z tego krotkiego rzeczy namienieniu może się JW
Dobrodziey domyslić, w jakim wzora zostawałem stanię, w jakim
jestem, gdy życia mego tam bronić muszę, gdzie mi Rosiadły Oy
żna naywiększą dała władzę. Jutwo gdy to piszę Zamek moy Krzy
tami y Zołnierzami Kompautowemi y nadwornemi Dniem y No
mnie pilnuięcemi iest napełniony, y Ustawione Armaty Powto
gą strzegę najazdu, do ktorego już pokazał ochotę y porywczość
utrzymany omawiadzonym odemnie przez listu JW Kasztelana Bo
grożniejszy azardem broniemasię do Ostatka. Zadziwiwszy się na
dzikim Księciu JMci postępkiem raz JWWM Dob. dać mi ra
co mam czynić, y tuskawą wczynieniu pomoc. Nie ktudz za
pod tym czasem uwagi, zgwałcone Boskie y Ludzkie prawa
wię więcey nad to wszystko co by się wyrazić mogło. Powszechn
zatym Wiary y całey Oyczyzny Interessem. Oddaię zdaniu JWWM
ktorego Dostoięstwo nad obietnu temu. Naydroższemi ...
pierwszym uczyniło. Trożem, a to tym chętniey Jm Mi barziey
woli Jego w takich Okolicznosciach Jest znaiomu. W ...
na Rezolucyą JWWMu Dob oczekiwaniu, mam honor w należ
zostawać poszanowaniu

Kopia Limitu Trybunału

Roku 1763 mca 8bra. 22 dnia w Czasie Sądów Poobiednich moie Ac-
Lecz Sądzących się doszły od JO Xcia Jmci Władysława Łubieńskiego
Prymasa Korony y WXLitt. w Kopertach, iedne Pierwszy JO Jmci Ra-
dziwiłowi Podkomorzemu y Marszałkowi Trybun. GłowWXLitt. mnie Pa
y Kochanemu Bratu wmiłemu, drugiey JO Trybunałowi mm —
Prześwietney Prowincyi WXLitt. mnie Panom y Kochanym Braci umm-
skim Obwieszczenia Sequenti Tenore Pisane.

JO Trybunale mnie PP. y Kochani Bracia
Smutną Nowinę o Wypłaconym Smiertelności długu przez Nayiaśniey-
szego Pana Naszego Krala Jmci Augusta III w Dreznie dnia 5 tego mca z Żalem
wszystkich Nas Przenikaiącey mam honor mocą Pierwszego Urzędu
mego Oznaymić Przeswietnemu Trybunałowi mnie z Osob Wmnie PP.
złożonemu. Żałuię uciekaiących się do Swiątnicy Sprawiedliwości jak
do Zrzódła, że w Pragnieniu Zostawać muszą, dokąd Rzeczpta Przezna-
czoney od Boga, naszey zaś Wolney Elekcyi zostawioney Szczęśliwa
mocy nie będzie Uznać y Uszanować Oyczyzny Głowy. Gdy bowiem Po-
waga y Władza, ktorą tchnęły Jey Sądy y Trybunały ustała. Już y Sędzio-
wie od niey Pochodzący po Prawy y Ustawie Publiczney odpocząć Sądzić
maią, a Wynikaiące odtąd Sprawy przyszła Kapturowych Sędziow Elekcyi
a utatwiać Powinna. To należytości y Przyzwoitość Wmnie PP. Oświadcza-
iąc. Każdemu tym Czasom Szczęśliwey życzę drogi, niżeli za Powo-
dem Rozdawniczey Łask Przyszłego Krola Nowego rąki, na Zawdzięczenie Za-
sług pokazać ią Wmn PPom do Nadgrody teraz z Prawdziwym Szacunkiem zo-
stawam Wmnie PP. y Braci Uniżonym Sługą. d: W Łubieński Prymas
1763. 14 8bris w Warszawie. Po ktorey na Sądach poobiednich oddaney
et in Actis iuditij Roborowaney Przeczytaney JO Xcia Jmci Marszałek
Ex Consensu totius Stołu odpisał Thenore Sequenti

JO Mci Xiąże Dobrodzieiu.
Jeżeliby Powszechnemu Żyiących Losowi Ludzkim jakokolwiek
Sposobem zastawić się można, nie zostałoby nic tak Szacow-
nego Coby się na Chętny okup nie ważyło, a ofiara Dni Własnych

Czyniłaby

Czyniłaby nayłepszego z Krolem y Panow nie Przezytych. Lecz liedy
naywyzszego Wyroku mocy nie się oprzeć, Ani naywyzszego Rozr
dzenia Porządek odmienic nie moze, z łzami y pełny Goryczy Żę
przyjęliśmy nayostrzeyszą Sercym Poddanych przez Primaliali Cu
JO Wnyi Dobrodzieia na Dniu 14 wysłaną a 22 praesentam d
sztą, o nayzałośnieyszym Krola P. Na Augusta III w Drezmie na dę 5
zeyscia Wiadomosc. Doswiadczylismy Jako Zachod tego Słońca, ścią
gnął Promienie Władz Namiestniczych, Jako Zapadło Zrzodło Osu
szyło Potoki Swoie, Jako Ustało Augusta III Imie, Sądnych Aktow na
zato milczenie. a Stosuiąc się y Przepisim Praw Wyraznych y
Intymacyi Prymasowskiey JO Wnę Dobrodzieia w tymze Dniu y
dzinie doyscia Litewski Ruskiey Repartycyi Trybunał limitowal
smy. Złozylismy to Jarzmo, ktore Prawami ich Ku Ozdobie Praw
Oyczystych Ciągnelismy. tak więc a Obowiązkach dalszey Juryzdykcy
dyspensowani. nie pierwiey rozieżdzamy się, az Powinney pow
ienn Naszych przez Oswiadczenie Interregii Nostro Nayglębszey d
missyi doyego Czyniemy Koła Całego Imieniem. a w Szczęśliwości
Naywiększego Respektu Uzynamawo pisząc się. JO Wnę Dobro dz
Naynizszy Sługa Stan. X Radziwił Podkom. y Marszałek Tryb. P
W. D. Dnia 22 8bra 1763. w Minsku
Post Poracta y po Promulgacyi w Otwartey przy Drzwiach Izbie tego
Prymasowskiego Doniesienia Publiczne przeczytanie, y Sądem Trybun
Wdztwa Salvis per omnia Actis ac Dekretis Etiam na dę dzisieyszą
Rannych Sądach przed doyściem Wiadomosci latis et Subsecutis.
ratione nominatow Krola Jmci Fatum nastąpiła Limita. Act
in Loco Solito w Zamku JKmci Minskim. ut Supra.

Kopia Manifestu JOxiecia JmCi Karola Radziwilla Wdy Wileńskiego w grodzie Brzeskim Littm dnia 10 Juny 1764 zanieslonego.

Comparens personaliter JOxże JmC Karol Radziwill Wda Wileński manifestuje się przed Bogiem który czystą Intencyą widzi a Ewent rzeczy wszechmocnie decyduje, przed Nayjaśn. Rzpltą, której jest synem y równą wszystkim wspoł obywatelom częścią, przed Nayjaśn. Europeyskiemi osobliwie sąsiedzkiemi Potencyami, które przez jednomyślne nisze jako deklaracye, Całość Wolności y Praw Naszych, a w tey Całości bezpieczeństwo osob każdego w szczegulności obywatela ostrzegły.

Iż w Sentymentach o Oyczyste swobody gorliwych z żalem y przeniknieniem Serca na wzniecone prywatne Ambicye, Domowe rozruchy zapatrując się y te samym nie odporem zniszczone być mniemając, przez czas tak długi spokoyny w Umyśle y Dzietach w Dobrach swoich w Wwie Brzeskim leżących mieszkał z których gdy do Dobr w Wwie Nowogrodzkim leżących przenieść się zamyślał w pierwszych tey podroży początkach uczuł ukaraną Inakcyą swoją y przez smutne a żadney wątpliwości y obojętności niepodległe doniesienia nauczony, jako od równego sobie w dawnych y Niniejszych Zaszczytach Domu, równy wspoł obywatel żadnym przewodem Prawa nie przekonany wposrzod nayglębszey spokoyności rożnie zgromadzonym Zołnierzem orężem Armatami w własnym Domu w mieście Nieświżu jest najechanym y wyciśnionym.

Nauczony przez też doniesienia razem jako do obserwowania podroży Jego do wzięcia tylu z Instynktu Jegoż nieżyczliwego Domu y złączoney z nim przez krew Familiy, rożnie Traktem rozstawieni ludzie zbroyni orężem y Armatą opatrzeni.

Przekonany o prawdzie wiadomości doswiadczeniem, w Terespolu w Dobrach JWJP Fleminga Podskarbiego WWXLitt. Sto kilkadziesiąt Ludzi Uzbrojonych na Trakcie swoim zasadzonych znalazł, z których przez regulę powinney Stanowi swemu Ostrożności, gdy tak na fundamencie Iota

Innych

przestrog iako przeyrzanego Życia swemu y siebie otaczaiących bespieczeństwa za sobą zostawić nie mogli ś bez naymnieyszego kryminału y boiu dysarmowat.

Początek takowy iako iest daleki od Intencyi iakowey kolwiek publicznego gwałtu lecz iedynie sposobem siebie ubespieczaiącym Bóg to widzi.

Szpitał za które Prawa Wolności y swobody krew nieoszczędnie ofiarować pragnę świątobliwie upewniam Nayiaśn. Potengę oświadczam wspoł Bracią moią z któremi mię Prawa y krew ochechka rowna, przeciwko które uciemiężeniom o ich prerogatywy y bespieczeństwo ostatnie siły moie z niemi wspolnie łożyć chcę nayuroczyściey upewniam, wolną poprawę tego manifestu zostawuię

Karol Xże Radziwiłł Wda Wileński

(L. S.)

Concordat cum protocollo Jan Bogusławski namiesnik vices gerens tant y Vice Regent Grodzki Wdztwa Brzeskiego

GŁOS.

Imć Pana Zyniewa Starosty Berznickiego Posła z Powiatu Starodubowskiego na Seymie d. 7. Maji miany.

Licząc dni Panowania Twoiego N: Miłł: Królu iestem pewny, iż żadnego nienaydziesz, którego byś pracom Królowania niepoświęcił; ale okolicznościom z samych trudności uwitym przypisać należy, że mimo naylepsze Twoie chęci, rozlicznych przykrości osnowę Historia następnemu poda światu. Nad to iest przytomny w umyśle W. K. Mci obraz nieszczęśliwości kraiowych, żebym wyliczaniem onych czułą Jego rozrzewniać miał duszę. Już nieosuszone strumienie krwie Braci, które po wszystkich kątach Polską, skropiły krainę. Już upłynęły te łzy, które ucisk, nędza, przymus, żal y strata wycisnęły. Już długiego y rządnego trzebaby pokoju, żebyśmy to sobie nadgrodzili, cośmy potracili bez woyny. Już wszystkich Rodzaiow cierpienia doświadczywszy, więcey sobie podchlebiać niemożemy, żebyśmy wolną Rzecząpospolitą, a nie podbitym byli Narodem. Do tey ostateczności iesteśmy zaprowadzeni; Że albo azardować resztę kraju na ostatnią ruinę za poźnym błyskiem nadziei, albo ulędz pod przemocą, y wymuszony podpisawszy Traktat, spokoynie czekać pory do zniszczenia onego sposobney. Masz N: Miłł: Królu w rezolucyach naszych offiarę wszelką tak gotową, iak dla dobra Oyczyzny y upragnioną y powinną. Jeżeli z wysokości Tronu widzisz nadzieie pewne prędkiey pomocy, racz ie odkryć Narodowi, który postrzegłszy swoiego Króla.

Króla nie zaprożną goniącego się sławą, ale w czystym pra-
gnieniu szczęścia y całości Oyczyzny na przypadki wystawi-
iącego się, w nayśroższych losu pociskach pöydzie za tobą.
Jeżeli zaś żadnego z nikąd spodziewać się nam W. K. Mość ni
każesz wsparcia, wszelka gorliwość nasza na ten czas uporu
zasłużywszy, nie tylko nie może bydź chwalebną y pożyteczną
lecz owszem naganną naydzie się: kiedy zapowiedzianego ty
razy zniszczenia stawszy się celem, spoźnioney by naylepszey po-
mocy przyimować, y z niey korzystać niebędziemy w Stanie.
Ja dotąd iak niewidzę sposobu własnemi siłami wydobyć się z
pod ciężaru nas uciskaiącego, tak wierzę ieszcze, że gdyby kto
do naszego przykładał się ratunku, istotniey y naypierwey
swoiego szukałby zysku. Zacznimy więc od tego co czynić z po-
żytkiem teraz możemy, y zwyczaynych dotąd Narodowi Pol-
skiemu błędow przestańmy bydź naśladowcami, żądaiąc rzeczy
niepodobnych, możne opuszczaiąc. Jako już y poważnie y do-
kładnie dowiedzionym tu słyszałem, tak niewątpię, że wszy-
stkich dobra życzących Oyczyznie to zdanie bydź powinno
domyślać się iednak niechcę, żebym one za powszechne uda-
wał od całey Prowincyi Litt: z mieysca tylko moiego mówię
że ani czasu wycięczać, ani mocnych Sąsiadow rozjątrzać, a
wszystkie na to łożyć usilności należy, ażeby traktuiące u tro-
Rzptey w obszerności, nadgrodę oney pożyteczniejszym reszty
uporządzeniem targować. Lecz truchleię y do rospaczy przy-
dzę przypominaiąc głos rady tron otaczaiący, przed kilką
dniami słyszany. Że na tym Seymie kraie tylko oddać, a
nie więcey.

nie więcey na pożytek Rplty stanowić niepowinniśmy. Możnaż bez zgorszenia nierząd wieczysty, anarchią widzialną, nie powinność dalszą maiątkow, y bespieczeństwa naszego radzić? możnaż bez obrazy sumnienia perswadować, żeby bydaiąc kraie nierobić dla reszty Narodu łagodnieyszych losow nadte, ktore pod pozorem wolności, od dawnych czasow kryiącysię w kilku osobach despotyzm, wszystkim Obywatelom nieznośne, y nielitościwe cierpieć każe? na coż się zda mieć prawa, kiedy ie pod tłumaczeniem do okoliczności ucisnienia lub pobłażania zostawic? na coż zachowywać pozor sprawiedliwości, kiedy ona we wszystkich rozwolniona na spreżynach do rozciągnienia tylko zemsty, do nadgrodzenia podchlebstwa służy? Bogdayby podobny sentyment w Rzplty nigdy niepostał! Dożyć iuż zasiane między Obywatelami niezgody, y odięte naszych własności bespieczeństwo, do rozroznienia nieczynności, y osłabienia umysłow Narodow przyczyniły się. Z tych to powodow wynikła y oziębłość miłości Oyczyzny, kiedy każdy czuciem we wnętrznym poznał, że dla kilku osob tylką była Matką. N: Miłł: Krolu nieodważę się wierzyć, żebyś ludowi rządom twoim powierzonemu niepewne, nieznaiome, y niebespieczne chciał dawać życie; spodziewać się owszem wszystkie mam pewności; że tak radzić, iest sercu twoiemu czynic krzywdę. Prześwietne skonfederowane stany przebyliśmy trzy tygodnie w tey obradświątnicy, a próżno czas strawiwszy nicesmy niezrobili. Rzućmyże się co żywo, do istotnych dla szczęścia y spokoyności naszey

uwag.

uwag, żebyśmy sobie gruntuiąc praw mocą bespieczeństw
zatym otwieraiąc bogactwa, y ludność krajowi gotowa
Potomkom naszym żniwo tey sławy, która się iuż im zostaie
odzyskać za nas odeszłe Prowincye. Nam niech tyle będzie
pociechy, że do przyszłey ich pomyślności opuszczoną sprawi
my rolę, y pierwszy a nie płonny rzuciemy Zasiew.

MOWA.

J. W. Zyniewa Posła Starodubowskiego miano
Die 11. Maij R. P. 1773.

Próżną wiodłbym utarczkę, gdybym się do słów przywięzywał, a nie wgrunt rzeczy wchodził zaraz, nie śledzę czyli niewytłumaczone odemnie dosyć, czyli nie zatrzymane pamięcią, czyli opaczne przyięte myśli moie stały się kilku wczorayszych głosów celem. Niech mnie kto iak chce sądzi przedemną samym niechcąc bydź winnym, mówić będę y czynić co dobro Oyczyzny wyciąga, bo to znam za obowiązki od Urzędu Posłowania nie rozdzielne. Pod tym prawidłem umysł, y serce trzymaiąc byłbym niegodzien Imienia Obywatela, byłbym niegodzien Obecności Tronu, gdybym czucie wewnętrzne w sobie tylko dusił, poięcie moie y prawdę zdradzał. Królu! tak wielą, tak znakomitemi ozdobiony przymiotami, mogłżebyś cierpieć y wybaczać żeby wykonanie Urzędu było różne od powołania? niebyłożby naybolesnieyszą zadawać W. K. Mci Ranę żeby rozumieć, że prawdzie przystępu do Tronu bronisz?

bronisz? Przychodzę Ja do Tronu W. K. Mci z respektem, ale prawdę zawsze poniosę y tym sposobem szacunek u Maiestatu Jego sobie iednać będę.

Jakiego przeklęctwa nie godzien ten kto szczery charakter Polakow w obłudę, otwartość w oboiętność zamienił, podeyścia y oszukiwania odkrył sztukę? kto prywatą zaprzątnionych, á dobra Krajowego nie znaiomych chciał mieć w Rzeczypospolitey Mieszkańcow? kto do ambicyi y fałszywego Interessu zwrociwszy Obywatelom na stratę pewney substancyi, na spustoszenie wiosek, zaniedbanie domowego dozoru wystawił, przyzwyczaił oraz do Intryg diffidencyi, y dyssymulacyi? To są skutki defektow rządu y nie dostatku edukacyi, to są pierwsze zasiewy nieszczęśliwości — nas uciskaiących, ktore powtarzać byłoby nad czułemi — pastwić się duszami.

O słowa się roznić, ieżeli poprawy formy rządu czyli zniesienia abusuum żądać, istota zostaie, że poprawy potrzeba. Nikt niechce ani Arystokratycznego, ani Demokratycznego, ani też Despotycznego rządu, ktory nad Narodem do tych czas rościągać, przez nie exekucyą Praw, przez tłomaczenie onych opaczne, przez podłość do ktorey iuż Obywatelow przyzwyczaiono można było.

Widząc nie tylko że Duch Panowania iadowitość — swoię nad wszystkiemi rozpostrzeniał, ale bardziey ieszcze widząc Że się te żądła ktore przeszywaią Nas, w Naszych kryią Prawach iakże milczeć?

Zamiar

Zamiast Praw czynić sprawiedliwość, która gdy rządową sta
się sprężyną, gdy Prawa częściey wywraca niż dopełnia, gdy
paszkwile nie Dekreta pisze, gdy maiątki nasze honor y życie
pod arbitralne tłoczy wyroki, iakże milczeć?

Ten chyba przeciwko powszechney skardze, y przeświadcze
niu mowić może, kto z cudzey sobie zrobił, robi albo robić za
myśla fortunę.

Nayświętszą myślą napisać Prawa, iest niedosyć, trze
ba exekucyą onym obmyślić. Wspomniona Rada usty Nay
Pana rozumiem że tym się zaprzątnie staraniem, á naywięcey
ztąd w niey pokładam ufności że nie będzie inną tylko W. K.
Mci. Nie trzeba się obawiać tych skutkow, które pod 12. Woiewo
dami w Polszcze, Decemwiratem w Rzymie, trzydziestogłowny
rządem w Grecyi nastąpiły, bo ona tey Legislacyi, którą tamte m
ły mieć nie będzie.

Jeszcze zostaie W. K. do szczęścia Narodu dać Obywa
telom cnotliwych Polszcze Duszę Republikantskiego rządu do
czego doyść nie można, tylko odeymuiąc podnietę grzechu,
tamuiąc to źrodło w którym Oni chciwości y podchlebstwa -
biorąc napoie, nieprzywiązany do żadney powinności, pewney
nie maiący oświecenia z prawdziwey boczyć muszą drogi. Wyrós
ć razem zysk dla Rzpltey gdy marnotrawione dotąd dostatki
publiczne, gdy opuszczone, y od nikogo starannie niemogące
się wyrabiać, odłogiem leżące iako cudze y doczesne ziemie
odmiana iedno natury swoiey choć wczęści stratę Prowincyi
za stąpią.

GŁOS.

GŁOS
J. O. Xiążęcia Jmci Antoniego Stanisława
SWIATOPEŁKA
CZETWERTYNSKIEGO
Na Seymie Extraordynaryinym w Roku 1773. Zaczętym, á z Limity w 1774. przypadłym Dnia 28. Januarij.
MIANY.

Nayiaśnieyszy Królu Panie Móy Miłościwy.

Prześwietne Zgromadzone Skonfederowane Rpltey Stany.

Trudno się Przemocy oprzeć, y nie można inaczey, tylko ulegać; przeświadczony iestem, że bydź powinno nie w tym sposobie, iak się dzieie, gdy naymnieysze sprzeciwienie się tu Którego, iuż podpada wiadomości Ministrow Cudzoziemskich. Mam Was wszystkich za świadkow, że w ciągu całym Seymowania teraźnieyszego, nic mi mówić nieprzyszło, tylko żem się odzywał.

Nie umiałem w całym trakcie czynności moich nikomu się powodować, wszak wszyscy iesteśmy tu przytomni, niech ktoren mi wyrzuci na oko? Oświadczałem się zawsze, że celem myśli moich było, zasłużyć sobie na Jmię poczciwego Człowieka, y dobrego Obywatela.

Nie starałem się o nic, ani też zyskałem co; bo podłym bydź nigdy nie umiałem.

Sprzeciwiałem się zawsze, y zapewne, że do końca będę, bo wszystkie czynności od początku udziałane, ani bydź mogły dobre, ani tym sposobem, iak bydź powinny.

Wszakem się odwoływał w Głosach moich zawsze na Przemoc Narodową, y w tym sporze zdań tak wielu (co do Proiektu od Laski

podanego.

podanego) żadnemu nie sprzeciwiam się.

Na odwołanie się w Głosie na dniu przed onegdayszym, miany przez Xiążęcia Jmci Woiewodę Kijowskiego, mam za ścisły obowiązek odezwać się na ten.

A iako iestem wszelkim posłuszny Prawom, tak na przeciwko tych ani umiem, ani powinienem szemrać, tam iednak gdzie moc Prawodawstwa oznaczam w sobie, mam za powinność.

Wypadła Kommissya dla Xiążąt Jchmościow Woiewodzicow Kijowskich pod czas Delegacyi, skrzywdzaiąca naypierwsze Prawo Natury y własności, Prawo wszystkich Narodow, dotykaiąca nawet Powagi Maiestatu W. K. Mci, gdy synowie winni będąc ulegać Prawu Naturalnemu y powszechnemu, kwestyonuią wszystkie Tranzakcye przez Oyca swego zawarte, oznaczaiąc Annum Normalem, że odtąd iakoby złe czynił, że swoią własnością iak mu się zdało, rozrządzał.

Zastanowić się mocno nad tym przynależy, że ieżli był wezwanym do Rady wspolnie z W. K. Mcią, musiał bydź zdatnym w zaradzaniu; à ieżeli tam zdatność Xiążęcia Jmci okazywała się, tym bardziey nie mógł nic złe czynić, gdy podług swoiey woli, swoią umiał rozrządzać własność.

Nie dość iesze na tym, w tymże samym ciągu przeniosłeś W. K. Mość z Krzesła Woiewodztwa Bracławskiego, na Krzesło Woiewodztwa Kijowskiego, z dolnieyszym Go okazuiąc; à tym samym przeto approbowałeś wszystkie Jego czynności.

Nie pewny każden w tym sposobie zostałby swoiey własności, nie pewny żaden Oiciec od dzieci winnego y należytego uszanowania, nie pewny nakoniec tego Prawa, które mu Bog y sama Natura dała, gdyby dzieciom takowe podstępne miały uchodzić sposoby.

Nie.

Nie mam ia w tym interessu mego, bo ani ia, ani cała Familia moia nie miała z Xiążęciem Jegomością do czynienia, ale iest to powszechny interess całego Narodu; bo na coż Prawa Cywilne stanowić? ieźli Prawom Natury y własności sprzeciwiamy się.

Pomińmy interes prywatny, że dlatego, aby Dom Xiążąt Jchmciow nie upadł, więc należy obmyślić sposob ocalenia y odzyskania, nie wielka konwikcya, O! iak wiele Familij tym sposobem upadło, y gdyby wszczynać kontrowersye, nie pewnym każdy Obywa=tel byłby swoiey własności.

Ale=ta to iest Polityka, żeby Familia była maiętna y mocna, á prze to oprymuiąca Stan uboższy, iak iuż Xiążęta Imć swoię poczęli byli okazywać absolutność. A iakom się odwołał na Delegacyi, że mówić w przytomności W.K.Mści y zgromadzonych Stanow będę tak się do tego odwołuię zawsze, że czy Prawa Cywilne maią moc gwałcić Prawa Natury?

A zatym Głos Xiążęcia Imci miany mieć powinien wzgląd, gdy do tego został przymuszonym, że musiał się odwołać y protesto=wać w oczach W.K.Mci y zgromadzonych Rzeczypospolitey Sta=now, domawiaiąc się o Turnum.

Niech tedy ieszcze y ten ślad Potomności zostanie do Narodowey Przemocy, że nawet proszący się sprawiedliwie Senator w skrzy=wdzeniu swoim o Turnum, był zamilczany.

Ja z tym się zaś oświadczam, że poki duch w ciele moim będzie, póki rozum podawać będzie sposoby, poty na przeciwko tey Kommissyi mowić będę, odwołuiąc się na nieważność oney; y iako w tey nikomu nie należy się odpowiadać, ani iey winien kto bydź posłusznym, gdy iest na pognębienie uboższego Stanu Szla=checkiego, gdy iest na wzięcie mocy Prawa Natury, Że iako

Oycu.

Oycu wolno) tak się zaświadczam: że wszędzie zaskarżen
przez zaniesione Manifesta czynić nie zaniedbam, y ieżeli
moc teraz niedopuści, zawsze się odwołuię; wszak mówię to
iak winien iestem z mego przeświadczenia, y ten Głos za Sła
wieczney Potomności zostawuię, a razem y Manifest w przyt
ności wszystkich Rzeczypospolitey Stanow; Czy Prawa Cywi
maią moc gwałcić Prawa Natury.

MOWA.
J. W. JMCI PANA
JGNACEGO
KURZENIECKIEGO

Sędziego Grodzkiego y Posła Powiatu Pińskiego
na Delegacyi Dnia 16. 8bra.

MSCI PANA.

Przeswietna Delegacyo J. OO. J. WW. mm. ww. mm. PP. y Dd

Czyniąc dosyć włożonemu na mnie przez Przesw: Delegacyą
obowiązkowi, wzierałem wraz z innemi Delegowanemi w expens
na Reyment przez Xcia Jmci Podkomorzego erogowane: Relac
w tey okoliczności z mieysca moiego z Urzędu uczynić się maiąc
stosuię do poprzedzonego doniesienia, przez J. W. Jmci Pana Kasz
telana Kijowskiego. Realność zaś tychże pretensyi, iako etiam
Ofiarowaniem się Comprobationis juratoria Xże Jmć Podkomorzy u
styfikował, tak pod uznanie y decyzyą Przesw: Delegacyi to od
daię. Za tymże głosem, mowię daley: zwłaszcza że w czasie to
czącey się

toczącey się Materyi docisnąć się do głosu nie mogłem; Potym a żądaiącym Stronom Kommissyi przeszkadzać nie chciałem; Gdy zaś teraz iuż się poczęści y te ułatwiły, przymawiam się do Materyi, która niepowinna sprawiać tedium, y tak rozumiana, że nie w swoim mieyscu iest wzmiankowaną, ile że zaczęta, rostrząsana, ale dotąd nie dokończona, a to są Artykuły Separowane: które zaś, iako istotnie kray nasz, całość naszą interessuią, y zgoła zawierzaią w sobie incomplete wszystko, tak w pierwszey naybaczniey, pieczołowitości, y zaradzeniu bydź powinny.

Przez dystyngwowane usta J. W. Jmć X. Biskupa Wileńskiego, nie raz w tym gronie Zgromadzenia Słyszeliśmy: Jż Jch Mość Ministrowie Zagraniczni dla różnych choć na pozor tylko Motywow, odmawiaią swoią łatwość, zasadziwszy się nayprzyncypalniey na tym, aby Jch Mość Posłowie niepodpisani ieszcze, do Traktatu apponant manum. Na tę zatym Pretensyą onych, uroczystey dotąd niedaliśmy odpowiedzi, zdami się zatym, aby nic co na stronę partykularnieysze odłożyć Jnteressa, á udeterminować iako wrzeczy tak wielkiey, rezolucyą; Rozebrać więc to, y porozumieć się Nam należy, dla czego? y kto to ci są renitentes? a zdami się, iż obstaią przy tym, co weszło w Traktat Petersburski, á sprzeciwiaią się temu, co nie weszło; Zkonkludujmy więc tu zaraz, czy możnaż onych za to sądzić? Wzbraniaią się, y z tego powodu, że Traktat podpisany, a Woyska w kraju zostaią, y ieszcze te, które Traktat Karłowicki nadwątlaią; Czy możnaż y za to onych obwinić? Tu daley postąpmy: Kto ci to są Kontradykuiący? Są Kolledzy, są Rzpltey rownie Plenipotencyaryuszowie, gdy uprosić nie można byłe, aby in eadem navi navigare chcieli, czy możnaż onych przymusić, pospolite axioma same ewinkuie:

ewinkuie: Iż par super parem non habet potestatem, y
by były Przywileie, y Prerogatywy Posłow na Seym od Woie
Ztem, y Powiatow wysyłanych; ktoremi moc iest udzielona
dług przekonania własnego rządzić się, że nawet tak mni
mam, że Poseł, nie byłby Posłem, ani Stanowicielem Praw,
by był przymuszany, natura rządu naszego mieć chce, iż
no się zgodzić, wolno czynić oppozycye, wolno iść za przek
niem, y gdy się ieszcze nowy nieustanowił rząd, wywracać
można dawnego.

Pozostaie zatym przez Notę, czy przez osobną Deputacy
wszystkim trzem przełożyć Jch Mościom Ministrom, y aby ta
przez Sprawiedliwość, iako też ludzkość, od tey zasady odst
li, biorąc pod uwagę; Jż to Seym pod Konfederacyą, że Plu
tas decyduie rzeczy; J gdy większość na Traktatach iuż
podpisana; Zaczym legalność (ut Supponitur w Przemocy
iest rzeczywista, y nie zawodna; A przez to przynaglać, y
niecznie wyciągać podpisow w tey Materyi, ktora iuż No
ma Konfederacyi większością Głosow y podpisow zakonkl
dowana, nie iest potrzebna.

Na ostatek Ore Publico, na dniu onegdayszym upew
li Prześwietną Delegacyą, Ci to godni Mężowie, J. WW. Wi
Jnowrocławski, y Łęczycki; iż pro reliquo podpiszą Traktat,
obiecane dla kraiu korzyści wypełniły się; Zaczym reffer
Jch Mościom Ministrom de necesse należy, bo tak, iakbyśmy
suo damno robili; Rekwiruymy skutkow, ktore tak solen
przed Aktem Limity Plenis ordinibus były obiecane, żeby
się tandem y My in unum Corpus Rzpltey zgromadzeni, z Urzędow

Naszych

Naszych, à przynaymniey z pilności sprawili.

Pomyślmy Prześw: Delegacya nad tym żywo, abyśmy się te- raznieyszym, y tym podobnym, oparli pretextom, bo zawsze będzie czegoś niedostawało, choć uczyniemy dobrze, choć uczyniemy wszystko, y tak iak sami żądaią, to aby okoliczności nas niszczące były przedłużane, a My w niepewności zostawać losow, żrządzać będą.

Konkluduię więc zdanie moie, iż ieżeli ieszcze zwlekane skutki mieć będziem, aby stanąć na tym, à wszakże Nasze te czynności wszystkie tszcze, iakby nie były, y nic użyteczności Publico nie przynoszące; Napełniona tylko ta Stolica odgłosami, ta nawet Izba na dniu onegdayszym słyszała, iż formuie się jakoweś dzieło, które ią, mniemam, że dobrym Patryotom nie będzie do smaku więc gdy odiąc się od narzutu, czy niechcemy, czy nie możemy; etiam wysłać do Trzech Potencyi Posłow, z iak nayzupełnieyszą explikacyą, że z Naszey strony wszystko zakonkludowano, żądaiąc mbicem powolności u Tychże Monarchow do Naszych interessow: Spodziewałbym się na ostatek, iż Ciż dystyngwowani Ministrowie, nie chcieliby może Nas aggrawować, lecz moc Instrukcyi może Ich ściskać, w źrzódle zaś samym pełnym wspaniałości, iako przyzwoitych, tak Wielkim Monarchom; izalibyśmy nie zaczerpnęli słodszych dla Nas, iak dotąd, skutkow.

Czuwaymy nad tym przez zgodę, Jednomyślność, à przez miłość Oyczyzny y Swobod Narodowych. Skończyłem głos mćy.

MOWA.

MOWA.
J. W. Imci Pana Ignacego KURIENIECKIEGO.
Sędziego Grodzkiego y Posła Powiatu Pinskiego na Seymie Roku. 1774. Miesiąca Januarij 28. Dnia MIANA.

Królu Nayiaśnieyszy Panie á Panie Moy Miłosciwy.

Nadszedł czas, kiedy Seymem przepisany Delegacyi skoń-czył się termin, nadszedł czas, w którym powracamy do tego zrzodła, zkąd powagę y moc swoię czerpała Delegacya, nadszedł czas który nas uszczęśliwia widzeniem na Tron[ie] W. K. M. P. N. M. tego mówię Pana, który dobrocią y łas-wością swoią kieruie sercami Poddanych, który mądrości[ą] wspiera w tym krytycznym czasie, słabość Obywatelskiey rad[y] który zastępuie względem Dobra publicznego niedostatek [s]-biegow, który nakaniec dla korzyści Krajowey przyuczony wyk[o]-nywać przykrości, na iakie się częstokroć zdobywa w czasie [z]-mieszania, słabość ludziom przyzwoita.

Osnowa mowy moiey zaczyna się od wielbienia wspaniało[ści] Duszy Twoiey Miłł: Panie, od podziękowania za staranność Oycowską y interessowania się, za którym swieżo y wtym d[o]-piero przeszłym doświadczyliśmy momencie w oświadczoney od Ministra Rossyiskiego y daney Deklaracyi względem opłacenia [f]-

razów, w

uczynioney oraz nadziei odtąd regularnieyszego z nami postępowania; końcem zaś niech będzie to, co następuiące określą słowa.
Prześwietne Skonfederowane Stany, do Was obracam Głos móy, mówić będę w interessie Oyczyzny, przekładać będę okoliczności trwaiące czas poświęcony Zbawienney radzie, do mnie będzie należało mówić z Obowiązku Urzędu moiego, a resztę odeszlę do czułości y Zdania Waszego, pewien będąc iż tam czynienia, zabiegi y żywa rada powinna bydź wspolna, gdzie w spolność wiąże się interessu.
Dzięki nayprzod winienem iako w Delegacyi będący na pierwszey teraznieyszey Seymowey Sessyi Prześwietnych Obywatelow y Kollegow Mowom, że względem czynności naszey Delegackiey zachowały delikatność, lubo pewna iest, że po podpisie Traktatu same tylko partykularne żądania profitowały, z upłynionego odprawiaiącey się Delegacyi czasu, poiąć tego niemogę, z którego zrzódła te na nas wypływaią nieszczęścia, że się mieszamy w radach, formuiem proiekta od końca nie od początku; krótko mówiąc niemożemy do pożądanego dla Kraju trafić Celu.
Trzeba się więc nad tym szczerze zastanowić, y myślą dosięgać przyczyny, dla czego tak leniwo, y oporem idą interessa nasze, czytany Proiekt był Limity Seymu y iest nam rozdany, na stronę którego te są przyczyny, że ieszcze nie są dokończone Materye w Delegacyi.
Nad tym gdy się zastanawiam myślą, zdami się iż Seym nasz nie iest Seymem, ale tylko nie iaką ceremonialnością, y tylko pono dla tego — szczegulnie przypada z Limity, aby uchwalał Delegacyą, a ztąd wynika, że Seym będąc bezczynnym, traci formę istotną, na którą w tylowiekach upłynionych, składały się Zbawienne środki Przodkow naszych.
Weyrzyimy pilnie we wszystkie czynności nasze, a znaydziemy szczegulnie

tylko.

tylko igrzyska Przemocy nas uciskaiącey, Patryotyzm niektórych
czy dla tego że niektórych nic niepomaga, gdzie licznych y Silny
dzieie się intryga.
Coż nam więc czynić teraz? czy radzić in plenis Ordinibus, czyli u
żenie oddać znowu Delegacyi? Ja sic stantibus rebus do Was się
wołuię Prześwietne Stany, z moiey zaś strony tylko dokładam, cz
mamy czynić z dependencyą, czy bez dependencyi? A nadtym zda
się, żeby nieco stanąć, y nim Proiekt Limity od Laski podany b
dzie umollifikowany, trzebaby te à Capite trudniące nas uprzątną
zawady. Y zdami się, że weźmy przed się wszyscy ostatnią rezoluc
bo w dependencyi iak dotąd trwało, choćby nayszczersze były my
chęci y kroki, ciągną iednak za sobą niepewne dla Oyczyzny zysk
y idzie zatym, że albo będziem radzili nigdy nie skończywszy, albo
skończemy ieszcze z gorszym Naszym.
Dogodziło się żądaniom choć poniewolnie postronnych Potencyi p
pisem Traktatow, postrzedz się więc choć teraz nam należy, y uż
iednostaynego zdania do obmyślenia sposobow, abyśmy obrady n
sze kończyli bez dependencyi.
To wprzod ułatwiwszy, dopiero przystąpićby należało, czy in plenis
Ordinibus mamy radzić, czy puszczać na Delegacyą? Ja zaś nie
dząc się Ducha parcyalności, Ducha sprzeciwieństwa, Ducha bo
m, ale Ducha prawdy, Ducha konwikcyi mówię bez prewencyi,
ieżeli mamy rzetelnie co radzić, y czynić, lepiejby czynić in pleni
Ordinibus, bo intryga Zagraniczny y prywata nasza gdy nie sp
łatwiey może w Delegacyi ultra spheram sobie postąpić.
Y lubo Ministrowie Zagraniczni podali Notę żądaiącą Delegacyi,
skonkludowania robot, zdami się iednak, że, nie iest ich celem qual
ale essentia rzeczy, ta zaś essentia nie tylko iednakowa, ale pewniey

gdyby.

gdyby w Stanach zupełnych toczyły się czynności, y spodziewaćby się można, żeby się zaspokoili Jchmść Ministrowie, gdyby o tych intencyach zupełnym Stanow przez rezolucyą uwiadomieni zostali. Przyłączone zaś tychże Jchmściow Ministrow oświadczenie, rozwiązania etiam stałych z Nami iuż Artykułow, iako znayduiemy te bydź Artykuły nie obustronne, ale pożytkom tylko obcych Dworow dogodne, tak y owszem fawor nam oświadczyliby, z onych Nas uwalniaiąc; aby tylko nowych, á ieszcze przykrzeyszych nie wyciągali dla siebie Awantażow.

Gdy zaś iest to pewna, że Mens una sapiens, Plurium vincit manus, zacoż mielibyśmy się uchylać w obradach od obecności N. Pana, ktory mądrością swoią może prędszą między tylą rozroznionych zdań y zyskownieyszą Oyczyznie przynieść radę, bo mowiąc naturalnie, daleko składniey y gruntowniey członki czynią przy głowie; zatarczby owszem należało y te przeszłe naznaczenie in tam extenso gradu Delegacyi przykłady, ktore ipso facto czynią na zawsze Tronowi uymę.

Ja przyznać się muszę Wam Prześ: Stany, że dwoiaka boiaźń obeymuie charakter moy, niepewność zyskowney dla kraiu rady, á drugieto, co zostanie powiedzieć pozostałym w Domu Braciom? wszak trzeba się będzie onym uiścić z obowiązku Urzędu, ma zaś Prawo teniście z czynności słuchać rachunku, kto swoiey Udziela mocy do czynienia; odtrącą Oni Przemoc, a weyrzą w to, co dalekie było od Przemocy.

Honor iest tylko zapłatą pracom naszym, staraymyż się więc uiścić się tym obowiązkom z taką, jaka tylko bydź może dokładnością.)

A gdy teraz wzięte pro Obiecto nakłady Podatkow, do ktorych ułożenia nie mamy.

nie mamy całe od Powtow Instrukcyi, więc sądziłbym rzecz potrzebną, aby chyba od Stanow Rzpltey Uniwersały wy[...] do Woiewodztw, Ziem, y Powtow, aby każda Ziemia y Powiat dysty[...] układała genus podatkowania, tam się dopiero pokaże propo[...]cya y możność każdego, atym sposobem ułożony rodzay po[...]kowania, mniey zdawać się będzie Obywatelom uciążliwym: bo sami na siebie włożą, sprzeciwieństwa zaś w tym spodziewać [...] nie można, bo każdy Obywatel czuie nieodbite potrzeby maiąt[...] publicznego. Zaś gdy w niemożności wydołania, y nie dobrze [...]stosowanych gatunkach do pozycyi, albo przez Arbitralność nało[...] się podatki, może sprawić tylokrotne zdarzane Obywatelskie [...]ruchy, a na zawsze krajowi szkodliwe y niebespieczne.

W tym oraz mieyscu iako Poseł Litt: nie przepominam o blisko na[...]tępuiących Seymikach Gromnicznych w W. X. Litt: na które żąda[...] aby powychodziły takie Uniwersały zalecaiące obieranie Dep[...]tatow na Trybunał, gdyż ordynaryine na takowe Akty Obywat[...]low ziezdzania się są przerwane, y zawątpione przez dwuletni[...] tychże Trybunałow zadysputowanie, mogliby tedy Ziemianie za[...]niechać, przez coby y Urzędy Elekcyine razem stawaiące, zostały bez obrania; a sprawiedliwości administracya, iest skarbem, iest Duszą Obywatelskiey spokoynosci; tenże Nasz Trybunał był daw[...]niey od Kommend Rossyiskich turbowany, teraz zaś gdy iest prze[z] interessowanie się dobrotliwe W. K. Mści P. N. M. ubespieczony od przeszkody, za coż niema Obywatelom zręcznieyszy nieczynić spra[...]wiedliwości! Przes: zaś Sądowa Konfederacya potrafi, y rozumie[m] że zechce rozdzielić genera spraw, które w przyzwoitości tylko sobie do Sądzenia zarezerwuie, a które Trybunałowi przywróci.

O tym.

O Tym gdy namieniam w szczegulności z powodu potrzeby Krą=
iowey, wynurzam z boleścią udręczonego serca nieszczęścia
Oyczyzny w następuiące myśli; oprocz requizycyi Zagranicz=
nych Ministrow, czas iest Przezacni Obywatele, po tylo bezsku=
tecznych zmordowaniach kończyć trudy nasze, czas iest, tę przy=
naymniey dla Kraju spustoszonego przyśpieszyć korzyść, ktora
dla słabych sił naszych nie może bydź insza, tylko iaką nam
daią okoliczności, czas iest, abyśmy się postrzegli, co nas czeka,
ieśli będziem iak dotąd nieczułemi na dobro Oyczyzny, bo po=
żytek choć w małey cząstce, może bydź ieszcze naszym, ieśli bę=
dziem umieli dobrze używać czasu.

W ostatku kończę, na tym ostateczny Głos moy, y powtarzam
com na początku powiedział, że nim Proiekt od Laski podany
będzie umollifikowany, stanąć nayprzod na tym nam potrzeba,
y udeterminować się stale, albo mamy daley radzić skutecznie, y
pożytecznie, albo przy dependencyi daremnie, lub szkodliwie: Po=
wtore z mieysca mego iak nayusilniey W. K. Mci y Prześ: Skonfe=
derowanych Stanow dopraszam się, aby hic & nunc od Stanow
Seymuiących wysłać Deputatow, do Ichmciow Postronnych Mini=
strow z propozycyą, czy maią kończyć z Nami Articulos Seperatos:
y od ktorych aby ostatniey domagać się rezolucyi, niech przynay=
mniey powiedzą positive, albo maią traktować, albo nie: bo te prze=
dłużenia, maią coś w sobie taiemnego, dla czego na tyle rekwizycyi
od Delegacyi nic dotąd według Ichże przyrzeczenia niemasz, nie
tylko uskutecznionego, ale niemal rozpoczętego, z tey więc Depu=
tacyi, izali nie byłoby bardziey Onych uymuiącym, a przynaymniey
czy niemoglibyśmy wziąć miary, ktory Dwor genuine iest nayprzeciw=
nieyszy, a pozo=

a pozostałby po tym dla nas ten ieszcze środek, aby etiam od Sta-
now Rzpltey wysłać posłów do samych Monarchow Postronnych, po
Których wspaniałości, możnaby lepszych sukcessow, iak teraz w pe-
spektywie mamy, obiecywać.
To zdami się na dewpystko trzeba wprzod ułacnić, ubespieczmy po-
trzeby Kraiu naszego od Postronnych, a interess domowy, zgoła my
nami wszystko, y ten nawet Prorogacyi spor z łacnością poydzie.
Zaradzaycie o tym Przezacne Stany, co iest istotną naszą konscią, u-
pewniaycie dla siebie bespieczeństwo, a w ten czas powiemy: iesteś-
my wolnemi, y w Kraju, y w Radzie.

Mowa
Jasnie Wielmożnego Jmci Xiędza
MASSALSKIEGO
Biskupa Wilenskiego
Na Czele Deputowanych od Prześwietney Delegacyi
DO JEGO. K. MCI.
Dnia 16. Februarij
MIANA.

Nie może Narod dać pewnieyszego świadectwa wiary y przywią-
zania swego ku W. K. Mci, iako gdy w tym okropnym spustoszeniu
zaradzaiąc, utrzymanie iestestwa Polski, pierwszą myśl obraca na o-
patrzenie wygod y dostoieństwa Jego, a wysłanym nam z koła inney
nieprzepisuie reguły, tylko zapytać się Miłościwego Pana, wieleby
żądał y rozumiał dochodu na utrzymanie powagi Tronu, iaki oraz
dla siebie y dla Kraju przyzwoity gatunek podatkowania by
sądzi. Powiedz Nayiaśnieyszy Panie, co miłość ku nam y ku So-
bie, co sprawiedliwość wrodzona, y chęci umiarkowane, pragnienie
dobra

dobra powszechnego, w tey mierze dyktowáć będą; gotowi iesteśmy twego wyroku słuchać. Ta iest myśl, te szczere y powinne usiłowanie Narodu: Króla y siebie społnym y wzaiemnym staraniem z rozpaczney toni wydźwignąć. Ta iedyna nadzieja y gruntowna ufność: Bóg, co zpomiędzy nas wyniosł Waszą Królewską Mość na naywyższy y Swięty stopień, dawszy mu nadzwyczayne ludziom przymioty, á rowną wysokości Urzędu wspaniałość y wielkość umysłu, dał litościwy, cząstkę tego twórczego Ducha, którym świat z niczego zrobił. Któż cię inaczey zna y sądzi? tylko do trudnych, do niezwyczaynych, do wielkich dzieł przeznaczonego. Masz teraz Miłościwy Królu, nieszczęśliwemi przypadkami wyuczonych Obywatelow, powolność y ochotę czynić dla Oyczyzny prawdziwe dobro. Mogąż oni dostatecznego dla ciebie żałowáć opatrzenia? wiadomo wszakże każdemu, że z iedney strony, zachęcaiąc mieszkańcow do pracy, pociągaiąc zewsząd powabem łagodnego rządu do swoich Państw, bogatych czy sposobnych ludzi, y zdziczałą ziemię zamyślaiąc przyprowadzić do kwiatu, musisz przez miłość Królewstwa Twego w postanowieniu podatkow zachowáć miarę między naszym maiątkiem, Rzpltey potrzebami y swoią przystoynością; z drugiey strony choć by przewyższaiący konieczność znalazł Ci się dostatek, niedopuściły by skąpić onego na powszechne a rzeczywiste pożytki, powinność Stanu, odięty od podłych względow umysł, pragnienie tak Ci ulubioney a niepodchlebney sławy.

Nie żałuie przeto nikt dla Króla, czyli dozorcy szczęścia swego, maiątku cząstki; chodzi tylko o to, zkąd y iakim sposobem onę wziąć razem na Jego y na wszelkie Rzpltey niedostatki, wziąć bez wstrętu y uciemiężenia, od chcących dać zochotą. Ta słuszność stanie się, otworz tylko Miłościwy Panie to poborow źrzódło, któreby impetem swoim, gdzie przechodzić będzie, nic nierwynowało, płynęło spokoynie, łatwo y prostą do publicznego skarbu, a zwolnościa, milszą nam nad wszystko, zgadzało się naylepiey.

załamiy

Zatamuy wszelkie inne podatki, które albo w swoim wybieraniu są kosztowne, trudne, niedościgłe, albo uprzykrzone, ślepe y przemysłowi, Boże broń! rolnictwa przeszkadzaiące, albo na niewiadomości, oszukaniu, na więcie wygod y przyiemności życia poddanych są zasadzone. Obierz taki iedynie szczęśliwy na kładu rodzay, aby interes Korony był przezeń nayściśley związany z interessem Narodu, aby z pomyślności Kraju y twoia rosła, à każdego Mieszkańca fortuna Ciebie, Twoia wszystkich obchodziła, dotykała y w niciakim naydowała się Towarzystwie: Tak byś Oyca wziął na się postać, a my dzieci obowiązki powinności. Możnaż inaczey myśleć znaiąc Twoiey duszy piękność. Ten pieszczony Tytuł zapewne przenosisz Nayiaśnieyszy Królu nad wszystkie inne, co mocy lub bogactwa próżność Panuiącym kiedyżkolwiek dawała.

Nie wątpiemy bynaymniey: nasze smutki teraźnieysze, tą przyjemną pociechą wcześnie rozbijamy. Przypomnisz dobry Królu, Rodzicielskim obyczaiem nam Panuiąc, przypomnisz całemu światu dawnością czasu zatarte doświadczenie y szacunek tey prawdy, że dla cnotliwego Monarchy nie przebrany y naypewnieyszy skarb iest: serce ludu y Iego pomyślność.

ODPOWIEDZ
OD TRO=NU.
JEGO K. MOŚCI.
J. W. DEPUTOWANYM
przez usta
J. W. JM. Pana CHREPTOWICZA
Podkanclerzego Wo. X. Litto. Dana.

Ieżeli mile przyimować wszelkie do siebie narodowe odezwy iest przyrodzonym J. K. Mci. P. N. M. zwyczaiem; tym radośniey dzisiay umysł Iego Pański odbierać ma raczą oświadczenia, tak chętne ku pomyślnościom Iego życzenia.

Pytanie, wieleby żądał J. K. Mci. dochodu na utrzymanie powagi Tronu, y iaki oraz przyzwoity do tego podatkowania gatunek bydź sądzi, gdy słyszy Pan Nayiaśnieyszy, z ust tych samych Osob, ktore są teraz na czele starań y czynności publicznych; w tym iest mniemaniu, że przyzwoiciey, bespieczniey, odpowiedzieć nie może, iako że też same Osoby do siebie mowiące, a przez nich, całą Delegacyą, czyni Sędziami; co narod dla Krola uczynić może, y co przystoi aby chciał czynić.

Im słodziey Krol Imć poczuwa ten znak poufałości dla siebie, że narodu Imieniem mowiący, Pańskiey Jego zasięgaią rady, czego potrzeba Krolewskiemu Dostoieństwu dla honoru samego Imienia Polskiego; i tym chętniey Nayiaśnieyszy Pan, tey kwestyi decyzyą samym że tak życzliwie oświadczaiącym się zostawuie, á tym bardziey o branie sposobow, takiemu zamierzeniu wystarczaiących.

Wie Krol Imć, że z tym narodem ma do czynienia, ktory przez się iest sprawiedliwy, dobry y wspaniały, ktory więc, nadgradzać ukrzywdzonym, niewinnie cierpiących wspierać y ratować, zawsze iest gotowy, byle wiedział o krzywdzie y cierpieniu.

Traci Krol Imć intrat swoich dorocznych, cztery miliony trzydzieści pięć tysięcy pięć set osimdziesiąt złotych przez zagraniczenie trzech sąsiedzkich Potencyi.

Gdy dnia 7. Czerwca 1772. Roku, Żupy Krolewskie zaiętemi zostały wraz z Ekonomiami Samborską, Krakowską, y Sendomirską, á potym gdy Pruskie y Białoruskie dobra w Septembrze tegoż roku Nayiaśnieyszemu Panu odięto; wynikało dla Krola Imci szkody do dnia 7. Decembra 1773. Roku: pięć millionow dziewięćkroć dziewięćdziesiąt, y dziewięć tysięcy osimset dwadzieścia y pięć złotych.

Przed tym zagraniczeniem, w kraiowym zamieszaniu od Roku 1768, przez rozliczne zabory, poniosł szkody J. K. Mość: osim millionow dwakroć osimdziesiąt cztery tysiące y cztery złotych.

Te wszyst-

Te wszystkie liczby, gdyby tego potrzeba było, ieśli tego narod żą
dać będzie, do grosza wyrachowane, y autentyczne dowiedzione b
przez Kommissyą Skarbową nadworną J. K. Mci.

W remanentach omnis generis, zacząwszy od gotowych pieniędzy
wyrobioney soli, poszło w cudze ręce, własności Królewskiey przeszło
trzech millionow. Te czy będą zupełnie powrocone; aktualna o ni
negocyacya y czas pokażą. Tu zaś dla tego się tylko o nich wspomin
że te trzy milliony przydawszy do czternastu wyżey okazanych, ledw
nie we dwoynasob przewyższaią długi J. K. Mści, do których zacią
gnienia przez te zabory był przymuszonym Nayiaśnieyszy Pan dla
konserwacyi Królewskiey okazałości, y Sustentacyi wielu sobie y
czynnie służących.

Tych długow zniesienie, iest nayżywszym troskliwości Pańsk
celem. Zna Pan Nayiaśnieyszy, że iest, iak każdy człowiek, podle
iącym prawu śmiertelności, co godzina spełnić się mogącemu. Z
oraz sytuacyą krwi swoiey sukcessorow, y własney swoiey dziedzic
ney, któraby spadać na nich miała, fortuny, temu ciężarowi nie
rownywaiącey. Lubo przez takie nieszczęścia, które własną swoią
mocą ani przezornością uchylić nie mogł, Nayiaśnieyszy Pan był
przymuszonym te zaciągać długi; iednak gdyby mogł bydź pew
wiele dni życia mu wszechmocna wydzieliła Opatrzność; wolałb
niechybnie do nayprzykrzeyszych dla siebie samego brać się spo
sobow, a niżeli do narodu, któremu panuie, udawać się dla zniesien
onych.

Ale w tak przynaglaiącey okoliczności, a w którą go nie wła
na pogrążyła wina, gdy iest zapytany, iakiey od narodu pragnie
pomocy? w tym osobliwie się iey doprasza, żeby ci nie stali się nieszcz
śliwemi, którzy mu, hazardem własnych fortun, pomagali do przetrwan

Srogi

srogich burz przeciwności. Rozkład y czas tey że satysfakcyi woli y upodobaniu oddaie waszemu.

Bogatsi Królowie, którzy y cienia takowych nieszczęść nie dozznali iak Nayiaśnieyszy Pan; codziennie długow swoich opłacanie z hoyney ręki swych odbieraią poddanych; a ci Królowie nie są tak iak nasz Pan, obnażenie ze dwoch trzecin intrat swoich.

Dufa Nayiaśnieyszy Pan, że nie mniey w sercach narodowych, iako w Volumine Legum, sub anno 1766, trwa pamięć, iako Król Imć wowym (acz krótkim): spokoyności przeciągu, którym początek tylko Panowania Jego był uszczęśliwiony; dał nie zbite y okazałe dowozdy, że swoie dostatki na nic miley, na nic ochoczey nie obraca, iako na usługi, pożytki y ozdoby krajowe.

Jeźli tego będzie potrzeba, dowiedzie Kommissya Skarbowa Nadwerna J. K. Mci, że y w samym czasie zamięszania krajowego, gdy intraty Królewskie iuż były tak znacznie rozrywane; iednak Nayiaśnieyszy Pan nie przestał, z zostaiących ieszcze części dochodow swoich, udzielać na usługi y potrzeby Rzpltey. W pomyślności y w pośrzod naysroższych uciskow, miał zawsze Pan Nayszy w myśli y uczynkach za cel, ten pieszczony Oyca tytuł; który gdy dopełniać tak szczerze y istotnie usiłował, powinien się spodziewać, że mu od rownie kochaiących, iak kochanych dzieci, przyznawanym będzie zawłaściwy. Bolcie Nayszy Pan nad uciskiem, nad szkodami tych dzieci tym bardziey, gdy wspomni iakie to aktualnych nieszczęść były poprzednik; gdy wspomni, że rownie prawie żałować mu potrzeba, y tych które mu los nienawistny z pod Oycowskiey Jego wydarszy ręki, inney poddał mocy, y tych którzy, w prawdzie pod Imieniem Polskim, lecz tylu uciskami przyciśniemi zostali.

Dlatego właśnie Nayszy Pan, lube ultro ofiarowaney, szczodrey ochocie narodowey odpowiada po Oycowsku: „Porachuycie się dzieci same.

,,same co możecie, co chcecie dla mnie uczynić. Procz opłaty d
,, gow moich, o nic was nie proszę mianowicie, y te tylko będę mi
,, dochody, które sami dobrowolnie uchwalic na Króla waszego, ale
,, dla własnego honoru; na Oyca waszego, ale dla tego, o którym
,, wiecie y doznaliście, że woli wam, iak sobie dobrze czynić.

N° 3tio

Veritas odium parit.

Przyznac y zgodzic się kazdy musi, że prawda maiąc naywyższą wewnętrz
ney dobroci Naturę, nigdy niepowinna, na prywatną nienawiść
w swoiey słabieć istocie: y gdyby nayprzykrzeysze przeciwko Ny
godności otwierała się, Nienawiści pole, zawsze z Słusznością, y
z Sprawiedliwością złączona mieć będzie Usta otwarte, serce mę=
żne, Umysł stały y niepodchlebny.

Pospolicie zaś w Wieku teraznieyszym wiele osob stanu Szlacheckiego,
Niby przy cnocie Używaią Skromności wytworną, Narabiaiąc manie=
rą; przypodobaniu wyższym Panom Nadskakiwać, podchlebstwem
Ich przyiaźń y affekt ku sobie zniewalać, Na okazyą czuwać, o=
piniy wygadzać, Ich Sentymentom podlegać; y chocby do Nay
przeciwnieyszych rzeczy, Cnocie, Całości Oyczyzny, Prawu, Spra=
wiedliwości y Sumnieniowi używali; nawszystko niewolniczą
powolnością dla zysku y Nadgrody Ulegaiąc, wedle ich nauki
y Konceptow skwapliwie zezwalaią;

Cnotliwa prawda Staropolska, będąc daleko od Obłudy, omamie=
nia, podchlebstwa, y prożney Chwały, nierada Nadgrody szuka,
ale chce aby ią znano; Lecz miasto szacunku y poważenia,
nienawiść u wszystkich przez Cnotę naydzie.

A że poprawa Zepsutych obyczaiow pierwsza być niemoże (iakgdy
Co się złe dzieie) wytknąć potrzeba, wiem pewnie że Pisma
Parafiańskiego wielom będą niedosmaku; Jle gdy zepsowaney
Rzpltey mniey dobrych, więcey złych upatruię, ktorzy aż na=
zbyt wygurowali nad Dobremi, nie dlatego że są godnymi, ale że
są w przypodobaniu (iak mówią w polityce) fortelnieysi. z Samey

tedy

Zepsowaney Natury Rzpltey, niepodobna jest aby Prawda y Godnosc pierwszenstwo przed Temi miała, lub nadgrody brała; Wtym tylko widząc się, bydź uposledzoną, albo gdy ze złych krajowych odmian cierpi wewnętrzną bolesc, niemogąc niepomyslnosci prze łomac, dobrowolnie nastronę ustempuie, samą w Sobie ciesząc się, w cichosci Cnotą. A zatym jasno to widziecie daie, że Nienawisc y Obłuda przed prawdą przedkowac muszą. Ja zas w Domowey siedząc Zaciszy, nic nadto niepowiem: Dum recte vivo non curo verba malorum.

Hrehory Parafianski.

Kopia Listow
do JW^o Zamoyskiego.

Kopia Listow do JW^o^ Zamoyskiego.

Miałem honor zasiadać pod Laską JWWMci P^a^ w Trybunale Koronnym, poznałem w ten Czas Duszę Jego y Serce. Ta była ze Mnie ostatnia usługa Publiczna, szczupłość Majątku nie dozwoliła Mnie wchodzić w dalsze, Żyję odtąd ustronny, Wioska Oyczysta na Podgurzu jest moim Mieszkaniem, y nie jestem znany daley, jak tylko w moiey Parafij zaięty nową Granicą Austryacką, mam zawsze y Myśl y Serce obrocone ku dawney Oyczyznie. Wiadomości z Warszawy ktore w Nasz Kąt dochodzą odbieram zawsze z troskliwą y niespokoyną Ciekawością, rozciągam nad niemi moje uwagi, a wnętrzna jakaś skłonność, Czyliteż wezwyczajony jakiś szacunek, y poważenie dla JWWMci P^a^ sprawuie, iż szukam zawsze o nim wzmianki —. Kiedyś JWWMci P. złożył Pieczęć, ażebyś nie był przymuszony zażywać tego Narzędzia Swobod Narodowych, na uprawnienie niewoli Kraju; Poznałem teraz hart Duszy Jego nieprzełamaney, ktory we Mnie wzbudził podziwienie, jak zasiadałem pod Jego Laską w Trybunale. O! jak Często w Następujących Latach miałeś JWWMci Pan przyczynę winszować sobie, żeś złożył ten Urząd, od tego Czasu leci Narod co raz w głębszą przepaść, już nie jest swoym, już jest Cięzkim Hołdem pod Imieniem Gwarancyi skrępowany, już go nic nie rożni od Stanu Prowincyi zawojowaney. Bo mu Się nie godzi bez Pozwolenia pisać Prawa dla Siebie, y radzić o Sobie.

o Sobie, w tym Ciągu ustawicznych rządowych odmian, zbiorze niesktadnych ustaw, któremi ostatnie Niewo
cze Seymy kilka Tomow napełniły, = nayduie JWW
Pa w Rzędzie Mężow do zawiadywania Edukacyą
rodową powołanych; na przyzwoitym sobie Miey scu
siadasz JWWmć Pan w tym zgromadzeniu, podobała mi
barzo ta Ustawa, domyśliłem Się Celu y Myśli Prawod
czey, Powszechna Klęska Obyczajow, która w Ostatnich
mach z zgubą Oyczyzny okazała Się, wzniecita Myśl
Cnotliwych Osob, ażeby zabiegać wcześnie podobney
sach przyszłych przez podgarnienie Edukacyi Młodzi
pod zwierzchność rządu, y wzięcia Jey za jeden z nay
żnieyszych Narodowy Interess, przez wyznaczenie do Do
ru Jey, Osob, zaletę światła y Cnoty w kraju mające
y przez oddanie Jey Protekcyi troskliwego o nią Króla.
wem będzie zapewnie dla przyszłych Wiekow, iż ta
chwalebna, y tak pożyteczna ustawa mogła wyniknąć z
nierządu y zamieszania, wydobyć Się z pod Gruzow y
rozwalin Narodu, Nadzieje jednak doczekania Się dob
skutkow złey ustawy nie są insze, tylko takie, iakie
żyzności owocow, iż Obfitości Kwiatu: obawiać Się trze
zawsze ażeby Ich niczym niezasłonionych, Wichry, Szro
my, Grady, ieszcze przed zawięzią nieobiły, y niewyni
czyły. Jakkolwiek jest, zaszczepiać przez Edukacyą dob

Obyczaje =

Obyczaje y Nauki w przyszłych Obywatelach, jest to spo=
sobić Naród do tego, ażeby umiał czynić swoję szczęśli=
wość. Cieszę Się że JWWMć Pan naydziesz Się Między po=
wołaniemi do tego, bo go od poznania Wielbię y Szacuię.

Dowiaduię Się dopiero /: bo wszędzie JWWMć Pana=
śledzę :/ że JWWMć Pan masz sobie ostatnim Prawem daną Moc
ułożenia Statutu Narodowego, a Moc tak obszerną, jak po=
trzeba do uczynienia tego Statutu użytecznym. Dowiadu=
ię Się także, że JWWMć Pan zwykłą swoią skromnością
wzywasz rożnego powołania osob, aby swoie zdania wol=
nie y z ufnością JWWMć Panu przekładali, Czuię żywy bo=
dziec w Sercu Moim ubiegać Się w tym równie z Inne=
mi do pomocy JWWMć Panu tak zbawiennego Dzieła —

Ustronność Mego Mieszkania tak długa, zostawi=
ła mi czas wolny części wieku mego y Myśl zawsze spo=
koyną. Użyłem tych do uczenia Się gruntownego Dziejów,
Praw, y Zwyczajów tey Oyczyzny, której urodziłem Się Sy=
nem, a niedawno przestałem bydź Obywatelem. Wszakże
Nauka moja nie była niewolniczą, chciałem barziey znać
Prawa, niżeli je umieć, starałem się wszystkie stosować
do Reguł zdrowego rozsądku; szukałem w nich użyteczno=
ści Prawdy y Sprawiedliwości, Ach! z jakim żalem zda=
rzałem Się często postrzegać w Niektórych Nasiona Ni=
kczemności Narodu, a z nich Dzisieyszy Upadek. Ale mi

Nauka =

nauka Praw, uwagi nad niemi czynione, doswiadczenia z skutkow złych lub dobrych, podały w tym swiatła, wlew je będę w Listy moje do JWWme Pa. Darujesz mi JWWm że używać będę Listowney w Pisaniu o tym Wolnosci jest: że nie będę podciągał Materyi pod ścisłe rozdzi szkolnym sposobem, ale jak mi która nasunie się na y przyidzie pod Pioro, pisać o niey będę. Zaręczam dalej moje od wszelkiego Interessu wespoł z szacunkiem y p wiązaniem dla JWWme Pa z ktorym zostaię &c. &c.

2.

Ażebym zupełnie pojął, czego z JWWme Pa chce Naro czego się spodziewa z Jego Pracy, szukałem z pilnosc prawdziwego Sensu Prawa, ktore JWWme Pa porucza u nie Statutu, rozbierałem na Częsci Mowę Krolewską y uważałem mi wiey ~~y~~ ~~znając~~ Jak z pilną dokładnością wymowy Krol starał się wrażi w Umysły Seymujących, wysoki Szacunek y poważenie JWWme Pa ~~uważiłem wniey~~, Stawiłem sobie w Myśli po tey Sessyi, bo ją miałem z okolicznościami opisaną. na Tronie mowieniem tak ważney y tak użyteczney ryi rozrzewnioney, Izbę Całą wprzod zadumianą, po w okrzyki poruszoną. Coż to jest? co te wyznaczenie Pa do pisania Statutu uczyniło tak okazałe? Jeżeli o tylko =

tylko idzie, żeby zebrać Prawa Polskie rozsypane po wielu Księgach, uszykować je porządnie, każde pod własnym Tytułem ułatwić Czytelnikowi ich znaydowanie, pokazać je krajowi w Nowey y doskonalszey Edycyi, nie jest rzecz warta tak wielkiey uroczystości, wezwanoby do tey Pracy powszednieyszego Autora niż jesteś JWWMć Pan, nie trzeba byłoby nawet Prawa na to: wolnoby takie Dzieło każdemu przedsięwziąć, y wykonać, Jnne wcale być rozumiem Myśli, y oczekiwania w tak Solennym JWWMć Pana wezwaniu, doświadczenia Szkodliwe pokazały, że trzeba w Polszcze odmiany Praw Cywilnych, trzeba jedne z nich pokasować, drugie utworzyć, inne przelać, a wszystkie skierować do jednego Celu, powszechney użyteczności. Wiem że JWWMć Pan w tymże Sposobie poymujesz, y w tych końcach przedsiębierzesz powierzone sobie Dzieło, że Prawa w Ręku JWWMć Pana nie będą tylko przesypane, lub przestawione z mieysca na Mieysce, ale, że będą poprawione, y wydoskonalone tak, jakbyś JWWMć Pan podając je do przyięcia y do wykonywania Oyczyznie Swoiey, mógł zaręczyć Publiczną z nich użyteczność y Szczęśliwość Obywatelów. —

Gdybym nieznał JWWMć Pana gdyby inny kto, nie Zamoyski, miał sobie powierzone takie Dzieło, miałbym

Czego =

Czego lękać Się o Jego skutki, niechby Ów Prawodawca był wcale wyzuty z Osobistych namiętności, niechby żaden podły widok własnego zysku niewpływał w Jego robotę, nie dość na tym, Chęć niebespieczna Chwały, owa próżność, któ-ra naywiększych Ludzi Serca czasem łechce, ale częściey szko-dliwie kazi, ów powab upodobania się dogodliwego Dani-y umysłom, a co większa nałogom y uprzedzeniom Ziom-ków swoich wspołżyiących, mogłyby łatwo wprowadzić p-iszącego Prawa w błędną choć pochlebną y łagodną Drogę, a odwrócić go od tey, którą przewidzenie przyszłych w kraiu użyteczności rozum czysty żadną mgłą nie zasłoniony, Do-mość, y miłość prawdy y sprawiedliwość, radzą, y ukazu-O! jak wiele prawdziwey y gruntowney Sławy, któraby w nieśmiertelność sięgać mogła, przyćmił dym słodki Chw-przytomnych y kadzidła próżności! Mówię iż z JWWM Pa ~~nieznam~~ niemam w tey mierze ~~nie mam~~ czego lękać, względ-iż JWWMć Pa wielkim urzędem, który go otaczał sprawie-dliwemi y zasłużonemi pochwałami. potrzeb JWWMć P-innych nie masz, tylko te, którym JWWMć Pa sam dosł-czać możesz; wszystkie rzeczy, które innych ludzią, pu-nie są dla JWWMć Pa. Cóż JWWMć Pa z tey pracy za n-grodę mieć możesz? o to smak, który JWWMć Pa czuć będz-stawiąc sobie w myślach wiek przyszły dobroczynnoście

Praw =

Praw uszczęśliwiony. Jakież Dobrodzieystwo Narodowi Prawa Sprawiedliwe y użyteczne! Dar taki zapewne nigdy bez rozrzewnienia Serca wspominany być nie może, co za słodycz z samego przeczuwania jak Obywatele choć poźni, skutkami oświeceni będą wielbić y błogosławić pamiątkę pracy, Serca, y Rozumu JWWMC Pa. Rozpływam się nad tym, wiem, że JWWMC Pn toż samo czujesz, jestem pewien że JWWMC Pn wzgardzisz chwałą nazbyt wczesną y powszednią dla Sławy u Potomności, a barziey jeszcze dla roskoszy własnego przekonania, y wnętrznego swiadectwa żeś Krajowi trwałe na zawsze, y użyteczne sprawił dobro.

Jeżeli już JWWMC Pn zaczynasz Dzieła swoje Prawodawcze, tak rozumiem, że tłum Ludzi wezwanych, y ubiegaiących się do Pomocy, ciśnie się do JWWMC Pa. Ten z prawem Rzymskim wyzwolony z Jego Nauki, ów z Regestrem w głowie Statutów y Konstytucyi Polskich, inni rożni z umiejętnością Praw rożnych Krajow Europeyskich, każdy z nich zaleca co JWWMC Pn y przekłada do przyięcia co mu naybarziey z Magazynu Jego wiadomości do Smaku przypadło; przyznać trzeba, że rozumy Ludzkie są wieczyste kopie jedne drugich, rzadkie w nich Dowcipy przewodnicze, wszędzie prawie pamięć zastępuie mieysce rozsądku y uwagi. Dobrze jest, układając Statut, mieć przed Oczami wiadomość Praw rożnych, przydaćby to

przynaymniey

przynaymniey do tego, aby przypomnieć sobie Materye y przy-
padki, Prawa potrzebujące; ale z wielką ostróżnością używa-
Jch radziłbym w Stanowieniu Samych Praw, nim które z nich
uznane będzie za godne przyięcia, przeyść powinne przez
ścisłeyszą Krytykę czy ma na sobie Cechę powszechney użytecz-
ności, którą każde Prawo mieć powinne, Czy stosuie się do
ogulney Reguły? czy zmierza do Celu Praw iedynego. do które-
go wszystkie Prawa zmierzać powinne, a ten Cel jest dobro
szczegulne każdego Obywatela w ogulney szczęśliwości Naro-
du. O! jak wiele z takiego roztrząśnienia ukaże Się Praw
niezdatnych w końcach, które Statutowi zamyślone być powinny
O! jak wiele Jch Straci powagę, kiedy Się odkryie, jak szkodli-
we stanowienia Jch były pobudki! Jedne pokażą się być pi-
sane osobistym interessem silnego Prawodawcy, Drugie Celem
podwyższenia Domu jakiego panuiącego, inne Absolutnością
zwycięzcy, Zabobonnością, Fanatyzmem, błędną, a niszczącą
kray polityką, na ostatek slepotą y nieumiejętnością, lub
razą wieku jakiego szkodliwą, okazują się jeszcze po wszy-
stkich krajach oświeconych nawet, smutne ślady Praw
szkodliwych, za któremi idą większe spustoszenia y zni-
szczenia, niżeli za nayokropnieyszemi Woynami by M...
czem Nieprzyiacielskim. —

Moim =

Moim Zdaniem, niezmierna jest różnica między rozumem umieiącym Prawa, a rozumem Prawodawczym; Pierwszy maiąc w Pamięci ułożony Praw porządek, stosuie iedne=do drugich, a każde do przypadków szczegulnych, dostrzega naymnieysze z nich wyboczenia, drugi mocą dowcipu y rozsądku przewidywa złe lub dobre skutki w Narodzie z Praw samych wynikaiące; zna, jak te wpływaią w ogulną szczęśliwość, lub nikczemność kraju, y iak się stosuią do Naturalney sprawiedliwości, poznaie czysty lub skażony umysł tego, który ie stanowił, tamten sądzi według Praw, ten sądzi o Prawach, wszakże umysł nawykły z wiadomości Praw formo=wać sobie w Myślach obraz sprawiedliwości, błędnie o niey bierze pojęcia gdzie Prawa same od niey są oddalone, y obłą=kane; Równie kiedy w Prawach szuka szczęśliwości Narodu często cień chwyta za rzecz samą, gdzie Prawa same nie=do niey są skierowane, łatwoby to okazać w tysiącznych przypadkach, jakie uprzedzenia w zdaniach Ludzkich, już to względem Sprawiedliwości, już to względem szczęśliwości=Narodu, są samą tylko nauką y biegłością w Prawach błędnych utworzone y w=korzenione.

Ta uwaga okazuie, jak wielkiey ostrożności potrzeba w przyimowaniu do ułożenia Statutu Rady Osob=w Prawie tylko samym, bez znajomości Moralney y=Polityczney //.

Polityczney biegłych, Poważam Ja ten Stan Osob wielce w Narodzie potrzebny, ale upatruię iż z lepszym skutkiem użyci być mogą do Exekucyi ułożonego przez JWWMć Pana Statutu, niżeli do ułożenia Jego.

Wiem że JWWMć Pn przystępuiąc do swojego Dzieła tak uczynisz jak czyni doskonały Architekt w przedsięwzięciu jakiey Budowli; ułoży sobie wprzód w Myśli wszystko, co tylko w niey ku potrzebie, wygodzie, przyiemności y roskoszy nawet mieszkaiących znaydować się powinno, ułożenie te zakreśliwszy na Papierze, uważa z Pilnością wszystkie Części, aby składnie jedne do drugich przypadały. aby jedna drugiey nie była przeszkodą, a każda z nich służąc do tego, do czego jest przeznaczona, wszystkie razem sprawowały ogulną wygodę y przyiemność jaką sobie buduiący zamyślał. Dom ten jeszcze jest na Papierze, a już Architekt widzi go w Myślach, skończonym y wyniesionym w górę, przypatrzy jakie w nim mieszkaiących Życie? y rozrządzenie. Poty jest Dzieło Architekta, reszta zostaje mularzom y rzemieślnikom innym powołanym do wykonania tego, co Architekt zarysował.

Daruiesz mi to JWWMć Pn że podobieństwa użyłem dla tego, ażebym jaśniey myśl moią wytłumaczył. Wiem że JWWMć Pan założysz za Cel Prawom wszystkim

|: które =

|: które będziesz pisał :| szczęśliwość powszechną Obywatelow, Serce JWWMći Pa mowi mnie o tym, Coż to jest ta Szczęśli=wość? na Czym ona zalega? spodziewam się że w dalszych Listach da Się o tym rozumieć Zdanie moie, być to może że się Myśli w tym moje zgodzą z myslami JWWMci Pa List ten kończę drugi w porządku, pierwszy w Samey rzeczy, bo w nim zacząłem traktować Materye, Jestem z winną=uniżonością &c: &c:

3.

Zdarzyło mi się słyszeć zdania rożne o przedsięwzięciu JWWMci Pa, naywaźnieysze z nich były wsposob zarzutu mnie uczynione: Co do Słowa wypiszę. " Nie pier=" wszy raz Rzecz Pita zleca ułożenie nowego Statutu, bywa=" ły do tego Dzieła wzywane Osoby Cnotą y rozumem =" w Oyczyźnie znakomite, a to w Wieku oświeconym Pol=" skiey, a to jeszcze w ten Czas, kiedy Krolestwo to nie tyl=" ko że nie było podległe żadnemu obcemu Mocarstwu, ale" owszem naydowało się w Samey pełni sił, powagi, y usza=" nowania u Sąsiadow; Statuta pracą Ich ułożone, konsty=" tucye w tamtym wieku stanowione, są już dawnością" y zwyczajem poświęcone. Obywatele przywykli niemi" być rządzeni, Rozumienie to: że Polska była szczęśliwą" kiedy ie układano, jedna dla nich Cześć niejakowaś, utwier=" dza mniemanie o Ich dobroci, sprawuje Im łatwą Podle=

głość

" Podległości, Jakże godny Prawodawca będzie mógł je poruszyć,
" y na Starych Głosach pisać nowe Ustawy? co zabespieczy
" zachowanie y trwałość Nowych, jeżeli dawne y wszystka-
" jone tak łatwo dadzą się odmieniać y Znosić. Zdania te
barziey są przestrogą, niż zarzutem, nie dowodzą nic więcey
nad to, że trzeba mieć wielką ostrożność w odmianie Praw
dawnych, a te JWWMŚćPa rostropność Jego będzie Zawsze przy-
pominała. Dom to jest stary do Przestawienia z tychże Sta-
rych Materyałow; uważnie y umiejętnie rozbierać go należy,
wszelako ostrożność ta, nie powinna wątlić y osłabiać przed-
sięwzięcia JWWMŚćPa ani zwracać go z zamysłu pożądanego
trwalszych Praw Ułożenia.

Jeżeli dawnemi Prawami rządzona Polska, przyszła do-
takiey nikczemności w jakiey Dziś zostaje, więc Prawa te nie
były przez się dobre, chociasz w szczęśliwszym dalęko niżeli
jest teraźnieyszy Wieku Rzeczy Polskiey stanowione, bo ani Cało-
ści Narodowi, ani trwałego Jemu Szczęścia utrzymać nie po-
trafiły. Skutki z nich wynikające które się tak okropnie
na Dzisieyszey Postaci Narodu okazały, są nauką dla JWWMŚć
Pa barzo wielką, są oraz obroną y usprawiedliwieniem Jego
przedsięwzięcia, któżby był tak sprzecznego y upartego umy-
słu ażeby się widocznemu doświadczeniu czasow dzisiey-
szych mógł opierać?

Zamysł JWWMŚćPa nie ma się kończyć na poprawie

Statutu

Statutu, ale na poprawie Narodu przez Statut, wiem że = w ten Cel masz JWWmć Pan myśl swoią wlepioną, że ten kres pra= cy swojey założyłeś. Odmiany przez JWWmć Pana w Prawach = uczynione tyle mieć będą szacunku, y potomnego potwierdze= nia, ile sprawią użyteczney odmiany w Narodzie. To jest: co = prawdziwie zaleca w nadziejach przedsięwzięcia JWWmć Pana Co= różni je od wszystkich, Którzy do tąd układali Statuta. Pomnaj= żały się u Nas co raz Xięgi Prawne, a Naród co raz nachylał = się do upadku, trzeba dobrze poznać tę zepsutą Machinę Którą JWWmć Panu do Naprawy powierzoną, trzeba ją rozebrać na Sztu= ki, y uważać, gdzie Jey czego niedostaje, miałem dać Czas = sobie na tę Pracę. Jaki z Uwag moich porządek wiadomości mam ułożony; przekładę JWWmć Panu

Wpatrując się z pilnością w Zbiór niezmierny Praw = Naszych, można w Nich łatwo upatrzyć błędy początkowe Na= rodu, za Któremi wszystkie Prawa Nasze są obłąkane, Te wa= dy Pierwiastkowe, są to pierworodne grzechy, które skaziły Ca= łą Naturę Konstytucyi Narodowey, y dały Jey skłonność do złego.

Nim Prawa pisać zaczęto, już Naród był w Składzie pewnym, skład ten był przypadkowy, y złączeniem trefun= kowych okoliczności zdarzony. Nigdy jeszcze oświecone, spra= wiedliwe, y dobroczynne Prawodawstwo nie zaymowało się tym, ażeby wszystkie Części Narodu były dobrze rozrządzone y ułożone, umiejętnie jedne do Drugich przystosowane =

y wzajemnym

y wzaiemnym między sobą związkiem spojone, Co za Sław[a]
zostaie do Nabycia? Co za widok potomney wdzięczności? Rzę[d]
czy Publiczne Polskie takim Pasmem przypadków rozwijały się
Stan, który bronił Narodu, rozszerzał jego granice, nayoko[]
zalszą czyniąc posługę, stawał się co raz potrzebnieyszy Kró[]
lom, jednał sobie przez to zaszczyty publiczne, y brak zadzi[]
dziczał u siebie moc zbroyną krajową. Stan, który zaszczepi[ł]
y krzewił wiarę, jednał sobie świątością powołania swe[]
go poważenie u Obywatelów, Powagą rozszerzał nad niem[i]
Urzędowanie Duchowne, a z niego nabywał władzy y pr[]
mocy w rzeczach doczesnych Narodu. y stawał się przez to
nie mniey Królom przydatny.
Te dwa Stany były naycelnieysze w Narodzie, z nich wzięta
Rada Królów, Rada, maiącą Moc własną, przestaie być Ra[]
dą, zaczyna wchodzić w podział Rządu y władzy.
Każdy Stan w Osobach Radę składaiących wnosił z Sobą
w Rząd Narodowy Ducha swego powołania y widoki sw[]
ich Interessów, nayczęściey na Uymie y przeszkodzie Całośc[i]
Dobra Narodowego Zasadzonych, niknęła co raz zoczu wsz[y]
stkich jedność Interessu Całego kraju, a natychmiast mieys[ce]
Jey brały Interessa rozdzielne, y niezgodne Stanów ró[ż]
nych, Ile który z nich był mocnieyszy, rozszerzał swoj[ą]
Przemoc, y pomnażał władzę y urzędowanie nad inn[y]
mi Obywatelami; lubią Ludzie porządzać się Ludźmi, głas[]
to ich —

214

to Jch miłości własney pochlebuje Jch próżności, a Czas ów dogadza Jch potrzebom. —
Król choć pod ów Czas dziedzicznie panujący, nie był wsparty na sile ogulney Narodu, ale na Siłach szczegulnych przemagających Stanow, a przeto patrzyć musiał z poniewolną obojętnością jak Stan każdy rozciągał w różnych między sobą Końcach Przewodzenie y Urzędowanie swoje nad Narodem poty, póki w Jnnym Stanie znalazł oporu, z oporu wzajemnego wypływały targi, y wzajemne między Sobą z przywłaszczoney władzy ustępowania.
To co Stanami nazywamy, była jedna tylko cząstka Obywatelow, większa niezmiernie Liczba Mieszkańcow użytecznych pod Jey przemoc podgarniona, stała się Jey ofiarą Kilka Millionow Ludzi niedocisnęło się pod opiekę y obronę zwierzchności Krajowey, y zostało z Obywatelstwa wyzutych, Oyczyzna Jch, przestała być dla nich, przystęp do Majątku został im zamknięty, stali się na koniec własnością osob Stany składających, ktorzy dzieląc między Siebie Panowanie, podzielili Zyski y Dobro Całego Narodu: Praca Jch y posługa w Narodzie nie miała żadnego szacunku, bo nie była okazałą w Mniemaniach tamtego Wieku. Za nic miano te Ręce, w ktorych rodzą się y pomnażają Majątki y Bogactwa Kraju.
w Takim składzie był Naród, kiedy Król z radą swoją Duchowną y Swiecką Statuta dla niego pisać zaczął. —

Gdyby —

Gdyby znajomość gruntowna Interessu Narodowego pierwsz
tych Prawodawców oświecała, widziałby Wiek poślednieyszy
skutki tego w kwitnącym y trwałym Stanie Królestwa.
Rząd jeszcze był nie nadto rozdzielny, ale moc Jego opierała
na Stanach, a Stanow Interessa były y między Sobą y od
łości Narodowey różne, należało ubespieczyć nierozdziel
Rządu, osadzić Moc Jego na mocy całego Narodu, podnieś
ją nad wszystkie przedsięwzięcia szkodliwe, bądź Stanow
bądź osob prywatnych Stany składających, któreby mogły
rozszerzać się na Uymie y uszczerbku Całości Narodowe
spoić y związać w ścisłą jedność Interess Rządu z Inte
sem Obywatelow, należało przywrócić ogulny porządek Na
dowi przemocą Stanow splątany, ustanowić rowną y be
względną Sprawiedliwość dla wszystkich, opatrzyć każde
obronę y pewność Majątku, rozciągnąć powszechną opie
Prawa nad wszystkiemi Mieszkańcami pod Dozorem niero
dzielnego Rządu. Coż natychmiast uczyniło Prawodawstw
początkowe.
Rada z Stanow przemagaiących wybrana, uległa przemo
tychże Stanow, y mniemanemu Ich Interessowi na Uym
Dobra większey liczby Obywatelow zasadzonemu, rozciąg
ła Sprawiedliwość tylko między Osobami Stany składa
jącemi, a zostawiła poddane Im Osoby y Maiątki wszys
tkich innych użytecznych Mieszkańcow, uprzywilejowan

tylko —

tylko pozwolona bydź szczęśliwemi y bespiecznemi, y te=
nazwano Prerogatywą Urodzenia. w Rządzie zaś, jak znalazła
Stan który Zabiegami udzielnych Swoich Interessow Zaięty,
tak go zostawiwszy, utwierdziła Ducha Sporow nieukojonych
między niemi o obszerności władzy, y wzaiemne jey rozmiar=
kowanie, sprawiła iż ten Duch, stał się Duchem Panuiącym,
y Zaymuiącym wszystkie Prawa y Interessa poślednieysze kra=
ju, ustanowiła na ostatek wieczystą różności widokow, y koncepcye
między Stanami Rząd składaiącemi. Stan Rycerski stawaiąc się
tym Czasem co raz potrzebnieyszym, w Jego Ręku była moc=
zbroyna Narodu, dosięgnął władzy Prawodawczey y wszedł w Jey
spolność z Królem y Radą, od tego Czasu widziemy Tomy Kon=
stytucyi na wzajem wyswarzonych, a Naród co raz ku upadku
nachylaiący się. Cóż nam Xięgi Praw Naszych przed oczy wysta=
wiają: spory nieskończone między Stanami y między Osoba=
mi Pierwszeństwa Urzędowe w tychże Stanach trzymaiącemi,
rozmiarkowania ustawiczne tychże Sporow całą gorliwość Naro=
dową Zaymuiące, ostrożności wzaiemne y strzeżenia się nie
ufne jednych, od drugich, Zyski jednych, z Uymą otwartą lub=
ukrytą drugim według różnych odmian przemocy nabywa=
ne, Przywileja y Prerogatywy Stanow, różnych Urzędow, lub
Osob, uwłaczające Zyskom godziwym Obywatelow innych,
Przewodzenia wszystkich Stanow nad Częścią Narodu do=
Rządu nie należącą chociaż naylicznieyszą y nayużyteczniey
szą.

y Nayużytecznieyszą w swojm powołaniu: Tezto są Interes[...]
Kraju, a nie raczey Interessa wzajemne Stanow Krajem rz[...]
dzących, Jeżeli Jkwnmęł Pan te Prawa wyłączysz. Coż zostan[...]
w Konstytucyach coby było Duchem złączonym Interessu [...]
now z Interessem Kraju postanowiono.
Dowścip Ludzki znaydnie zawsze czym zastawiać swoje [...]
dy, a woli usprawiedliwiać, niżeli poprawiać omyłki. z D[...]
cha różności y Sporow urodziło się w Umysłach pozorn[...]
Sistemma, szali, albo Wagi między władzami różnych Sta[...]
now, a z tey uwagi wyniknęło obojętne tłumaczenie Wo[...]
ści Narodowey, jakby zawieszoney między ~~przeciwiającemi~~ przeciwiącemi się
na wzajem Stanami, ale zniknęło fundamentalne ułożenie
y obwarowanie jedności Interessu całego Narodu, wolnośc[...]
Każdego Obywatela w nabyciu godziwym, to jest: bez Uy[...]
cudzey majątku, pewności użycia onego, co wszystko jest[...]
osnową Mocy, powagi, szczęśliwości, y trwałości Narodow[...]
gruntem Praw wszystkich, y być powinno Końcem Rzą[...]
y władzy.
Jakież widziemy skutki w Narodzie Praw tak niespo[...]
nych. Ach! godny Kanclerzu, smutno jest stawić sobie [...]
w Oczach Obraz Oyczyzny Naszey! od wielez to Czasow nie z[...]
~~my~~, co to jest przedsiębrać całością Mocy Narodowey [...]
nę Kraju, bo rząd tego Kraju nie tak złożony, żeby całośc[...]
swoją mogł się bronić. Setna tylko jego Cząstka ma

Interess

Interess swóy w Obronie Publiczney. Wieleż to okoliczności opuszczonych! w których bespieczeństwo Kraju mogło być opatrzone, nieszczęśliwości Jego mogły być przewidziane, uprzedzone, y odwrócone, było to Interessem Tego Rządu, ale Stany Rząd Składające, Osoby y urzędy z których się stany składaią miały inne Interessa, inne widoki rożne między sobą, któremi były zajęte, jakaż z tąd postać wnętrzna Kraju? jaka nigdy po nayokropnieyszey Woynie w Narodach Rządnych nie jest widziana. Stokrotnie prawie większa Liczba Mieszkancow z opieki Praw wyzuta, ledwo trzecią Część Zaymując, mieszkaniem czyni Ludność Jego nędzną, Ubogą, y mało użyteczną, reszta obszerności Krajowych pusta y dzika, Wsie nikczemne y opuszczone, Miasta, które są Magazyny Potrzeb Ludzkich opadłe y zniszczone, bo naywiększa część Ludu potrzeb nie zna, na ostatek cały narod mało pędający Majątkow, y sposobow do Obrony Publiczney, y innych potrzeb Kraju. —

Te są skutki zagnieżdżonych błędow w Prawach Naszych y w Rządzie. ale rzeczesz mi JW^{ny} M^{ci} P^{n} że te materye są polityczne, że wychodzą z granic Statutowi JW^{ny} M^{ci} P^{a} zamierzonych, któremu poruczone tylko są Prawa Sądowe, Prawda: ale osądź JW^{ny} M^{ci} Pan czy można zamilczeć te błędy pierwiastkowe Rządu y Praw Naszych, znasz JW^{ny} M^{ci} P^{n} jaki jest Związek między Prawami Sądowemi, a osnową Cała Prawodawstwa —

Prawodawstwa Narodowego. Hoc fonte derivata clades. —

Wyłożyłem JWWMćPu osnowę Uwag moich względem błędow Pierwiastkowych Narodu. Za ktoremi wszystkie Prawa Nasze są obłąkane, Im daley tą drogą iść będziemy, tym barziey co raz dalsi od szczęśliwości publiczney. Jak tylko dowiedziałem się iż JWWMćPan masz powierzone ułożenie Nowego Statutu, Powziąłem dobrą otuchę y nadzieję użytecznych odmian w Prawach Naszych, bodayby przeczuwania moje nie były zawodne! Jestem pewien że JWWMćPan mężnie przedsięweźmie uprzątnąć z Praw Naszych co się tylko pokazuie w nich pisanego Duchem uprzedzonych błędnie Umysłow y Interessow szczegulnych, Zaymuiących Mieysce Interessu Publicznego. Ufam że wszędzie JWWMćPan stawić Zechcesz rozum y prawdę na miejsca mniemań y błędow. Niewiem jak daleko JWWMćPan poprawę błędow pierwiastkowych rozciągnąć Zechcesz. Upatruię w Prawie, ktore JWWMćPan poleca ułożenie Statutu, wyłączenia nie ktore z Obrębu pracy JWWMćPa dzisieysze okoliczności Kraju natchnęły tę ostrożność, maią wszędzie błędy swoich obrońcow y opiekunow, ktorych częstokroć szanować jesteśmy przymuszeni. —

Możesz jednak JWWMćPan nie wychodząc z granicy Stanowi swemu zakreśloney, Zebrać pod Skrzydła rządu jakikolwiek on jest, tym Czasem drogie reszty Mieszkańcow użytecznych w Narodzie, ktorzy w Ręku swoich wyprowadzają

Pielęgnią —

Pielęgnią, pomnażają Majątki y Bogactwa krajowe, którzy przerabiające je do Używania, rozsypuiące na wszystkie kąty Kraju, Cały Naród żywią, zdobią, y utrzymuią. Możesz JWWMć Pn wszystkie przepisy Statutu swego skierować w jeden Cel pomnożenia Dobra y Majątkow krajowych, a to Ubespieczeniem wolnego dla wszystkich Mieszkańcow bez przeszkody y bez Uymy cudzey do Nich ubiegania się. — Gdybyś JWWMć Pn tego nie uczynił, gdybyś odmieniając — Prawa stosował je do Mniemań błędnych, a w Umysły Obywatelskie głęboko wpojonych, nie przyniosłyby te żadney użyteczney odmiany Narodowi. Zaraza pierwiastkowa odebrałaby im wszystkę Moc Dobroczynności, którąby Kray ten jeszcze w resztach swoich od Natury dość obdarzony — mógł stać się szczęśliwym, Ludnieyszym, Maiętnieyszym, y lepiey dostarczaiącym swoiey obronie w okolicznościach ułożenia Jey sprzyiających. Ale jakże Statut JWWMć Pa będzie od Narodu przyjęty? co czynić z nałogiem Myśli Ludzkich? Co z zabobonnością Obywatelow ku dawnym Prawom? Co z ową Plamą w Myślach, którey nayiwidocznieysze przekonania wyprowadzić nie potrafią? Umysły Ziomkow JWWMć Pa nie są jeszcze swiatłem zdrowey Nauki przygotowane, Serca Ich nie są dość kierowane, ani obyczaje dość skromne, równie jak rzecz iest nie bespieczna gardzić Ich błędami; tak próżna walczyć z niemi Chcąc je

poniewolnie

Poniewolnie do uznania Prawdy przyprowadzić. —
Nim Statut JWWmc Pa na Publiczną wystawę będzie przy-
gotowany, Życzyłbym wszystkie błędy Pierwiastkowe Na-
du, Któremi Prawa nasze są skażone, zebrawszy w Mat-
ryę, podać je jak Naylepszym Piorom w Narodzie, żeby o
nich pisali; Chcąc nawrócić umysły uprzedzone, następ-
jest oswoić je y ogłaskać, niech prawdy użyteczne w ró-
nych Pismach po Kraju rozsiewane, Zwyczaią słabe
Obywatelow do Patrzenia na Swiatło. O! jak ważne y
dne nayszlachetnieyszego Piora Materye, nierozdzielno
władzy zwierzchność ~~potrzebna~~ powszechna nad Narodem Sprawu-
cey. Jedność Interessu Stanow Rządzących z Interes-
całego Narodu, związek szczęścia Prywatnego z Publi-
nym; przystoyność użyteczna starania się Każdemu
pomnożenie Dobra, y Majątku Swego bez Uymy, y U-
bku cudzego, ohyda Niewoli Kilka Millionow przydat-
Mieszkańcow, szkody z niey wynikające, y tym podobn-
Jeżeli prawdy Duchowne, ktorych poięcia Ludzkie do-
gać nie mogą, stały się tym sposobem głęboko wpo-
w Umysły y Serca Chrześciańskie, za cożby Prawdy
witne oczewiście dowiedzione z gorliwością Ducha-
Kazane, nie miały przystępu do Serc Obywatelskich!
Na ostatek choćby takowe Pisma nie przekonały Zu-
nie Umystow, wiele uczynią jeżeli wznięcą wątpl-
w Rzeczach —

w Rzeczach, w których Umysły błędnie są uprzedzone, je=
żeli wzburzą Serca Naturalnie Prawdę lubiące, jeżeli po=
ruszą z mieysca wdziedziczone w Umysłach błędy, a przy=
naymniey jeżeli przeymą na Siebie pierwszy niesmak,
któryby mogł się okazać przy podaniu Statutu JWWMci Pa
y sprawić Jemu nierozmyślne odrzucenie. Masz JWWMć Pan
w teraznieyszym Liście ogulny widok Praw Naszych, od po=
czątkow Jch, aż do skutkow z nich w Oyczyźnie, ~~od~~ pier
wszego zepsucia porządku Narodowego, aż do Dzisieysze
go Stanu nikczemności Narodowey; Należałoby jeszcze=
przeyść rozsądną Krytyką przez wszystkie Prawa Nasze
jak są pisane, w kilku Listach stać by się to mogło, ale nie
chcę długo zatrzymywać się na wstępie do Dzieła, Chciał=
bym przystąpić do Materyi, y Przystąpić do Rodzajow
rzeczy Prawa potrzebuiących. Co za wspaniałe Dzieło
otwiera się przedsięwzięciu JWWMci Pa Co za roskosz
dla jego Serca dobroczynnego Układać Plantę Szczęśli
wości Narodowey. Co ona jest. to pytanie zostawiłem=
bez odpowiedzi w Liście przeszłym, w teraznieyszym po=
kazałem, jak Naród stał się nieszczęśliwym, a przeto
już zacząłem odpowiedz. —
List ten troche opóźniony dla podróży niepotrzebney
ktorą musiałem przedsięwziąć do Lwowa, Zawoła
no mnie tam, nie wiedziałem po co: powiedziano

Mi —

mi żem jest oskarżony jak bym źle mowił o Rządz
teraźnieyszym w Prowincyi zaiętey. Usprawiedliwi
moje było w samey prawdzie, odpowiedziałem że
nie mowił źle o Rządzie, ale mowiłem że mogłby b
lepszy y szczęśliwszy dla Obywatelow, ale jeśli k
sto będę z takich przyczyn wzywany do Lwowa.
iść będę że Rząd nie jest dobry, skończyło się na
cznym upomnieniu y zaleceniu żebym milczał w
materyach, powrociłem do Domu straciwszy trochę
pieniędzy, y czasu potrzebnego, ale nabywszy nowey
budki do myślenia o Rządzie, a nowey materyi
żarna do JWWMci Pa Zostaię z winną uniżonośc
&c &c.

Kopija Listu JWJ. Ostrowskiego Biskupa Kujawskiego Prezesa w Departamencie Sprawiedliwości Rady Nieustaiącey de 22. Marty. 1776. do JX. Chodziejewskiego pisanego —

zlecenia JKMci Pana mego Miłościwego, za zdaniem Rady Nieustaiącey, wyrazam WmPanu, iż iest żądaniem Tegoz Nayiaśnieyszego Pana y Rady Tego, abyś WmPan z Dobr. Nowosady, Hussy, y innych przez JX. Chłokockiego Woyskiego Minskiego za Dekretem Kommissyi Udzielney Rzpltey posiadanych nie zaieżdżał, jakoby także z Dekretu Kommissyi Exieżnickiey Litewskiey wypadłego, á przez tegoz JX. Woyskiego Minskiego zaskarzonego ztąd, ze wspomniona Kommissyia wdała się w Sprawę do Siebie nienależącą, ma y Kommissyia Edukacyina iezynmalyą od JKMci Pana mego Miłościwego, aby Plenipotentom swoim zaleciła wstrzymania kroków dalszego czynienia, albowiem Nayiaśnieyszy Pan Powagą swoią — wdaiąc się Łaskawie obiecał, do załatwienia wszystkich kłótni, w czym włozony na Mnie jako Pierwszeństwo w Departamencie Sprawiedliwości trzymaiący dopełniaiąc obowiązek, zostaię z przyzwoitym szacunkiem —

WWmPana etc —

Kopia Listu JWStta z Paryża do Jenła Budhaka
pisanego dnia 4. 9br 1772

220

Prawdziwie z Rzetelnym ukontentowaniem odebrałem List WMci Pana z Jelechan, Miłość własna go zaręcza, kiedy o przywiązaniu Ludzkim (: które dość rzadkie na tym podłym Swiecie :) odbiera pewnosci w Tułaniu się nayprzykrzeyszym stanie się Słodyczą; Wygnanie, kiedy litość w Sercach wzbudza, znać że nie za złe Czyny, Człek podeymuie nieszczęścia, więc dość natym dla Uspokoienia Duszy, Cierpięć zaś fizyczne iest mniey nierownie, iak Cierpięć duchowny Boże Moralnie, tey Choroby Człowiek roztropny, strzedz się powinien, poniewaz na wiek Cały stanie się nieuleczoną; aby raz w Życiu tey poddawszy się Malignie.
Ucieszyła mnie mocno pamięć w Obchodzeniu dnia Imienin moich, to mnie tylko zdziwiło, ze wolna głośno moię wezwać było Imie, które dotąd wspominaiącemu, przykrość iakową kolwiek przyniosło.
Raduię się z Fabryki WMci Pana szczęśliwie, czworakich Ciosem ręki waleczney zaczętey, radowałbym się więcey, ażebym do niey Sposobie choc iedna Cegiełkę przyłożył.

Tu zas z trudnoscią wyraic radosc, z popędzonego na
wszelkie spodziewanie Kanału aż do Sosnowk
w iednym iak widzę Leparskim te zamknięte sp
soby, iuz niewiem iak daleko zapędzać om
Opinie, kiedy w każdey robocie daley wyciąg
Zamiar Exekucyi, niżeli moie Spodziewanie
Zasięgać może, to iest model Aplikacyi, Rz
sądku, Dzielnosci, Rozumu, i nad wszystko Pr
dziwego Przyiaciela; Ja w pierwszych Czynnac
JKmu niewystarczę, ale w Ostatnim Zape
Jesli nieprzeydę, przynaymniey go doydę, pr
go za Obaczeniem Serdecznie Uściskać.
Butrymowiczowi proszę kłaniać, y przypomn
Że ma Słabe piersi, a Żąkę Ładną, żeby n
z drugim kombinował, pewien iestem, że ta
rownie Pracuie za Oczy, iak żeby był o
czym, tego się po Jego Charaktere Spodz
rownie zgadnąć potrafi, czego po moim
Spodziewać się może za dobre Czyny.
Dylewskiemu powiedzieć, azeby nierobił Szta
tów wysokich! iak abrys po kamień, y w Ogrod

221

Boby Cmiły[ze] prospekt Pałacowi, te niepowinne być wyższe nad 2 łokcie od Fundamentu, który iest zrobiony, Słupy zaś pułłokciem mogą być wyższe, z sadzeniem Drzew i Drzewek rodzaynych, niech się śpieszą.
Są Aparencye że się wkrótce obaczemy, Skrócuy cie tym Czasem Cierpliwością, iuż niedługo Pozdrowic prosze Opere i Orkiestrę, kiedy w nich Talenta znayde powiększone, prezenta poprzywoze z Sobą dla nich.
Chciałeś tylko WMC podpisu mego do Respąsie, ten mu odmawiam, ale na tym karcie nietrafiłeś podobnie, konfrontuy ten Charakter z Wierszami, któreś Czytał na pewney Podrzce, a poznasz kto pisze. Adieu

Kopia Listu
[illegible] Hetmana Ogin
go do Bathalen
pisanego.

Do JW. Hetmana.

222

Uderzona Ręką Boską w naydotkliwszy Czasie Duszy przez Zeyście z tego świata Męża z dobr moiego, ktorey Ciężkie y nieopowiedziany ten raz y Jm Oczy głębiey Poznaią, tym nie bez wewnętrznego wzruszenia nad ~~Boleścią~~ Szerzącą się w boleściach Osieroconey z gromadą dziatek Stanu moiego [illegible] do JW. Pana Dobro Czyńcy Wielkiego, aby mię w Sieroctwie [illegible] raczył Opiekę. Widzący Jaśnie Pan Dobroczyńca Dzieci Swoich, a wyższy Ulubiony Zaszczyt JW. Męża moiego, że po śmierci swoiey Zyskuie Szczegól Przychylności y Osobliwie Zasłużoney w Wielkim Domu Jego Pamięci.

Przyłączam także nayusilnieyszą do Łaski JW. Pana Dobr. prośbę, abym wysłużoną w Woysku Nadgrodę dotąd Zaległą ~~nie tylko z Fundamentu Sprawiedliwości iako Oficer do pełnienia Świadczonego w Stanie Zapewnienia~~ z Komissyi Woyskowey w Żołdzie na wsparcie potrzebne mi wdowy y pozostałey Sieroty y Potomstwa otrzymać może, oraz nieustanną mię y Dzieci moie Zaszczycać Protekcyą ~~manutenencyą~~, piszę się z Naypowinnieyszym Respektem ~~poważeniem~~.

JW. Pana

Do JW. Kasztelanowey

Nie Znajoma dotąd Smutku Życia, - razem gdy w nayboleśniej-szym doświadczam Sposobie z utraty męża Dobrego mego [illegible] ☩ albowiem podniosłszy mnie Stanu ~~[illegible]~~ Szczęśliwym Poślubiem o stoś [illegible] nego Żalu y Umartwienia, a tak na uczucie niewymownego Zamieszana pod Ciężką y Cało życzenie doświadczana, udaię się do Pani Dobr. opiekę ~~[illegible]~~ y ~~[illegible]~~ Protekcyi abyś mnie Oraz Zaszczycając, Dobroczynności dla mnie z pozostałemi w ~~[illegible]~~ matki Dziatkami kontynuować raczyła, ~~Jako~~ będąc za nay wyższe ~~[illegible]~~ Łaski przy uszanowaniu, Oraz nieskazitelney Obowiąz[ku]

JWey Pani.

☩ albowiem z dopełnienia ~~[illegible]~~ Wyroków Boskich ~~nagle~~ niespodziewanego Żalu y Umartwienia stałam się ~~[illegible]~~ uczestniczką, a tak z tym [illegible] szczęśliwym stanie

Szczęśliwego Dobrodzieystwa ~~chciała~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Światem, wołożenie ~~[illegible]~~ o JW. Imć Pana Hetmana Dobr. i W[...] ~~nie~~ ~~[illegible]~~ o Zasłużonie ~~[illegible]~~ ~~i nieszczęśliwe~~ męża przywiązanie, ☩ dotąd mnie ocalałe [...] a nieszczęśliwe nad Mnostwem pozostałych Dzieci czter[ech] mojego nieprzytomnych jakie [...]

Do JW. Podkanclerzego

Nastawszy JW. Jegoż Pana Dobr. wysokiey Dostoyeństwa y własnym Jego Kredytem uzyskana, iako iest powszechną, tak dla mnie stanie się szczególną, kiedy w Umartwieniach y dotkaiących Boskich wyrokach na mnie ściągnionych po utracie męża, znaydę w Osobie JW. Jegoż Pana Dobr. Opiekuna y Protektora mego oraz Dzieci w liczney Gronie pozostałych. Upłynęły dni życia Jego; a razem Pomyślności mojey z Perspektywą lubego Dziecinniom. Publiczną długim Czasem odbywana y żadna nagrodzona ~~[illegible]~~ w Domu JW. Pana Dobr. Usługa znaydzie Pamięć y wsparcie w Okolicznościach moich i Potomstwa mego. Z którymi pod wysoką Jego polecaiąc się manutencyą w Dystyngwowaney zostawam weneracyi.

JW. J. P.

ego kompassyą [illegible] temperuiący kto na [illegible] [illegible] wsparciem lubego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zarobka

Do JW. Chominskiego Komend. Brygadyera Petyc.

Pod bytność JW. W. Pana Dobr. w Mińsku, Zyskałam Świadome upros[illegible]
o Łasce JW. JP. Hetmana WW. Lit. dla S.P. Męża mojego pod O[illegible]
Ciasi Żyiącego. Że oprócz Partykularney na Wszystkie y Osobiste [illegible]
mem Tego JW. Pana Łaskiy Jego. Pamiętna mi będzie wszędzie
Zawsze z Zyściem Swoim z Tego Świata Moy Mąż Sposobu[illegible]
przypominania się Skutecznym Łaskawszym; a w Serce moie
mierność Zostawiwszy Zmartwienia, przymnożył Uwielbienia [illegible]
o moy Stan Jako też Licznego Potomstwa mojego troskliwość, [illegible]
który potrzebuje: że się udaię do JW. W. Pana Dobr. Jako Dobrodzieja
mojego: abyś Kredytowaną Swoią Starannością do wydania assy[illegible]
cyi na Żołd S.P. Mężowi memu należący, raczył się Skuteczne [illegible]
czynić Jako wszędy Stałey ~~Sprawiedliwey~~ u JW. JP. Hetma[illegible]
oraz w Dalszych Okolicznościach do Sukcesji Dzieci moich [illegible]
JW. Panu rekomendował, y etc.
Takowey mojey Obligacyi tym pewnieyszy Obiecuję
Skutek, że Znam Sprawiedliwość rzeczy. Sprawiedliwość [illegible]
tymentem JW. W. Pana y usilność moja, w której WW. odstępu[illegible]
trwać będę z Szacunkiem jedności Jego. piszę się

JW. W. Pana

Proiekt do Instrukcyi

Gdy JWmć Pan Jakub Woyna Orański Podkomorzy Pttu Staro-dubowskiego i zeszły Syn Jego Sędzia Ziem. Starodubowski prócz dawnych Imienia swego w Narodzie zasług, recenter sami ró-żne niepoiedynokrotne odbywaiąc publiczne własnym kosztem usługi, znacznie nadwerężyli Substancyi, i dotąd żadney w Oy-czyźnie nadgrody niedoczekali się, starać się przeto JWW Ichmć Panowie Posłowie iak naydokładniey będą, ażeby w rekompen-sę poniesionych kosztów et premium meritorum (: co iest sprawiedliwości wymiarem :) Summa za dobra dziedziczne wzięta a na Dzierżawę Rewiatycką w Wdztwie Brzeskim Lttm leżącą dana i na polepszenie oney spendowana dla Sukcessorów WJmci Pana Podkomorzego Starodubowskiego na tęże Dzierżawę przez zgromadzone Stany ubespie-czona została ______

Desideria ~~Urzędników~~ y Obywatelow Wdztwa Naszego niezyskujących Exe-
kucyi Zaszłych Dekretow y Onym Satysfakcyi Jakie będą JJWW Posłom
Naszym od Ktorego z Obywatelow rekomendowane aby Stanom Rzecz-
pospolitey były proponowane do Uskutecznienia y do zadosyć uczynienia
Usilnemu Staraniu tychże JJWW Posłow ~~Staraniu~~ a mocne Dobra
Wdztwa Naszego polecamy obliguiemy y obowiązuiemy. Takowz Desiderium
WW JP Oranskiey Podkomorzey Mandelowskiey rekomendowac
będą Stanom Rzpltey

II

225

Deklaracya Uczyniona Jmci Pu. Prasse Rezydentowi Saskiemu. w Moskwie dń 13. Maja 1763.

Cesarzowa Jeymć dowiedziawszy się z Wielkim swym nieukontentowaniem o wszystkich gwałtach nie dawno w Wilnie popełnionych przy ufundowaniu Trybłu W. X. Litt. o Gwałtach mowię które zgruntu wywracając widocznie Prawa y Przywileje tak Szacowne Szlachty Polskiey, grożą całey Rzpltey Strasznym y nader Szkodliwym wnętrznym zamieszaniem; y chcąc zabiedz złym skutkom z tego wyniknąć mogącym, a naybardziey chcąc poprawić teraznieyszy nieporządek niemoże tego zaniedbać tak przez Przyiazń ku Krolowi Jmci Polskiemu; Jako też przez wzgląd na Własny Interes Całey Rossyi, aby nieuwiadomiła Krola Jmci o rzetelnych Sentymentach, ktore ją w tych Okolicznościach do tego pobudzają.

Aże maximy ktore Cesarzowa Jeymć przedsię wzięła raz na zawsze nic innego za Cel niemają, Jak tylko sprawiedliwość y pożytek powszechny Narodow, Więc stale y nieodmiennie postanowiła Utrzymywać, pomnażać, y Utwierdzać Przyiazń Sąsiedztwa y Jednomyślności z Krolem Jmcią y Rzpltą Polską. Dla ktorey przyczyny y dla związku w interessach swego Państwa nie tylko Cesarzowa Jeymć nie może patrzyć Obojętnym Okiem na to wszystko co się ieno tycze jakim kolwiek sposobem zgwałcenia Praw, y Uciemiężenia ktoregokolwiek stanu, z ktorych się składa Rzplta, ale owszem przeciwnie przymuszoną się być widzi. Czynie jak naymocnieysze reprezentacye y rownie Przyiacielskie Krolowi Jmci. azeby się ubespieczył przeciwko tym nienawistym ludziom y nieprzyiaciełom spokoyności y dobrego porządku, ktorzy ieszcze nie przyszli do zmieszania onych dla wykonania złych y tak Szkodliwych zamysłow Dobru Publicznemu.

Dla czego Cesarzowa JMć tak przez obowiązki całey Rossyi iako przez Prawo Sąsiedztwa tych Dwoch Państw nie może inaczey p trzyć iak na własne Interessa na porządek przez Prawa Ustanow ny Rzpltey przeciwko ktoremu tak otworzyscie powstano przez g łowne postępki y zuchwałe, ktore się w Wilnie pokazały z Strony S zęcia Radziwiłła, A im barziey zachować nienaruszenie pragnie o Obowiązki y zadosić Uczynienie powinnosciom prawdziwey Przyiaź ku Osobie Krola JMci Polskiego; tym barziey y Usilniey żąda, Azy Krol JMć swoją mocą pociągnoł y pohamował te burzliwe Umy a przywracaiąc spokoynosć, zeby wszystkie rzeczy do porządku na ralnego y dawnego ich podług Praw stanu przyprowadził; Ponu Cesarzowa JMć iesliby się przeciwnie stało będzie obowiązana y n wolona, użyć na to skutecznych Srzodkow, ktore oney władza od B ga powierzona y Prawa swego Państwa pozwalają na pożytk uszczęsliwienie powszechne Datum ut Supra.

226

Kopia Listu do Krola Jmc Pruskiego pisanego od Jmc Legatow Polskich deputowanych z Komissyi Skarbowey Poznanskiey z Francuskiego po Polsku uyltom ae Zorege 1768

Upewniaiąc WKMi o dobrych Zadzach Woiewodztw naszych Poznanskiego y Kaliskiego zabieramy Smiałość postania WKMi propozycyi zie przyłączonych Raczysz WKMi dobroczynnie przestać na wielosci Zboża poznaczonego od zruynowanych Jego Sąsiadow oraz oznaczyć taxe oneyże y iakiemi pieniędzmi wypłacenia Spodziewać się możemy oczekiwiąc przychylney Rezolucyi mamy honor zostawać

WKMci

Respons

Mci Panowie

Wdzięcznie przymuie dobrą Intencyą ktorą mi Listowie oświadczyliście y Zadze ktore macie w dopomożeniu Skarbu y moich Magazynow przez przystawienie wielości Zboża, Sami osądzie rzecz dla mnie nie przyzwoita wdawania się w takową dyspartycyą dla umiarkowania wielości Zboża zustanowieniem oneyże taxy, lecz do mego bardziey Woiennego przynależącą Komissoryatu do ktorego raczycie się udać dla znieszenia się z nim iak nay lepiey podług obowiązności nalegaiących Tym czasem prosze Boga aby Panow Polskich w dobrym zachował zdrowiu y godney pieczy.

Znacznieysze Summy nakazane od Woyska Pruskie
y wypłacone przecież zarożnego gatunku Ludzi z
Kur y Brandeburgii mieszkaiących a teraz odebrano

JO Xiężna Woiewodzina Rawska — 1000000
JWJmć Woiewodzina Jnnowrocławska — 250000
JWJmć Woiewodzina Kaliska — — 100000
JWJmć Pan Woiewoda Smolenski — 60000

Jnne Summy Opłacone przez Szlachte po kilku
kronaście Tysięcy nie kładą się bo bardzo długi y
lony częsciowy byłby Regestr. Z Miast pogranicz
Bankieci Kupcy y Rzemieslnicy wyprowadzaią
a Miasta muszą kamienice y wszelkie prete
zpieprakt: ykowana Extorsya płacić Woysku
ktema

Oprocz tych Summ na Exekucyi stoiącym
Zołnierzom y wygody ary umysłney do pożywien
trzeba każdemu Zołnierzowi na dzień Tynfow
dać a officerowi Czerwony Złoty. Miasto Poznań
Komendantowi codziennie Butelek 100 wina
drogo dawać musi a Jnnym Officerom podług
rangi po kilka kilkanaście Butelek

Copia

Dilecto filio, Nobili Viro Frant. Bukaty Poloniæ Regis et Reipublicæ
in Britannia Legato. Pius PP VI. Dilecte fili, Nobilis Vir, Salutem. Divi-
no plane consilio factum esse videmus, ut cum hoc tempore vel ob bel-
la, quæ aliquot jam ab annis geruntur, vel aliam ob causam à te allatam
clausæ in Britannia sint illæ Sacræ in Legatorum Domibus Ædes, quæ
antea Catholicis ad Suæ religionis usum patebant, Illi in tantis Angustijs ad
te, Dilecte fili, Nobilis Vir confugerent à te postularent ut novam erigendam
Ecclesiam sub tuæ Polonicæ Legationis Nomine, Regioque Patrocinio assum-
ptam esse declarares. Cum parem tuæ expectationi in se voluntatem
reperissent, sua ipse non solum ipsorum postulata comprobasses, sed inte
susceperisses onus Nobiscum agendi ut illam Ecclesiam sub S. Sedis protectione
tutellaque reciperemus, eaque praestaremus Auctoritate Apostolica quæ ad tale
promovendum opus opportuna esse viderentur. Majorem sane in modum
Dilectati eximio hoc animi tui studio Sumus, seque mentis laudem pro-
missis prosecuti. Itaque cum hujusmodi Nuncio tuaque petitione solicitudinem
Nostram vehementer sublevaveris et plurimas tibi Gratias persolvimus
at quanta possumus Animi Nostri Alacritate tuis obsequimur Votis ac
libentissime omnia quæ pro extruendæ Ecclesiæ cultus ejusdem recta ad-
ministratione desiderantur concedimus, atque id circo jam Nræ huic congre-
gationi de Propaganda Fide negotium dedimus ut per ipsum Ven. Fr. Ja-
cobus Talbot Epus Birthanus et Vicarius Aplicus Londinensis Nræ hujus
voluntatis constituatur Interpres atque Administer. Cum igitur ad illum ea-
dem congregatio quæ id circo opus erant Mandata dederit facile poteris
Dilecte fili Nobilis Vir ex eo ipso cognoscere, quantam postulatis tuis
rationem habuerimus quamque omnia rite perfici prosit Cupis ad fidelium
utilitatem Divinamque gloriam promovendam praescripserimus. Dum pre-
camur ut salutares et fructuosos hæc opera sortiantur exitus, tibique præ-
cipue qui tantam habes in hac religionis causa partem; omnia ab Illo fausta
ac felicia cupientes Apostolicam Benedictionem ejusdem benignitatis auspicem
in Nræ etiam singularis benevolentiæ pignus peramanter impertimur Dat. Romæ
die 19 Jan. 1782 Pontif. Nostri Anno Septimo.

Relacija Okolicznosci z Biskupem Krakowskim Zachodzących

Lubo od niemałego iuż czasu wzrała diffidencya, nayznaczniey iednak Wybuchła Ostatnich Dni
mca Lutego zatarga między Kapitułą a Biskupem Krakowskim. Biskup traktował niektorych
Kanonikow niedyskretnie; Wydał nawet niektore Pisma grube y Uszczypliwe szarpiące honor
y Obyczaie tychże Kanonikow, a mianowicie Jmc Xży Garzynskiego Podkanskiego y Olechow:
skiego a większa przez druk te Pisma Publikuiąc y w sposobie Uniwersałow Czyli Listow Okolnych Ogła:
szaiąc. Kapituła zaniosła o to zażalenie do Rady nieustaiącey tcwiąc Biskupa za pomie:
szanego na Umyśle

Były w Radzie rozroznienie zdania, iedni utrzymywali że Rząd Swiecki niepowinien się mieszać między
Osoby Duchowne, większość zaś zdan konkludowała, iż powinna bydz Komissya czyli Delegacya
do wyrozumienia iesli Biskup a ten cierpi niedoskonałość rozumu, z dodaniem assystencyi czyli in:
spekcyi Woyskowey ieśliby tenże Biskup co gwałtownego lub wzruszaiącego spokoyność Publiczną
poczynał. Tym Celem deputowano od Nuncyatury y od Xcia Prymasa, Biskupa Chełmskiego
do Krakowa: a Jchmcu Generałowi Wodzickiemu Departament Woyskowy, dał ordynas, jako
nad Regimentem w Krakowie Konsystuiącym komendę maiącemu, dość ostrożny, aby w inne oko:
liczności niemieszaiąc się szczegulnie dawał baczność iżby gwałty y tumulty niedziały się.

Nim doiechał do Krakowa Jmd X. Biskup Chełmski, tym czasem Xże Biskup Krakowski zaczął
się wybierać za kordon Cesarski z Znacznemi Bogactwami y iuż wozy były uładowane. Kapitu:
ła tym czasem użyła obrotu, to iest wyperswadowała Biskupowi Krakowskiemu, ażeby przed swym
wyiazdem poswięcił Klerikow w Kathedralnym Kosciele; Niektory nawet z kanonikow udawali
że chcą tam przeprosić Biskupa. Gdy się Biskup dał namowić Kapituła go zatrzymała opowiedziaw:
wszy że niemoże wyiechać. Biskup widząc się bydz w Zawarciu przyiął z Rezygnacyą ten Kapitu:
ły z sobą postempek. Niewypuszczono Biskupa przez kilka dni, nawet do niego Nikogo niedopuszcza:
no; Potym iednak pozwolonomu prosić do Kapitularney Rezydencyi kogo zechce na Obiad.

Doniesiono to do Rady nieustaiącey. Znowu Wielka była Lukta, iedni mieli to za wielką gwał:
towność Imputowali Krolowi Jmci wszystkie te skutki, y chcieli żeby zaraz wysły insynuacye uwol:
nienia Biskupa Lecz Krol oczyszczaiąc się iż tego nigdy nierządzał, Mowił iednak iż Kapituła
musi znać swoie Prawa gdy takowy krok przedsięwzięła; Radził tedy żeby tym czasem maiące
się obiecnie względem wypuszczenia Biskupa kazać Kapitule dać explikacyą Jey obeyścia się

z swym

zswym Biskupem: a tym czasem wysłać Delegacią dla wyrozumienia czy Biskup formalnie iest nie niezupełnosci dobrego zdania. y czy zamyslał spolia Diecezyi zagranice wywozic. To krol skie doradzenie większosci Kreseł Rady nieust: przyięta y zkonkludowała. Tym czasem gdy Biskup chciał wyieżdzać do Rezydencyi swoiey y tym Celem Milliçią Nadworną zciąg kazał General Wodzicki iego niedopuscić; z czego zawzięła się żwawa sprzeczka między Bisku a Wodzickim w Wyrazach nayniedyskretnieyszych. Jak ten krok Wodzickiego weźmie Dep Woyskowy? nayciekawszy iest obiekt. Wielu mniema że y Familia x.cia Biskupa w porozumieniu z Kapitułą a to dla ocalenia zbiorow Biskupich.

Niektorzy wnoszą że Cesarz wda się w te Okolicznosci, z pretextu że Biskup ma swą Diecezyą za kordonem y że dla wyiazdu iego do Oney, iest źle traktowanym. Publicznosc zapatruie się na scenę z wielką ciekawoscią iak się też zakończy.

Excerpt z listu z Kamienca d. 21 8br. 1769 pisanego.

Dnia onegdayszego powroćił z Wołoszczyzny Generał Lieutenant Elmett zostawiwszy w Botuszanach 1000, a w Jassach 2000 Granadierow.

Bukoresty Hospodara Wołoskiego Rezydencya osadzona, Kozakami, Huzarami Granadierami y strzelcami. w Jassach było trzech Baszow, ale za zbliżeniem się Kozakow uciekli z kilkaset Turkow co przy sobie mieli, zostali iednak nieco Turkow, y z tych kilkadziesiąt zabito, kilka w niewolą wzięto, a między niemi Konsula Francuskiego ktory się zowie Ruffin.

Brailow y Galacz nad Dniestrem osadzone; w Galaczu ieszcze byli Turcy, zabito ich ze 200, a reszta za Dunay uciekła, znalezli także Magazyny w Czeczene y Rybniey Mogile ale niewielkie.

Krotko mowiąc cała Wołoszczyzna y Mołdawczyzna osadzona y Turka żadnego niemasz oprocz Garnizonu w Benderze, y to być ma nie liczny, bo codziennie Turcy uciekaią, a Kommunikacya Benderowi od Dniestru iest przerznięta; Tatarowie w gory się umknęli, ale iak Zima stanie spodziewaią się Moskale że im wizytę oddadzą y gotuią się na przyięcie tych gości.

W tym całym nowo osadzanym Kraiu, ma Komendę Xże Generał Prozorowski, ale w krotce poydą tam Regmenta na złożowanie Granadierow, y będzie miał Kommendę ieden z Generałow Lieutenantow, bo tak od tego iak od Panina Korpusu chcą postać 20000 ludzi na osadzenie tych Mieysc.

Chleba y siana zostali dosić, ale obroku niewiele. Wołoszą do wsiow powrocała, niebiorą od nich Kontrybucyi, y kardy iest w swoym Domu bespieczny.

Patrole Kozackie aż do Isatczy biegaią, rozumieią że przez Most chcą zayrzeć za Dunay odważaią się, bo Turkow blisko nigdzie niemasz.

Imperatorka nowy Żołnierski Order pod Imieniem S. Jerzego instituowała, Pierwsza Klassa tylko 5 Osob mieć będzie, to iest Grand Croix, z pensyą 1500 Rublow, druga Klassa 30 Osob, a trzecia 150, wszystkie mieć będą naznaczone pensye, y podług zasług rozdawane być maią.

Awansowało wielu Pułkownikow na Brygadierow między ktoremi y Kreczetnikow, tudziesz innych Officierow rozney rangi, ale ci co są przeskoczeni, barzo o to mruczą.

Upewniaią Officierowie pierwszey Rangi że na przyszłą wiosnę Grecy co

są pod

panowaniem Tureckim w kilku mieyscach razem rebellią podnie-
siwko Turkom, y ieżeli pokoy nienastąpi, to przyszła Kampania d-
ziawsza będzie iak przeszła.
Woysko Moskiewskie w tych dniach na zimowe póydzie Kwatery, wyciągni-
dobno linią aż ku Ukrainie, ale y ku Lwowu podobno się przysuną, o c-
dokładniey w przyszłym oznaymię czasie.
Generał Maior Zołaty od Woyska Panina, z lekim Woyskiem attakował nieda-
Benderu Turków, wielu barzo zabito a resztę rozpędzono.

Item z Kamienca d. 28 8bris 1769.

Obydway Rossyiscy Kommendanci to iest Generał Romansow y Panin,
o się omieszkało odzyskać, Generał Panin z Korpusu swoiego części
woyska detaszował y kazał Bender obledz przed piącią dniami b-
Woysko tylko dwa Marsze od Benderu, ale teraz musi iuż być to Mia-
bardowane y spodziewaią się, że za 14 d. Bender odebrany będzie.
Romansowa Korpus stoi ieszcze na swoich Kwaterach, y podobno czekai b-
skutku tego obleżenia.
Carowa chce aby wszystko mocą y spieszno było czyniono.
Woysko Moskiewskie pragnie tey Zimy brzegi Dunaiu znacznie osadzi-
no Korpus drugiemu w tey okazyi pomagai ma, więc niewiedzą
y gdzie Zimowe Kwatery wyznaczone będą.
Graf Wigenstein kommenderuie tą Armią która Bender obległa.
Chciał Romansow posłać części Woyska pod Kommendą Xcia Repnina d-
żenia y odebrania Benderu, a w tym przybiegł Kuryer od Panina
mowiąc że on posłał od swego Korpusu Generał Maiora Grafa Wi-
steyna (: a ten iest Krewny Imperatorowey :) który do tych czas B-
zapewnie bombarduie y spodziewaią się, że go w krótce odbierze,
wasz ludzi szanowai niebędą.
Pod Benderem iest tylko Sześć Batalionow piechoty, trzy bataliony M-
Dwa Reymenta Kawaleryi, dwa Reymenta Huzarow Czarnych-
kow niewiem wiele, ale Altyleryi maią mieć dosić.

Excerpt z listu od Kommendanta Kamienkiego z Kamien
ca D. 3 7br pisan.

ia onegdayszego w Nocy Graf Generał Romansow
do Haubt Kwatery Woyska w Cercu Stoiącego
ztąd o mil trzy przyiachał, zkąd Xżę Galliczyn naza
iutrz zrana przy biciu z Armat wyiechał.
is zaś Generał Romansow do Chocima iezdził, wita
ny y Zegnany Armatami, gdzie zaś Woysko Kan
tować będzie niewiadomo.

Excerpt z listu z Kamienca die eâdem.

win dalszych Kraiu tego Sama pora Czasu Ksm
mennikować zabroni, ponieważ Woyska dłużey w polu
Stać niebędą mogły, y iesli pod Cercem dłużey za
bawią, czy ku Benderowi lub na zimowe poydą Kwa
tery? niewiadomo.
z gdyby podług Zyczenia Generałow ieszcze udałysię
zdania, toby niebawiąc na zimowe odpoczynki Woy
ska poszły.
uią Nam za przybyciem tego Nowego Kommendan
ta Generała Romansowa barzo dobry porządek y
dyscypline Zołnierską, a to dla ucalenia Kraiu barzo
potrzebna.
menda do Jass wysłana, dopiero onegday od Choci
ma ruszyć miała, Spodziewaiąsię powrotu Jey prę
ko, bo Nieprzyiaciela niezostanie, a podobno y Jassy zra
bowane.

Chłopi Wołoscy z Lasow y Tam pokazuią się ale żyć Czym nie maią.

Kopia listu z Kamieńca D. 5 8bris.

hoć tak dalece niema co donieść, aby iednak punktualnie odchodziła Sztaffetta oznaymuię, iż wysłani ode Mnie JJP Officierowie do JW Generała Romanzowa z Komplementem, powrócili, którzy grzeczne oswiadczenie y przyrzeczenie iako naylepszey Komportacyi przywiezli.

yprowadzono do Obozu wczorayszego Dnia, kilkunastu Niewolnika z tamtey Strony, naywięcey ludzi JW Podczaszego Litt które powiadaią iż JW Podczaszy Litt obawiał się powierzyć Turkom, lecz z Tatarami uszedł.

eszcze tu Felt Marszałek niedeterminowany, gdzie się rozłoży na zimowe Kwatery, Czekaiąc od Dworu Swego rezolucyi po Chocimskiey Akcyi ieszcze nieprzybyłey, bo supponuią iż może przyidzie dyspozycya, aby ieszcze mógł przed Zimą progress iakowy uczynić, dla tego Woysko które poszło do Jass, teyże rezolucyi tam czekać będzie, y da znać iesli tam wyżywić się można, Supponuią oraz że Dywizya pod Generałem Paninem będzie miała Ordynans tentować Benderu.

Excerpt z drugiego listu.

Graf Romanzow Felt Marszałek ieszcze stoi Obozem w Czercu, dwie mile od Kamieńca, Pułkownik Weismann Kommendant Chocimski przykłada Starania, aby wszelka reparacya do wygody Mieszkalney być mogła, na Zimę sporządzona.

Aże Prozorowski z Woyskiem Swoim po nad Pr
poszedłszy, miał iuż Stanąć w Jaßach; M-
wiono tu że Jaßy Spalone przez Turkow, ale
teraz donoszą, że nie, wszystko w całości zostan

Excerpt z listu trzeciego d. 7 8br.

Tatarowie pustoszyli Kray aż po Szarogrod, cofneli
przecie w Swoy Kray. daley co będziesię działo B
tylko wie,

Na Zimową Kwaterę gdzie Woyska póydą? y iak
rozłożą nikt niewie, w Chocimiu Dachy, Okn
piece, Drzwi reparuią y Cały Zamek z pasku
wyczyszczaią na Zimę.

Miało Stać Cztyry Regimenta, lecz że ciasno dwa
kosię zostaną, a terazsię koło Czyszczenia y rep
Cyi zabawiaią.

Pułkownik Waisman Kommendę w Chocimiu m

Ormianom tu teraz mieszkaiącym, a przedty
w Chocimiu pozwolił Szukać y wykopywac
wszelkie rzeczy Swoie przed Woyną zakopa
y one zabierać Sobie, dosyć wiele Miłosi
nad nimi pokazuie.

Z Kamienca 1769 20 8bris.

232

enerał Romansow ustąpił z Swoią Armią całą z pod Namiotow pod dachy, iak mówią na Niedziel dwie tylko, do póki z Petersburga nieodbierze rezolucyi iak się ma daley o tey porze obracać.

mmenda która poszła do Jass z Xciem Prozorowskim zostawiwszy tamże w Jassach Infanteryą y w Botuszanach dwa Regimenta Karabinierow, powróciła zruinowawszy Konie, a Xże Prozorowski po nad Dunajem z lekką Kawaleryą furażuie, niezastali tam w Jassach nic Turkow o których z pod Chocimia uszłych y dowiedziećsię niemogli gdziesię obrócili.

Chocimiu barzo reparuią Zamek, gdyż całe pusty zostali, iest tam Weysman awansowany teraz Brygardyer Kommendantem.

órzy powrócili ztamtąd powiadaią, co widzieli że ieszcze moc trupow Tureckich na tey Stronie Dniestru leży a Kozacy dotąd wyciągaią trupow Tureckich z Dniestru, potopionych, znayduiąc zdobycze koło nich, Dekcze ustawne w tamtey Okolicy niedopuściły grzebienia Trupow.

krótkim barzo rozciągu kantonowane woysko Rossyiskie Generał Romansow w Tynny, Xże Repnin w Kudrie za Smotryczem, a po naszych wsiach inni Generałowie Po 15 Sołdatow w iedney Chałupie Stoi, pomogli nam z pól zbiorу, ale nie do gumien.

iezasieliśmy w Podolu nic, iedną słoty, drugą Woysko

przeszkodą były. Pewny więc w tamtey Okolicy głod. ba Koniecznie abysmy y My ruszylisię na Cudzy gdy Swego w Kraiu mieć niebędziemy, y podobnos tego nieobeydzie aby tylko Delegaci od Potencyi p cili, y o odpowiedzi Ich nam donieśli; która pewn będzie od iednych w życzeniu, łączeniąsię z Sobą, od gich w Ofiarowaniu pomocy na odyskanie poczynio Nam od Porty Szkod, przez zniszczenie całego Pogra y zabrany Jassyr.

Już to Turkow koniec przyszedł panowania, nad C sciany kiedy y Floty na morzu od Moskwy y mierzonych pokazująsię, anisię to podobno na n Skończy, czuie to y ten Co Turkiem iak Jezem Szył Imperia, a Jezowi Starszy kolce, Tatwi na tamtego obróceniesię.

Powiadaią tu że Generał Panin objowszy mieysce mansowa, postąpił ku Benderowi, Twierdzą t za pewną rzecz że JmP. Podczaszy Litt y Iego Kolledzy Są przy Hanie Tatarskim ale wielkim Strzeżeniu; Złapaliż Tatara, a on niechce puscić.

14. Z Warszawy d. 9 8bris 1769 Anno

Refflexye na Punkta podane Senatus Consilij ad 1mum Mate-
ryę Traktatu czyli z przyczyny Ich zakwestyonowania Mediato-
row lub Gwarantow do Ich utrzymania iako iest Materya nie
małey Importancyi tak ad Materias Status koniecznie należi
Powinna, ktore przy zakazach tylu Praw 1716 1726 y Innych
w Senatus Consilia żadną miarą wchodzić nie mogą, y nie po
winny, to y Materya Traktatu Karlowickiego od Porty tak mocno,
bo z wypaniem Woyny zakwestyonowanego radzić, y Rezolucyi
iakowey podawać Senatus Consilio nie może, a tym barziey kie
dy w terazniejszym Czasie tyle Wdztw Koronnych y Litewz
skich iedno rozumieiących z Portą z Szafunkiem Knviery Życia
Stratą, do obrony Wiary y wolności do Związkow y Konfedera-
cyi Przystąpiło. Naostatek gdyby y było w mocy Senatus
Consilii wpodobne materye tyczące się Traktatow wpadać
y rezolwować, zważyć Potrzeba Istotę Manifestu d. 21
Luny w Stambule ogłoszonego, za pomieniony Manifest
Narod Polski dzieli iedne części Narodu nazywa Przyiaciola-
mi czyli Adherentami Rossyi, inną Przeciwną do Przyiazni
y Protekcyi Porty garnącą się Adherentow Rossyi o złamanie
Traktatu Karlowickiego obwinia woyne Im dokładnie tych zaś
bez wszelkiey Przyrzeka zachować Szkody, ktorzy są Przyiacio-
łami y wiążą się iednomyślnie z Portą, a zatym konkluduię że
nie całą Rzpltą ale tylko Adherentow Rossyi obwinia.
Ieżeli tedy w Istecie Prawdy mowić się godzi, kto rekurs do Dwo
ru Peterzburgskiego rekurs Czynił żeby się zatrzymało w Gra-
nicach Polskich Woysko Rossyiskie dla uspokoienia we-
wnętrznego Rzeczpltey Adherenci Rossyiscy. Zatym to Woysko
Auxyliarne zapędziło się aż do Balty z niemałą Ottomanow
Porty Szkodą za Polakami wiążącemi się y łączącemi z Portą
kto zostaie in respenzione nanyszonego Traktatu, Ciż Sami

Ciż Sami, którzy adhaerenami Rossyi, zkąd wynika, że gdy Por
ma za Swych nieprzyiacioł, Rossya ma oraz w teraźnieyszey
Rewolucyi y Polakow adherentow Jey, zatym że Nieprzyiaci
Na tym Manifest Stambulski zasadza się, kąkludiując z
Przyzwoita iest rzecz woiowaę przeciwko tym, którzy złą
ni z Rossyą, z tego mniemania czyli zdania chcąc Porte
prowadzić, należałoby Adhaerentibus Rossyi Manifest Urzę
wy zamieść, że to Czynili y Czynią z Przymuszenia dla
pinia Pełnomocnego Rossyi Posła, a zatym w Istocie Sam
obwinieni bydź niemogli, Lecz gdy zachodzi trudność takowego
Manifestu, Lepiey dyssymulowaę, y cicho Siedzieć, ile że Sło
wa Dana, co większa obrzeszkow Rezydent Rossyi u Portyc
dostatecznie o tych wszystkich Czynnościach
y Podpisem Stwierdził. Do Paktow Karłowickich Świadectwo
ni Krol Angielski y Hollandya, do nich gdyby przyszło w
zyłać Rezydentow z Jakiemi Prosze Instrukcyami y od kogo
od Rzeczypospolitey, bo ta w wielu Wotach skonfederowana, nie
obwiniona o złamanie Pomienionych Traktatow. Jeżeli od
rentow Rossyi, to tym barziey Woiewodztwa na to Szukać
sty Szukać będą, Jeżeli z temi Instrukcyami aby Anglia
Medyacya wdać się chciała, takowe Instrukcye nie a Senat
Consillo, Lecz od trzech Stanow dependuią, a potym Interes
cypatory Wiary Katolickiey Rzymskiey zachodzi, y mogła
zgarnie Nam Rzeczpta w wszystkich trzech Stanach zgrom
na, że my Dyssydentskie Potencye za Mediatorow obieramy,
li do Dworu Wiedenskiego, Wersalskiego Ciż Rezydenci
slami by byli y tu od kogo y z Czym. gdy te Dwory osob
wie Wersalski, są wiadome wszystkiego, iak Traktat uchy
ny.

uchylony Oliwski Ostatnim u Nas Seymem, ktorem to Traktat
więcey w Prusiach nie Pozwalał Dyssydentom in Libero exercitio Reli-
gionis, tylko iakie było Ante Hosticum Szwedow, a teraz daleko więcey
Pozwolony w brew Traktatowi rzeczonemu, y lubo pod Czas Seymu
wielu Senatorow dopraszało się, żeby do tych Gwarantow czyni
Rekurss, nie iest Im pozwolono, tym barziey Senatus Consilium,
iakby mogło takowych Posyłai Rezydentow, a iescze oco, oto nieo
złamanie Traktatow Oliwskich, ale o Karłowickie exkuzuiąc
się iako nie są złamane. Ad 2dum Kiedy tyle Woiewodztw
iest zkonfederowanych, więc ocalenie wiary y wolnosci bydz nie
może, tylko przez konfederacye iakie iuż wypadły, Ponieważ
iako przez konfederacyą Wiara y wolnosc uchylona, tak też przez
Same konfederacyą restabiliowana w tym Czasie bydz mogła.
Nie było tyle Woiewodztw zkonfederowanych Seym wolny nie do-
szedł, dopiero teraz nie Pewna nadzieia za złozeniem Innego,
aby Pożądanym cieszył się Skutkiem, Pewnieysza Czekać, aż
Inne Potęcye w swoiemych uspokoią się obrotach, a teraz w nay-
zbawienniejszych Radach nullum Medium efficat, Czasowi
zostawić potrzeba. Ad 3tium Sprawiedliwa rzecz Starai się
o uwolnienie Senatorow, tylko teraz w tym Punkcie nie pewna,
kiedy z tych y Innych przyczyn tyle Woiewodztw poszło do Kon-
federacyi z Hazardem Życia, zguba Fortun, większy iest Interess
Starania się o uwolnienie Senatorow, ale nierownie większy
bydzby powinien Starai się o Ewakuacyą Woysk, gdy przymuszo-
ny Naród do ostatniey stąd zguby y ruiny przychodzi. ad 4tum
Nie tak iak Chcemy, przecież iak można, y Skarb wystar-
czy, może Wsparcia Fortecy Kamienieckiey Podolskiey, y
Garnizonu Miasta Lwowa Sama Sprawiedliwosc wyciąga-
ga, od tego uniknąć nie podobna.

w Przeszły Piątek Resultatum Rady Senatu czytane było, ko
go iednak Copiatim iesżcze mieć niemożna, Contenta Jego bydź m
ad 1mum Wysłać Posłów do Hollandyi y Anglii iako Gwarsun
iących Traktat Karłowicki, ażeby te Potęcye przełożyły Porcie,
Rzeczpospolita Polska tego Traktatu nie zerwała, y na te Posel
stwo ma bydź Destynowany JmćPan Kasztelan Smoleński
2dum Do Moskwy wyprawić Posła /: którym ma bydź JP. Ogin
ski Miecznik Litt: :/ z Przełożeniem że Prawa ostatniego Seymu za
wiązą utrzymać się nie mogą, oraz remonstruiąc z iakim gwał
tem Naród był przymuszony do Ich stanowienia. ad 3tium Tenże
Poseł ma dopomnieć się o uwolnienie Naszych Aresztantów. ad 4
Wyznaczono Centumquantum na Garnizony Kamieniecki y Lew
ski. Nie podpisali tego Resultatum Gurowski Marszałek Nad
Litt. Flemming Wda Pomorski y Innych kilku, nie zasiedali
tey Radzie z Przytomnych tu Xże Prymas Biskupi Łucki y Ch
ski, Kasztelanowie, Wileński y Łęczycki dla słabego Zdrowia,
także JP. Ogiński Hetman W. Litt. y Szydłowski Kasztelan M
wiecki Nowey Kreacyi Senatorowie, ażeby ostatniego Seymu nie
ryzowali. Powiadaią tu powszechnie, że Resultatum iest przeciw
Intencyi Dworu Petersburgskiemu, y że Xże Poseł Wielki
Resentyment Swoy okazuie, upewnić iednak w tym niemog
Na Dniu zawczorayszym JPan Debolí z tym Resultatum
pośpieszył ztąd do Petersburga

Krotka Explikacya Wyscia JJ.PP.ów Grabowskich z Arestu.

Domyslać się można było dawniey, że Duch wyniosłością wzdęty, iż to łatwo
być może: podlegaiącą czysty Prywaty, Innego niemaiąc Celu nad Szczegulne y
własne Pożytki, w Samym Zamieszaniu Swoich Szukaiąc Swoich Zyskow
wszystkie szwał napełnić, przykrey niejednomyslnosci buntu y nieposłuszeństwa, lecz
to Wszystko Jako często, bez Wątpienia, jawnemi niewsparte Dowodami, Samą zmi
siłą się Dyssymulacyą, y chociaż poźniey nie ktore Listy, godne Wiary Swiadectwa
y nieprodeyrzane, Zaniego między nami męża, JW Szamowskiego Marszałka Lu-
belskiego dawały poznać, Kiedy Aktu już w Robocie będąc, dawało się y tam
często raczey przez Szpary patrzeć. Amieli do dokładney, przystąpiwszy Inda-
gacyi, poznać Winę, ktora Czyiakolwiek by była, Zawsze byłaby Winą obywate-
la, Winą Syna Oyczyzny.

Nieszczęsliwa Rozmyślenia Obozu JW Lubelskiego Epoka dopuściła Zuchwalszych Gu-
głow, y przymusem częstszemy ostrzedz łączących się z nami publicznie, ażebyśmy przez
ten Sposob, przykrym a nieochybnie z tąd wyniknąć maiącym, zapobiegli konse-
kwencyom, nie oskarżamy często, ani wytykamy osoby; daiąc Czas postrzeżeniu się
lub Zgromadzeniu Zewsząd jawnym Dowodom, przeciwko ktorym ani Zaprzeczyć się
wolno będzie.

Jmć Pan Załoga Porucznik wypraw Czerskich, Czasu Przypadkowego zieckania się
Zabiera JJ.PP.ów Grabowskich, tych ad Generalitatem przyprowadzić starając się;
natrafiwszy Jmć Pana Jankowskiego Pułkownika Łęczyckiego, w Listerie Sandomir.
z znaczną Dywizyą pro Majori Securitate: temuż rezygnuje. Jmć Pan Jankow-
ski, dawszy Dywizyi swoiey Całey Ordynans, ażeby z Arestantami, ciągneła
do Grybowa Miasteczka, na Pogranicze Węgierskim leżącego, Sam ad Generalitatem z
falszywym przyjeżdża Raportem, że Dywizya, y Arestanci stoią w Zabnym, że Jaki
dalszy Rozkaz Generalności czeka Dyspozycyi. Generalność Jmć Panu Jankowskiemu
wydaie Ordynans, ażeby wybrawszy 200 Koni, pod tym Konwoiem odprowadził
JJ.PP.ów Grabowskich do Obozu, pod Konieczną, wtymże Czasie wydaie Drugi Ordy-
nans, JW Radziminskiemu Stolnikowi Sanockiemu, ażeby similiter w 200 Koni z Obo-
zu pod Konieczną wyciągnąwszy; szedł JP.nu Jankowskiemu Obviam, y znim Złą-
czony Konwoiował, rzeczonych JJ. PP. Arestantow. Jmć Pan Jankowski Rzeczone elu-
dendo Rozkazy, niewydawszy ich JW Sanockiemu; rezygnuie tychże, JP.nu Lenarto-
wiczowi Pułkownikowi Jmć Pana Bierzynskiego Marszałka Sieradzkiego, powziąw-
szy otym Postępku Wiadomość, Generalitas nietylko posyła ordynanse Jmć Panu
Bierzynskiemu; ażeby wraz totemś wspomnionych Arestantow pod Konieczną odesłał.
ale wyprawia oraz JW Dzierzbickiego Ruskiego, Piwnickiego Chełminskiego, Kon-
sylarzow, z Instrukcyą y Zaleceniem, ażeby względem niezwłocznego wydania
instent et exequent; Jmć Pan Marszałek Sieradzki, w Rożne z Wspomnione

mi Arestantami wszedszy Rewersa, Omych z Mieysca, na Mieysce pro Sui
neplauito, przeprowadzaiąc, atym Czasem Generalitati pełne Posłuszenstwa y Od
ordynacji Oświadczenia piszący; Cały tak długo Zwłoki Interess, aż Jgnoto nam
dotąd Fato, między tymże Jmć Pn Bierzynskim Marszałkiem Sieradzkim Pro
skim tytułującymsię Regimentarzem, Jamikowskim, y Konfederującym Pułko
łami Arestami Za Granicę uszli:
Jmć Pn Jamikowski do wybierania Podatkow, przez JW. Staniawskiego, na Ukrainę dziel
mendowany, mimo Czas nad Pozwolenie Sobie dane bawiwszysię, Działanie Rożne po
miwszy, za Kontr Ordynansem, na Czas Batalij niestawiwszysię, nakoniec mimo Or
nansę od Lustratorow Złota naszego delegowanych zwłasney Predylekcyi Komendę JP. Bierzynski
przyiął.
Tedy więc Rozczyrmy rozsypania JW. Staniawskiego uważamy, gdy wyraźne Ordynansom nie
Słuszenstwo widziemy. JP. Pn Piotrowskiego, Jamikowskiego y Lernatowicza, gdy na Ich Po
ki wzgląd mamy, gdy mimo tak wyraźne Nieposłuszenstwo, Listy atoli pełne Z oświadcz
się Subordynacyi Czytamy, gdy Bez-Karność w Obieraniu Sobie przez niejakieś tajemne
detekcye, Kommendantow dośwadczamy, gdy Zawołanych do Stawieniasię dla Batali
Dobra, item za Zbliżeniemsię Nieprzyjaciela, pod Koniecznym względem dania Sui
su ostrzeżonych, przecież rownie Zawsze Nieposłusznych widziemy, gdy od dalszych
wszy, de Similibus tautis Emissaryis, do Buntowania Woyska, y rozsiewan
niejedno myślnosci przestrzeżeni cieszemy, a z tąd bądź to prywatny iakiś D
bądź to wyższa iaka Influencya rozsiewa, y Zagrzewa niezgody, bunt wszcz
nieposłuszenstwo rodzi, y rozdzieraiąc tak Swiętym Unij węzłem złączone cz
to wspolnie reprezentowaney Znaywyższą Władzą Rzeczypospoley Ciało, mysl
y rozerwać przedsię bierze, ylusiluje, przeto chcieli probatis Rebus na Autorow,
Sprawcow tak niegodziwego Dzieła, condignas ustanowiemy Penas; teraz zaś
kich Jmciow Panow, ostrzeżonych mieć chcemy, azebyście pełne daiąc Oko, na
dobne Przypadki, ieżeliby coś podobnego w tamtych Etiam Kommendach, p
się wszcze chciano niedwłocznie Inwestygowali, Podeyrzanych Arestowali,
nych y skonwinkowanych exemplarissime na Przykład Inným, Rownym
Umysłom, Ukarali, y nam de actis oznaymili.

Forma rewersu przysłanego z Warszawy in ordine do podpisu przez Woyskowych.

My niżey na podpisie wyrażeni, Ja Gnat Bielak, Pułkownik &c. tu trzeba wy-razic Imiona wszystkich Oficierów każdego Regimentu, albo całego Korpusu, obowiązuiemy się, y przyrzekamy uroczyście Imieniem wszystkich Unter Oficierów y Gemeynów naszego Regimentu pod poczciwym naszym słowem, że mamy się udać z naszym Regimentem y naszemi Kompaniami dla Stanowisk raz na zawsze nam naznaczonych, że tam będziemy zostawać spokoynie, y nieposzlakowaną wierność ku JK. Mci Panu naszemu miłościwemu zachowywać mamy, y że się z nich nigdy nieruszemy bez rozkazu JKrólewskiey Mości y bez wyraźnego upewnienia, że te ruszenie nasze naypierwey iest umówione z JW Imć Posłem Rossyi. obowiązuiemy się przytym, że nikomu nigdy niedamy z naszey amunicyi Woyskowey, a tym ieszcze mniey Buntownikom przywłaszczaiącym sobie Imie Konfederatów pod karą bydź poczytanemi za uczestników wich kriminalnych postępkach. Dla wiary w czym ten Rewers własnymi naszemi rękoma podpisaliśmy y stwierdziliśmy ony pieczęciami naszych herbów. Działo się &c.

Kopia Listu przywatnego od Obywatela [illegible] List do Towarzysza Woysk: W. X. Litt. pisanego Roku 1771. 9bra 23. dnia

Wielmożny y do Uciechy nayspięnieyszy Przyiaciełu Szczęśliwego y Marsowego o Placu Powrotu czyli odwrotu winszuię WWPanu y widam wcharnego Przyiaciela tak Przyiętym Wrotkim że y Nieprzyiaciel dogonić niemógł, do nas życzliwszych Sobie Spieszącego y Szczęśliwey nad Innych Tryumfuiącego mogę się WWPan miał bo odmiennieyszy z Rzymskim Porzucić, Bohatyrom vem, vidi, et Fugi, bo oba czynisz nieprzyiaciela iako mam z Pewnych Relacyi Pewną Wiadomość kalecząc go Swoim Przestraszył wzrokiem, że kilkanastu wrogów na osobę Swoią mężnie za Sobą bez Żadnego Pardonu Pognał, y kiedy Inni na mieysce WWPana Stanęli y Zawczasu tylko Rozwiiaiąc, WaszPan iuż Triumfans Swoy Zuinotel Chorągiewi y ztąd ięli drugi Raz Za Powtornemi ordynansami Stanąć Przyiedzie na Placu marsowym Pewna Nadzieia Że Vir Fugiens iterum Fugiet, którem Prior Est Bello, timor ipse Belli dla Czego Słuszna iest rzecz aiby Oyczyzna godnie WWPa nagradzaiąc dzieła zebrawszy Leszych Boyko Hodoraw Pod którym się WWPan Udawałeś Protekcyą dobrze konymi WaszPana opatrzyła y Udarowała, a narzędzie według Artykułów 14. y 10. z Rozdziału 2. wspomnianym Zachowały się tak Żebyśmy wszyscy Oyczyzny Synowie tymże animowali Przykładem, y miarkowali iako to iest Rzecz Pilna Zaiącami Lwy Ugarniać krokami Szczwać Niedźwiedzi, Ja Zas Ekhiteratus będąc tantis WWPana Facinoribus które we mnie więcey Śmiechu y Podziwienia Iako Ukontentowania sprawuią, a zatym WWPana dłużey niebawiąc Pisaniem Upraszam Przy mocy aniż bym mógł Katolicko ustnie opowiedzieć że Iesteś Cztery Litery y mnie większą z Rodzenia Swoią do nieustannego Śmiechu Podał okazyą Piszący się

WWPa Wiel. y do Uciechy z Placu marsowego Nayspięnieyszego Przyiaciela

mniey Sprzyiaiący Sługa.

Oznem w obec każdemu z osobna komu by o tym wiedzieć na-
leżało podaię do wiadomości iż mając od nayiaśnieyszey Rzeczy
Generalności y Woysk Konfederackich W.X.a Litt.o obowiązek ten-
stwa Żmudzkiego w tęgoży y osobliwym aktem Akcesyi w
Roku ninieyszym 1771. augusta 15 iż Regimentarstwo Ge-
neralne X.a Żmudzkiego od gorliwych obywatelów
ustęp tegoż X.a Żmudzkiego sobie powierzone pobudzać za-
grzewać y pociągać do Jednomyślności wszystkich JWW Panów
Senatorów Dygnitarzów urzędników Ziemskich Grodzkich Of-
cyalistów Obywatelów Xtwa Żmudzkiego nayprzyzwoitszą w ostat-
nim Praw Boskich Wiary Wolności upadku do podźwignienia
widząc konieczną potrzebę przeto ten czas w którym Cały naród
Polski na podźwignienie Oyczyzny e Cineribus spieszy pro Publico tą-
czy, Pracującym moc Siły y sposób ostateczny podaię nayzpomyślniey-
szy Xięstwu Żmudzkiemu na ocalenie tych Praw Boskich Wia-
ry y wolności y kiedy za nayszacownieysze te Skarby Obywa-
telów Polskich y W.Xtwa Litt: obfituie krew leią y tak srogie z
pustoszenie Kraju Cierpią, aby Czułe X.o Żmudzkie suchym na to

nato patrzy okiem bez uzalitowania nad zgubą Oyczyzny y Nog

Tyranią wspoł Braci przez co widzieć zdaje się iednomyslność u

mywać z Nieprzyiaciołami oney, więc powszechnie wszytkich Kon

deracyi hasło przypomnieć sądzę być należytością, że qui non

nobiscum, est contra nos, stosuiące się przeto do wszytkich Uni

satow od nayiaśn Generalnosci wyszłych, a w nich Surowość ka

na nie łączących się et eo ipso iako na Nieprzyiaciół Oyczyzny

hec formalia wyrazonych każdego Obywatela nie łączące

pro hoste Patriæ et pro perduella uznaię y takowych niektore

dystynkcyi na Imie Familią osobę urząd y Rangę od nayw

szego do naymnieyszego od naymnieyszego do nay wyższego

surowszym Rygorem Woyskowym karać, Dobra Substancyą

konfiskować na Potrzeby Rzpltey. obracać, deklaruię zatym

obowiązka władzy mi powierzoney convemiendo tym moim

pierwszym y ostatecznym Uniwersałem wszytkich Obywatelow

Za Zmuyżskiego o nieuchybnym do pełnienia wyrokow nayiaśn

ralnosci ostrzegam oraz Pobudzam y zagrzewam aby się iak nay

ley do iednomyslnosci brali y do rozesłanych odemnie JJPPa Rotmistr

Porucznikow y Inney Rangi Officyalistow po Powiatach tak Sami

ionow osob

osobami jakoteż dodaniem Zołmierzy z należytym moderunkiem przysposobić naydaley za tydzień od daty niniejszey do Obozu tym moim Uniwersałem zalecam pod surowością kary Woyskowey in contra venientes pełen iestem ufności że gorliwe prześwietne obywatelstwo X. Zmudzkiego niech w spólnieyszym Czasie łącząc Siły y moc z proayącemi pro bono Publico y na utrzymanie wiary wolności y swobod narodowych krwią Przodków swoich nabytych, ieżeli nie w uskutecznieniu wyroków Generalności to przynaymniey do woyennych Czynności przyspieszy y w moim zaufaniu zostaiąc ten Uniwersał ad Publicandum Kancellaryi Grodzkiey X. Zmudzkiego wydaiąc ręką moią własną przy pieczęci mey wyciśnięty Podpisuię się Datt w Obozie aug 27 dnia 1771 Ro.

Uniwersał z Kancellaryi Grodzkiey ad Publicandum

(L.S.) Teodor Billewicz Generalny Regimentarz X. Zmudzkiego

Kopija Listu Jmci Pana Salderna Posła Rossyiskiego do JW. Jmci Pana Oginskiego Hetmana W. W. Xięstwa Litt. z Warszawy,

Jakem tylko otrzymał List WM. Pana pod datą 17. tego Mca. postanowiłem nie poddawać więcey żadney reffleksyi Temu ktory iey nie ma. Trapi mie to żem był przyiacielem Osoby, ktora one tak mało waży, y ktora pogardza rzeczą Nayswiętobliwszą y zostaie na zawsze. Poseł obwieszcza WM. Pana Wolą Monarchini Swoiey, abyś tu nie odwłocznie przybywał, jesli Chcesz siebie Godnym uczynić Jey protekcyi, a jesli one wzgardzisz, bez przestanku czuć będziesz złe Skutki postępku Swego, procz że ja mu Grożę. Saldern,

Excerpt

Z Listu pisanego D.) 26 z Węgier.

Woyska Cesarskie stoiące w Czechach, y w Morawie za odebraniem ordynansow do marszu, iedne poszły do Transylwaniy, drugie ruszyły się z Kwater swoich.
Do Węgier miało poyść 60 lecz za nadeyściem Kuriera od Xcia Lubkowicza z Petebergu, odebrały rozkaz, aby w mieyscu gdzie stoią, dalszego czekały ordynansu, y te 60 m dotychczas niezupełnie przyszły do Węgier.
Magazynow dotychczas ani w Węgrzech, ani na Spiżu nie skupuią, lubo na początku wiosny były dyspozycye na Spiżu aby nie ważono się przedawać zboż, tylko do Magazynow Cesarskich, według taxy, która z Wiednia przysłana będzie a przed czterma Niedzielami przybyli Komisarze Cesarscy na Spiż, po miastach, y wsiach uczynili apparencyą do kupienia zboż, przecież dotąd tey taxy nie przysłano, y Komisarze od nikogo nic nie kupiwszy odiachali; każdy zaś gdzie chce, przedaie.

Ztąd wnosić można, iakoteż z upewnienia Officyerow Cesarskich, że te woyska w mieyscach, w których stoią exercerunek odprawią, sam Cesarz w iednych ma się znaydować a w drugich wyznaczeni Generałowie. Po skończoney mustrze poydą woyska na swoie Kwatery.

Generał Esterhazy przyiachał do nowego targu. Tam dowiedziawszy się, iż w sześciu Niedzielach 200 ludzi dezertowało posłał Trębacza do Marszałka Betzkiego, aby mu

dezertorow wydał, na co gdy odebrał odpowiedz, że w woysku iego żadnego nie ma dezertora od woyska Cesarskiego: Ester-hazy rozgniewany, posłał powtornie z oświadczeniem: że napisze do Wiednia, iż gdy dla Marszałkow w Preszowie po-zwolone iest Azilum, woyska Konfederackie pod pretextem furażowania podchodzą, pod same Kordony, y woyska Cesarskie przemawiaią do siebie, y że odtąd patrole wyszle o kilka mil za kordon, którym rozkaże zabierać, gdziekolwiek na-padną Konfederatow iadących za furażami. Jaka dadzą resolucyą doniosą. Generał Esterhazy wyiachał do Sącza, gdzie Trebackowi przyiachać kazał.

X. że Wda Wileński, Dzierzbicki, Jarnocki znayduią się w Dreznie, Podskarbi, Margrabia Pinczowski, y Sufragan Kra-kowski, w Bilsku, Biskup Kamieniecki, Królewiczowa, y Woi-woda Lubelski, daley w Szląsku. Woiwoda Mazowiecki siedzi cicho w Otomanicu. Za Preszowem: Kasztelan Czerski, Radziwiłł Starosta Rzeczycki, Rzewuski Chorąży Litewski, innych wiele urzędnikow, y szlachty mieszkaią po rożnych wsiach. Wodztwo Wołyńscy dwie mile za Preszowem arenduią trzy wioski, siedzą spokoynie, z Preszowem się nie wdaią.

w Starostwie Lipskim żadne woysko Cesarskie nie stoi. Porcye iednak według dawnego zwyczaiu płacą z niego dla woyska.

Dwor Wiedeński żadne się nie wdaie dyspozycye. Pewny Opat maiący Plebanią zachorował, konkurenci szukali instancyi do Wiednia, ale dano im rezolucyą, że dwor Polski ma moc pre-zentować. Opat ten przyszedł do zdrowia

242.

Wczora y dziś dwuch od Konfederacyi Rzeczyckiey obiadowało u mnie
ieden Wyrzykowski który był w Generalności, drugi Machcewicz z Ku-
mpaltiego, ostatni co mnie obiawił to donoszę JW Umu Panu Dobrodzieiowi
Cała Konfederacya Rzeczycka ze wszystkiem wzruszona w Krzyczewie,
Marcin Judycki y Kralinowski zerwczy w Domu p mostowe polami,
Podstaroscie Judycki iest w Annapolu Regimentarz. filaiące się wybrali chcę
przebraćsię do Generalności. Wyrzykowski poiechał furmanką do
Lebiedziewa, tam podobno u Podstolora permanebit, a Machcewicz
który tu stawał się u mnie o Ekonomią poiechał do Zalesia od
Regimentarza do Szabli,
Dziśiąg musi być wiadomo że poszedł na JMo Ezbolnic do Kor-
zakowskiego.
Dwa listy przyłączam do przeczytania JW Umu Dobrodzieiowi,
o uwolnie których po przeczytaniu nay pokornieiy supplikuię.
Iz dzisieyszey poczty z Warszawy, Pałac Sanieski dla JW Mar-
szałka Trybunalskiego na Kadencyą Minską iuż iest de-
terminowany, y rzeczy wilenskie tam zaraz składać się będą.
JX Kanclerz Bohaty kiedy powróci do siebie chciałbym z ra po-
litu JWWMPa Dobrodzieia uieścić, wolę wydać na rewers mój
hoc tenore pisaćsię maiący, że czy to kiedy czy pieniądze za
nie, iezeli Konfederacya będzie przeszkodować z zastawu ma być
uspokoione, ex hoc in pieno zastaw zeby dała JX Biskup pa-
zaakceptował w rewersie pretenditur aby dołożono, takową rezo-
lucyą

w przeszły piątek posłałem do Warszawy, zkąd dziś pretendu
przez pocztę, abym dał rezolucyą co mam z Ihumenia o
tąd, y tak moie dopełnienie exquizicyą Warszawskiey kombinu
nie wiem iaką rezolucyą odbiorę.
Owczynek iszcze nie dostałem, ale o niej starać się będę. Za p
święta u nog Obojga JW Państwa polecam się.

wyrzykowski iadąc do mnie do
Zasławia, był wprzod u Cesarzyny
Szydłowieckiey, y u Starościney
Starzeckiey z Expedicyami, z Sło-
nima tu go odesłano.
Dziecie Białoruskie y Pińskie przyłączam y tych odesłani
suplikuję:

Publiczne Ciekawości

1771. zw Semko

ine

Jaśnie Wielmożnemu Jmć Panu
Chmarze
Instigatorowi WXL^{ow} Dobro:
dziejowi.

Należy.

Cobyć może ciekawego nowego raczy
mni Dobrodzieju mni uwiadomić.

Akt Inkorporacyi Ziemi Sandeckiey do Krolestwa Węgierskiego d. 20. 9bris
w Sandeczu na ktorym akcie zasiadł JW. Jm. Pan Torck Administrator a Sacra Caesarea Majestate maiąc sobie dany na Pargaminie Instrument ktory Obywatelom prezentował y potaiemnie mowił do Jchmw na tym Kongressie zgromadzonych, ale nic o exnobilitate nieodpowiedział, widziawszy że się nikt nieodzywa podał Punkta Nobilitati ad resolvendum, y zaraz rezolucyi punktatim żądał.

1mo Czyli Nobilitas akceptuie y przyzna Cesarzowey krolowey Jeymci za Panią Dziedziczną y wielowładną. ad 1mum Nobilitas akceptowała.

2do Że dla bezpieczenstwa kraju więcey Woyska w kray przybędzie, aby Obmyślono Furaże y Prowianty bez uciemiężenia kraiu. ad 2dum Uprasżali Obywatele aby Woyska więcey niewprowadzać upewniaiąc o spokoyności Obywatelskiey, ile teraz przyznaczonym nie urodzaju szczupłości Prowiantow y Furażow dla niedostatku kontentuiąc się tym co iest. 1220 Resolutio ad Aulam

3tio Monetę Polską abysię Obywatele starali iako nayprędzey pozbyć lub za Granicą przemienie na Złotą czyli monetę w Panstwach Cesarskich Kurs maiącą ad 3tium Uprasżali Obywatele, aby ta Moneta Polska ile że iest Dobra zostawała, podługich kontrowersyach pozwolono

4to Paszy otworzone aby były dla handlu y Korrespondencyi z Krajem Polskim, ile omił lit. Kadzieciąt niemasz zarazy żadney. Resolutio ad Aulam

5to Aby Zołnierze w Dworach ani w Plebaniach niestali: nato pozwolono

6to Aby przy Ortach maiące warty Chałupy umnieyszone były, ponieważ Drew wiele wychodzi, Lasy w krotce będą spustoszone. Resolutio ad Aulam

Kommissarze do Granic wyznaczeni Jmć P. Fichauzer z Jmć P. Firkiem na drugą zas stronę Jmć Luk z JP. Perikum, pierwsi trzey wymowilisię, a ostatni akceptował Funkcyą.

Przez Srzodę walkowała Sessya aż do Czwartku do godziny 11. na ktorey Jmć P. Sędzia Grodzki Sandecki Sendzimir miał mowę. Drugą Jmć P. Grabianka Regent prezydy Woyskowy Trzecią Jmć P. Mikszewski Dziękuiąc Cesarzowey y Krolowey Jmći za Protekcyą y Łaskawe przyięcie Prozb Obywatelskich.

Pierwszego dnia Jmć X. Opat traktował drugiego dnia każdy u Siebie 3tio JW. Administrator na 14. Osob Stoł był na kryty dla dystyngwowanych Osob.

We Srzodę podczas Consilium zaczęli nasi Seymikowac po Polsku ale kazano milczec y Wonka lito po Łacinie nieumnie;

Prowianty takowe ustanowili, z Roli iedney co mieszcze każdy korzec, korzec Owsa y 30. Porcyi Siana każda Porcya 10. Funtow Widenskich waży na iednego zas kmiecia dwoch Zagrodnikow składano a 4. Chałupnikow.

Quandoquidem inter Sacratissimam Caesario Regiam et Apostolicam Majestatem Mariam Theresiam Imperatricem et Reginam meam Clementissimam; parte ab una parte vero ab altera inter Augustissimam Russiorum Imperatricem Catharinam ita conventum et conclusum est ut Copiae Militares Russicae ad Spatium duorum Milliarium a Limitibus Regni Hungariae per aquilas expositas designatis se abstineant, quod ipsum etiam dominis Confederatis a Suis Illustrissimis Mareschalcis senio demandatum est

Ideo praesentium Vigore notum facio Omnibus et Singulis, ut amodo in posterum nec domini Moscovitae nec Domini Confederati ad Dictum duorum Milliarium versus Caesareas Aquilas progredi multominus autem ibidem se ditenere exactiones ac Contributiones tam in pecuniis quam victualibus facere audeant aut praesumant.

Secus noverint se non aliter quam transgressores et praevaricatores mandati Caesareo Regiorum tractandos et pro hostibus apertis reputandos.

Quam enormem notam, si quoq Sunt incursuri et iisdem poenis subiacebunt, qui eos in Suis villis ac Domibus recipient, et occultabunt.

In Cujus rei plenariam fidem et Majestatem Notitiam praesentes potentates Literas nomine meo subscriptas, et Sigillo roboratas, extradendas Eci de Causa duxi, ut de loco ad locum alium et villam deferantur et pro plenariori Notitia in Linguam Vernaculam transcriptae ab omnibus perlegantur Sigillo Mogilit ę 24 9bris 1770

Paulus de Fogarasi
Inditi Regiminis Caesarei Superior locum tenens, et in limitibus externis Commendans.

(L S)

Przetłomaczenie Listu Moskiewskiego na Polski.

Z Rozkazu JO. Graffa y Feltmarszałka Romanzowa Kommenderuiący od Strzelcow Batalionem Lecand Major Theodor Melitob z iednym tylko Batalionem 330 Ludzi wynoszącym przeprawiony był na małych Łodkach przez Dunai w dystancyi od nieprzyiacielskiego Obozu pod Kommendą Wiel. Wezyra, o puttrzei mile niezważaiąc żadnych nań zdarzaiących się nieszczęśliwych przypadkow, iedno tylko dziarduiąc Życiem Swoim przysięgę, y wdowod Jego prawdziwych Zasług Oyczyznie, przewiązsze Attakował na Samym brzegu Obóz opanował Fortecę Tulczę y w niey zostaiący Garnizon 1500 Ludzi na Placu położywszy Pardonu wziął 4. tylko w niewoli, Armaty zaś zdobyte tam wszystkie zatopił w Dunaiu y powrocił bez naymnieyszey utraty Swoich Ludzi. Zaco on sam pierwszym Majorem a Officyerow Under Officyerow z nim będących, iedną rangą postąpić wyższej rozkazano.

Dwanaście Reflexyi.

Nie dobry Doktor, który przewidując Paroxyzmy dalsze chorego wcześnie ciało jego osłabia / respice finem.
Gorszy który wiedząc że Pacient choć chyrle iąc może żyć lat Dwadzieścia woli go wcześ nieumorzyć respice finem.
Naygorszy który niewiedząc ieżeli truciżna pomoże onę choremu iako lekarstwo daie respice finem.
Kto dla prywatney urazy publiczney zemsty szuka przyczyną iest zguby kraiu który wtą zemstę plonta respice finem.
Do osiągnienia naygodziwszey rzeczy przez niegodziwe srzodki dążyć nienależy respice finem.
Kto szukał zemsty taki cy żeby był pobity bardziey tyje siebie y urągi doznawała respice finem
Kto tamte Obowiązki Charakteru y wdzięczności wszczegulności temu y tupowszechności dowiedziae niebędę respice finem.
Kto ma srzodki zawodne tego korzec nie pewny respice finem.
Kto ma wszystko stracić a nic nie zyskać niechże długo myśli respice finem
Gra prywatney osoby z Wielką potencyą Zawsze z przegrane dla Pierszey respice finem.

11. Szwaycarya y Hollandya były Orygi-
natem w swoim czasie ale nie m
być modelem w Teraznieyszym S
respice finem.
12. Każdą Radę interesowaną odrzucić
leży, ale tę umysł swobodny y Sc
bez Ambicyi [illegible]

Myśl dobrze Oyczyznie Życzącego Polskiego Obywatela
wynurzona in publicum Roku 1771= mca 7bra=

Los okropny, klęski nad woyskiem Litewskiem dnia 22= miesiąca
Septembra wymierzony przez zdradliwych mieszkańców
miasta Stołowicz podeyście, naymniey Was mili Bracia
trwożyć, y od zbawiennych czynności w ocaleniu Wiary y
Swobod Krajowych odrywać nie powinien. owszem niech
dla Was, ktorzy w statym przedsięwzięciu macie za cel dania
już upadającemu Narodowi obrony, będzie przestrogą, że
to mieysce jest osadzone złośliwemi Ludźmi, ktorzy pra=
gneli oczyma swojemi na rozlewającą się krew Obywa=
telow własnych patrzyć; niech strata godnych wzgląd wa=
szych Braci na tymże pogrzebionych mieyscu do żywego Was
poruszy przeciwko nieprzyjacielskiemu woysku oparcia się.
Nie jest to, mili Bracia, jak sądzić możecie, ostatnią Kraju
zgubą, że część Woyska Litewskiego pod Stołowiczami na
placu mężnie polegta; nie jest też żadnego w Europie
Kommendanta mocy y dzielności, aby w każdey okkazyi
rowney doświadczał pomyślności. Wodz bowiem Woysk
Litewskich JWielmny JmPan Oginski Hetman W. W. X. Littgo
gdy siebie uyrzał do koła otoczonego Woyskiem nieprzy=
jacielskim, w czystych myślach y intencyi Krajowi swoje=
mu przychylnych, tak mężnie y przezornie na Komendę
Pułkownika Albiczowa pod Bezdzieżą natarł, iż zwadka
styszeć Nam się daje, aby rownie kto był uczestnikiem wikto=
ryi. Ktoż wątpić może o tym cnotliwym Mężu, ktoryby azar=
duiąc życie własne wraz z substancyą na obronę od gwał=
tow

tow nieprzyjacielskich woyska w Prowincyi Litewskiey y już do Litwy nowoprzybyłych pod komendami Dyrynga, Szuwarowa y Drewicza Pułkownikow Moskiewskich, niechcia równaiącego się pierwszemu nad niemi otrzymać zwycięstwa. Los bowiem opaczny przybytemu JWielmu Hetmanowi do Słonimia determinował doświadczenia tey fatalności, która przez zatajenie tameczných Obywatelów bliskim Gaju Moskwy nagłą dla woyska Litewskiego sprawiła odmianę.

Bóg, którego jest mocy zawsze sobie Lud wierny w ostatnim upadku ratować, doda siły męstwa y odwagi do zwyciężenia tego nieprzyjaciela, który Wiarę świętą, y Praw Narodowych całość zniszczyć usiłuie. Jakże, naymilsi Bracia, was nieobchodzi zhańbienie Wiary Katolickiey przez gwałty w Kościołach poczynione, Nayświętszego Sakramentu na dzidy przez Kozaków branie, Ciał świętych Pańskich z trumien wyrzucanie! Jakże, mowię do Was mniey czuiący Obywatele W.X.Litt- nieprzenika serc waszych ięczenie współBraci w więzieniu Moskiewskim zostających, y krew dla Wiary y Narodu wolnego przez onych wylana! Czas już porzucić z twardego letargu, a naywyższych do obrony jąć się środków. Czas, mowię, aby wszelkie między Obywatelami prywatne urazy uciekły, a publiczny pożytek Wiary y Narodu jednomyślnie przez was nayusilniey utrzymywany został.

Dało mi się niéraz słyszeć Obywatelów narzekania, iż nie masz pierwszych Osób w kraju, nie masz siły, do których

Obywa

Obywatelom przyłączyć się można było. Poruszył się Jaśnie Wielmożny Hetman w Osobie Swojey Złączony z Woyskiem Litewskim, dwa Województwa y Powiat Trzech przeszedszy, mnicy znalazł ochoczych do sukkurssowania Onego Patryotow, nawet Alcess uczyniony do Konfederacyi przez JW. Hetmana nie mogł wyperswadować w umysłach Obywatelskich uporczywey nieufności. Niema podobney y pozorney przyczyny, ktoraby wstrzymywała was mili Obywatele w cieniach domowych, y wierzyć niemogę, żebyście w tey nieczułości zostaiąc, na Obaliny Krajowe oboiętnym patrzeć okiem mogli. Pytam się jeszcze was nayukochańsi Bracia: na kim zasadzona Obrona naszego Kraju? jeżli nie na naszych własnych Osobach: bo szczęśliwość lub upadek Kraju naszego mnicy zatrudnia myśl obcego Monarchy.

Pokazuią się dowodne skutki moiey powieści, kiedy każdy pilnie rozebrać zechce kilkoletnie bawienie Woyska Rosyiskiego, niszczącego Kray nasz. Pozna takowo, że nędznemi sentymentow, opieszałość w czynieniu pomocy, staią się większemi niewinnie mordercami Oyczyzny, jak nieprzyiacielskiego Woyska prześladowanie. Na tey, jak mi się wyraża, oboiętności zasadzacie nadzieię pomyślnego siedzenia w Domu. Zkądże tę macie pewność, żeby Moskwa Narod nasz pod wielowładną zagarnąwszy swoię moc, przykremi nieobciążała podatkami. Czy żebyście chcieli, aby Moskwa słabszych was widząc, ostrzeysze nad wami rozciągała okrucieństwo. Minie ten czas od Nayywższego Nam pozwolony, w ktorym otwarta jest sposobność podźwignienia siebie z pod jarzma niewoli. Minie

pode=

podobno pomyślność siedzenia waszego w Domach, kiedy wierni
Oyczyzny synowie krwią własną oswobodzaiąc Narod, y wy-
bawiwszy go z rąk nieprzyiacielskich, wyrzucać na oczy Wam
będą oziębłość w poratowaniu. Trwożę się, abym nie zgadł, iż
tych czeka fatalna nadgroda, gdy imię Brata na Wygnańca
zamieni się, gdy wszelki przez Antecessorow nabyty zbior w
ręce tych oddany zostanie, ktorzy przez poniesione trudy,
azardem życia, y ostatnią Dobr własnych ruyną, dopomino
się będą dla siebie publiczney w Kraju wdzięczności.
Niechże więc z jedney y z drugiey strony ten niepomyślny dla
Was zgotowany skutek skłoni do jednomyślnego łączenia
się; niech od was odstąpi ta boiaźń, aby Zagranicznego Ż
nierza oręż, moc y dzielność waszę przemagał, niech mi
wię, uskrzeci się sława Narodu Polskiego przez mężne czyn
Rodakow własnych, gdy w każdym Woiewodztwie y Po
wiecie pomnożona Szlachty liczba silny nieprzyiaciels
mu Woysku dać potrafi odpor. Ten aczy zbawienny środe
dywersyą w Woysku Moskiewskim zrobiwszy do znosze
nia małych Kommend y do sukkursowania wzaiemne
łatwą otworzyłby sposobność. Ten wynalazek wycieńczy
Woysko nieprzyiacielskie przez pilne strzeżenie się, prz
niedostatek żywności, y przez bezsenny spoczynek, ktor
goby spokoynie użyć niepotrafili, maiąc w oczach swoi
wszędzie wystawione y snuiące się Woysko. Te więc uwag
moie przełożone, ieżli od was przyięte nie będą, przynam
niey niech to was nie obraża, że Obywatel w nieszczęśliw
żyiący Kraju, to pisze, co serce y myśl wierna dla swoi
Oyczyzny dyktuie.

Kopia Listu pewnego Przyiaciela do JW Ogińskiego Hetmana W W X^a Litt^o, d. 7. 7bra 1771. z Warszawy pisanego.

To, co tu JWP^n wyczytasz, donosi mu Jego szczery przyiaciel pragnący y życzący
pomnożenia sławy dla osoby JWP^a od tak wielu Monarchiy Europeyskich znaney,
y Urzędowi Jego, któremu ieden z kollegów JWP dla zbytniey starości wydołać nie:
potrafi, drugi dla uciążliwey niewoli niemoże, ostatni zaś podobno dla gnuśności
y przywiązania do własnego Dobra czynić zadosyć niechce. Wiadomy też bę:
dąc miłością Oyczyzny tchnącego Ducha JWP^a, iako mi się tu nieraz tłumaczyć ra:
czyłeś, niewątpię iż kochaiącego się szczerze przyiaciela przestrogę wdzięcznie przyi:
miesz y nieopieszale.
Kanclerz Lit^o y dla JWP^a Jeść y dla Oyczyzny Minister zdradliwy wysyła z tąd
do JWP^a Żonę Jego, aby ta pod płaszczykiem małżeńskiego z nim mieszkania, y nie:
oderwanego w każdym mieyscu towarzystwa, to Apostołką w nawroceniu go do Wia:
ry Schyzmatyckiey Warszawskiey, to podstrzegaczką wszelkich czynności, to szperaczką
naytaiemnieyszych zamysłów JWP^a była, y gdy ta na mieyscu z gruntu psować
y wywracać, a Warszawę o wszystkim uwiadamiać będzie, pewnie nakoniec
y sławy y osoby Jego Dalillą stanie się. Ale nieszukaymy w tey okoliczności Pisma
y obcych przykładów, mamy tu naszey pamięci w JO Panu Kralowskim Hetma:
nie Wkor. tego nie żadna moc prześladuiącego Nieprzyiaciela, lecz przytomna
z nim żona przymusiła uciekać za granicę: potrafiła ona swoim przymileniem
się, to z nieostrożnego męża, to z przekupionych w Kancellaryi Hetmańskiey Pisa:
rzów, nayskrytsze wyczytać ułożenia, miała do pomocy dwie niewiasty przez
które z mężów ich skrytości Pana własnego im powierzone wyczerpać mogła,
przeto umiała ie pierwey zawsze, a osobliwie wychodzić maiące ordynanse
Warszawie donieść, nim te ieszcze na widok wyszły. Dopiero co nieczyniła
z Regimentów rządzcami? były zażyte ukłony y datki, były na doręczu łzy, a tak
iednych przekupiwszy, drugich zniewoliwszy, zastraszywszy innych, a innych zmiękczy:
wszy do zdradzenia y odstąpienia wodza swego pociągnęła, jakowi Korytoski
bić się całe z Nieprzyiacielem niechciał, a Jordan w Nocy z Oboru z Regimentem
uszedł; podobnych więc JWP^a z takiego towarzystwa skutków obawiać się
y unikać potrzeba. Będzie JW Hetmanowa Lit^a miała w pomocy do tego

dzieła, prócz swey zręczności dobrze przepisy od Xiążąt Ichmów Kanclerza Lit
y Wdy Ruskiego, znią, y JP Podkomorzym Lubelskim więcey tygodnia w Jey
cu ułtadane, y co Siestrzenica z Hetmanem koronnym, to Czartoryskiego córka
z Litewskim dokazać zechce.

Można bespiecznie teraz ztąd wnosić że ta Familia nieląży tu Dziwek swo
z Hetmany dla Jch wielkich godnych rozszerzewienia Imień, ale owszem czcz
niepłodną uczynić nawet usiłuie ich sławę byle swe uknowane zdawn
pomnożyć zamysły. Opuszczam inne wtey mierze Uwagi, iedną ieszcze
koniec przydaiąc, iż JWPanu prawie samemu z pomiędzy czterech Narodow
Wodzów zostawił Bóg dzieło sławy, abyś nietylko Obrońców Wiary y
ności Woyskiem Jemu powierzonym wzmocnił, ale y sam Nieprzyiaciela
obcego y domowego zuchwale tedwie oyczyzny naszey targaiącego podp
prześladował y niszczył. Więcey zamilczam, bo Wiem iż doskonale prze
kasz, y wewnętrzne w sobie czuiesz głosy, z iaką ciekawością nietylko na
własny, ale y Europa oczekuie Obywatelstwa y męstwa Jego teraz dowodo
a potomność przykładu. Imienia mego co tu niepiszę, gwałt wol
grzebiący taić każe, przyidą iednak te dni pomyślne, w które wydam s
gdy w obecności zgromadzonych Stanów dziękować JWPanu będę, że tę pr
sługę usłużkować raczyłeś, a JWPan zapewne uznasz mnie y
wtenczas nietylko poczciwym Obywatelem, ale y Statecznym w każd
razie y okoliczności swym przyiacielem y Sługą

249

Boże przed którym wszystko y Ja nay
mizernieysze stworzenie na kolana upadam.
Jozeff Stanisław Przysiecki Regimentarz Generalny Konfe:
der. Ltwa Brasław. Prawowierny sługa Oyczyzny.

Zaleca się zawiaduiącemu Starostwem Miadziolskim pod
naysurowszą exekucyą z paleniem Dworu, z niszczeniem
wszystkiego y osób ukaraniem, ażeby kwarty y Hiberny
tak Raty Zsowey iako y następuiącey mar. do obozu na:
szego Regimentarskiego gdziekolwiek znayduiącego się, in spa:
tio dni Siedmiu przystawiał Dat. 1771. d. 23. aug. w Obozie

Jozeff Stanisław Przysiecki
Regment. Gen. Konf. W. L. Brasł.
Praw. Sługa Oyczyzny

Item.

Daię ten mój Ordynans JJ. W. P. Moczydłowskiemu Lodchor. y P.
Raczkowskiemu Towar. Gener. Konf. Ltwa Brasł. ażeby po wszystkich
Starostwach w Powiecie Oszmiań. leżących kwarty Hiber. powybierali co
nayrychley. Oraz Czopowe szelężne y Podymne Vigore kwitów dawnieyszych
po różnych Dworach wybrawszy przywozili; razem y pogłowne Zydów
odbierać przykazuię. Dat. 1771. aug. 23. d. w Obozie Jf Stan. Przysiecki
Reg. Gen. Konf. Brasł.

Po wygnaniu Parlamentu hiteyszego rozrzucone iest pismo wyięte z mowy Sławnego Kaznodziei Francuskiego Massillona miancy przed Królem Imcią Roku 1718

Wolność Nayiaśnieyszy Panie która Monarchowie winni są utrzymywać dla swego ludu, iest to wolność praw. Iesteś Nayiaśnieyszy Panie Panem życia y dobr twoich poddanych, ale ani życiem ich ani dobrami inaczey rządzić nie: masz iedno podług Praw. niemasz nad sobą wyższego iedno samego Boga, z tym wszystkim powaga praw przewyższa powagę twego Maiestatu Nie panuiesz nad niewolnikami, y podłego umysłu ludzmi, ale rozkazuiesz narodowi wolnemu, rycerstwem zaszczyconemu, równie gorliwemu o wolność swoię iak wiernemu swoim Monarchom, którego posłuszeństwo tym pewnieysze iest, y bezpiecznieysze że nie iest wymuszone niewolnicza bo: iaźnią, ale ugruntowane na miłości y przywiązaniu ku Monarsie. I przeto: toż Królowie tego narodu iedno władnie wszystkiego nad nim dokażą, ią bo iego gruntowna wierność nie określa żadnemi granicami po: słuszeństwa swego. Ale trzeba żeby sami Królowie kładli granice swoiey powadze, a iako miłość poddanych nie uznaie innego prawa oprocz wo: li Królewskiey którey się bez żadnego wstrętu poddaią, tak Królowie niepowinni nic innego domagać się od ich poddaństwa, iedno czego im prawo dozwala, Inaczey Monarcha nie byłby Oycem y obrońcą ludu swego, ale nieprzyiacielem niesłusznie uciskaiącym narod, niepa: nowałby nad poddanemi swemi, aleby ich gwałtem podbiał pod iedną władną moc swoię. Władza Nayiaśnieyszego Pradziada twego, któ: rą miał nad swym narodem większa była nad władzą wszystkich Królów Przodków twych, która mu umacniało panowanie długie chwalebne, utrzymywała woyska iego mądrość, y stateczna poddanych miłość, Ałoli ten tak mocny. Monarcha umiał ustępować powadze praw, y poddawać się zdaniu ich biorąc one za Sędziow między so: bą y ludem swoim, y heroicznie odstępuiąc swych interesów dla ich powagi zaczym prawo barziey powinno panować nad narodem anizeli Monarcha

&

Krol iest tylko strożem onego y naypierwszym wykonywaczem.
Prawo powinno rządzić używaniem powagi, prawo to sprawi
że powaga nie iest iarzmem uciążliwym dla poddanych, ale pr
widłem, które ich rządzi, pomocą, ktora ich wspiera, czułość cię
cowską, ktora się tyle domaga poddaństwa, ile znayduie miłośc
w sercach poddanych, Człowiek dopiero ma siebie za wolnego
kiedy widzi że nim nikt inny rządzi iedno prawo, na ten cza
samo iego poddaństwo uszczęśliwia go, kiedy rozumne y ku u
szczęśliwieniu zmierzaiące prawo gruntuie iego spokoyność, n
miętności, domagania się niesłuszne, żądze występuiące z gra
które się wtrącaią do używania powagi Monarchow, nie tyl
ich niepodwyższaią ale owszem słabszemi czynią, gdyż Mona
tyle pozbywa mocy swey, ile iey nad prawo wyniesie bo cokol
wiek powagę niesprawiedliwą czyni, y ohydza przed niższe
osłabiaią y umnieyszaią. Zrodło władzy, Monarchow iest w
cu poddanych zaczym acz na pozor zdadzą się bydź iedno w
dnieysi kiedy dopomagaią się od poddanych czego sami cha
wrzeczy iednak samey tyle pozbywaią swey władzy. ile tr
miłości w sercach swoich poddanych &c.

Kopia Listu Jmci Pa Salderna Posta Rossyi do JW. Jmci Pa Oginskiego Hetmana W. W. X. Litt. z Warszawy.

Jakem tylko otrzymał List Wmci Pana pod datą 17. tego Mca, postanowiłem nie poddawać więcey żadney reflexyi Temu, który iey nie ma. Trapi Mię to, żem był Przyiacielem Osoby, która Onę tak mało waży, y która pogardza Rzeczą nayświątobliwszą, iako iest przyjaźń. Już to ułożono, y zostanie na zawsze. Poseł obwieszcza Wmci Panu Wolą Monarchini Swoiey, abyś tu nie odwłocznie przybywał, ieśli chcesz Siebie godnym uczynić Jey Protekcyi, a ieśliś Onę wzgardzisz, bezprzestannie czuć będziesz złe skutki postępku Swego, prócz że Ja Mu grożę.

Saldern. Saldern

mości do

Prawo iest iasne, że nikt Niezapozwany w żadnym Sądzie odpo=
wiadać niemoże, y takowe Iudicata gdyby nastąpiły
bez Terminów za nieważne uznane, Tym bardziey Tran=
zakcye Authentyczne od Lat Pięćdziesiąt niereklamowa=
ne niewzruszone być powinny według dawnieyszych Praw
y Konstytucyi R.u 1768. Trybunały y wszelkie Subsellia
według Konstytucyów R.u 1627. y R.u 1638. gdyby tako=
we Dekreta ferowały przeciwko wyraźnemu Prawu,
Nullitatis są deklarowane y Exekucyi podpadać niepo=
winny. Przeto zwyczayną Prawa drogą w tey mierze u=
dać się mogą uciążeni.

Względem Prawa R.u 1776. Tit: O Kommissyach,
y Kommissach, iż takowe tylko Sprawy Trybunały są=
dzić maią Zlecenie według tey Konstytucyi Osnowy któ=
re pod Sąd Kommissyiny podpadały, tych zaś Katheg=
ryi, których nieobeymowały Kommissye, Trybunały
podciągać pod Prawo wspomnione R.u 1776. niepowinny,
ani za niewzruszone uznawać, przeto tam gdzie z Prawa
należy, o to dopomnieć się można.

Co się tycze Officyalisty Ziazdowego pod Obje=
kcyami Fabrykacyi Xięgi zostaiącego, a nie oczyszczonego
z tego Zarzutu podług Konstytucyi R.u 1726. Vol: 2. Fol:
143. iż być powinien extra Capacitatem omnium Fun=
ctionum, wspólnie się dostatecznie niewywiedzie, y Jego Iu=
dicatum nielegalne, o to się dopomnieć, gdzie z Prawa na=
leży, można.

Co do Vadium Zapisanego, iakie któ Władze na

252

Siebie Obowiązki dobrowolnie y Prawnie, takich dobrzy mać powinien. Więc y o to w Sądzie przyzwoitym agere można.

Opisanie Krótkie Sprawy Xcia Kanclerza

1mo. w Kategoryi z Urzędem Ziemskim Słonimskim, z Kompetytorstwa Sprawy do tegoż Urzędu przez Xcia Kanclerza Stosowanego Wysłana Sprawa do Ziemstwa Trockiego, a względem Ukarania Xcia Za Wciągnienie Sprawy z pomienionemi Urzędnikami ex Officio nienależycie do Regestrów Faktowych Stanęła paritas votorum.

2do. w Kategoryi z Czyżami. Sądzone Są na Xciu Peny Ewokacyjne za to: że Dawniey Dekretem Trybunalskim Między Czyżami a tymże Xiążęciem Naznaczone Zostało Forum na rozprawę w Ziemstwie Lidzkim. a Xiąże mimo rzeczony Dekret Trybunalski wteyże Samey Sprawie pociągnął Czyżów do Trybunału Żądaiąc Znowu determinacyi Sądu.

3tio. wKategoryi z Walentynowiczami. Dla tego Znowu Xiąże ukarany Został Wiezą y Kopami, iż po przyięciu dobrowolnym Ziemstwa Słonimskiego w Sprawie z Walentynowiczami y po Zapisaney wtymże Ziemstwie Dyllacyi Copiarum z Spraw przyszedł Xiąże niewłaściwie przed Trybunał prosząc Naznaczenia Innego Ziemstwa.

4to. wKategoryi z Harasimowiczami. Potrzecie Winy Ewokacyi wskazane Są na Xciu. Bo Xiąże Sam pozwawszy Harasimowiczów do Ziemstwa Słonimskiego, y ztamtąd po Ostateczney

Ostateczney rozprawie Appelluiąc do Trybunału, y po do=
puszczeniu Appellacyi Chciał mieć determinacyą Sądu
Ziemskiego w Sprawie iuż Appellowaney, y wciągnął tęż
Samą Sprawę Appellowaną do Regestrów Palitowych
mimo Naturalny Regestr Appellacyiny.

5to. Naostatek z Temi Stronami, z Któremi xiąże w Żadnym
Ziemstwie niemiał ieszcze rozpoczętego Procedenu. Trybunał
podług Konstytucyi 1764. Koronacyiney, Naznaczył Forum

Zapytania

1mo. Czyli Kathegorye nierozsądzane wcale w Kommissyach mogą być Prawem R^u 1776. o Komissyach sądzone y pod toż Prawo podciągane, iakby niewzruszone były.

2do. Czyli Tranzakcye Grodowe y Kontrakty Slubne od Lat 50. niereklamowane, owszem dopełniane od Rodziców zawie raiących ie, ani od Sukcessora, bez Manifestu, bez Zapozwu, bez Kontrowersyi, ani Indukty y Obrony mogą być przez Fawor Sądu bezprawny, pod Komissyiną Konstytucyą podsuwane, gdzie niebyły sądzone, y samowładnie przez iaką Iurysdykcyą kassowane y niszczone.

3tio. Czyli Officyalista Ziazdowy oskarżony Manifestami y Terminami o wielorakie Fabrykacye y Xiąg Falsyfikacye, może legalnie zasiadać na Kondescencyi, lub inney Iurysdykcyi, y sądzić, niewywiodszy się z tych Zarzutów, przeciwko wyraźney Konstytucyi Roku 1726. Vol: 6. Fol: 432. Extra Capacitatem omnium Functionum deklaruiącey go, wpoki się dostatecznie niewywiedzie y niewywiedzie. Czyli iego Judicatum, y z innych miar niesprawiedliwe może być ważne?

4to. Czyli Vadium założone w Tranzakcyi Authentyczney nienaruszoney od Rodziców, którą w lat kilkadziesiąt Sukcessor chce niszczyć, uszkadzaiąc Strone na tyleż, ile Vadium wynosi, czyli prawnie dopomnieć się można o zapłacenie tego Zakładu. Gdy wszystkie Prawa, takowe

abo

Obowiązki, iakie kto na Siebie Układzie, prawnie y
dobrowolnie strzymać y dopełnić nakazuię, y Sukcessor
iest Exekutorem Cywilnych Czynności Prawnych.

Kopia Listu JWImPana Instygatora WXLitt.o do WImPana Brumowa Majora Woysk Rossyi: pisanego de data Dż. 30. 7bra 1774.

Zapowrotem moim z Słomińskiego znalazłszy w Mińskim expedycyią WoJP. Podkomorzego Wilkom. y zostawioną u Żony moiey Informacyią WMPa Serdecznego Dobr. wraz nay pierwszą Pocztą odpisałem do JP. Podkomorzego, yże ten respons doszedł go, w Wilnie będącego; da Mnie świadectwo JP. Naborowski Sekretarz Poczty Wileńskiey, Ażeż iuż y powtórnie, do tegoż JP. Podkomorzego pisałem; za nieotrzymanym Mnie z Warszawy Objaśnieniem, w jakim sposobie, urząd moy iest Implikowany, do tey Kommissyi odpisuię tenże JP. Naborowski iż do Nidoli gdzie się nayduie JWo Podkomorzy adressowany moy list drugi. Z Wczorayszey zaś Poczty odbieraiąc dwa razem Listy WMPa ieden de 2da, drugi de 16. praesentis: niewiniem że z przetrzymania się gdzieś pierwszego Listu, teraz na dwa razem odpisuię. Jak z obowiązku urzędu który do pełniać w imieniu, jako z ochoty dogodzenia żądaniu WMPa y przyśpieszenia sprawiedliwości, nie masz ze mnie żadnego ubliżenia, y jeżeli przemagaiąca ważność potrzeby, zostawuie Mnie in Objekto jechania do Warszawy, za uwiadomieniem się, o ustanowieniu Consilij Permanentis do Którego są Instygatorowie przywiązani, to mógłbym Invigilare tey Kommissyi przez Plenipotenta, ale niewiem mieysca.

niewiem Czasu gdzie y kiedy ma się ten Akt rozpocząć, z jakiey zaś ostróżności włożyła nowy Obowiązek Instygatorom teraźniey-sza Prześ. Delegacyja strzegąc całości Dobr. Królewskich obiaśnioną Mnie z Warszawy, oczym pisałem do WJPᵃ Podkomorze-go w poślednieyszym Liście; zaczym w takim sposobie baczności Moja natalicza Akta dźma bydź, iż zdziecasie z ostatniego listu mego uwiadomi WJPᵃ Podkomorzy. a ja mam honor pisać się z Należytym Uszanowaniem.

Michał Hieronim Xiąże Radziwiłł.

Miecznik W. X.a Litt. Orderów Orła białego, y S. Huberta Kawaler Generalney Konfederacyi W. X.a Litt. y Seymowy Marszałek.

Zniesienie Zakonu xięży Jezuitów przez Bullę Papieską w całym Chrześciaństwie było okazyą Stanom Rzpltey polskiey na Seymie teraznieyszym zgromadzonym wydać wyrok swóy, iż Dobra Jezuitów w Polszcze będących do dyspozycyi y rozrządzenia Rzeczypospolitey po skassowaniu wyżey wyrażonego Zakonu przychodzą, y ona niemi iako udzielna Pani praw y Dóbr swoich rozrządzać powinna, Jakoż taż Rzplta teraz aktualnie wzgromadzonych skonfederowanych Stanach znayduiąca się Prawem nieodmiennym ustanowiła, Że wszystkie Dobra ruchome y nieruchome, Summy, sprzęty, srebra, kleynoty y iakiegokolwiek bądź rodzaiu dostatki, przedtym do xięży Jezuitów należące, iako w Krajach Rzeczpltey y z Dóbr Jey nabyte, tak nikomu innemu lecz Rzeczpltey przypadaią. Chcąc zas ażeby prowenta y intraty wszelkie, tudzież Massa cała wszystkich Dóbr po zniesionym Zakonie Jezuickim pozostała, była wiadoma, taż Rzplta w zgromadzonych y ziednoczonych Stanach będąca, zleciła mnie, ażebym dla Inwestygacyi całey Massy, oraz wszystkich Intrat, tudzież innych czynnosci w Instrukcyi pod dniem czternastym teraznieyszego miesiąca obszerniey opisanych, Lustratorów do Dóbr przedtym do Zakonu Jezuickiego należących wyznaczył y wysłał; Czyniąc zadosyć rozkazaniu Nayiasnieyszey Rzpltey na mnie włożonemu, oraz dopełniaiąc obowiązek moy iako pierwszeństwo w Stanie Rycerskim trzymaiący, uskutecznić to przedsiewziołem, a maiąc sobie zalecone talenta y przymioty obywatelskie . . . .
. . . .

On . . . . do . . . .

leżącego wyznaczam, łącząc żądanie moie, ażeby lustracya wyżey wyraż. . . .
. . . . . . oraz Dóbr y wszelkich maiątków . . . . podług Instrukcyi do inszego Instrumentu przyłączoney, iak naydokładniey y naydostateczniey.-

udziałana była, upewniaiąc oraz, iż Rzepłta za prace y fatygi z rozlic...
Iey poniesione, przyzwoitych nieuchybi względów, y nadgrody; iło...
czego chce ona, y tę wolę swoią przez usta moie tłumaczy, iż mi...
z Lustratorów przezemnie naznaczonych od włożonych na niego ob...
wiązków Lustrowania uwolnić się ani wymawić pod żadnym pre...
textem niemoże, którey to Lustracyi dwa Exemplare . . . .
Lustrator . . . . . . spisać ma . . . . a z tych ieden do Archivum
Kommissyi nad Edukacyą dozor maiącey, drugi do Archivum me...
go odnieść lub odesłać powin . . . Że zaś publiczna usługa
nie powinna obciążać expensem osob do tego zażytych, więc z tych przy...
czyn iż Lustrator . . . do . . . . - - - - -
wynaczy . . . . w Dobrach tegoż Collegium przez cały czas trwani...
Lustracyi dostateczną co do życia uczynić powin . . wygodę,
Oświadczam. Ostrzegaiąc iednak ażeby żaden z . . . .
na Lustracyą przyieżdzaiący nad sześć koni y nad trzech do usług
ludzi, więcey nietrzymał. Dan w Warszawie Dnia . . .
mia . Roku Pańskiego 1773.

Ao 1773. Dyspozycye
od Marszałka Kmey
Konfederacyi w Lustro-
waniu Lustratorow
do Poiezuickich Dobr

W Imię Nayswiętszey Troycy.

Niech będzie wiadomo, komu o tym wiedzieć należy, kiedy Król Jmść Pruski kazał oswiadczyć Królowi Jmści y Rzeczypltey Polskiey przez memoryał podany w Warszawie miesiąca Września Roku przeszłego, iż sądzi się być obowiązanym, y iest rezolwowanym do rewindykowania praw swoich y pretensyi do Pomeranij Polskiey y do Innych Powiatów Polskich y że na fundamencie ułożenia zawartego między nim y Cesarzową Jmscią Królową Węgierską y Czeską, tudzież Imperatorową Jmscią Rossyiską, które się w podobny znayduią razie, mają pretensye do Polskiego Królewstwa, Król Jmść Pruski kazał w tym samym czasie zabrać Prussy w posessyą y Pomeranią Polską y powiaty nad Notecią, kiedy zaś z drugiey strony Król Jmść y Rzeczplta Polska mocno protestowali się przeciw temu zagarnieczeniu Prowincyi wyżey wspomnionych, wyniknęłemi stąd differencye y sprzeczki między dwoma Państwami, któreby mogły obydwa były popsuć y zerwać spokoyność y zupełną harmonią, dla zapobieżenia więc nieszczęśliwym skutkom ztakiego złego porozumienia się dwie strony zgodziły się na otworzenie konferencyi względem pacyfikacyi w Warszawie podczas Seymu Extraordynar.º na ten koniec podług woli trzech Dworów sprzymierzonych naznaczonego, y starania się w tym czasie o prętką ugodę względem sprzeczki przez Plenipotencyaryuszów y Kommissarzów wspomnionych z tey y tamtey strony, na ten koniec Król Jmść Pruski dał zupełną moc JP. Gedeonowi Benoît Ministrowi swemu pełnomocnemu u Dworu Polskiego a Król Jmść y Rzeczplta Polska umocnili y upoważnili. na ten koniec JPP.u .... którzy Kommissarze y Plenipotencyaryuszowie tak przywoicie umocowani po zamianie swoich respective plenipotencyi y odprawieniu wiele konferencyach zgodzili się nakoniec na następuiące artykuły. Artykuł Iszy. Będzie odtąd pokóy wieczny, zgoda szczera y doskonała przyiaźń między N. Królem Pruskim

Jego

Jego dziedzicami y następcami całym Jego Państwem z iedney Strony a z N: Królem Polskim y W. X. L. z drugiey, także odtąd obie nayiaśnieysze Strony kontraktuiące, niebędą przez się czynić, ani poddanym czynić pozwolą żadnego nieprzyiaznego kroku, iedna naprzeciw drugiey directe albo indirecte że nieuczynią albo niedopuszczą żadnego postępku niniejszemu Traktatowi przeciwnego, ale go owszem Zupełnie dochowaią, w każdym Punkcie, między sobą będą utrzymywać doskonałą harmonią, y da rać się nieomieszkaią, o utrzymanie honoru, pożytku y wzaiemnego bezpieczeństwa, iako y oddalenia tego wszystkiego coby zich uszczerbkiem szkodą było. Artykuł 2gi. Dla zapobieżenia wszelkim sprzeczkom które się wprzyszłym czasie nadarzyć mogą, y dla zagładzenia zobustron wszystkich pretensyi, iakiegokolwiek bądź rodzaju, Król Jmść Polski tak swoim, iako Następców swoich Imieniem, y Stany Królewstwa Polskiego y W. X. Litt., ustępuią ninieyszym Traktatem nieodwołocznie y wiecznie bez żadnego powrotu ani wrócenia w żadnym przypadku Krymci Pruskiemu, iako Dziedzicom y następcom oboiey płci, Prowincye Wdztwa y Pttv które wspomniony Monarcha kazał osieść dawniey mocą Uniwersału swego d. 13. 7bris Roku przeszłego wydanego w nagrodę swoich pretensyi, to iest Pomeranią, miasto Gdańsk y Jego Territorium wyiąwszy, iakoteż Powiaty Wielkopolskiey ztamtey Strony Noteczy, idąc wzdłuż tey Rzeki od Granicy nowey marchii aż do Wisły blisko Worden y Salic, tak żeby Notecz była Granicą Państwa Króla Jmści Pruskiego y żeby ta Rzeka cała do niego należała, ponieważ Król niechcący dopominać się pretensyi do wielu Innych Pttw Poll. y Szlachty, y Prusaki pogranicznych, o któreby się mógł słusznie domagać, y wyrzekaiąc się bez wszelkiey pretensyi do Miasta Gdańska y do Jegoż Territorium, przestaie natym, aby mu Król y Rzplta Polska ustąpiła pro aequivalenti tego resztę Prus Polskich, to iest

Wzdłuż

Wdztwa Malborskie z Miastem Elbląg z Biskupstwem Warmińskim y Wdtwem
chełmińskie nie niewyiąwszy tylko miasto Toruń które zcałym swoim Territo:
rium zachowasię, przy Polszcze zostanie, Król Jmść Polski y Stany Kró:
lewstwa Polskiego y Wo X. a Litt. ustępuią Królowi Pruskiemu Jego Dziedzicom
y następcom wszystkie Kraie dopiero wspomnione, ze wszelką władno:
scią, zwierzchnoscią, y niepodległoscią, ze wszystkiemi Miastami For:
tecami y wsiami, ze wszelkiemi portami, rzekami y brzegami, ze
wszelkiemi Wazelami, poddanemi y mieszkańcami, których uwalniaią
także od homagium y przysięgi wiernosci którą Krolestwu y Rzeczy pltey Polsk
uczynili, ze wszystkimi prawami, tak Cywilnych, ~~[illegible]~~ polity:
cznych iako y Duchownych tyczącemi się, y ze wszystkim zgoła, co:
do zwierzchnego panowania tych krajow należy, y obiecuią nieza:
kładać nigdy pod żadnym pretextem żadnych pretensyi do Prowin:
cyi niniejszym Traktatem ustąpionych, wyznaczą się nieodwłocznie
zobuchstron Kommissarze, które wyraznie y dokładnieyszyme sposobem
oznaczą Granice Prowincyi, które N: Krol Polsk y Rzeplta ustępuią KJmci
Pruskiemu, wszystkie Archiva, Dokumenta, przywileje, y inne publi:
czne papiery ustąpionych niniejszym Traktatem wspomnionemu
Królowi Prowincyi tyczącesię. Artykuł 3ci. Nayiaśnieyszy Król Jmć
Polski y Stany Polskie ykskie zrzekaią się niemniey y sposobem iak
naymocnieyszym y nayuroczystszym wszelkie pretensye, któreby mieć
albo formować sobie mogły, bądz teraz, bądz napotym, do iakichkolwiek
Prowincyi, które N: Dwór Pruski Brandeburski dotąd posiadał, temu
Generalnemu zrzeczeniusię non derogando, odstępuie wyraznie y mia:
nowicie Jus reversionis Krolewstwa y Fundi Praw, które było obwa:
rowane in favorem Korony Polskiey przez artykuł 6ty. Traktatu za:
wartego w Welawie 1657. gdyby casu quo następców Płci męskiey
Elektora.

Elektora Friderika Wilhelma Brandeburskiego niestało, y zgadzaiąsię na to, ażeby N: Król Pruski y Jego Dziedzicowie posiadali Królewstwo Pruskie na wieczne czasy z Zupełną samowładnoscią y independencyą, tak daleko że Korona Polska niebędzie chciała y niebędzie mogła formować nigdy żadney sobie pretensyi, ani quo ad ius reversionis, ani co do obowiązków z hołdu wypływaiących, lub pod iakimkolwiek tytułem, pretextem y nazwiskiem, chcąc oraz zapobiedz y uchylnąć wszelkiey okazyi y materyi do sporów na artykułach Traktatu Welawskiego zasadzaiących się, które do teraznieyszych okolicznosci iuż więcey nie mogą bydz przystosowane, obydwie N. Strony kontraktuiące znoszą przez Traktat teraznieyszy artykuły 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19. y 21, rzeczonego Traktatu Welawskiego anni 1667. zachowując iednak moc y obowiązek iego w Innych artykułach które tu wyraznie niesą uchylone,

Artykuł czwarty. N: Krol Jmść Polski y Stany Krolewstwa Polskiego y W. X. Litt. zrzekaią się wzaiemnie iak nayuroczysciey wszelkiego Prawa reversionis y w Generalnosci wszystkiego innego prawa y pretensyi, któreby mogli mieć albo zakładać teraz lub napotym do Pttw Lamburskiego y Bytawskiego, ustępuią wszystkich praw nad temi Powiatami N: Krolowi Pruskiemu, y pozwalaią ażeby, N: Król Jego Dziedzicy y Sukcessorowie oboiey płci mogli posiadać też same Ptty wiecznymi czasy z Zupełnym Samowładztwem y niepodległoscią bez żadnego powrotu y obowiązku oddania hołdu, żeby zas uchylnąć wszelkich kłótni wysoki dwie Strony kontraktuiące znoszą także wzaiemnie konwencyą Bydgoską 6 Pazdziernika 1657. uczynioną tak dalece, że ta konwencya niepowinna więcey w niczym się utrzymać, tylko co do punktu który ubespiecza Domowi Brandeburskiemu przessyą Pttw Lemburskiego y Bytowskiego niepodaiąc iuż tenże Dom N: wobowiązek y restrykcye wtymże Traktacie Bydgoskim ustanowione.

Artykuł 5ty.

Artykuł 5ty. N: Król Imść y Stany Królewstwa Poll.o y W.X.a Litt.o zrze-
kaią się także mianowicie y wyraźnie prawa wykupienia Territorium
Drohińskiego funduiącego się na Traktacie Bydgoskim 6. Pazdziernika
1657. zawartym, ustępuią Królowi Imci Pruskiemu wszystkich praw,
któreby mogli mieć albo Zakładać do tego powiatu, y zakładaią,
aby wspomniony N: Król Imść Jego Dziedzice y Sukcessorowie obojey
płci mogli wolno posiadać wyżey namieniony Powiat wiecznemi
czasy y bez powrotu z Zupełną własnością y samowładztwem, tak
żeby Korona Polska niemogła y niechciała nigdy formować do
niego pretensyi pod tytułem wykupienia reversibilitatis albo pod
iakimkolwiek bądź nazwiskiem. Artykuł 6ty. Przez wzgląd y na
zamian Cessyi przez N Króla y Rzpltą Polską Królowi JMości Pruskiemu
teraźnieyszym Traktatem uczynioney wspomniony Król Imść Pru-
ski wyrzeka się tak swoim Jako Dziedziców y następców swoich Obo-
iey płci Imieniem y Sposobem Jak naydoskonaleyszym et in omni
meliori forma wszelkich pretensyi któreby mógł być mieć lub ie-
szcze ma do Królewstwa Polskiego y W.X.a Litt.o pod iakimkolwiek
bądź pozorem, Król Imść Pruski gwarantuie istotnie y Sposobem
iak naymocnieyszym wszystkie possessye aktualnie Polskiey podług
rozległości y Stanu w którym zostaie po tym Traktacie zawartym
między N: Królem Imcią Pruskim Cesarzową Imścią Królową Węgierską
Czeską y Imperatorową Rossyiską, między N: Królem Imcią y Rzpltą
Polską wyłączaiąc iednak woyny, któreby się zdarzyć mogły mię-
dzy Rzpltą Polską y Portą Ottomańską, podobnież Król Imść y Rzplta
Polska gwarantuią N Królowi Pruskiemu y Jego następcom wszy-
stkie possessye, aktualne według rozległości, y w Stanie w którym
się znayduie po zawarciu teraźnieyszego Traktatu.

Artykuł 7my

Artykuł 7my. Poniewaz w okolicznosciach zamieszania w ktorych Kro-
lewstwo Polskie było, y podczas wszczętey woyny między moskwą a Portą
Otomanską taż Porta Ottomanska zakazała publikować Manifest, przez
ktory oskarża N: Rzpltą Polską o zgwałcenie Traktatu Karłowickiego,
a ztąd pozostaie wątpliwość, y niespokoyność, tak względem trwania rze-
czywistego tegoż pokoju, iak względem dalszych postępkow pory z Rzpltą
Polską, N. Krol Jmsc Pruski obieciuie się wraz udać się z Dwoma
Dworami Cesarskiemi, na odwrocenie Porty od wszelkich nieprzy-
iacielskich przeciwko N: Rzpltey zamysłow z racyi wspomnionego
zażalenia, y wyrobic to przez swoie czynnosci, azeby Porta Otto-
manska postępowała sobie podług przepisow wspomnionego Poko-
iu Karłowickiego, iakoby zawsze w swey zostawał całosci ani-
gdy przełamanym niebył. Artykuł 8my. N: Krol Jmsc Pru-
ski obiecuie także zachować Religią Katolicką tak w Prawin-
cyach od Rzpltey Polskiey iemu niniéyszym Traktatem ustą-
pionych, iakoteż w Krolewstwie Pruskim y w Sttach Lemburskim
Bytowskim, y Drohimskim. Artykuł 9ty. N: Krol Jmsc Pruski
oswiadczywszy chęć swoią do przyłożenia się do przywrocenia Spo-
koyności y dobrego rządu w Polszcze, stale y gruntownie gwaran-
towac będzie, wszystkie y takie konstytucye ktore ułożone bęndą
wespołu z Ministrami trzech Dworow kontraktuiących na Seymie
teraz zgromadzonym w Warszawie pod związkiem Konfederacyi, tak
co do formy rządu wolnego Republikanskiego y niepodległego, iako
co do uspokoienia Stanow poddanych Religii Greckiey orientalney nie-
uniekiey y Dissidentow Dwoch kommunij Ewangelickiey, y na ten
koniec ułożony będzie Akt osobny zawieraiący rzeczone konsti-
tucye, ktory będzie podpisany od Ministrow y Kommissarzow

Z obustron

z obu Stron, iako będący częscią ninieyszego Traktatu, y będzie miał takąż moc y wagę, iakoby był w niego wpisany słowo w słowo. Artykuł 10ty. Wszystko to co będzie ułożone y ustanowione w Traktatach albo ugodach osobnych, które będą miały mieysce poźniey co do handlów obukrajów, y co do tego wszystkiego, co do niego sciąga, będzie miało też samą moc y wagę, iakoby było wpisane w ninieyszy Traktat. Artykuł 11ty. Iako niemożna pomiescić w ninieyszym Traktacie tego wszystkiego, co się może sciągać do Dobra y pożytku obydwoch narodów, będzie ułożony drugi akt osobny, w ktorym zawrze się to wszystko, co było albo co ieszcze może bydz ustanowiono z iedney y drugiey Strony, y ten Akt będzie miał rownie też samę moc y wagę iak gdyby był częscią tego Traktatu. Artykuł 12ty Ieśliby pozostały sprzeczki potym między dwoma Państwy albo ich Poddanymi z przyczyny granic, wyznaczeni będą Kommissarze z obu Stron, którzy będą usiłować pogodzić te poruszenia przyiacielskiemi Sposobami. Artykuł 13ty Terazznieyszy Traktat będzie ratyfikowany z iedney N. Krola Jmci Pruskiego a przez N. Króla Jmci y Deputatow Rzplitey Polskiey zgromadzonych na Seym z drugiey Strony wprzeciągu rachuiąc od dnia podpisu albo prędzey ieżeli można, y będzie potym wpisany w konstytucyą terazznieyszą Seymu, obie Nayiaśnieysze Strony kontraktuiące będą się starały także pozyskać sobie Gwarancyą Nayiasn. Cesarzowy Krolowey Węgier y Czeskiey, y Imperatorowey Jeym. Rossyyskiey

tak

Jak dla tym lepszego ubespieczenia, iako nayzupełniey-
szego Zachowania niniejszego Traktatu. Dlaczego
tym większey wiary my Plenipotencyaryusze y Kommi-
ssarze Deputowani y autoryzowani do konkluzyi tegoż Tra-
ktatu podpisaliśmy się y Pieczęci nasze przyłożyliśmy.
Dan w Warszawie.

Odpowiedz na Pytania Polityka o Zjezdzie Cesarza JMci
z Imperatorową w Mohylewie

1mo Krol JMc Polski, był zaproszony wyjechac sie z Imperatorową JeyMci
w Polocku lub w Mohylewie. Czemu nie przyjachał
Przez Pewna ze ta wyzyta niemiałaby w sobie, wielkie materia status
tylko przyiazn Sąsiedzki, jednak wielako Krolowi Polskiemu
nie przydałoby sie zjachac. Gdyby miedzy Cesarzem Imperatorową z
y Krolewiczem Pruskim, co kolwiek byłby Ułozony, dla Polska nie
pozytecznego, Narod Polski Krolowi swemu przypisałby wyniez
a chocby nic nie było, przez wyzyta, wymawiałby Narod czemu
nie dozwalał sie wrocenie kraju. Czego rigore Traktatu niemozno
2do Czemu w Mohylewie nic nie Traktowano, o czym traktowac mieli
Lubo na umowionym Terminie obie zjachały sie
1mo Krotko zabawienia sie w Mohylewie, zjachanie bardzo wiele
Gości, Solennitates, cały Czas zabawienia sie w Mohylewie zajeło.
a do Traktowania w Gabinecie słuszne Czasu potrzebuje.
2do wiele było Panow Polskich, przybyszowi ich Niemozno było
o Taka Materia Traktowac, ktore mogłoby sie im nie podobac
3tio ze nie przybył xiąże Pruski Henryk, Naslednik albo
Minister Pruski, bez ktorego Consilio niebyłby gruntowne Rady.
3tio Czemu Cesarz JMc nie Jechał prosto do Petersburgu ale pojechał
do Moskwie, w moie y Kazanu.

1mo Cesarz chce mieć ta Dogłoska, ze nie z inney racyi do kordonu Rossyyskiego przyjechał Jak dla uyzrzenia obawye Cudzych krajów, y przyjaźno zabrze z Imperatorową;

2do ze dowiedział się, ze Krol Pruski, miasto Mohylew nie wziął wygodno do Gabinetowey Roboty, ale ze na wyprawie Syna swego Successora ~~dwu~~ Tronu, do Petersburgu do Umowienia, skorzystanie w Petersburgu, Cesarz prędko przybędzie

Odpowiedź na pytanie Polityka o zjeździe Cesarza z Imperatorową —

1692

Wiadomość Ceremoniału Mohylowskiey Guberni.

Do kogo co należy.	Anno. Na Granicy Mohylowskiey Guberni przy wieździe y wyieździe u Hnieździłowskiego Przewozu przez Dźwinę z Mohylowskiey Strony na Górze naprzeciw Pocztowego Domu na Wielkim Traktie przy wyieździe w Kohatkach z tey Strony Zamożni w Ładach nachodzić się powinni.—
	Jaśnie Wielmożny Gubernator.—
	§
Do Generał Majora Brygadnego.— — —	Generał Major Brygadny maiąc kilka Raportow w kieszeni o Całey Jego Brygadzie które y podaie, na ów czas deżur Maiącemu Generałł Adjutantowi.—
	§
Do Guberskiego Marszałka z Powiatowemi Marszałkami.— — —	Guberski Marszałek ze Szlachtą, których powinno być niemniey 24. y tego Powiatu Marszałek.
Do niegoż.— —	Guberski Komornik.
	§
Do Ładniańskiego Dyrektora Cła.—	Mohylewskiey Guberni nad Ładniańskim Dyrektor tegoż Cła z Swemi Celnikami a Dozorcy nad Obieszczykami, zobieszczykami wszyscy konno.—

§

Do Zołoczyńskie-go Dyrektora Cła = = = | Przy Anieździ Łowskiey przeprawie na Mohylon-skiey Stronie Zołoczyńskiego Cła dyrektor z pa-nbową Swymi Subalternami y dozorca nad obieszczykami z Obieszczykami wszyscy konno

§

Do Mohylow-skich Sieńskich, Orszańskich, Kopyskich y Babi-nowickich Powia-towych Sędziów z Swoich Sądów kollegami. — Także y do Ko-mendantów Pogranicznych do Komendanta miast y do Gene-rał Majora kiedy Brygadną ma komendę. — | Powiatowi Sędziowie tych Powiatów, z kollegami czyli Assessorami Swemi Kapitanowie Spra-wnicy czyli Ciwuni z Swymi Powiatowemi Assessorami konno. — Szlachie komendy te na-zywaiąc Ułani po iedynym Szwadronie. — Po-lowe komendy w Mohylowskiey Guberni przy wieździe y wyieździe od Sankt Peterzburk-skiego Dragunskiego Pułku, albo ieżli Hu-zarski Białoruski Pułk do Stacyi nazna-czoney wkroczy to od Onego, a gdy y tego y Dragunskiego niebędzie, to od Kargapol-skiego Karabinierskiego.

§

2do. Po Stacyach do każdego Pocztowego Domu udysponowac iednego ze Szlachty dla przyięcia Gości, - zas przy Komach z Garnizonu dwuch Ober, trzech, unter, Officierow, y osmiu ludzi prostych Sołdatow. —

§

Do Gener= 3tio dla Straży gdzie. Noclegi po iedney Kome

Do Gene=
ralna Majo:
ra Bryga:
dnego.— —

z Chorągwią y Kapelią od Piechoty Polowych
Pułkow w Mohylewskiey Guberni od Kniaz=
dziłowicz do Mohylowa gdzie Nocleg to iest
w Siennym od Wołgockiego Pułku Piecho=
ta Rota z Chorągwią y Kapelią, w Szkłowie od
drugiego Granadyerskiego Pułku takze Rota
z Chorągwią y Kapelią, w Pocztowych domach
po 30 prostych Sołdatow z Bębnem y Ober
Officierem, od Kniazdziłowicz do Szkłowa od
Wołgockiego, — od Szkłowa w Kopiodach od
drugiego Granadyrskiego na powrot w Ku=
piodach y w Szkłowie tez woienne komen=
dy czekac maią, a od Szkłowa do Orszy=
przy Pocztowych domach po 30 prostych=
Sołdatow z Bębnem przy Ober Officierze od Wołgo=
ckiego Pułku. w Orszy Całey Rocie z kapelią, od One=
go Pułku. w Ladach od Błockiego Pułku Grana=
dyerskiey Rocie z Chorągwią y Kapelią, w Dombro=
wnie y Kozianach od Onegoż Pułku po 30 prostych
z Bębnem, przy Ober Officierze.

§.

4to Woyskowe komendy po przeiezdzie wszystkiey
Swity idą, postarawszy do Stanowiskow Czyli do
namiotow swoych przez w Szkłowie y Kopiodach, kto=
rzy

którzy toż uczynić maią po zwrótnym iściu.—

§.

2do. Guberski Marszałek po spotkaniu Jego Cesarskiey Mości w nocy ominowszy Swięte y nachodzić się ma

Do Guberskie-go Marszał-ka: = = znowu przy wieździe w Guberskie miasto. à przy wyieździe z onego nachodzić się ma przy wyieździe z Guberni.— Gubernator nachodzić się ma każdym noclegu, y w nocy wyieżdza naprzód dla udysponowania w Drodze.

§.

3tio. Przy wieździe w każdy Powiat, Sędziowie tegoż Pttu z kollegami z Swych Sądow, Kapitan, Sprawnik czyli Ciwun z Swymi kollegami y Szlachecki Marszałek z kilku Szlachtami na Granicy Pttu to iest u 1go Pocztowego Domu w tym Powiecie przezentuią się y mieyska Pikinierna konna komenda, kono nachodzić się mianowicie w Mohylewskiey Gubernii, w Aniezdzidowiczach Sienskiego Pttu, w Okołkach Kopyskiego Pttu. w Szkłowie Mohylewskiego Pttu Sędziowie y osmiu pieszych Soldatow z kapralem z Guberskiey Szlacheckiey Piechotney komendy.

§.

4to. od Mohylowa na 1ey Poczcie naydowaić się Guber-

263a

Gubernatorowi Vice Gubernatorowi Guberskiemu Marszałkowi y przy nim 24.ᵘ Szlachty czyli więcey konno. Guberskiemu Poczmaystrowi z 12. Pocztylionami y Offi cerowi Konney Policmierney Mieyskiey Komendy z reṡztą Swey Komendy.–

§

5to: Jey Komendzie y Guberskiemu Poczmaystrowi przy wieździe na Poczcie nachodzięcęj, konno na przeciw onego domu na Wielkiey drodze y potym naprzod iachać pierwiey Pocztylionom, po nich Komendzie, po niey Marszałek z Szlachtami– Gubernatorowi y Vice Gubernatorowi przy wieździe na Poczcie nachodzięcęj, także y Marszałkowi Guberskiemu przy zchodkach, a odczekawszy przed byciem w Mieście uprzedzić.

§

6to:= Przy wieździe w Gubersie Miasto na Mieyskiey ziemi Tryumfalne wrota, na nich postawić Sręzbaczow, ktorym grać iak skoro będzie widziana Karyta Gdzie Nayjaśn. Imperatorowa Jmść siedzieć raczy, przed niemi Mieyski Magistrat y Jeh Prezydent z 12 przednieyszemi Mieszczanami, od tych wrot Zydzi po Obustron drogi do Mieyskiey Bramy postawieni być maią, y przed nimi Kahalni, Horodniczy czyli Komendant Miasta w Mohylowie przed tymiż Tryumfalnemi wrotami w Bramie Mieyskiey stać Guberskiemu Magistratowi, po nich z Obustron Cechowym z ich Chorągwiami y Bębna

y Bębnami y Mieszczanami zobustron Ulic gdzie Ceremoniał będzie, iakoto do Monarszego Pałacu y Zebraniu woiennym w Mohylewie Granadyrskiemu Pułku Sztabowey Roci, zaś wszyscy Sądowi maią Stać zewszystkiemi Jak Kancellarystami Sługami na Ulicy, u Swych Sądowych mieysc, iedną linią Duchowni przeciw Swoich Kasztorów nachodzącesię Kapłani przybrani w Szady Krzyże w Ręku trzymaiąc u Drzwi Cerkiewnych y iak onych tak y Sądowych mieysc ani Mieszczanami ani woyskowemi ludzmi niezastawiać. Kramy wszędy zaparte być powinne y pod Galerią Gościnnego Domu w Mohylowie co na Rynku przeciw Namiestnickiego Domu mogą stać mieszczanki.

§

1mo: Jak Skoro ukażesię Kalwakata w Miasto, to zaczynać z Armat strzelać w dzwony bić. Trębaczom na wieżach Grać, przedłużaiąc to wszystko do tych czas do póki Jey Imperatorska Mość w Pałac przybyć raczy.—

§

2do. w Pałacu w Mohylowie postawić iedną Granadyrską Rotę z Chorągwią, y Kapelią dla Straży rozstawiwszy Szyłwachi, gdzie potrzeba do nich z-

do Nich z Pułku po dwuch Officerow naznaczyć na Ordynansie dla uzycia Interessow Generał Adjutanta y osmiu ludzi konnych z Szlachecky Komendy z Kapralem, po przybyciu onych Kapitanowi Straży odbywaiącemu podać maią Raport, y na Ordynansie Stoiącym meldowaiące. —

§

9no. A iakie tylko podróże Miasta będą w bliskości od Oney nachodziące się w Mohy lew skiey Gubernii, Kopysi y Babinowicze to złych Powiatom Sądowym Osobom Marszałkowi ze Szlachtami tegoż Powiatu Komornikowi dwum Burmistrzom y Ich Prezydentom od Kopysia u Pocztowego Domu w Alexandrei nachodziące się, od Babinowicz u Pocztowego domu w Koziànach.

§

Do Komendanta y do Zamecznych Sądow. = = 10mo. w Siennym u Sądowego Miejsca nayprzod wszystkim Sądowym Osobom przed Wrota wyjść Ober Komendantowi, u Mostu wszystkich Obywatelow z obustron Ulicy postawić. takze y Garnizon.

11 wo[illegible]

11mo. w Orszy toż uczynić.

12mo. Generalna pilności.

1mo. w każdym gdzie Armaty stoią, są strzelac-
zonych iak nayuwyżey przepisano.

2do. w każdey wsi żyiącym urząd sławićny po [illegible]
kach iak Mieszczanom tak y Żydom.

3tio. we wszystkich wsiach y Miastach gdyby Uli-
cy były wymienione y Agerem wysłane
lecz drzewami nie osadzać.

4to: Przez Ulicę nikomu czasu przeiazdu nie prze-
biegać co naysurowiey przykazać y wszystkim
na swoych mieyscach stać do poki cała para-
da minie, y koniecznie za karetami czyli po-
dle karet nikomu nie biegać.

5to: wszystkim Cerkwi-Służącym Mnichom
y Xiężdanom ieżli mimo Cerkwi albo Kla-
toru przytrafi się iii Paradzie na Ulicy) ka-
płanom ubranym z Krzyżem we wszystkich
mieyscach czasu przeyścia bić we Dzwo-
ny po Cerkwiach.

6to: Jeżli gdzie nocleg przytrafi się, to gdyby zna-
iokomu czynić, być u Gubernatora ieżli on

on w tym Mieście nachodzi się albo u tego kto Starszy od Guberniy trafi się po [illegible] z Kancellaryjskich służących na wieczor dla myjęcia Kozłow, także od woienney komendy y od Mieszczanstwa w Mohylowie od każdego Sądowego Miejsca po [illegible]

7mo. Gdy po Paradzie tey woiennym komendom y Mieszczanstwom kazano będzie iść na naznaczone Stancye więc pełnić to z należytym porządkiem y koniecznie między pospólstwem, y małym dzieciom niebiegać.

8vo. Jeśliż gdzie na Moście albo na przewozie gdzieby nie przechodziła ta Parada przytrafić się koniecznie nikomu pod karą naczonym niebyć przez wydzielonych, y dla tego z Obukowiow Onego postawić Soldatow gdyby nikogo nie przepuszczali prócz komu należy tam być.

9no. gdzie żądany nocleg to wszystkie Domy illuminowane być powinne także iesli noczną porą przez wieś narada się żądany.

tomo

10mo Gdzie się zdarzą w Drodze Góry albo Do-
liny to dla potrzeby sposobney naznaczyć po
30 Ludzi z Powrozami y Kruhami. A u Gnież-
dzidowskiego przewozu dla onegoż z obustron
po 30 Jegiery, z Powrozami y Kruhami.

11mo. We wszystkich Mieyscach po Miastach
Miasteczkach y wsiach ieżeli u kogo w domu
Ospa, niepokazywać się na Ulicę a iescze
barziey ku iakieykolwiek Karecie przybli-
żać się pod nayścizszą karą.

Kopia Responsu JWJP. Miecznika Ltt^o JWJP. Kasztelanowi Trockiemu d. 22 8br. 1769 w Warszawie danego.

267

Odbieram z ucałowaniem list JWWMŚ Pana Dobr. de 14 8br. z Manutu pisany, iak mi to wypełniać te rozkazy, słuchać tey rady, którą dikt[uie] rostropność a przewódniczy doswiadczenie.

Aże JWWMŚ Panu Dobr. okoliczności tego Poselstwa mnie nie są wiadome, dla tego tu niektóre ile mogę położę.

1° Co się mojey tyczę osoby, powinienem o dwie rzeczy starać się, o taką Instrukcyą, któraby się z podściwością, z Obywatelstwem y z Sumnieniem dobrego Człowieka zgadzała, tak iak JWWMŚ Pan Dobrodziey mnie w swoim liście namieniał.

Powtóre powinienem uważać abym miał wystarczaiący expens na te podróż, na którą naznaczono 3000 ✠ co ad interim będzie dosić; co zaś do Instrukcyi ta niemoże być insza, tylko taka iak Resultatum Senatus Consilij JWWMŚ Panu Dobrodziejowi komunikowane, a mogę to przydać, że iesz cze iest barziey Patryotyczna.

2. A lubo tak ułożywszy zdawałoby się, iż iuż nie niebrakinie, poniewaz zadosić się stało, Bogu, Sumnieniu, y Korkowi, zostaie iednak reputacya u ludzi, którą menażować potrzeba.

Ten Sąd ludzki z trzech gatunków składa się zawsze, z ludzi mądrych, z ludzi niewiadomych, y z ludzi chor mądrych ale złośliwych.

Chcąc ziednoczyć te trzy gatunki na pochwałę iednomyślną iakiego dzieła pewnieby żadnego przedsiebrać nie należało, bo na swiętość przedsięwzięcia powstaną libertyni; Na sprawiedliwość ludzie złego umysłu, a barziey charakteru, Na użyteczność ci, których słabość Duszy niepozwala przezwyciężyć trudności, ale pod niemi uginaią się każe; Y ci którzy lubią smakować wstodycy skończonego dzieła, a brzydzą się Fatygą przykrych stawków prowadzących do niego. Y ci nakoniec którym ciemna powłoka grubego umystu niepozwala poymować tych pożytków.

Coż dopiero mówić o tych zdaniach, które własna miłość lub własny lic rzie Interess. Zapewnie te wszystkie straszydła maiąc przed Oczyma y nayswiętszych y naysprawiedliwszych dzieł unikaćby należało; Ani ro

zum

ludzki byteż naylepiey zaostrzony nieopatrzył nato y nieopatrzy ni
sposobow.
Ale ubi desunt humana, ibi prosunt Divina, niepódeymowąsię rze
w sobie niegodziwych, a to czynić co widzę być miłego Bogu, spo
nego Sumnieniu, Użytecznego Oyczyźnie, Bóg zaś który Cnoty n
gradza a występki karze, ściągnie aprobacyą mądrych, oświeci
wiadomych, pomiesza złośliwych, Jego to zostawić wszechmocności.
Jednakże żeby Narod był wyperswadowany o podściwości Komissu, wyp
my Juramenta przed y po Poselstwie; Skutek tego Poselstwa do woli B
kiey zostawuię, alesię nikt pono dziwić niebędzie, ieżeli ia niewięc
wskuram, iak wszystkie Konfederacye Polskie y Dwakroć Sto tys
cy Woyska Tureckiego.
3. Quod spectat Publicum cieszą nas y pochlebiaią Gazety Cudzoziems
że we wszystkich Potenciach iest skłonność do Pokoiu, może że Gaze
rze kłamią, może że Bógsię zmiłuie, przynaymniey za koleią doc
nych rzeczy, w pokoiu obawiaisię Woyny, a pod czas Woyny pok
spodziewaisię, czyli życzyć sobie należy.
4. Cosię tycze mego przyięcia, y przytoczony sprawiedliwie Przykład JPa
Podkanclerzego Koron, niepomału y mnie samego obchodzi, iadąc z
przyiemnemi Propozyciami pewne będą niesmaki; Ale kiedy druż
życie tożą dla dobra kraiu, iakże sobie nieostodzić tak małey przy
ci. Niechsię tylko spełni Błogosławieństwo JWWMMPana Dobro
ja Deus sit mecum, żebym ia niczym niezgrzeszył, a z resztą nie
się na mnie gniewaią a niech Polszcze będzie dobrze.
Jednakże te kroki czyniąsię y wtym Punkcie, które roztropność czy
radzi, y dla tego zawieszona iest pewność mego wyiazdu, lubo nie
dziemy przyczyny dla czegoby Moskwa niemiała Poselstwa przyią
wszakże zawsze zostanie w Jey ręku, uczynić to albo nieuczynić, o
Poset będzie prosił.

Excerpt z Listu z Latyczewa D. 26 Jan. 1770 pisan.

Przybyli Kuryerowie tu dnia wczorayszego te przywieźli z nad Dunaiu wiadomości
Turcy 1mi Jan podług naszego Kalendarza, gdy się zbierali na Galatz, mały podjazd Mo-
skiewski, który niespodziewanie na Turków nabrnął, zniesiony i rozproszony został. Temu
Fabrycyan Pułkownik w Galacu kommendę trzymaiący, miał wyiść na Sukkurs, ka-
gdy się dowiedział o przybliżeniu się Turków w wielkiey mnogości wrócił się w miasto
i w ostrożności się trzymał.

Następuiącey nocy, ani we dnie nic nie zaszło aż z drugiey nocy. Turcy podstąpili
którzy od Bramy repulsowani i w innych mieyscach nie dano im przystępu, Ale gdy na wszyst-
kie Strony niewielkie Presidium wtenczas nie mogło odparli się, Turcy i miasto zapalili, w tym
zaraz Fabrycyan z całą kommendą swoią w należytey Sprawie z wozami i Armatą
w pole wyszedł, którego ie nie attakowali Turcy, ale łupieniem i paleniem własnego
miasta zabawiali się, pomarszerował wolno do Jas.

Anrep Major w Fokszanach stoiący na Sukkurs Galaczowi wyszedł, z 400/ Strzelcami
i kilka Armatami, który rozminął się z Fabrycyanem, a w tym Turcy od Galaczu po-
wracaiący, napadli na niego, których ze wielką moc była, dokoła Anrepa Majora
ze Strzelcami opasali, do ostatniego ładunka mężnie się bronił ustąpić iednak sile
wielkiey musiał ze wszystkiemi swemi życie położywszy. Jeden tylko Służący Jego wyniosł
wyniosł swoie Życie, i Szczęściem iakimści pozostawszy nie zabitym.

Drugi podjazd Moskiewski z trzema Armatami, z łąz, ale podobno już nie cała
partya Woyska Tureckiego zeszedł się pod kommendą jakiegoś Kapitana z Szcze-
ściem dla niego Furaże z Sianem z drugiey Strony nadciągnęły przy których było kilka
dziesiąt piechoty Moskiewskiey, armatki z sobą maiący, Temi wszędzie wozami
na koło opasawszy się, a armaty po rogach osadziwszy bronił się mężnie, i lubo mu Sia
na popalili, Turcy iednak odstąpić go musieli, który w kilkadziesiąt tylko Ludzi z broyn[illegible]
/iak twierdził ten Kuryer/ 40. ludzi na placu zostawiwszy wrócił się do Fokszan.

Po tych dziejach wyszło znaczne Korpus Woyska Rossyiskiego, tak z piechoty pod
kommendą Generała Potemkina, iako i Kawaleryi pod kommendą Generała Podgo-
rycaniego, i dwoch Brygadyerów Rzewskiego i Tyszkiego będące, które gdy się
pod Braiłowem blisko z woyskiem Tureckim zeszło na placu stanęło, i w Szyku uformo-
wało. Turcy to postrzegłszy, równie iak może być naydoskonaley uszykowali się
maiąc z sobą znaczną Część piechoty
Woysku Rossyiskiemu przyszło stanąć przy dawnych Okopach, i Bateryach przy tych In-
fanterya rozstawili, i armaty rozsadzili zasłoniwszy się samą Jazdą.
Gdy zatym Turcy następowali daleko w większey kwocie znaydujący się, Huzarya wy-
biegać z Szyków zaczęła, i śmiałość pod Szykami, strzelać, Ale na to nie uważaiący Turcy
żaden z Szyków nie wystąpił, lecz całą ławą postępowali na Woysku Ros=

syskie, a z obudwoch Stron przygrawały kapele. Gdy iuz mniey iak na o-
matne Strzelenie zbliżyli się do siebie, Generał Podgorczanin kazał z Snodk.
Huzarom na Skrzydła się rozskoczyć, ktorzy gdy odkryli Infanteryą, Ogień z Arm.
wydany, a wzaiemnie i od Turkow, ktorzy tak Kartaczami Strzelali, jak i In-
fanteria Rossyiska. Natarła w tym Jazda Turecka na prawe Skrzydło Mo-
skiewskie ktore Brygadyer Rewski kommenderował, nacisneła ich blisko na Bateryą
ktora razem odkryto, niespodziewanie i ostro przywitano, a Huzarowie żywo nastę powa
Brygadyer Tekieli na drugim Skrzydle rownie się mężnie stawił przeciw natarczywości Nie-
przyiaciela, tak dalece iż na Sztych przyszło pierwszemu Szeregowi, a dwa tylne z ręczney
Strzelby ogień wydawali.
Corpus takie nie przerwało, ktore mełamało siły daleko większe nieprzyiacielskie, a tak
Turcy cofnąć się musieli, na placu z dwa tysiące swoich zostawiwszy. Ta batalia in
forma 14 Januar odprawiła się, Poltorey Turcy daleko się umknęli
D. 16 Jan. Generał Sztofel na kommendzie zostawiwszy w Jassach Generała Czerniewicza
poszedł z Woyskiem do Ibraylowa fine odebrania onego i oblężenia, nie może być
wiadome się co się tam stało.
Wezyr za Dunaiem o dwie mile tylko. Stoi z wielkim woyskiem. Zimy tam nie maia żadney
rzadki powiadaia mróz, ktory by wodę w kałużach mroził. A Snieg co wypadnie, zaraz i ginie
Generał Lametyn w Bukoreszcie kommendę ma w Multanii. Generał Romanzow nie pojechał do Petersb.
i podobno już nie pojedzie
Generał Lametyn w Bukoreszcie kommendę ma objęit w Multanii, Generał Roma-
zow nie pojechał do Petersburga i podobno już nie pojedzie
Głoszą tu iż Wezyr odesłał Obreskowa Paninowi kommenduiącemu nad Woyskiem
Rossyiskim maiącemu, lecz to ieszcze potrzebuie konfirmacyi, inne zaś wszystkie wypra-
ne wiadomości są nie zgodne, bo mi są bez partyalności od rzetelnych i rosy-
ryskich Osob przy Rumanzowie tu będących, z Sekretnych Rapportow podochu do-
niesione, i dobrze examinowane; bo quo ad Publicum inaczey tu Moskwa mowi
exagerując awantaże, a Stratę umnieyszaiąc.
z Warszawy 12 Febr 1770
JJPP. Grabowscy pisali List do Krola i do Xcia Wołkonskiego upraszaiąc żeby ich oliberować
z aresztu przez zamianę za Szamowskiego i Gałeckiego niedawno wziętych przez Marko-
pol Warte Marszałkow, lecz pierwszy wcale w to wdać się niechciał, a drugi odpisał, że za-
stawuje to generozyi Konfederatow, i że wzaiemną gotow będzie pokazać, lecz
tantisper na zamianę bez woli Dworu godzić się nie może.
Słychać tu Sollohuba Generałowicza Konfederaci przeiowszy odebrali mu wszystko, co
miał z sobą i samego piechoto wyprawili, Żal się Boże tego przypadku.

Stanisław Bohusz Siestrzencewicz Wileńskiey Kathedry Kanonik, Diecezyi Duchownych i Swie-kich rządow Generalny Administrator.

Wiernym Chrystusowym zdrowie i Błogosła-wieństwo.

Już też zuchwałość i bezkarna złość ludzka daley postą-pić niemoże, kiedy aż świętokradzką ręką na ukoronowa-ną głowę targaiśię waży. Dnia 3. Listopada kilkadzie-siąt zbroynych, w ciemny wieczor, na ulicy strzela-assystencią rozprasza, oskarza, w las uprowadza i go-dzi na życie dobrego Krola, I juzby była osierocona Oyczyzna: gdyby niewidoma ręka Boska samychże zaiadłych zboycow serca niezmiękczyła, i rozbiegłemu a rozpaczaiącemu Ludowi z następuiącym rankiem zdro-wego Pana niepowrociła była. Wyciska ten odgłos u do-brym obywatelu radosne łzy: w Wiernym Chrześcianinie wzbudza ku Bogu wdzięczność. Tey gdy Matka wasza Kościoł Kathedralny Wileński, w przytomności wszy-stkich konwentow, zaraz po odebraniey wiadomości wdzień Opieki N. P.na Uroczysty uczynił okaz. i dzię-

Snodk

zatym przykładem wy Rządcy Kościołow podległych w Warsz
toż samo wykonać powinniście. A mianowicie w Stołecznym
Mieście Wilnie w dzień Swiętego Stanisława Kostki wiel
go Patrona Krolewstwa Polskiego i imienniku Krolewskiego, p
parafiach zas po doyściu tego Listu w pierwszą Niedziel
rozkażecie, Bracia, WW Kaznodzieiom na kazaniu p
czas Mszy Komunalney przełożyć wielkość opatrzn
ści Boskiey w tym razie nad Krolem i Oyczyzną Nas
okazaney, a zarazem i szkaradę przeciw Pomazańcowi Boż
mu postępku, nie zgadzaiącego się ani z hasłem obro
Wiary i Wolności, ani z nauką Boską zawartą 1. R
14 Quare non timuisti mittere manum tuam ut occide
Christum Domini 1. Regem honorificate. Rom 13 Non e
potestas nisi a Deo... Necessitate subditi estote non tant
propter iram sed Et propter conscientiam. Po skończoney M
Si śpiewane będzie Te Deum z wystawieniem Nayswiętsz
go Sakramentu. Żebyście zaś, Bracia, od takowych zbrodni w
mawiania nie tylko, iako iesteście na sumnieniu własnym
ale i względem cudzego za ktore Bogu odpowiadać powinniści
wolnemi byli: wszystkim wam ktory Kaznodzieyskiego i sp
wiednicznego Urzędu, że szczególney Biskupiey władzy mac
udział, iak nay mocniey zalecamy, abyście tyż wyrażone ma
my Ewangeliczne wierności, i uszanowania ku Krolowi, za każdą p
daną okazyą tak pod czas Nauk powszechnie, iako i na spowiedzia
iak naymocniey ludowi wrażali.

zatym was Boskiey opiece, a Bastena wpodrozy zo-
staiącego, i Nas nieygodnych iego pomocnikow, Modli-
twom Waszym oddaiemy Mieycie się dobrze

Datt w Wilnie 11. Listopa-
da Roku 1771. (L.S.)

Stanisław Siestrzencewicz

Kazanie JX. Stanisława Bohusza Siestrzeńcewicza Wileńskiey
Katedry Kanonika Dyecezyi Duchownych y Świeckich Rządow
Generalnego Administratora w dzień S. Stanisława Kostki w Roku
1771. w Katedrze Wileńskiey miane.

Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres Christum Domini.
Przecz że się nie obawiał targnąć ręki twoiey na zabicie Pomazańca Pańskiego.
2. Reg. 1. 14.

Iuż też zuchwałość i bezkarna złość ludzka daley postąpić niemoże, kiedy
aż po ukoronowaną Głowę świętokradzką sięga ręka. Iuż Krol Polski nie
może sobie daley obiecywać spoczynku na łonie każdego Szlachcica, kiedy
w Rezydencyi swoiey przy straży, nie ma bezpieczeństwa. Przestaie Polska chlubić
się że iest iedyną między Państwami Europeyskiemi niezkalaną Panną; że
Tron iey od początku Krolestwa żadnego Monarchy Krwią nie iest zbroczony.
Dnia 3 Listopada odięty nam iest ten zaszczyt. Krol cięty, strzelony y tylko
Boską dłonią zasłoniony, porwany, szabel iuż dobytych, pierwszego tylko cięcia
niecierpliwie czekaiących 20stą pokonany być miany, życie, y zyc będzie, nie
iuż z dobroci serca Polskiego, ale przez Amota spora Obroniony, y przez niewido-
mą Boską moc, ktora samym że na życie zmyszlonych niespodziewanie i
niepoięcie zmiękczyła serce.

Przeboq! jakie to tak okropna myśl na wolę ludzką stąpić! iak ręka na
wykonanie takiey szkarady determinować się mogła! Quare non timuisti
mittere manum in Christum Domini? Jakżeście się to ważyli targnąć na
Pomazańca Pańskiego? wszak niegodzi się zabiiać niegodzi się targać na
Krola. Otoż prawdziwie trzeba nam z wami pomowić Bracia! dla pozna-
nia wiernego z powodow Chrześciańskich ku Maiestatowi Krolewskiemu usza-
nowania, z tym samym na Tronie, przez ktorego Krolowie Krolują, nay-
większą cześć y chwałę; ktorą, u tego Tronu stoiący S. Stanisław Kostka
Krolestwa y Krola Polskiego dzisieyszy Patron od nas niegodnych przez
nas swoie Bogu oddać raczy! Amen.

Gdy przed się biorę dowodzić iż się niegodzi zabiiać Krola, dowodzić tego
co przyznać powinno Dzieciny dziesięciorga Boskiego Przykazania tylko na-
uczone, zdałbym się niepotrzebną na mię przyimować pracę, gdyby prze-
ciwną okropny doświadczenie nie przymuszało, do przedłożenia tey prawdy
w naywiększym świetle. Musi ten ktory się na Krola rzuca albo tey zbrodni
nie mieć za zbrodnię, albo niemieć za tak wielką iaką iest. Musi się nadtym
nie zastanowić, iż każdy bezpieczeństwo życia, wolności, i maiątku za cel
wszystkiey doczesney szczęśliwości kładący; i dla zasłonienia się od złego
człowieka, dla osiągnienia zaszczytu y sprawiedliwości, Towarzystwo
formuiące Narod, się wiążąc; i między naywyższey Zwierzchności potrzebę
uznaiąc; uznać razem winę będzie oney od siebie podległość i uszanowa-
nie, uznać, iż ta życia, wolności, i maiątku wszystkich poddanych bronią-
ca Zwierzchność, i przez wzaiemność zapewnioną straż i przez interes wszyst-
kich obywatelow spotrzebney naybliższey Życia swego naygruntownieyszym
sposobem powinna być pewną.

Ziakim

1

Z iakim ona bowiem bezpieczeństwem będzie mogła bronić dobrego O
watela przeciw temu, kiedy złemu nanię targnąć się będzie godziło.
ziakę powagę ta neywiększa Zwierzchność wykonywać będzie moc swoię
na drugiem wpodległych tey Zwierzchności Obywatelów, kiedy także n
dumię zwierzchność, a iszcze Zwierzchność nad Życiem Neyiaśni
augustus; losem życia Jego nikt, procz Boga, niewładnie. Sum
Potestas a nemine iudicatur.
Ustawy, powiesz, iż fundamentalne Kraiowe Prawa są niewz
nym dla całego Narodu, są więc i dla Krola, prawidłem. Daymy
A idźmy zatym iż one być mogą i śmierci Krolewskiey Dekretem
Wykonali kiedys takową niegodziwość, Anglicy za Krom wella
Krolem I. przez Parlament z Rokoszan zebrany, ale też Potomkowie zło
przodkow swoich aż dotąd z wstydem i żalem obchodzą Anniwersarz. Pon
wionym rozumem złagodzone tych wiekow jeca, i w wiele krwią pisan
na podległych Praw s narodowych wydzieraią Statutow. Cierpiały
gdyby tam okrutne Prawa znaydowały się na Krolow. Lecz nie m
ich. A tym barziey nie masz takich, żeby każdemu w szczegulności Po
nemu wolno być Krola swego Sędzią, życia Panem, y otwarcie lu
taiemnie go zabiiać.
Ale niepotrzebne tam drewniane podpory, gdzie marmurowe w
raią kolumny. Wiara S. Katolicka uczy i wszystkich Chrześcian, n
rownasz innych Artykułow, godne, na wyraźnych wyrokach Bo
ufundowane, to iest wyznanie. że na Pomazańca Pańskiego targać
niegodzi.
Będźcie Poddani Krolowi... czcicie go... tać iest bowiem wola Boska
2. Wszelka władza od Boga postanowiona iest... będźcie jey Poddani
a nie tylko dla uniknienia gniewu, ale i sumnienia. Rom: 13. Od
daicie co iest Cesarskiego Cesarzowi Mat: 22. 21. Nie tykaycie się Poma
cow Pańskich. Krolowi i wszytkim Pokoiu niezłorzeczenie. Nie mow
to są słowa, ale słowa Pisma S. są to wyroki dyktowane przez Duch
Bożego, do których wierzenia i zachowania pod utratą zbawienia
obowiązani iesteśmy. A zatym nie godzi się zabiiać, niegodzi się am
targać na Krola. To iest poczciwych Obywatelow, to Prawo wiernych
ciom zdanie; to wyznanie, przy ktorym żyć y umierać powinni smy.

y iakże iuż bezbożna myśl Królobóystwa wczyiesz kolwiek serce się wspanie. Więcey powiem, lubo ze wdrygnieniem, Jakże to iesżcze Wiary S. y przysięgi dotakiey zbrodni używać można! Ilakże to złego co dla człowieka powinno bydź, co iest Ney świętszym, bezkarnie naigrawać się pozwalasz Boże! Gdzież się iest

Ley iest zawsze y podciwość, tego wszystkich poszanowania, i zwysz[illegible] ni nawet, siebie samych się wstydząc, niegodziwym i zgnym sw[illegible] im odiałowey kolwiek Cnoty pożyczaią pozoru. Owszem im większym kto złoczyńcą iest, tym pięknieyszą maskę nosi. Nie trzeba zatym wątpić że y zbrodnia przeciw Ney: Panu naszemu ukartowana, a 3. Listopada po części wykonana, nie zechce się mianować zdradą złoczyństwem, Królobóystwem, iak ią każdy poczciwy Obywatel y Katolik zowie; ale innym iakim pięknym, a przynamniey pozornym zapożyczać się będzie tytułem. Zerwiemyż te maski, albo raczey szukaymy, tey maski! Boć iuż iest zdarta; bezecna twarz iuż odkryta.

Z Historyi wiemy, że ci którzy przeklętym związkiem na życie Króla się tężą, długo pierwiey niż do wykonania zbrodni swey przystępią pospolicie starcią się czarnego, i szydzący u ludu w kraiu czynić for[illegible] mię. Przed każdym Królobóystwem zo 3. w tych czasiech w Europie wybuchłych (z hańbą wieku naszego ie wspominam) zawsze pierwiey choć kłamliwe, ale u lekko wiernego Pospólstwa wrażenie czyniące wieści bywały puszczane, i z ust do ust podawane. W iednym naprzykład Królestwie że Król nie ma Wiary; w drugim że sam nierządzi, w trzecim że przywileie łyka. Po takich potwarzach, między kilku nastu millionów w kraiu Mieszkańców, wybierze się sneidowidow, chory, pomieszany, albo wpreł szalony, który mniemaiąc iż owo ze zostać Rycerzem, życie swoie sacrificuie, i Królewskiego staie się Panem.

W Kraiu naszym domowa woyna, prowadzi za sobą długi szereg nieszczęśliwości, tyraństwa, rozrazy, rabunki, zaboystwa, iż więcey warci, iak chłostę od sprawiedliwego Boga przyimować powinnismy.

Utraciłem przez niecznikow w własnym domu zabitego szczęsnego Oyca. Jeszcze spływaiący wosk ledwo zastygł, przy którego ogniu za dusze Jego, tu sprawowano Ofiary; iż krzesze resztą scinaiący się krwi nie spa się w siniach Zytach jego, i z pod grobu woła. Ja zaś iętylko odsyłam do Boga, który wyrzekł: Mihi vindicta et ego reddam Domine pomsta a ia oddam.

Nadniu wczoraiszym nawiedził nas Bog ogniem, ktory po
domy, ludzi zubożył. Te Boską karę i karzącą rękę bez szemrania
całować nam należy.
Ale ~~tak~~ nie tak pospolicie czyniemy. Nie tylko bowiem nie smy
mniemy sprawionym do woli Bożey stosowaniem się plag w
innych i plag Domowych; ale owszem nawzorem nas iako
i wszystkiego złego przyczynę Krolowi przypisywać,
Po takim rozjątrzeniu powszechnym, wychodzi ogłoszenie ~~m~~ Be
krolewia. Nie iestem Biskup Senator, ani Urzędnik, żebym mia
Prawo rozstrzygać iżeli można powiedzieć że niemasz Krola,
gdy iest Krol. Ale się iak Katolik i Xiądz wzdrygam na rozwiąza
rąk do zabicia Krola otwartą lub taiemną mocą; iuż się boię oczy
iego; ale się w tym i doświadczę, o mieyż niedney nam zasądzę.
Ludzka złość dopełniła miary, ale łaskawy Bog niedopuścił
dopełnić zamysłu.
Żyie Krol, ocalona Oyczyzna! Non nobis Domine non nobis.
~~Niemem~~, Panie! nie mam, ale iedynie Imieniowi Twoiemu za
niesiona niech będzie dzięka i chwała! Uznaiemy sprosnoś
mysłu Ziomkow naszych przeciw Pomazańcowi Twemu! Błag
mi cię z niżoną do ziemi twarzą za grzech ten przeciw iemu
popełniony, Kochać go, i życie iego powinniśmy, bo to bliźn
nasz. Kochać go. i życie iego, strzec nie dość, i szanować powin
niśmy; bo to Krol nasz od Ciebie dany. Nadgrodź mu razy od n
wiernych Poddanych zadane, tym dłuższym zdrowiem. Na
grodź Oyczyźnie hanbę, ktora przez ten odrodnych Synow pos
pek i w domu i u postronnych odnosi, zgodą dobrych Synow,
nadgrodź pożądanym Pokoiem. Amen.

Kopia Listu JW. Jm. Pana Instygatora Litt. do WJPa. Malczewskiego Gener. Konfeder. W. X. Litt. Sekretarza, pisanego. Datt. z 26. Augt. 1774.

273

Jako się zaszczycam łaskawemi W. WMć Pa. Serdecznego Dobrodzieja względami, ó których mnie W. Jmć. Kanclerz w doszłym do siebie responsie upewnia tak, gdy zodesłanych spraw ad Fora competentia z Prześ. Gener. Konfederacyi, już y moia podobno z Zapozwie JmPa. Zagwiszy Pułkownika Petyhor. zostaie się w tym, że subsellium gdzie rozpoczęta, szukam teraz w innym sposobie potrzebnego dla mnie in sancito Prześ. Konfederacyi obiaśnienia.

Przyłączam kopiią wyroku w sprawie JmPa. Brunnowa Majora Woysk Ross. zaszłego, iest na Instygatora prowincyonalnego włożony obowiązek attendencyi naznaczoney Graniczney Kommissyi, między Dobrami Obywatelskiemi, chcę się informować ó myśli Prześ. Konfeder. Jeżeli koniecznie mnie przytomnego, czyli przez Plenipotenta na tym akcie mieć chciała; odwołuię się, oraz do przepisu obowiązkow memu Urzędowi służących, że w nich nie naydzuię, ażebym był obligowany wszelkim między graniczącymi Assystować Aktom, ani dochod do tego Urzędu przywiązany, ani substancyia niewystarczyłaby, ile bydź może granicznych Kommissyi między starostwami, abym assystował wszędzie ani było kiedykolwiek powinnością Poprzedników moich noszących ten urząd, gdyby do party-

kularnych

partykularnych należeli aktów.
Czekam łaskawey Mojego Dobrodzieja nauki, co mam czynić? znaiąc winne posłuszeństwo pełnomocney władzy, która może, czy nie nowym przepisem włożonego obowiązku, Instygatorom Prowincyionalnym każe to dopełniać.
Dopraszam się oswiecenia, jak mam postąpić, a przysłaną Kopiią z puszczonemi słowami komunikuiąc, mam honor pisać się z nieskończonym uszanowaniem.

W^o^ WM Pana etc.

Kopija Listu JWJPa Instygatora Litt^o^ do W^o^ JmPa Morykoniego Podkomorzego Wiłkomirskiego pisanego. de Dat^o^ Lę 2. 7bra 1774

Powróciwszy z Słonimskiego naydu[ię] w Domu List W^o^ WMPa Serdecznego Dobrodzieja, zuwiadomieniem wyroku Prześ: Konfederacyi Gener. że do Aktu Kommissyi Graniczney pod godną prezydencyią W^o^ WMPa Dobrodzieja, expedyować się maiącey, iestem zurzędu Mojego do Attendencyi Obowiązany, składam podziękowanie za to ostrzeżenie, y jak chcę dopełniać wolą tey pełnomocney władzy tak uczyniłem do Warszawy odezwę, ażeby mnie nauczono, co moja baczność na tym akcie ma znaczyć? y co mam do wykonania wtym nowym dla Urzędu mojego obowiązku.
Mam honor dawnęy przypominać się łaskawości, pisząc się znakomitym uszanowaniem.

W^o^ WM Pana etc. etc.

Kopia Listu JWmPana Instygatora Littº do JWmPana Hylzena Wojewody Mscisławskiego pisanego de Datt. 4 2-7bra. 1774.

Osądziłż JWWmPan Dobrodziey wielkością zdania swojego, iż nie iest moią rzeczą examinować jaliey iest ważności, y wstrzymywać exekucyią wyroku Przes: Konfederacyi Gener: Ale kiedy czytam podpis Obudwóch Gener: Konfeder: Marszałkow; było to y bydź może w mocy y konsideracyi godnego Senatora oprzeć się temu wyrokowi Jaki wypadł w Sprawie WmPa. Bronnoffa, y odwrócić go ku pomocy y potrzebie Interessu.

Ja wtym włożonym obowiązku czekaiąc z Warszawy uwiadomienia, Mam honor pisać się z nayzupełnieyszą weneracyią

JWº WM Pana etc etc

Respons na ten List de data. 27. Apr: 1775.

Odoszłych mnie przestrogach Listownych od JWWM Pana Dobrodzieja, względem pretendowaney Kommissyi przez wyż[szego] Majora Brunnoffa mam honor donieść, y upewnić że nad przepis Prawa mnie obowiązuiący, nie postąpię ex mu[nere] officij nie zechcę, będę iednak czekał odezwy z drugiey strony, na jakim fundamencie, y iaką mocą zechcą wyprowadzać tę Kommissyią, ieżeli są iakie manifesta zaszłe. Upraszam mnie komunikować, abym się z Onych informował de statu tego Interessu, y zachodzących przeszkod do wyprowadzenia tey Kommissyi piszący się z zupełnym uweneracyą

JWWM Pana Dobr[odzie]ia
uwenerowaniem.

Excerpt Aktoratu, przy nim ufundowaney Iuryzdyktii y Limity z Rejestru Sądow Komissyi ad mentem Sancity Nayiasnieyszey Oboygu Narodow w Konfederacyi w Roku 1774 z Delegacyi Seymu terazniejszego extraditi y Konstytucyi 1775 August. 13. D^a zaszley titulo warunek do uskutecznienia Komissyi dt reasumowanych ad praesens w R^u terazniejszym 1775 M^a 7br 23. D^a pod Pieczęcią Podkomorską P^{ttu} Wyłkomir. Parti requirenti jest wydan.

Aktorat Folio ...

WW. JMM Panowie Adam y Giertruda z Minsterow Brunowowi Majorowie WW. Rossyskich y WW JM Panowie Minstrowie przeciwko JW^u JM Panu Jozefowi z Eklow Hilzenowi Wdzic Mscisł. Sądowemu P^{ttu} Brasł. Soic. za Pozwem R^u 1775 M^a 7br 15 D^a My komissarze mocą Dwoch Konstytucyi pirwszey R^u 1774 ~~D^a ...~~ a ostatniey 1775. R^u od stanow Rptey wyznaczeni ad funda differentiarum in termino nie z Limity R^u 1778 D^a 8 8br. lecz Konstytucyą Anni 1775 D^a 13 Aug^{ti} titulo warunek do uskutecznienia komissyi, zaszło Coincidenti na rozsądzenie Sprawy W^o Brunowa M^a WW. Ross. y rozgraniczenie Gruntow od P^{ttwa} Brasław. y klucza Ekonomij Wilenskiey Dryswiackiego z jech... po pokazanych Attestacyach wykonanego ad mentem Sanciti 1774. R^u supra juste judicandum cora Actis Grdu P^{ttu} Oszm^o przez WW JM Panow Stanisława Wa...rzeckiego Sędziego Ziem. Brasł. Ioachima Chominskiego Pułkow. Oszm^o Pawła Mirskiego Namiestnika Usarskiego W.X^a L^o Dominika Kudominy Podcza. Brasł.

Pawła Matkiewicza Ławn. Wydku. Konstytucyą 1775 R. doda-
nych na teraźnieyszą Komissyą Komissarzow Juramentu
in praesentia tak W. Adama Brunowa M. W. K. jako też in
praesentia Plenipotentow od J. W. X. Imci Mikołaja
Radziwiłła Pułkownika WW. WX. Lit. Stty Radoszkowskiey
y od JW. JMś. Hilzena Wdy Mścisł. Sądowego Stta Bra-
ław. Stty zesłanych. Juryzdykcyi Sądow naszych nad
Jeziorem Białym gdzie Ruczay karkelis do tegoż
Jeziora wpada to jest in loco differentiae między Stta
Brasł. a Dobr. Hilzen y Sałna w Xięstwie Kurlandzkim
leżącymi ufundowawszy Sądy nasze dla niezupełnego kom-
pletu do Dnia 16 Ptis odwołać kazaliśmy Dnia 16 do Dnia
18 et per consequens eandem rationem aż do Dnia
23 Ptis odwołując czekaliśmy przybycia dodanych komissa-
rzow, ktorych sprowadzenie przez rezolucyą Stały. Kr. Jmci y
rady przy Boku Jego nieustającey w R. teraźnieyszym 1775
Mca Czerw. 11 Dnia zaszłą praecipue JW. Hilzenowi Wdzie
Mścisł. było zaleceniem. A zatym poniewaz y na Dnia 20
Ptis nie było completu in Wo Osmiu przy Dziewiątym Pod-
komorzym zadeterminowanego, y choćby dokompletowane przez
zjachanie JMś. komissarzow zostały wszelako expedyowaćby
nie mogłyby, poniewaz Plenipotentya od J. W. Instyga-
tora W. X. L. in Personam JP. Jana Karpowicza bez Pie-
czętarzow otrzymana nie przyznana, nie zaaktykowana
za akceptowana byćby nie mogła, a tak attendentiam
JJWW JMś. P. Instygatorow do tey Sprawy przynależ
nie regulatam Sądby komissyiny nie miał ex inde żeby wyz-
naczeni y dodani komissarze w przyszły czas na termino

z Limity

z Limity przypadającym z Ubliżeniem Urzędowych powinności swoich wwyjnaczenia do podobnych od Stanow Rzptey do Innych Obywatelow komissyi do exekucyi trudnosci za onymi potrzebnie nie miały na to expensow własnych dla nieprowadzenia a barziey od proszenia przez JW. Wdę Mcisł. Kommissarzow mieniąc że z strony swojey nie ma dodanych lecz takie przez Wo Brunowa zapisanych szczegulnie na stratę przeciwney Strony za częstemi Limitami zjeżdżającey nieponowiły. oraz aby JW. Wda ad mentem rezolucyi 1775. Ru na Dn 11 Czerw. od Nay. krola Imci. et Consilio permanenti otrzymaney na Sług swoich Plenipotencyi niedystkiwał lecz in Persona ktorey kolwiek z JWW. Instygatorow WXa Lo do zjachania obligował y do osobistey attendentyi uprosił takoż dodanych z Woli JKrol Mści y Stanow Rzptey komissarzow ad Praescriptum teyże rezolucyi sprowadził praecavet et praecustodit. Poniewaz JP karpowicz niby umocowany teraz Plenipotent od JWo Instygatora razem Plenipotentem od JW. Wdy będąc oswiatczył się y gdyby JW. Wda w tym sądzie nie stawał podobniez od JWo Instygatora stawać niebędzie. Sądziesz poniewaz konstytucya ostatnia Ru 1775 titulo warunek y rezolucya Rady nieustaiącey eodem Anno 11. Czerw. do komissyi w Dyfferencyi Granic kurlandzkich czynią ostrzeżenia pilnowania dislimitationis Radivilliana a tey dowiadczenia się wszytkich Stron żadna nie ma według ktorey Sąd niniejszy postępować obowiązany. Ex praemissis rationibus Sądy nasze do Ru 1776 do Dna 6 Sierpnia konno stawawszy Plenipotencyą JWo Instygatora WXa Litt.

Limitujemy